POLIROM

john
FOWLES

omida

seria de autor john FOWLES

Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată
de Bogdan-Alexandru Stănescu.

John Fowles, *A Maggot*

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33, O.P. 37;
P.O. BOX 1-728, 030174

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:

FOWLES, JOHN

Omida/John Fowles; trad. şi note de Veronica Focşeneanu – Iaşi: Polirom, 2009

ISBN 973-46-1319-9

I. Focşeneanu, Veronica (trad.)

821.111-31=135.1

Printed in ROMANIA

john
FOWLES

omida

Traducere din limba engleză şi note
de Veronica Focşeneanu

Ediţia a II-a

POLIROM
2009

John Fowles s-a născut în 1926, la Leigh-on-Sea. După ce a urmat cursurile Universității din Edinburgh, în 1950 a obținut o diplomă în literaturile franceză și germană la Oxford, unde i-a descoperit pe existențialiștii francezi și pe promotorii Noului Roman. A predat literatură franceză la New College, Oxford, a fost profesor de limba și literatura engleză la Universitatea din Poitiers, apoi la Colegiul Anargyrios de pe insula grecească Spetsai (experiență evocată în *Magicianul*), pentru ca între 1954 și 1963 să predea engleza la Colegiul St. Godric din Londra. A dobândit recunoașterea internațională odată cu apariția primului său roman, *Colecționarul* (1963), care a avut un mare succes la public și a primit de îndată și elogiile criticii, Fowles fiind considerat un scriitor cu o forță imaginativă și inovatoare excepțională, reputație pe care i-au confirmat-o următoarele romane: *Magicianul* (1965; ediție revizuită în 1977), *Iubita locotenentului francez* (1969), *Daniel Martin* (1977), *Mantisa* (1982), *Omida* (1985), *Găuri de vierme* (1998). Ecranizarea romanului *Iubita locotenentului francez*, cu un scenariu realizat de Harold Pinter (dramaturg și laureat al premiului Nobel), a fost nominalizată la premiile Academiei Americane de Film, apoi la premiile Oscar și a obținut trei premii BAFTA și un Glob de Aur. Scriitor prolific, Fowles a publicat și eseuri (*Aristocrații*, 1964), nuvele (*Turnul de abanos*, 1974), poezii, traduceri, prefețe, cronici literare și comentarii la albume de artă fotografică. În 2004 îi apare primul volum al jurnalelor intime, urmat în 2006 de volumul al doilea. În seria de autor „John Fowles“ a Editurii Polirom au mai apărut *Copacul* (2007), *Colecționarul* (2002, 2007), *Magicianul* (2002, 2007), *Iubita locotenentului francez* (2002, 2008) și *Daniel Martin* (2004, 2009). Romanul *Omida* (1985) demonstrează, o dată în plus, virtuozitatea narativă a lui Fowles, pasiunea sa pentru istorie, ocultism și științele naturii, dar și preocuparea pentru tot ceea ce ține de iluzie și mister. Descriind evoluția unei secte din secolul al XVI-lea, însă cu permanente trimiteri la lumea contemporană, cartea lui Fowles este o metaforă complexă a ambiguității și ambivalenței, pornind chiar de la titlu. După cum explică însuși autorul, termenul englezesc *maggot* („omidă“) avea odinioară și sensul de „toană, capriciu“, fiind, de asemenea, utilizat pentru a desemna melodiile unor dansuri care nu aveau o denumire proprie. Nici biografie, nici istorie, nici pe de-a întregul ficțiune sau, mai curând, câte ceva din toate acestea, romanul *Omida* reține și amplifică semnificația multiplă a cuvântului-titlu.

Prolog

OMIDA este stadiul larvar al unei creaturi înaripate; la fel este și textul scris, sau cel puțin așa speră autorul. Însă un sens mai vechi al cuvântului englezesc, astăzi rar folosit, este acela de toană sau capriciu. Prin extensie a fost întrebuințat uneori, pe la sfârșitul secolului al XVII-lea și începutul celui de-al XVIII-lea, când se vorbea despre melodii sau cântece pe care se executau dansuri și care de fapt nu purtau nici o denumire specială... omida domnului Beveridge, omida lordului Byron, omida tâmplarilor și așa mai departe. Această omidă literară a fost scrisă aproape din același motiv pentru care s-au scris și cele muzicale, vechi, din perioada în care ea este plasată : și anume, dintr-o obsesie a temei. Câțiva ani la rând, înainte de a scrie cartea, în minte îmi apărea din senin, aparent fără nici un motiv, un grup de călători cu chipuri nedeslușite care se deplasau spre un anumit eveniment. Aparțineau, fără îndoială, unor vremuri îndepărtate deoarece erau călare, iar peisajul era pustiu; însă dincolo de această imagine foarte primitivă, nimic. Nu știu de unde veneau sau de ce se încăpățânau să-mi răsară din subconștient. Călăreții nu ajungeau la nici o destinație. Călăreau pur și simplu la orizont, ca o succesiune de cadre de pe filmul unui aparat de proiecție; sau ca un singur vers, ultima rămășiță a unui mit dispărut.

Și cu toate acestea, într-o zi, unul dintre călăreți a prins chip. Cumpărasem întâmplător portretul în creion și acuarelă al unei tinere. Nu avea semnătura pictorului, însă într-un colț se găsea o însemnare cu cerneală care, pare-se, spunea în italiană – *16 iulie 1683*. Datarea precisă m-a mulțumit la început la fel de mult ca și desenul în sine, care de fapt nu are nimic deosebit; totuși ceva din chipul prelung al tinerei

demult dispărute, ceva din ochii ei, acea prezență vie inexplicabilă, un refuz al morții, a ajuns să mă obsedeze încetul cu încetul. Se prea poate ca tocmai acest refuz să o fi legat pe această femeie reală de o alta pe care o admiram nespus de mai multă vreme și care apare mai târziu în istorie.

Romanul de față nu reprezintă câtuși de puțin biografia celei de-a doua femei, cu toate că sfârșește prin nașterea ei cu aproximație în anul respectiv și, aproape cu certitudine, în locul unde s-a născut persoana reală. I-am dat acelei copile numele ei istoric; însă nu doresc ca romanul să fie considerat istoric. Este o omidă.

John Fowles, 1985

ÎN ULTIMA după-amiază a unui aprilie de demult, un grup însingurat de câțiva călători traversează un ținut muntos îndepărtat din sud-vestul Angliei. Toți sunt călare și merg la pas pe drumul ce taie terenul mlăștinos. În jurul lor plutește o plictiseală dezolantă, o oboseală mărturisită a drumului și anotimpului, într-un decor mohorât în care, din cauza înălțimii, primăvara nu și-a făcut apariția, sub un cer acoperit de nori, de un cenușiu monoton. Drumeagul de turbă pe care-l străbat trece printr-o pârloagă acoperită de iarbă neagră și bălării uscate; dedesubt, într-o vale în josul râpei, se întinde cât vezi cu ochii un ținut păduros, întunecat, mai mult înmugurit decât acoperit de frunze. În depărtare, totul se pierde în ceață, veșmintele călăreților au și ele din întâmplare un colorit șters. Nu bate vântul deloc și ziua stă suspendată într-o nemișcare posomorâtă. Numai înspre apus o geană gălbuie de lumină lasă speranța unei schimbări a vremii.

Un bărbat trecut bine de douăzeci de ani, într-o manta cafenie, cizme și un tricorn ale cărui laturi întoarse sunt brodate discret cu un șnur argintiu, merge în fruntea alaiului tăcut. Coapsele calului și poalele hainei sale, ca și ale însoțitorilor lui, sunt stropite de noroi, de parcă mai devreme în acea zi drumul i-ar fi purtat prin locuri mai mocirloase. Călărește ușor adus de spate, cu frâul slobod și cu ochii la drumul din față ca și cum nu l-ar vedea. La câțiva pași în urmă vine un bărbat mai vârstnic, pe un cal mai scund și mai îndesat. Are o haină cenușie și o pălărie neagră mai simplă; nici el nu privește nici în dreapta, nici în stânga, ține în mâna rămasă liberă un mic volum pe care-l citește, în vreme ce calul își vede liniștit de drum. În urma lui, pe un armăsar mai vânjos, călăresc două persoane: un bărbat cu capul descoperit, într-o cămașă cu mâneci lungi, o vestă de lână aspră și pantaloni de piele până la genunchi; are părul lung, prins

la spate, iar în fața lui, așezată pe-o parte și sprijinindu-i-se de piept – o tânără, pe care o înconjoară cu brațul. Femeia este înfășurată într-o pelerină cafenie cu glugă, trasă atât de mult peste față, încât nu i se văd decât ochii și vârful nasului. În urma lor vine un cal de povară, legat cu un hăț. Animalul duce un samar sau un cadru de lemn, cu un cufăr mare de piele legat într-o parte și o cutie mai mică de lemn, cu colțare de aramă, pe cealaltă parte. Mai există și alte diverse boccele și baloturi voluminoase așezate sub o plasă de frânghie. Animalul împovărat înaintează greoi cu capul plecat, imprimându-le celorlalți cadența.

Drumeții înaintează în tăcere, ce-i drept, însă nu sunt neobservați. Dincolo de vale, unde râpa se fărâmițează în bolovani și dâmburi scunde, aerul vuiește de glasuri aprige și amenințătoare, care reclamă intruziunea pe domeniul lor. Glasurile aspre vin de la stolurile de corbi a căror odihnă a fost tulburată. În acele vremuri, atare păsări erau departe de situația în care se află azi – solitare și puține la număr; pe atunci se adunau în stoluri, pripășindu-se chiar în multe orașe, iar la țară, în special în locurile mai izolate, puteau fi întâlnite în număr mare. Cu toate că punctele negre, fie cocoțate, fie rotindu-se în văzduh, se află la o milă depărtare, panica și ostilitatea cu care urmăresc grupul au în ele ceva rău prevestitor. În ciuda tuturor divergențelor în privința multor altor lucruri, toți călătorii din acea zi le cunosc faima; și acele croncănituri ascuțite le strecoară în taină groaza în suflete.

Am putea crede că acești doi călăreți din frunte s-au întâlnit din întâmplare cu bărbatul umil, aparent soțul femeii, iar drumul îl parcurg împreună pentru că se simt astfel mai în siguranță într-un loc atât de pustiu. În atitudinea primului călăreț se vede limpede că acesta este motivul, și nu stolurile de corbi. Vârful sabiei i se întrezărește prin manta, iar în partea cealaltă, o umflătură semnificativă indică fără greș că în spatele șeii se află un pistol. Călărețul mai are încă unul la îndemână, vârât într-un toc cu cioc de argint, iar deasupra plasei cu poveri de pe bietul cal stă cocoțată o muschetă legată în curele. Numai cel de-al doilea călăreț, mai vârstnic,

nu pare înarmat, lucru neobișnuit pentru vremea sa. Și totuși, dacă cei doi bărbați s-ar fi întâlnit din întâmplare, ar fi înjghebat fără îndoială o conversație și ar fi călărit unul lângă altul, căci poteca le-o îngăduie. Aceștia însă nu scot nici un cuvânt; la fel și cel de lângă femeie. Înaintează cu toții de parcă ar fi pierduți fiecare în lumea lui.

În cele din urmă, drumeagul începe să coboare în diagonală spre cea mai apropiată pădure din valea de dedesubt. La vreo milă și ceva dincolo de pădure se deschide o câmpie; iar mai departe, unde valea se desface într-o alta, se distinge vag, printr-o perdea subțire de fum, un pâlc de așezări întunecate și turla unei biserici impunătoare. Spre apus, cerul începe să etaleze luciri de chihlimbar prin nevăzute spărturi de nori. Acest lucru, în cazul altor călători, ar fi iscat, poate, vreun comentariu, o schimbare de dispoziție; și totuși nici unul dintre drumeți nu a avut vreo reacție.

Pe urmă, în mod spectaculos, dinspre locul în care drumul se pierde printre copaci, o altă siluetă călare își face apariția și începe să urce spre călători. Aduce o pată de culoare în peisaj, căci poartă o manta roșcată și o pălărie care seamănă cu aceea de dragon: este un bărbat îndesat, de o vârstă nedefinită, cu o mustață stufoasă. Hangerul lung de la șa, precum și capătul masiv, de lemn, al unei cutii în care se află o espingolă indică obișnuința cu pericolele; întocmai ca și felul în care își împunge calul cu pintenii și urcă iute povârnișul în clipa în care zărește șirul de călători, ca și cum intenționează să-i oprească și să-i someze. Călătorii însă nu dau semne nici de frică, nici de agitație. Numai cel vârstnic, care citește, își închide liniștit cartea și și-o vâră în buzunarul mantalei. Nou-venitul oprește brusc calul la câțiva pași de călărețul tânăr din frunte, își atinge borul pălăriei și apoi întoarce calul pentru a merge la pas cu el. Îi spune ceva, iar acesta încuviințează din cap, fără să-l privească. Străinul își atinge din nou borul pălăriei, trage într-o parte calul și așteaptă până când ultimele două persoane ajung în dreptul lui. Se opresc cu toții, iar străinul se apleacă să dezlege hățul prins la spatele șeii calului de povară. Nici acum nu se rostește vreun cuvânt amabil. Apoi, necunoscutul trece în spatele micului

convoi, având în grija sa calul de povară; nu peste mult timp, se contopește cu grupul ca și cum l-ar fi însoțit dintotdeauna, un alt călător tăcut, alături de ceilalți drumeți nepăsători.

Ajung la copacii golași. Drumeagul e mai abrupt și mai anevoios, pentru că în timpul ploilor de iarnă slujește drept albie temporară unui pârâu. Potcoavele de fier răsună tot mai adesea pe piatră. Se apropie de ceea ce pare a fi un soi de ravenă, lespezi pieptișe de piatră pe jumătate îngropate în pământ, greu de străbătut chiar și cu piciorul. Căpetenia pare să nu bage de seamă, deși calul pregetă nervos, călcând prevăzător. Alunecă pe unul din picioarele din spate și o clipă parcă e gata să se prăbușească, strivindu-și călărețul. Însă omul și animalul reușesc să se redreseze. O pornesc încetinel, străbat anevoie încă o porțiune alunecoasă, șovăie cu un bocănit de copite, apoi ajung la un loc unde panta e mai lină. Calul scoate un sforăit ușor. Bărbatul călărește mai departe fără să arunce nici măcar o privire în urmă pentru a vedea ce se întâmplă cu însoțitorii lui.

Domnul mai vârstnic s-a oprit. Se uită la perechea din spatele lui și vede că bărbatul îi face un semn invers acelor de ceasornic arătând spre pământ: descalecă și ia-o înainte. Cel cu mantaua roșcată de la coada alaiului, încercat deja de suișul recent, a și descălecat și-și leagă calul de povară de un ciot de pe marginea potecii. Domnul vârstnic se dă și el jos de pe cal. Pe urmă, cel care-l povățuise sare din șa cu o dibăcie remarcabilă, eliberându-și piciorul din scărița dreaptă, aruncându-și-l peste crupa animalului și lăsându-se să alunece – toate dintr-o singură mișcare mlădioasă. Întinde brațele spre femeie, care se apleacă spre el, o prinde și o așază cu picioarele pe pământ.

Domnul vârstnic înaintează cu băgare de seamă în josul pantei, cu hățul în mână, urmează apoi bărbatul în vestă și cu capul descoperit, apoi calul lui. Femeia merge în urmă, cu poalele fustei ridicate deasupra pământului ca să vadă pe unde calcă; ultimul vine bărbatul îmbrăcat în manta roșcată. În clipa în care ajunge jos, îi întinde frâul celui în vestă, apoi se întoarce și începe să urce anevoios spre calul de povară. Domnul vârstnic saltă din nou cu greu în șa și pornește.

Femeia ridică mâinile și-și trage de pe cap gluga pelerinei, apoi slăbește fâșia de pânză albă legată sub bărbie. E tânără, aproape o fetișcană, cu chipul palid, părul negru-abanos legat strâns la spate, sub o pălărie de pai cu calota plată. Borurile laterale sunt legate cu o fundă albastră sub bărbie, transformând-o aproape într-o bonetă. Genul acesta de pălărie de pai e obișnuit pentru orice femeie de la țară din Anglia. De sub poala pelerinei se ivește un tiv alb – un șorț. Femeia este, fără îndoială, servitoare, fată în casă.

Își desface pelerina la piept, apoi funda pălăriei, iese de pe cărare și se înclină spre locul unde se zăresc câteva viorele încă în floare. Însoțitorul ei o privește lung cum se apleacă, caută cu mișcări delicate printre frunzele în formă de inimă, răvășindu-le cu stânga, culegând florile ascunse și adunând în dreapta un buchet mov închis. Se uită nedumerit la ea ca și cum nu pricepe de ce face acest lucru.

Bărbatul are un chip straniu, de nepătruns, iar această lipsă de expresie nu se știe dacă poate fi pusă pe seama prostiei celui fără știință de carte, acceptării neștiutoare a destinului, destul de asemănătoare cu a celor doi cai pe care-i ține de căpăstru; sau dacă ascunde ceva mai profund, o respingere a gingășiei, o suspiciune mărginită și complicată față de tinere arătoase care-și irosesc timpul culegând flori. Cu toate acestea, chipul lui este nespus de bine proporționat, cu trăsături regulate, care, împreună cu agilitatea evidentă, suplețea și forța înnăscute, adaugă o discordantă notă clasică, de Apolo, persoanei de obârșie evident umilă – categoric nu greacă, deoarece trăsătura cea mai stranie o constituie ochii albaștri, care privesc în gol ca și cum ar fi lipsiți de vedere, deși nici vorbă de așa ceva. Ochii sporesc în bună măsură impresia de impenetrabilitate, căci nu indică nici un fel de emoție, par a privi fix, sugerând că stăpânul lor se află cu gândurile aiurea. Par două lentile ale unui aparat de fotografiat, nicidecum o privire umană.

Fata se ridică și se îndreaptă spre el, mirosindu-și buchețelul; apoi îi întinde și lui să miroasă viorelele, stropite ici-colo cu puncte portocalii și argintii. Privirile li se întâlnesc pentru o clipă. Fata are ochii de culoare mai obișnuită, un

căprui deschis, ușor provocatori și jucăuși, deși nu zâmbește. Îi întinde mai aproape buchețelul. Bărbatul trage repede aer în piept; dă din cap aprobator, pe urmă, ca și cum ar pierde timpul de pomană, se întoarce, încalecă cu aceeași grațioasă agilitate și simț al echilibrului ca înainte, fără să dea drumul hățurilor. Fata îl mai privește o dată cum stă în șa, își trage eșarfa de pânză până la nas și o leagă din nou bine la spate. Așază cu grijă viorelele în pliul pânzei, chiar sub nări.

Bărbatul în haină soldățească se apropie cu calul de povară – se oprise mai sus să urineze lângă el –, își ia calul de la omul în vestă și-i leagă din nou hățul. Fata rămâne în picioare lângă greabănul calului, unde se află locul ei din șa, iar soldatul, într-un ritual aparent familiar, vine în fața ei, se apleacă și își împreunează mâinile pentru a forma o scăriță. Fata pune piciorul stâng în palmele sale, își ia avânt și este urcată cu ușurință pe locul ei acoperit cu pături, din fața bărbatului impasibil, în vestă. Coboară privirea spre buchetul de viorele de sub nas, care arată ca o mustață absurdă. Omul în manta roșiatică duce scurt arătătorul la pălărie și îi face cu ochiul. Ea privește în altă parte. Însoțitorul ei, care a observat gestul, vâră brusc pintenii în burta calului. Animalul se avântă pe dată într-un trap stângaci. Biciuiește necruțător animalul pe crupă, iar ea este nevoită să se agațe de călăreț. Cu mâinile în șolduri, bărbatul în haină soldățească îi urmărește câteva minute până când calul merge iar la pas, apoi urcă și el în șa, pornind după ei.

Pe măsură ce se apropie de perechea care înaintează pe drumul șerpuitor din pădure, aude un sunet slab. Tânăra cântă sau îngână pentru sine o melodie. Este un cântec popular trist, *Daphne,* vechi chiar pentru vremea aceea; și totuși ruperea tăcerii de până atunci de către o voce omenească aduce mai puțin o notă de tristețe, cât una de ușoară îndrăzneală. Bărbatul din spate îndeamnă calul să se apropie pentru a auzi mai bine glasul. Tropotul copitelor, câte un scârțâit ocazional de piele, un clinchet ușor de metal de la hamuri; dedesubt apa care curge și cântecul unei mierle, de dincolo de vale, abia șoptit, la fel de înăbușit ca și vocea fetei. Printre ramurile golașe din față se întrezărește o lucire aurie intensă,

acolo unde soarele care apune a găsit un prim interstițiu în nori.

Predomină acum zgomotul apei tumultuoase. Călăresc o vreme pe malurile unui pârâu năvalnic, cu o vegetație mai înverzită: mai multe viorele, măcriș, primele ferigi, pâlcuri de ciuboțica-cucului, trestii tinere de culoarea smaraldului și ierburi. Ajung la un mic tăpșan unde cărarea îi duce spre malul apei, apoi cotește printr-un vad lin. Pe partea cealaltă, cu fața la ei, îi așteaptă cei doi domni călare; și este limpede acum că sunt stăpâni în așteptarea servitorilor rămași în urmă. Cel vârstnic, din spate, prizează tabac. Fata se oprește din cântat. Cei trei cai taie apa avântați, pe lângă un șir de lespezi de trecut cu piciorul, găsindu-și anevoie drumul printre bolovanii de sub șuvoiul iute. Bărbatul tânăr se uită fix la fată, la mustața ei alcătuită din flori, ca și cum ea ar purta întru câtva vina pentru întârziere. Ea nu-l privește, ci se lipește și mai mult de însoțitorul ei care o cuprinde cu brațul pentru a o susține. Abia când cei trei cai ajung cu bine pe malul celălalt, bărbatul tânăr întoarce armăsarul și pornește, în aceeași ordine ca mai înainte și în aceeași tăcere.

Câteva minute mai târziu, cavalcada aceasta sumbră, compusă din cinci persoane, ieși dintre copaci și ajunse din nou la loc deschis, căci valea se lățea aici serios. Potecuța cobora ușor povârnișul spre o pajiște, pe care o străbătea pe toată lungimea. În acele zile, agricultura din vestul Angliei era dominată de un singur animal: oaia – și de toate cele necesare asigurării pășunatului. Întinderile uriașe, cu pășuni de sute de acri, puteau fi întâlnite mult mai frecvent decât peticele alipite ale ogoarelor mici, bine împrejmuite cu garduri vii din ziua de azi. În depărtare se vedea orășelul a cărui turlă de biserică o zăriseră de la înălțimea terenului mlăștinos. Trei sau patru turme bălțau pajiștea întinsă din fața lor; și tot atâția păstori, siluete monolitice înfășurate în sarici de postav cafeniu, ca niște arhierei primitivi în sutane. Unul dintre ei avea alături doi copii. Oile lor, rasa Exmoor Horns, erau mai mici și mai plăpânde decât cele din ziua de azi, și cu lâna mai deasă. În stânga călătorilor, acolo unde poalele dealului se

îmbinau cu buza văii, se ridica un țarc masiv de piatră și ceva mai departe încă unul.

Călărețul tânăr trase ușor de hățuri, lăsându-l pe cel mai vârstnic să se apropie de el; de acum încolo călăriră alături, cu toate că nu-și vorbeau. Cei doi copii de ciobani alergară prin iarba scurtă până la potecă, în fața grupului, și se opriră cu ochii măriți de uimire, ca și cum vedeau apropiindu-se niște ființe fabuloase, nu adevărate; și ca și cum își închipuiau că ei înșiși nu pot fi văzuți. Desculți amândoi, băiețandrul și fetița, sora lui, cu privirile uimite, nu schițară nici un fel de salut; și nici nu primiră vreunul. Domnul tânăr îi ignoră total, cel vârstnic le aruncă doar o privire întâmplătoare. Nici servitorul de pe calul cu poveri nu-i băgă în seamă, iar cel în haină roșiatică păru să devină brusc conștient de sine, chiar și în fața unui asemenea public mărunt. Se înălță semeț în șa și privi fix în față, ca un om al ordinii călare. Numai tânăra îi zâmbi din ochi fetiței.

Cei doi copii îi însoțiră vreo trei sute de iarzi, mergând la pas sau alergând pe lângă cai, pe urmă băiatul o luă la fugă înainte, căci drumul se închidea cu un gard viu și o poartă. Ridică zăvorul și o deschise larg; rămase acolo, cu ochii în pământ și mâna întinsă. Bătrânul se scotoci în buzunarul mantalei și-i aruncă un bănuț. Băiatul și fata se trântiră la pământ în căutarea lui, însă băiatul îl înhăță primul. Se ridicară din nou în picioare, cu mâinile întinse, cu palmele mici desfăcute și capetele plecate, până când trecu tot convoiul. Tânăra smulse cu mâna stângă câteva viorele din buchețel și i le azvârli fetiței. Florile poposiră pe brațul copilului, alunecară pe claia de păr, fără îndoială năpădită de păduchi, apoi căzură pe pământ: fetița rămase cu ochii la ele, cu brațul căzut, înmărmurită de acest dar nefolositor, de neînțeles.

Un sfert de oră mai târziu, cei cinci ajunseră la periferia orășelului C. Era oraș nu atât în sensul modern al cuvântului, ci mai degrabă pentru că avea cu câteva sute de locuitori mai mult decât oricare alt sat din împrejurimi, într-o regiune cu populație scăzută; era oraș și în virtutea unui hrisov conferit în zilele mai prospere sau mai pline de nădejdi, cu patru sute de ani în urmă; și care încă permitea în mod absurd primarului

său adormit și micii municipalități să aleagă doi membri în parlament. Orașul se mai fălea și cu câțiva negustori și meșteșugari, un târg săptămânal, un han alături de două sau trei crâșme, și chiar o veche școală pregătitoare, dacă șapte băieți și un profesor bătrân care era și dascăl se puteau numi școală: în rest, însă, era un sat.

Într-adevăr, nimic nu putea fi mai amăgitor decât turnul înalt și ascuțit, cu parapet, al bisericii medievale: domina acum peste o regiune mai puțin prosperă și încrezătoare în sine decât cea în care fusese construită cu aproape trei sute de ani în urmă, iar azi aducea mai mult a relicvă decât a punct de reper. Cu toate că exista și un conac, nobilimea nu locuia acolo. Locul era prea îndepărtat și, ca orice ținut îndepărtat din Anglia pe vremea aceea, nu avea o barieră a orașului sau drum de diligențe. În primul rând nu oferea nici o atracție într-o vreme în care noțiunea de frumusețe naturală – pentru cei câțiva capabili să aibă asemenea noțiuni – se limita strict la grădinița în stil francez sau italian de acasă și peisajele golașe, însă ordonate (prin artă) ale Europei sudice.

Așadar, călătorul englez educat nu găsea nimic romantic sau pitoresc în peisajele sălbatice neaoșe și aproape nimic la casele înghesuite ale unor asemenea orășele precum C. Totul aducea a pustiu nesfârșit, nedemn de atenția cuiva care pretinde că are gust. Vremea respectivă n-avea nimic de-a face cu natura primitivă sau lăsată să crească în voie. Era o pustietate agresivă, o aluzie urâtă și cotropitoare la Păcatul Originar, la alungarea definitivă a omului din Paradis; și mai cu seamă agresivă prin inutilitatea ei flagrantă pentru o națiune de puritani obsedați de ideea câștigului, în pragul unei epoci comerciale. Cu excepția câtorva cărturari și a unor împătimiți ai cărților, oamenii din acele timpuri nu aveau nici un simț pentru arta clasică dincolo de hotarele Greciei și Romei; până și științele naturii, cum ar fi botanica, cu toată apariția ei timpurie, se opuneau în esență naturii sălbatice, pe care o considerau bună doar de îmblânzit, clasificat, utilizat, exploatat. Străzile și aleile înguste, clădirile în stil Tudor și conglomeratul de căsuțe rustice ale unor astfel de orașe nu

afişau decât o lipsă de civilizaţie antediluviană, aşa cum astăzi nu se mai poate întâlni decât în cine ştie ce regiune primitivă, îndepărtată... poate în vreun sat african sau într-un *souk* arab.

Dacă o minte din secolul XX ar fi putut călători înapoi în timp şi şi-ar fi asumat sensibilităţile şi ochii acelor doi călăreţi mai răsăriţi care intrau atunci în oraş, s-ar fi simţit ţintuită într-o acalmie stranie a timpului, locului şi spiritului; într-una din acele perioade în care Clio pare să facă un pas şi să se întrebe, scărpinându-se în creştetul căpşorului ei ciufulit, încotro naibii s-o mai apuce. Această anume zi de aprilie cade aproape la distanţe egale de 1698, punctul culminant al Revoluţiei Engleze şi 1789, începutul celei Franceze; într-o clipă de cumpănă a unui solstiţiu adormit, o stază de genul celor prezise de persoanele din zilele noastre care văd evoluţia ca pe un echilibru ce se frânge mereu, între cele două date culminante şi tot ceea ce reprezintă ele; într-o perioadă de respingere a extremismelor tumultuoase ale secolului trecut, dar germinând deja seminţele (poate chiar bănuţul aruncat şi firele de viorele răsfirate) mişcării aducătoare de prefaceri în toată lumea. Fără îndoială că Anglia în întregul ei se complăcea în eterna pasiune naţională: retragerea cu totul în sine şi unirea doar în ura constipată faţă de schimbările de orice natură.

Cu toate acestea, asemenea atâtor aparent inerte segmente din istorie, n-a fost o perioadă pe de-a-ntregul neprielnică pentru cele aproximativ şase milioane, cât numărau în vremea aceea englezii, oricât de sărmani ar fi fost ei. Cei doi copii cerşetori de la marginea drumului aveau haine zdrenţăroase şi peticite, dar cel puţin nu erau nici firavi, nici flămânzi. Salariile reale erau mai mari decât fuseseră în ultimele secole şi cum aveau să fie în următoarele aproape două secole. De fapt, era o perioadă evident înfloritoare pentru acest ţinut al Devonului. Porturile sale, vapoarele, oraşele şi satele trăiau şi prosperau din plin, aşa cum se întâmplase în ultima jumătate de mileniu, de pe urma unui produs esenţial: lâna. În următorii şaptezeci de ani această afacere avea să fie lent sugrumată, anihilată în final de schimbarea gustului naţional pentru

țesături mai ușoare și de nordul Angliei, mai întreprinzător; dar, la vremea respectivă, jumătate din Europa, chiar și coloniile americane și Rusia imperială cumpărau și-și croiau hainele din produsele celor douăsprezece fabrici de țesături din comitatul Devon – vestitele sale cupoane de serj și perpetuana.

Comerțul de postavuri își făcea simțită prezența aproape în fiecare prag al căsuțelor cu acoperiș de stuf sau îndărătul obloanelor ridicate din C.; femei care torceau, bărbați care torceau, copii care torceau, având mâinile atât de deprinse cu acest meșteșug, încât ochii și limbile le rămâneau slobode; sau dacă nu se îndeletniceau cu torsul, se ocupau de curățatul, dărăcitul și pieptănatul lânii brute. Ici-colo se zărea sau se auzea, din interioarele întunecate, câte un război de țesut, însă nota predominantă o dădea torsul. Aveau să treacă decenii bune până la apariția primei roți de tors mecanice, iar suveica din vechiul proces manual ținea pasul cu producția de fire pentru care marile centre de țesătorie, finisaj și vânzare ca Tiverton și Exeter, precum și bogații lor croitori dădeau dovadă de o lăcomie fără margini. Ca atare, nimic, nici necontenitul sfârâit al roților, furcilor de tors, pedalelor, chiar mirosul lânii neprelucrate, nu putea să stârnească interesul sau emoția estetică a călătorilor noștri. Pe tot cuprinsul țării, industria se mai afla încă în interiorul căsuțelor țărănești, în munca la domiciliu, în sistemul casnic.

Această atitudine disprețuitoare sau orbire își primea răsplata cu aceeași monedă. Călăreții au fost nevoiți să încetinească și mai mult pasul din cauza unei căruțe trase de boi, care înainta anevoios și care ocupa tot drumul; iar torcătorii din praguri, orășenii aflați pe străzi sau atrași la geamuri ori la ușă de tropotul copitelor dădeau dovadă de aceeași stare de alienare, uitându-se atent la străini, așa cum făcuseră și copiii păstorului, de parcă aceștia ar fi fost cu adevărat venetici, în care nu puteai să ai încredere. Atitudinea aceasta conținea și un început de sentiment politic și de clasă. Fusese dovedit cu cincizeci de ani înainte, în comitatele învecinate Somerset și Dorset, când aproape jumătate din cei care

porniseră să se alăture *in corpore* răscoalei lui Monmouth[1] aparţinuseră clasei postăvarilor; ceilalţi, cei mai mulţi, se adunaseră din comunitatea agricolă, dar rareori din mica nobilime locală. Cu toate acestea, am greşi dacă am vorbi despre o conştiinţă sindicală sau chiar despre spiritul de turmă, la vremea aceea recunoscut şi temut în oraşele mai mari; era limpede însă că exista un resentiment inerent faţă de cei ce trăiau într-o lume scăpată de sub stăpânirea postavului.

Cei doi gentlemeni evitau cu grijă privirile iscoditoare, iar severitatea şi aerul solemn al ţinutei lor îngheţau orice salut sau întrebare curioasă, chiar cerşitul mâncării. Tânăra mai arunca din când în când câte o ocheadă timidă; însă ceva bizar din felul în care era îmbrobodită îi nedumerea pe spectatori. Numai omul în haină roşcată de la coada alaiului arăta a călăreţ obişnuit. Privea atent în toate părţile, ba chiar duse scurt mâna la pălărie spre două fete din pragul unei case.

La un moment dat, din ungherul unui contrafort din chirpici care sprijinea zidul şui al unei căsuţe ţâşni un băieţandru, încins cu un şorţ, în mână cu un laţ de răchită de care atârnau păsări moarte; prinse să le fluture în faţa bărbatului cu înfăţişare soldăţească. Avea imprimat pe chip rânjetul viclean al unui prostănac de la ţară, pe jumătate şmecher, pe jumătate sărac cu duhul.

— Cumpăraţi, stăpâne? Un penny laţul, un penny laţul.

Fu dat la o parte cu un gest, însă el continuă să meargă cu spatele, ridicându-şi spre călăreţ laţul cu păsări moarte, cu piepturile cafenii şi roşietice, capetele negre ca smoala, fiecare dintre ele cu gâtlejul străpuns. Botgroşii valorau pe vremea aceea ceva, iar enoriaşii erau dispuşi să îi cumpere.

— Da' un' vă duceţi, stăpâne?

Bărbatul în haină roşcată îşi văzu de drum fără să scoată un cuvânt, apoi îi aruncă peste umăr:

— Vezi-ţi dracului de treabă!

---

1. Ducele de Monmouth, titlul lui James Scott (1649-1685), pretendent englez la tron, vestitul fiu nelegitim al lui Carol al II-lea, decapitat de Iacob al II-lea.

— Da' dă ce-ați venit p-aci?

Călărețul păstră din nou câteva clipe de tăcere, apoi răspunse fără să-și mai întoarcă privirea:

— Nu te privește.

Căruța cu boi intră în curtea unui fierar, iar alaiul putu înainta mai repede. După vreo sută de iarzi ajunseră la o piață ceva mai largă, pavată cu dale închise la culoare, așezate pe muchie. Cu toate că soarele asfințise, cerul se luminase acum mult spre apus. Fâșii de aburi trandafirii pluteau într-o lumină de culoarea mierii, inundând bolta cerească de deasupra cu nuanțe trandafirii-violacee. Piața era înconjurată de clădiri mai arătoase, ceva mai înalte, iar construcția centrală, un șopron sau o hală, era făcută din bârne masive de stejar și un acoperiș înclinat, acoperit cu țigle. Se vedeau un magazin de postavuri, o șelărie, o băcănie, o spițerie și frizerie la un loc, în care bărbierul era și chirurg, deci cel mai apropiat de ideea de doctor. La celălalt capăt al pieței, dincolo de hală, se afla un grup de oameni în jurul unei prăjini lungi de lemn întinse pe jos, totemul central pentru sărbătorile de a doua zi și care urma să fie împodobit cu panglici.

Ceva mai aproape, lângă coloanele care sprijineau acoperișul halei, grupuri de copii gălăgioși se jucau de-a prinselea și oina, forme incipiente ale leapșei și ale baseballului. Cei care îndrăgesc azi baseballul ar rămâne mirați la vederea acestui joc, căci aici îl jucau cu precădere fetele (și probabil ar fi surprinși dacă ar ști că premiul tradițional pentru cea mai dibace nu era contractul de milioane de dolari, ci o simplă budincă de calapăr). Un grup mai mare de flăcăi, printre care unii ajunși la maturitate, ținând în mână ciomege scurte cu nod la capăt, din lemn greu de ilice și păducel, așteptau să arunce pe rând într-o siluetă bizară și zdrențuită de postav roșu, umplută cu paie, care aducea a pasăre și care era proptită de zidul halei. Pentru călători această ultimă imagine era familiară, la fel ca și sportul englezesc universal care urma să se joace a doua zi: *cocksquailing* – un joc primitiv cu cocoși, care erau uciși aruncându-se în ei cu pietre învelite în cârpe roșii sau cu ciomege. Perioada tradițională a acestui joc era Lăsata Secului; dar în Devon era la fel de popular ca

luptele de cocoși în lumea bună și de aceea se ținea și la alte ocazii. Câteva ore mai târziu puteai să vezi și câteva păsări vii legate în locul păpușii roșii umplute cu paie, înnebunite de spaimă, precum și urme de sânge pe dalele pieței. Omul secolului al XVIII-lea era cu adevărat creștin în cruzimea sa față de animale. Oare nu un blestemat de cocoș cântase de trei ori, bucurându-se de fiecare dată când apostolul Petru s-a lepădat de Iisus? Ce putea fi mai plin de virtute decât să-i ciomăgești pe urmași până-și dau duhul?

Cei doi gentlemeni opriră caii, ca și cum fuseseră luați prin surprindere de neașteptata scenă deschisă și de mulțimea animată. Aruncătorii de ciomege își încheiaseră repetiția; copiii lăsară repede baltă jocurile. Domnul mai tânăr se uită în urmă la bărbatul în haină roșcată, care arăta spre latura nordică a pieței, spre o clădire șubredă de piatră, cu o tăbliță deasupra prispei, pe care era pictat stângaci un cerb negru; alături, sub o arcadă, se afla un grajd.

Grupul începu să urce panta domoală a pieței în sunetul tropotelor și troncăniturilor. Prăjina fu dată și ea uitării în schimbul acestei distracții mai interesante care adunase deja o liotă de gură-cască în drumul ei. Când ajunseră aproape de han se adunaseră cam șaptezeci-optzeci de chipuri; dar tocmai când erau gata să descalece, domnul mai tânăr îi făcu semn celui vârstnic s-o ia înainte, ca și cum el trebuia să fie în frunte. Un bărbat burduhănos, cu chipul roșcovan, apăru pe prispă, urmat de o servitoare și un servitor; apoi, dinspre curte, veni grăjdarul cu pas grăbit și șchiopătat. Apucă frâul calului domnului mai vârstnic în timp ce acesta se lăsă să alunece greoi jos; servitorul îl urmă, cu calul domnului tânăr. Hangiul făcu o plecăciune.

— Fiți bine-veniți, domnilor. Puddicombe vă stă la dispoziție. Suntem încredințați că ați călătorit în voie.

— E totul pregătit? întrebă domnul mai vârstnic.

— Precum ne-a poruncit omul dumneavoastră, domnule. Punct cu punct.

— Atunci arată-ne odăile. Suntem tare osteniți.

Hangiul se dădu îndărăt ca să le facă loc. Însă tânărul mai așteptă câteva clipe, cu ochii la ceilalți trei călăreți care-și făceau intrarea în curte, în trapul ferm al cailor.

Vârstnicul îl privi, apoi se uită la grupul de gură-cască și rosti autoritar și aspru, chiar ușor iritat:

— Hai, nepoate. Ne-ajunge cât s-au zgâit toți nepoftiții la noi.

Cu aceste cuvinte intră în han, lăsându-și nepotul să-l urmeze.

*

În odaia cea mai bună de la etaj, unchiul și nepotul tocmai își sfârșiseră cina. În sfeșnicul de perete, lângă ușă, fuseseră aprinse lumânări, iar pe masă, într-un suport de cositor, ard alte trei. Nu departe, într-o vatră mare, sfârâie câteva buturugi de frasin, iar mirosul ușor înțepător al fumului străbate umbrele tremurătoare din odaia veche, spațioasă. Un pat cu polog, cu draperiile trase, se află lângă zidul opus focului; alături, pe un suport, se află un lighean și un urcior. Lângă fereastră mai există o masă și un scaun. Două scaune vechi cu brațe de lemn, mâncate de cari, cu perne de piele, stau față în față de o parte și de alta a vetrei; o laviță lungă din secolul al XVII-lea străjuiește tăblia de la picioarele patului. Alte mobile nu există. Ferestrele sunt ascunse îndărătul obloanelor trase și zăvorâte; nu există draperii, desene sau tablouri, cu excepția unei gravuri înrămate pe peretele de deasupra focului, reprezentând penultimul monarh, pe regina Anne, și o oglindă mică, încețoșată, lângă sfeșnicul de perete.

Lângă ușă stau înșiruite cufărul de piele cu capacul ridicat, dând la iveală îmbrăcăminte, și lada de lemn cu colțare de alamă. Focul, cu luminile și umbrele lui mișcătoare, ascunde întru câtva goliciunea camerei, iar lambriurile vechi, ce îmbracă până la jumătate zidurile, și scândurile lustruite ale dușumelei goale s-au încălzit.

Nepotul își toarnă în pahar vin de Madeira din carafa de porțelan albastru cu alb, se ridică și se duce la foc. Îl privește câteva clipe în tăcere. Și-a desfăcut gulerul și a îmbrăcat o cămașă de noapte de damasc (pe vremea aceea un veșmânt comod, neprotocolar, nu ceea ce reprezintă el azi) peste vesta lungă și pantalonii trei sferturi. Și-a scos și peruca, dând la

iveală capul ras, creând impresia, în lumina slabă, că e chel; și într-adevăr, dacă n-ar fi îmbrăcămintea, ar semăna izbitor cu un *skinhead* modern. Mantaua de călărie și haina lungă, peruca de campanie sunt atârnate în cârligele de la ușă, iar dedesubt se află cizmele înalte și sabia. Unchiul a rămas îmbrăcat mai oficial, poartă încă pălărie și o perucă mai bogată, ale cărei panglici atârnă pe haină. Între cei doi bărbați nu există nici o asemănare. Nepotul este firav și, în vreme ce privește la foc, chipul îi trădează un amestec de intransigență și pretențiozitate. Cu nasul acvilin și gura fină, nu este un chip urât; însă pare pierdut în meditații sumbre. Nu sugerează nici cea mai mică urmă de proastă creștere sau impolitețe; arată ca un om încrezător, sigur de situația lui în viață și de filosofia sa generală, în ciuda evidentei tinereți. Însă trădează fără nici un dubiu multă voință și o indiferență față de tot ceea ce nu se supune acesteia.

Expresia sa gânditoare de moment se află într-un contrast izbitor cu unchiul corpolent, la prima vedere un bărbat cu înfățișare impunătoare, de om cultivat: ușor coleric, cu maxilare proeminente și sprâncene stufoase. Și cu toate acestea, se simte în mod evident mai puțin în largul lui decât însoțitorul, a cărui atitudine în fața focului, cu capul plecat, o contemplă. Privirea unchiului trădează o anume crispare, nu lipsită de o nuanță de nerăbdare. Sfârșește însă prin a privi din nou în farfurie. Ochii ridicați rapid, când tânărul prinde brusc să vorbească, cu toate că aparent sunt îndreptați spre foc, sugerează că masa, asemeni călătoriei, a fost lipsită de conversație.

— Îți mulțumesc că ești îngăduitor cu mine, Lacy. Și cu ale mele *vacua*.

— Am fost prevenit, domnule. Și răsplătit cum se cuvine.

— Chiar și așa. Pentru cineva care prețuiește vorba precum pâinea vieții... mă tem că am fost o companie dezagreabilă.

Cei doi nu vorbesc ca un nepot cu unchiul său. Bătrânul scoate o cutie de prizat tabac; privirea îi alunecă vicleană pe sub gene spre interlocutor.

— Până acum vorbele n-au valorat nici cât două cepe degerate. Și mi-au adus o răsplată mult mai neînsemnată decât cea de la dumneata. Ia o priză de tabac. Ba uneori doar cepe, nimic altceva.

Bărbatul de lângă foc se uită peste umăr şi schiţează un zâmbet.

— N-aş risca niciodată un asemenea rol.

— Vă dau dreptate în această privinţă, domnule. Mai mult ca sigur nu un asemenea rol.

— Îţi sunt recunoscător. Ai jucat bine.

Vârstnicul se înclină, deşi cu o notă de ironică exagerare.

— Aş fi putut juca şi mai bine dacă aş... însă se întrerupe şi-şi desface palmele.

— Dacă ai fi avut mai multă încredere în autor?

— În planul său final, domnule Bartholomew. Cu tot respectul.

Tânărul îşi întoarce privirile spre foc.

— Am putea spune cu toţii acelaşi lucru, nu crezi? *In comaedia vitae*.

— E adevărat, domnule. Scoate o batistă dantelată şi-şi tamponează nasul. Însă meseria noastră ne limitează. Ne place să avem siguranţa zilei de mâine. În asta constă arta noastră. Fără ea, pierdem jumătate din putere, domnule.

— N-am băgat de seamă.

Actorul pleacă privirea şi-şi închide tabachera. Tânărul se îndreaptă agale spre fereastră, scoate ivărul de la obloane şi deschide fără grabă unul din ele, cu un scârţâit. Se uită afară, ca şi cum ar fi sigur că va vedea pe cineva care aşteaptă jos, în piaţă. Însă afară e întuneric, iar piaţa e pustie. Într-una sau două ferestre de la casele dimprejur luceşte slab câte o lumânare. Spre apus, pe cer, mai persistă o luminozitate abia întrezărită, o ultimă suflare a zilei care a trecut; iar stelele, unele chiar deasupra capului, dau de ştire că bolta cerească continuă să se însenineze spre răsărit. Închide oblonul şi se întoarce spre bărbatul de la masă.

— Mâine putem să mai călărim împreună pe acelaşi drum. Pe urmă va trebui să ne despărţim.

Vârstnicul îşi coboară privirile, ridicând uşor din sprâncene şi dând slab din cap într-o aprobare silită, ca un jucător de şah obligat să recunoască întâlnirea cu maestrul.

— Cred că pot să sper într-o întâlnire în împrejurări mai promiţătoare?

— Dacă asta ne va hărăzi destinul.

Actorul îl privește îndelung.

— Haideți, domnule. Fiindcă am ajuns în acest moment prielnic, oare nu dumneavoastră ați râs acum câteva zile de superstiții? Vorbiți de parcă soarta v-ar fi potrivnică.

— Hazardul nu e superstiție, Lacy.

— Poate o aruncare de zaruri. Dar mai poți arunca o dată.

— Oare Rubiconul se poate trece de două ori?

— Dar domnișoara...

— De data asta... sau niciodată.

Lacy tace o clipă.

— Domnule dragă, cu tot respectul cuvenit, luați lucrurile prea în tragic. Nu sunteți Romeo din poveste, legat de destinul său. Asemenea idei sunt doar un plan abil al poetului ca să-și obțină efectul. Tace, însă nu primește nici un răspuns. Prea bine, de data asta s-ar putea să dați greș, după cum mi-ați spus că s-a mai întâmplat. Dar oare nu puteți încerca din nou – așa cum trebuie să facă toți îndrăgostiții? Oare nu ne învață așa vechiul proverb?

Tânărul se întoarce la scaunul lui, se așază și privește din nou o vreme la foc.

— Să spunem că ar fi o poveste fără Romeo și fără Julieta. Și cu un alt sfârșit, mai negru decât cea mai întunecată noapte. Ridică privirea, în care se citește o forță nouă, o abordare fără ocolișuri. Și atunci, Lacy?

— Comparația o facem mai bine între noi. Când îmi vorbiți în felul ăsta, eu sunt cel azvârlit în noaptea cea mai întunecată.

Tânărul nu răspunde din nou o vreme.

— Dă-mi voie să-ți prezint o născocire ciudată. Îmi vorbeai adineauri de siguranța zilei de mâine. Dacă ar veni cineva la tine, doar la tine, și ți-ar spune că a deslușit tainele lumii viitoare – nu mă refer la viața din ceruri, ci la cea pe care o trăim. Iar acest om te-ar convinge că nu e un șarlatan de la bâlci și că descoperirea e reală, bazată pe un studiu secret de matematică, știință, astrologie, tot ce vrei. Pe urmă, ți-ar povesti despre lumea viitoare, ce se va întâmpla mâine, de azi într-o lună, anul viitor, o sută, o mie de ani de acum

înainte. Totul, ca într-o poveste. Ia zi – ai alerga pe străzi să-i anunți pe toți sau n-ai scoate un cuvânt?

— Mai întâi m-aș întreba dacă sunt în toate mințile.

— Dar dacă și această îndoială ar fi îndepărtată printr-o dovadă de netăgăduit?

— Atunci mi-aș preveni semenii. Ca să poată evita ceea ce le-ar face rău.

— Prea bine. Dar acum să presupunem că acest profet va arăta că viitorul predestinat al acestei lumi este plin de pârjoliri, ciumă, tulburări civile, nenorociri nesfârșite. Atunci? Mai rămâne în picioare ce-ai spus?

— Nu pot să-mi imaginez ce-mi povestiți, domnule. Nu știu cum s-ar putea dovedi.

— Ascultă-mă bine. Totul e doar o născocire. Hai să zicem că va găsi o dovadă cu care să te convingă.

— Sunteți prea subtil pentru mine, domnule Bartholomew. Dacă scrie în stele că mâine trăsnetul va cădea asupra casei mele, vă asigur că n-o să am cum să-l împiedic. Dar dacă scrie în stele că voi afla dinainte de acest lucru, puteți fi sigur că voi pleca din casă și voi aștepta să se întâmple nenorocirea.

— Dar dacă trăsnetul te lovește acolo unde fugi sau te adăpostești? Rezultatul e același. Puteai la fel de bine să fi rămas acasă. În plus, s-ar putea ca profetul să nu știe cum ai să mori tu, personal, sau când anume se va abate asupra cuiva din această omenire un rău sau altul, ci doar că într-o zi el va cădea asupra celor mai mulți. Uite ce te-aș întreba, Lacy. Dacă un asemenea om, înainte de a veni la tine, ți-ar da de știre cu ce scop vine și deci ai avea timp să te gândești bine și să-ți înfrângi curiozitatea firească – atunci oare n-ar fi mult mai înțelept să refuzi să-l asculți?

— Da, poate că așa aș face.

— Și dacă omul ar fi creștin și cumsecade – bagă de seamă, dacă știința lui profetică i-ar prezice contrariul, că această lume coruptă și crudă ar trăi într-o bună zi într-o pace și plenitudine eternă – oare n-ar fi mult mai înțelept să păstreze această taină? Dacă toți ar fi siguri într-o zi că-i așteaptă paradisul, cine s-ar mai sinchisi de virtute și merite?

— Vă înțeleg demonstrația generală, domnule. Dar nu văd de ce vorbiți astfel în împrejurările de față.

— Iată de ce, Lacy. Să presupunem că tu ești cel care poate descifra această hotărâre îngrozitoare asupra a ceea ce va veni. N-ar fi cel mai bine să accepți să-i fii unica victimă? Nu s-ar putea ca mânia cerească, gata să pedepsească cumplit ruperea blasfematoare a peceților timpului, să fie potolită prin prețul tăcerii tale – ba chiar al propriei tale vieți?

— Nu pot să vă dau un răspuns. Vorbiți despre niște lucruri... nu se cade să încălcăm domeniul care este privilegiul Creatorului nostru.

Tânărul, cu ochii încă pierduți în foc, înclină ușor capul a aprobare.

— Ridic doar o problemă. Nu am în minte nici o blasfemie.

Pe urmă tace, ca și cum îi pare rău că a deschis subiectul. Este limpede că acest lucru nu-l mulțumește pe actor, căci el se ridică și, la rândul lui, se îndreaptă agale spre fereastră, cu mâinile la spate. Rămâne în fața obloanelor o clipă, apoi își încleștează mai strâns mâinile, se întoarce și se adresează cefei capului ras care se conturează între el și foc.

— Trebuie să vă vorbesc deschis, domnule Bartholomew, întrucât mâine ne despărțim. În meseria mea suntem deprinși să cunoaștem oamenii după fizionomie. După înfățișare, mers, ținută. Mi-am permis să-mi formez o părere despre dumneavoastră. Este cât se poate de favorabilă, domnule. Îndărătul subterfugiilor la care suntem constrânși să apelăm în clipa de față, am convingerea că sunteți un gentleman cinstit și onorabil. Cred că mă cunoașteți îndeajuns acum ca să-mi îngădui să vă spun că nu m-aș fi amestecat niciodată în această chestiune dacă n-aș fi fost convins că dreptatea este de partea dumneavoastră.

Tânărul nu se întoarce, însă vocea lui are o notă de sarcasm.

— Dar?

— Vă pot acuza că mi-ați ascuns unele împrejurări ale acestei chestiuni. Înțeleg că a fost necesar și bine-venit să procedați astfel. Dacă ați fi folosit însă acest lucru ca să mă înșelați, nu v-aș fi iertat-o niciodată. V-o spun cu toată sinceritatea. Puteți vorbi de născociri, însă ceea ce trebuie să fac eu...

Brusc, tânărul se ridică, parcă cuprins de mânie, atât de neașteptată e mișcarea. Cu toate astea nu face decât să se întoarcă spre actor, aruncându-i din nou o privire scrutătoare.

— Ai cuvântul meu, Lacy. Știi că sunt un fiu nesupus, știi că nu ți-am spus tot. Dacă astea sunt păcate, atunci le mărturisesc. Ai cuvântul meu că ceea ce fac nu încalcă legile acestui pământ. Vine spre el și-i întinde mâna. Aș dori să fii încredințat de acest lucru.

Actorul șovăie, pe urmă îi strânge mâna. Tânărul nu-l slăbește din ochi.

— Pe cinstea mea, Lacy. Nu m-ai judecat greșit. Și te rog să nu uiți asta, indiferent ce se va întâmpla. Dă drumul mâinii și se întoarce iar lângă foc, însă se uită spre actorul care a rămas în picioare, lângă scaun. Ți-am ascuns multe. Dar te rog să mă crezi că am făcut-o și pentru a te cruța... Nimeni nu te-ar putea găsi vinovat decât că ai fost o unealtă neștiutoare. Dacă se va ajunge la așa ceva.

Privirea bătrânului e severă.

— Și totuși, puneți la cale cu totul altceva decât m-ați lăsat să înțeleg?

Tânărul se uită din nou la foc.

— Caut să mă întâlnesc cu cineva. Ăsta este adevărul.

— Însă nu e o întâlnire de genul celei pe care am presupus-o?

Domnul Bartholomew tace.

— O afacere de onoare?

Domnul Bartholomew zâmbește.

— Dacă ar fi vorba de asta, nu m-aș mai afla aici fără a fi însoțit de un prieten. Și nici n-aș fi străbătut atâtea mile pentru a săvârși ceva ce se poate face mult mai aproape de Londra.

Actorul deschise gura să spună ceva, însă nu apucă. Se aud pași, apoi o bătaie discretă în ușă. Tânărul întreabă cine e. Își face apariția hangiul Puddicombe, care se adresează presupusului unchi.

— Domnule Brown, jos vă așteaptă un domn. Vă transmite complimente, cerându-vă iertare pentru deranj.

Actorul se uită scrutător la cel de lângă foc, însă acesta nu dă nici un semn de satisfacție la aflarea veștii. Totuși el este cel care se adresează nerăbdător hangiului:

— Cine?

— Domnul Beckford, domnule.

— Și cine este acest domn Beckford?

— Parohul nostru, domnule.

Omul de lângă foc privește în jos, parcă ușurat, apoi se uită din nou la actor.

— Scuzele mele, unchiule. Sunt ostenit. N-aș vrea să te mai rețin.

Actorul preia din zbor replica, chiar dacă intră în rol cu ceva întârziere.

— Spune-i domnului reverend că voi avea plăcerea de a-l întâlni la parter. Nepotul meu își cere scuze că nu mă va mai putea însoți.

— Prea bine, domnule. Pe dată. Cu plecăciune.

Se retrage. Tânărul face o ușoară grimasă.

— Pregătește-te, amice. Un ultim pumn de praf în ochi.

— Nu pot să închei aici discuția noastră, domnule.

— Trimite-l la plimbare cât de repede îți permite politețea.

Actorul își potrivește gulerul, își atinge pălăria și-și netezește haina.

— Prea bine.

Cu o ușoară reverență, se îndreaptă spre ușă. E deja cu mâna pe clanță când tânărul vorbește iar.

— Și cere-i hangiului nostru de ispravă să mai trimită sus din seul lui spurcat. Am de gând să citesc.

Actorul se înclină din nou în tăcere și iese din cameră. Câteva clipe, omul de lângă foc privește fix în podea. Apoi ia măsuța de lângă fereastră și o așază lângă scaunul pe care stă; aduce sfeșnicul de pe masa mare și îl așază pe cea mică. Apoi caută o cheie în buzunarul hainei lungi până la genunchi, se duce lângă cufărul cu colțare de alamă de lângă ușă, îngenunchează lângă el și-l deschide. Se pare că nu conține decât cărți și diverse foi de hârtie scrise de mână. Scotocește puțin și găsește un anumit teanc de foi, îl ia cu el la masă și începe să citească.

Peste câteva momente, la ușă se aude un ciocănit. O servitoare intră aducând un alt sfeșnic pe o tavă. I se face semn să-l pună pe masa de lângă el ; fata se conformează, pe urmă se întoarce să adune farfuriile. Domnul Bartholomew n-o privește ; ca și cum n-ar trăi cu două sute cincizeci de ani în urmă, ci cu cinci secole mai târziu, când tot ceea ce ține de gospodărie este enervant și va fi făcut ca un automatism. Cu farfuriile pe tavă la ușă, fata se întoarce și face o plecăciune stângace spre silueta absentă din fotoliu, cufundată în lectură. Bărbatul nu ridică privirea ; și îngrozită, poate pentru că cititul aparține Necuratului sau poate iritată în sinea ei de o atare indiferență, deoarece și în acele zile servitoarele de la hanuri nu erau angajate dacă nu erau nurlii, iese încetișor din cameră.

Într-o odaie mult mai modestă de la etaj, o mansardă, tânăra pare să doarmă pe un pat îngust, sub pelerina cafenie de drum, întinsă ca o pătură. La capătul camerei, lângă o ferestruică încadrată în exterior de un fronton triunghiular, se află o singură lumânare pe o masă, a cărei lumină slabă abia dacă ajunge până la capătul celălalt al odăii unde se află fata ; stă pe jumătate cu fața în jos, cu picioarele adunate sub pelerină și o mână îndoită pe perna aspră, pe care a acoperit-o cu fâșia de pânză folosită drept fular. Poziția trupului, precum și chipul cu nasul ușor obraznic și pleoapele coborâte au ceva copilăresc. În mâna stângă, mai strânge încă ultimele viorele ofilite. Un șoarece fâșâie pe sub masă, zbughind-o de colo-colo, cercetând și adulmecând.

Pe spătarul scaunului de lângă pat, peste pălăria de pai abandonată, se află ceva aparent de valoare, scos din bocceaua desfăcută pe podea : o bonetă joasă de pânză albă, cu borurile laterale și cele din față răsucite ca niște flaute miniaturale, având de o parte și de alta două clapete albe de treizeci de centimetri care vor atârna îndărătul urechilor purtătoarei. Pare ciudat de eterică, chiar ușor absurdă și îndrăzneață în acea odaie primitivă. Asemenea bonete, fără clapete, urmau să devină de-a lungul timpului semnul distinctiv al slujnicelor și chelnerițelor, dar pe vremea aceea le purtau toate femeile

mondene ale societății, fie ele stăpâne sau servitoare, la fel ca și șorțurile în ocazii speciale. Servitorii, sclavii livrelelor, se deosebeau cu ușurință; femeilor însă, după cum observa nemulțumit un contemporan în încercarea lui de a pune capăt ambiguității, li se îngăduiau multe la acea dată. Nenumărați domni, intrând pentru prima dată într-un salon, au fost supuși umilinței de a se înclina politicos în fața a ceea ce presupuneau a fi o prietenă a gazdei, ca să afle că de fapt își iroseau bunele maniere pe o simplă slujnică de-a casei.

Proprietara acestei bonete delicate și ambigue nu doarme de fapt. La sunetul pașilor de pe scări, deschide ochii. Pașii se opresc la ușă, urmează o pauză, apoi două bătăi înfundate și o lovitură de picior în tăblia de jos. Femeia dă deoparte pelerina și se ridică din pat. Poartă o rochie verde închis, legată cu șnururi pe piept, cu tivul încrețit, care scoate la iveală o căptușeală galbenă, la fel ca pliurile mânecilor, ceva mai jos de cot. E încinsă cu un șorț alb lung până la pământ. Rochia are corset până la talia îngustă, dându-i părții de sus a trupului forma nefirească, plată, a unui con răsturnat. Își vâră picioarele învelite în ciorapi într-o pereche de papuci ponosiți și se duce să deschidă ușa.

În prag se află servitorul cu care a călărit, cu o cană mare de alamă plină cu apă caldă într-o mână, iar în cealaltă cu un vas de pământ lucios de culoare ocru. Abia se zărește în întuneric, iar chipul e în umbră. Vederea ei pare să-l împietrească, însă ea se dă înapoi și face semn spre masa de la capătul cămăruței. El trece pe lângă ea și așază cana lângă lumânare, apoi vasul; după aceea rămâne din nou împietrit, cu spatele la ea și cu capul plecat.

Tânăra s-a întors să-și culeagă bocceaua, pe care o desface pe pat. Bocceaua dă la iveală un morman de haine, panglici, o eșarfă de bumbac brodată, iar înfășurată în ele, o altă legătură care conține un set de borcănașe minuscule acoperite, aproape la fel ca borcanele de dulceață din zilele noastre, cu o bucată de pergament legată cu șnur. Mai are și câteva sticluțe albastre cu dop; un pieptene, o perie, o oglindă de mână. Deodată, femeia își dă seama de nemișcarea bărbatului și se întoarce să-l privească.

O clipă nu schițează nici un gest. Apoi se duce spre el, îl apucă de braț și îl face să se întoarcă. Chipul îi rămâne impasibil; totuși atitudinea lui respiră nemulțumire și sălbăticie, muțenie agitată, de animal încolțit, care se întreabă neanimalic de ce. Ea nu-l slăbește din priviri. Scutură din cap; atunci ochii lui albaștri, inexpresivi, evită privirea ei căpruie și rătăcesc spre peretele opus, cu toate că în rest rămâne neclintit. Ea se uită în jos acum, îi ridică una din mâini și pare s-o cerceteze; o atinge și o mângâie cu cealaltă mână. Rămân așa preț de un minut și mai bine, într-o ciudată nemișcare mută, doi oameni care așteaptă să se întâmple ceva. În cele din urmă, ea dă drumul mâinii și, îndreptându-se spre ușă, îi pune ivărul; se întoarce și se uită din nou la bărbat, care o urmărise cu privirea. Femeia îi face semn spre podea, lângă ea, ca unui câine, cu blândețe, însă și cu vădită fermitate. Bărbatul traversează camera, căutându-i încă privirea. Ea îi atinge din nou mâna, însă de data asta i-o strânge ușor. Femeia se întoarce la masă și începe să-și dezlege șorțul. Apoi, ca și cum ar fi uitat, se întoarce lângă pat, scotocește o clipă în bocceaua desfăcută, culege un borcănaș, o sticluță și un pătrat de olandă uzat, care, evident, îi servește de prosop. Se întoarce cu acestea la masă și rămâne o clipă tăcută în timp ce desface borcănașul la lumina lumânării.

Începe să se dezbrace. Mai întâi își scoate șorțul și îl atârnă de un cârlig de lemn dintr-un cuier rudimentar de lângă fereastră. Urmează apoi rochia verde cu căptușeală galbenă, dând la iveală o jupă de lână matlasată (în termeni moderni, o fustă care apare de sub rochie). Are culoare vineție și este ciudat de lucioasă, pentru că stofa din lână pieptănată are și un fir de satin. Și-o desface din talie și o atârnă de un alt cui; urmează corsetul. Rămâne doar într-un pieptar mic alb, care ar trebui păstrat, probabil, din pudoare. Totuși și acesta este tras în sus, peste capul cu părul strâns, și atârnat lângă celelalte. Femeia este acum goală de la brâu în sus, deasupra jupei de lână.

Mișcările ei sunt iuți și firești, ca și cum ar fi singură. Efectul asupra bărbatului care privește este neașteptat,

deoarece din clipa în care ea a început să se dezbrace, el a prins să facă pași infimi, cu mare atenție; însă nu înspre ea. Se retrage spre perete; numai grinzile și tencuiala îl opresc să se retragă și mai mult.

Ea își toarnă apă și se spală, după ce a scos din borcănaș un săpun rotund de micsandre: pe față, gât, piept și brațe. Mișcările ei fac să pâlpâie ușor lumânarea din față; câteodată, când își întoarce ușor capul, trupul sau brațele, pe pielea udă apare câte o reflexie lucioasă, sau pe conturul siluetei cafenii-negricioase a spatelui gol se ivește o frântură din albeața catifelată a pielii. Pe grinzi se proiectează o parodie sinistră prin mișcarea unor umbre prelungi, ca niște păianjeni, a ritualului casnic și neceremonios. Ritualul este sinistru în ambele sensuri, căci se vede că femeia e stângace de la natură. Nu se întoarce niciodată în tot acest răstimp și nici când se șterge cu bucata de olandă; iar ochii bărbatului mut nu se dezlipesc o clipă de pe trupul ei gol până la brâu.

Femeia ia acum sticluța albastră și înmoaie un colț din ștergarul de pânză în lichid, apoi se atinge ici-colo pe corp; pe laturile gâtului, sub braț și undeva pe piept. Camera se umple de parfumul apei de colonie unguresti.

Se întinde după pieptar și îl îmbracă. Apoi se întoarce, aduce lumânarea lângă pat, alături de bărbat. Se așază. Ia un alt borcănaș de porțelan – bucățica de săpun a fost ștearsă cu grijă și pusă la loc, apoi așezată lângă lumânare. Borcănașul conține ceruză, o cremă albă sau un unguent făcut din carbonat de plumb, o substanță cosmetică bine cunoscută în acea vreme, considerată mai degrabă o otravă mortală. Ia cu degetul din ea, apoi și-o întinde pe obraji și pe toată fața cu mișcări circulare, scurte. Gâtul primește același tratament; apoi umerii. Se întinde apoi spre un alt borcănaș și scoate o oglindă și una dintre sticluțele albastre miniaturale, cu dop de plută. Își cercetează chipul o clipă. Lumina este prea departe pentru această măsuță de toaletă improvizată; ridică lumânarea, se întoarce spre bărbat, arătându-i cum vrea să i-o țină, mai aproape.

Bărbatul se apropie, ia lumânarea și o ridică la câțiva centimetri de chipul femeii. Ea întinde ștergarul de pânză în poală și desface cu grijă ultimul borcănaș; în el se găsește

un unguent cu carmin. Atinge cu el ca o umbră buzele, întinzând culoarea mai întâi cu limba, apoi, cu oglinda în mână, cu vârful degetului; își atinge apoi și pomeții, colorându-i cu aceeași substanță care-i slujește și de fard, și de ruj. În cele din urmă, mulțumită de rezultat, lasă jos oglinda și acoperă borcănașul. După aceea, împinge ușor suportul uman al lumânării și se întinde după o altă sticlă. Dopul are înfipt în el o pană de gâscă. Ca să-și poată picura lichidul incolor, dă capul pe spate și lasă să-i cadă în fiecare ochi câte o picătură. Poate că ustură, fiindcă de fiecare dată clipește rapid. Pune la loc dopul și abia atunci ridică privirea spre bărbat.

Strălucirea ochilor, dilatați deja sub influența beladonei, culoarea aprinsă a buzelor și a obrajilor – carminul dă o nuanță nefirească de roșu – arată limpede că nu e vorba de o fecioară, deși efectul obținut este mai degrabă de păpușă decât afrodiziac. Numai irisul căprui din pupilele mărite rămâne al tinerei simple care moțăia pe pat cu un sfert de oră înainte. Colțurile gurii roșii se ridică exact cât să dea umbra unui zâmbet; și totuși inocent, ca și cum bărbatul cu privirea nemișcată îi este frate, iar ea îi îngăduie o meteahnă nevinovată. După câteva clipe, închide ochii, fără să-și schimbe înclinarea chipului.

L-ar putea socoti un îndemn la sărut, însă singura reacție a bărbatului este să apropie lumânarea; lângă un obraz, apoi lângă celălalt. Pare să-i cerceteze la milimetru pielea ca de ceară, fiecare por, fiecare trăsătură, ca și cum ar ascunde un obiect minuscul uitat, un simptom tainic, un răspuns; iar chipul lui își sporește misterios intensitatea concentrării, lipsa emoției. Impresia este de o inocență profundă, așa cum arată uneori idioții congenitali; ca și cum ar putea s-o vadă cumva mai pe deplin decât o inteligență obișnuită. Cu toate acestea, chipul lui nu poartă amprenta idioțeniei. Dincolo de regularități, chiar frumusețe – gura îi este fermă și bine conturată – răzbate un fel de seriozitate imperturbabilă, ceva aparte.

Femeia îndură această cercetare mută preț de aproape un minut. Mâna lui liberă se ridică, șovăie, îi atinge ușor tâmpla

dreaptă. Îi urmărește conturul feței, în josul obrazului, apoi bărbia, ca și cum n-ar fi făcute din carne, ci din ceară sau marmură pictată, o mască a morții. Atingerea nu se oprește, iar ea închide ochii din nou : fruntea, sprâncenele, pleoapele, gura însăși. Buzele nu-i tremură sub degetele lui.

Deodată bărbatul cade în genunchi, lăsând lumânarea pe podea, la picioarele ei ; își îngroapă capul în poala ei, aproape ca și când n-ar îndura să mai privească ceea ce a mângâiat, și totuși aflându-se la bunul ei plac. Femeia nu tresare și nici nu pare surprinsă ; privește însă în jos mult timp la capul îngropat în faldurile jupei ; întinde apoi mâna stângă și mângâie părul strâns la spate. Șoptește atât de încet, de parcă nu i se adresează lui, ci sie însăși.

— Ah, bietul meu Dick ! Sărmane Dick.

El nu răspunde, pare din nou împietrit. Ea continuă să-l mângâie câteva clipe, să-i netezească părul, în tăcere. În cele din urmă îl împinge ușor deoparte, rămâne în picioare, însă doar pentru a se întoarce către bocceaua desfăcută și a scoate din ea o rochie și o cămașă trandafirie pe care le netezește, gata să le îmbrace. El stă încă în genunchi, cu capul plecat, ca într-un gest de supunere sau implorare. Lumânarea de pe podea luminează însă ceva care nu sugerează nimic din toate acestea și la care el privește ca hipnotizat, la fel cum privise și chipul ei ; se ține vârtos cu ambele mâini, deși fără să le miște, așa cum un înecat se agață de o creangă. Betelia pantalonilor s-a desfăcut, iar el strânge nu o creangă, ci bărbăția, despuiată, vânjoasă, dreaptă. Tânăra nu este nici șocată, nici îngrozită la vederea acestei obscenități, cu toate că mâinile ei s-au oprit din netezit. Se duce liniștită la capul patului ei pe rotile, unde viorelele stau încă răsfirate pe perna aspră ; le culege și se întoarce la locul unde el stă îngenuncheat și, parcă într-o doară și aproape batjocoritor, i le vâră sub chipul plecat, peste mâinile și organul injectat monstruos.

Fața lui tresaltă chinuită către femeia cu chipul fardat și o clipă se privesc în ochi. Ea îi dă ocol, scoate ivărul de la ușă și o ține deschisă, îndemnându-l pe sărmanul Dick să plece ; iar el, cu mâna încleștată pe betelia pantalonilor, se chinuie

să se ridice stângaci în picioare și, fără să-i arunce vreo privire, încă într-o răvășire obscenă, se strecoară prin ușa deschisă. Ea se oprește în prag, ca să-i lumineze scara întunecată spre etajul de mai jos. Un curent de aer amenință să-i stingă lumânarea și femeia face un pas înapoi, punând mâna pavăză la flacăra tremurândă, ca o imagine dintr-o pictură de Chardin[1], și închide ușa cu spatele. Se reazemă de ea, cu privirea ațintită pe hainele de brocart trandafiriu de pe patul cu rotile. Nimeni nu vede că ochii îi sunt plini de lacrimi, nu doar de beladonă.

*

Cât a lipsit, Dick a reprezentat pentru scurt timp subiectul unei discuții la masa lungă din bucătăria hanului. Asemenea bucătării erau pe vremuri semipublice și constituiau miezul vieții de la han, nu numai pentru drumeții sau servitorii mai modești, ci și pentru cei mai răsăriți, fiind echivalentul salonului din vechile conace. Chiar dacă nu era mai de soi, mâncarea de acolo – și fără îndoială, compania – era mai caldă decât în odăile publice sau în camerele personale. Servitorii de la han se dădeau în vânt după bârfe, după veștile și distracțiile aduse de nou-veniții cam de același rang și de aceeași teapă cu ei. În seara aceea, regele nedisputat al bucătăriei de la Black Hart fusese bărbatul în haină roșcată, sergentul Farthing; ba își asumase rolul de cum intrase pe ușă venind dinspre grajduri, cu hangerul și cutia în care se afla espingola sub braț, și reușise, dintr-o fluturare amplă a pălăriei și o ocheadă, să cântărească iute ajutoarele de la bucătărie, bucătăreasa și pe Dorcas, slujnica de la han.

După cum s-a dovedit curând, Farthing aparținea acelui tip străvechi – la fel de străvechi ca și rasa umană; sau ca războiul, fără îndoială – pe care comedianții romani l-au poreclit *miles gloriosus*; soldatul fanfaron sau eterna tolbă de scorneli. Pentru Anglia secolului al XVIII-lea, a fi simplu

1. Jean-Baptiste Siméon Chardin (1699-1779) – pictor francez de natură moartă și scene de familie.

soldat nu era mare scofală. Monarhii și reprezentanții lor n-aveau decât să susțină necesitatea unei armate permanente; însă pentru ceilalți, soldații reprezentau o pacoste blestemată (și chiar o insultă, când era vorba de mercenari străini), o cheltuială de nesuportat în cârca națiunii și a nefericitului loc unde întâmplarea făcea să fie încartiruiți. Dar Farthing părea să fi uitat de toate acestea, avea o încredere nemărginită în scrisorile de recomandare: povestea cum servise (în ciuda actualei ținute) ca sergent în marină, iar pe vremea când fusese toboșar, luptase sub steagul lui Byng în bătălia glorioasă de la Capul Passaro în '18, unde spaniolii o luaseră zdravăn pe coajă; însuși amiralul Byng îl lăudase pentru curajul său (nu cel care fusese umplut de plumb la Portsmouth în 1757 ca să-i încurajeze pe ceilalți, ci tatăl acestuia), cu toate că nu era „mai mare decât ajutorul de bucătar de colo..." Avea un fel al lui de a atrage atenția; și de a nu-i da drumul, din clipa în care o capta. Fără discuție că nici în bucătărie și nici în afara ei nu se afla cineva care să-l conteste pe cel care se proclama singur un războinic atât de vajnic. În plus arunca priviri îndrăznețe asupra publicului său feminin, căci asemenea tuturor celor de teapa lui, știa prea bine că jumătate din iscusința de a aduce ascultătorii să-ți mănânce din palmă este să-i flatezi. Pe deasupra, acest povestitor mânca și bea vârtos, savurând fiecare bucățică și fiecare înghițitură; se prea poate ca singurul adevăr rostit atunci să fi fost faptul că știa dacă cidrul e bun în clipa în care îl gusta.

Bineînțeles că i se puseră întrebări despre călătorie. Se părea că domnul cel tânăr și unchiul lui porniseră la drum pentru a-și aduce omagiile unei doamne care era mătușa și, respectiv, sora lor: o doamnă putred de bogată, bătrână și pe lângă asta bolnavă, care locuia la Bideford sau prin împrejurimi, care nu fusese niciodată căsătorită, însă moștenise pământuri și proprietăți demne de o ducesă. Diverse ocheade și smârcâieli punctară aceste informații, și așa semnificative: domnul cel tânăr lăsase să se înțeleagă că nu prea fusese un model de hărnicie și chiar și acum era înglodat în datorii. Fetișcana de la etaj era servitoarea unei doamne din Londra, adusă pentru a intra în slujba mătușii, în vreme ce el, Timothy

Farthing, îi însoțea ca ajutor al unchiului, pe care îl cunoștea de multă vreme și care era cam nevricos când venea vorba de hoți la drumul mare, tâlhari și aproape orice altă mutră de om întâlnită la mai mult de o milă depărtare de catedrala Sf. Paul. Cu toate că dacă ar fi fost el întrebat, călătoriseră până aici sub paza lui la fel de teferi ca și cum ar fi fost însoțiți de o trupă întreagă.

Unchiul? Ei, era un om cu dare de mână, un negustor înstărit din Londra, care avea însă copii pe care trebuia să-i căpătuiască. Fratele lui, tatăl domnului mai tânăr, murise cu câțiva ani în urmă, fără să lase un sfanț, iar unchiul îi ținea loc nepotului de tutore și mentor.

Se întrerupsese o singură dată pe parcursul acestui discurs sau cvasimonolog; atunci când Dick se întorsese de la grajduri și rămăsese cu privirea rătăcită în prag, fără să priceapă nimic, fără să zâmbească. Farthing își vârî degetele în gură semnificativ și îi arătă un loc gol la capătul celălalt al mesei, apoi clipi cu înțeles spre Puddicombe, hangiul.

— N-aude, n-a vede. S-a născut surd și mut, jupâne Thomas. Și pe deasupra sărac cu duhul. Da' e băiat bun. E slujitorul domnului mai tânăr, deși după haine n-ai zice. Ia așază-te tu, Dick. Mănâncă-ți porția; n-am mai avut până acum pe drum mâncare atât de bună. Ei, unde rămăsesem?

— Povesteați cum ați dat iama în spanioli, se aventură ajutorul de bucătar.

În vreme ce servitorul mânca, Farthing îi mai adresa din când în când o frază: „Așa-i, Dick?", sau: „Ba încă, ce v-ar mai spune Dick dac-ar avea limbă – ori minte-n cap".

Nu că ar fi primit vreun răspuns – Dick nici nu părea să-l bage în seamă, chiar și atunci când ochii lui albaștri, rătăciți, se opreau asupra lui Farthing și i se adresa întrebarea; totuși însoțitorul lui, pe lângă toate celelalte virtuți, dorea să dea dovadă și de camaraderie. Cu toate acestea, privirile slujnicelor se îndepărtau tot mai des în direcția surdomutului; poate din curiozitate, poate dintr-un fel de strângere de inimă că un chip bărbătesc tânăr, atât de bine proporționat și în primul rând atrăgător, cu toată lipsa lui de bună dispoziție, putea să aparțină unei creaturi atât de jalnice.

Mai avusese loc o întrerupere: către sfârșitul cinei, „fetișcana de la etaj“ își făcuse apariția în pragul ușii, cu o tavă cu resturile de la cină; îi făcuse semn slujnicei, lui Dorcas, care se ridicase să-i vorbească. Schimbaseră câteva cuvinte în șoaptă, iar Dorcas privise spre surdomut. Farthing invitase nou-venita să li se alăture, însă ea refuză cu îndrăzneală.

— Nu, mulțumesc, știu eu bine toate poveștile tale sângeroase.

Mica reverență pe care o făcu în clipa în care se retrase era aproape la fel de sfidătoare ca și cuvintele. Fostul soldat își atinse mustața și căută înțelegere la hangiu.

— Iată ce face Londra din om, jupâne Thomas. Fii convins că acu' câțiva ani fata asta era la fel de simpatică și de naturală ca și Dorcas de aici. Iar acum își dă aere de franțuzită, cum îi e și numele de altfel, dar bag mâna în foc că nu-i al ei. Era plină de bun-simț și numai lapte și miere, cum s-ar zice. Continuă pe un ton afectat: Ah, ce-aș vrea să dau ochii cu bărbatul pe care-l iubesc, ca să-l calc în picioare ca pe un câine. Așa-s astea de teapa ei. Să vă zic ceva – stăpână-sa s-ar purta de zece ori mai frumos cu tine decât o slujnică cum e Louise. Louise, ce nume mai e și ăsta, mă rog, pentru o englezoaică, ia spuneți. Ce zici, Dick?

Dick se holbă la el, fără să scoată un cuvânt.

— Bietul Dick. Face fasoane cu el cât e ziulica de lungă. Așa-i, mă băiatule?

Începu o pantomimă, arătând cu degetul mare spre ușa prin care dispăruse mironosița, pe urmă începu să imite, slujindu-se de vârfurile degetului arătător și al treilea închipuind doi oameni ce călăreau împreună. În cele din urmă, își sumeți nasul și îndreptă din nou degetul mare spre ușă. Surdomutul continua să privească spre el în gol. Farthing îi făcu cu ochiul hangiului.

— Pe cinstea mea, cred că o bâtă are mai multă glagorie ca ăsta.

Totuși, o clipă mai târziu, când o văzu pe Dorcas că umple cana de alamă din ceainicul în care fiersese apă – căci era limpede că asta discutase cu femeia de sus –, surdomutul se ridică și așteptă s-o ia; din nou, se opri la ușă, unde servitoarea

îi întinse un vas de lut de pe dulap. Ba chiar aprobă din cap, în semn de mulțumire pentru ajutorul ei ; însă ea se întoarse, parcă stând la îndoială, spre Farthing.

— Știe un' să le ducă?

— Da. Dă-i-le.

Închise un ochi și și-l bătu cu degetul.

— Dick ăsta are ochi de vultur. Păi, ăsta vede și prin zid.

— Nu zău!

— Ba da, drăguțo. Cel puțin io n-am mai întâlnit pe cineva căruia să-i placă să se holbeze atâta la pereți.

Făcu iar cu ochiul, ca să fie limpede că glumea.

Domnul Puddicombe avansă opinia cum că situația servitorului era ciudată – cum putea oare stăpânul să se slujească de cineva care pricepe atât de puțin? Cum îi poruncește și-l face să execute ordinele?

Farthing se uită spre ușă și se înclină confidențial.

— Să-ți spun ceva, jupâne Thomas. Stăpânul e și el pe măsura slugii. N-am mai întâlnit altul care să vorbească atât de puțin. Mi-a spus unchi-su că așa-i e firea. Foarte bine, n-are decât. Își întinse degetul arătător spre chipul hangiului. Da' fii atent la ce-ți zic, cu Dick vorbește.

— Cum adică?

— Cifrat, domnule.

— Asta ce-o mai fi?

Farthing se lăsă pe spate, pe urmă își lovi pieptul cu un deget și ridică pumnul strâns. Cei care-i dădeau ascultare îl priviră holbați, nepricepând nimic, la fel ca surdomutul. Gesturile se repetară, apoi le traduse în cuvinte:

— Adu-mi... punci.

Dorcas își astupă gura cu mâna, Farthing se lovi ușor pe umăr, apoi ridică mâna cu degetele desfăcute la care adăugă încă un deget de la cealaltă. Așteptă din nou, apoi le decodifică mesajul.

— Trezește-mă la ora șase fix.

Întinse apoi palma și o atinse cu arătătorul; după aceea își puse palmele în formă de cupă pe sâni; apoi ridică patru degete. Aceleași chipuri fascinate în așteptarea unei explicații.

— Aşteaptă – e un joc de cuvinte – podul palmei, deci, la pod, la casa doamnei, la ora patru.

Domnul Puddicombe dădu din cap, nesigur.

— Am priceput.

— Şi-aş putea să vă mai dau încă alte zece exemple. O sută. Dick al nostru nu e chiar atât de prost cum pare. Să-ţi mai spun ceva, domnul meu. Între patru ochi. Se mai uită o dată spre uşă şi coborî glasul: Ieri-noapte a trebuit să dormim în acelaşi pat la Taunton, n-am găsit în altă parte. Mă trezesc, nu ştiu de ce, în toiul nopţii. Văd că tovarăşul meu a dispărut, s-a furişat jos din pat câtă vreme eu dormeam. Nu mă gândesc prea mult la treaba asta, poate că s-a dus într-un loc, pot să stau şi eu mai în voie, şi adorm la loc. La care aud un mormăit, jupâne Thomas, ca şi cum cineva vorbea în somn. Nu erau cuvinte, ci un fel de hârâit din gâtlej. Uite-aşa! Începu să hârâie aşa cum spusese, se opri, apoi hârâi din nou. Mă uit. Şi-l văd pe flăcău în cămaşă, în genunchi, ca şi cum s-ar ruga, lângă fereastră. Da' nu ca un creştin, la Dumnezeu. Nici vorbă. La lună, dom'le, care lucea puternic pe cer. S-a ridicat în picioare, dom'le, s-a sprijinit de geam, scoţând sunetele alea, ca şi cum îşi lua zborul spre ce privea. Şi m-am gândit: Tim, ai dat piept cu tunul spaniolilor. Ai scos fum din tobă, ai văzut cu ochii tăi moartea şi oameni nenorociţi de atâtea ori, că nici nu mai ţii minte, dar, să mă ia naiba sau Aghiuţă, că aşa ceva n-am mai văzut. Era limpede ca lumina zilei că avea o criză de nebunie şi putea în orice clipă să se întoarcă şi să mă sfâşie în bucăţi. Se opri să constate efectul cuvintelor sale şi-i cercetă pe cei din jurul mesei. Ascultaţi-mă pe mine, oameni buni, fără urmă de glumă, nu mi-aş dori să mai trec printr-o oră ca aia nici pentru o sută de lire. Ba, ce zic, nici pentru o mie.

— Şi n-ai putut să-l înşfaci?

Farthing lăsă un zâmbet de cunoscător să-i străbată chipul.

— După câte înţeleg, n-ai vizitat niciodată un balamuc, domnul meu. Păi, eu l-am văzut pe unul pe care nu dai doi bani; ai zice că-i un prăpădit de cerşetor când stă liniştit la locul lui; da' pune la pământ zece flăcăi când îl apucă năbădăile. Nebunul ăsta e un tigru dezlănţuit când se află sub influenţa

lunii, jupâne Thomas. Pe toţi dracii, ăsta rupe lanţul, cum s-ar zice. Are furia şi puterile a douăzeci cât el. Şi nu uitaţi, Dick nu e o zdreanţă nici când e limpede la cap.

— Şi ce-ai făcut?

— Am făcut pe mortu', dom'le, cu o mână pe hangerul de lângă pat. Cineva mai slab de înger ar fi strigat după ajutor. Da' pot să mă mândresc că nu m-am pierdut cu firea, jupâne Thomas. M-am ţinut tare.

— Şi ce s-a întâmplat?

— Păi, i-a trecut criza, domnule. S-a întors la loc în pat şi s-a vârât sub pătură. A început să sforăie. Dar eu nu, vai de mine, nu eu, jur că nu. Tim Farthing ştie ce are de făcut. N-am lipit geană de geană toată noaptea, am stat pe scaun cu cuţitul la îndemână, de unde puteam să-l trăsnesc dacă-l apuca iar sau făcea urât. Nu vă spun nici o minciună, oameni buni, dacă se mai trezea o dată, îl făceam pe loc bucăţi, zău că da. I-am povestit totul domnului Brown a doua zi dimineaţa. Mi-a spus că o să vorbească cu nepotul lui. N-a fost deloc mirat, zicea că aşa e Dick, are ciudăţeniile lui, dar nu face rău, să nu-l iau în seamă. Se lăsă pe spate şi-şi mângâie mustaţa. Eu rămân la părerea mea, jupâne Thomas.

— Cred şi eu.

— Şi cu arma la îndemână. Privirile îi căutară chipul lui Dorcas. N-are de ce să-ţi fie teamă, drăguţă. Farthing e cu ochii în patru. Nu poate să facă nici un rău. Ochii fetei se ridicară involuntar spre tavan. Şi nici acolo.

— Nu-s decât trei trepte.

Farthing se lăsă pe spate şi-şi încrucişă braţele, pe urmă îşi umflă obrazul cu limba.

— S-ar putea ca fata aia să-i dea de lucru.

Dorcas rămase nedumerită.

— Ce fel de lucru?

— Muncă pe care nici un bărbat n-o socoteşte muncă, prostuţo.

Rânji, iar fata, pricepând în cele din urmă ce vrea să zică, duse mâna la gură. Farthing se uită spre hangiu.

— Ascultă la mine, jupâne Thomas, Londra e un loc spurcat. Slujnica o maimuţăreşte pe stăpână. Neobrăzatele astea nu

se satură niciodată, până nu-și fac toate poftele. Dacă stăpâna se bucură de servitorul vânjos, de ce n-aș face și eu la fel, își zice ea. Chinuie-l pe bietul dobitoc ziua și vâră-l în pat în fiecare noapte.

— Te rog, ajunge, domnule Farthing. Dacă nevastă-mea ar fi aici...

— Amin, domnule. N-aș spune un cuvânt dacă individul ăsta n-ar fi în călduri ca o maimuță barbară. Să bage bine la cap slujnicele tale. S-a dat la una într-un grajd în drumul nostru... din fericire am trecut eu pe acolo și l-am pus la punct pe ticălos. Toate au o limită. Nu i-a mers. Da' atâta îl taie capul, crede că toate femeile sunt la fel de lascive ca Eva, Doamne, iartă-l! Grăbite să-și ridice fustele pe cât e el de grăbit să-și desfacă brăcinarii.

— Mă mir că stăpânul nu-l biciuiește zdravăn.

— Chiar așa, domnule. Chiar așa. Dar să nu mai discutăm. Vorba multă, sărăcia omului, după cum se zice.

Trecură apoi la alte subiecte, dar când, peste zece minute, surdomutul apăru din nou, parcă în cameră năvălise o pală de aer rece. Arăta la fel de inexpresiv, nu se uita la nimeni și se așeză la locul lui. Unul câte unul, toți cei de față îi aruncară pe furiș câte o privire ca și cum ar fi căutat o urmă de roșeață, vreun semn al păcatului. Cu toate acestea, ochii lui albaștri priveau în jos spre masa veche, dincolo de farfurie, așteptând cu stoicism o nouă umilință.

*

— I-ai făcut praf și pulbere, nu-i așa?

— Pe toată turma lui de enoriași, și casele, și sacristia, și pe staroste, pe toți am aruncat blestemul! Ești invitat la cină mâine ca să auzi și tu pomelnicul de la capăt. Mi-am permis să refuz în numele tău.

— Și nu ți-a pus nici o întrebare?

— În limitele bunului-simț, ba chiar exagerat. Domnul nu are decât un singur interes în această viață, în care nu include problemele altora.

— Ai avut parte de un public slab pentru talentele pe care le posezi. Scuze.

Actorul, care se postase de partea cealaltă a focului unde domnul Bartholomew stătea cu hârtiile lui, îl privi intens, ca și cum nu se lăsa păcălit de această atitudine glumeață.

— Hai, dragul meu Lacy. Nu-mi iau cuvântul față de tine. Nu vreau răul nimănui, nu fac rău. Nimeni n-o să te acuze sau o să aibă motiv să te acuze pentru rolul pe care ți-l asumi.

— Dar scopul dumneavoastră nu coincide cu cel pe care m-ați lăsat să-l cred, domnule Bartholomew. Nu-i așa? Nu, trebuie să vă vorbesc. Nu încape îndoială că există intenții bune în ceea ce îmi ascundeți. Dar mă îndoiesc că aceste intenții bune vă privesc și pe dumneavoastră.

— Consideri că poetul minte când spune că se întâlnește cu muzele?

— Știm ce intenționează să spună prin acea figură de stil.

— Dar susținem noi oare că minte?

— Nu.

— Atunci, în același sens, nu te-am mințit nici eu. Mă duc să mă întâlnesc cu o persoană pe care doresc s-o cunosc și pe care o respect, la fel ca pe o mireasă – sau ca pe muza mea, dacă aș fi poet; și în fața căreia sunt precum Dick în fața mea, ba, ce zic, și mai neputincios. Și pe care un paznic gelos m-a împiedicat până acum s-o văd. Poate că n-am fost sincer în purtare. Dar nu și în intenții.

Ochii actorului se opriră asupra hârtiilor.

— Sunt obligat să întreb de ce o întâlnire cu un străin învățat trebuie să aibă loc în atât de mare taină și atât de departe, dacă scopul este întru totul nevinovat.

Domnul Bartholomew se lăsă pe spătarul scaunului, de data asta abordând un zâmbet evident sardonic.

— Crezi că aș putea fi vreun instigator de prin nordul țării? Vreun alt Bolingbroke[1]? Toate hârtiile de aici sunt

1. Henry St. John Bolingbroke (1678-1751), politician de vază din timpul reginei Anne, istoric și filosof al iluminismului.

cifrate. Dacă nu sunt în franceză sau spaniolă. Mă duc să complotez cu un emisar al lui Iacob Stuart.

O clipă actorul păru derutat, ca și cum i se citise gândul tainic.

— Îmi îngheață sângele în vine, domnule.

— Uite aici. Există într-adevăr un anumit cifru.

Îi întinse foaia de hârtie pe care o studiase și pe care Lacy o luă. După câteva clipe, actorul ridică privirea.

— Nu pricep nimic.

— Ceva necurat, nu crezi? Sunt aici ca să mă strecor în codru și să mă întâlnesc cu un discipol al vrăjitoarei din Endor. Ca să-mi ofer sufletul meu nemuritor în schimbul tainelor lumii de dincolo. De asta ce mai zici?

Actorul îi dădu înapoi hârtia.

— Luați totul în glumă. Cred că nu e momentul.

— Atunci să nu mai vorbim doar așa, ca să ne aflăm în treabă. Nu fac rău nici regelui, nici țării, nici unei alte persoane. Nu pun în pericol nici trupul, nici sufletul. Poate propria-mi minte, însă omul poate face ce poftește cu mintea lui. E posibil să umblu după o himeră, un vis nebunesc. Persoana pe care vreau s-o întâlnesc s-ar putea să... dar se întrerupse, apoi așeză pe masă hârtia, alături de celelalte. N-are importanță.

— Persoana se ascunde?

Domnul Bartholomew îl privi cercetător o clipă.

— Ajunge, Lacy. Te rog.

— Trebuie totuși să vă mai întreb de ce e nevoie să fiu amăgit, domnule.

— Prietene, întrebarea nu-ți șade bine. Oare nu ți-ai petrecut toată viața amăgindu-i pe alții?

Lacy păru o clipă luat prin surprindere. Bărbatul se ridică din jilț și se duse spre cămin, unde rămase cu spatele la actor.

— Am să-ți răspund însă. M-am născut cu un destin de neclintit. Tot ceea ce ți-am povestit despre așa-zisul meu tată aș fi putut să-ți spun despre cel adevărat – ba chiar mai rău, pentru că e un zevzec și a dat viață încă unuia, adică fratelui meu mai mare. Mie, cum poate că și ție, mi s-a dat un rol

într-o poveste și nu mi se iartă că nu vreau să-l joc. Ia aminte, nu e același lucru pentru amândoi. Tu, dacă refuzi să joci, nu ai de pierdut decât bani. Eu pierd... mai mult decât îți închipui. Se întoarse. N-am parte de libertate, Lacy, dacă n-apuc s-o fur. Dacă mă duc unde poftesc eu, așa cum fac acum, trebuie să mă furișez ca un hoț pe lângă cei care ar dori să fac după cum îmi poruncesc ei. Asta-i tot. Și acum, într-adevăr n-am să mai spun nimic.

Actorul își coborî privirea, ridicând ușor din umeri și aprobând printr-o înclinare a capului, ca și cum recunoștea că nu se așteptase la așa ceva; iar oratorul continuă să vorbească pe un ton și mai lipsit de inflexiuni, fără să-l slăbească din ochi.

— Mâine plecăm împreună. După câteva mile, ajungem la locul unde trebuie să ne despărțim. Drumul pe care ai să apuci tu și servitorul tău se întretaie cu cel spre Crediton și Exeter, unde vreau să ajungi cât poți de repede. Odată aflat acolo, te poți înapoia la Londra când poftești și cum poftești. Singurul lucru pe care îl doresc de la tine e să ascunzi tot ce este legat de mine și de modul cum am venit aici. Așa cum ne-am înțeles de la bun început.

— Slujnica nu vine cu noi?

— Nu.

— Vreau să vă spun ceva. Făcu o scurtă pauză. Jones, adică Farthing, are impresia că a mai văzut-o.

Domnul Bartholomew se întoarse iar spre foc. Urmă o scurtă tăcere.

— Unde?

Actorul își aținti ochii în spinarea interlocutorului.

— Când intra într-un bordel, domnule. Unde i s-a spus că era angajată.

— Și tu ce-ai răspuns?

— Că nu cred.

— Ai avut dreptate. Se înșală.

— Dar nici nu este slujnica vreunei doamne, cum ați spus dumneavoastră, domnule. Cred că aveți cunoștință că servitorul dumneavoastră nu e în toate mințile. Așa mi-a spus și Farthing, pe drept cuvânt; fata nu-l respinge. Șovăi. S-a dus la ea noaptea.

Domnul Bartholomew îl privi lung, ca și cum de data asta actorul se obrăznicise; apoi însă arboră un zâmbet vădit sarcastic.

— Oare bărbatul n-are voie să se culce cu nevasta lui?

Actorul fu din nou luat prin surprindere. Se uită lung la domnul Bartholomew, apoi coborî privirea.

— Așa să fie. Am spus ce aveam de spus.

— Și nu-ți reproșez. Mâine punem la punct ce ne-a mai rămas și ne vom lua rămas-bun așa cum se cade, însă dă-mi voie să-ți mulțumesc pentru ajutorul și răbdarea de care ai dat dovadă. Nu prea am avut de-a face cu slujitorii acestei meserii. Dacă și ceilalți sunt ca tine, cred că neștiința mă defavorizează. Deși nu poți să-mi dai crezare în altele, cel puțin acordă-mi-o în privința asta. Îmi exprim cu toată sinceritatea regretul că nu ne-am întâlnit în altfel de împrejurări.

Actorul arboră un zâmbet ironic, umbrit de o părere de rău.

— Eu încă mai cred că ne vom întâlni, domnule. Mi-ați stârnit și o curiozitate drăcească, nu numai temeri.

— Pe prima trebuie să ți-o înfrânezi. Cât privește cealaltă, poți să fii liniștit. Totul seamănă cu o poveste, ba chiar cu una dintre piesele tale. Înclin să cred că n-o să-ți lași publicul să asiste la ultimul act înainte de primul, oricât ai îndrăgi tu siguranța zilei de mâine. Așadar, lasă-mi și mie tainele mele.

— Ultimul act al pieselor mele va fi sigur rostit, domnule. Eu n-o să am parte de acest privilegiu.

— Și nici eu nu ți-l pot da, pentru că n-a fost încă scris. Asta e, de fapt, deosebirea. Zâmbi. Lacy, îți spun noapte bună.

Actorul îl mai măsură o dată cu privirea, oarecum nesigur, ca și cum ar mai fi fost ceva de adăugat; pe urmă se înclină și se întoarse să plece. Deschizând însă ușa, se opri surprins și privi în urmă.

— Vă așteaptă slujitorul.

— Trimite-l la mine.

Actorul ezită, aruncă o privire bărbatului tăcut, învăluit în umbră, trecu pe lângă el făcându-i un gest scurt și dispăru.

Servitorul surdomut intră în cameră și închide ușa. Rămâne în picioare lângă ea, cu ochii pe stăpânul care stă în fața căminului și-l privește la rândul lui. Un astfel de schimb de priviri fixe, îndârjite ar fi părut straniu dacă ar fi durat doar o secundă sau două, căci servitorul nu arată nici urmă de respect. De fapt, schimbul de priviri durează mai mult, cu mult peste ceea ce ar părea firesc, aproape ca și când ar comunica între ei, fără să miște buzele. Seamănă cu schimburile de priviri dintre soț și soție sau dintre frați, într-o cameră unde, pentru că se mai află și alte persoane, nu pot să spună ceea ce simt cu adevărat; totuși se prelungește cu mult peste acest mod oarecare de a face un schimb de trăiri ascunse și e aproape lipsit până și de cel mai mic indiciu ascuns cu grijă. Seamănă cu o pagină dintr-o carte pe care o întorci în așteptarea unui dialog, sau cel puțin a unei descrieri de gesturi și mișcări, însă nu găsești nimic: o pagină albă, sau o greșeală grosolană de legătorie prin care se sare o pagină. Cei doi rămân tăcuți, privindu-se ca într-o oglindă.

În cele din urmă se mișcă amândoi, simultan, ca și când un stop-cadru dintr-un film a fost pus din nou în mișcare. Dick se întoarce spre cufărul de lângă ușă, lângă care se află. Domnul Bartholomew revine la scaunul său, se așază și privește cum servitorul ridică lada și o duce în fața focului. Începe pe dată să scoată din ea vrafuri de hârtie scrisă pe care le vâră peste tăciunii aprinși, fără să se uite la stăpân nici măcar o dată, ca și cum ține în mâini doar ziare vechi. Foile se aprind aproape imediat, iar Dick îngenunchează și face același lucru și cu cărțile legate în piele. Le scoate una câte una, ediții demi-folio și quarto mari, altele mici, multe cu coperte aurite, purtând câte un blazon; le dă drumul desfăcute, cu paginile în jos în flăcările care se înalță tot mai mult. Pe vreo câteva le rupe cu forță, dar pe cele mai multe le aruncă, le împinge spre grămada unde au căzut sau le răvășește cu un vătrai primitiv pe cele care ard încet din cauza densității paginilor.

Domnul Bartholomew se ridică, ia teancul de hârtii de pe masă și le aruncă împreună cu celelalte în vâlvătaie; pe

urmă vine în spatele servitorului aplecat, care se întinde acum după niște bușteni stivuiți pe vatra uriașă; ia vreo cinci-șase și îi așază transversal peste mormanul de hârtie cuprins de flăcări; apoi își reia din nou atitudinea de veghe. Ambii bărbați privesc acum fix la acest holocaust miniatural, la fel cum se priviseră ceva mai devreme. Umbre intense țâșnesc și tremură în jurul camerei golașe, fiindcă flăcările sunt mai luminoase decât lumânările din suporturi. Domnul Bartholomew face un pas ca să poată privi în cufărul de lângă vatră, să se asigure că a fost golit așa cum trebuie. Se pare că e mulțumit, căci se apleacă și închide capacul; pe urmă se înapoiază la scaun și se așază iar, așteptând ca această jertfă inexplicabilă să ia sfârșit: fiecare petic rătăcit; fiecare pagină și bucată de hârtie să fie mistuită de flăcări.

Câteva minute mai târziu, când arderea aproape s-a consumat, Dick privește spre domnul Bartholomew; pe obraz îi joacă acum umbra unui zâmbet, al cuiva care știe de ce face acest lucru și e încântat. Nu este zâmbetul unui servitor, ci mai degrabă al unui vechi amic, chiar al unui confrate criminal neștiut. Așa, s-a săvârșit deci și e mai bine, nu? Zâmbetului i se răspunde cu unul la fel de misterios și, câteva clipe, cei doi se fixează din nou cu privirea. De data asta îi pune capăt domnul Bartholomew. Ridică mâna stângă, făcând un cerc din degetul mare și cel arătător, apoi cu celălalt arătător străpunge hotărât cercul, cu o singură mișcare.

Dick se scoală și se duce la picioarele patului, unde se află banca; o ridică și, întorcându-se cu această piesă de mobilier de formă alungită, o așază cam la trei metri în fața focului încă viu. Pe urmă, se întoarce spre pat și dă la o parte pologul. Fără să-i mai arunce vreo privire stăpânului, iese din cameră.

Domnul Bartholomew privește focul, aparent pierdut în gânduri. Rămâne astfel până se deschide din nou ușa. În prag se află tânăra de la etaj, cu chipul fardat. Face o plecăciune, fără să zâmbească, și înaintează câțiva pași în cameră. În urma ei se află Dick, care închide ușa și așteaptă lângă ea. Domnul Bartholomew se întoarce să contemple focul, aproape enervat, parcă, de această întrerupere; în cele din

urmă privește cu răceală spre tânăra care așteaptă în picioare. O cercetează ca și cum ar avea în față un animal; rochia de brocart și cămașa trandafirie, mânecile trei sferturi cu manșete de dantelă, conul întors al bustului strâns încorsetat, pieptarul vișiniu cu gălbui, obrazul nefiresc de colorat, boneta albă, șugubeață, cu cele două panglici lungi laterale. Poartă și un șirag scurt de cornaline de culoarea sângelui închegat. Rezultatul final poate că nu este lipsit de farmec, cu toate acestea pare în mod patetic deplasat, ceva simplu și plăcut transformat în ceva artificial și sofisticat. Îmbrăcămintea nouă nu aduce nici o îmbunătățire înfățișării, ci o strică.

— Să te trimit înapoi la Claiborne, Fanny? Și s-o pun să te biciuiască pentru bosumflarea pe care ai afișat-o?

Fata nu scoate nici un cuvânt și nici nu schițează vreun gest; nici nu pare surprinsă că i se spune altfel decât Louise, cum o numise Farthing.

— Oare nu te-am angajat să-mi satisfaci poftele?

— Ba da, domnule.

— Franțuzește, italienește, cu toate meșteșugurile tale obscene. Fata nu spune nici acum nimic. Modestia ți se potrivește ca mătasea pe băligar. Câți bărbați te-au strâns în brațe în ultimele șase luni?

— Nu știu, domnule.

— Și nu știi nici în câte feluri. Claiborne mi-a spus totul despre tine înainte de a încheia târgul. Nici ciuma nu s-atinge de hoitul tău năpădit de sifilis. N-o scapă din priviri. Ai făcut și pe bărbatul pentru orice deșănțat din Londra. Ce mai, ai purtat și haine bărbătești ca să le faci poftele. O privește insistent. Răspunde! Da sau nu?

— Am purtat haine de bărbat, domnule.

— Și pentru asta ai să arzi în flăcările iadului.

— Nu voi fi singura, domnule.

— Dar ai să arzi de două ori mai mult pentru că tu ești tartorița. Crezi că Dumnezeu nu face nici o deosebire, când își aruncă mânia, între cei care păcătuiesc și cei care-i împing pe alții să păcătuiască? Nici o deosebire între slăbiciunea lui Adam și stricăciunea Evei?

— Nu știu ce să vă răspund, domnule.

— Îți spun eu. Și află că am de gând să-mi scot banii pe care i-am dat pe tine, fie că vrei sau nu. Ai auzit vreodată de un armăsar care să-i spună stăpânului cum să călărească?

— V-am îndeplinit dorința, domnule.

— Pe ascuns. Obrăznicia ți-e la fel de fățișă ca și sânii despuiați. Chiar crezi că sunt orb să nu văd cum te-ai uitat când am trecut vadul?

— A fost doar o privire, domnule.

— Și buchetul de flori de sub nas vrei să spui că era doar un mănunchi de viorele?

— Da, domnule.

— Minți, javră.

— Nu, domnule.

— Eu zic da, domnule. Te-am văzut cum te uitai și ce voiai să spui cu asta; și ce misiune îți aduceau la nas nenorocitele alea de flori

— Le-am cules de dragul lor, domnule. N-am urmărit nimic.

— Juri?

— Da.

— Atunci treci în genunchi. Aici.

Îi arată un loc alături de el, lângă bancă. Fata șovăie, apoi vine și se așază în genunchi, cu capul plecat.

— Să-ți văd ochii.

Privirea cenușie o străpunge pe cea căpruie, înălțată.

— Repetă: sunt o târfă publică.

— Sunt o târfă publică.

— Angajată pentru folosință.

— Angajată pentru folosință.

— Ca să vă fac toate poftele.

— Ca să vă fac toate poftele.

— Mă trag din Eva, cu toate păcatele ei.

— Mă trag din Eva.

— Cu toate păcatele ei.

— Cu toate păcatele ei.

— Am greșit prin obrăznicie.

— Greșit prin obrăznicie.

— De aici încolo nu voi mai fi obraznică.

— De aici încolo nu voi mai fi obraznică.

— Jur.

— Jur.

— Altfel să putrezesc în Iad.

— Să putrezesc în Iad.

Domnul Bartholomew o privește lung în ochi. O expresie diabolică se așterne pe chipul de sub creștetul chel; diabolic nu ca emoție sau mânie, ci ca răceală, indiferență față de această creatură feminină din fața lui. Dă la iveală o trăsătură de caracter care nu a apărut până acum: un sadism, anticipându-l pe cel al lui Sade, care mai are încă patru ani până să se nască în labirinturile întunecoase ale timpului real; și la fel de nefiresc ca și mirosul de piele încinsă și hârtie arsă care umple camera. Dacă cineva ar dori să ilustreze pe un chip opusul a tot ceea ce reprezintă sentimentele omenești, îl are în față și încă într-un mod înspăimântător.

— Ești spovedită. Acum despoaie-ți trupul putred.

Fata privește o clipă spre podea, apoi se ridică în picioare și începe să-și desfacă rochia. Domnul Bartholomew continuă să stea implacabil pe scaunul unde citise. Fata îi întoarce ușor spatele, în timp ce continuă să se dezbrace. La sfârșit se așază pe marginea cealaltă a băncii, lângă haine, și-și trage jos ciorapii cu baghetă. În cele din urmă rămâne goală, având pe ea doar șiragul de cornaline și boneta, cu mâinile în poală, cu capul din nou plecat. Trupul nu îi este pe gustul masculin al vremii; este zveltă, cu sânii mici, cu pielea mai mult albă decât trandafirie, deși nu arată nici un semn al bolii de care tocmai fusese acuzată.

— Să te servească? Fata nu spune nimic. Răspunde.

— V-aș prefera pe dumneavoastră, domnule. Dar nu vreți.

— Nu, cu el. Și cu ce-i atârnă.

— Cum poftiți.

— Să vă văd cum vă jucați și vă împerecheați. Nu vă purtați făloși precum turturelele amorezate. Oare nu ți-e rușine că ai cunoscut oamenii cei mai de seamă, iar acum ai decăzut într-atâta? Fata tace din nou. Răspunde!

Aparent, e prea sfioasă ca să răspundă. Domnul Bartholomew n-o scapă din ochi, cum stă mută acolo, cu capul plecat într-o atitudine rebelă, apoi privește spre Dick, lângă ușă; din nou

se uită unul la celălalt, la fel ca înainte de a veni fata, ca într-o carte ciudată, cu paginile albe. Însă nu pentru mult timp; deşi fără vreun semn vizibil din partea domnului Bartholomew, Dick se întoarce brusc şi iese. Fata se uită iute spre uşă, ca şi cum plecarea lui o uimeşte; însă nu priveşte spre domnul Bartholomew după vreo explicaţie.

Rămaşi singuri, domnul Bartholomew se ridică şi se duce lângă foc. Acolo se apleacă, apucă vătraiul şi împinge atent ultimele rămăşiţe de pagini care au scăpat de flăcări către buştenii noi, gata aprinşi. Se îndreaptă şi îşi admiră isprava, stând cu spatele la ea. Anevoie, ea-şi înalţă capul pentru a-l privi. În ochii căprui se zbate un fel de speculaţie sau calcul. Ezită, apoi se ridică în picioare şi înaintează fără zgomot, în picioarele goale, până în spatele omului impasibil. Şopteşte ceva cu voce scăzută, doar pentru el. Nu e greu de ghicit ce ofertă îi face, având în vedere că mâinile i se înalţă versate, însă prudente, şi se opresc pe pulpanele hainei de damasc, în vreme ce trupul gol i se lipeşte uşor de spinarea lui, aşa cum ar sta cineva pe locul din spate al unei motociclete.

Mâinile îi sunt apucate pe dată, nu cu mânie, ci doar împiedicate să alunece mai departe; iar vocea lui, în mod neaşteptat, este mai puţin muşcătoare şi plină de amărăciune.

— Eşti o proastă şi o mincinoasă, Fanny. Te-am auzit cum oftai când te-a cuprins.

— Mă prefăceam, domnule.

— Te prefaci acum că nu ţi-a plăcut.

— Nu, domnule. Pe dumneavoastră aş vrea să vă mulţumesc.

El nu răspunde nimic, iar mâinile ei încearcă să scape din prinsoare ca să se insinueze mai departe. Sunt oprite cu hotărâre.

— Atunci îmbracă-te. Şi am să-ţi spun cum.

Ea încă îl incită.

— Din toată inima, domnule. Am să vă fac tare ca piatra şi-am să mă pun la dispoziţie.

— Tu n-ai inimă. Acoperă-ţi ruşinea. Pleacă de-aici!

Bărbatul rămâne lângă foc, cu spatele întors la ea în vreme ce se îmbracă, aparent cufundat în gânduri. Când e

gata, fata se așază pe bancă și așteaptă; o așteptare atât de îndelungată, încât în cele din urmă începe să vorbească.

— M-am îmbrăcat, domnule.

Bărbatul își aruncă ușor ochii în jur, ca și cum s-ar fi trezit dintr-o reverie, apoi privește din nou țintă la foc.

— Când te-ai terfelit prima oară?

Ceva din glasul acela care aparține chipului ascuns, o scânteie neașteptată de curiozitate, o face să întârzie răspunsul.

— La șaisprezece ani, domnule.

— Într-un bordel?

— Nu, domnule. Un fiu al familiei unde slujeam.

— La Londra?

— În Bristol. Unde m-am născut.

— Te-a lăsat grea?

— Nu, domnule. Însă mama lui a dat peste noi într-o zi.

— Și ți-a dat bani de drum, nu?

— Dacă o coadă de mătură înseamnă bani de drum.

— Cum ai ajuns la Londra?

— Făcând foamea.

— Dumnezeu nu ți-a dat părinți?

— N-au vrut să mă mai primească, domnule. Sunt Frați.

— Cum adică, Frați?

— Adică quakeri, ca și stăpânul și stăpâna.

Bărbatul se întoarce, rămâne cu picioarele depărtate și cu mâinile la spate.

— Și pe urmă?

— Domnul cel tânăr mi-a dat un inel înainte să fim descoperiți. Îl furase din cutia maică-sii, domnule. Și știam că atunci când se va afla, pe mine o să cadă vina, pentru că pe bărbat îl socotea fără prihană. Așa că l-am vândut și eu unde am putut și am ajuns la Londra, mi-am găsit o slujbă și m-am socotit norocoasă. Dar n-a fost așa, căci soțul, stăpânul meu, a venit după mine să-și facă poftele; și a trebuit să-l las ca să nu-mi pierd slujba. Stăpâna cea nouă a aflat și m-am pomenit din nou pe străzi. Și până la urmă am ajuns să cerșesc, pentru că n-am putut să-mi găsesc o muncă cinstită. Aveam ceva scris pe chip care nu le plăcea stăpânelor și ele sunt cele care angajează. Tăcu o clipă, apoi adăugă: De

nevoie am ajuns la asta, domnule. Cele mai multe au pățit la fel.

— Nu toate care se află la strâmtoare ajung stricate.

— Știu, domnule.

— Prin urmare, firea ta ușuratică te-a împins spre stricăciune?

— Da, domnule.

— Iar părinții tăi au avut dreptate să te certe, chiar dacă nu cred în credința cea adevărată?

— Pentru ceea ce am făcut, domnule. Însă m-au învinuit pentru tot. Stăpâna a spus că i-am sedus băiatul. Nu-i adevărat, *el* m-a obligat să-l sărut prima oară, *el* a furat inelul fără să-mi spună, ca și toate celelalte. Tata și mama nici n-au vrut să asculte; spuneau că am întors spatele luminii interioare. Că eram fiica Satanei, nu a lor și că am să-mi pervertesc surorile.

— Ce lumină mai e și asta?

— Lumina lui Hristos. Așa cred ei, domnule.

— Dar tu nu mai crezi așa, de atunci?

— Nu, domnule.

— Nu crezi în Hristos?

— Nu cred că Îl voi întâlni pe lumea asta, domnule. Și nici în cea viitoare.

— Crezi într-o lume viitoare?

— Da, domnule.

— Care pentru una ca tine este probabil Iadul, nu?

— Mă rog să nu fie așa, domnule.

— Dar de fapt nu crezi că se va întâmpla așa? Precum bustenii ăștia se prefac în scrum?

Capul fetei se pleacă și mai mult și nu răspunde. Bărbatul continuă pe același ton imperturbabil:

— Sau la fel de sigur ca iadul care te paște aici, pe pământ, când ai să devii prea hoașcă pentru bordel. Ai să sfârșești ca o târfă de rând, Fanny, sau o hârcă într-un azil de săraci. Asta dacă n-apucă să pună sifilisul gheara pe tine. Sau îți închipui că o să faci păcat după păcat și-ai să ajungi la sfârșitul vieții să te umfli în pene ca o altă Claiborne? Să știi

că oricum asta n-o să te salveze. Bărbatul așteaptă, însă fata nu răspunde. Ți-ai înghițit limba?

— Nu-mi doresc să fiu ceea ce sunt, domnule. Și cu atât mai puțin ca stăpâna Claiborne.

— Soția virtuoasă, fără discuție. Cu țânci care scâncesc, atârnați de poalele tale.

— Sunt stearpă, domnule.

— Ei, atunci chiar că ești o pradă bună, Fanny.

Ea își ridică încet capul și-i întâlnește privirea; pare să exprime mai mult uimirea decât supărarea că este batjocorită în acest fel, ca și cum s-ar strădui să-i citească pe chip ceea ce nu poate pricepe în vorbele lui. Următorul gest al bărbatului este și mai de neînțeles, căci într-adevăr chipul de gheață se destinde într-un zâmbet – e adevărat, greu de socotit un zâmbet întru totul uman, dar care nu este nici cinic, nici batjocoritor. Are o notă aparte și este foarte apropiat de unul compătimitor. Urmează o ciudățenie și mai mare, căci înaintează trei sau patru pași, se oprește în fața ei; se apleacă, îi ia mâna dreaptă și o ridică iute spre buze. După aceea nu-i dă drumul, strângându-i-o, o privește continuând să zâmbească. O clipă, cei doi, domnul Bartholomew, cu țeasta lui chealǎ și Fanny, cu chipul fardat, se înfățișează ca două siluete bufe din cine știe ce *fête galante* de Watteau, în ciuda deosebirilor ce-i înconjoară. Brusc, îi dă drumul la mână, se întoarce la scaunul lui și se așază, lăsând-o să-l privească împietrită.

— De ce ați făcut asta, domnule?

— Oare nu știi de ce domnii sărută mâna doamnelor?

Surpriza finală la această schimbare de atitudine față de ea o copleșește. Fata își apleacă ușor capul, clătinându-l.

— Pentru ceea ce-mi vei da, dulceață.

Ochii ei rătăciți îi caută din nou pe ai lui.

— Ce să vă dau, domnule?

— Am ajuns lângă acele ape despre care vorbeam și care mă vor tămădui. Mâine îi vom întâlni pe cei care le au în păstrare și cărora le stă în putere să-mi îndeplinească dorințele cele mai arzătoare. Le voi duce un dar, ca semn al prețuirii mele. Nu bani, nu giuvaiericale, căci nu au trebuință de așa ceva. Te voi duce pe tine, Fanny. O studiază. Ce zici?

— Ceea ce trebuie, domnule. Că sunt legată de stăpâna Claiborne și am jurat să mă întorc.

— Jurământul dat Diavolului nu e jurământ.

— S-ar putea, domnule. Însă ea e mai rea decât Diavolul cu cei care se leapădă de ea. Și trebuie să fie așa, ca să ne țină în frâu.

— Dar n-ai spus tot tu acum un minut că ți-ai dori să fii altceva decât ești?

Vocea ei abia se aude.

— N-aș vrea să fiu mai rea decât sunt.

— Nu ți-a spus atunci când te-am angajat că trebuie să-mi îndeplinești orice hatâr?

— Da, domnule. Dar nu că trebuie să le fac și pe ale altora.

— Te-am cumpărat pentru trei săptămâni, așa-i?

— Da, domnule.

— Așadar te mai pot folosi încă două. Și așa după cum te-am cumpărat, și nu pe bani puțini, îți poruncesc. Mâine te vei strădui să fii pe placul celor cu care nădăjduiesc să ne întâlnim.

Ea își pleacă din nou capul, ca și cum s-ar supune cu îndărătnicie, iar el continuă:

— Vreau să iei aminte bine la fiecare vorbă a mea, Fanny. Nu trebuie să faci vreo greșeală cu privire la înfățișarea sau comportamentul celor care țin acele ape. Abia au venit din țara lor. E foarte îndepărtată de a noastră și nu ne cunosc limba.

— Cunosc puțină franceză și câteva cuvinte olandeze.

— Ei nu le știu pe astea. Cu ei trebuie să vorbești așa cum ai învățat cu Dick. Bărbatul tace, privindu-i fix capul plecat. La asta te pricepi, Fanny. M-am prefăcut nemulțumit ca să te pun la încercare pentru adevăratul meu scop. Dar ia aminte! În țara lor nu sunt femei de teapa ta. Îți stă în putere să faci pe fecioara neprihănită. Așa te vreau mâine. Fără boieli, fără finețuri, fără apucături londoneze. Fără ocheade cu înțeles și fără vreun semn care să arate ce ești cu adevărat. Sfioasă în tot ce faci, o fată crescută la țară, plină de modestie și neștiutoare în privința bărbaților. Cei pe care-i vom întâlni

vor trebui să vadă la tine decența, nu desfrâul la care te dedai așa cum mi-ai arătat în jumătatea asta de oră și altele mii pe lângă ele. Ai priceput?

— Dacă mă vor vrea la pat, trebuie să mă duc?

— Ceea ce-ți vor arăta limpede că vor trebuie să îndeplinești.

— Fie că vreau, fie nu?

— Îți spun că trebuie să faci cum poftesc, ca și cum aș fi eu. Oare Claiborne te lasă să alegi ca o doamnă de rang?

Fata își pleacă din nou capul; se așterne tăcerea. Domnul Bartholomew n-o scapă din ochi. Expresia chipului nu mai poartă cinismul, sarcasmul sau cruzimea dinainte. Poate o răbdare sau o îngăduință ciudată; dintr-un *skinhead* anacronic pare să se fi transformat în ceva chiar mai puțin probabil: un călugăr budist exagerat de calm și împăcat cu sine, preocupat de tot ceea ce este și face. Cu toate acestea, în ochi îi licărește ceva și mai neașteptat. Nimic din comportamentul lui de până acum n-a lăsat să se întrevadă așa ceva: o mulțumire, o satisfacție de felul celei arătate pentru o clipă de Dick, servitorul lui, când ardea hârtiile. Se scurge aproape un minut, apoi vorbește din nou:

— Du-te la fereastră, Fanny.

Fata ridică ochii spre el și cel puțin partea ei de tăcere capătă o motivație. Are ochii plini de lacrimi, lacrimile mărunte ale cuiva care știe că nu are de ales. Vremurile în care trăiește nu au puterea de a vedea oamenii altfel decât le este înfățișarea; ceea ce se aplică chiar și la felul cum se văd ei înșiși, etichetați și categorisiți de împrejurări și soartă. Nouă, o asemenea lume ni s-ar părea înfiorător de prestabilită, cu destinul personal fixat într-un grad intolerabil, totalitar în esență; câtă vreme pentru ființele ei în lanțuri, viețile noastre de azi ar apărea incredibil de fluide, mobile, abundând în tot ce înseamnă liberul-arbitru (dacă nu chiar abundența lui Midas, mai degrabă de compătimit decât de invidiat pentru lipsa de absolutisme și de siguranță socială); și mai presus de toate, mânate de un respect pentru sine și un interes personal dacă nu nebunești, cel puțin anarhice. Fanny nu plânge din cauza unei mânii frustrate, dintr-un sentiment

modern al egoului, pentru că viața o silește să îndure asemenea umilințe, ci mai degrabă din cauza unei tristeți de animal necuvântător. O astfel de umilință este la fel de inseparabilă de viață ca și noroiul de drumuri în timpul iernii; sau decesele infantile (din 2 710 de decese înregistrate în Anglia în luna anterioară – o lună absolut obișnuită – aproape jumătate erau copii sub cinci ani). Condițiile unor astfel de lumi apuse erau mai inexorabil stabilite decât ne-am putea închipui; și inutil să ne așteptăm la compasiune, după cum o dovedește chipul impasibil al domnului Bartholomew.

Îi porunci liniștit:

— Fă ce-ți spun.

Ea încă șovăie, apoi brusc se ridică în picioare și se duce la fereastră.

— Deschide oblonul și uită-te afară.

Așteaptă până aude zgomotul oblonului deschis, pentru că nu se întoarce în scaun să privească.

— Îl vezi în ceruri pe Mântuitor pe tronul Său, la dreapta Tatălui?

Fata își întoarce ochii spre locul unde stă el.

— Știți că nu, domnule.

— Și atunci ce vezi?

— Nimic. Doar noaptea.

— Și în noapte?

Fata aruncă o privire pe fereastră.

— Doar stelele. Cerul s-a înseninat.

— Razele celei mai aprinse tremură?

Ea se uită din nou.

— Da, domnule.

— Știi de ce?

— Nu, domnule.

— Îți spun eu. Tremură de râs, Fanny, pentru că-și bate joc de tine. Au râs de tine în ziua în care te-ai născut. Și-și vor râde de tine până-n ziua în care-ți vei da duhul. Pentru ele nu ești decât o umbră pictată; la fel ca toată lumea ta. Pentru ele nu contează dacă tu crezi în Hristos sau nu. Dacă ești păcătoasă sau sfântă, o zdreanță sau o prințesă. Bărbat sau femeie, tânără sau bătrână – totuna e. N-are a face dacă

te așteaptă Iadul sau Raiul, şansa sau ghinionul, durerea sau fericirea; pentru ele e totuna. Te-ai născut pentru distracția lor, aşa cum te-am cumpărat pentru a mea. Sub lumina lor tu nu apari decât ca o jivină, la fel de surdă și mută ca Dick, la fel de oarbă ca Destinul. Nu le pasă nici cât negru sub unghie ce s-ar putea alege de tine, care va fi calea mizerei tale existențe; seamănă cu cei care urmăresc din vârful muntelui bătălia ce se dă în câmpie, nepăsători la orice în afară de spectacol. Pentru ele nu reprezinți nimic, Fanny. Vrei să-ți spun eu de ce te disprețuiesc? Fata tace. Pentru că nu le disprețuiești și tu la rândul tău.

Fata se uită fix, din celălalt colț al camerei, spre ceafa nepăsătoare a bărbatului.

— Cum să disprețuiesc stelele, domnule?

— Dar pe un bărbat cum poți să-l disprețuiești?

Ea nu răspunde pe dată.

— Plec sau nu-i satisfac dorința.

— Dar să zicem că bărbatul e un judecător care pune să fii biciuită și bătută la stâlpul infamiei pe nedrept?

— Aş protesta că sunt nevinovată.

— Și dacă el nu vrea să audă? Ea tace. Atunci va trebui să stai la stâlpul infamiei.

— Da, domnule.

— Și asta înseamnă dreptate?

— Nu.

— Acum să spunem că judecătorul care-ți aplică o astfel de dreptate nu e bărbat, ci tu însăți, iar stâlpul de care eşti legată nu e făcut din fier și lemn, ci din orbirea de care dai dovadă, pe de-o parte, și din prostia ta pe cealaltă parte. Acum ce mai zici?

— Sunt năucită, domnule. Nu înțeleg ce vreți de la mine.

Bărbatul se ridică și se duce la foc.

— De ce-aş vrea mai mult decât pe tine însăți, Fanny?!

— Domnule?

— Ajunge. Du-te unde trebuie să te întinzi până te trezeşti.

Fata rămâne nemișcată câteva clipe, apoi porneşte să traverseze camera spre ușă, însă se oprește în spatele jilțului și îl privește pieziș.

— Stăpâne, vă implor, ce doriți?

Însă singurul răspuns pe care-l capătă este brațul stâng ridicat și mâna care arată spre ușă. Se întoarce cu spatele la ea, într-o concediere finală. Îi aruncă o ultimă privire domnului Bartholomew, cu o curtoazie neluată în seamă și iese din cameră.

O vreme, el rămâne în picioare, privind fix, în tăcere, la focul care se stinge. În cele din urmă, se întoarce și se uită spre jilț; după o vreme, se îndreaptă spre fereastră. Acolo, privește afară, spre cer, la fel cum făcuse ea, aproape ca și când dorește să se asigure că într-adevăr pe boltă sunt doar stele. Este imposibil să-i citești pe chip la ce se gândește, cu toate că în sfârșit pe el a apărut o metamorfoză paradoxală. Ținând cont de sexul și trăsăturile lui specifice, seamănă cu o transpunere a umilinței așternute pe chipul fetei în timpul conversației lor unilaterale. În cele din urmă trage din nou, încetișor, oblonul. Se duce spre pat și-și descheie vesta lungă. Când ajunge lângă pat, cade în genunchi pe podeaua de lemn și-și sprijină țeasta cheală de ea, asemenea cuiva care caută iertare nemeritată sau ca un copil care se dorește protejat de fustele mamei.

Cronică istorică, 1736

APRILIE

Extras dintr-o scrisoare din Savannah, Georgia, *datată 17 februarie, 1736*

Am ajuns aici la 5 ale Lunii, iar Vremea s-a îmbunătăţit incredibil; există în jur de 200 de Case de Construcţie obişnuită, dintre care unele se închiriază cu 30 l. sterline pe An; domnul *Oglethorpe* a plecat a doua Zi, cu toate că Vremea era ploioasă, ca să viziteze Aşezările învecinate, în care se află câteva Orăşele bine închegate de Tip englezesc, cum ar fi *Benzez, Thunderbolt, Fartargile Westbrook* &c, cu o Situaţie prosperă, cu mult mai răsărite decât orice altă Colonie apărută într-un Timp atât de scurt. Cu toate că am avut parte de o Călătorie îndelungată şi de o Mare agitată, am ajuns totuşi fără vreo Pierdere omenească pe Corăbiile noastre, în Număr fix şi foarte mari; Domnul *Oglethorpe* s-a ocupat îndeaproape în timpul Călătoriei atât de Trupurile, cât şi de Sufletele celor care-i fuseseră daţi în grijă; dar ceea ce mă uimeşte peste Măsură este felul său de Viaţă, Traiul lui aspru şi economicos deoarece, deşi există nenumărate Delicatese, aproape nu le ia în seamă şi merge prin Pădure, pe Vreme uscată sau umedă, fiind la fel de activ ca oricare *Indian*: Umanismul, Bunătatea lui se revarsă asupra tuturor celor de aici, încât nu am Cuvinte să exprim Consideraţia şi Respectul ce le nutresc pentru el; mâine se duce vreo 80 de Mile în interiorul Ţării, unde va întemeia o Aşezare, iar lângă ea, pe Râul *Altamaha*, urmează să fie construit un Fort cu patru Bastioane, care va avea Numirea de Barieră. Ţinutul abundă în Peşti, Fructe excelente şi Vânat.

Duminică, 4

Domnul *Andrew Pitt*, un Quaker Eminent, şi Însoţitorii săi l-au aşteptat pe Prinţul de *Wales* pentru a-i cere Ajutorul cu privire la Petiţia Zeciuielii Quakerilor, la care Alteţa Sa a răspuns după cum urmează: „Deoarece sunt un Prieten al Libertăţii în general şi al Toleranţei în mod special, eu şi voi ne putem satisface toate Hatârurile cuvenite, însă, în ceea ce mă priveşte, nu mi-am dat niciodată Votul în Parlament şi nu se cade ca prin Poziţia mea să-mi influenţez Prietenii sau să-mi îndrum Servitorii cum să-şi dea Voturile. Principiul în Favoarea căruia am fost întotdeauna şi pe care mi-am propus să-l respect întreaga mea Viaţă a fost să le acord toată Încrederea mea".

Domnul *Pitt*, copleşit de această Purtare, a răspuns: „Alteţă, [...] sunt foarte impresionat de Ideea dumneavoastră excelentă despre Libertate; şi cu atât mai mult sunt impresionat de Răspunsul pe care ni l-aţi dat, mai mult decât dacă ne-aţi fi acceptat Cererea“.

Marţi, 6

Bryan Benson, Esq., a fost ales Guvernator, *Thomas Cooke*, Esq., Guvernator Deputat al Băncii Angliei.

Miercuri, 7

Următorii Domni au fost aleşi Directori pentru Anul 1736.

Robt Alsop, Esq.
Sir Edw. Bellamy, Cv.
John Bance, Esq.
Sir Gerald Conyers, Cv.
Delillers Carbonnell, Esq.
Jn Eston Dodaworth, Esq.
Nathaniel Gould, Esq.
Samuel Holden, Esq.
Dl Benj Longuet
Joseph Paice, Esq.
John Rudge, Esq.
Moses Raper, Esq.
Robt Atwood, Esq.
Wm Snelling, Esq.
Sir John Thompson, Cv.
Dl Robt Thornton
Stamp Brooksbank, Esq.
Wm Fawkener, Esq.
Fred. Frankland, Esq.
Dl James Gualtier
Henry Neal, Esq.
Charles Savage, Esq.
James Spilman, Esq.
Dl Samuel Trench.

Directorii Companiei *East India*

Robt Adams, Esq.
Abra. Addams, Esq
Miles Barne, Esq.
Dodding Braddyll, Esq.
Sir Wm Billers, Cv.
Stephen Biss, Esq.
Dl Rich Blount
Cpt. Rich. Boulton
Christ. Barrow, Esq.
Charles Colburne, Esq.
Dr Caleb Cotesworth
Dl John Emmerson,
Samuel Feake, Esq.
Harry Gough, Esq.
Dl Samuel Hyde
Michael Impey, Esq.
Edw. Lovibond, Esq.
Baltzar Lyell, Esq.
Wm Pomeroy, Esq.
Jones Raymond, Esq.
Wm Rouse, Esq.
Sir John Salter, Cv.
St Quin. Thompson, Esq.
Jofi. Wordsworth Jun.

Vineri, 9

Wm Bithell şi *Wm Morgan* au fost spânzuraţi la *Worcester*, pentru Tăierea Barierei Oraşului *Ledbury*, fiind însoţiţi de alţi Răzvrătiţi. *Morgan* a murit Papistaş. Radicalii din *Ledbury* fiind foarte violenţi, a fost Nevoie ca la Proces să fie prezent şi un Grup de Soldaţi, drept care totul s-a desfăşurat fără nici o Tulburare a Ordinii.

Marţi, 13

Dr. *Shaw*, Medic învăţat din *Scarborough*, a fost chemat la Curtea Regală datorită faptului că l-a vindecat în mod surprinzător pe Generalul Sutton şi a fost prezentat Alteţei Sale, Prinţul de *Wales*, Ducelui şi Prinţesei, de care a fost primit foarte amabil şi a avut Onoarea să le sărute Mâna, după cum se cuvenea Maiestăţilor Lor.

Miercuri, 14

Şapte Prizonieri de la *Newgate*, condamnaţi la Deportare, au reuşit să scape prin Canalul Central şi patru dintre ei au pătruns într-o Casă din *Fleet Lane*, prin Pivniţă; trei dintre aceştia au ieşit prin Prăvălie şi au scăpat, cel de-al patrulea a fost prins

și dus înapoi la *Newgate*. Ceilalți trei sunt în continuare căutați.

Joi, 15

Un oarecare Wilson a fost spânzurat la Edinburgh pentru Jefuirea Vătășelului Stark. Deoarece a încercat să fugă din Închisoare, Judecătorii i-au desemnat pe Gardienii Orașului și pe Trăgătorii velși sub Arme, ca să asiste la Execuție, care a fost dusă la Îndeplinire fără Dezordine; dar atunci când Călăul a dat jos Cadavrul, după ce Judecătorii se retrăseseră, Băieții au aruncat, ca de Obicei, cu Gunoaie și Pietre în Garda Orașului; drept care Căpitanul Porteous a deschis Focul, ordonându-le Oamenilor săi să tragă; peste 20 de Persoane au fost rănite, 6 sau 7 omorâte, iar una împușcată în Cap pe când se afla la Fereastra Etajului doi. Căpitanul și mai mulți dintre Oamenii săi au fost condamnați la Închisoare.

Sâmbătă, 17

Un Experiment privind Sărarea Cărnii de Vacă a fost făcut în fața mai multor Inspectori ai Biroului de aprovizionare. Un Bou a fost înjunghiat în Vena Jugulară și lăsat să sângereze până aproape de Moarte, apoi a fost lovit în Cap, Măruntaiele au fost scoase înainte de a se răci, într-una din Arterele dorsale i-a fost introdus un Tub, în care s-a turnat Saramură concentrată; astfel Saramura a circulat prin toate Vasele, până când Sarea a îmbibat tot Corpul la fel: când s-a tăiat o Bucată dintr-un Picior și din Buză, Saramura s-a scurs afară. O parte din Carne a fost trimisă pe un Vas, pe Mare, pentru a testa cum se păstrează.

Joi, 22

Un Incendiu a izbucnit în Upper Shadwell, în care au ars trei Case, una a domnului Stringer, a cărui Mătușă în Vârstă de 79 de Ani a ars în întregime, în afară de un Picior. Casa domnului Stringer a ars până în Temelii cu un An în urmă, într-un alt Incendiu care a izbucnit în același Loc.

Duminică, 25

Prințesa de *Saxo-Gotha* a sosit la *Greenwich*. Maiestatea Sa, însoțită de Lordul *Delawar* și câteva Doamne de la Curtea Fratelui său, împreună cu propria Suită au plecat din *Gotha* pe 17 și au petrecut prima Noapte la *Cassel*, următoarea la *Paderborn*, Marți la *Munster*, iar Joi au ajuns la *Utrecht*. Maiestatea Sa a fost condusă pe unul dintre iahturile oficiale spre *Haga*, unde a ajuns Vineri și unde a primit Onorurile Prințului și Prințesei de *Orania* prin unul dintre Ofițerii lor principali, precum și Onorurile Foștilor Combatanți. Sâmbătă Dimineață pe la Orele 10 a ajuns pe Iahtul *William and Mary* când un Vânt puternic, neașteptat, s-a stârnit și a ținut pe toată Durata Evenimentului (vezi „Înțelegerea cu Vântul de est", p. 156). În această Zi, pe la Ora 2, Maiestatea Sa a sosit la Spital și a fost condusă în una dintre Caleștile Maiestății Sale la Casa Reginei din Park, în Mijlocul Aclamațiilor a Mii de Spectatori. Maiestatea Sa părea foarte încântată de Bucuria Oamenilor exprimată la Sosirea sa și a avut Bunătatea să apară pentru o Jumătate de Oră în Galeria care dă spre Park. Prințul de *Wales* a venit să-și prezinte Omagiile, iar Maiestățile Lor, Ducele și Prințul au transmis Salutări.

Luni, 26

Prinţul de *Wales* a luat Cina cu Maiestatea Sa la Greenwich, în una dintre Camerele care dau spre Park; Ferestrele au fost larg deschise pentru a satisface Curiozitatea Oamenilor; după aceea Maiestatea Sa i-a oferit o Plimbare pe Apă până la Turnul Londrei şi înapoi pe Vasul său împodobit elegant, Plimbare precedată de un Concert. Vasele au salutat-o pe Maiestatea Sa pe tot Parcursul Plimbării, şi-au arborat Steagurile şi Fanioanele, iar Râul a fost acoperit de Bărci. După care Alteţele Lor au luat Masa în Public.

Marţi, 27

Alteţa Sa a sosit la Lambeth de la Greenwich în Caleaşca Maiestăţii Sale, a traversat Apa la Lambeth şi a fost adusă de la Whitehall la St James în Trăsura Reginei; la Whitehall se afla o Suită numeroasă şi atât de elegantă, încât e greu de spus în Cuvinte. Prinţul de *Wales* a întâmpinat-o la Poarta Grădinii şi în Momentul în care ea a îngenuncheat pentru a-i săruta Mâna, el a ridicat-o cu Afecţiune şi a salutat-o de două ori. Alteţa Sa Imperială a condus-o pe Scări spre Apartamentele Maiestăţii Sale, unde, atunci când a prezentat-o Regelui, Alteţa Sa a îngenuncheat pentru a-i săruta Mâna, dar a fost ridicată cu Gentileţe şi salutată de el. Apoi Alteţa Sa a fost prezentată Reginei în acelaşi fel, apoi Ducelui şi Prinţeselor, care au felicitat-o. Alteţa Sa a luat Cina cu Prinţul de *Wales* şi cu Prinţesele. La Ora opt, Alaiul s-a îndreptat spre Capelă şi printr-o Rafală s-a proclamat în faţa Poporului unirea. Alteţa Sa purta pe Cap o Coroană bătută cu Diamante care arăta că era Prinţesă de *Wales*. Mantia era din Catifea roşie căptuşită cu câteva Rânduri de Hermină – iar Trena i-a fost dusă de Lady Caroline Lenos, Fiica Înălţimii Sale Ducele de Grafton; Lady Caroline Cavendish, Fiica Înălţimii Sale Ducele de Devonshire; şi Lady Sophia Farmer, Fiica Contelui de Pomfret. Toate aceste Domnişoare erau îmbrăcate în Veşmintele argintii ale Fecioarei, ca şi Prinţesa, Veşmintele fiind împodobite cu Diamante, cu o Valoare de cel puţin 20 000 sau 30 000 l. fiecare. Alteţa Sa a fost condusă de către Maiestatea Sa Imperială Ducele şi de către Înălţimea Sa Ducele de Grafton, Lordul Şambelan al Casei; şi de Lordul Harvey, Viceşambelan.

Barnstaple, joi, 17 iunie. Descoperirea de acum şase Săptămâni într-o Pădure a Parohiei, cam la zece Mile Depărtare de acest loc, a unui Străin spânzurat cu propria Mână sau socotit ca atare de către Medicul legist, ale cărui prime Cercetări nu au dus la aflarea Numelui acestui *felon de se*[1], nici a Motivului pentru o Faptă atât de îngrozitoare, stârneşte acum, datorită unor noi Informaţii, Teama de o Fărădelege şi mai mare. S-a aflat că era Slujitorul, deşi surdomut, al unui Domn numit Bartholomew, care se afla în Drum spre *Bideford,* împreună cu alţi trei, în Aprilie, dar de care nu s-a mai auzit de atunci, ca de altfel nici de Însoţitorii lui. Se bănuieşte că Slujitorul surdomut i-ar fi ucis pe toţi şi le-ar fi ascuns Leşurile, într-un Acces de Nebunie lunatică; apoi, cuprins de Remuşcări şi de Spaima legii, şi-a pus Capăt Zilelor lui nemernice, însă mai de Mirare este Faptul că nici până în Ziua de Azi, Prietenii Domnului Bartholomew nu au întreprins nici o Cercetare.

The Western Gazette, 1736

1. Sinucigaş (lat.).

Audierea și depoziția lui
Thomas Puddicombe
pe care o atest sub prestare de
jurământ, astăzi, treizeci și unu iulie,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
și al Angliei &c.

AM DE TREI ORI câte douăzeci de ani și încă șase. Sunt stăpânul hanului Black Hart. Am în păstrare hanul de aproape patruzeci de ani, ca tatăl meu înaintea mea. Sunt cetățean liber al acestui oraș. Am fost de trei ori primarul lui și totodată judecător.

Î. Ei, jupâne Puddicombe, mai întâi spune-ne dacă acest portret în miniatură pe care ți l-am arătat și pe care ți-l arăt acum din nou îl reprezintă pe cel mai tânăr din cei doi domni care au tras la hanul dumitale cu vreo trei luni în urmă.
R. Sunt încredințat că așa e, domnule. Seamănă leit. Pot să și jur. Cu toate că era îmbrăcat mai prost.
Î. Uită-te la figură. Hainele nu contează.
R. Asta m-am gândit și eu. El e.
Î. Prea bine. Când au sosit la han?
R. În ultima zi de aprilie. Îmi aduc aminte, n-am să uit niciodată.
Î. La ce oră?
R. Servitorul a venit primul, cu trei ore înainte de apusul soarelui, să tocmească odăile și mâncarea. Zicea că avuseseră parte de hrană proastă și erau cu burțile goale.
Î. Cum îl cheamă?
R. Farthing. Pe urmă s-a înapoiat călare la grup să-i îndrume încoa' și au sosit cu toții după cum făgăduise, puțin după ora șase sau așa ceva.
Î. Erau cinci cu toții?
R. Unchiul și nepotul. Cei doi bărbați și slujnica.
Î. Domnul Brown și domnul Bartholomew – așa s-au recomandat?
R. Întocmai, domnule.

Î. Ai observat ceva aparte în comportarea lor?
R. La vremea aceea, nu. Până s-a descoperit ceea ce cunoaştem acum.
Î. Dar în noaptea aceea când au rămas la han?
R. Păi, domnule, n-au dat deloc de bănuit, au spus că se îndreptau spre Bideford. Am vorbit foarte puţin cu cei doi domni. Domnul cel tânăr s-a dus direct în odaia sa de cum a sosit şi nu a ieşit de acolo până la plecare. Nu ştiu mai multe despre dumnealui decât aş şti despre un trecător de pe stradă. A mâncat, a dormit, s-a trezit şi p-aci ţi-e drumul. Totul între aceşti patru pereţi. Apoi a plecat.
Î. Şi unchiul?
R. Vă pot spune câte ceva, dar nu mare lucru, domnule. Doar că a băut ceai după cină cu domnul Beckford şi...
Î. Cine este acest domn Beckford?
R. Preotul parohiei noastre. Venise să-şi prezinte omagiile domnilor.
Î. Îi cunoştea?
R. Cred că nu, domnule. Când le-am spus că îi aşteaptă jos, păreau că nu ştiu cine e.
Î. La cât timp după venirea lor a apărut preotul?
R. La o oră, domnule. Ba poate mai mult. Cinaseră.
Î. Au vorbit cu el?
R. Domnul Brown a coborât, domnule, după câteva minute. A stat cu domnul Beckford de vorbă în salon, numai ei.
Î. Adică unchiul? Nepotul n-a fost de faţă?
R. Numai unchiul, domnule.
Î. Cât timp?
R. Nici o oră, domnule. Cred că mai puţin.
Î. Ai auzit despre ce vorbeau?
R. Nu, domnule.
Î. Nici un cuvânt?
R. Nu, domnule. I-a servit slujnica mea, Dorcas. Zicea că...
Î. O să-mi spună singură. Tu povesteşte ce-ai auzit şi-ai văzut cu ochii tăi.
R. L-am condus pe domnul Brown unde aştepta domnul Beckford. S-au salutat şi au luat loc, au schimbat complimente şi fineţuri, însă eu nu le-am băgat în seamă, m-am dus să pregătesc ceaiul.

Î. S-au salutat ca străinii – sau ca doi oameni care s-au mai întâlnit?
R. Ca doi străini, domnule. Domnul Beckford face deseori lucrul ăsta.
Î. Cum adică?
R. Păi, cu cei care sunt de rang. Cei care au carte și cunosc latina.
Î. Deci doi domni care s-au întâlnit din întâmplare?
R. Eu așa am avut impresia, domnule.
Î. Domnul Beckford ți-a vorbit după această întâlnire? Despre ce a aflat?
R. Nu, domnule. Doar că atunci când a plecat mi-a spus să am grijă să-i slujesc și să-i găzduiesc bine. Că unchiul era un domn de vază din Londra, venit cu treburi creștinești. Chiar așa a spus dumnealui, cu treburi creștinești.
Î. Adică?
R. N-a spus, domnule. Dar cel care se numea Farthing vorbise în bucătărie de scopul călătoriei. Despre domnul tânăr care venise să se dea bine pe lângă o mătușă, la Bideford. Zicea că e o doamnă cu dare de mână, sora domnului Brown. Bogată ca o regină, așa se spune. Iar servitoarea era adusă de la Londra s-o slujească și să-i facă pieptănături și lucruri din astea.
Î. Dar nu există o asemenea persoană la Bideford?
R. Nu, pentru că s-au interesat. Și când am spus că n-o cunosc, Farthing ăsta cică „nici nu-i de mirare pentru că trăia foarte retrasă și nu chiar în Bideford, ci în apropiere“. Însă a mințit, ticălosul, au întrebat cu toții și nu există nici o doamnă cu numele ăsta.
Î. Ce spunea Farthing despre meseria domnului Brown?
R. Că era un negustor din Londra și prefect al orașului, că avea copii și că rămăsese tutorele nepotului la moartea părinților acestuia. Era băiatul surorii lui, care se prăpădise și la fel și bărbatul ei.
Î. Și acest nepot nu a moștenit nimic?
R. A prăpădit totul. Așa am înțeles din cele spuse. Deși a mințit de la început până la sfârșit.
Î. S-a spus ceva și despre părinții domnului Bartholomew care muriseră?

R. Nu, domnule. Doar că fiul lor a trăit pe picior prea mare.
Î. Prea bine. Aş vrea acum să-ţi aduci aminte bine de slujitori.
R. Pentru unul, e uşor. Omul nepotului, cel care a fost găsit, de el nu am ce să spun.
Î. Cum îl chema?
R. Îl strigau Dick şi-atât, domnule. Farthing ne-a înşirat tot felul de poveşti despre el, nişte lucruri pe care n-ar fi trebuit să le las pe slujnicele mele să le asculte. Am încasat o papară de la doamna Puddicombe când s-a întors acasă... Se dusese la Molton pentru mezina noastră care năştea şi care a făcut...
Î. Bine, bine, jupâne Puddicombe. Dar ce fel de lucruri?
R. Păi, că era lunatic şi în plus şi stricat. Însă nu-i dau mare crezare lui Farthing. E galez. Şi nu trebuie să-l crezi pe nici unul de-ai lor.
Î. Eşti sigur că era galez?
R. Ca de mine însumi, domnule. Întâi după vorbă. Apoi după lăudăroşenie şi gogomănii, fiindcă fusese pe vremuri sergent în marină sau aşa a vrut el să credem. Era un om care părea că ştie multe, că e mai învăţat ca noi. A înşirat tot felul de lăudăroşenii, doar-doar le-o face pe plac slujnicelor. Cât despre stricăciune, s-a dovedit că el era mai pus pe rele decât ăla căruia i se spunea Dick.
Î. De ce?
R. N-am auzit decât după ce au plecat, domnule, fata n-a avut curaj să-mi spună înainte. Slujnica mea, Dorcas, domnule. Ar fi vrut s-o aibă noaptea. I-a oferit un şiling. Cu toate că e fată cuminte, promisă unui băiat, şi nu l-a încurajat deloc.
Î. Despre cine altcineva a mai povestit?
R. A vorbit mult despre treburi militare şi cât de dibaci era. Şi voia să ne convingă şi că era mai grozav decât în realitate. Pomenea mereu de „prietenul meu“, domnul Brown, când se vedea limpede că îi era servitor. Făcea mai multă zarvă decât o trupă de dragoni. După mine era un taie-frunză-la-câini, şi bine am gândit. Umflat ca un balon de săpun şi îndrăzneţ foc. Şi apoi plecarea înainte de răsăritul soarelui, asta spune ceva, nu?

Î. Cum adică?

R. Păi, a pus șaua pe cal și a luat-o din loc înainte să se crape de ziuă și fără să spună nimănui nimic.

Î. A fost trimis înainte cu un scop?

R. Când ne-am trezit, nu mai era. Altceva nu mai știu.

Î. Vrei să spui că a plecat fără voia stăpânului?

R. Nu știu, domnule.

Î. Domnul Brown s-a mirat că Farthing plecase?

R. Nu, domnule.

Î. Dar ceilalți?

R. Nu, domnule. Nu s-a comentat în nici un fel.

Î. Și totuși susții că plecarea asta spune ceva.

R. Pentru că n-a pomenit nimic la cină.

Î. Câți ani avea?

R. Spunea că fusese toboșar în bătălia din '18, drept care bănuiesc că vreo treizeci, cu sau fără vreun an-doi; și de altfel și după înfățișare îi dădeai tot atât.

Î. În privința înfățișării, ai observat ceva aparte?

R. Doar mustața, pe care o avea în furculiță ca un turc mincinos ce era. În rest, era mai mult înalt decât scund și avea mai multă osânză decât carne, lucru pentru care masa și cămara mea stau mărturie. Căci a mâncat și a băut într-atâta, încât bucătăreasa l-a numit, în glumă, Sergentul Înfulecă-tot.

Î. Dar era un individ vânjos ca înfățișare?

R. Mai mult bățos decât vânjos, domnule, bag mâna-n foc pentru asta.

Î. Ce culoare de ochi avea?

R. Negri și alunecoși, de om necinstit.

Î. Și n-avea vreo cicatrice, vreo urmă de rană mai veche pe care s-o fi observat?

R. Nu, domnule.

Î. Nu șchiopăta sau târșâia vreun picior?

R. Nu, domnule. Ne și întrebăm acum dacă s-a bătut vreodată în afara crâșmelor sau când era beat.

Î. Prea bine. Și celălalt om, Dick? Ce-i cu el?

R. Nu a scos un cuvânt, domnule. Pentru că nu putea. Dar am văzut după privire că nici el nu-l prea avea la inimă

pe Farthing, ca și mine. Și nici nu-i găsesc vreo vină, dacă mă gândesc că Farthing îl trata ca pe un nimic. În rest, foarte muncitor, după câte am observat.

Î. Nu era apucat?

R. Părea sărac cu duhul, domnule. Nu era în stare decât să-și vadă de treburile lui. Însă era mai degrabă un prăpădit. Adică prăpădit la minte. Avea un trup zdravăn băiatul, nu m-aș fi dat în lături să-l am în slujba mea. Cred că nu făcea nici un rău. Din câte aud și acum.

Î. Dar nu era stricat?

R. Farthing ne-a îndrugat niște baliverne când flăcăul a urcat să-i ducă apă slujnicei și nu mai cobora. La vremea aceea i-am dat ceva crezare.

Î. Dar slujnicelor tale nu le-a făcut avansuri?

R. Nu, domnule.

Î. Dar pe slujnica asta care era cu ei – cum o chema?

R. Cam ciudat, domnule, adică avea numele după regele Franței, putrezi-i-ar oasele. Louise, așa-i ziceau parcă, sau cam așa ceva.

Î. Era franțuzoaică?

R. Nu, domnule, sau cel puțin nu după vorbă, care aducea a Bristol sau prin împrejurimi. Deși se purta delicat, ca și cum ar fi fost din Franța, din câte am auzit. Însă Farthing zicea că „e la modă acu' la Londra ca fetele ca ea, adică slujnice la vreo cucoană, să-și maimuțărească stăpânele".

Î. Venea din Londra?

R. Așa mi s-a spus, domnule.

Î. Însă tu zici că vorbea asemenea cuiva născut la Bristol?

R. Da, domnule, și a cinat la ea în cameră, ca o doamnă, și fără companie. Nouă ni s-a părut ciudat. Farthing a vorbit-o de rău și zicea că își dă aere. Da' Dorcas, slujnica mea, zicea, dimpotrivă, că e cumsecade și bine face că nu-și dă silința să pară altfel decât e. Ne-a zis că nu cinează jos pentru că are dureri de cap, vrea să se odihnească și să o scuzăm. Eu cred că nu-l suferea pe Farthing, nu pe noi.

Î. Cum arăta?

R. Destul de arătoasă, domnule, destul de arătoasă. Avea aerul cam palid și bolnăvicios al orășencelor, însă era

chipeșă, cu toate că n-avea prea multă carne pe ea. N-am să-i uit ochii, căprui, adânci și gravi, ca ai unei căprioare sau iepure – da, ăsta era lucrul cel mai de mirare. Cred că n-am văzut-o zâmbind vreodată.

Î. Ce vrei să spui, jupâne Puddicombe, cu „cel mai de mirare“?

R. Păi, domnule, de mirare ce căuta printre noi; ca păstrăvul la cuptor, cum zicem noi pe-aici.

Î. A vorbit cu voi?

R. Nu, domnule, doar cu Dorcas.

Î. S-ar fi putut să nu fie slujnică, ci o persoană cu creștere aleasă care se ascundea?

R. Păi, domnule, unii înclină să creadă acu' că era o doamnă pornită într-o aventură.

Î. Fugise de-acasă să se mărite, vrei să spui?

R. Eu nu zic nimic, domnule. Betty, bucătăreasa, și doamna Puddicombe ziceau. Iar eu mă abțin, domnule.

Î. Prea bine. Acum am o întrebare importantă. Ce zicea pehlivanul ăsta de Farthing despre domnul Bartholomew se potrivea? Părea să fie cineva care s-a întins mai mult decât îi era plapuma și acum, împotriva voinței, a ajuns să se târască la picioarele mătușii?

R. N-aș putea să zic, domnule. Părea un om obișnuit să poruncească și fără pic de răbdare. Dar la fel sunt mulți domni tineri în ziua de azi.

Î. Părea cu adevărat un domn mai nobil decât ai fost lăsat să crezi – cineva care venea dintr-o lume mai bună decât a unchiului său, negustorul?

R. Păi, avea aerul și purtarea unui domn. Mai multe n-aș ști să spun. Totuși mi s-a părut că nu vorbeau ca unii de rând. Domnul Brown vorbea ca la Londra, după cum știți; însă nepotul, atât cât l-am auzit, aducea mai mult a nord, cam ca dumneavoastră, domnule.

Î. Părea că-și respectă unchiul?

R. Mai mult la suprafață decât în fundul sufletului, domnule. Și-a luat cea mai mare și mai bună odaie, lucru care mi s-a părut ciudat la vremea aia. Așteptam porunci de la domnul Brown, însă nepotul era cu comanda. Și lucruri de felul ăsta. Cu toate că între ei erau plini de politețuri.

Î. Au băut mult vin?
R. Nici unul din ei, domnule. O cană de punci la sosire. O pintă de vin roşu fiert, o sticlă din cel mai bun Canary, la cină. Însă nici când au plecat, sticla nu era golită.
Î. Hai să ne oprim aici. La ce oră au plecat?
R. Aş zice că nu mult timp după ora şapte, domnule. Am fost tare ocupat, căci era Întâi Mai[1]. N-am băgat prea mult de seamă.
Î. Cine ţi-a plătit şederea?
R. Domnul Brown.
Î. A fost generos?
R. Da. N-am avut de ce să mă plâng.
Î. Şi au luat drumul de Bideford?
R. Întocmai, domnule. Cel puţin pe grăjdarul meu, Ezekiel, l-au întrebat ce cale să apuce ca să ajungă la acel oraş.
Î. Şi din ziua aceea n-ai mai auzit nimic de ei?
R. Numai de la unii care i-au întâlnit pe drum; veneau la sărbătoare. I-au întrebat cum stăteau lucrurile la hanul meu, dacă înnoptaseră aici.
Î. Din curiozitate?
R. Da, domnule.
Î. Dar altceva ai mai auzit despre călătoria din ziua aceea?
R. Nu, domnule, nici un cuvânt. Până la cele aflate despre omul cu viorelele, mai târziu, tot în seara aceea.
Î. Şi cine e ăsta, mă rog?
R. Aşa i-au spus bietului Dick, pentru că n-au ştiut cum îl cheamă. Da' mai întâi, domnule, să vă spun de iapă. Era spre prânz, a doua zi de mai. Unul, Barnecott, din Fremington, mai scurt de un picior şi pe care-l ştiu bine cu ce se ocupă de mulţi ani, mergând cu nişte treburi, ne-a spus că dăduse de un cal răzleţit pe drumul spre noi. Zicea că era sălbăticit, nu se lăsa prins, iar el era grăbit. Aşa că l-a lăsat în plata Domnului.
Î. Ce fel de cal era?

1. Sărbătoare populară veche când oamenii întâmpinau primăvara cu jocuri şi dansuri.

R. O iapă roșcată, bătrână, rătăcită, domnule. N-avea ham, nici frâu, nici șa. A spus-o în treacăt, cu gândul că scăpase din câmpul cuiva. Caii noștri se mai amestecă cu cei de pe pârloagele de aici și atunci stau toți grămadă ca țiganii.
Î. Era calul de povară?
R. Acum am aflat și eu, domnule. Dar nu m-am gândit până n-au dat de Dick.
Î. Cum ai auzit de asta?
R. De la cineva care a trecut pe la Daccombe, se grăbeau să-i aducă leșul.
Î. Cât de departe e Daccombe de aici?
R. O leghe bună, domnule.
Î. Cum și unde a fost găsit cadavrul?
R. L-a găsit un păstor. Într-o pădure mare, pe care noi o numim Cleave, și care se întinde până la pârloagă și e atât de pieptișă, că nici un om nu-i poate străbate toate cărările, are mai mult râpe decât văi. Putea să atârne acolo șapte ani și nimeni să nu dea de el. Da' Dumnezeu a vrut altfel. Locul ăla e mai degrabă pentru dihori decât pentru oameni.
Î. Locul e aproape de unde a fost găsit calul?
R. La o milă mai sus de drum, domnule, de unde a fost văzut.
Î. Și ce-i cu povestea asta cu viorelele?
R. E adevărată, domnule. S-a spus totul la anchetă. Am vorbit cu unul care s-a dus să taie leșul în două și să-l aducă înainte de a fi pus pe rug și ars la Daccombe Cross. Zicea că era un smoc smuls din rădăcini și îndesat în gura sărmanului om până să apuce să facă ultimul pas, da' încă în floare și proaspete ca pe marginea drumului. Mulți au spus că nu e treabă curată la mijloc, domnule. Dar cei mai mulți ziceau că plantele se hrăneau din trup, că găseau țărână în locul inimii, așa cum o să ajungem cu toții. Da' era tare neobișnuit, zicea omul, să vezi pe un chip învinețit asemenea gingășie.
Î. Și n-ați avut nici o bănuială cine putea fi?
R. Nu, domnule. Nici atunci, nici când a venit prima oară trimisul doftorului. Trecuse o săptămână, înțelegeți, de când fuseseră la han. Iar Daccombe nu e în parohia noastră. În plus, cum eu găzduisem cinci oameni, nu mă gândisem

că unul dintre ei ar fi putut păți așa ceva, fără ca vreunul dintre cei doi domni, stăpânii lui, să se fi interesat.

Î. Și pe urmă?

R. Pe urmă s-a găsit cufărul cu colțare de alamă, domnule, lângă drumul unde se află pădurea Cleave și unde a apărut și iapa bătrână. Și apoi, în fine, m-am dumirit și eu și m-am dus într-un suflet la prietenul meu, domnul Tucker, care e primar, și i-am spus la ce m-am gândit. Și pe urmă domnul Tucker, cu mine, cu domnul Acland, spițerul, care este și secretarul orașului nostru, pentru că se pricepe și în ale legii, și Digory Skinner cu bastonul – și sergentul nostru, plus încă câțiva ne-am dus la *Posse comitatus,* ca să ne interesăm și să dăm o declarație.

Î. Când s-a întâmplat asta?

R. În prima săptămână din iunie, domnule. Am călărit până la locul unde era cufărul. Și am știut dintr-odată că era întocmai ca al domnului Bartholomew. Iar grăjdarul meu, Ezekiel, îl văzuse fiindcă ajutase să-l priponească cu sfoară lângă celelalte bagaje în dimineața în care au plecat. Pe urmă am văzut calul – i se pusese căpăstru – și-l țineau la o gospodărie din apropiere. Și el mi s-a părut că era același, domnule, am stat și m-am gândit și am mai întrebat cum arăta omul cu viorelele. Așa că omul care-l văzuse mi-a povestit. Cică era blond și avea ochi albaștri. Și atunci mi s-a luminat totul în minte și domnul Acland a scris totul de-a fir a păr la Barnstaple, judecătorului.

Î. Aici nu aveți judecător?

R. Aducem cu plată, domnule. Însă n-avem permanent. Am rămas fără. Așa că a fost chemat cel din Barnstaple.

Î. Domnul Pettigrew?

R. Da, domnule.

Î. Cufărul fusese ascuns?

R. Aruncat într-o văioagă cu tufișuri dese, cam la patru sute de pași de drum. Dar cel care l-a găsit a zărit printre frunze o lucire de la alamă.

Î. Ce-i aia o văioagă?

R. O râpă, domnule. Un loc îngust și pieziș.

Î. Și locul ăsta se află sub cel unde a fost găsit cadavrul?

R. Da.

Î. Cufărul era gol?
R. Cum e paharul din fața dumneavoastră, domnule. Și despre asta poate să vă spună Dorcas o poveste. Fiindcă unii zic acum că era plin de aur, da' ea l-a văzut când era deschis și zice că nici pomeneală.
Î. Am s-o întreb pe ea. Ia zi acum, mai aveau și alte bagaje?
R. Da, domnule. Un cufăr mare, de piele, și altele. Dar astea nu s-au găsit, nici măcar un petic, și nici măcar samarul.
Î. Au căutat bine?
R. Am fost zece oameni, domnule. Și polițiști. Și ei se temeau grozav că vor da peste cadavre și că i-au așteptat la drumul mare și i-au omorât. Unii încă mai cred și în ziua de azi, numai că nu se știe unde să se caute.
Î. Atunci de ce nu l-au ascuns și pe Dick ăsta?
R. Nu știu, domnule. E o taină greu de deslușit. Unii zic că el ar fi ucigașul și s-a ascuns și apoi și-a curmat zilele de disperare. Alții cică ar fi fost în cârdășie cu ucigașii, însă s-a căit și au trebuit să-i astupe gura și să facă să pară că și-a luat singur viața, fiindcă se grăbeau prea tare și n-au mai apucat să-l îngroape.
Î. Ați mai avut necazuri de-astea pe aici?
R. În ultimii douăzeci de ani, nu, domnule, har Domnului!
Î. Atunci, nu prea dau crezare celei de-a doua explicații, jupâne Puddicombe.
R. Nici eu, domnule. Eu n-am spus decât ce-am auzit. Însă e sigur că s-a săvârșit o fărădelege prin locul unde a scăpat iapa și s-a găsit cufărul. Și-am să vă spun de ce, domnule. Dacă ar fi mers mai departe, trebuiau să treacă pe lângă Daccombe. Și fiindcă era Întâi Mai, și lume multă pe stradă, ar fi fost văzuți.
Î. Nu i-a văzut nimeni pe acolo?
R. Absolut nimeni, domnule. N-au trecut pe acolo.
Î. Mai sunt și alte drumuri?
R. Unele pe care nu apucă drumeții cu judecată, cel puțin nu împovărați cum erau ei. Și nici nu le-ar fi cunoscut, domnule, că nu erau de prin partea locului. Și chiar de le-ar fi știut, n-ar fi luat-o pe acolo dacă se duceau la Bideford.
Î. Au fost întrebați și cei de acolo?

R. Da, domnule. Însă fără folos. Târgul e plin de lume și mulți sunt de prin alte părți. Cei pe care i-a trimis domnul Pettigrew au bătut calea degeaba. Și la a doua anchetă s-a spus la fel.
Î. În noaptea când au tras la han ai auzit vreo ceartă? Vorbe urâte?
R. Nu, domnule.
Î. N-a mai venit și altcineva, în afară de domnul Beckford, să stea de vorbă cu ei? Nici un trimis, nici un străin?
R. Nu, domnule.
Î. Poți să ne descrii cum arăta domnul Brown?
R. Păi, domnule, mai aprig la chip decât la purtări.
Î. Cum adică aprig?
R. Aș zice mai degrabă serios. Ca un doctor școlit, cum spunem noi.
Î. Prin urmare nu se prea potrivea cu presupusa lui ocupație? N-ai fi zis că e negustor?
R. N-aș putea să vă spun, domnule. Nu cunosc Londra. Dar sunt cică mulți oameni de vază pe acolo.
Î. Era gras sau slab? Cât de înalt?
R. Păi, potrivit în toate, domnule. Și vânjos.
Î. Ce vârstă avea?
R. Aproape cincizeci, domnule, aș zice. Poate mai mult.
Î. Altceva poți să mai spui legat de ceea ce ne interesează?
R. Pe moment nu-mi vine nimic în cap, domnule. Nimic important, zău.
Î. Prea bine, jupâne Puddicombe. Îți mulțumesc. Și după cum te-am prevenit, străduiește-te să păstrezi în taină ce-am vorbit.
R. Am jurat, domnule. Nu-mi calc cuvântul. Îl cinstesc pe rege și biserica. Nu sunt fanatic și nici nu-mi place să stau la taifas. Puteți întreba pe orișicine.

Jurat tricesimo uno die Jul.
anno Domini 1736 coram me[1].

Henry Ayscough

1. Jurat în fața mea la 31 iulie 1736 (lat.).

Cronică istorică, 1736

MAI

Sâmbătă, 1 Mai

Un Tribunal General al *Breslei Caritabile* a hotărât ca Sentința dată foștilor lor Directori să fie dusă la îndeplinire cu cea mai mare Strictețe.

Primarul și Tribunalul Domnilor Consilieri Municipali din *Londra* au fost invitați la Cină de către Lordul *Baltimore* în *Grosvenor Square* din partea Înălțimii Sale Imperiale Prințul de *Wales*; aceștia și-au prezentat Omagiile pe care Înălțimea Sa le-a primit cu multă Considerație și Amabilitate în Maniera sa caracteristică. Printre alte Amabilități, le-a spus cât de rău îi pare că Prințesa nu stăpânește destul de bine Limba *engleză* pentru a o folosi în Răspunsurile sale; dar că îi revine lui Datoria de a o învăța această Limbă; și s-a interesat dacă Sir *John Bernard* înțelege *franceza* pentru a-i vorbi Înălțimii Sale Imperiale în această Limbă. Sir *John* s-a scuzat elegant și a făcut Referire la Consilierul Municipal *Godsehall* care împreună cu Consilierul Municipal *Lequesne* au transmis Prințesei Omagiile lor cele mai alese și au primit Răspunsuri amabile din partea Înălțimii Sale.

La Ora unu în această Dimineață și la Prânz în Ziua precedentă, a avut loc un Cutremur puternic la *Ockil Hills*, în *Scoția*, Cutremur care a distrus câteva Case și i-a obligat pe Oameni să fugă; Cutremurul a fost însoțit de un mare Zgomot sub Pământ.

Luni, 3

În ciuda Exemplului din Luna trecută (vezi p. 231), Locuitorii din *Herefordshire* au tăiat din nou Bariera Orașului.

Marți, 4

Un Tribunal al Domnilor Consilieri Municipali, ținut la *Guildhall, Denn Hammond,* Esq., Jurist distins, din *Nicholas Lane*, a fost numit Controlor al Orașului după care a cumpărat Locul pentru 3 600 l.

Miercuri, 5

Maiestatea Sa a fost la Camera Lorzilor și și-a dat Consimțământul regal privind Legea Probei materiale a Legii Naturalizării Prințesei de *Wales*, Legea Calviniștilor, Legea pentru o mai bună Iluminare a Orașului *Londra*, diversele Legi privind Drumurile și alte Legi particulare în Număr de 41.

O Pricină a fost judecată la Tribunalul Mashalsea, *Southwark*, în care *Wm. Berkins*, Tâmplar, a fost Reclamantul, iar Numitul *Julian Brown*, alias *Guieliano Bruno, italian* (prin

Depoziția lui, *Wreathock, Bird, Russet, Campbell* şi *Chamberlain* au fost găsiți vinovați de Jefuirea Doctorului *Lancaster*) a fost Acuzatul, cu privire la Munca prestată de Tâmplar la Prăvălia Negustorului de Mărunţişuri, învinovăţindu-l pe așa-zisul *Brown* din *Bloomsbury*; Munca a fost recunoscută, dar *Brown*, pentru a dovedi Plata pentru această Muncă, a prezentat o Chitanță în 1731, după ce a modificat Data în 1734; Frauda a fost însă scoasă la iveală limpede în fața Tribunalului, care a dat Verdictul în Favoarea Reclamantului; Chitanța a fost reţinută, pentru a-l putea acuza pe numitul *Brown* în Baza ei, spre marea Mulțumire a tuturor Persoanelor de acolo.

Joi, 6

La Consiliul de Coroană, Maiestatea Sa a hotărât ca la Rugăciunile de Dimineață şi de Seară, la Litanie și la toate celelalte Părți ale Slujbei religioase, precum și la Slujbele de Ocazie, după cum este scris în Cartea de Rugăciune, atunci când Familiei Regale i se aduc Imnuri de Slavă, următorul Ritual să fie respectat şi anume:

Pentru Maiestatea Sa Sacră Imperială Regele *George*, Regina noastră milostivă *Caroline*, Înălțimea Sa Imperială *Frederick* Prinţul de *Wales* și Prințesa de *Wales*, Ducele, Prințesele şi toată Familia Imperială.

Vineri, 7

Mai mulți Comercianți din *Dublin* s-au întâlnit la *Tholsel* pentru a discuta Mijloacele de Prevenire a oricărei Schimbări a Monedei, apoi toți au mers la Ducele de *Dorset*, Lord Locotenent. Cuviosul Reverend *Swift* şi cei doi Reprezentanți în Parlament au fost de asemenea prezenți; Reverendul a scos în Evidență Consecințele grave pe care le-ar avea asupra Regatului dacă Moneda și-ar reduce din Valoare; în ciuda Efortului Comercianţilor *irlandezi*, un Jurnalist de la *Daily Advertiser*, din 10 Mai, îi acuza nu numai de Greșeală, ridicând Guineea noastră la 23 s. Moidores la 30 s. și Şilingul la 13 d., dar spune că este evident că Intenția lor a fost să asigure Profitul atunci când Banii sunt duși în *Irlanda* şi Pierderea atunci când Banii sunt readuși în *Marea Britanie*; și, deoarece totul a fost făcut fără Autorități, este ilegal şi nu a avut Efecte pozitive. Că ei au ridicat Moneda de Aur mult prea mult şi prin aceasta au pierdut aproape tot Argintul. Deşi permite Guineei să fie ridicată (dar cu Acordul Autorităților și în ambele Regate) la 21 s. 6 d., iar Şilingul la 13 d., așa încât Supuşii Maiestății Sale să poată face Comerț între ei și cu Vecinii pe Picior de Egalitate, iar Neglijarea acestui Lucru, considera el, însemna o mare Pierdere pentru *Marea Britanie*.

Sâmbătă, 8

Henry Justice, Esq., din *Middle Temple*, a fost judecat la *Old Baily*, pentru că a furat Cărți din Biblioteca de la *Trinity College* din *Cambridge*. A susținut că în Anul 1734 a fost primit la Colegiul menţionat mai sus în Calitate de Student de rând, devenind astfel Membru al acestei Corporații şi deci a avut Dreptul la Cărți, neputând fi astfel judecat pentru această Fărădelege, după care a citit mai multe Clauze din Carta și Statutul Colegiului pentru a dovedi acest Lucru. Dar după câteva Ore de Dezbateri, prin Textul Cartei conferite de *Hen.*8 & şi R. *Eliz.*, Juriul l-a declarat Vinovat și Inculpat de Furt din Avutul Clerului, ceea ce duce la Deportare.

Luni, 10

Domnul *Justice* a fost adus pe Banca Acuzaților pentru a primi Sentința și pentru Comutarea ei, deoarece Tribunalul are Putere discreționară, el putând decide să-i fie arsă Mâna în loc de a fi trimis din Țară; mai întâi, din Milă pentru Familia lui, deoarece aceasta ar fi în detrimentul Copiilor și al Clienților săi; cu unii dintre aceștia din urmă a avut mari Probleme, care nu au putut fi rezolvate la acea Vreme; în al doilea Rând, din Considerație pentru Colegiu, deoarece Inculpatul deține un Număr mare de Cărți care aparțin Colegiului, unele aflându-se în Mâinile Prietenilor lui, altele fiind trimise în Olanda și, dacă ar fi fost deportat, nu le-ar mai fi putut restitui. În ceea ce-l privește, având în vedere Împrejurările, mai degrabă ar pleca în Străinătate, deoarece a trăit pe Credit până la această nefericită Greșeală, după cum o numește el, și speră ca membrii din Colegiu să intervină pentru el. Judecătorul delegat l-a compătimit pentru Cazul lui și i-a spus cât de mult îi era agravată Fărădelegea ținând cont de Pregătirea și Meseria sa și apoi s-a declarat în Favoarea Faptului că *trebuie deportat la una dintre Plantațiile din* America *ale Maiestății Sale pe o Perioadă de Șapte Ani.*

A primit Condamnarea la Moarte *Stephan Collard* pentru că a furat un Ceas de Argint. *George Ward* pentru a-l fi jefuit pe Domnul *Gibson*, Brutar din *Islington*. *Th. Tarlton* pentru Furt de Cai, *Daniel Malden* pentru Furtul unei Căni cu Capac de Argint, *Jos. Glanwin* pentru Furtul a 12 Batiste, *Chris. Freeman* pentru Furtul unor Rufe puse la uscat. *Fra. Owen* pentru că a dat Foc Hanului Bell din *Warwick Lane*. Lui *Collard* și *Glanwin* li s-au comutat Pedepsele la Deportare.

Joi, 13

Un Domn necunoscut a dat 1 000 l. Societății pentru Propagarea Evangheliei în Străinătate; 1 000 l. pentru Ajutorarea celor săraci; 1 000 l. Corporației Fiilor de Clerici, pentru Văduvele Sărace; și 500 l. pentru Propagarea Cunoștințelor creștine.

Adunarea Generală a Bisericii Scoțiene s-a întrunit la *Edinburgh* și l-a ales pe Domnul *Lanhlan Mac Intosh* Președinte; au avut o Dezbatere privind Răspunsul lor la Scrisoarea Regelui, dar în cele din urmă au căzut de Acord să introducă cuvintele: *sperăm ca Maiestatea Sa să aibă Bunătatea ca această Biserică să fie scoasă de sub nedreapta Patronare.*

Luni, 17

O sută de Criminali condamnați au fost transportați de la *Newgate* la *Black-fryars* și de acolo s-au îmbarcat pe un Șlep închis, la *Blackwall*. Dar *Wreathock*, *Ruffhead, Vaughan* și *Bird* au mers la *Blackwall* în 2 Birje și Dl *Hen. Justice*, Avocat, într-o alta însoțit de *Jonathan Fornard*, Esq.; acești cinci Domni distinși au fost conduși în Cabina Căpitanului, pe care au umplut-o cu nenumărate Provizii etc. pentru Călătoria lor pe Mare și pe Uscat.

Joi, 20

Maiestatea Sa a mers la Camera Lorzilor și și-a dat Consimțământul regal pentru un Act care să-i permită Maiestății Sale să împrumute 600 000 l și să plătească un Milion de Lire din Renta de la *South-Sea Company*, un Act pentru Naturalizarea Înălțimii Sale Imperiale Prințesa de *Wales*; pentru a construi un Pod peste *Tamisa* la *Westminster*; pentru Continuarea Aplicării Taxelor privind Documentele, Actele sigilate etc. Pentru a face

Legile mai eficiente în ceea ce privește Prevenirea Importului de Pește de către Străini şi pentru o mai bună Conservare a Puietului de Homar de pe Coasta Scoției. Pentru a explica Actul care să prevină Mituirea și Corupția în Alegeri, în speță a Acuzațiilor bazate pe Actul respectiv; care nu urmează să fie puse în Aplicare dacă nu se începe un Proces în acest Scop. Pentru Încurajarea Fabricării Pânzei de Corabie *britanice*. Pentru a împiedica Înrolarea într-o Armată străină a Supușilor Maiestății Sale. Pentru a despăgubi Persoanele care au fost găsite vinovate de Încălcarea Legilor privind Asigurarea Impozitelor vamale şi a Accizelor; și pentru Aplicarea Legilor în Viitor. După care Maiestatea Sa a ținut un Discurs (vezi p. 236) şi pe Loc s-a încheiat Întrunirea Parlamentului până la Data de 29 Iulie.

Un Incendiu a izbucnit din Cauza unui Cuptor de Malț în *Stony Stratford*, *Northamptonshire*, şi a distrus mai bine de 50 de Case.

Sâmbătă, 22

Domnul *Pickering*, care fusese închis la *Newgate* pentru că intrase împreună cu alții cu mare Scandal în Capela Ambasadorului *Sardiniei*, a fost scos de la Tribunalul King's Bench pe Cauțiune şi s-a propus ca de acum înainte să se reglementeze Situația Capelelor Ambasadorilor străini printr-un Act al R. *Elisabeta* prin care acestea nu ar mai avea nici un Privilegiu în plus aici față de cele acordate Ambasadorilor *englezi*.

Universitatea *Oxford* a acordat în Plen Titlul de Doctor în Drept Domnului *John Ivory Talbot*, Cavaler al Comitatului pentru Wilts; lui Sir *Wm. Carew*, Baronet, Cavaler al Comitatului pentru *Cornwall* și lui *Tho. Masters*, Esq., Membru al Consiliului Orașului *Cirencester*, drept Recunoaștere a Serviciilor privind Opoziția la Zeciuiala Quakerilor și Taxelor Mortmain.

Audierea și depoziția lui
Dorcas Hellyer
pe care o atest sub prestare de
jurământ, astăzi, treizeci și unu iulie,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
și al Angliei &c.

AM ȘAPTESPREZECE ANI, m-am născut aici și nu sunt măritată. Sunt slujnică la stăpânu' și stăpâna Puddicombe.

Î. Ți-a spus stăpânul tău de ce am venit aici?
R. Da, domnule.
Î. Și că vorbești sub jurământ la tribunal?
R. Da, domnule.
Î. Așa că ai grijă să spui adevărul pentru că omul ăsta scrie tot ce declari.
R. Numai adevărul, domnule.
Î. Prea bine. Vreau acum să te uiți iar la chipul ăsta. Este același pe care l-ai slujit chiar în această odaie în ultima zi de aprilie?
R. Da, domnule. Cred că el e.
Î. Ești sigură? Dacă nu ești, spune-ne, fată dragă. N-o să pățești nimic.
R. Sunt sigură.
Î. Prea bine. Le-ai adus celor doi domni cina?
R. Da, domnule. Cina și celelalte.
Î. Nu se obișnuiește ca domnii care călătoresc, așa cum au fost cei care au tras aici, să fie serviți de propriii lor slujitori?
R. Fac cum le e voia, domnule. Trec puțini pe-aici.
Î. N-au făcut nici o remarcă despre asta?
R. Nu, domnule.
Î. Stăteau de vorbă când i-ai servit?
R. Nu, domnule. Cel puțin eu n-am auzit.
Î. Ai stat cu ei cât au mâncat?
R. Am vrut, domnule, însă mi-au spus să plec după ce-am adus tot ce trebuia.
Î. S-au servit singuri?

R. Da, domnule.
Î. N-ai observat nimic la ei?
R. Ce ar fi trebuit să observ, domnule?
Î. Te întreb doar. Adu-ți aminte. Păreau tulburați sau nerăbdători să fie lăsați singuri?
R. Numai pentru că avuseseră cale lungă până aici, domnule. Am auzit și că nu mâncaseră prea bine până să sosească la noi.
Î. Și doreau să cineze fără mare tevatură?
R. Da, domnule.
Î. Ce-au mâncat?
R. Ceva carne și ouă, și fiertură de mazăre uscată cu ceapă, p-ormă salată și o strachină de budincă.
Î. Au mâncat din toate?
R. Da, domnule. Pe săturate.
Î. Păreau în relații bune? Sau erau nervoși, ca și cum s-ar fi certat?
R. Nu, domnule, nu erau nervoși.
Î. Care din ei a comandat masa?
R. Cel mai în vârstă, domnule.
Î. Și mai târziu ai adus ceaiul pentru el și domnul Beckford? (*Non comprendit.*) Fiertură aromată, fato. Frunze chinezești opărite.
R. Da, domnule. L-am dus.
Î. Ce-ai auzit din ce-au vorbit?
R. Domnul Beckford vorbea despre dumnealui, asta mi-aduc aminte.
Î. Ce anume spunea?
R. Despre familia dumnealui, domnule. Că vine din Wiltshire. L-am auzit pomenind despre o doamnă, sora dumnealui, măritată de curând în orașul Salisbury.
Î. Și altceva?
R. Nimic, domnule.
Î. L-ai mai văzut pe domnul Beckford vorbind astfel și cu alți străini mai înainte?
R. Da, domnule. Fiindcă locuiește aproape de piață, doar dai colțu' și ai ajuns, domnule. Iar de la fereastra dumnealui se vede totul.

Î. Îi place societatea aleasă?
R. Doar aia, domnule. Sau aşa se zice.
Î. Acum, Dorcas, spune-ne, ai văzut în odăile celor doi domni ceva mai deosebit la bagajele lor?
R. Nimic, domnule. Poate doar cufărul cu hârtii.
Î. Ce fel de hârtii erau?
R. Ale domnului mai tânăr, domnule, într-un cufăr pe care l-a dus sus. Unele erau întinse pe masă, acolo unde scrie acu' domnu', când i-am mai adus nişte lumânări. Domnu' în vârstă ne-a poruncit să i le ducem când a coborât la domnul Beckford.
Î. Citea?
R. Da, domnule. A dorit să aibă mai multă lumină.
Î. Ce fel de hârtii avea?
R. N-aş putea să vă spui, domnule. N-am ştiinţă de carte.
Î. Crezi că erau scrisori? Hârtiile aveau vreo adresă, vreo dată?
R. Nu ştiu să citesc, domnule.
Î. Da, da. Dar ai văzut în viaţa ta scrisori – hârtiile astea erau sigilate, sau îndoite, sau erau scrise la rânduri mărunte?
R. Nu, domnule. Semănau mai mult cu nişte acte de socoteli.
Î. Ce sunt astea?
R. Aşa cum scrie stăpânu' în registru, domnule, pentru cei care doresc.
Î. Vrei să spui că aveau scrise pe ele cifre?
R. Da, domnule. Numere şi semne care nu erau ca literele de alfabet pentru că astea le ştiu cum arată.
Î. Şi numerele astea erau înşiruite pe coloane sau linii, ca pe o notă de plată sau un total?
R. Nu, domnule. Printre figuri.
Î. Ce fel de figuri?
R. Am văzut una, ca un cerc mare, şi alta cu trei laturi şi semne cum e luna.
Î. Cum adică, cum e luna?
R. Ca o roată de caşcaval, domnule, sau cum e partea neagră când e crai-nou.
Î. Pe o curbă?

Î. Despre ce-ați discutat?
R. Despre cât drum au bătut, domnule. De unde veneau. Lucruri de-astea.
Î. Și nimic despre ea?
R. Ba da, domnule, că am întrebat-o. Și zicea că era adusă să fie cameristă la o doamnă din orașul Bideford, o rudă de-a domnilor. Și cum fosta stăpână din Londra plecase în străinătate și n-o luase și pe ea. Pe urmă m-a întrebat dacă cunosc Bidefordul și i-am spus că n-am fost acolo decât o dată cu tata, că ăsta e adevăru', și e un oraș destul de mare și are o piață grozavă.
Î. Ți-a spus cum o chema pe fosta ei stăpână?
R. A spus un nume, domnule, însă acu' nu-l mai țin minte.
Î. Era un nume englezesc?
R. Da, domnule.
Î. O doamnă de rang?
R. Nu, domnule, o doamnă obișnuită. Da' am uitat.
Î. Dar n-ai întrebat-o pe această Louise de unde venea, unde se născuse?
R. Zicea că e din Bristow, acolo s-a născut. Însă stătuse mult la Londra, fusese toată viața slujnică, fiindcă îi muriseră părinții. Știa să coasă, să pieptene, și era plătită bine pentru astea.
Î. Pe tine nu te-a întrebat nimic?
R. Ba da, domnule. Dacă țin la stăpână și dacă-mi place slujba.
Î. Și altceva?
R. N-am vorbit prea mult, domnule. M-au chemat jos. Iar ea mi-a spus că știe că sunt ocupată și n-o să-mi dea bătaie de cap. Că era ostenită tare și voia să mănânce de una singură, însă noi ne-am văzut de ale noastre pentru că l-a chemat pe Dick să-i ducă mâncare.
Î. N-a spus nimic despre cei doi domni?
R. Că nu-i văzuse niciodată până acum zece zile, însă că fosta stăpână vorbise frumos despre cel în vârstă.
Î. Ce-a zis despre cei doi servitori?
R. Despre Farthing n-a spus nimic, domnule. Iar despre celălalt, Dick, care era surdomut, că nu făcea nici un rău, și că să nu-mi fie teamă de cum arată și cum se poartă.

R. Da, domnule.
Î. Și alături avea cifre?
R. Da, domnule.
Î. Cam câte hârtii de pe masă aveau figuri și numere?
R. Multe, domnule. Poate vreo douăș'pe sau mai multe.
Î. Și cât de mari erau hârtiile?
R. Ca alea pe care scrie acu' domnu'. Și una de două ori mai mare.
Î. Să zicem format in-folio sau semi-folio. Erau scrise de mână, cu cerneală?
R. Da, domnule.
Î. Nu cum sunt tipărite literele în cărți, adică nu erau pagini scoase din vreo carte?
R. Nu, domnule.
Î. Domnul scria?
R. Nu, domnule. Eu nu l-am văzut.
Î. Dar ai văzut vreo călimară, un toc, o pană?
R. Nu, domnule.
Î. Și cufărul era plin cu alte hârtii?
R. Câteva, domnule. Avea și cărți și printre ele un ceas mare de alamă, fără cutie.
Î. Un ceas... ești sigură?
R. Era mare de tot, domnule, cât ăla de pe polița care se vede prin ușa din spate, la stăpâna Puddicombe.
Î. I-ai văzut cadranul, limbile care arată ora?
R. Nu, domnule, pentru că era culcat cu fața în jos. Dar am văzut o încâlceală de roți, ca la ceasul nostru.
Î. Dar cărțile astea – unde erau?
R. Cufărul era lângă ușă, domnule, cu capacul ridicat. Era la întuneric, însă am tras cu ochiul când am intrat.
Î. Și ai văzut cărți în el?
R. Da, domnule. Acu' se zice că ar fi avut numa' aur, și că d-aia ar fi fost omorât.
Î. Dar tu știi că nu e adevărat?
R. Da, domnule. Însă nimeni nu mă crede.
Î. N-are a face. Eu te cred, Dorcas. Și acum să vorbim despre Louise, însoțitoarea. Să-mi spui despre ce ați tăifăsuit?
R. N-am schimbat decât câteva vorbe când am condus-o în odaie, domnule. Și asta a fost tot.

Î. Vreau să-ți aduci aminte bine, fată dragă. Părea cu adevărat slujnica unei doamne, așa cum a lăsat să se vadă, sau avea alte meniri, însă se prefăcea?
R. Avea apucături de Londra, domnule. Vorbea bine, era arătoasă foc, avea niște ochi cu care putea să ducă un bărbat la pierzanie.
Î. Aducea mai mult a doamnă decât a slujnică? Era prea frumoasă pentru condiția ei?
R. N-aș ști să vă spun, domnule. Însă rostea vorbele cam cum fac cei din Bristow.
Î. Adică, nu avea aerul și manierele unei doamne?
R. Da, domnule. Și nu s-a culcat după ce a luat masa, după cum a spus. Fiindcă după vreo oră sau mai mult, când m-am dus să mă culc, am trecut pe lângă odaia domnului mai tânăr. Și ea era acolo.
Î. I-ai auzit vocea?
R. Da, domnule.
Î. Te-ai oprit să asculți?
R. Da, domnule, vă cer iertare. Am rămas locului vreo câteva clipe, nu-mi venea să cred că era acolo; aș fi zis că doarme.
Î. Ai auzit ce se vorbea?
R. Ușa e groasă și vorbeau în șoaptă, domnule.
Î. Cine vorbea mai mult?
R. Domnu'.
Î. Și cam ce-ai înțeles?
R. Că-i spunea cum să-i facă pe plac noii stăpâne, domnule.
Î. Ai auzit asta cu urechile tale? Trebuie să spui exact.
R. Mă jur, domnule. Am încercat să mai aud, da' n-am izbutit.
Î. De ce să-i dea la ora aia asemenea instrucțiuni?
R. Nu știu, domnule.
Î. Te întreb din nou. Nu cumva ți-a trecut prin cap că s-ar putea să nu fie slujnica unei doamne?
R. Mi s-a părut ciudat că stau de vorbă atâta timp, domnule.
Î. De unde știi că a fost mult timp – n-ai spus adineauri că ai zăbovit doar câteva clipe?
R. Păi, chiar așa a fost, domnule. Însă odaia ei era alături de a mea și a lui Betty, domnule. Și-am auzit cum a intrat ușurel înapoi și a închis zăvorul peste vreo jumătate de oră, că n-adormiserăm.

Î. Nu crezi că mai degrabă împlinea poftele domnului tânăr decât ale noii stăpâne din Bideford?
R. N-aş putea spune, domnule.
Î. Hai, Dorcas, ai şaptesprezece ani, eşti iute la minte şi îl ai pe vino-ncoa'. Pun rămăşag că ai cel puţin vreo zece drăguţi.
R. Da, domnule. Am unul, cu care o să mă mărit.
Î. Atunci nu mai face pe ruşinoasa cu mine. A doua zi dimineaţă n-ai avut nici o dovadă că au avut o discuţie carnală?
R. Nu ştiu cum e asta, carnal, domnule.
Î. Că s-au culcat în acelaşi pat.
R. Nu, domnule. Fiindcă patul era neatins.
Î. Neatins... eşti sigură?
R. Da, domnule. Se întinsese cineva pe el, însă nu era dat la o parte cearşaful sau schimbat ceva.
Î. Şi n-ai auzit pe altcineva să intre în odaia acestei tinere de lângă tine?
R. Nu, domnule.
Î. Şi nici n-a ieşit noaptea?
R. Nu, domnule.
Î. N-ai auzit voci sau alte sunete?
R. Nu, domnule. Eu dorm buştean şi Betty la fel.
Î. Părea o femeie imorală, o stricată, o târfă?
R. Nu, domnule.
Î. Nu cumva ţi-a spus că o fată atât de arătoasă ca tine ar putea găsi un loc mai bun şi ciubucuri mai mari la Londra?
R. Nu, domnule.
Î. Sau poate ţi-a înşirat o poveste tristă, cum că a fost înşelată în dragoste?
R. Nici aşa ceva, domnule.
Î. Părea tristă sau bucuroasă de soarta ei?
R. Nu ştiu, domnule. Poate era mai bine să fi rămas de unde venea decât să facă atâta cale printre străini.
Î. Ţi-a spus ea asta?
R. Am înţeles din priviri, domnule.
Î. Nu zâmbea?
R. O dată sau de două ori, domnule. Pe urmă a părut altfel.
Î. Cum altfel? Vrei să spui mai vioaie şi mai veselă?

R. Nu, domnule. N-aș ști să spui.
Î. Hai, fato, că doar nu te mănânc.
R. După ce-au plecat, am găsit o broboadă înflorată pe pernă, pusă acolo cu bună ştiinţă pentru mine.
Î. Și unde e acum broboada?
R. M-a pus mama s-o ard, domnule. Când s-a auzit de crimă și de omul cu viorelele. Zicea că o să ne aducă ghinion.
Î. Era dintr-un material scump?
R. Da, domnule. Bumbac indian, așa părea, lucrată cu migală, cu flori și păsări mărunte și ciudate.
Î. Mai scumpă decât şi-ar fi putut permite o slujnică să-și cumpere?
R. De felul celor pe care le-a arătat la ultimul târg vânzătorul de mărunțișuri din Tiverton și zicea că abia s-au făcut la Londra şi nu le vinde pentru nimic în lume cu mai puţin de trei şilingi; şi mai zice că sunt la fel ca acelea indiene, deşi-s făcute aci și că legea te lasă să le porți.
Î. A doua zi dimineață n-ai întrebat-o de ce a stat atâta în camera domnului mai tânăr?
R. Nu, domnule, fiindcă ne-am luat rămas-bun. Era Întâi Mai și toate trei aveam mult de lucru.
Î. Am auzit că bărbatul pe nume Farthing şi-a permis niște lucruri cu tine, Dorcas.
R. A încercat el, dar i-am tăiat-o, domnule, eu nu sunt d-alea.
Î. Te-a luat deoparte?
R. A venit după mine când a trebuit să mă duc la beci, domnule, când luam cina și a încercat să mă cuprindă în brațe. Dar când i-am spus că nu-i dau voie, cică mă așteaptă la el mai târziu unde dormea, deasupra grajdului, și mi-a promis un șiling dacă mă duc.
Î. Dar ție nici prin cap nu ți-a trecut să-l asculți?
R. Nu, domnule. Băuse zdravăn, nu-mi plăcea deloc şi știam că minte.
Î. Cum adică?
R. Îl vorbise de rău la cină pe celălalt om, pe nume Dick, cică ar fi fost jumătate animal și că dacă ar fi pus mâna pe noi, ne-ar fi nenorocit. Și când n-am vrut să iau șilingul de la el, zicea că o să vină la mine în odaie ca să mă apere, da' nu l-am crezut.

Î. Şi nici n-a venit noaptea?
R. Nu, domnule. Cu toate că bine ar fi fost să vină, că Betty abia aştepta să-l miruiască cu o leucă.
Î. Ţi-a spus că o să plece devreme, înainte de zori, după cum am auzit c-a plecat?
R. Nu, domnule, nici o vorbă.
Î. Văd că eşti fată de treabă, Dorcas. Mergi regulat la biserică?
R. Da, domnule.
Î. Aşa să faci. Ţine aici un şiling în locul celui pe care l-ai pierdut fiindcă ai fost cinstită.

Jurat die et anno
supradicto coram[1].

Henry Ayscough

1. Jurat în faţa mea, la data şi anul de mai sus (lat.).

Cronică istorică, 1736

IUNIE

La Începutul acestui An câțiva Nobili și Domni, în Număr de 102, au format o Societate pentru PROPĂȘIREA ÎNVĂȚĂTURII. Banii depuși la intrarea în Societate sunt 10 Guinee, iar Contribuția anuală este de 2 Guinee. Ducele de *Richmond* este Președinte, iar *Brian Fairfax*, Esq., Vicepreședinte; Sir *Hugh Smithson* și Sir *Thomas Robinson*, Baroneți, sunt Administratori pentru acest An; iar Comitetul de Directori este compus din

Conte de Hartford,
Conte de Abercorn,
Conte de Oxford,
Contele Stanhope,
Lord Percival,
Sir Brownlow Shererd, Baronet,
Onorabilul Wm. Talbot,
Dr. Richard Mead,
Dr. Alexander Stuart,
Dr. Robert Barker,
Dr. Addison Hutten,
Rev. Thomas Birch,
Charles Frederic,
Janies Weft,
Maior Edwards,
Benjamin Martyn,
George Lewis Scott,
Dl Paul Whitehead,
Dl John Ward, Prof. la Gr. Coll,
James Thompson, Esq.,
Samuel Strutt, Esq.,
Dan. Mackercher, Esq.,
George Sale, Esq.,
Rev. George Watts.

Statutul, care datează din 27 Mai 1736, prevede ca Adunările generale să fie ținute în prima Joi din August, Noiembrie, Februarie și Mai. Comitetul se întrunește în fiecare Săptămână și Lucrările lui vor fi tipărite pe Cheltuiala sau cu Ajutorul Societății; care va decide Prețul Cărților publicate în acest Fel, dar Autorii vor înmâna Bunurile lor Trezorierului care se ocupă de Societate și Plățile lor privind tot ceea ce se publică; sau pentru a oferi o mai mare Siguranță pentru Rambursarea Cheltuielilor de Tipărire și Publicare după cum va hotărî Comitetul; în Momentul Plății, Societatea nu mai are Pretenții; opt din douăzeci și patru de Directori vor fi schimbați în fiecare An și nu vor fi realeși timp de trei Ani. Toți Membrii viitori propuși la o Ședință a Comitetului de Directori vor rămâne propuși Timp de opt Zile și nu vor fi aleși decât cu Aprobarea Majorității, respectiv a două Treimi din Comitet care votează atunci. Nici un Membru al Societății nu va avea Profituri sau Avantajul de a i se face Numele recunoscut. Directorii nu pot cheltui mai mult de 200 l. pe nici o Lucrare fără Asentimentul unei Adunări generale. Toate Sumele plătite de Trezorier vor fi plătite prin Ordinul a cinci dintre Directori, iar dacă

Suma este mai mare de 10 l., vor apela la Administratori, care la Rândul lor vor apela la Bancă. Contabilitatea se încheie la fiecare opt Luni. Revizorii actuali sunt Onorabilii *John Talbot, Henry Talbot, Henry Kenfall, Edw. Stephenson* şi *Wm Newland*, Esq.

Marţi, 1 iunie

O oarecare *Anne Boynton* din *Old Henstrige, Somersetsh* a născut trei Fete şi un Băiat; una dintre Fete a murit, restul au Şanse de Supravieţuire. Femeia a fost căsătorită numai patru Ani, şi a născut de trei ori, primul Copil a fost de Sex femeiesc, apoi a avut doi Băieţi, următorii patru după cum este menţionat mai sus.

Joi, 3

Suma de 600 000 l., obţinută de la Rentele de trei la sută, plătibilă din Fondul de Amortizare, a fost acordată de Biroul Contabililor din Vistieria Statului, de către mai multe Persoane, pentru a fi plătită pe data de 10 Iulie.

Sâmbătă, 5

Patrusprezece noi Sergenţi, şi anume *Tho. Parker, Tho. Hussey, Abr. Gapper, Robt. Price, Michael Foster, Tho. Burnet, Wm. Wynne, Jn. Agar., Rich. Draper, Robt. Johnson Kettleby, Wm. Hayward, Sam. Prime, Tho. Barnardiston, Edw. Bootle*, Esqrs., au fost chemaţi la Tribunalul Pledoariilor de Rând, la *Westminster*, prin Formalităţile de Rigoare. Motto-ul Inelelor distribuite cu această Ocazie a fost *Nunquam Libertas gratior*. Acest Apel a dat Naştere următoarelor Versuri:

Doamna Lege, pentru Menţinerea
  unui Stat înfloritor
După ce, de curând, şi-a atins Ţelul
  la *Mortmain* cu Onor,
A dorit mai întâi să-şi încurajeze cu
  Vorbe Trupa sa
Strigând: „Recolta este măreaţă, dar
  Muncitorii sunt câţiva;
Atunci, Curaj, Fiii mei! aici e de
  Lucru pentru voi toţi în fiecare
  Ceas".
Şi patrusprezece noi Sergenţi au răspuns Apelului într-un singur Glas!

Luni, 7

Marele Juriu al Comitatului *Middlesex* i-a inculpat pe *James Bayley şi Tho. Reynolds*, în baza Legii Black, pentru că au mers înarmaţi şi deghizaţi şi au tăiat Bariera Oraşului *Ledbury*. Vezi p. 231.

Domnul *Sutton*, Proprietarul Casei unde se întâlneşte Clubul Societăţii Ţesătorilor din *Spittle-fields*, şi pentru care primeşte o Plată în valoare de 30 l., a fost dat în Judecată de către Societate. Cazul a fost judecat în faţa Baronilor din Vistieria Statului, iar Tribunalul a hotărât că nu sunt o Societate legală, deci nici nu pot da în Judecată şi nici nu pot fi daţi în Judecată.

Marţi, 8

O Pricină aparte de *Stire Facias* a fost judecată în faţa Lordului *Hardwicke*, între doi Negustori, privind Recunoaşterea Plăţii de 320 l. pentru o Ordonanţă în cazul în care Judecata are loc; Acuzatul s-a bazat pe o Persoană dispărută. Acuzatul a susţinut că Tranzacţia a fost încheiată cu 11 Luni înainte de Declararea Falimentului, că el îşi obţinuse Actele şi că a fost găsit nevinovat şi scutit de orice Datorii printr-un Act al Parlamentului. Consiliul a insistat însă că Datoria rămâne, că Reclamantul nu şi-a găsit Dreptatea la Comisie şi că în acest Caz, din pricina

Comisiei respective, Judecata nu a fost corectă: drept care Juriul a dat Verdictul în Favoarea Reclamantului.

Miercuri, 9

Tribunalul Pledoariilor Municipale s-a întrunit la *Guild-Hall* pentru a discuta Construirea unui Conac pentru Lordul Primar al *Londrei* şi pentru o mai bună Iluminare a Oraşului, iar totul a fost deferit Comitetului respectiv.

Domnul *Evans* a început o Cercetare privind marile Amânări ale Proceselor ţinute în Tribunalele Oraşului *Londra*, de ce anume au fost cauzate, şi cum ar putea fi prevenite pe viitor. Proiectul s-a desfăşurat *Nemine contradicente,* iar în acest scop a fost înfiinţat un Comitet. S-a hotărât ca Judecătorul să fie de faţă la următoarea Întrunire obişnuită a Consiliului, precum şi să dea Socoteală de ce nu a fost prezent când Lordul Primar al *Londrei* şi Consiliul Municipal s-au prezentat la Maiestatea Sa cu Discursurile la Căsătoria Prinţului de *Wales*.

Joi, 10

Într-un Proces ţinut în faţa Lordului Judecător Suprem *Hardwicke*, doamna *Elizabeth Barker* i-a cerut Suma de 5 000 l. lui Sir *Woolston Dixie* pentru Reţinere pe nedrept şi Învinuire de Furt, Motive pentru care fusese judecată la Old Bailey şi achitată; după o Audiere de aproximativ şapte Ore, Juriul, constituit anume, a dat Verdictul prin care Reclamanta a primit cinci Şilingi; după care Excelenţa Sa i-a trimis din nou să delibereze, dar după aproximativ o Jumătate de Oră, s-au întors fără să fi schimbat Verdictul (vezi vol. V, p. 735).

Sâmbătă, 12

La *Old Bailey* s-au încheiat Şedinţele în urma cărora 75 de Prizonieri au fost judecaţi, dintre care 38 urmează să fie deportaţi, unul ars la Mână şi *George Watson* a fost condamnat pentru Uciderea unui Gardian, iar 35 au fost achitaţi.

Luni, 14

Daniel Malden a evadat (a doua oară) de la *Newgate*, tăindu-şi Lanţurile cu Ferăstrăul lângă Staple; mai multe Persoane au fost trimise în Căutarea sa, dar fără nici un Rezultat, deşi Lanţurile pe care le târa după el cântăreau aproape 100 Livre. S-au găsit Corpurile neînsufleţite a două Persoane, care încercaseră să evadeze. (Vezi p. 231)

Joi, 17

Căpitanul *Porteous* din Garda Oraşului *Edinburgh* a primit o Copie a Condamnării sale, fiind Acuzat de Uciderea a 6 persoane şi Rănirea altor 11 (vezi p. 231).

Joi, 24

Maiestatea Sa a dat o Proclamaţie Regală prin care interzice tuturor Supuşilor săi să acorde orice fel de Ajutor Locuitorilor *Corsicei* şi la cererea Senatului din *Genova* a dat Ordin să fie arestat Căpitanul Vaporului care-l transporta pe Baronul *Neuhoff* şi să fie tras la Răspundere Consulul *englez* din *Tunis* pentru a fi permis unui Vas *britanic* să fie folosit cu un asemenea Scop.

Domnul *Wm. Roms*, Rezident şi Chimist, şi Domnul *Benj. Rawlins*, Rezident şi Spiţer, au fost aleşi Şerifi ai Oraşului *Londra* şi ai Comitatului *Middlesex*; următorii Domni, adică Domnul *Laurence Victorin*, Negustor de Feronerie, Domnul *Sam. Swinson*,

Negustor de Peşte, Domnul *Jos. Barratt*, Ţesător, Domnul *Robt. Berguson*, Vânzător de Sticlărie, Domnul *Tho. Diggles*, Negustor de Lână şi Domnul *Jos. Shaw*, Postăvar, după ce au plătit Sumele cuvenite de Bani pentru Amenzi, au fost daţi afară din Posturile lor de Şerifi.

Luni, 28

Tribunalul din King's Bench a primit un Denunţ împotriva unui Preot din Northamptonshire, pentru a fi angajat un Om să dea Foc Casei Contelui de Northampton.

Marţi, 29

Domnul David Boyce, care fusese închis de câţiva Ani în Închisoarea Fleet, în urma Procesului Maiestăţii Sale, pentru câteva Mii de Lire şi pentru Contrabandă, a fost adus în faţa Baronilor Vistieriei Statului şi eliberat. Înainte de asta, reuşise să impresioneze Tribunalul, care dezbătea potrivit ultimei Legi în Vigoare, care îi condamnă la Moarte pe cei ce profită de Contrabandă şi se dovedesc vinovaţi de Contrabandă sau de Tăinuirea Lucrurilor furate.

Miercuri, 30

O Reţetă pentru o nouă BĂUTURĂ şi un fel de PUNCI mult mai consistent şi mai plăcut decât oricare Lichior distilat.

Stoarceţi 4 Portocale Sevil (sau 2 Portocale şi 2 Lămâi, după Preferinţe) într-un Sfert de Litru de Apă curată, îndulciţi-o cu Zahăr fin după Gust şi apoi adăugaţi o Jumătate de Litru de Vin sec (Sack); se poate bea ca Punci sau se poate îmbutelia ca o nouă Băutură. Este un Lichior foarte delicat, fin, plăcut şi consistent. Motivul pentru care Sack este cel mai bun Ingredient pentru acest fel de Punci este Faptul că, dintre toate Vinurile, el conţine cel mai mult Alcool; prin Formule chimice, dintr-o singură Cantitate de Sack se pot extrage mai multe Uncii de Alcool concentrat decât din oricare alt fel de Vin şi acest Lucru face din el sau din Vinul de Canare cea mai potrivită Băutură (nedistilată) pentru Punci.

Acest nou Tip de Punci nu este numai deosebit de gustos, dar şi mult mai consistent decât Punciul făcut din alte Băuturi distilate şi inflamabile.

Audierea și depoziția
domnului Sampson Beckford
pe care o atest sub prestare de
jurământ, astăzi, treizeci și unu iulie,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
și al Angliei &c.

MĂ NUMESC Sampson Beckford. Sunt secretar la Wadham College, Oxon. și ajutor de preot al acestei parohii începând cu ziua de Sfântul Mihail, cu doi ani în urmă. Am douăzeci și șapte de ani și nu sunt căsătorit.

Î. Vă mulțumesc că ați venit, domnule. N-am să vă răpesc prea mult timp.
R. Nu mă grăbesc, domnule. Vă stau la dispoziție.
Î. Mulțumesc, domnule Beckford. Înțeleg că, până la 30 aprilie, nu i-ați văzut niciodată pe domnii Brown și Bartholomew.
R. Fără nici un dubiu, domnule.
Î. Și nici nu îi așteptați sau ați fost vestit printr-o scrisoare că vor veni?
R. Nici asta, domnule. Vizita mea a fost dictată de politețe. I-am observat întâmplător venind călare și mi s-au părut persoane de condiție. *Rarissimae aves*, domnule Ayscough, în acest oraş nefericit.
Î. Vă înțeleg perfect, domnule.
R. M-am gândit să-i asigur că n-au ajuns în sălbăticie, după cum ar fi fost lesne să-și închipuie, având în vedere înfățișarea acestor locuri – să le arăt că nu suntem total lipsiți de *politesse,* cu toată înstrăinarea noastră de societatea aleasă.
Î. Nu l-ați cunoscut pe domnul mai tânăr?
R. Nu, domnule. Unchiul dumnealui, domnul Brown, mi-a spus că era foarte obosit și își cerea scuze că nu coboară.
Î. Unchiul acesta v-a comunicat oare că scopul călătoriei era să-și viziteze sora la Bideford?
R. N-a făcut aluzii directe, însă m-a lăsat să înțeleg că nepotul lui neglijase prostește până atunci anumite drepturi la moștenire, întrucât doamna nu avea nici un urmaș.
Î. A numit într-un fel această prostie a nepotului – de ce natură era?

R. N-a specificat, domnule. Voiam să spun că e întotdeauna o prostie să neglijezi asemenea lucruri. A amintit ceva în legătură cu o viață închinată prea mult plăcerilor, cheltuielilor nesăbuite. Îmi amintesc că a folosit chiar această expresie.
Î. Și anume că nepotul a cheltuit mai mult decât își putea permite?
R. Exact.
Î. Îi reproșa acest lucru nepotului?
R. Cum să vă spun, domnule? După mine făcea exact ceea ce trebuie să facă un unchi și un tutore care a trăit sobru, cu frica lui Dumnezeu, și a muncit din greu și care se pomenește că e nevoit să se ocupe de greșelile cuiva din neamul lui. Cu toate că am băgat de seamă că dădea parțial vina pe Londra și pe tentațiile ei. Îmi amintesc că era pornit mai ales împotriva teatrelor și cafenelelor și ar fi vrut să le închidă pe toate.
Î. Despre el însuși a vorbit?
R. Spunea că e negustor din Londra. Bănuiesc că avea ceva dare de mână, deoarece a pomenit în trecere de una dintre corăbiile sale. Iar altă dată a pomenit ceva despre un prieten, consilier orășenesc.
Î. Dar n-a spus cum îl cheamă?
R. Din câte îmi amintesc, nu.
Î. A afirmat cumva că este și el consilier orășenesc?
R. Nu, domnule.
Î. Nu vi s-a părut ciudat, domnule Beckford, că acest negustor londonez – îi cunosc bine, domnule, sunt o tagmă de la care nu poți scoate nimic – v-a povestit despre această problemă delicată de familie, deși abia vă cunoșteați?
R. N-a intrat în nici un detaliu, domnule. Am luat-o drept un semn de respect la adresa hainei preoțești pe care o port. Și, în calitate de gentleman, îmi datora o oarecare explicație a prezenței lor aici.
Î. Era însă mai degrabă gentleman prin avere decât prin naștere?
R. Chiar așa, domnule. Asta a fost impresia mea. Era un om cu dare de mână, însă fără să fie cu adevărat rafinat. M-a

întrebat despre slujbă, ceea ce mi s-a părut un gest de politețe. Însă când a făcut ușor aluzie la faptul că îmi cam irosesc talentul în aceste locuri, m-am aventurat să rostesc vreo câteva versuri potrivite din Ovidiu și cred că n-a prea știut ce să zică.

Î. Era mai priceput în ale socotelilor decât la limbile clasice?

R. Așa mi s-a părut.

Î. Dar acum ce credeți, domnule Beckford? Aveți cunoștință că s-au făcut cercetări pentru a o găsi pe sora dumnealui și toate au dat greș?

R. Știu și nu mai înțeleg nimic. De ce a fost nevoie ca un om, aparent atât de înstărit și cinstit, să se cufunde într-o asemenea minciună ca să mă inducă în eroare – cred că nu e nevoie să vă spun că m-am gândit mult la acest lucru. Este limpede că nu putea să împărtășească adevăratul scop unor străini. Și tare mă tem că la mijloc era ceva necurat.

Î. Alte persoane au făcut remarca cum că așa-zisul nepot care se căia era cel care dădea ordinele și avea întâietate, în vreme ce unchiul stătea deoparte. Ce ne puteți spune despre asta?

R. Am auzit și eu, domnule. Și trebuie să vă spun că, din prima clipă când i-am văzut de la fereastră apropiindu-se de han și m-am gândit cam cu ce treburi au venit, mărturisesc însă fără nici un temei, fie ce-o fi – n-am crezut că ar putea fi unchi și nepot, după felul în care se purtau.

Î. Dar ce ați crezut?

R. N-aș putea să vă răspund, domnule. Nu știu exact. M-am gândit că mai degrabă sunt doi domni – unul mai tânăr, celălalt mai vârstnic – cu aceeași profesie ca a dumneavoastră și care au venit aici pentru o chestiune legată de lege. Poate în legătură cu un tutore. Zău că nu mă pot pronunța decât că nu mi-a trecut prin minte ideea unei legături de sânge. Am fost într-adevăr surprins când am aflat.

Î. Ce fel de a vorbi avea domnul Brown?

R. Grav, deschis, fără înflorituri sau figuri de stil. Vorbea destul de bine.

Î. N-ați bănuit nici o clipă că se punea la cale ceva necinstit sau nepotrivit?
R. Mărturisesc că nu, domnule. L-am crezut pe cuvânt. Împrejurările nu m-au îndemnat câtuși de puțin să mă îndoiesc. Era un caz obișnuit.
Î. În această discuție, ați vorbit mai mult de problemele lui decât de ale dumneavoastră?
R. E o întrebare îndreptățită, domnule. Și eu m-am gândit la asta. Cred că m-a lăsat să vorbesc despre mine mai mult decât îmi dictează firea sau mă obligă politețea.
Î. Ca s-o spunem deschis, ați cam fost dus de nas?
R. A vrut să-mi cunoască nemulțumirile, speranțele, apoi situația religiei în acest loc uitat de Dumnezeu. Am neșansa de a fi mezinul familiei, domnule Ayscough. Pe aici suntem extrem de afectați de schismă și eu, personal, sunt cu gândul la ea. Mărturisesc că, dacă un ascultător interesat îmi oferă prilejul, nu-mi înfrânez deloc temerile bine îndreptățite. Și cred că așa s-a întâmplat și în seara aceea.
Î. Vă împărtășea părerile – a dorit să insistați asupra subiectului?
R. Într-adevăr, domnule, ba chiar mi-a făcut cinstea să spună că ar fi fost mai bine să existe mai mulți oameni ca mine care să susțină ideea cu atâta tărie. Îi părea rău că nu putea să rămână până duminică să asculte predica, în care, vă spun cu toată încrederea, desființez cu măiestrie toate argumentele dăunătoare ale celor care doresc să lipsească tagma preoțească de taxele impuse enoriașilor. Nu doriți să vă aruncați ochii pe predică? Am din întâmplare o copie.
Î. M-aș simți onorat, domnule.
R. Am să trimit un om să v-o aducă după ce mă întorc acasă.
Î. Vă mulțumesc. Însă acum, domnule Beckford, va trebui să vă strecor îndoieli în suflet. Nu știți oare că Londra e în favoarea partidului whig? Că majoritatea nu adoptă ceea ce înțeleg că reprezintă sentimentele dumneavoastră onorabile în legătură cu religia? Că respectarea vechiului principiu, în afara dreptului nelegat de biserică, nu-și prea găsește adepți în rândul lor? Că mulți nu oferă loc în

lumea lor decât unui singur zeu, care este Mamona, adică propriul profit, şi că resping tot ceea ce ameninţă să-l împiedice sau să-l încurce? Nu vi s-a părut ciudat că acest negustor dă dovadă de atâta înţelegere faţă de părerile dumneavoastră?

R. Trebuie să vă mărturisesc, domnule, că m-am lăsat înşelat. Eu cunosc, desigur, aceste chestiuni şi faptul că atare oameni îi tolerează pe nonconformişti şi schismatici într-un mod condamnabil; însă mi s-a părut că dădusem peste o excepţie lăudabilă de la această lege generală.

Î. Nu cumva acest negustor era de fapt un om al legii – întrucât se pune pe seama noastră îndemânarea de a îndrepta făgaşul unei discuţii? Vă rog mult să cugetaţi asupra acestui lucru, domnule. Vă spune ceva ideea asta?

R. Nu avea felul dumneavoastră de-a vorbi, domnule. Cu tot respectul.

Î. Dar dacă am presupune că era, sau ar fi putut fi, dintr-un motiv oarecare, obligat să-şi ascundă comportamentul obişnuit şi că dumneavoastră v-a arătat doar o mască credibilă şi nu adevăratul său chip?

R. Dacă ţinem cont de această ipoteză, atunci s-ar putea, domnule. Da, e posibil să fi jucat un rol. Mai multe nu pot să spun.

Î. *Id est*, era o persoană instruită anume să înşele, chiar şi pe un domn atât de cinstit şi de educat cum sunteţi dumneavoastră? Vorbea, spuneţi, în mod firesc – nu asemenea cuiva care doreşte să se ascundă, de pildă, cu voce scăzută sau aşa ceva?

R. Cum v-am spus, domnule. Cu o oarecare gravitate, însă mi s-a părut deschis. Asemenea cuiva obişnuit să spună ce gândeşte despre chestiuni publice în locuri publice.

Î. Aş dori să mi-l descrieţi.

R. De înălţime medie, cam pântecos. Alb la faţă, pentru vârsta lui, întru câtva palid. Ochi scrutători, buni judecători ai celui dinaintea lor, sprâncene stufoase.

Î. Acum, domnule, fiţi amabil şi apreciaţi-i vârsta.

R. Patruzeci şi cinci de ani avea sigur. Poate cu cinci ani mai mult.

Î. Alte semne particulare?
R. Am observat o aluniță de-o parte a nasului. Aici.
Î. Scrie nara dreaptă. Avea inele?
R. O verighetă.
Î. De aur?
R. Da. Și simplă, dacă țin bine minte.
Î. Cum era îmbrăcat?
R. Purta haine din material bun, însă mi s-au părut cam uzate, ca și costumul de călătorie. Peruca era pe stil vechi.
Î. Avea cămașa curată?
R. Da, domnule. Totul așa cum te aștepți de la o persoană de rangul dumnealui.
Î. Vă felicit pentru memorie, domnule. Ați mai observat și alte lucruri deosebite, un fel de a fi mai aparte?
R. Priza tabac, domnule, și, după părerea mea, prea des. Mi s-a părut lipsit de eleganță.
Î. Domnule Beckford, n-ați mai auzit nimic relevant despre evenimentele care s-au petrecut – vreau să spun, în plus față de ceea ce se cunoaște?
R. Am mai auzit niște vorbe disparate, ca peste tot. Maimuțoii ăștia analfabeți de pe aici se dau în vânt după așa ceva.
Î. Însă nimic de la oameni serioși sau de la familiile lor de prin împrejurimi?
R. În parohia asta, din păcate, numai domnului Henry Devereux îi pot aplica un asemenea calificativ. Atunci lipsea din oraș.
Î. Acum e aici?
R. S-a întors de două săptămâni de la Bath.
Î. Dar i-ați vorbit despre această întâmplare?
R. Am făcut tot ce mi-a stat în putință să-i satisfac curiozitatea, domnule.
Î. Și nu știa absolut nimic, după cum era de așteptat?
R. Chiar așa.
Î. Mai sunt și alți domni cu profesiunea dumneavoastră?
R. Locuiesc într-o pustietate, domnule, deși mă doare să recunosc. Nici o persoană cu rafinament n-ar locui de bunăvoie într-un ținut ca ăsta, dacă n-ar fi forțată de împrejurări, ca mine. Îmi pare rău s-o spun, însă confratele

meu este într-un fel mai degrabă propovăduitor al vânătorilor de vulpi și altele, decât al credinței. Îi e mai drag sunetul cornului decât cel al clopotelor. Pe de altă parte, la Daccombe se află un domn care își dedică viața grădinăritului și parcela sa îi permite să-și întrețină biserica.

Î. Domnul Devereux este superiorul dumneavoastră?

R. Nu, domnule. Dumnealui se află la Exeter și se numește Canon Bullock. Primește venitul bisericesc și este vicarul meu oficial.

Î. De la Chapter?

R. Întocmai. Ne vizitează o dată pe an, pentru taxele bisericești. E în vârstă acum, are aproape șaptezeci de ani.

Î. Orășelul e reprezentat de o familie, nu? Domnul Fane și colonelul Mitchell sunt membri?

R. Da, domnule. Însă nu ne-au onorat de la ultima alegere.

Î. Adică de doi ani? Au fost aleși fără vreo opoziție?

R. Da, domnule.

Î. Și nu s-au interesat deloc cu privire la evenimentele despre care discutăm?

R. Nu m-au întrebat nimic nici pe mine, nici pe altcineva, după câte știu.

Î. Prea bine. Despre asta ajunge. Ați stat de vorbă cu vreunul dintre cei trei servitori?

R. Cu nici unul.

Î. Ați mai auzit și de alți călători care au fost jefuiți sau uciși prin aceste locuri – fie înainte sau de la venirea dumneavoastră aici?

R. În parohia asta și cele învecinate, nu. Am auzit acum vreo cinci ani niște zvonuri despre o bandă de răufăcători pe lângă Minehead. Însă înțeleg că au fost prinși și spânzurați de mult. N-au ajuns până aici.

Î. Tâlhari de drumul mare sunt?

R. Nu prea au ce prăda prin părțile astea. La Bideford mișună destui borfași și hoți de buzunare care jefuiesc pe chei. Și irlandezi în trecere care sunt mai iuți de mână. Însă noi aici suntem foarte severi cu cei care nu au permise de liberă trecere. Parohia se descotorosește de ei imediat.

Î. V-ați făcut vreo părere cu privire la ceea ce s-a petrecut pe Întâi Mai?
R. Doar că răsplata divină a fost pe măsură, o înșelătorie grosolană.
Î. Credeți că au fost uciși cu toții?
R. Am auzit versiunea cum că cei doi servitori și-au dat mâna pentru a-i omorî pe stăpâni, după care s-au certat pe pradă și pe femeie, pe care le-a luat-o învingătorul, care a apucat-o apoi pe un drum ocolit.
Î. Dar de ce era nevoie să aștepte să fie la o asemenea depărtare de Londra pentru a săvârși fapta? Iar învingătorul de care pomeneați și care a fost atât de viclean încât a ascuns primele două leșuri atât de bine de ce nu a procedat la fel și cu al treilea?
R. Nu vă pot răspunde, domnule. Doar dacă îngrozitoarea vină nu-l îmboldea cumva să isprăvească cât mai repede.
Î. Îi acordați prea multă înțelegere ticălosului, domnule Beckford. Am avut de-a face cu prea mulți din această tagmă ca să nu știu că-i interesează mult mai mult propria piele decât nemurirea sufletului. Un om care ar fi așteptat atâta până să-și pună în aplicare fărădelegea... unul ca ăsta nu acționează sub impulsul momentului, domnule. Nu putea să acționeze ca atare.
R. Trebuie să mă înclin în fața experienței dumneavoastră mai bogate. Nu pot să avansez o altă posibilitate.
Î. Nu face nimic, domnule. Mi-ați fost mai de folos decât vă închipuiți. După cum v-am informat la începutul discuției, nu am libertatea să dau la iveală numele persoanei în al cărei folos desfășor această anchetă. Însă vă voi spune, cu credința că mă pot bizui pe discreția dumneavoastră desăvârșită, că interesul meu se îndreaptă spre soarta celui care își spunea domnul Bartholomew.
R. Mă simt onorat de încrederea dumneavoastră, domnule. Dacă nu abuzez de amabilitatea dumneavoastră, aș putea să vă întreb dacă nu cumva domnul cel tânăr se trăgea dintr-o familie nobilă?
Î. Nu pot să vă spun mai multe, domnule Beckford. Acționez pe baza unor instrucțiuni extrem de stricte. În ceea ce

privește persoana în chestiune, vorbind în general, se află într-o călătorie în Franța și Italia. Asta a fost intenția mărturisită înainte de plecarea sa din Londra.

R. Îmi cer iertare că trebuie să mă minunez cum de știți atât de puține despre însoțitorul său.

Î. Pentru că, cu o singură excepție, domnule, *videlicet* mortul, cei care tocmai l-au însoțit până aici nu erau cei pe care îi tocmise pentru presupusa călătorie. Unde i-a găsit, nu avem nici o idee. Întrucât a ținut în secret totul și și-a ascuns până și numele adevărat, putem să presupunem că i-a pus și pe ei să nu-și decline adevărata identitate. Vă dați seama că nu am o sarcină prea ușoară.

R. Într-adevăr, domnule Ayscough.

Î. Plec mâine să-mi continui cercetările în altă parte. Însă v-aș rămâne îndatorat dacă, auzind din întâmplare vreo altă informație cu privire la această chestiune, mi-ați aduce-o imediat la cunoștință, la hanul Lincoln. Vă rog să fiți încredințat că voi avea grijă ca serviciile pe care mi le faceți să nu treacă neobservate.

R. Nu m-aș da în lături de la nimic, domnule, dacă pot ajuta un părinte necăjit și mai ales de rang nobil.

Î. Am să dau de capăt problemei, domnule Beckford. Înaintez cu încetișorul, însă sita e deasă. Ceea ce reprezintă erezia pentru tagma dumneavoastră, așa sunt pentru mine subterfugiul și înșelătoria. N-au ce căuta în parohia mea, domnule. Nu-mi voi găsi odihna până nu dau totul la iveală.

R. Amin, domnule. Fie ca Domnul să ne asculte rugăciunile.

Jurat die tricesimo et uno Jul.
anno supradicto coram me

Henry Ayscough

Barnstaple, 4 august

Înălțimea Voastră,

Ce bine ar fi fost să nu am nefericita îndatorire de a aduce la cunoștință Înălțimii Voastre că întreprinsa călătorie spre apus nu s-a bucurat decât de foarte puțin succes, nerezolvând lucrurile în cea mai mare parte a lor. *Non est inventus.* Dar întrucât porunca specială a Înălțimii Voastre a fost să vă anunț în cele mai mici amănunte despre orice descopăr, mă conformez.

Mărturiile pe care le atașez în plic spre cercetarea Înălțimii Voastre nu mă îndoiesc că vă vor conduce la concluzia că nu există dubiu cu privire la adevărata persoană a domnului Bartholomew; și mai ales când se întemeiază nu numai pe portretul ce mi-a fost încredințat (pe care Înălțimea Voastră îl poate considera suficient în sine), dar și pe împrejurarea specială a prezenței unui servitor fără grai sau auz, corespunzând întru totul ca înfățișare și purtări. Nu v-am mai deranjat cu alte câteva mărturii pe care le-am obținut, deoarece ele repetă în mare ceea ce v-am trimis aici. Doctorul Pettigrew, judecătorul, a confirmat tot ceea ce-i stă în putere și ce și-a amintit; am vorbit de asemenea și cu secretarul dumnealui, care a venit cu calul la prima anchetă, la data respectivă, doctorul (care este în vârstă) fiind bolnav.

Îl rog din tot sufletul pe Înălțimea Voastră (și pe augusta dumneavoastră consoartă, căreia îi prezint cele mai respectuoase omagii) să nu considere descoperirea decedatului Thurlow așa cum pare *prima facie,* adică drept o dovadă sigură a unei tragedii și mai mari. Cei care îi atribuie o asemenea povară sunt oameni neștiutori și slabi de înger; înclinați (*omne ignotum pro magnifico est*) în cea mai mare parte să vadă în

toate mâna Diavolului, în loc să judece cu mintea. Ipoteza lor reclamă și un cadavru, iar noi nu suntem în posesia nici unuia; nici al nobilei persoane de care se interesează Înălțimea Voastră, nici ale celor trei însoțitori necunoscuți.

Cu acest scop am cercetat locul unde a fost descoperit cufărul, cu ajutorul a douăzeci și patru de oameni cu ochi ageri, bine cunoscători *in loco* și cărora le-am făgăduit o răsplată grasă. N-a rămas necercetată nici o tufă, nici o palmă de loc, și încă pe o porțiune foarte mare; *idem,* unde a fost descoperit Thurlow și de jur împrejur, la fel de atent. Vă pot asigura, Înălțimea Voastră, că *auspicium melioris aevi,* s-au făcut toate cercetările necesare și posibile. Înălțimea Voastră poate fi încredințat că discreția cu care s-a acționat a fost respectată cu strictețe. Atunci când a fost nevoie, m-am declarat Mercur, slujitorul lui Jupiter, trimisul cuiva cu putere; dar n-am lăsat nici un fir care să conducă la rangul său cât se poate de eminent. Numai doctorului Pettigrew i-am spus aproape tot adevărul, și anume că acest caz de dispariție nu se numără printre cele de rând: este un domn de ispravă, cu principii solide și în care se poate avea încredere.

Înălțimea Voastră mi-a făcut o dată cinstea de a spune că are la fel de multă încredere în nasul meu ca și în ogarul său preferat; dacă încă mai acordă crezare acestei adăugiri solemne, mirosul meu îmi spune că acela pe care îl caut trăiește și respiră și va fi găsit; cu toate că nu pot nega faptul că prezența lui în acest comitat este cât se poate de greu de urmărit și că până în prezent, neavând nici o urmă, nu-mi pot încă forma o părere. Pretextul a fost, e limpede, *ad captandum vulgum*[1], nimic altceva decât praf în ochii proștilor; totuși nu pot să-mi imaginez ce anume l-a împins pe Excelența Sa, în ciuda repulsiei sale pentru gusturile și apucăturile rele, spre acest ținut vestic plicticos și barbar. Locul unde pașii l-au condus ultima oară în văzul altora seamănă întru câtva cu unele dintre văile mai sălbatice și pline de crânguri ale Înălțimii Voastre, deși mai joase și acoperite mai curând cu arbori decât pârloagă (doar dacă nu au pășuni pentru oi),

1. Pentru a atrage mulțimea (lat.).

și dacă nu se află pe un deal măricel golaș și murdar pe nume Ex-moor, de unde își adună apele râul Exe, care se întinde la câteva mile spre nord. Din cauza ploilor continue de luna trecută, despre care se spune că n-au mai căzut de când ține lumea minte, toate arată și mai dezgustător, ca să nu mai vorbesc de stricăciunile produse și cerealelor, și fânețelor, ca și caselor. (Se zice în glumă că nici nu mai are importanță că s-au stricat atâtea mori, pentru că oricum nu mai e grâu de măcinat, neghina și mucegaiul dându-și mâna să-l termine.)

Oamenii de pe aici sunt mai ascunși ca ai noștri, vorba le e de neînțeles și aspră. Nu cunosc nici pronumele, nici conjugarea – vorbesc despre „el" sau „ea" ca și cum ar fi „al ei" (*aitchum non amant*[1]), despre „noi" ca „nouă", toate f-urile devin v-uri; e o păsărească întortocheată, de care grefierul s-a străduit să îl scutească pe Înălțimea Voastră ca să puteți înțelege mai repede. Iar în locul unde a tras ultima oară Excelența Sa nu se află vreo altă persoană educată, în afară de domnul Beckford. Nu am nici cea mai mică îndoială că acest domn ar fi un tory la fel de înfocat ca Sacheverell, dacă toți episcopii nu i-ar susține pe whigi. Ba mâine încă, ar trece la mahomedanism ca să câștige o pâine mai bună.

Sunt încredințat că și Înălțimea Voastră e convins că nu au rămas prea multe de descoperit în aceste locuri. Investigațiile ulterioare pe care le-am făcut, și la Bideford, și în acest oraș de unde am onoarea să mă adresez Înălțimii Voastre, nu s-au bucurat de mai mult succes decât cele ale domnului Pettigrew. Cu toate acestea, trebuie să afirm cu certitudine că Excelența Sa a fost aici cu un scop necunoscut. Nici una dintre cunoștințele Excelenței Sale pe care le-am întrebat înainte de a pleca încoace nu a putut să-mi spună ceva despre așa-zisul unchi și servitorul lui. Și, după cum Înălțimea Voastră își amintește, nici nu am dat de urma vreunei bănuieli sau a unui zvon despre vreo legătură clandestină sau necurată din partea Excelenței Sale care să justifice prezența servitoarei. Chiar dacă lucrurile ar sta așa, iar sub masca aparentă s-ar

---

1. Nu le plac cuvintele cu „h" (lat.).

ascunde o doamnă, nu cred ca scandalul stârnit de o asemenea răpire să nu fi fost auzit până acum; și *non obstante*[1] acesta fiind cazul, nu înțeleg nici de ce au fugit direct la Dover sau vreun popas mai apropiat de Franța, în loc să ajungă în aceste locuri cât se poate de nepotrivite (pentru un asemenea scop).

Într-adevăr, mă simt neajutorat dacă e să sugerez Înălțimii Voastre motivul pentru care Excelența Sa a avut nevoie de aceste trei persoane în plus în suita sa. S-ar presupune că o călătorie în care să fi fost însoțit doar de slujitorul său ar fi fost cea mai potrivită intențiilor sale nedezvăluite. Nu pot decât să îmi închipui că s-a gândit la un grup de cinci persoane, în care să joace un rol inferior presupusului unchi, ca fiind mai potrivit să inducă în eroare o eventuală urmărire, dacă s-ar fi temut cumva de așa ceva. E posibil ca venirea la Devon să nu fie decât o fugă mâncând pământul, dacă Înălțimea Voastră îmi scuză expresia. Și Bideford, și Barnstaple fac des negoț cu Țara Galilor și Irlanda, ba chiar și cu Franța, Portugalia și Cadiz, acesta din urmă dezvoltându-se de la ultima pace încoace. M-am interesat și, în primele două săptămâni ale lunii mai, nici un vas cu destinația Franța nu a plecat din ambele locuri (deși au fost câteva pentru Newfoundland și New England, căci acum este perioada propice). Cu toate acestea socotesc asemenea căi întortocheate de a se pune la adăpost prea puțin probabile.

Înălțimea Voastră știe mai bine decât mine atașamentul dintre Excelența Sa și Thurlow. Am reflectat mult asupra acestui lucru, și anume, la marea improbabilitate ca un asemenea stăpân iubitor să provoace o faptă atât de cumplită; sau, cel puțin, ca odată săvârșită, să nu se intereseze mai departe. Nu pot decât să presupun că Excelența Sa a fost nevoit din cine știe ce motive să se despartă de Thurlow și să-și continue călătoria de unul singur și (poate că) servitorul, din cauza deficiențelor sale naturale, nu a înțeles așa cum trebuia intențiile Excelenței Sale și prin urmare și-a curmat zilele din disperare, după ce s-a depărtat de Excelența Sa.

---

1. Fără îndoială (lat.).

Însă nu vreau să-l necăjesc mai departe pe Înălţimea Voastră cu asemenea presupuneri.

Înălţimea Voastră va lua fără îndoială în seamă mărturia slujnicei. Este limpede că Excelenţa Sa a luat cu sine în călătorie hârtiile şi un instrument legat de studiul preferat, o împovărare prea puţin pe măsura unei răpiri sau a unei întâlniri amoroase. Prin urmare m-am gândit şi la ideea de a mă interesa dacă prin împrejurimi se află nişte *curiosi* în ştiinţele matematiceşti sau astronomiceşti. Prin osteneala doctorului Pettigrew am ajuns la o asemenea persoană din Barnstaple, domnul Samuel Day, un domn cu dare de mână, care îndrăgeşte ştiinţele naturii şi care ţine legătura cu Societatea Regală şi, printre alţii, cu sir H. Sloane. Însă la întrebările mele speciale mi-a dat nişte răspunsuri lipsite de importanţă şi nici nu şi-a amintit să se fi desfăşurat vreun studiu care să necesite observaţie, nici nu s-ar fi putut gândi la vreo altă persoană prin apropiere (în afară de Bristol) cu preocupări asemănătoare care să poată fi căutată de un cunoscător din Londra. Mă tem că şi aici Înălţimea Voastră se va găsi *in tenebris.* Chiar dacă o asemenea chestiune ar fi constituit *primum mobile* al călătoriei Excelenţei Sale, mărturisesc că nu-mi pot imagina de ce un scop atât de inofensiv ar fi putut determina o astfel de comportare.

De asemenea, la sfatul doctorului Pettigrew, chiar ieri am făcut o vizită la un anume domn Robert Luck, directorul şcolii de aici, recunoscut cărturar şi în plus o persoană căreia îi place să tăifăsuiască. El este cel care l-a învăţat alfabetul pe răposatul domn Gay, de care rămâne incredibil de mândru şi incredibil de orb la tot ceea ce îndeamnă la răzvrătire în opera acestui fost elev al său. Mi-a vârât cu forţa în mână o copie după eglogele lui Gay, care au fost tipărite în ultimii douăzeci de ani sub titlul *Săptămâna păstorului*, şi care domnul L. susţine că ar fi o prezentare cât se poate de veridică a părţii nordice a Devonului; în acelaşi mod m-a silit acest pedagog-poet să iau şi o copie a câtorva versuri personale, de curând publicate de Cave şi pe care spune că revista acestuia le-a remarcat; ambele volume le trimit Înălţimii Voastre spre cercetare, dacă binevoiţi să vă aplecaţi

asupra acestor lucruri atât de minore. Cât privește cercetarea întreprinsă, domnul Luck s-a dovedit a fi o încercare nenorocoasă ; nu mi-a putut relata nimic la subiect, ca de altfel și în legătură cu celelalte subiecte de discuție.

Mâine plec la Taunton și acolo voi lua neîntârziat diligența spre Londra, pentru a urmări un fir pe care l-am prins. Înălțimea Voastră mă va scuza, socot, că nu intru acum în amănunte deoarece nu vreau să întârzii expedierea acestui pachet, pe care îmi doresc, ca un Mercur într-adevăr înaripat, să-l depun în mâinile Înălțimii Voastre, căci știu cât este de așteptat ; pe de altă parte, din respect pentru Înălțimea Voastră, nici nu îndrăznesc să mă aventurez în a vă da speranțe pe un temei atât de slab. Dacă acest temei se va dovedi mai serios, vă va fi pe dată comunicat. Înălțimea Voastră mă cunoaște îndeajuns de bine, nădăjduiesc, pentru a crede că *quo fata trahunt, sequamur,* și împreună cu aceasta, fiecare strădanie pe care favorurile anterioare ale Înălțimii Voastre o pune ca pe o sfântă datorie pe umerii prea umilului și supusului dumneavoastră servitor,

Henry Ayscough

Post-scriptum. Domnul Luck mi-a adus vești de ultimă oră sosite din Londra, cu privire la verdictul odios din Edinburgh împotriva căpitanului Porteous și răscoalele populare de acum o săptămână de la Shoreditch – două evenimente care știu că îl vor alarma pe Înălțimea Voastră. Pe aici se crede că răzmerița s-a produs ca urmare a Legii Ginului[1], pe care o resping cu toții.

H.A.

---

1. *Gin Act* – taxă impusă pe ginul vândut cu amănuntul.

Cronică istorică, 1736

IULIE

Joi, 1 iulie

Tribunalul din King's Bench, după Audierea multor Pledoarii ale Consiliului lui Sir *Woolston Dixie*, a refuzat Acordarea unui nou Proces, care fusese solicitat de Doamna *Elizabeth Barker*. (Vezi p. 356)

Sâmbătă, 3

Un oarecare Quaker *Ereskin* a făcut a doua oară o Peregrinare solemnă prin *Edinburgh*, strigând: „Soseşte măreaţa şi înfricoşătoarea Zi a Domnului!"

Duminică, 4

Vasul *Godolphin* şi Căpitanul *Steward* au sosit la *Spithead* din *Indiile de Est* şi au adus vestea că Domnul *Sedgwich*, Vistiernicul şi Chirurgul de pe Vasul amintit mai sus, a fost înşfăcat de un Tigru pe când se plimba în Apropiere de *Bengal*. Şi *Anselme*, Căpitanul Vasului *Derby*, cu 30 de Tunuri şi 50 de Oameni, în timp ce navigau pe o Mare calmă, de la *Bombay* la *Tellicherry*, au fost atacaţi de un Număr de Drage, Bărci cu Vâsle şi 800 de Oameni aparţinând Piratului *indian Angria*; şi după o Luptă disperată, în care au pierit 30 de Marinari şi şi-au folosit tot Praful de Puşcă, Vasul a fost capturat şi purtat în Larg, având la Bord câteva Doamne şi Domni Pasageri şi o Cantitate de Argint.

Luni, 5

George Watson, contrabandist, a fost spânzurat la *Tyburn* (vezi p. 356); a murit fără să fi arătat prea multă Părere de Rău.

De la începutul Lunii, a plouat continuu; de când e Lumea nu s-a mai văzut atâta Ploaie – Pajiştile joase din Regat au fost inundate în acest Timp şi Fânul, Grâul şi Iarba au fost duse de Ploaie sau Stricate. Câteva Poduri şi Mori au cedat, iar Pagubele sunt extrem de mari. În Parohia *Tingwick*, *Oxfordshire*, o fâşie de Pământ, de aproximativ 6 000 de tone, având pe ea un Gard viu şi mai mulţi Pomi, a fost cărată de Violenţa Torentului în Albia Râului; din acest Motiv, Curentul a deviat, iar Pajiştile au fost inundate pe mai multe Mile.

Marţi, 13

În faţa Lordului *Hardwicke*, la *Guild-Hall* a fost prezentat un Caz de Camătă şi Jecmănire. Reclamantul a pretins că în August 1733 a împrumutat 400 l. cu Dobândă de la Acuzat, Bani pentru care a fost obligat să plătească 100 l. Dobândă până în

Iunie 1735; acest Lucru fiind dovedit, Juriul a dat Verdictul în Favoarea Reclamantului; acesta a primit 1200 l.

Miercuri, 14

Un Pachet mare de Hârtii a fost descoperit sub Banca Consilierilor în Tribunalul Suprem din *Westminster-Hall*, care tocmai se întrunise; în Momentul în care Pachetul a fost împins pe Scări, în jos, s-a desfăcut, provocând mare Zarvă printre cei de față. O Cantitate de Hârtii s-a împrăștiat în Hol; ele atrăgeau Atenția că acea zi era ultima a Trimestrului și următoarele 5 Documente (numite în mod rușinos și fără nici un Motiv Satire) urmau să fie arse la *Westminster-Hall*, la Bursa Regală sau pe Dealul St Margaret, *Southwark*, între Orele 12 și 2: Legea Ginului care să oprească Vânzarea Băuturilor distilate. Legea Mortmain (prin care se desființează ultimele Rămășițe de Caritate). Legea Westminster-Bridge (care să împiedice Persoanele să treacă peste Podul Londrei). Legea privind Contrabanda (care nu le permite Domnilor nevinovați să poarte Arme). Și în Legea împrumutului de 600 000 l. din Capitalul de Amortizare s-au schimbat ultimele Cuvinte și s-a adăugat Expresia Prinț Străin.

Lordul Cancelar a trimis la Închisoarea Fleet două Doamne foarte înstărite; au fost aduse prin *Habeas Corpus* de la Închisoarea Chester, unde fuseseră deținute Timp de 13 Luni pentru Neîndeplinirea Sentinței judecătorești, neonorând o Notă de Plată dată de Tribunalul menționat.

În fața Tribunalului de la King's Bench, *Westminster*, s-a judecat o Pricină privind un Copil bastard, în Legătură cu Puterea Judecătorilor față de Părinții Copilului nelegitim; și Curtea a fost de acord că nici un Judecător de Pace nu îi poate trimite la Închisoare pentru un asemenea Lucru, dar îi poate obliga să se prezinte la Sesiunea din Trimestrul următor.

Joi, 15

Maiestatea Sa fiind în Consiliu, a ordonat Parlamentului să fie amânată Întrunirea din nou, pentru 14 octombrie.

La Tribunalul Consiliului Municipal de la *Guild-Hall*, s-a citit un Raport al Comitetului pentru Terenurile Orașului *Londra*, menționându-se ce anume Bani au fost cheltuiți la umplerea Șanțului Fleet; de asemenea s-a spus ce mai este necesar pentru Ridicarea noii Piețe, Suma totalizând 10 265 l., 27 s., 10 1/2 p. Această Piață trebuie să aibă Posibilitatea de a adăposti 100 Căruțe, 218 Magazine și Tarabe, precum și o Hală mare care să fie lungă de 252 Picioare și lată de 44 Picioare.

Sâmbătă, 17

A fost publicată o Proclamație dată de Regină și de Consiliu oferind o Recompensă de 200 l. oricărei Persoane care îl descoperă pe Autorul, Tipăritorul sau Editorul Satirei scandaloase împrăștiate la *Westminster-Hall* și împuternicindu-i pe Judecători, Juzi etc. să aplice Legile respective, mai ales pe cele stabilite la Sesiunea trecută care au fost greșit și în mod scandalos interpretate și care au necesitat mult Timp de Gândire.

Marți, 20

Juriul din Edinburgh l-a găsit pe Căpitanul Porteous vinovat de Crimă, drept care Lorzii l-au condamnat la

Execuție în Grass-Market pe 8 Septembrie viitor. Verdictul s-a dat după cum urmează: adică sus-numitul John Porteous a tras cu Pușca în Oamenii adunați la Locul Execuției; de asemenea, a dat Ordin Soldaților aflați sub Comanda sa să tragă; drept Urmare, Persoanele menționate în Rechizitoriu au fost ucise sau rănite. S-a dovedit că el și Garda sa au fost atacați și loviți de mai multe Pietre de Mărime considerabilă, care au fost aruncate din Mulțime, drept care mulți Soldați au fost atinși sau răniți. (Vezi p. 231)

Miercuri, 21

Tribunalul General s-a întrunit la *South-Sea House* pentru a aproba un Dividend pentru o Jumătate de An de unu și Jumătate. Viceguvernatorul a adus la Cunoștință Faptul că, printr-o Scrisoare de la Domnul *Keene*, Tribunalul *spaniol* nu a luat nici o Hotărâre în Cazul Nereușitei Galioanelor și nimic nu a fost stabilit privitor la Plan. Domnul *Woodford* s-a plâns de Greutățile suferite de Companie prin Nerespectarea Acordului și a altor câtorva Tratate; și a propus ca Tribunalul să se întrunească într-o altă Zi, respectiv de joi în două Săptămâni, Timp în care s-ar putea ca Domnul *Keene* să trimită noi Vești; toată Lumea a căzut de acord. Domnul *Caswall* a spus că este clar Faptul că această Companie a pierdut 10 000 l. prin Neacceptarea unei Propuneri făcute acum trei Ani Directorilor, de a trimite Negri în *Noua Spanie*, care, pe lângă un Avantaj adițional, ar aduce 6000 l. pe An. Și că, deoarece Experimentele din Urmă nu au avut Rezultate Mulțumitoare, era de presupus, după Părerea Proprietarilor, că un asemenea Profit pentru Companie depășea orice Calcul; apoi, a citat Calculul Domnului Read, privitor la Introducerea a 200 de Negri anual în *La Vera Crux*, Compania având un Profit exclusiv anual de 11 000 l. în Timp ce Agentul lor, Domnul *Hayes*, o Persoană demnă de tot Respectul, nu ajungea decât la 70.

Joi, 22

S-au încheiat Sesiunile de la Old Bailey, unde 54 de Prizonieri au fost judecați, din care 24 au fost deportați, 23 achitați și 7 condamnați la Pedeapsa capitală, adică *Tho Mills*, pentru a fi furat un Cal, în Valoare de 12 l. *Jn. Mackworth*, alias *Perry*, alias *Parliament Jack*, pentru Efracție; *Thomas Rickets*, pentru Furtul unei Săbii cu Mânerul de Argint, *Jn. Kelsey* pentru Jefuirea Diligenței de la *Cirencester* la *Hyde-Park Corner*, *Stephen Phillips*, pentru Furt de Cai; *Tho. Morris* și *Jn. Pritchard* – pentru Efracție.

Luni, 26

Un oarecare *Reynolds*, Spărgător al Barierei Orașului, Condamnat împreună cu *Bayley* pe 10 (vezi p. 355) (în baza Legii care condamnă Atacul armat săvârșit de Persoane deghizate) a fost spânzurat la *Tyburn*. A fost coborât de către Călău, ca de obicei, dar, în Momentul în care se închidea Coșciugul, a împins Capacul, drept care Călăul a vrut să-l închidă din nou, dar Mulțimea l-a împiedicat și l-a dus pe *Reynolds* la o Casă unde a vomitat 3 Pinte de Sânge, iar când i s-a dat un Pahar de Vin, a murit pe loc. Bayley a fost grațiat.

În această Noapte și în următoarele 2 sau 3, o mare Mulțime s-a răsculat în *Shoreditch* și *Spitlefields* din cauza câtorva Lucrători și Țesători *irlandezi* care lucrează cu

Plată redusă. Mulțimea a strigat *Jos, jos cu Irlandezii !*, a spart Ferestrele de la Locuințele lor și aproape a demolat două Cârciumi ținute de *Irlandezi*; una în *Brick-Lane*, pentru Apărarea căreia au fost descărcate câteva Puști; un Tânăr a fost ucis și 7 sau 8 au fost răniți. Judecătorii, Polițiștii și Trupele speciale nu au reușit să-i potolească; a fost chemată o Trupă de Soldați cavaleriști și infanteriști; apoi 6 sau 7 Inși au fost duși la Închisoare și totul a intrat în normal. O Răzmeriță asemănătoare izbucnise cu câteva Zile înainte la *Dartford*, în *Kent*, cu aceeași Ocazie; Mulțimea nu a putut fi stăpânită până când nu au fost concediați Lucrătorii *irlandezi* și unora dintre Elementele turbulente care fuseseră prinse li s-a dat Drumul.

Sâmbătă, 31

În *Daily Advertiser*, din 28 iulie, având Permisiunea Reginei, Dl *Joshua Ward* citează 7 Cazuri extraordinare de Persoane care au fost vindecate de el; ele au fost examinate în fața Maiestății Sale pe 7 iunie. Împotriva acestui Lucru se aduseseră Obiecții în *Grub-Street Journal*, din 24 iunie. Dar Atenția Publicului a fost puțin distrasă de la Făcătorul-de-Minuni, Domnul *Ward*, de o Vindecătoare Ambulantă, aflată acum la *Epsom*, Doamnă care-și zice *Sally Nebuna*, și care a reușit să tămăduiască Persoane, punându-le la loc Oasele, spre Admirația tuturor; Faptul a provocat atâta Vâlvă, încât Orașul i-a oferit 100 Guinee pentru a mai sta acolo încă un An.

LISTA NAȘTERILOR – Iulie 1736

10. Soția lui *George Venables Vernon*, Esq., Reprezentant pentru *Litchfiels*, a născut o Fetiță.

26. Contesa *Deloraine*, Soția lui *Wm. Wyndham*, Esq. – un Băiat.

30. Soția lui *Tho. Archer*, Esq., Reprezentant pentru *Warwick* – un Băiat.

OMUL ÎN COSTUM CENUȘIU, vestă cu flori discrete întinsă pe un stomac proeminent, cu sprâncene stufoase, un neg lângă nas și ținută impunătoare, ușor prea studiată, stă în picioare, cu bastonul în mână, în pragul camerei cu lambriuri de lemn din Lincoln's Inn[1]. Unul dintre pereți este aproape acoperit cu sertare în care zac tomuri ale cazurilor anterioare, suluri și pergamente; în fața sertarelor se află un birou înalt și un scaun, un teanc de hârtii și materiale de scris, aranjate ordonat. Vizavi, lucește o poliță de marmură pe care stă bustul lui Cicero. Bustul e flancat de sfeșnice de argint, momentan nefolosite, la fel ca grătarul șemineului de dedesubt. Soarele de dimineață străbate tihna călduță a camerei prin ferestrele dinspre sud... care dau, nu prea departe, spre un zid încă înverzit de frunze. De undeva din afară, deoarece sus e deschis un geamlâc, răzbate vocea slabă, dar melodioasă a unei femei care-și invită mușteriii la cumpăratul merelor crețești (căci este vremea lor); în cameră însă e liniște.

Bărbatul îmbrăcat în negru, cu perucă, foarte scund, firav, care citește îndărătul unei mese rotunde în capătul celălalt al camerei nu-și ridică privirea de pe ceea ce are în față. Cel din prag se uită în jur; dar persoana care l-a îndrumat până aici a dispărut ca prin farmec. Prin urmare, își drege glasul. În maniera cuiva care nu are de gând să expectoreze, ci vrea să atragă ușor atenția. În cele din urmă, persoana de la masă ridică ochii. Este limpede că e mai în vârstă cu câțiva ani decât vizitatorul, deși, din punct de vedere fizic, îi este net inferior, cam de statura măruntică a unui Pope sau a unui Voltaire. Bărbatul din ușă își ridică pălăria, schițând un gest de politețe exagerată, și se înclină ușor.

1. Instituție foarte veche din Londra unde se predau noțiuni de drept.

— Am onoarea de a mă adresa domnului Ayscough? Domnul Francis Lacy vă stă la dispoziție, domnule.

În mod cât se poate de ciudat, micuțul avocat nu-i răspunde cu nici un fel de curtoazie, ci pune doar jos hârtiile și se lasă puțin pe spate în scaunul cu brațe și spătar înalt, în care aproape că se pierde; își încrucișează brațele, apoi înclină ușor capul, ca o prigorie gata să se repeadă la pradă. Ochii cenușii au o expresie întrebătoare, privirea fixă aproape că lucește. Domnul Francis Lacy nu știe cum să riposteze la o asemenea primire. Își închipuie că omul legii l-a uitat, că pentru moment nu știe de unde să-l ia, așa că vorbește din nou:

— Actorul, domnule. Aștept să-l întâlnesc pe clientul dumneavoastră, după cum mi s-a cerut.

În cele din urmă, avocatul vorbește:

— Ia loc.

— Domnule.

Actorul înaintează spre scaunul de partea cealaltă a mesei cu aplombul recâștigat. Înainte să apuce să se așeze, sunetul ușii din spate care se închide cu zgomot îl face să se întoarcă. Un funcționar înalt și tăcut, ca un bâtlan transformat într-o cioară, stă cu spatele la ușă, într-o mână cu o carte in cvarto legată în piele. Privirea îi este la fel de insistentă ca și a maestrului, deși evident mai sardonică. Lacy coboară ochii spre măruntul avocat care repetă comanda anterioară:

— Ia loc.

Lacy dă deoparte coada hainei și se așază. Se lasă tăcerea, dar avocatul încă nu-l slăbește din ochi pe actor. Stânjenit, acesta se caută în buzunarul vestei și scoate o cutiuță de argint pentru prizat tabac. O deschide și i-o oferă.

— Luați și dumneavoastră, domnule? Este Devizes de cea mai bună calitate.

Ayscough scutură din cap.

— Atunci, cu permisiunea dumneavoastră.

Lacy pune pe podul palmei două prize de tabac și le inhalează; apoi închide cutia și o vâră în buzunar; în același timp scoate o batistă tivită cu dantelă, cu care își tamponează nările.

— Clientul dumneavoastră are o pornire dramatică pentru care îmi caută sfatul?

— Da.

— Atunci a făcut o alegere bună, domnule, cu toate că nu vreau să mă laud. Puţini se pot mândri cu o experienţă ca a mea, până şi criticii mei îmi fac onoarea de a recunoaşte acest lucru.

Aşteaptă o oarecare aprobare politicoasă, însă replica nu soseşte.

— Aş putea să vă întreb dacă muza este zâmbăreaţa Thalia sau serioasa Melpomena?

— Muza lui e Terpsichora.

— Poftim?

— Oare nu e aceasta muza dansului?

— Nu sunt profesor de dans, domnule. Mă tem că aţi făcut o greşeală. Pentru pantomimă trebuie să-l căutaţi pe prietenul meu, domnul Rich.

— Nu e nici o greşeală.

Lacy se îndreaptă uşor în scaun.

— Sunt actor, domnule. Talentele mele sunt cunoscute tuturor *cognoscenti*-lor din acest oraş.

Avocatul, care e tot cu braţele încrucişate, arborează un zâmbet lipsit de umor.

— Şi vor fi în curând cunoscute şi *cognoscenti*-lor din Tyburn. Clientul meu a scris pentru tine, amice, o piesă. Se numeşte „Treptele şi ştreangul" sau „Balang-balang". În care ai să te legeni în spânzurătoare la capătul funiei lui Jack Ketch.

Pe chipul lui Lacy se aşterne pentru o clipă uluirea, apoi se îmbăţoşează în scaun, cu bastonul într-o parte.

— E cumva o glumă impertinentă, domnule?

Avocatul mărunţel se ridică în picioare, cu mâinile pe masă, şi se apleacă o idee spre victimă.

— Nici o glumă... domnule *Brown*. Pe legea mea, nici o glumă, ticălos neruşinat.

Actorul priveşte în ochii aprigi, ca şi cum nu dă crezare străşniciei lor bruşte sau propriului auz.

— Mă cheamă...

— Au trecut patru luni de când te-ai dat drept Brown în comitatul Devon. Îndrăznești să negi?

Actorul întoarce brusc privirea.

— Exagerați, domnule. Trebuie să plec.

Se ridică în picioare și se întoarce să pornească spre ușă. Funcționarul, care este tot acolo, dar fără să mai zâmbească, nu se clintește. Ridică doar la piept cartea pe care o are în față și o ține cu amândouă mâinile, dând la iveală crucea imprimată pe coperta de piele. Glasul avocatului este tăios:

— Ești scos din gaură de șarpe, domnule!

Lacy se uită în urmă și își îndreaptă ținuta.

— Și nu încerca să-ți dai aere cu mine. N-a trecut multă vreme de când cei de teapa dumitale erau biciuiți în public pentru strădaniile lor. Te sfătuiesc să lași deoparte fițele. Te afli într-un lăcaș al justiției. Aici nu e teatru, unde să te plimbi țanțoș cu coroana de carton pe cap să uimești cu balivernele dumitale o gloată de nătărăi cu gurile căscate. Pricepi ce-ți spun?

Actorul își ferește încă o dată privirea, îndreptându-se spre cea mai apropiată fereastră și spre frunzele verzi, ca și cum ar fi preferat să fie printre ele. Urmează o scurtă tăcere. În cele din urmă își întoarce ochii.

— Aș vrea să știu în ce calitate îmi vorbiți astfel.

Avocatul întinde o mână mărunțică și, fără să-și ia ochii de la actor, începe să numere pe degete calitățile.

— Întâi, pentru că am cercetat și nu erai la Londra la vremea respectivei chestiuni. În plus, am fost acolo unde te-ai dus, am călcat pe urmele dumitale mincinoase. În plus, sunt în posesia unor depoziții sub jurământ cu privire la înfățișarea dumitale exactă, până în cele mai mici amănunte – și anume chiar excrescența pe care o observ pe nara dumitale stângă. În plus, funcționarul din spatele dumitale a stat de vorbă cu cineva care a trecut pe la casa dumitale într-o problemă la timpul respectiv și i s-a spus că te afli cu treburi personale în ținuturile de vest. Și cine oare i-a spus? Nimeni altcineva decât propria dumitale nevastă, evident. Oare și pe ea s-o luăm drept o mincinoasă la fel de înrăită ca și dumneata?

— Nu neg că s-a întâmplat să fiu în Exeter.

— Minți.

— Se poate dovedi că nu mint. Întrebați la Ship, lângă Catedrală, unde am tras.

— Cu ce treburi?

— O făgăduială pentru o slujbă... din care nu s-a ales nimic.

— Nu stau la palavre cu tine, Lacy. N-am terminat încă. Ai avut drept slujitor pe unul, Farthing, un individ din Țara Galilor care nu făcea nici cât o ceapă degerată. Mai era cu tine o femeie care se dădea drept servitoare, una, Louise. Poți să lași ochii în pământ, domnule. Fiindcă ce-i mai rău urmează de-abia de-acum încolo. Ai mai avut cu tine un slujitor surdomut, în slujba presupusului nepot, domnul Bartholomew. Slujitorul n-a dispărut. Ci a fost găsit mort, cu greaua bănuială de a fi fost ucis de persoane până acum necunoscute – acum însă, domnule, cunoscute și care se află în fața mea!

La cuvântul „mort“, actorul a ridicat ochii, pentru prima dată lipsiți de sclipirile prefăcătoriei.

— Cum adică... mort?

Avocatul se așază încet pe scaun. Tace o clipă, măsurându-l din cap până în picioare. Apoi își împreunează vârfurile degetelor și rostește pe un ton mai puțin tăios.

— Așa bine, domnule. Și ce-ți pasă dumitale? Oare la vremea aceea nu te aflai la Exeter – cu făgăduiala unei slujbe?

Actorul tace.

— N-ai jucat rolul principal într-o satiră nouă, nerușinată, în lunile martie și aprilie, până în săptămâna respectivă? O piesă intitulată *Pasquin,* scrisă de un nemernic înfumurat, unul, Fielding, la Little Theatre din Haymarket?

— E foarte bine cunoscută, toată Londra a văzut-o.

— Ai fost Fustian, nu-i așa – un rol important?

— Da.

— Mi s-a spus că a fost un mare succes, ca orice altceva în aceste vremuri blestemate care au neobrăzarea să ia în derâdere Constituția. De cât timp se juca când a venit săptămâna Paștilor – pe 17 aprilie, așa-i, când ai abandonat rolul?

— Vreo treizeci de reprezentații. Am uitat.

— Nu, domnule. Treizeci și cinci. Cea mai îndelungată stagiune de când s-a jucat cealaltă, la fel de nerușinată, *Opera de trei parale*, așa-i?

— Posibil.

— Cum, nu știi? Oare n-ai jucat și în asta, în ultimii șapte sau opt ani?

— Am avut un rol neînsemnat, ca să nu-l supăr pe domnul Gay. Am fost prieteni, am avut această cinste.

— Halal cinste! Oare cinste se numește să accepți un rol care a făcut din eminentul reprezentant al poporului, ba încă și cel mai înalt politician al ei, un borfaș și un tâlhar? Nu dumneata l-ai întruchipat într-un travesti scârbos și nesuferit pe sir Robert Walpole, sub numele de Robin de Bagshot? Cât despre soția dumitale, nici ea n-a fost mai brează – în aceeași piesă a jucat rolul lui Dolly Trull, o târfă nerușinată, pe care mă îndoiesc că i-a venit greu s-o interpreteze.

— Domnule, trebuie să protestez plin de indignare împotriva acestei ultime remarci. Soția mea...

— Doi bani nu dau pe soția dumitale. Te cunosc, domnule, și chiar mai bine decât îți închipui. După cum știu și ceea ce s-a întâmplat când s-au întors să reia *Pasquin* pe 26 aprilie trecut. În mod misterios, dumneata nu te aflai acolo, iar rolul dumitale a fost interpretat de altcineva, unul, Topham, nu-i așa? Și știu și ce scuză mincinoasă ai pretextat, când n-ai mai respectat contractul, domnule, am martori. Vrei să cred că ai lăsat baltă triumful unei stagiuni în care-ți aveai partea leului, ca să te duci la Exeter în speranța unei angajări? Ai fost cumpărat, Lacy, și știu și de cine!

Actorul ascultase toate acestea în picioare, stând în unghi oblic, cu capul ușor plecat. Privește acum din nou la avocat, de data asta lipsit de orice prefăcătorie, un om obișnuit.

— N-am săvârșit nici o crimă, nu știu nimic despre... ceea ce-mi povestiți. Vă jur.

— Doar nu negi că ai fost cumpărat pentru a însoți o persoană numită domnul Bartholomew în drumul său spre apus, în ultima săptămână a lunii aprilie?

— Am dreptul să știu ce atârnă de răspunsul pe care-l dau.

Avocatul mărunțel tăcu o clipă.

— Să-ți spun eu ce drept ai. Neagă în continuare și te trimit din camera asta direct la Newgate[1], pe urmă în lanțuri la Devon pentru următoarea înfățișare. Recunoaște că ești cine spun eu, întărește sub jurământ și mai vedem. Cel pentru care acționez va hotărî. Ridică un deget cu severitate. Dar te previn, vrem totul – nici un amănunt omis. Dacă nu, superiorul meu și cu mine te facem țăndări ca pe un vas de porțelan. Nu-i nevoie decât ca el să facă un semn și ești praf și pulbere. Ai să-ți blestemi și ziua în care te-ai născut.

Actorul se întoarce în scaunul său și se așază greoi. Dă din cap și se uită spre podea.

— Ei, domnule?

— Am fost înșelat, domnule, amarnic înșelat. Am crezut că este un subterfugiu nevinovat în vederea unui scop meritoriu și înduioșător. Ridică ochii. N-o să-mi dați crezare, dar în fața dumneavoastră se află un om cinstit. Dar nu pot să neg că mă fac vinovat de credulitate și prostie în ceea ce s-a întâmplat. Însă nu de intenție rea sau acțiune necugetată. Vă rog să credeți acest lucru.

— Slăbește-mă cu rugămințile, domnule. Nu dau crezare decât faptelor.

— Cât o privește pe doamna Lacy, sunteți nedrept. Nu are nici un rol în toată această afacere.

— Asta o voi hotărî eu.

— Puteți să vă interesați de mine, domnule. Sunt bine cunoscut în profesia mea. L-am cunoscut bine pe domnul Gay și pe prietena dumnealui, ducesa de Queensberry, și pe augustul soț al doamnei. Am avut onoarea ca generalul Charles Churchill să-mi ofere prietenia dumisale, l-am întâlnit foarte des în Grosvenor Street, înainte ca doamna Oldfield să fi murit. Îl cunosc pe domnul Rich de la Goodman's Field. Pe domnul Cibber, poetul laureat, pe domnul Quin, pe virtuoasa doamnă Bracegirdle. Toți vă pot spune despre mine că nu sunt un Thomas Walker, o rușine pentru profesia pe care o practic. *Avocatul nu spune nimic, dar nu-l scapă din priviri.*

---

1. Închisoare din Londra.

Am jignit vreo persoană sus-pusă? Nici acum avocatul nu scoate nici un cuvânt şi privirea îi este la fel de pătrunzătoare. Mi-a fost mie teamă că aşa o să se întâmple. Dacă ştiam de la început la ce-o să se ajungă... Din nou nu primeşte nici un răspuns. Ce să mă fac?

— Depune jurământ şi spune tot, de-a fir a păr. Şi de la început.

Cronică istorică, 1736
AUGUST

Duminică, 1

În *Southwark*, *Lambeth* și *Tyburn-Road* s-au format Grupuri pașnice de Oameni care au început să întrebe Lumea dacă îi susțineau pe *Englezi* sau pe *Irlandezi*; mai multe Trupe de Grenadieri călare au împrăștiat Mulțimile care se strânseseră în *Ratcliffhighway* pentru a distruge casele *Irlandezilor*.

Luni, 2

S-a pus Piatra de Temelie la Construcția noii Clădiri a Spitalului *St Bartholomew* care va conține 12 Saloane; va fi de aceleași Dimensiuni ca și prima Aripă, deja construită din Piatră de *Bath*, și se vor mai adăuga două Aripi în est și vest. La Adâncimea de 20 de Picioare, Muncitorii au găsit 60 sau 70 de Monede vechi de Argint, de Mărimea unui Ban de 3 p.

O Pricină cu totul neobișnuită a fost judecată la Curtea cu Juri din *Hertford* privind Plângerea împotriva Acuzatului pentru Coruperea Fiicei Reclamantului (amândoi Persoane înstărite) și pentru că o lăsase grea, după Promisiuni de Căsătorie. Un Juriu special constituit a acordat Fetei Despăgubire în Valoare de 150 l. și a sfătuit-o să pornească Acțiune pentru Obținerea Dreptului la Contractul de Căsătorie.

Joi, 5

O mare Pricină a fost judecată la *Chelmsford*, *Essex*, între *Sir John Eyles*, Reclamant și *John Smart*, Paznic de Vânătoare al Onorabilului *Edward Carteret*, Acuzat. Acțiunea a fost pornită având ca Învinuire Împușcarea a trei Câini de Vânătoare.

Acuzatul a explicat că acești Câini fugăreau Căprioarele din Parcul Stăpânului său și aproape omorâseră câteva; Câinii au fost împușcați pentru a proteja Căprioarele menționate și nicidecum din Răutate; ceea ce Judecătorul a acceptat ca fiind legal, însă Juriul (format din Nobili) a luat în considerare Legile privind Vânatul și a dat un Verdict în Favoarea Reclamantului, care a primit o Despăgubire de o Guinee și Jumătate. Judecătorul a declarat că dacă se va judeca un nou Proces, el va pleda în Favoarea Acuzatului.

Luni, 7

La *Lincoln's-Inn-Hall*, în fața Lordului Cancelar, s-a audiat o mare pricină între *South-Sea Company* și unul dintre Cargoboturile lor, Pricină pe care Eminența sa a rezolvat-o în Favoarea Companiei *in întregime*.

Miercuri, 10

La Atenţionarea Guvernului, Consiliul General al *South-Sea Company* s-a întrunit pentru a dezbate Faptul că Directorii nu mai primiseră nici un Fel de Propunere referitoare la Comerţul cu Negri, precum şi nici un Fel de Răspuns de la Curtea din *Madrid*. Când au început Dezbaterile, s-a stabilit ca Directorii să fie împuterniciţi să execute orice Propunere care ar putea fi făcută în următoarele două Luni, şi care ar fi în Avantajul Companiei, pentru a face Ordine în Comerţul cu Negri. S-a mai hotărât de asemenea ca tot ceea ce se referă la Cererea Regelui *Spaniei* de a obţine o Pătrime din Profiturile Navigaţiei anuale şi de stabilire a Valorii Dolarului să fie deferit Tribunalului Directorilor, după care Şedinţa a fost suspendată.

Patru Răufăcători au fost spânzuraţi la *Tyburn*, respectiv *Tho. Mills* şi *S. Phillips*, pentru Furt de Cai; *John Mackworth*, alias *Parliament Jack*, pentru Spargere; *John Kelsey* pentru Jefuirea Diligenţei de *Cirencester*. Mills a declarat că este nevinovat chiar înainte de a fi ridicat. *Rickets*, *Morris* şi *Pritchard* au fost condamnaţi la 14 Ani de Deportare. (V. p. 425)

Joi, 11

Un Incendiu a izbucnit la *Peasmore*, *Berkshire*, cuprinzând în câteva Ore toată Strada care duce de la Biserică la *Market Ilsley*, Pagubele se ridică la câteva mii de Lire.

Luni, 16

Domnul *Nixon*, Preot care n-a depus Jurământul sacru, din Comitatul *Norfolk*, a fost trimis la Închisoarea *Newgate* de către Secretarii de stat pe Baza Acuzaţiei sub Prestare de Jurământ că este Autorul unui Pamflet scandalos care a fost lipit pe Peretele *Bursei Regale*. Găsim o Relatare despre acest subiect într-un Ziar public: Doctor *Gaylard*, Tipograf, unul dintre Lucrătorii de la Ziarul *Raymen's* şi în prealabil închis pentru Publicaţia *Mist's* a jurat că el împreună cu un Funcţionar, un alt Tipograf încă în Stare de Libertate, au cules după o Copie-Manuscris Pamfletul scris de Domnul *Nixon*, Pamflet care a fost împrăştiat în *Westminster-Hall* pe 14 iulie, la Casa sus-numitului Domn *Nixon*, în *Hatton-Garden*; Originalul Pamfletului a fost găsit de Oamenii Legii. Se crede că Domnul *Nixon* a primit o Recompensă adunată din Colecta publică; dar oricum ar fi, îl va costa scump.

Marţi, 17

La Curtea cu Juri din *Hereford*, s-a judecat o Pricină referitoare la Dreptul Epistatului din *Cardiff* de a declara Cetăţeni ai Oraşului, Lucru foarte mult disputat în Consiliu, pentru ambele Părţi, însă Juriul, fără a întrerupe Şedinţa, a dat Verdictul în Favoarea Epistatului.

Joi, 19

La Curtea cu Juri din *Bristol*, un oarecare *Vernon*, care a fost condamnat pentru Efracţie împreună cu alţi doi, a refuzat să-şi susţină Cauza, insistând asupra Dreptului său de a fi acceptat ca Dovadă; fiind însă trimis din nou la Închisoarea Press şi găsit apt să se prezinte la Tribunal, imediat după Sentinţă a spus: „Fir-ar a dr..., Viaţa mea nu valorează nici cât o Ceapă degerată“.

Vineri, 20

Brutarii din *Dublin*, nefiind de acord cu Decizia asupra Pâinii dată de Lordul Primar, Decizie care prevedea peste 14 Pfunzi de Pâine de Casă pentru 1 s, au refuzat să facă Pâine Timp de 2 Zile, drept care Săracii din acel Oraş au suferit foarte mult; unii au recurs la Cartofi, iar alţii au cumpărat Făină pentru a-şi coace singuri Pâinea şi s-au descurcat bine; deşi Brutarilor li s-au părut Beneficiile prea mici, ei au fost nevoiţi să-şi reînceapă Lucrul deoarece Custozii Bisericii i-au ameninţat că vor dovedi că nu au nici un Venit regulat.

Luni, 23

Biserica *Boudham,* de lângă *Larlingford*, *Norfolk*, a ars din Temelii.

Marţi, 24

Nu s-a mai văzut până acum Porc mai gras ca acela care a fost scos din Fleet Ditch în Tamisa. S-a dovedit a fi al unui Măcelar de lângă *Snithfield Bars*, care îl pierduse cu 5 Luni în urmă; se pare că în tot acest Timp el a stat în Canalul colector; Preţul lui s-a ridicat de la 10 s la 2 Guinee.

Miercuri, 25

La *Rochester* s-au judecat două Pricini deosebite, un Individ a necinstit o Femeie de aproape 60 de Ani, celălalt, Soldat, sub Pretextul Tămăduirii unui Băiat de Malarie, prin Încercarea de a speria Boala, a tras pe deasupra Capului Băiatului, însă a ţintit prea jos şi l-a împuşcat în Cap, împrăştiindu-i Creierii. Violatorul a fost condamnat, Soldatul a fost achitat.

Joi, 26

În urma umilei Petiţii a mai multor Magistraţi şi Cetăţeni din *Edinburgh*, Maiestatea Sa a binevoit să amâne Procesul Căpitanului *Porteous* cu 6 Săptămâni (vezi p. 424).

Marţi, 31

Tămăduirile făcute de Femeia care aşază Oasele, din *Epsom* (v. p. 426), sunt prea multe pentru a fi enumerate; Bandajele sale sunt extrem de curate şi Dexteritatea ei de a reduce Dislocările de Oase şi de a le pune la Loc pe cele fracturate este cu totul ieşită din Comun. A făcut bine Persoane care erau invalide de 20 de ani şi a adus Alinare în Cazurile cele mai disperate. Paraliticii au venit la ea zilnic şi Femeia a căpătat foarte mulţi Bani; Persoane de Calitate care au suportat Operaţiile ei i-au făcut Cadouri. Se pare că Tatăl său este un oarecare *Wallin*, şi aşază şi el la loc Oase dislocate în *Wilts*. Cu Banii căpătaţi şi-a găsit un Soţ, dar n-a stat prea mult cu ea, doar două Săptămâni, după care a fugit cu 100 G.

Luna aceasta, Parlamentul din Paris a atribuit o Moşie unei anume *Mademoisselle de Vigny* care a trăit 50 de Ani fără să-şi cunoască Părinţii. Iată Cazul: Domnul *Ferrand*, Preşedinte al uneia dintre Camerele de Justiţie din Paris, fusese căsătorit de mulţi Ani şi nu avusese Copii; în cele din urmă Soţia sa a rămas gravidă, drept care bătrânul Domn a devenit suspicios şi a pretins că nu el este Tatăl. La Naştere, a dat Ordin ca acest Copil să fie alungat din Casă. Moaşa l-a dus la o Biserică pentru a fi botezat, dar s-a iscat o Dispută asupra Numelui cuvenit acelui Copil, cu care să fie înregistrat. Domnul *Ferrand* a înaintat un Protest cum că acel Copil nu trebuie să-i poarte

Numele, şi în Registru a fost lăsat Loc gol până la Data Procesului. Fetiţa a fost dată în Grija unei Doici de rând şi din când în când se menţiona Existenţa ei, însă nu a fost vizitată de Mamă niciodată şi nici nu şi-a cunoscut Părinţii până când Moaşa a aflat de ea şi a depus Mărturie în Favoarea ei, atestând că Împrejurările de mai sus sunt adevărate.

S-a mai hotărât asupra unei Pricini între Ducele *Richelieu* şi Contele *de Vertus* cu privire la o Moşie de 50 000 de Coroane pe An, Lucru care aştepta de mult Timp să fie rezolvat.

Audierea și depoziția lui
Francis Lacy
pe care o atest sub prestare de
jurământ, astăzi, douăzeci și trei august,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
și al Angliei &c.

MĂ NUMESC Francis Lacy. Locuiesc pe Hart Street, lângă Garden; două case mai sus de Flying Angel. Am cincizeci și unu de ani. M-am născut la Londra, în Parohia St Giles. Sunt actor, nepotul lui John Lacy, protejatul regelui Charles.

Î. Înainte de toate să-mi răspunzi la următoarea întrebare: știai că domnul Bartholomew călătorește sub un nume fals?
R. Da.
Î. Știai cine era de fapt?
R. Nu, și nu știu nici acum.
Î. Când l-ai văzut ultima oară?
R. Pe întâi mai, anul trecut.
Î. Acum știi unde e?
R. Nu știu.
Î. Ai depus jurământ.
R. Vorbesc ca atare, domnule.
Î. Juri că din acea zi de mai nici nu l-ai mai văzut, nici n-ai mai ținut legătura cu el, nici n-ai mai avut vreo veste despre el printr-o altă persoană?
R. Jur în chipul cel mai solemn. Să mă pedepsească Dumnezeu dacă am știut.
Î. Îți pun acum aceeași întrebare în legătură cu ceilalți doi însoțitori – servitorul și slujnica. Ce poți să-mi spui despre ei?
R. Nici de ei n-am mai auzit din acea zi. Vă rog să mă credeți, domnule, împrejurările sunt atât de încâlcite, încât dacă v-aș putea explica...
Î. Ai să explici. Însă la timpul potrivit. Acum spune-mi dacă poți să juri că nu cunoști unde ar fi de găsit aceste două persoane?
R. Jur în plus și că până azi n-am știut nimic de moartea servitorului. Aș putea să vă întreb...

Î. Nu poți. Și să te ferească Dumnezeu să minți.
R. Să mă trăsnească Cerul în clipa asta, domnule, dacă mint.
Î. Bine. Însă îți reamintesc că legea nu ține cont de necunoașterea consecințelor. Rămâi părtaș la crimă. Doresc să aud acum totul de la început.
R. E o poveste ciudată, domnule. Și s-ar putea să apar în postură de sărac cu duhul. Ca să mă apăr, am să vă spun așa cum am luat lucrurile la vremea aceea. Nu cum am aflat mai târziu că era adevărat.
Î. În privința asta s-ar putea să fiu de acord. Spune.
R. Era pe la mijlocul lui aprilie trecut. După cum știți, l-am jucat pe Fustian în piesa *Pasquin* a tânărului domn Fielding, un rol în care pot să spun că...
Î. Lasă deoparte lăudăroșenia. Treci la subiect.
R. Mă refeream, domnule, la faptul că piesa a fost primită extrem de favorabil, iar interpretarea mea remarcată. Cu o zi sau două înainte de a închide stagiunea pentru Paști, cel pe nume Dick a venit spre prânz la mine acasă, în Hart Street, cu o scrisoare de la stăpânul lui, care nu semna cu numele lui, ci Philocomædia. Înăuntru se afla un pachețel ce conținea cinci guinee. În scrisoare mă ruga să accept banii ca un semn de prețuire pentru interpretarea rolului, în legătură cu care cel care-mi scria mi-a adresat multe alte complimente deosebite.
Î. Mai ai încă această scrisoare?
R. O am acasă. Îmi amintesc și în ce termeni era scrisă. Nu e relevantă.
Î. Continuă.
R. Expeditorul susținea că văzuse piesa de trei ori, doar din plăcerea de a-mi urmări talentele, atâtea câte sunt ele. Pe urmă, că ar fi măgulit dacă aș consimți să-l întâlnesc, întrucât avea de abordat o problemă de interes reciproc. Îmi propunea un loc și o oră, deși susținea că era gata să-mi accepte o altă sugestie.
Î. Ce oră și ce loc?
R. La cafeneaua Trevelyan, a doua zi de dimineață.
Î. Și ai acceptat?
R. Da, domnule. Nu neg că am considerat cadoul magnific.

Î. Și ai mirosit că urmau să vină și alte guinee.
R. Bani cinstiți, domnule. Profesia mea este mai puțin remunerată ca a dumneavoastră.
Î. Și n-ai fost mirat? Oare, în meseria dumitale, nu femeile sunt mai obișnuite să primească astfel de răsplată pentru anumite servicii?
R. N-am fost mirat, domnule. Nu toată lumea gândește atât de disprețuitor despre teatru. Multor domni le face plăcere să converseze despre artele dramatice și histrionice, și nu-și râd sub nici o formă de trupa noastră. Alții vin până la noi și nu se dau în lături să ne caute sfatul și sprijinul pentru a-și vedea efuziunile puse în scenă. M-am aventurat să presupun că era vorba despre așa ceva. N-ar fi fost prima dată când am făcut asemenea tranzacții, vă asigur. Am transpus și eu în engleză din franceză și nu fără succes. *Burghezul gentilom* de Molière a fost...
Î. Da, da. Roscius iese să-și câștige banii. Altceva?
R. Omul lui, mutul pe nume Dick, mă aștepta în ușa de la Trevelyan. Am fost condus spre un salon privat. Acolo l-am întâlnit pe domnul Bartholomew.
Î. Cu acest nume?
R. Da. Așa s-a prezentat.
Î. Era singur?
R. Singur, domnule. Am luat loc, dumnealui a reînnoit complimentele din scrisoare, s-a interesat de mine și de alte roluri pe care le-am interpretat.
Î. Ți s-a părut unul din *cognoscenti*-i tăi?
R. Nu a pretins deloc a fi, domnule. A mărturisit că fusese străin de Londra și teatru până nu demult, și că până atunci se dedicase altor interese.
Î. De unde venea?
R. Din nord, domnule. Alte amănunte nu mi-a dat, însă după voce am socotit că e din nord-est. Așa vorbesc cei din nordul Yorkshire-ului.
Î. Și care erau celelalte interese?
R. Științele naturii. Spunea că neglijase mult artele de când terminase universitatea.
Î. Și despre presupusa familie?

R. Ajung și la asta. M-am interesat politicos, având în vedere că vorbisem o grămadă despre propria mea istorie. La care dumnealui a mărturisit, arborând o expresie care mie mi s-a părut întru câtva jenată, că era fiul mai mic al unui baronet, dar nu dorea să mai dea la iveală nimic, pentru că ajunseserăm la problema mai serioasă a întâlnirii noastre. Trebuie să vă spun că tot ceea ce a urmat s-a dovedit a fi neadevărat.
Î. Repetă așa cum ți s-a spus.
R. N-aș vrea să vă răpesc...
Î. Eu hotărăsc ce fac cu timpul meu. Zi!
R. A început într-o manieră ipotetică, domnule. Lucru pe care am ajuns să-l remarc ca fiind ceva obișnuit în orice discuție cu el, după cum veți auzi. M-a întrebat ce-aș spune, în eventualitatea unei recompense pe măsură, să interpretez un rol numai pentru el. Am cerut să aflu ce fel de rol. Răspunsul a fost: Unul pe care am să ți-l dau eu. Am avut impresia că ajunseserăm la miezul problemei, că scrisese ceva și dorea să audă textul declamat de mine, așa că i-am răspuns că îmi face plăcere să-i fiu de folos. În regulă, a spus el, însă dacă rolul n-ar fi pentru aici și acum, domnule Lacy, și nici pentru o reprezentație, ci pentru câteva zile, poate chiar mai multe? Și l-aș cere pentru sfârșitul acestei luni, căci timpul mă presează îngrozitor? Dar și asta ar fi în avantajul dumitale, pentru că știu că ești angajat la Little Theatre și trebuie să te recompensez cum se cuvine dacă va trebui să lipsești de acolo. Astea au fost cuvintele. Mărturisesc că m-a cam luat prin surprindere, mai ales că a continuat întrebându-mă cât primesc pentru rol la Haymarket. I-am explicat cum socotim chitanțele și mi-am făcut o medie pentru partea mea de cinci guinee pe săptămână. Prea bine, a spus dumnealui, atunci să zicem că rolul meu îți aduce cinci guinee pe zi, indiferent de chitanțe, ce zici, te prinzi în joc? Am rămas atât de năucit de o asemenea generozitate, încât nu-mi venea să-mi cred urechilor și la început am crezut că glumește. Însă vorbea serios, foarte serios. Și pentru că eu ezitam, a spus mai departe că întrucât trebuie

să călătoresc pentru a-mi interpreta rolul, și voi îndura poate niște neajunsuri care ar dura cam două săptămâni în total, îmi oferea în plus încă treizeci de guinee ca să accept și astfel a rotunjit suma la o sută pentru serviciile pe care urma să i le aduc. Domnule Ayscough, nu stau chiar pe roze ca să strâmb din nas la o asemenea ofertă neașteptată. Mi se oferea să câștig în două săptămâni ceea ce puteam să obțin în șase luni de trudă. Aș vrea să vă mai spun că știam că *Pasquin* era aproape ieșit din stagiune, cum zicem noi, pentru că nu mai aveam sala plină și stagiunea se apropia de sfârșit. Prietenul meu, domnul Topham, îmi jucase rolul cu două zile înainte, când eu nu mă simțisem prea grozav, și se descurcase binișor, deși...

Î. Ajunge. Prea bine, domnule, te-ai lăsat pradă tentației. Să trecem la subiect.

R. Ba am crezut chiar că avea de gând să pună la cale o surpriză, o distracție cu care intenționa să-și amuze vecinii și familia din locurile natale. Cu toate astea, am observat unele lucruri, până la urmă. L-am rugat să fie mai explicit. Îmi amintesc răspunsul dumnealui *verbatim*: Domnule Lacy, am nevoie de cineva care să mă însoțească într-o călătorie. O persoană serioasă și de nădejde, spunea el, și nu cred că-ți va da bătaie de cap acest rol, întrucât ești astfel de la natură. I-am mulțumit pentru compliment, însă m-am declarat nedumerit de ce-ar avea nevoie de un asemenea însoțitor. A părut din nou încurcat și nu mi-a răspuns. S-a ridicat și s-a dus la fereastră, adâncit în gânduri. În cele din urmă, s-a întors către mine asemenea cuiva silit să apuce o nouă cale și m-a rugat să-l iert pentru că era constrâns să recurgă la un subterfugiu străin firii lui și împotriva felului său de a se purta deschis cu toți cei pe care îi întâlnea. Pe urmă mi-a spus: Trebuie să mă întâlnesc cu cineva, de această întâlnire depinde viața mea și există oameni care mi-ar sta împotrivă; prin urmare trebuie să-mi plănuiesc călătoria sub o identitate falsă. La care a adăugat cât se poate de vehement că nu există nimic dezonorant sau rușinos în ceea ce dorea să

întreprindă. Spunea că este victima unei sorți nedrepte și crude, pe care dorește s-o îndrepte. Vă redau cuvânt cu cuvânt, domnule.

Î. Și pe urmă?

R. Am fost cam surprins, după cum vă imaginați. I-am spus că bănuiesc că e vorba de o doamnă, de o legătură sentimentală. A zâmbit cu tristețe. Nu o simplă legătură, Lacy, a spus. Sunt îndrăgostit și pe jumătate neom din acest motiv. Mi-a pomenit apoi despre un părinte sever și încăpățânat și despre o căsătorie care fusese plănuită pentru el, în care tatăl său își pusese toată nădejdea, căci doamna era bogată și avea moșii la care tatăl râvnea și care se învecinau cu ale lui. Cu toate astea, doamna era cu zece ani mai mare decât domnul Bartholomew. Și după propriile-i cuvinte, cea mai urâtă fată bătrână pe o rază de cincizeci de mile. După care mi-a adus la cunoștință că și dacă ar fi fost cea mai frumoasă, tot nu s-ar fi supus părintelui său, căci la Londra, în octombrie trecut, o domnișoară din oraș, care se afla împreună cu unchiul și tutorele ei și familia lui, îi stârnise un interes cu totul special.

Î. Numele?

R. N-a fost rostit niciodată. Soarta domnișoarei era următoarea: era orfană și la majorat intra în posesia averii. Din nefericire, unchiul și în același timp tutorele ei avea un fiu bun de însurătoare; înțelegeți cum devine cazul...

Î. Da.

R. Domnul Bartholomew m-a încunoștințat că interesul lui pentru domnișoara fusese descoperit și ceea ce era mai grav, altminteri o împrejurare fericită, atențiile lui primiseră un răspuns călduros. Ca urmare, domnișoara fusese pe dată dusă în Cornwall, la moșia tutorelui.

Î. Și ținută sub supraveghere?

R. Întocmai. Totuși au reușit să corespondeze în taină cu ajutorul unei servitoare, căreia domnișoara îi mărturisise sentimentele ei. Absența spori trăirile și înfocarea lor s-a întețit. În cele din urmă, disperat, domnul Bartholomew i-a dezvăluit tatălui său întreaga situație, cerându-i ajutorul și binecuvântarea. Ambiția părintească s-a dovedit mai

tare decât sentimentul. S-a ajuns la cuvinte grele, tatăl său nefiind o persoană care să îngăduie împotrivire. Vă redau exact cuvintele care mi-au fost spuse, domnule Ayscough, cu toate că las deoparte ceva din colorit, precum și niște împrejurări minore.

Î. Mai departe.

R. Pe scurt, așadar, domnul Bartholomew, continuând să refuze cealaltă alianță, a fost poftit să părăsească degrabă căminul părintesc și i s-a spus să nu se reîntoarcă până nu s-a potolit și nu a învățat îndatoririle filiale. I s-a mai pus de asemenea în vedere că dacă mai continuă pe această cale, toate perspectivele îi vor fi anulate. Domnul Bartholomew a sosit la Londra și, fiind îmboldit atât de dragoste, cât și de un simțământ de nedreptate, întrucât aleasa inimii, deși mai puțin bogată decât cea găsită de tatăl dumnealui, nu era totuși lipsită de o oarecare bunăstare sau educație și o întrecea cu mult în farmece, a încercat să forțeze soarta, plecând spre apus.

Î. Când s-a întâmplat asta?

R. Doar cu o lună înainte. Mi-a mărturisit că o făcuse fără premeditare, aproape fără să știe de ce trecuse cu vederea cea mai arzătoare dorință de a-și vedea iubita și de a o liniști că îi repugna cealaltă propunere de căsătorie, că nu o va alunga niciodată din inimă și...

Î. Slăbește-mă cu efuziunile astea siropoase!

R. Domnule. A ajuns să descopere că fusese interceptat. Nu-și dădea seama cum, poate că una dintre scrisori fusese interceptată. Recunoștea că vorbise, fără să se gândească, despre întreaga poveste pe când se afla la Londra cu prietenii, și poate că ceva-ceva ajunsese la urechile ostile intereselor sale. Pe urmă, mai călătorise și sub numele adevărat și în cea mai mare parte cu diligența publică, și bănuia că vestea sosirii sale i-o luase probabil înainte. Oricum ar fi stat lucrurile, când a ajuns, casa era pustie și nu găsi pe nimeni care să-i spună unde plecase familia, doar că părăsiseră locul în mare grabă cu o zi înainte. A așteptat în zadar o săptămână întreagă. Toate cercetările sale n-au dus la nici un rezultat, căci se pare că prin

părţile acelea, unchiul stăpâneşte cam totul. Aşa că a revenit la Londra. Acolo, domnule, îl aştepta o scrisoare, în care domnişoara scria negru pe alb că plecaseră împotriva voinţei ei, că unchiul se mâniase la culme pe ea şi folosea zilnic toate mijloacele ce-i stăteau în putere pentru a-i impune căsătoria cu fiul lui, verişorul ei. Că singura ei speranţă de atunci era verişorul, care, cu toate că o îndrăgea mult, nu voia să forţeze lucrurile, după dorinţa tatălui. Cu toate acestea, se temea că mila aceasta fragilă nu putea să dureze prea mult, întrucât atât afecţiunea lui firească, cât şi dorinţa tatălui convergeau în aceeaşi direcţie. La care a adăugat cum că servitoarea de care se slujiseră pentru a-şi trimite scrisorile până atunci fusese dată afară şi că acum ea (stăpâna) rămăsese fără prietenă sau confidentă şi era disperată.

Î. Înţeleg pretextul, acum să trecem la chestiune.

R. Domnul Bartholomew a declarat că avea cunoştinţă că se înapoiaseră la moşie şi era hotărât să meargă şi dumnealui într-acolo. De data asta se va duce în taină. Pentru acest motiv născocise, faţă de aceiaşi prieteni apropiaţi de mai înainte, o poveste – că renunţase la domnişoară şi se împăcase cu gândul că trebuie să-şi asculte tatăl. Totuşi se temea amar ca nu cumva vreun zvon despre această presupusă schimbare de sentimente să ajungă la urechile unchiului şi de acolo la domnişoară, care ar fi putut lua totul drept bun. Prin urmare trebuia să acţioneze rapid şi să călătorească sub un alt nume, însă nu de unul singur şi iute, după cum se pare că aveţi cunoştinţă, domnule, ca pentru cu totul alt scop. Cam asta e esenţa.

Î. *Facile credimus quod volumus.* Şi-ai înghiţit, se pare, uşor toată povestea asta gogonată?

R. Mărturisesc că am fost măgulit de destăinuirile dânsului. Mi s-a părut că deslușesc adevărul în spusele dânsului. Dacă mi s-ar fi părut un tânăr pus pe înşelătorii, vreun desfrânat notoriu... vă asigur că nici pomeneală de aşa ceva, domnule.

Î. Prea bine. Continuă.

R. I-am spus domnului Bartholomew că îl înţeleg perfect, însă că şi dacă mi-ar oferi toate comorile din Spania, tot

n-aş consimţi să mă pretez la vreo fărădelege. Şi că prevedeam nişte urmări neplăcute dacă întreaga acţiune era încununată de succes.

Î. Şi dumnealui ce ţi-a răspuns?

R. În privinţa tatălui, că era sigur că-i va obţine iertarea cu timpul, deoarece relaţiile fuseseră destul de afectuoase înaintea acestei îndepărtări. Cât despre unchi, că intenţiile şi cruzimea faţă de nepoată erau prea grosolane ca să nu fi fost observate şi ele trebuiau să fie date pe faţă pentru ca oamenii să cunoască purtările şi scopul egoist. Şi că deşi ar tuna şi ar fulgera că nepoata a şters-o de sub acoperişul lui, n-ar îndrăzni s-o urmărească mai departe.

Î. Şi te-a convins?

R. Încă mai aveam scrupule, domnule Ayscough. M-am asigurat că nu intenţiona să arunce vina asupra nimănui în afară de dumnealui însuşi. Se gândise la tot şi hotărâse ca rolul meu să nu depăşească o zi de însoţire călare spre destinaţie. Urma ca apoi să plece împreună cu servitorul dânsului. Mi-a dat cuvântul cât se poate de serios că nu-mi cerea în nici un fel să iau direct parte la răpire. Urmam doar, după cum s-a exprimat, să-l conduc în siguranţă până în prag. Ceea ce se va petrece după aceea nu mă privea.

Î. Avea vreun plan de răpire?

R. Intenţiona să petreacă perioada scandalului în Franţa, apoi să se întoarcă şi, odată ce soţia lui ajungea la majorat, să se arunce împreună cu ea la picioarele tatălui său.

Î. Altceva ce-a mai fost?

R. Am cerut un răgaz de o noapte să cuget la propunerea dumnealui, domnule. Doream să discut cu doamna Lacy, aşa cum fac de obicei cu tot ceea ce ţine de viaţa mea. Am ajuns să pun mare preţ pe părerea ei. Dacă ar fi socotit că ceea ce mi se cerea era nedemn de mine, n-aş fi dat curs solicitării. Şi părinţii doamnei Lacy au aceeaşi părere despre profesia mea ca şi dumneavoastră, domnule Ayscough. Când domnul Bartholomew a vorbit despre necazurile dumisale, mi-au venit în minte anii tinereţii. Şi ca să nu ocolesc prea mult, nici doamna Lacy şi cu mine nu am aşteptat binecuvântarea părintească. Poate după carte am

săvârșit un păcat, însă fructul a fost o căsătorie creștinească și cât se poate de fericită. Nu spun acest lucru ca o scuză, domnule. Nu pot să neg că inima și amintirile mi-au influențat întru câtva hotărârea.

Î. Și ai fost de acord?

R. După ce m-a ajutat să-mi examinez convingerile referitoare la domnul Bartholomew – adică, sinceritatea cauzei pe care o susținea.

Î. Să auzim aceste convingeri.

R. Că era un tânăr serios, chiar prea solemn pentru anii săi. Nu pot să spun că în general s-a exteriorizat mult cu privire la atașamentul său, totuși mi s-a părut că intențiile sale erau virtuoase și respectabile. Vă spun aceste lucruri, deși acum știu că am fost dus de nas și înșelat. Și chiar când mi s-a ridicat vălul de pe ochi... ei bine, domnule, am constatat că rămăsese un alt văl, și mai întunecat. Am să ajung și acolo.

Î. V-ați întâlnit dimineața?

R. Din nou la Trevelyan, în aceeași cameră, iar eu între timp vorbisem cu domnul Topham cu privire la rolul pe care urma să-l joc. La început am arătat o oarecare îndoială.

Î. Ca să-ți sporești răsplata, bineînțeles.

R. Continuați să mă judecați greșit, domnule.

Î. Dar tu nu continui să sugerezi că nu ai fost angajat ca unealtă în săvârșirea unei fărădelegi? Cupidon e un lucru, Lacy, iar un tutore legal e altceva. Ca să nu mai vorbim de dreptul tatălui de a oferi mâna băiatului cui crede de cuviință. Ajunge. Mai departe.

R. Mi-am exprimat dorința să aflu mai multe despre domnul Bartholomew și starea sa materială. A refuzat politicos, susținând că o făcea nu numai pentru a-l proteja pe dumnealui, ci și pe mine. Cu cât știam mai puține, cu atât mai mic era răul care putea surveni, mi-a spus, dacă această chestiune ar fi fost făcută publică. Că aș fi putut să susțin că habar n-aveam de scopul adevărat *et cætera.*

Î. L-ai întrebat numele lui adevărat?

R. Am uitat să vă spun, domnule, că îmi mărturisise că numele pe care mi l-a spus era fals, din același motiv ca

mai înainte. Mi s-a părut un lucru bun că nu a încercat să mă oblige prin asta.

Î. Dar nu ți s-a părut deloc că întreaga sa atitudine este contrară celei a unui gentleman de la țară?

R. Deci trebuie să înțeleg că...

Î. Nu trebuie să înțelegi nimic. Răspunde-mi la întrebare.

R. Atunci, domnule, nu acum. Părea puțin familiarizat cu manierele londoneze, după cum le-a numit chiar dumnealui.

Î. Mai târziu ți-ai schimbat părerea?

R. Am început să am îndoieli, domnule. Nu putea să-și ascundă o anumită siguranță și o oarecare nerăbdare. Mi s-a părut că este mai mult decât fiul unui moșier, chiar dacă nu-mi dădeam seama exact cine e, îndărătul măștii pe care o arborase.

Î. Prea bine. Treci la subiect.

R. I-am cerut din nou să mă asigure că obligațiile mele se vor sfârși la momentul propus. Că în continuare, oricare ar fi planurile dumisale dincolo de acest moment, ele nu implicau violență.

Î. Și ți-a dat aceste asigurări?

R. Cât se poate de ferm. S-a oferit să jure pe Biblie dacă doream.

Î. Să ajungem la fapte.

R. Dorea să plecăm la o săptămână după ce vorbiserăm, adică lunea următoare, douăzeci și șase ale lunii aprilie, de care vă aduceți aminte ca fiind ziua dinaintea celei în care Înălțimea Sa prințul de Wales urma să-și unească soarta cu cea a prințesei de Saxa-Gotha; eveniment care avea să provoace mare zarvă, după cum credea domnul Bartholomew, astfel făcându-ne plecarea mai puțin remarcată. Trebuia să mă deghizez în negustor londonez, dumnealui în nepotul meu, cu numele de domnul Bartholomew, scopul nostru evident fiind de a vizita...

Î. Cunosc asta. Presupusa mătușă din Bideford?

R. Exact.

Î. Acum ți-a dat de înțeles că era urmărit, că pe urmele dumnealui se aflau spioni?

R. N-a oferit nici o dovadă, însă a dat de înţeles că existau dintre aceia care nu s-ar fi dat în lături de la nimic ca să-l abată de la intenţia şi ataşamentul său.

Î. Ţi-ai închipuit că era vorba de cei din familia dânsului sau cei ai domnişoarei, ai tutorelui dânsei?

R. Mi-am închipuit că se referea la ai dânsului, domnule. Pentru că o dată a vorbit de un frate mai mare care împărtăşea întru totul vederile tatălui şi cu care domnul Bartholomew spunea că aproape nu vorbea, atât de înstrăinaţi ajunseseră.

Î. Se înstrăinaseră pe motiv că acest frate mai mare se supunea îndatoritor dorinţelor tatălui?

R. Că, asemenea tatălui, socotea că acumularea averii şi a unei moşii frumoase este mai presus de mulţumirea pe care ţi-o dă afecţiunea firească.

Î. N-ai pomenit nimic de cel cu numele de Farthing şi nici de servitoare.

R. S-a pus problema unui servitor pentru mine. Domnul Bartholomew m-a întrebat dacă cunosc o persoană de încredere, pe cineva isteţ, capabil să joace un rol şi să fie de ajutor la drum, să ne apere de tâlhari şi de alţii asemenea. Şi mi-a venit în minte cineva.

Î. Cum îl cheamă?

R. E şi mai nevinovat decât mine, cel puţin în această privinţă.

Î. Ce vrei să spui prin „cel puţin în această privinţă"?

R. L-am cunoscut pe când era portar la Drury Lane[1], însă a fost dat afară pentru neglijenţă. Cusurul lui e că bea zdravăn – din păcate, un lucru obişnuit în profesia noastră.

Î. E şi el actor?

R. Bănuiesc că ar fi putut deveni, cândva. Din când în când mai primea câte un rol mărunt, fie de bufon, fie de servitor, avea ceva îndemânare la poante. E velş de origine şi o dată, aflându-se la strâmtoare, a interpretat rolul portarului din *Macbeth* a lui Shakespeare când, din cauza îmbolnăvirii actorului, n-am găsit pe nimeni altcineva. A făcut impresie destul de bună şi chiar ne gândeam să-l angajăm. Însă

1. Teatru londonez.

niciodată nu știa bine replicile dacă erau mai lungi, nici măcar atunci când era treaz.

Î. Cum îl cheamă?

R. David Jones.

Î. Și zici că nu l-ai mai văzut de la Întâi Mai?

R. Nu, domnule. Ba chiar cu o zi înainte, ca să fiu mai precis. Fiindcă și-a luat tălpășița noaptea, fără să ne caute.

Î. N-a continuat drumul cu tine sau cu domnul Bartholomew?

R. Nu.

Î. O să ajungem și acolo, când va fi cazul. De atunci nu l-ai mai văzut? Nici n-ai auzit de el?

R. Vă dau cuvântul de onoare. Acu' vreo zece zile m-am întâlnit cu cineva pe stradă care-l cunoștea bine și l-am întrebat. Și nici el nu-l văzuse sau auzise ceva de el de patru luni.

Î. Știi unde locuia?

R. Nu știu decât o crâșmă pe Berwick Street unde se ducea des și unde am întrebat și eu de câteva ori de când m-am întors. Nu l-a văzut nimeni.

Î. Vorbim despre Farthing?

R. Da, când a fugit, mi-a scris un bilet că se duce să-și vadă mama, în Țara Galilor. La Swansea. Îmi povestise pe vremuri că ținea o berărie prăpădită, dar nu știu dacă așa este sau dacă s-a dus acolo. Altceva nu mai am știință.

Î. L-ai angajat?

R. L-am adus să-l prezint domnului Bartholomew, care l-a acceptat. E un individ bine făcut, se pricepe la arme și pare curajos, e meșter la cai, așa că a fost angajat. A mai jucat o dată și rolul unui sergent beat, un fanfaron necioplit din piesa domnului Farquhar, *Ofițerul recrutor,* unde a obținut aplauze serioase, cu toate că nu le merita, fiindcă, să spunem lucrurilor pe nume, era atât de beat până să înceapă piesa, încât nici n-a fost nevoie să mai interpreteze; și de fapt nici n-ar fi fost în stare, chiar să fi vrut. Însă s-a luat hotărârea să mai interpreteze ceva în rolul respectiv ca să slujească planului.

Î. Pe câți bani?

R. Zece guinee în total, pe care urma să i le plătesc la sfârşit, în afară de una ca arvună, ca să nu se îmbete şi să aibă din ce trăi.
Î. Dar nu i-ai mai plătit?
R. Nu, domnule. Sau doar o sumă mică, după cum am să vă povestesc. Şi asta nu e decât o fărâmă din misterul întregii chestiuni pentru că şi-a luat tălpăşiţa, tocmai când le câştigase cu prisosinţă.
Î. I s-a spus totul?
R. Că scopul nostru era să facem o călătorie în taină, sub nume false. Că la mijloc era o chestiune sentimentală.
Î. Şi n-a obiectat?
R. Nu. M-a crezut pe cuvânt că nu era nimic necurat în toată afacerea. Mi-era îndatorat.
Î. Cu ce-l ajutaseşi?
R. Îl angajasem, după cum am mai spus. I-am obţinut o slujbă când a fost dat afară de la Drury Lane. I-am împrumutat mici sume de bani cu diverse ocazii. E mai mult leneş decât ticălos.
Î. Ce slujbă?
R. De vizitiu la răposata doamnă Oldfield, actriţa. Însă a fost nevoită să-l dea afară, se îmbăta prea des. De atunci a trăit de pe o zi pe alta. A fost o vreme copist la un samsar, apoi a spălat geamuri, mai recent din nou vizitiu, şi câte şi mai câte. E bun la toate.
Î. Mie-mi sună a ticălos.
R. Ne-a convenit, domnule, ce mai calea-valea. E mare fanfaron când e cu cei de-o teapă cu el. Gură bogată, nu glumă. Şi cum servitorul domnului Bartholomew era mut, ne-am gândit că un individ ca Jones ar fi putut îndepărta bănuielile prin locurile unde am fi tras noaptea. Fiindcă şi când e beat sau indiferent de înfăţişare, ştie să-şi ţină gura. Nu-i prost şi nici mai necinstit decât alţii.
Î. Prea bine. Acum ce-i cu servitoarea?
R. Am uitat să vă spun, domnul Bartholomew mă prevenise că va veni cu noi. Dar n-am văzut-o până ce am ajuns la Staines. M-a anunţat că era chiar servitoarea despre care îmi vorbise, confidenta domnişoarei, cea care fusese dată

afară pentru ce făcuse. Dumnealui pusese să fie adusă la Londra și îi oferise protecție și acum o ducea să-și întâlnească stăpâna. La prima întâlnire n-am prea băgat-o în seamă. Părea cu adevărat servitoarea unei doamne.

Î. Ți-a fost prezentată drept Louise? N-ai auzit s-o fi strigat și altfel?

R. Nu, domnule, n-au strigat-o altfel.

Î. Nu ți s-a părut că e prea delicată și prea semeață pentru rangul ei?

R. Câtuși de puțin, domnule. Tăcută și reținută în purtare.

Î. Dar plină de nuri, nu?

R. Avea ochi frumoși, domnule, și chip plăcut. Iar când se aventura să rostească ceva, o făcea destul de bine. Avea o frumusețe de rând, dar mie mi s-a părut prea slabă și șuie. Însă trebuie să vă spun că și în privința ei e un mare mister; și în privința bărbatului ei.

Î. Ce-i cu ăsta din urmă?

Î. Păi, domnule, în afara defectelor naturale, nu semăna câtuși de puțin cu un servitor. Dacă n-ar fi purtat o livrea albastră când a venit prima oară la mine la ușă, nu știu dacă l-aș fi luat drept servitor. Avea privirea unui idiot și nici una dintre manierele obișnuite pentru rangul său; ca și cum n-ar fi fost niciodată într-o societate aleasă, și nici n-ar fi cunoscut ce înseamnă respectul pentru cei mai presus de el. Și nici nu purta livrea când călărea, ci părea un simplu băietan de la țară; aducea mai degrabă a vagabond irlandez decât a slujitorul unui domn și în nici un caz al stăpânului său și al servitoarei. Și, domnule, nu v-am relatat nici pe jumătate... sunt alte lucruri și mai stranii.

Î. Toate la timpul lor. Să revenim la călătorie. Domnul Bartholomew a organizat totul?

R. În privința rutei, da. Zicea că se teme de drumul de Bristol pentru că e foarte frecventat și credea că probabil unchiul pusese pe cineva la pândă la Marlborough sau Bristol ca să-i dea de știre. Prin urmare am luat-o spre sud, ca pentru Exeter, sub pretextul că aveam afaceri acolo înainte de a o vizita pe presupusa mea soră din Bideford.

Î. Ți-a spus lucrul ăsta înainte de a pleca – cum că avea intenția să ajungă la Bideford?
R. Da. Însă ne-a rugat să-l ajutăm în planul său, spunându-ne că era prima oară în viață când recurgea la prefăcătorie și noi ne pricepeam mai bine să ducem la îndeplinire asemenea lucruri. Așa că l-am sfătuit după cum am relatat.
Î. Unde v-ați întâlnit prima oară?
R. S-a hotărât ca Jones și cu mine să plecăm singuri cu diligența până la Hounslow cu o zi înainte și să tragem la hanul Bull de acolo.
Î. Asta a fost pe 25 aprilie?
R. Da. Și acolo o să găsim caii ce ne reveneau și pe urmă, a doua zi dimineața, să pornim în zori de zi pe drumul de Staines, unde îi vom întâlni pe dumnealui, servitorul și servitoarea. Și așa s-a și întâmplat. Am dat peste ei cu o milă înainte de Staines.
Î. De unde veneau?
R. Nu știu, domnule. Nu s-a discutat. Poate trăseseră la Staines și se întorseseră ca să ne iasă în cale. Am trecut totuși de locul acela fără să ne oprim când am ajuns acolo.
Î. Nu s-a petrecut nimic la această întâlnire?
R. Nu, domnule. Mărturisesc că am pornit nu fără un oarecare simțământ de nerăbdare, ca și cum ne aștepta o întâmplare fericită.
Î. Vi s-a plătit înainte de a porni?
R. Un avans din ce căzuserăm de acord și la fel și lui Jones, cu toate că banii lui mi i-a dat mie. Aveam o sumă cu care să mă ocup de cele necesare.
Î. Cât?
R. Zece guinee pentru mine și una pentru Jones. De aur.
Î. Și restul?
R. Mi s-a dat o poliță când ne-am despărțit, în ultima dimineață. Am încasat-o.
Î. De la cine?
R. Domnul Barrow din strada Lombard.
Î. Negustorul rus?
R. Da.

Î. Dă-i drumul și scutește-mă de mărunțișuri. Vreau să aud tot ce se referă la descoperirea ta, cum că domnul Bartholomew era altă persoană decât susținea.

R. Suspiciunea nu s-a lăsat așteptată, domnule, pot să vă spun. Călăream de vreo oră, când mi-a fost zdruncinată prima oară încrederea. Rămăsesem puțin în urmă cu Jones, care ducea calul de povară, când mi-a spus că avea să-mi comunice ceva, dar dacă eu consideram că e deplasat, să-i poruncesc să-și țină gura. I-am spus că poate vorbi. S-a uitat în față, înspre servitoarea care călărea, așezată îndărătul lui Dick, într-o parte, și a spus: Domnule Lacy, cred că pe tânăra asta am mai văzut-o, și nici vorbă să fie servitoarea unei doamne. Pe urmă a zis că o văzuse cu vreo două sau trei luni înainte intrând într-un bordel din spatele lui St James, la cumătra Claiborne, cum i se spune în popor. Cunoștința care îl însoțea i-a spus că tânăra era – dacă-mi iertați expresia – una dintre bucățelele faine care lucrau acolo. Am rămas înmărmurit, după cum vă puteți imagina, domnule, și l-am silit să declare dacă nu se înșela. La care a recunoscut că o văzuse doar în trecere și la lumina felinarului și că n-ar putea să jure, însă că găsea asemănarea prea izbitoare ca să se fi înșelat. Mărturisesc că am rămas fără replică, domnule Ayscough. Știu ce câștigă cu meseria lor astfel de creaturi și patroanele lor, și deși am auzit că femeile de teapa lui Claiborne împrumută pentru o noapte câte un trup libertinului cu dare de mână, nu-mi venea să cred că femeia ar fi consimțit la așa ceva pentru o călătorie ca a noastră. Și nici nu vedeam de ce ar fi făcut-o. Îmi repugna ideea că domnul Bartholomew mă mințise atât de cumplit și nici nu puteam să concep că o târfă cunoscută, dacă era cazul, s-ar fi lăsat angajată ca servitoare. Pe scurt, domnule, i-am spus lui Jones că fără îndoială se înșela; dar dacă ar fi avut o ocazie potrivită, să stea de vorbă cu fata, să vadă dacă nu poate scoate mai mult de la ea.

Î. Jones n-a fost în stare să-și aducă aminte cum i se spunea la bordel?

R. N-avea un nume potrivit şi nici creştinesc, domnule. Era însă cunoscută de cei care frecventau casa drept Fecioara Quaker.
Î. Ce înseamnă asta?
R. Că făcea pe modesta ca să stârnească şi mai mult poftele celor dezmăţaţi.
Î. Se îmbrăca la fel ca aceia din secta quakerilor?
R. Mă tem că da.
Î. Şi a vorbit cu ea, după cum l-ai sfătuit?
R. Da, domnule, ceva mai târziu în aceeaşi zi. Mi-a zis că nu i-a spus prea multe. Doar că se născuse la Bristol şi abia aştepta să-şi vadă iar tânăra stăpână.
Î. Şi a părut că ascunde ceva cu privire la falsul pretext?
R. Da, dar când Jones a încercat s-o tragă de limbă, n-a fost dispusă să pălăvrăgească. Spunea că domnul Bartholomew îi poruncise să tacă. Jones mi-a spus că părea mai mult timidă decât altfel. Vorbea şoptit şi răspundea de cele mai multe ori cu da sau nu, sau pur şi simplu dădea din cap. Jones începuse să şovăie, ba chiar a recunoscut acest lucru, gândind că persoana care îşi închipuise că este n-ar fi putut fi atât de modestă şi că el probabil se înşela. Pe scurt, domnule, bănuielile noastre au fost adormite la vremea aceea.
Î. Ai vorbit despre asta cu domnul Bartholomew?
R. Nu, domnule. Nici până la sfârşit, după cum o să vă spun.
Î. A vorbit separat cu fata? A dat vreun semn de înţelegere tainică?
R. Atunci nu, domnule, şi nici din câte am văzut sau auzit. Pe parcursul călătoriei a părut destul de indiferent faţă de ea, ca şi cum fata nu era mai mult decât un balot, o boccea. Trebuie să vă spun că de cele mai multe ori a călărit de unul singur. M-a rugat în câteva rânduri să-l scuz că nu era prea politicos să adopte rolul de pustnic înăcrit, după cum s-a exprimat, însă trebuia să înţeleg că era plin de gânduri pentru ce urma să vină şi detaşat de prezent. La vremea aceea, nu mi s-a părut nimic anormal, ba chiar cât se poate de firesc la un îndrăgostit încrezător.
Î. Îl scutea de neplăcerea de a se preface?

R. Acum așa cred.
Î. Deci, în general, nu prea ai conversat cu el?
Î. Prea puțin, deși din când în când a călărit alături de mine. În acea primă zi n-a fost nimic important. Am vorbit despre locurile prin care am trecut, despre cai și drum, chestiuni de genul ăsta. Nu despre ceea ce aveam de îndeplinit. M-a întrebat mai mult despre viața mea și părea gata să asculte ce-i povesteam, despre mine și bunicul meu, despre rege, deși am avut impresia că o făcea mai mult din politețe decât dintr-o curiozitate reală. În general, cu cât înaintam spre apus, devenea mai tăcut. În afară de asta, în mod direct, prin învoială, nu trebuia să răscolesc lucrurile. Întâmplarea a făcut că totuși am aflat câte ceva de la el. Este adevărat, domnule Ayscough, că în rolul pe care-l aveam în *Opera de trei parale* îmi băteam joc de sir Robert Walpole, însă vă rog mult să credeți că actorii trebuie să se dedubleze întotdeauna, o persoană pe scenă și alta în afara ei. Păi, chiar în prima zi a trebuit să trecem de landa de la Bagshot și Camberley, iar eu, personal, nu eram nici pe departe Robin, vă asigur, căci am călărit cu inima cât un purice ca nu cumva ceea ce era în piesă să se întâmple cu adevărat – și nici nu s-a întâmplat, slavă Domnului.
Î. Da, da, Lacy, dar astea n-au nici o legătură cu ceea ce ne interesează.
R. Cu tot respectul pe care vi-l datorez, domnule, trebuie să vă contrazic. Ce vă spun dumneavoastră i-am spus și domnului Bartholomew; și am continuat să vorbesc frumos despre politica actualului guvern de *quieta non movere,* la care mi-a aruncat o privire, ca și cum ar fi spus că nu e de acord. Iar când l-am încolțit să-mi spună părerile personale, mi-a declarat că în privința lui sir Robert trebuie să recunoască că este un bun organizator și un om de afaceri potrivit pentru problemele națiunii – și că omul care se străduiește să fie pe placul și al moșierului, și al negustorului de la oraș probabil că nu e un prost; cu toate astea, socotea că marele principiu fondator al administrației celui tocmai pomenit era probabil greșit. Căci, spunea dumnealui,

cum poate veni o lume mai bună dacă actuala lume nu se poate schimba? Şi m-a întrebat dacă nu cred că, dintre scopurile divine ale Creatorului, acesta, cel puţin, ne era cât se poate de clar: că, dându-ni-se libertatea de a alege şi a ne mişca, precum o corabie pe vastul ocean al timpului, nu înseamnă neapărat că mai bine am face să stăm în rada portului unde am fost construiţi şi lansaţi la apă. Pe urmă că negustorii şi interesele lor vor guverna curând această lume, că am văzut deja asta la oamenii de stat, fiindcă, spunea el, un om de stat poate fi cinstit două săptămâni, însă nu o lună întreagă; iar această filosofie mercantilă este valabilă începând cu cei mai prăpădiţi găinari şi negustori. Pe urmă mi-a zâmbit atât de trist şi a adăugat: Cu toate că nu îndrăznesc să-i spun tatălui meu asemenea lucruri. La care eu am răspuns că tare mi-e teamă că taţii doresc întotdeauna să-şi aibă fiii după propria lor imagine. Mi-a răspuns: Şi nimic nu se va schimba până la sfârşitul veacurilor – ei, Doamne, Lacy, ştiu prea bine. Dacă fiul nu se pleacă în faţa fiecărei Legi Paterne cu jurământ de credinţă, e condamnat, nu mai are trai.

Î. Altceva n-a mai spus despre tatăl dumnealui?

R. Din câte mi-aduc aminte, nu, domnule. Doar ce a spus la început că era prea sever; şi altă dată când a spus că era un prost bătrân şi fratele lui mai mare aşijderea. În această ocazie amintită, a încheiat mărturisind că în general politica îl lasă rece; şi mi-a citat opinia unui anume Saunderson, care preda matematicile la Universitatea Cambridge şi care se pare că i-a fost profesor câtă vreme a studiat acolo; pe care o dată l-a auzit răspunzând la o întrebare asemănătoare ce i se pusese că orice fel de politică seamănă cu norii în faţa soarelui, adică e mai degrabă o pacoste necesară decât un adevăr.

Î. Şi împărtăşea această părere?

R. Aşa mi-a dat de înţeles. Căci altă dată mi-aduc aminte că s-ar fi exprimat cam aşa: Ne putem lipsi fără probleme de trei părţi ale acestei lumi; adică făceau umbră pământului degeaba sau cel puţin aşa socotea dumnealui. Acum însă

vorbea mai mult despre domnul cel învăţat care orbise, totuşi, prin inteligenţă, depăşise acea deficienţă; şi se pare că era foarte îndrăgit şi venerat de elevii săi.

Î. Domnul Bartholomew a vorbit despre religie, despre Biserică?

R. Doar o dată, domnule, ceva mai târziu. Am întâlnit un reverend pe drum, mai bine spus, stătea pe marginea lui, căci era prea beat ca să încalece şi omul îşi ţinea calul lângă el până ar fi fost gata să călărească din nou. Văzându-l, domnul Bartholomew s-a arătat dezgustat şi a spus că asemenea cazuri erau mult prea frecvente şi că nu era de mirare că turma se risipise, având asemenea păstori. Continuându-ne discuţia, s-a declarat un duşman înverşunat al făţărniciei. Că Dumnezeu a aşezat văluri preţioase şi cât se poate de necesare peste tainele Sale, însă trimişii Lui le-au folosit prea des pentru a-şi interpreta greşit îndatoririle, ducându-i spre neştiinţă şi prejudicii josnice. Credinţa lui era că omul este până la urmă judecat, şi sufletul îi este mântuit prin faptele sale, nu printr-o etalare făţişă de credinţă; că nici o biserică recunoscută n-ar lăsa loc unui temei atât de evident, căci prin aceasta şi-ar nega propria moştenire şi toate puterile pământene.

Î. Astea sunt dogmele liber-cugetătorilor. Nu le-ai criticat?

R. Nu, domnule. Le-am apreciat.

Î. Că luau în derâdere biserica recunoscută?

R. Că-i luau în derâdere pe ipocriţi, domnule Ayscough. Noi, cei care păşim pe scenă, nu suntem singurii interpreţi de roluri din această lume. Cu tot respectul, domnule, eu aşa cred.

Î. Ce crezi tu, Lacy, duce la răzvrătire. Batjocorirea proprietarilor, batjocorirea îndatoririlor. Dar ajunge cu astea, sunt vorbe în vânt. Unde aţi tras în noaptea aceea?

R. La hanul Angel, Basingstoke. De acolo am plecat devreme spre Andover şi Amesbury, unde de fapt am şi înnoptat a doua zi.

Î. Deci nu eraţi în mare grabă?

R. Nu, şi chiar mai puţin a doua zi, căci atunci când am ajuns la Amesbury, a spus că vrea să vadă vestitul templu

păgân din apropiere, de la Stonehenge. Și că ar trebui să ne oprim la Amesbury, deși am fi putut să plecăm mai departe, așa cum mă așteptam.

Î. Și n-ai fost surprins?

R. Ba da, domnule.

Î. Deocamdată ne oprim aici. Grefierul meu o să te conducă să iei masa și la ora trei fix reluăm discuția.

R. Doamna Lacy mă așteaptă cu masa acasă, domnule.

Î. Atunci o să te aștepte degeaba.

R. Nu pot să-i trimit vorbă că sunt reținut?

Î. Nu poți.

Același depune mărturie în continuare, sub jurământ, *die annoque praedicto.*

Î. Cu o noapte înainte de a ajunge la Amesbury, nu s-a petrecut nimic la Basingstoke?

R. Nu, domnule, totul a fost așa cum prevăzuserăm. Domnul Bartholomew a jucat rolul nepotului meu, mi-a luat camera cea mai bună de la hanul Angel și în public mi-a arătat tot respectul cuvenit. Am cinat la mine în odaie, pentru că n-a vrut să meargă în sala comună, nici acolo, nici în altă parte. Și nici n-a zăbovit, domnule, după ce am mâncat, s-a retras imediat în cameră și m-a lăsat să fac ce vreau, lucru pe care nu l-a numit lipsă de politețe, ci o favoare pe care mi-o făcea, întrucât era o persoană foarte plicticoasă. După aceea nu l-am mai văzut.

Î. Nu știi ce-a făcut?

R. Nu, domnule. Probabil că a citit. Adusese cu dânsul un cufăr mic pe care îl numea *bibliotheca viatica* și pe care l-a deschis de două sau trei ori. La un han, în Taunton, am fost nevoiți să împărțim aceeași odaie. Iar acolo a citit diverse hârtii scoase din cufăr, imediat ce a terminat de mâncat.

Î. În cufăr erau cărți sau hârtii?

R. Ambele. M-a asigurat că toate erau de matematică, biblioteca lui itinerantă, după cum am mai spus, și că studiul lor îi îndepărta gândurile de la alte probleme mai chinuitoare.

Î. Ţi-a dat vreodată mai multe amănunte în privinţa lor?
R. Nu, domnule.
Î. Şi nu l-ai întrebat?
R. Nu, domnule. Nu sunt în măsură să judec asemenea chestiuni.
Î. Ai văzut vreun titlu de carte?
R. Am observat o lucrare a lui sir Isaac Newton, în limba latină, dar titlul nu mi-l mai amintesc. Domnul Bartholomew a vorbit despre dânsul cu un respect mai mare decât pentru oricine altcineva, consideraţie pe care spunea că o dobândise de la tutorele său din Cambridge, domnul pe care l-am pomenit mai devreme, domnul Saunderson. Într-o zi chiar a încercat, pe când călăream, să explice doctrina lui sir Isaac. Dar trebuie să recunosc, domnule, că n-am priceput nimic; şi l-am încunoştinţat politicos că-şi irosea timpul cu mine. Şi din nou, când am ajuns la Taunton Deane, mi-a vorbit despre un călugăr învăţat care a trăit cu multe secole în urmă şi care dăduse peste o metodă de a multiplica numerele. Lucru pe care aş fi putut să-l înţeleg, era simplu, cu excepţia adaosului de ultime două cifre care o alcătuiesc pe următoarea, de exemplu unu, doi, trei, cinci, opt, treisprezece, douăzeci şi unu, şi tot aşa mai departe. Domnul Bartholomew susţinea că, personal, credea că aceste numere apar, deşi în taină, în multe locuri din natură, ca un fel de cifru divin pe care trebuie să-l copieze toate lucrurile vii, ca un raport între numerele succesive; reprezenta de asemenea un secret al grecilor, care descoperiseră o proporţie perfectă, cred că a spus că e unu la unu şi şase zecimi. Mi-a arătat cu degetul tot ceea ce se afla din întâmplare în jurul nostru, spunându-mi că aceste numere pot fi citite acolo; mi-a mai dat şi alte exemple, pe care acum nu mi le amintesc, în afară că multe se potriveau cu ordinea petalelor şi a frunzelor din copaci şi ierburi, şi câte şi mai câte.
Î. Era preocupat de ideea asta a cifrului?
R. Nu, domnule. Era o chestiune de curiozitate.
Î. Pretindea că aflase un secret al naturii, nu?

R. N-aş spune aşa ceva, domnule Ayscough; mai degrabă că dăduse peste un astfel de secret, însă nu reuşise să-l cerceteze pe deplin.

Î. Nu ţi s-a părut ciudat că are asemenea preocupări şi că-şi luase cu el biblioteca itinerantă, dacă întreaga călătorie avea cu totul alt scop?

R. Întru câtva, domnule. Cu cât înaintam, cu atât îmi dădeam mai mult seama că nu era un om obişnuit, şi nicidecum un îndrăgostit oarecare. L-am bănuit a fi mai serios în preocupările sale ştiinţifice decât recunoştea pe faţă, şi cred că nu avea intenţia să se lipsească de ele în exilul care ar fi urmat răpirii.

Î. Mai am o ultimă întrebare. Ai văzut în cufărul lui un instrument cu înfăţişare de ceas, cu multe roţi şi făcut din alamă?

R. Nu, domnule.

Î. Totuşi spui că ai văzut cufărul deschis?

R. Era întotdeauna plin cu hârtii răvăşite deasupra. N-am reuşit să văd tot ce conţinea.

Î. Şi nici nu l-ai văzut slujindu-se de un asemenea instrument?

R. Nu, domnule.

Î. Să revenim la Amesbury.

R. Aş remarca altceva mai înainte, ceva ce s-a întâmplat la Basingstoke.

Î. Prea bine.

R. E vorba de servitoarea Louise. Jones mi-a spus că şi ea urma să aibă o odaie separată, nu să doarmă împreună cu slujnicele, după cum e obiceiul. Nici nu mânca la masă cu ele, ca celelalte; urma ca mutul să-i ducă mâncarea sus, la ea în odaie. Mai mult, că şi-a dat seama că mutul era topit după ea, ceea ce i s-a părut ciudat. Am stat de vorbă despre asta, totuşi n-am ajuns la nici o concluzie.

Î. Şi ea era topită după el?

R. Pentru asta n-a putut să pună mâna în foc, domnule, doar că nu-l apostrofa în faţă. Ar fi mai multe de spus în legătură cu acest lucru. Acum însă am amintit în treacăt.

Î. Dar fata – dormea şi mânca separat?

R. Da, domnule, acolo unde găseam odăi. Pentru că la un han, în Wincanton, a fost o discuție cu privire la această pretenție neașteptată, astfel că până la urmă s-a cerut părerea domnului Bartholomew și dumnealui a spus că fata are dreptul la ceea ce dorește. Eu, personal, n-am fost martor, însă Jones mi-a povestit incidentul.

Î. Treci la Amesbury.

R. După cum v-am relatat, până să ajungem, domnul Bartholomew a spus că ar trebui să înnoptăm acolo, cu toate că puteam să mergem mai departe. Că dorea să viziteze templul și după ce luam masa, puteam, dacă doream, să-l însoțesc călare pe deal ca să-l admirăm. Ziua era frumoasă, distanța mică, aveam o oarece curiozitate să văd locul, cu toate că, mărturisesc, mi s-a părut mai puțin impunător și mai primitiv decât mi l-am închipuit. L-ați vizitat, domnule?

Î. L-am văzut într-o gravură. V-au însoțit slujitorii?

R. Numai Dick. Domnul Bartholomew și cu mine am descălecat și am luat-o pe jos printre pietroaie. Spre surpriza mea, dumnealui părea familiarizat cu locul, deși îmi spusese că, asemeni mie, nu-l mai văzuse până atunci.

Î. Cum vine asta?

R. Păi, domnule, a început să dezvolte ideea presupusei sale religii barbare, scopul pilaștrilor legați între ei prin alte pietre, cum trebuie că a arătat tot templul înainte de a fi fost în ruine. Și multe altele. L-am întrebat mirat de unde cunoștea atâtea lucruri, la care mi-a zâmbit și a spus: Nu prin magie neagră, Lacy, te asigur. Și mi-a mai spus că-l întâlnise pe reverendul Stukeley din Stamford, anticarul, îi văzuse desenele și schițele de hărți, și stătuse de vorbă cu el. Mi-a enumerat alte cărți și tratate despre monument, pe care le citise, și totuși găsea că ideile domnului Stukeley erau mai corecte și meritau mai multă atenție.

Î. Deci atunci și-a dezlegat limba?

R. Într-adevăr, domnule. Vorbea ca un om extrem de instruit. Mărturisesc că am fost șocat mai mult de cunoștințele pe care le avea decât de locul însuși. M-a întrebat, în treacăt, dacă dau crezare credinței anticilor în zilele nefaste. I-am

spus că nici nu mă gândisem la aşa ceva. Prea bine, a spus el, atunci prin contrast: ai face cu inima uşoară premiera unei piese într-o zi de vineri care este şi o zi de treisprezece ale lunii? Am mărturisit că n-aş face-o, deşi pentru mine asemenea lucruri reprezintă o superstiţie. Şi a spus: Aşa cum cred majoritatea oamenilor, dar s-ar putea să greşească. Pe urmă m-a luat deoparte şi mi-a arătat o piatră mare, cam la vreo cincizeci de paşi distanţă, şi mi-a spus că în ziua solstiţiului de vară soarele se ridică pe acea lespede, din centrul templului unde ne aflam. Un alt învăţat, al cărui nume nu mi-l amintesc, ajunsese la aceeaşi concluzie: că templul fusese construit în aşa fel încât să corespundă acestei zile, ceea ce nu era o simplă întâmplare. Pe urmă a spus: Uite ce e, Lacy, anticii cunoşteau un secret pentru care aş da tot ce am. Îşi cunoşteau meridianul vieţii, iar eu încă îl caut pe al meu. Trăiau în întuneric în toate celelalte privinţe, mi-a spus, totuşi aveau lumina asta formidabilă, pe când eu trăiesc în lumină şi mă împiedic de fantome. Am făcut observaţia că, din câte îmi relatase, tare mi-era teamă că fermecătoarea ţintă a călătoriei noastre nu era nici pe departe o fantomă. La care a părut luat prin surprindere, domnule, însă a zâmbit şi mi-a răspuns: Ai dreptate, rătăcesc pe păşuni întunecate. Am făcut câţiva paşi în tăcere, pe urmă a reluat: Totuşi nu ţi se pare ciudat că sălbaticii ăştia primitivi au păşit în locul în care nouă ne e teamă să intrăm şi au avut cunoştinţă de lucruri pe care noi abia începem să le desluşim? Păi, până şi marele filosof sir Isaac Newton este în faţa lor doar un prunc neajutorat. I-am spus că nu înţeleg ce cunoştinţe tainice ar putea fi astea, domnule Ayscough. La care răspunsul dumnealui a fost: Ce altceva decât că Dumnezeu este mişcarea eternă, Lacy. Asta este prima lui machetă de demonstraţie a mişcării. Cunoşti oare adevăratul nume al acestei adunături de pietroaie? Chorum Giganteum, dansul Gogilor şi Magogilor. Cei de la ţară spun că nu va mai dansa până în Ziua Judecăţii de Apoi. Dar se roteşte şi dansează şi acum, numai dacă am avea ochi cu care să vedem.

Î. Şi tu ce-ai priceput?

R. Lucrurile au fost spuse într-o doară, domnule, ca şi cum îşi râdea de neştiinţa mea. Iar eu, cu toate astea, i-am întors-o în acelaşi spirit dezinvolt. M-a asigurat că nu vorbea în derâdere şi că vorbele lui aveau un sâmbure de adevăr. Căci noi, muritorii, suntem ferecaţi ca la Newgate, zicea dumnealui, prin fiarele şi zăbrelele propriilor simţuri şi prin scurta viaţă care ne e dată, şi deci suntem orbi; că pentru Dumnezeu timpul este o singură noţiune, un etern prezent, în vreme ce noi suntem siliţi a-l vedea drept trecut, prezent şi viitor – ca în istorie. Pe urmă a arătat în jur, către pietroaie şi a spus: Nu te cuprinde admiraţia că, poate înaintea Romei, înaintea chiar a lui Hristos Însuşi, aceşti sălbatici care au potrivit pietroaiele de aici aveau cunoştinţă de ceva la care nici Newtonii, nici Leibnizii noştri nu pot ajunge? Pe urmă, a asemuit omenirea cu un public spectator care nu ştia nimic despre actori şi că ei joacă un text fix, scris, şi nu avea deloc habar că îndărătul actorilor se află un autor şi un regizor. La care, domnule, eu am îndrăznit să-i spun că ştim exact că există un Autor în spatele tuturor şi iarăşi ştim prea bine că textul Lui e sacru. La care mi-a zâmbit din nou şi mi-a spus că nu neagă existenţa unui atare Autor, totuşi trebuie să-mi ceară îngăduinţa de a se îndoi în privinţa actualei noastre idei despre El; căci, spunea dumnealui, ar fi mai corect să spunem că semănăm cu personajele dintr-o poveste sau un roman, care nu aveau habar că erau cum erau; şi că ne considerăm cât se poate de reali, fără să ne dăm seama că suntem de fapt alcătuiţi din vorbe şi idei imperfecte şi că slujim altor scopuri, cu mult diferite de cele pe care le presupunem. Ne-am putea închipui acest mare Autor într-un fel sau altul, după imaginea noastră, uneori nemilos, alteori îndurător, aşa cum îi vedeam şi pe regii noştri. În realitate, nu ştim despre El şi scopurile sale mai mult decât ştim ce zace pe lună sau în lumea de apoi. Ei bine, domnule Ayscough, la asta eram pregătit să-i dau o replică, pentru că aveam impresia că începuse să vorbească dispreţuitor despre religia recunoscută. Pe urmă, brusc,

ca şi cum nu mai dorea să discute asemenea chestiuni, a făcut un semn către slujitorul său care aştepta în apropiere; şi mi-a spus că trebuie să facă nişte măsurători pe care i le ceruse domnul Stukeley. Că întreaga operaţiune este plicticoasă şi că nu vrea să-mi pună răbdarea la încercare.

Î. Deci ţi s-a spus să pleci?

R. Eu aşa am interpretat, domnule. Parcă vorbise mai mult decât trebuie şi-şi spunea în sinea lui că ar fi bine să găsească o scuză ca să tacă.

Î. Ce-ai înţeles din ce-a vrut să spună cu taina asta mare la care nu putem ajunge?

R. Ca să răspund, domnule, trebuie să mai înaintez un pic.

Î. Atunci, înaintează.

R. Trebuie să vă spun că în ziua aceea nu l-am mai văzut pe domnul Bartholomew. Dimineaţa am prins ocazia când călăream pe lângă monument, în drum spre apus, şi l-am făcut să-mi împărtăşească în continuare din părerile dumnealui cu privire la antici şi în ce constă secretul lor; la care mi-a răspuns: Ştiu că nu ştiu nimic. Pe urmă a adăugat: Îţi răspund în şarade, aşa-i? La care, domnule, am recunoscut că da şi l-am rugat să-mi explice. Iar dumnealui mi-a spus: Noi, modernii, suntem corupţi de trecutul nostru, de învăţătură şi de istorici; şi cu cât ştim mai mult ce s-a întâmplat, cu atât ştim mai puţin despre ceea ce se va întâmpla; căci, după cum am mai spus, suntem asemeni personajelor dintr-o poveste, fixate din intenţia altcuiva să fim bune sau rele, fericite sau nefericite, cum se nimereşte. Totuşi cei care au înălţat şi au potrivit acele pietroaie au trăit înainte de începutul poveştii, Lacy, într-un prezent fără de trecut, aşa cum foarte greu ne-am putea închipui despre noi. Pe urmă a vorbit despre credinţa domnului Stukeley, şi anume că monumentul fusese ridicat de cei numiţi druizi şi că aceştia veniseră prima oară de pe Pământul Sfânt, aducând cu ei sămânţa creştinismului; că el totuşi era încredinţat că reuşiseră să pătrundă o anume parte a misterului timpului. Căci istoricii romani, deşi duşmani ai lor, susţinuseră acelaşi lucru, adică faptul că erau în stare să prevadă viitorul citindu-l în zborul

păsărilor şi forma ficatului; totuşi el, personal, considera că erau mult mai subtili, după cum dovedea şi monumentul, dacă erai în stare să-l interpretezi cum trebuia, în termeni matematici. Şi de aceea făcea acele măsurători. Şi a mai spus: Sunt încredinţat că au cunoscut cartea şi povestea acestei lumi, până la ultima pagină, aşa cum dumneata îl cunoşti pe Milton – căci, drept să vă spun, umblu cu cartea lui în buzunar, domnule Ayscough, iar domnul Bartholomew mă întrebase ce citesc.

Î. Şi tu ce i-ai răspuns?

R. Că i-aş admira, dacă, fiind în stare să citească viitorul, au ştiut că vor fi cuceriţi de romani şi că vor dispărea de pe faţa pământului. La care mi-a răspuns: Au fost un neam de profeţi şi filosofi nepătaţi, dar neputincioşi într-un război cu cei de talia romanilor, şi pe urmă a adăugat: Oare Hristos însuşi n-a fost crucificat?

Î. Nu-ţi spusese mai devreme că omul are posibilitatea să aleagă şi deci să schimbe cursul vieţii – iar acum susţinea exact contrariul, că istoria lui este predestinată, dacă s-ar putea citi în zilele ce vor veni, iar noi avem aceeaşi libertate ca şi personajele fixe dintr-o carte gata scrisă?

R. Domnule Ayscough, şi mie mi-a trecut prin cap observaţia pe care aţi făcut-o, şi chiar i-am dat glas. La care mi-a răspuns că avem posibilitatea să alegem în lucrurile mărunte, ca, de exemplu, să aleg cum anume să interpretez un rol, cum să mă costumez, ce gesturi să fac şi toate celelalte; totuşi, până la sfârşit, în chestiunile majore, mă supun acelui rol şi-l prezint aşa cum l-a conceput autorul. Şi a mai spus că, deşi crede într-o providenţă universală, într-una particulară nu crede, şi anume că Dumnezeu se află şi în cei depravaţi şi vicioşi aşa cum El se află în cei buni şi merituoşi, şi nici că El ar îngădui celor pe care îi inspiră şi care sunt nevinovaţi să îndure chinul şi mizeria de care au parte de cele mai multe ori, după cum vedem toţi în jurul nostru.

Î. Toate astea formează o doctrină cât se poate de periculoasă.

R. Sunt întru totul de acord, domnule. Eu v-am relatat aşa cum mi s-a spus şi mie.

Î. Prea bine. Am rămas unde te întorceai călare la Amesbury.
R. Da, am dat peste Jones, care pescuia păstrăvi în pârâu, şi am stat cu el vreo oră şi mai bine, fiindcă seara era plăcută. Când ne-am întors unde trăsesem peste noapte, am găsit în cameră un bilet de la domnul Bartholomew în care mă ruga să-l scuz că nu va veni la cină, pentru că se simţea extrem de obosit şi dorea să se întindă puţin în pat.
Î. Şi tu ce-ai crezut?
R. La vremea aceea, nimic, domnule. N-am terminat. Şi eu eram obosit; m-am dus la culcare devreme şi am dormit buştean. Lucru pe care nu l-aş fi făcut dacă aş fi ştiut că Jones va veni la mine devreme şi a doua zi dimineaţa, cu o poveste de-a dreptul ciudată. Dormise în acelaşi pat cu Dick. Exact înainte de miezul nopţii, fiindcă zicea că bătuseră clopotele cam la un sfert de oră după aceea, s-a deşteptat şi l-a auzit pe Dick ieşind din cameră. S-a gândit că pentru necesităţi fireşti. Însă nu, exact când au bătut clopotele, a auzit jos, în curte, zgomot. Aşa că s-a dus la fereastră şi de acolo a desluşit trei siluete: nu era lună, cu toate că lumina era îndeajuns ca să-i vadă. Una era Dick, care ducea doi cai cu copitele înfăşurate ca să nu facă zgomot pe dale. Alta era stăpânul lui. Cea de-a treia era servitoarea. Doar ei trei, de asta sunt sigur. L-am luat la întrebări.
Î. Şi-au plecat călări?
R. Da, domnule. S-a gândit să mă scoale şi pe mine, însă a văzut că nu-şi luaseră bagaje şi s-a hotărât să-i aştepte până se vor întoarce. A stat de veghe vreo oră, apoi l-a luat în primire Morfeu. S-a deşteptat la cântatul cocoşilor şi l-a găsit pe Dick dormind ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic.
Î. Nu cumva a visat?
R. Cred că nu, domnule. Când e în societate se fuduleşte şi toarnă braşoave; însă sunt sigur că nu faţă de mine, într-o atare împrejurare. În plus, se temea pentru amândoi, căci începuse să-i încolţească o bănuială. Trebuie să vă spun, domnule Ayscough, că în ziua aceea am observat-o mai

îndeaproape pe servitoare, în vreme ce călăream. Nu credeam povestea lui Jones că o zărise la bordel. Prin forța împrejurărilor noi ajungem să cunoaștem bine astfel de femei la teatru. Fata însă n-avea nimic din fumurile și obrăznicia lor. Cu toate astea, am descoperit la ea o anume pricepere în ale lumii, cu toată sfiala din comportament. Am mai băgat de asemenea de seamă că Jones avusese dreptate în privința lui Dick; avea în ochi o privire flămândă și ar fi devorat-o cu totul, dacă ar fi îndrăznit. Mi s-a părut ciudat că fata nu se simțea jignită, nu, chiar părea că-i acceptă atențiile și din când în când îi zâmbea. Mi s-a părut contra firii, domnule, ca și cum interpreta un rol prin care ne ducea de nas.

Î. Dar bănuiala lui Jones?

R. Să ne închipuim, domnule Lacy, mi-a spus el, că totul este adevărat în privința domnului Bartholomew și a domnișoarei, în afara următorului lucru: că dumneaei și unchiul se află în partea de apus. Să presupunem că până acum o zi sau două a fost cu adevărat ținută prizonieră, totuși nu acolo unde credem; ci la Londra, unde domnul Bartholomew v-a spus că a întâlnit-o prima oară. Și prin urmare – domnule, urmați-mi firul gândirii.

Î. Ați dat ajutor la o răpire *post facto*?

R. Am fost șocat, domnule Ayscough. Cu cât mă gândeam mai mult la ceea ce observasem singur, cu atât lucrurile mi se păreau mai evidente – dacă n-ar fi fost amabilitatea față de Dick, și totuși puteam s-o consider un mijloc de a ne înșela. Jones a sugerat că ieșirea din noaptea aceea fusese oficierea unei nunți clandestine; ceea ce explica și de ce am zăbovit la Amesbury, având în vedere un motiv aparent minor. Singura parte bună pe care o deslușeam era că domnul Bartholomew își dusese la îndeplinire scopul și nu mai avea nevoie de noi; lucru pe care trebuia să-l aflăm în curând. Nu mai repet tot ceea ce ne-a trecut prin cap, domnule. Aproape că mi-era teamă ca atunci când voi coborî să nu aflu că domnul Bartholomew și mireasa plecaseră.

Î. Dar n-a fost așa?

R. Nu, domnule; şi nici nu se părea că intervenise vreo schimbare. Aşa că a trebuit să pornim la drum, iar eu mă găseam într-o situaţie foarte stânjenitoare pentru că nu ştiam cum să aduc vorba despre asta. Totuşi mă înţelesesem înainte cu Jones să găsească o ocazie să vorbească între patru ochi cu fata, făcând o aluzie glumeaţă la faptul că avea ştiinţă de aventura ei nocturnă; pe scurt, să vadă ce putea să scoată de la ea.

Î. Şi a reuşit?

R. Nu, domnule, cu toate că a găsit o ocazie s-o încolţească. Mi-a povestit că la început fata a părut uşor derutată, când a început s-o tachineze; pe urmă n-a recunoscut şi apoi s-a mâniat când el a fost insistent, până când a refuzat să mai răspundă.

Î. A negat că părăsise hanul?

R. Da, domnule.

Î. Acum, ia spune-mi. În ziua care a urmat ţi s-a adus la cunoştinţă ce scop a avut aventura nocturnă?

R. Nu, domnule, deloc. E un mister, ca multe altele, din păcate.

Î. Prea bine. Astăzi am terminat cu tine, Lacy, am alte treburi. Mâine însă la ora opt fix te prezinţi aici. Ai înţeles? E un ordin, domnule. Încă nu eşti disculpat.

R. Propria conştiinţă mă va aduce, domnule Ayscough. Nu vă fie teamă.

Audierea și depoziția lui
Hannah Claiborne
pe care o atest sub prestare de
jurământ, astăzi, douăzeci și patru ale lunii august,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
și al Angliei &c.

MĂ NUMESC Hannah Claiborne. Am patruzeci şi opt de ani şi sunt văduvă. Ţin casa St James, care se află pe German Street.

Î. Uite ce e, femeie, nu vorbim pe ocolite. Ştii pe cine caut.
R. Şi m-a costat scump să ştiu asta.
Î. O să te coste şi mai scump dacă n-ai să spui adevărul.
Î. Ştiu şi eu încotro bate vântul.
R. Mai întâi vreau să aud despre creatura asta care-ţi aparţine. Îi ştii numele adevărat?
R. Rebecca Hocknell. Dar noi îi spunem Fanny.
Î. N-ai auzit niciodată să fie strigată cu un nume franţuzesc, de exemplu Louise?
R. Nu.
Î. Şi de pe unde se trage?
R. Din Bristol sau cel puţin aşa zicea.
Î. Are familie acolo?
R. Din câte ştiu.
Î. Adică nu ştii precis?
R. Nu vorbea niciodată de ei.
Î. Când a venit la tine prima oară?
R. Acu' trei ani.
Î. Şi câţi ani avea atunci?
R. Vreo douăzeci.
Î. Şi cum ţi-a picat în gheare?
R. Printr-o cunoştinţă.
Î. Claiborne, eşti una dintre cele mai vestite codoaşe din oraşul ăsta. Să nu îndrăzneşti să te obrăzniceşti cu mine dându-mi răspunsuri în doi peri.
R. Printr-o femeie pe care am trimis-o.
Î. Ca să pândească fetele nevinovate şi să le corupă?
R. Era deja coruptă.

Î. Era deja târfă?
R. A necinstit-o unul dintre băieţii familiei la care lucra ca slujnică, în Bristol, de unde a venit. Au dat-o afară. Sau cel puţin aşa zicea.
Î. A făcut un copil?
R. Nu, e stearpă de la natură.
Î. Contra naturii. Avea căutare la bordel?
R. Mai mult pentru priceperi decât pentru trup.
Î. Ce priceperi?
R. Ştia să-i aducă pe bărbaţi după cum îi era pofta. Era la fel de bună actriţă ca şi târfă.
Î. Şi cum îi lua ea pe bărbaţi?
R. Păi, îi făcea să creadă că nu e doar un trup oarecare, ci e curată ca lacrima şi lumea trebuia să se poarte ca atare. Era mai mare minunea cum de reuşea, ba îi făcea pe mulţi s-o caute.
Î. Făcea pe doamna?
R. Făcea pe mironosiţa, deşi nu cred că s-a mai pomenit una mai stricată şi mai putredă ca asta.
Î. Ce fel de mironosiţă?
R. O fetişcană sfioasă şi modestă, domnişoara proaspăt sosită de la ţară, duduia plină de timiditate care nu se lasă pradă tentaţiei, codana simplă... vreţi să vă mai spun şi altele? Dacă ar fi să-i descriu toate vicleşugurile, aş umple o carte. Era nevinovată ca un cuib de viespi, afurisita asta prefăcută. Şi nici una nu se pricepea mai bine la biciuit, când avea chef. Alde don' judecător P., cred că-l ştiţi bine, domnule, nu poate fi mulţumit până nu e biciuit şi lovit zdravăn. Cu el se purta dispreţuitor ca o regină şi în acelaşi timp era crudă ca o tătăroaică. Numai că dumnealui se dădea în vânt după aşa ceva. Da' n-are-a face.
Î. De unde a învăţat ea arta asta a prefăcătoriei?
R. Nu de la mine, ci de la Necuratul. Aşa era născută.
Î. Nu i se dusese vestea pentru dibăcia ei neruşinată?
R. Cum adică?
Î. Uită-te la hârtia asta tipărită, Claiborne. Mi s-a spus că tu ai scos-o, pe cheltuiala ta.
R. Nu-i adevărat.

Î. Ai văzut-o?
R. Se poate.
Î. Am să-ți citesc un pasaj anume: „Pentru o întâlnire amoroasă cu Fecioara Quaker, Cititorule, mai întâi numără-ți banii. În ciuda numelui modest, nu se satură cu argint și, în ciuda înfățișării, nu e modestă. Trebuie să știi că nimic nu-i face mai mare plăcere unei adevărate depravate decât să fie nevoită să se supună, iar această nimfă meșteșugită se poartă ca atare – se înroșește și plânge de rușine, până când e încolțită. Apoi însă devine o căprioară cât se poate de la îndemână și plină de surprize, care nici nu se zbate și nici nu leșină de frică; ci își dezvelește cu drăgălășenie inimioara pentru pumnalul vânătorului; cu toate că se șoptește cum că e nevoie să fie implântat de atâtea ori încât sir Nimrod e mai răpus decât ea". Ei bine, doamnă?
R. Ei bine, domnule?
Î. Ea e?
R. Bănuiesc că da. Și ce-i cu asta? Nici n-am scris-o, nici n-am publicat-o eu.
Î. Asta n-o să-ți aducă milostenia în Ziua Judecății de Apoi. Când a intrat în povestea asta cel al cărui nume îți interzic să-l rostești?
R. La începutul lunii aprilie care a trecut.
Î. Îl mai văzuseși până atunci?
R. Nu, și nici de atunci încoace. A venit însoțit de un domn pe care-l știu bine, lordul B., care mi l-a prezentat și a spus că vrea s-o cunoască pe Fanny, pe care Înălțimea Sa i-o recomanda. Însă despre asta aflasem.
Î. Cum?
R. Lordul B. o luase deja, cu o chitanță la mână, cu patru zile înainte; cu toate că nu spusese pentru cine, doar pentru unul din prietenii dumnealui.
Î. Se obișnuiește să-ți împrumuți fetele înainte să-și facă treaba murdară?
R. Dacă sunt de calitate.
Î. Și asta era?
R. Da, afurisita.
Î. Lordul B. și-a prezentat prietenul cu numele adevărat?

R. Nu s-a rostit nici un nume. Însă lordul B. mi-a spus după aceea între patru ochi.
Î. Și ce s-a întâmplat?
R. A ieșit cu Fanny. Și încă de vreo două-trei ori în săptămâna care a urmat.
Î. Mai cunoscuse case ca ale dumitale?
R. Gugușiuc.
Î. Ce vrei să spui?
R. Din ăștia care le umplu de daruri, care nu vor decât o fată sau o singură plăcere – atât, și care-și ascund numele și se furișează și la venire, și la plecare. Ăștia sunt gugușiucii.
Î. Iar porumbițele dumitale îi jumulesc bine?
R. Da.
Î. Și cel despre care vorbim avea ceva puf?
R. N-o voia decât pe Fanny, nu și-a dat numele sau nu mi-l spunea mie. Făcea cadouri mai mari decât se cuvenea.
Î. Ție sau fetei?
R. La amândouă.
Î. Cadouri bănești?
R. Da.
Î. Și cum de a ajuns s-o ia de la tine?
R. A venit într-o zi și mi-a spus că avea să discute ceva cu mine care spera să ne fie de folos la amândoi.
Î. Când a fost asta?
R. Pe la mijlocul lunii. Zicea că era invitat la o petrecere la Oxfordshire, pe moșia unui prieten, unde mai veneau și alte fete deocheate, și după ce ar fi gustat toți din toate, se dădea un premiu celui care o adusese pe cea mai grozavă. În afară de asta mai erau și alte distracții, așa că se întindea totul pe vreo două săptămâni de nebunii. Împreună cu drumul dus și întors făceau în total trei săptămâni. La sfârșit mi-a spus că voia s-o închirieze pe Fanny pentru această perioadă și dacă sunt de acord să-i spun ce-i cer ca să fiu despăgubită pentru ce-aș pierde cât lipsește.
Î. A spus unde era moșia?
R. Nu. Nu voia să se iște vreo bârfă, totul era în taină.
Î. Și ce i-ai răspuns?
R. I-am spus că nu mai făcusem așa ceva. Mi-a zis că auzise că da. I-am spus că se poate ca din când în când să cad

la învoială cu vreun domn pe care-l cunosc să le las pe fete în oraș, să ia cina. Dar că pe dumnealui nu-l știu bine, nici măcar cum îl cheamă.

Î. Purta un nume fals?

R. Își zicea domnul Smith. Deși atunci mi-a spus numele adevărat pe care îl aflasem deja de la lordul B. Pe urmă cică vorbise despre asta cu Fanny, care nu s-ar fi dat nicicum în lături de la o asemenea distracție; cu toate astea i-a zis că totul depinde de mine. I-am spus că o să mă mai gândesc, nu puteam să iau o hotărâre pe loc pentru o asemenea treabă.

Î. Și cum ai primit răspunsul?

R. Zicea că acum știam că are și bani, și titlu și trebuia să țin seama de asta. Pe urmă a plecat.

Î. N-ați ajuns să cădeți la învoială?

R. Nu atunci. A venit din nou la Fanny peste o zi-două, și pe urmă la mine. Între timp eu vorbisem cu lordul B. și-l întrebasem dacă știa ceva despre această petrecere de plăcere. Mi-a spus că știa, era și el invitat, însă nu se ducea pentru că avea niște treburi care nu sufereau amânare. Că era surprins că nu auzisem de așa ceva. Că aș fi o proastă să jignesc pe cineva atât de important cum era fiul unui duce. Că balta se arăta plină de pește, fiindcă puteam să cer oricât. Și treburi de astea...

Î. Ce alte treburi, femeie?

R. Că odată petrecerea ținută, se va împrăștia vorba despre ea și că tuturor celor care au luat parte li se va duce buhul. Că Madame Wishbourne promisese și ea două fete și că o să mi-o ia înainte.

Î. Cine e Wishbourne?

R. O parvenită care ține noua casă de la Covent Garden.

Î. Și te-ai lăsat convinsă?

R. Am fost o proastă. M-a dus de nas.

Î. Ai vorbit cu fata?

R. Zicea că-i e totuna și o să facă așa cum cred eu. Dar târfa asta parșivă m-a mințit.

Î. Cum adică te-a mințit?

R. Ținea totul ascuns. Era obișnuită să-și ia o mutră spăsită. M-a înșelat. Își dăduse deja acordul.

Î. Ai dovezi?
R. Nu s-a mai întors, mi-ajunge atâta dovadă. Am pierdut mult din cauza asta.
Î. Nu prea mult în privința decenței. Aș dori să știu care a fost plata pentru închiriatul trupului?
R. Am considerat trei săptămâni în care ar fi fost angajată la mine.
Î. Cât?
R. Trei sute de guinee.
Î. S-a opus?
R. Ce motiv avea? Îmi dă trei sute și fură zece mii.
Î. Ține-ți gura aia nerușinată, femeie.
R. E adevărat. Cu toate păcatele ei, era o târfă bună și delicată, stearpă și folosită doar de trei ani.
Î. Ajunge. Cu cât se alegea ea?
R. Eu le îmbrac, le hrănesc, le caut de așternuturi, totul. Plătesc spițerul, când au friguri.
Î. Puțin îmi pasă de cheltuielile tale. Vreau să știu ce primește fata.
R. O cincime, în afară de cadourile pe care le câștigă singură.
Î. Șaizeci de guinee?
R. Mai mult decât merită.
Î. I-ai dat banii?
R. Nu i-am dat nimic. I-am spus că-i dau când se întoarce.
Î. Ca s-o obligi să vină înapoi?
R. Da.
Î. Și încă îi mai păstrezi?
R. Mai mult chiar.
Î. Și n-ai mai auzit de ea de când a plecat?
R. Nu, nimic, putrezi-i-ar oasele în Iad!
Î. O să vă întâlniți acolo. Și când nu s-a întors după cum trebuia?
R. Am vorbit cu lordul B. și m-am plâns. Mi-a spus că o să se intereseze și a venit la mine peste două zile – zicea că la mijloc e ceva tainic, se zvonise că persoana plecase în Franța, nici vorbă de petrecere de plăcere, fiindcă vorbise cu unul care fusese acolo și jurase că nici persoana, nici Fanny nu fuseseră de față. Că trebuia să am răbdare, nu

aveam voie să împrăştii vreo vorbă că altfel o s-o pățesc şi o să pierd mai mult decât am pierdut cu plecarea ei.

Î. I-ai dat crezare?

R. Nu, şi nu-l iert pentru că între timp am aflat că de la Wishbourne n-a plecat nici una şi că nimeni n-avea habar de petrecerea aia. Numai minciuni, ca să mă prostească.

Î. Şi i-ai reproşat?

R. Ştiu şi eu unde se înclină balanța. Mi-aduce mulţi clienți. Ce e de îndurat, îndur. Deşi aş vrea...

Î. Ajunge.

R. Să-l plătească pe măsură, să ştie toată Londra.

Î. Destul! Acum să-mi spui ce zicea fata despre cel de care mă interesez la tine sau la celelalte târfe ale tale.

R. Că era începător, însă promitea; se stârnea repede, însă termina imediat; cum le e lor mai uşor.

Î. Părea că o plăcea în mod special?

R. Da, că nu mai încerca cu vreo alta, deşi ele s-au oferit şi-l tot încântau.

Î. Dar ea?

R. Nu spunea nimic, chiar dacă o fi fost. Ştia ea bine ce reguli am în privința asta. Nu permit nici o legătură secretă şi nici favoruri neplătite.

Î. Până atunci nu s-a abătut de la reguli?

R. Nu. Ăsta-i era planul.

Î. Ce plan?

R. Păi, să mă ducă de nas. Nu era proastă, cu toate că făcea pe fata de la țară. Ştia ea bine cum să-mi intre în grații, ca şi cu majoritatea bărbaților.

Î. Cum anume?

R. Păi, când făcea pe mironosița care nu cunoscuse bărbați şi cu care trebuia să te porți delicat, s-o cucereşti, nu s-o sileşti. Celor mai mulți le plăcea treaba asta fiindcă fasoanele ei de neştiutoare îi ațâțau mai tare decât cele obişnuite şi aveau impresia că făcuseră cine ştie ce cucerire când reuşeau să o strângă în brațe. Îşi lua clienți cu noaptea; i-am dat voie, pentru că am văzut că scotea la fel de mulți bani ca şi cu plata pe scurt timp. Puteam de multe ori s-o închiriez pe cățeaua asta de şase ori în aceeaşi noapte. De cele mai multe ori era programată cu o săptămână înainte.

Î. Câte femei de-astea ai în grijă?
R. Vreo zece, adică permanente.
Î. Fata era oferta cea mai grasă, cea mai bănoasă?
R. Cea mai bănoasă înseamnă că e și cea mai tânără. Dar asta nu era fată mare, cu toate aerele pe care și le dădea. Bărbații se lasă prostiți și scot banii din buzunar chiar pentru mărfuri uzate.
Î. Târfele celelalte n-au fost surprinse că nu s-a mai întors?
R. Ba da.
Î. Și ce le-ai spus?
R. Că a plecat și călătorie sprâncenată.
Î. Și că tu și ticăloșii tăi ați avut grijă să nu se mai poată destrăbăla, așa-i?
R. Nu răspund la așa ceva. E o minciună. Am dreptul să-mi recapăt ce e al meu.
Î. Și pentru asta ce-ai făcut?
R. Ce să fac dacă a plecat din țară?
Î. Să-ți pui spionii și tâlharii să o pândească dacă se va întoarce, ceea ce mă îndoiesc că a făcut. Te previn în mod solemn, Claiborne. Stricata asta îmi aparține. Dacă se întâmplă ca vreunul din slugoii tăi să afle pe unde e, și tu nu vii imediat la mine să-mi spui, nu mai pupi tu afaceri cu porumbițe. Ai să vezi pe dracu', te asigur. S-a sfârșit cu treburile tale pe veci. Pricepi ce-ți spun?
R. Clar ca de la un pungaș de-al meu.
Î. Nu mă las provocat de una ca tine. Repet, pricepi ce-ți spun?
R. Da.
Î. Așa să fie. Acum cărăbănește-ți din fața mea mutra sulemenită, cucoană.

Jurat die quarto et vicesimo Aug. anno domini 1736
coram me

Henry Ayscough

Audierea și depoziția ulterioară
a *domnului Francis Lacy*
sub un nou jurământ,
douăzeci și patru august,
anno praedicto

Î. Acum, domnule, am să revin la câteva amănunte de ieri. Când domnul Bartholomew vorbea de interesele lui sau din ceea ce spunea când ai remarcat templul Amesbury, după cum declari, sau într-o situație asemănătoare, ți s-a părut că te aflai alături de un om care pomenea asemenea lucruri doar din politețe, ca să-și treacă timpul? Sau ți s-a părut că avea un interes special, ba chiar, aș spune, vreun interes major? N-ai început să te gândești – uite un îndrăgostit mai aparte – cu mai multă elocvență și nerăbdare în fața unui morman de pietre decât la gândul doamnei pe care susținuse că o adoră? Mulțumit să amâne și să-și vadă de studii când cei mai mulți tineri n-ar suporta să-și piardă nici o oră pe drum? Nu e ciudată combinația dintre o pasiune înfocată și o ladă cu tomuri savante?

R. Sigur că m-am gândit. Cât despre faptul că domnul Bartholomew se ocupa de asta pentru că așa i se năzărise sau pentru că avea un interes mai mare, n-aș fi putut să spun.

Î. Atunci nu, dar acum?

R. Aș spune că domnul Bartholomew mi-a declarat până la urmă că nu există nici o duduie în Cornwall. A fost doar un pretext. Adevăratul scop al călătoriei încă nu-l cunosc, domnule. După cum vă veți lămuri.

Î. Cum îți explici vorbele lui că-și caută meridianul vieții?

R. Păi, domnule, exact cât se poate înțelege dintr-o metaforă atât de ciudată și neclară. S-ar putea să fie vreo credință, vreun crez anume. Tare mi-e teamă că nu prea-și găsea consolarea în religie, după cum știm noi că se practică în această parte a lumii.

Î. N-ai mai spus nimic de slujitorul lui – cum ți s-a părut pe parcursul călătoriei?

R. La început, prea puțin față de ceea ce am declarat ieri. Mai târziu, am văzut unele lucruri care nu mi-au plăcut.

Cum să vă spun, domnule Ayscough – păi, am avut bănuiala că și el era tocmai ca Jones și cu mine, și de fapt nu era slujitor. Adică nu în privința faptelor, pentru că făcea ceea ce trebuia, ba chiar cu eleganță și cu atenția cuvenită. Cu toate astea avea ceva în purtări, nu i-aş zice obrăznicie – mi-e greu s-o definesc, domnule. Am văzut cum se uita la stăpân, când îi stătea în spate, ca şi cum el era stăpânul, şi ştia toate câte le ştia şi el. Am observat un resentiment ascuns, ba chiar i-aş zice gelozie, aşa cum am întâlnit în profesia mea între un actor vestit şi unul mărunt, în ciuda chipurilor zâmbitoare şi a complimentărilor în public. Mda, își zice omul inferior, sunt la fel de bun ca tine, ticălosule care culegi toate aplauzele, și într-o bună zi am să arăt eu lumii că pot fi chiar mai bun decât tine.

Î. I-ai vorbit despre asta domnului Bartholomew?

R. Nu direct, domnule. Cu toate că într-o zi când mâncam, eram la Wincanton, l-am întrebat mai pe ocolite despre Dick, că mi se părea ciudat să aibă angajată o persoană cu atâtea deficienţe. La care mi-a răspuns că se cunosc mult mai mult decât aş bănui eu. Că Dick s-a născut pe moşia tatălui său, că aveau aceeaşi mamă – adică supsese la aceeaşi doică cu domnul Bartholomew, şi deci erau fraţi de lapte. Zicea: Ba chiar, dintr-o glumă stranie a planetelor, am respirat prima oară amândoi o dată, la aceeaşi oră a aceleiaşi zile de toamnă. Pe urmă cum Dick i-a fost permanent tovarăş de joacă în copilărie şi servitorul lui din clipa în care i s-a dat unul. Mi-a spus : Tot ce ştie, l-am învăţat eu – să vorbească prin semne, să-şi ştie îndatoririle, câteva maniere, totul. Fără mine ar fi o creatură sălbatică, cu nimic mai bună decât o fiară, ţinta batjocurii satului – dacă nu l-ar fi omorât de mult cu pietre. Ei, domnule, atunci m-am încumetat să spun că nu-mi plăcea ce priviri îi arunca, după cum v-am explicat şi dumneavoastră mai înainte.

Î. Şi domnul Bartholomew ce-a răspuns?

R. A râs, domnule, sau, mă rog, un soi de râs, cum îi era felul, ca şi când m-aş fi înşelat. Pe urmă a continuat că îi cunoaşte privirile astea, că le văzuse o viaţă întreagă. Se

datorau mâniei împotriva sorții care-l lăsase așa cum era. Unde anume își arunca acele priviri era doar o chestiune de moment. Puteai să fii tu, sau eu, sau cel mai apropiat trecător. Un arbore, o casă, un scaun. N-avea importanță. Nu seamănă cu noi, Lacy. Nu poate să disimuleze ce simte, seamănă cu o armă de foc. Oriîncotro ar fi îndreptată, când își blestemă soarta, pare că trage. Pe urmă mi-a spus că el și Dick formau împreună o singură minte, o singură voință, o singură poftă. Ce-mi place mie îi place și lui, ce râvnesc eu, râvnește și el, ce fac eu, face și el. Dacă eu o văd pe Venus așternută pe chipul unei doamne, la fel vede și el. Dacă mă îmbrac precum un barbar, așa se îmbracă și el. Dacă eu declar stârvul cel mai împuțit drept hrană menită zeilor, o s-o înfulece cu lăcomie. Mi-a spus că l-am judecat pe Dick așa cum îi judec pe alții, care sunt în toate facultățile mintale. Zicea că încercase de câteva ori să vâre ceva sentimente ale Ființei Divine în el, îi arătase chipul lui Hristos, pe Dumnezeu pe tronul său ceresc. Totul fusese în zadar, spunea el, pentru că știu ce chip se încăpățânează să vadă ca fiind unica zeitate adevărată din viața lui. L-aș putea străpunge mortal și n-ar ridica mâna să se apere. Jupoaie-l de viu, dacă vrei, și n-o să cârtească. Eu sunt principiul lui animator, Lacy, fără mine nu-i decât o rădăcină, un bolovan. Dacă mor, moare și el în clipa următoare. Știe lucrul ăsta la fel de bine ca și mine. Nu cu mintea. Cu fiecare fibră a lui, cu fiecare por, așa cum calul își recunoaște stăpânul între toți ceilalți călăreți.

Î. Și ce-ai gândit despre toate astea?

R. A trebuit să-i dau crezare, domnule. Pentru că la sfârșit mi-a spus că, deși Dick era un neștiutor în ale vieții, avea în schimb un fel de înțelepciune, pe care domnul Bartholomew o respecta, ba chiar într-un fel o invidia. Că omul dispunea de simțurile unui animal și că vedea lucruri de nevăzut pentru muritorii de rând, putea să dea la o parte învelișurile vorbelor, manierelor, îmbrăcămintei și altele de genul ăsta și să ajungă la esența persoanei respective, acolo unde el însuși se putea încurca. A mai făcut remarca,

pentru că eu m-am arătat surprins, că în mai multe privințe decât îmi închipui, Dick era magnetul lui, chiar așa a zis; și că punea mare preț pe puterea lui de a judeca fără să recurgă la gândire.

Î. Acum, domnule Lacy, trebuie să mă aventurez pe un teren delicat. Te întreb următoarele. Ai observat vreodată, în vreo împrejurare, pe drum, o privire, un gest, un schimb de semne, vreo dovadă că acest atașament între domnul Bartholomew și omul său își avea rădăcinile într-o afecțiune care nu era firească?

R. Nu înțeleg ce vreți să spuneți, domnule.

Î. Dacă există vreo dovadă, cât de mică, în privința unui viciu respingător și incalificabil, practicat în vremuri străvechi în orașele Sodoma și Gomora? De ce nu răspunzi?

R. Sunt șocat, domnule. Nu mi-a trecut prin minte un asemenea gând.

Î. Dar acum, că-ți trece?

R. Nu pot să-i dau crezare. N-am avut nici cea mai mică bănuială de o asemenea natură. În plus, era limpede că interesul slujitorului se lega strâns de servitoare.

Î. Nu era oare doar un vicleșug, ca să îndepărteze bănuielile?

R. Nu era nici un vicleșug, domnule. Încă nu v-am spus tot.

Î. Prea bine. Să ne întoarcem la călătorie. Unde ați petrecut a doua noapte?

R. La Wincanton. Nu s-a întâmplat nimic special acolo, din câte am remarcat. Însă când călăream a doua zi dimineața, Jones mi-a spus că Dick se sculase din patul pe care-l împărțeau și se dusese în camera alăturată, unde în noaptea respectivă se întâmplase să fie găzduită Louise, servitoarea, și nu l-a mai văzut până a doua zi dimineață.

Î. Ce părere ai avut despre asta?

R. Că probabil ea era ceea ce susținea și primele noastre presupuneri erau false.

Î. Că nu putea fi o târfă vestită și nici o doamnă incognito?

R. Așa e.

Î. Nu i-ai spus nimic domnului Bartholomew?

R. Nu. Mărturisesc că am considerat că e mai bine să tac, întrucât știam că în curând călătoria avea să se sfârșească.

Î. Ziceai că pe măsură ce înaintați spre apus, devenea tot mai tăcut?
R. Da. Nu numai că vorbea mai puțin în timp ce călăream, ca și cum într-adevăr n-avea decât un singur lucru în minte, dar și când am cinat împreună m-am pomenit nevoit să întrețin aproape toată conversația, și până la urmă să mă rezum la câteva cuvinte ca și el, mi-am închipuit că îi încolțise în minte cine știe ce îndoială sau tristețe recentă. Se străduia să o ascundă de mine, însă mi-a lăsat această impresie.
Î. Se îndoia de întreprinderea la care se angajase?
R. Așa am bănuit.
Î. N-ai încercat să-l îmbărbătezi?
R. Îmi învățasem lecția la vremea aceea, domnule Ayscough. Bănuiesc că-l cunoașteți pe domnul Bartholomew mult mai bine decât mine. Există ceva în felul său de a fi care te împiedică să-l distragi de la ceea ce îl preocupă. Ceva care transformă aproape în obrăznicii cele mai nevinovate intenții de compasiune și atenție.
Î. Și nici dumneata, nici Jones n-ați aflat mai multe? Nu s-a mai petrecut nimic la Taunton?
R. Nu, domnule, afară doar că am fost siliți să împărțim aceeași cameră, după cum v-am spus. Când domnul B. cerea să fie lăsat singur, își citea hârtiile, după ce mânca. Și a continuat să citească și după ce m-am culcat. Eu nu sunt obișnuit cu asemenea călătorii.
Î. Drumul de la Taunton a fost ultimul străbătut împreună?
R. Da, domnule.
Î. Și în ziua aceea s-a petrecut ceva demn de luat în seamă?
R. Poate doar că spre sfârșit, în două ocazii separate, domnul Bartholomew a călărit în față, alături de Dick și de servitoare, ca și cum dorea să vadă perspectiva ce se întindea înainte.
Î. Până atunci nu mai făcuse așa ceva?
R. Nu, domnule. În acele două ocazii au călărit împreună cu el, separat de grup, până la o colină pe lângă care s-a întâmplat să treacă drumul nostru. L-am văzut pe Dick arătând parcă spre un loc sau un deal îndepărtat.

Î. Domnul Bartholomew n-a făcut nici o remarcă de faţă cu tine?
R. Ba da, zicea că eram în căutarea drumului celui mai bun. Iar eu am întrebat dacă ne găseam în apropierea destinaţiei. La care mi-a răspuns că suntem pe pragul a ceea ce ţi-am spus, Lacy; apoi: Serviciul amabil pe care mi l-ai făcut se apropie de sfârşit. Lucru pe care îl bănuisem şi eu, şi Jones, când se oprise să cerceteze ce era în faţă.
Î. Nu vă aflaţi aproape de locul unde domnul Bartholomew şi servitorul fuseseră cu şase săptămâni înainte? Şi unde locuise servitoarea? Ce nevoie mai era să cerceteze drumul?
R. Şi noi ne-am mirat, domnule. Însă neştiind ce planuri şi intenţii au, am presupus că erau în căutarea drumului celui mai ferit, întrucât se apropiau de ceea ce probabil reprezenta un pericol.
Î. Şi asta a fost prima părere în legătură cu despărţirea din cursul dimineţii?
R. Da, domnule. Deşi era clar că trebuia să fim pe-aproape de Bideford, doar la o zi de mers călare. N-aş zice că am fost surprins.
Î. Acum vreau să aflu tot ceea ce s-a petrecut la Black Hart.
R. Aproape ca şi până atunci, domnule, până când am cinat, dacă nu mă gândesc că mi-a cerut pentru prima oară să-i cedez camera cea mai bună, pe câtă vreme înainte, când aveam de ales, eu eram cel care o lua. Se îndoia că avea să doarmă în noaptea aceea şi dorea să aibă o cameră în care să se poată plimba în voie, după cum mi-a spus. Cealaltă cameră era mică.
Î. La alt motiv te-ai gândit?
R. Doar că dădea spre piaţă, iar cea în care dormeam eu avea vederea spre grădină şi spatele hanului. În afară de mărime nu văd ce alt avantaj ar mai fi avut.
Î. Spune în continuare. Ce s-a discutat când aţi luat cina?
R. A început să-mi mulţumească pentru că-i dau ascultare şi-i suport ceea ce el a numit *vacua,* tăcerile lui, şi zicea că tare îi era teamă că fusese un însoţitor plicticos pentru cineva ca mine. Dar cu toate astea eu îmi jucasem bine rolul, iar el era recunoscător. La care i-am replicat că l-aş

fi putut juca mai bine dacă aş fi ştiut care era finalul. A făcut iar aluzii neclare, pe care eu le-am interpretat ca dovedind nesiguranţă în reuşita aventurii. Atunci l-am încurajat puţin. I-am spus că şi dacă va da greş de data asta, nu văd de ce n-ar mai încerca altă dată. Mi-a răspuns: Nu se poate trece Rubiconul de două ori, aşa că ori acum, ori niciodată, sau nişte vorbe de genul ăsta. I-am spus că gândeşte prea pesimist. În clipa aceea, domnule Ayscough, a atins una dintre ideile lui ciudate, şi într-o manieră care m-a alarmat. Căci îi spuneam că nu juca un rol într-o poveste fixă, cum ar fi o tragedie, în care totul e socotit dinainte. La care a răspuns că probabil povestea lui nu avea nici un Romeo sau o Julietă şi m-a întrebat ce-aş face în faţa cuiva care a pătruns tainele viitorului.

Î. Cum adică – a pătruns tainele?

R. N-a spus, domnule. A formulat-o ca pe o parabolă, cum s-ar zice că această persoană ipotetică ar cunoaşte cu adevărat ce urma să se petreacă în timpurile ce aveau să vină, nu prin mijloace magice sau divinaţii, ci prin ştiinţă şi învăţătură. Şi cum, dacă m-aş afla în acea situaţie, ar fi mai bine ca asemenea lucruri să nu fie răspândite. Eu am interpretat acest lucru ca felul lui de a-mi arăta că e mai bine să nu-mi spună scopul lui adevărat. Mărturisesc că nu mi-a venit uşor, domnule. Căci mi-am dat seama că într-un fel recunoştea că mă minţise şi-şi încălcase făgăduiala. Şi i-am spus-o. La care m-a implorat cu toată seriozitatea să am credinţa că, dacă îmi ascunde ceva, o făcea spre binele meu. Că-mi dădea cuvântul că nu era vorba despre o fărădelege. Pe urmă a adăugat că ceea ce-mi spusese era adevărat în privinţa dorinţei de a se întâlni cu cineva, şi anume cu stăpâna sa – sau muza sa, după câte îmi amintesc că a spus – şi că până atunci fusese împiedicat s-o facă.

Î. În ce fel împiedicat?

R. N-a spus.

Î. Cine era această persoană?

R. Domnule Ayscough, nu pot să vă spun. Nu suporta să i se impună ceva. L-am întrebat dacă nu cumva era o chestiune

de onoare. A zâmbit trist și mi-a spus că n-avea rost să bată atâta cale pentru a face ceva ce se putea foarte bine face și în Hyde Park sau fără un prieten care să-i stea alături. Până aici ajunsesem cu discuția când, din nefericire, am fost chemat. Un domn Beckford, care este preot acolo...

Î. Îl cunosc, am vorbit cu el. Îl întâlneai prima oară?

R. Da.

Î. Atunci iese din discuție. După ce a plecat, ai vorbit iar cu domnul Bartholomew?

R. Da. Însă l-am găsit schimbat. Ca și cum reflectase în absența mea și-și dăduse seama că vorbise prea mult în prima parte a conversației noastre. N-aș zice că a fost nepoliticos. Cu toate astea nu mai avea răbdare să-mi spulbere îndoielile. Când m-am întors, avea masa acoperită cu hârtii din ladă. Am văzut că majoritatea erau pline de cifre care cred că aveau legătură cu geometria sau astronomia, și altele nu știu exact cu ce semne. Mi-a întins o foaie să mă uit și m-a întrebat dacă n-ar putea constitui scrieri instigatoare cifrate la adresa lui Iacob Stuart.

Î. A spus-o sarcastic, înțeleg?

R. Da. La fel ca și ideea că poate ajunsese să practice arta neagră împreună cu o vrăjitoare de prin partea locului. Prin asta voia și să-și bată joc de temerile mele. Pe urmă a devenit mai serios și a vorbit din nou despre persoana pe care urma s-o întâlnească; zicea că în fața ei stă plin de respect, pentru puterea sa de înțelegere și înțelepciune, la fel cum stă Dick cel mut în fața lui. Pe urmă că ceea ce avea de gând era doar un vis nebunesc, însă care nu-i punea sufletul în pericol. Citiți printre rânduri, domnule Ayscough. Amesteca totul în enigme, vă asigur. Dădea impresia că mă pune la curent, însă nu-mi spunea nimic.

Î. Era vreun cărturar, vreun ilustru învățat?

R. Bănuiesc că da. L-am întrebat din întâmplare pe domnul Beckford dacă existau prin împrejurimi astfel de persoane cu gust și știință de carte și mi-a răspuns că nu existau, că locuia într-o pustietate. Astea au fost cuvintele lui.

Î. Domnul B. nu a dat nici o indicație cât de aproape locuia sau se afla persoana respectivă?

R. Nu, domnule. Deşi s-ar putea presupune că undeva pe drumul de a doua zi şi în direcţia Bideford, unde l-am lăsat dimineaţa.

Î. Se subînţelege, aşadar, că această persoană locuieşte acolo sau în apropiere; că ştie că domnul B. încearcă să-l întâlnească şi el se sustrage sau îi este indiferent; ba chiar că ar fugi dacă ar avea cunoştinţă de venirea lui în persoană şi are agenţii lui, spionii lui şi mai ştiu şi eu ce, plantaţi la posturi ca să-l împiedice... de unde tot subterfugiul complicat din care ai făcut parte? Aşa au stat lucrurile? Nu cred, Lacy. Mai degrabă înghit povestea cu moştenitoarea. Oare nu ţi-ai pus întrebarea de ce ar strica o poveste plauzibilă, ba chiar una falsă, cu una şi mai puţin credibilă?

R. Ba m-am gândit, domnule. N-am găsit nici un motiv pentru care să fiu iar dus de nas, în această ultimă etapă a aventurii noastre. Dacă v-aş spune un motiv la care m-am gândit ulterior, mă tem că m-aţi crede prost.

Î. Nu contează, domnule. Cel puţin acum te consider un prost cinstit.

R. Atunci mă bucură gândul că domnul B. căpătase un oarecare respect pentru mine, chiar dacă nu era mai mult decât cel pe care tocmai l-aţi sugerat. Când privesc în urmă, mă încearcă teama că a dorit să sugereze un scop cu mult mai serios şi mai însemnat decât mi-a dat să cred. Dorea să ştiu că era în căutare de ceva dincolo de rolurile aparente de până atunci. Ca şi cum ar fi spus: Te-am înşelat, dar este în numele unei cauze mărețe şi nobile, cu toate că nu-mi stă în putere să dau ceva la iveală.

Î. N-ai putea să fii mai precis cu privire la ceea ce era scris în hârtii?

R. Nu prea mă pricep la ştiinţe, domnule. Pe foaia pe care mi-a dat-o erau multe numere aşezate în coloane. Cu vreo două sau trei ştersături, ca şi cum fuseseră greşite. Şi o alta pe masă cu o formă geometrică, un cerc tăiat de multe linii care treceau prin centrul lui, şi pe care stăteau scrise, la capetele liniilor, cuvinte greceşti, cu toate că erau prescurtări. Dacă nu mă înşel, cam în genul în care îşi fac astrologii prezicerile. N-am putut să observ mai bine.

Î. A vorbit vreodată domnul B. de astrologie, de încrederea în ea sau de vreun înțeles oarecare?
R. Nu, în afară de observația aceea de la templu cu privire la meridianul vieții în căutarea căruia se afla.
Î. Pe scurt, te-a lăsat să înțelegi, deși vag, că ceea ce îl aducea acolo nu era ceea ce te făcuse să crezi până atunci?
R. Da, de asta sunt sigur.
Î. Și presupui, ca urmare a acestei conversații și a celor care au precedat-o, că adevăratul lui scop era într-un anume fel legat de aceste aluzii și indicații ale lui și se referea la străpungerea secretelor timpului ce avea să vină?
R. Domnule, nu știu nici în ziua de azi ce anume să presupun. Uneori cred că ar trebui să iau de bun ce m-a lăsat să înțeleg; iar alteori, că totul e o enigmă, că în toate n-a făcut decât să-și râdă de mine, iar discuțiile au fost menite să mă înșele; totuși, după cum v-am mai spus, deși a căutat să mă amăgească cu bună știință, îi părea sincer rău.
Î. În seara aceea n-ați mai stat de vorbă?
R. Despre un singur lucru, domnule Ayscough. Faptul că a recunoscut că se afla acolo pentru alte treburi decât cele pe care le pretinsese a stârnit o altă întrebare: de ce am mai adus cu noi servitoarea? Trebuie să mărturisesc, domnule, că eram cam iritat că îmi acordase atât de puțină încredere; așa că i-am spus și eu ce credea Jones despre fată.
Î. Și el ce-a răspuns?
R. Dacă eu îi dau crezare; am spus că nu-mi venea să cred, însă că aveam bănuieli că flăcăul era primit în așternutul ei. La care m-a lăsat total în ceață pentru că m-a întrebat: Dar oare bărbatul n-are voie să se culce cu nevasta lui, Lacy?
Î. Și ce i-ai răspuns?
R. Nimic, domnule. Eram prea năucit. Jones și cu mine ne-am gândit la multe, dar la așa ceva nu.
Î. De ce-ar fi ascuns că erau căsătoriți?
R. Nu pot pricepe. Și nici nu înțeleg de ce o tânără atrăgătoare, cu vorba aleasă, să-și fi legat soarta de o ființă cu atâtea cusururi ca Dick, un om fără speranță sau perspectivă.

Î. Şi cu asta aţi încheiat discuţia în acea seară?
R. M-a mai asigurat de stima pe care mi-o poartă.
Î. Ai căzut de acord să-ţi primeşti răsplata. Cum aţi rezolvat?
R. Am uitat să vă spun, zicea că o să ne socotim a doua zi dimineaţa. Şi aşa s-a şi întâmplat. Mi-a plătit după cum ne înţeleseserăm şi m-a rugat totodată să păstrez sau să vând calul, după cum doream. Lucru care mi s-a părut foarte generos din partea dumnealui.
Î. Şi l-ai vândut?
R. Da, când am ajuns la Exeter.
Î. Acum să ne întoarcem la Jones şi la plecarea lui.
R. N-am avut cunoştinţă de asta, domnule Ayscough. Nu mi-a făcut nici cea mai mică aluzie.
Î. Ai mai vorbit cu el după ce aţi ajuns la Black Hart?
R. Doar câteva vorbe despre lucruri obişnuite.
Î. I-ai spus că misiunea ţi se apropia de sfârşit?
R. Da, bineînţeles. După cum v-am mai spus, ne închipuiam că aşa va fi chiar înainte să ajungem la Black Hart, iar când m-am retras la culcare, după ce domnul B. îmi dăduse toate instrucţiunile, respectiv că vom pleca la Exeter, l-am chemat pe Jones din bucătărie şi i-am spus ce aveam de făcut.
Î. A fost luat prin surprindere?
R. Câtuşi de puţin, domnule, zicea că e bucuros că se sfârşeşte.
Î. Şi altceva aţi mai discutat?
R. Păi, el ar mai fi avut chef de vorbă, domnule, pentru că i se urcase băutura la cap. Însă eu abia aşteptam să mă culc şi i-am retezat-o scurt. Cred că i-am spus că o să avem timp îndeajuns să ne gândim după aceea la ce s-a întâmplat.
Î. Când ai băgat de seamă că a întins-o?
R. Abia a doua zi dimineaţa; când m-am sculat şi mă îmbrăcam, am zărit un bilet lângă uşă – cineva îl vârâse pe dedesubt. L-am adus cu mine, dar mă tem că e scris tare prost.
Î. Citeşte-l, te rog.
R. „Stimate domnule Lacy, sper că nu vă supără prea mult dacă atunci când citiţi aceste rânduri eu voi fi plecat,

mulțumesc pentru bunătatea dumneavoastră, n-aș fi vrut să se întâmple așa, dar, după cum știți, am un părinte bătrân în ținutul meu natal, ca și un frate și o soră pe care nu i-am văzut de șapte ani. Domnule, mi-a stat în suflet ca un ghimpe tot drumul ăsta încoace că mi-am neglijat îndatorirea de fiu și, fiind atât de aproape de ei, l-am întrebat pe hangiu care-i drumul cel mai scurt pe apă spre Țara Galilor, iar el a zis că în fiecare săptămână sunt vase cu cărbuni și praf de cărbune spre Bideford și Barnstaple și am aflat, interesându-mă, că era unul cu pânzele în vânt din întâmplare chiar mâine, adică la Barnstaple, și vreau să-l iau, deși să fiți sigur că am să spun tuturor celor care mă întreabă că m-am dus înainte la Bideford ca să anunț sosirea dumneavoastră, cât despre cal am să-l las la hanul Crown, de pe cheiul de la Barnstaple, ca dumneavoastră sau domnul B. să-l luați când și unde poftiți, iar sub pat las espingola, fiindcă nu vreau să fur nimic. Vă rog să credeți, domnule, că mama e bolnavă și din respect pentru ea plec și ar fi păcat să n-apuc șansa asta când sunt atât de aproape, doar patruzeci de mile pe apă, iar călătoria noastră a ajuns la capăt. Vă rog să-l asigurați pe domnul B. că am să-mi țin gura închisă la fel de strâns ca o – nu pot să citesc așa ceva, domnule – și vă rog din tot sufletul ca nici dumneavoastră, nici dumnealui să nu credeți că nu mi-am ținut promisiunea, că nu e decât o zi lipsă și dacă dumnealui e atât de cumsecade să-l ierte pe umilul dumneavoastră servitor și prieten, vă implor să-mi păstrați și mie partea mea până mă întorc la Londra, trag nădejde că n-o să treacă prea mult timp până atunci, și acum vă mai rog o dată fierbinte să mă iertați, trebuie să închei, pentru că nu mai am timp."

Asta e tot, domnule Ayscough.

Î. S-a semnat?

R. Doar inițialele.

Î. Și nu te-a prevenit în nici un fel până atunci?

R. Nici vorbă, domnule. Poate ar fi trebuit să deschid ochii mai bine – mărturisesc că a fost o împrejurare la Taunton. Jones a venit acolo la mine și mi-a înșirat o poveste cum

că și-ar fi cheltuit banii ca să stingă o datorie la Londra, așa că se afla acum cam la strâmtoare și m-a rugat să-i avansez o sumă din banii pe care avea să-i primească pentru drum. I-am dat; și am însemnat într-un carnet pe care-l păstrez pentru asemenea scopuri.

Î. Cât?
R. O guinee.
Î. Nu te-ai mirat că are nevoie de o asemenea sumă?
R. Îl cunosc prea bine, domnule. Dacă nu obține ceva prin presiuni, obține prin angajamente de altă natură.
Î. Acum, domnule Lacy, cum ai reacționat când ai văzut scrisoarea?
R. M-am înfuriat, m-am înfuriat cumplit că m-a trădat în felul ăsta. Însă la vremea aceea, domnule, mi s-a părut că spune adevărul. Știam că vine de la Swansea sau din împrejurimi și-l auzisem vorbind că maică-sa încă mai trăia acolo.
Î. Și că ține o berărie?
R. Da, cred că l-am auzit altă dată pomenind de asta.
Î. Ai spus altă dată – de ce nu atunci?
R. Pentru că n-a mai venit să-și ia restul de bani.
Î. Oare crezi că și-a găsit de lucru la Swansea?
R. Ar fi scris. Îl cunosc eu bine.
Î. Te-ai interesat la han dacă a fost cu adevărat un vas care pleca spre Swansea în ziua aceea? Și dacă Jones s-a interesat de el?
R. Nu, domnule, pentru că așa mi-a atras atenția domnul Bartholomew. Eu tocmai citisem scrisoarea când Dick a venit să mă ducă la domnul B., care știa că Jones plecase, după cum îi spusese Dick. Și credea că plecase din porunca mea. Am fost nevoit să-i spun că nu era adevărat și să-i povestesc toată tărășenia.
Î. I-ai arătat biletul?
R. Imediat.
Î. A fost alarmat?
R. Mai puțin decât mă temusem. S-a purtat frumos cu mine, deși îmi venea să intru în pământ pentru că îl angajase pe Jones la recomandarea mea. Mi-a pus câteva întrebări,

cam câtă crezare putem să acordăm scrisorii. I-am răspuns, ca și dumneavoastră, că eram sigur că nu avea de ce să se alarmeze pentru interesele sale, deoarece Jones știa chiar mai puțin decât mine. Că dacă ar fi avut vreo rea intenție, n-ar fi scris biletul, și nici n-ar fi așteptat atât până să plece.

Î. Jones știa că urma să plecați la Exeter, zici?

R. Da. Îi spusesem.

Î. Ce instrucțiuni ți-a dat domnul Bartholomew cu privire la noua turnură a evenimentelor?

R. Că nu trebuie să dăm vreun semn cum că n-am fi știut de plecarea lui Jones, ci să ne prefacem că s-a dus din porunca noastră. Deci trebuia să plecăm împreună, pe urmă ne vedem fiecare de drumul nostru și să facem cum am stabilit. Mărturisesc că nu prea m-a încântat perspectiva de a călători de unul singur într-un ținut sălbatic și slab populat, însă mi-am ținut gura. Mi se părea că eu eram cel vinovat de pierderea celui care m-ar fi însoțit, cu toate defectele lui.

Î. Te-ai gândit la ce-ar fi putut să-l împiedice pe acest om să vină să-și ceară partea ce-i rămăsese?

R. Da, însă n-am găsit nici un răspuns. Mi se pare foarte neobișnuit.

Î. Nu cumva pentru că s-a simțit vinovat că te-a lăsat de unul singur?

R. Nu. E prea sărac ca să facă astfel de favoruri; sau să nu încerce.

Î. E căsătorit?

R. N-a pomenit niciodată de vreo soție. Nu l-am cunoscut îndeaproape, ca pe un prieten, domnule Ayscough. L-am văzut cum își dădea aere de bune maniere, însă nu putea fi luat drept un gentleman, nici măcar unul foarte modest, ca să i-l prezint doamnei Lacy. A venit o dată sau de două ori pe la mine acasă, însă nu mi-a trecut pragul. Erau zeci de alții ca el pe care îi știu bine, nici mai buni, nici mai răi, și pe care aș fi putut să-i recomand domnului Bartholomew.

Î. Prea bine. Să ajungem la despărțirea de domnul Bartholomew.

R. Nu pot să vă spun cum se numea locul. Cam la două mile și ceva, am ajuns la o răscruce, unde se afla o spânzurătoare. Domnul Bartholomew s-a oprit și a zis că acolo e locul, că peste vreo câteva mile poteca o să mă scoată la drumul de la Barnstaple spre Exeter și n-aveam decât să merg pe el și, cu puțin noroc, puteam să dau și peste alți drumeți cu care să călătoresc. Că puteam să înnoptez la Crediton sau să merg direct până la Exeter, după cum îmi era voia.

Î. Altceva n-a mai adăugat?

R. Ba da, că trebuie să așteptăm câteva minute până când individul ăsta, Dick, îmi dă bagajul de pe calul de povară și-l leagă la cel pe care călăream. Și am uitat să vă spun – domnul Bartholomew insistase extrem de mult să iau eu pușca lui Jones, deși mă îndoiesc că aș fi ajuns până acolo încât să fiu nevoit s-o descarc, poate doar în cine știe ce situație disperată; dar soarta a ținut cu mine, nu s-a întâmplat nimic. Cât despre despărțire, domnul B. și cu mine am descălecat și am făcut câțiva pași deoparte. Mi-a mai mulțumit o dată, și-a cerut îndelung scuze pentru semnele de întrebare pe care mi le stârnise și m-a rugat să nu plec cu îndoiala în suflet, așa cum m-a asigurat că aș fi făcut-o sau ar fi trebuit s-o fac dacă ar fi putut să-mi dezvăluie întregul adevăr.

Î. Și n-a dat altă indicație mai amănunțită unde se ducea sau pe cine spera să întâlnească?

R. Nu, domnule.

Î. Părea mai încrezător?

R. Aș zice resemnat, ca și cum zarurile erau aruncate. Am remarcat că soarele cel puțin îi zâmbea în ziua aceea din înalturi, căci era un întâi mai adevărat, fără pic de nor. Iar el a spus: Da, încerc să găsesc un început de bun augur, Lacy. I-am spus atunci că speram să aibă întâlnirea mult dorită, la care el doar s-a înclinat și a răspuns: Am să aflu în curând. N-a mai adăugat nimic altceva.

Î. Servitoarea și omul nu păreau surprinși că i-ai părăsit?

R. Li se spusese fără îndoială că acolo îmi sfârșeam rolul, așa cum s-a și întâmplat. Am dat mâna cu domnul Bartholomew, am încălecat amândoi, ei au pornit pe drumul lor, eu pe

al meu. Domnule, v-am spus tot ce știu. Îmi pare rău că vă dezamăgesc, nu cunosc mai multe. Cred că v-am prevenit că așa va fi.

Î. Să-ți prezint un caz. Să presupunem că Jones avea dreptate când bănuise că servitoarea era de fapt o târfă; că îi spusese de la obraz mult mai multe decât dumitale, îi ceruse bani ca să tacă și îi primise, fie de la ea, fie de la domnul B. însuși. Adică a lucrat pe ascuns și a fost plătit gras ca să nu-ți sufle un cuvânt din cele ce știa în clipa în care v-ați fi despărțit de domnul B. după cum era planul. Oare ideea nu e mai plauzibilă? Și de fapt de ce nu și-a revendicat partea ce-i revenea? Nu cumva o primise deja în Devon și se tocmise fără îndoială de la început?

R. Nu-mi vine să cred că m-a înșelat într-atât.

Î. Pot să-ți spun că bănuielile lui erau întemeiate, Lacy. Servitoarea asta modestă nu era nici modestă, nici servitoare, ci una luată pe bani direct din bordelul lui Claiborne.

R. Sunt năucit, domnule.

Î. Ai fost prea sentimental, prietene. Cunosc destui oameni de teapa lui Jones. Cinstea le e unde le e și interesul. O încredere de-o viață nu face două parale în comparație cu un profit de câteva guinee.

R. Dar de ce să fi adus o astfel de ființă cu noi?

Î. Ei, asta rămâne să aflu. Putem crede că pentru plăcerea domnului B. Ești sigur că n-ai observat nimic în acest sens?

R. Eu, unul, n-am văzut nimic.

Î. Dar că Dick a fost în patul ei, nu ai decât cuvântul lui Jones?

R. Și felul cum se purtau unul cu altul, domnule Ayscough. La el era limpede că îi ațâța pofta. Ea era mai discretă, dar am băgat de seamă că erau apropiați.

Î. Să ne întoarcem la momentul despărțirii. Ai călărit direct până la Exeter?

R. Am dat foarte curând de drumul mare și de un grup de călători cu cai de povară și cu doi indivizi zdraveni care îi păzeau, așa că i-am însoțit până am intrat pe porțile orașului Exeter; am rămas acolo două zile să mă odihnesc, mi-am

vândut calul, pe urmă, în a treia zi, am luat diligența spre Londra.

Î. Și celor cu care ai călătorit ce le-ai spus?

R. Am fost cel mai nesuferit însoțitor pe care l-au avut vreodată. N-au aflat nimic de la mine.

Î. Doamnei Lacy i-ai povestit de isprăvile dumitale?

R. Da, domnule. Vă asigur că este discreția întruchipată. Nu toate doamnele din profesia mea sunt niște stricate fără obraz, ca doamna Charke, care a făcut atâta rău prin comportarea ei nerușinată și a pătat numele onorabilului ei tată, domnul Cibber; departe de așa ceva, domnule. Ea este excepția, nu regula. Din toți câți o cunosc pe doamna Lacy, nimeni n-o poate acuza de moravuri ușoare sau de cea mai mică indiscreție în treburile personale.

Î. Atunci înseamnă că deții o perlă rară a sexului feminin. Cu toate astea, Lacy, după ce-i vei transmite complimentele mele, te rog să-i ceri să nu abandoneze această calitate neprețuită.

R. Puteți avea toată încrederea, domnule Ayscough. Acum, că v-am spus tot, mă simt cu conștiința împăcată. Și temerile mele băteau cam în aceeași direcție. Aș putea să îndrăznesc acum să vă întreb despre ce mi-ați spus în legătură cu servitorul domnului B.? Nu-mi iese din cap.

Î. A fost găsit spânzurat, Lacy, la mai puțin de trei mile de locul unde l-ai văzut ultima oară. Fie de mâna lui, după cum se pare, sau de vreun răufăcător, care a aranjat să pară sinucidere – asta încă nu știm sigur.

R. Iar despre stăpânul lui nu se mai știe nimic?

Î. Absolut nimic, și nici despre târfă. Te poți socoti norocos că ai apucat-o pe drumul spre Exeter.

R. Îmi dau și eu seama acum, domnule. Dar mai bine nu eram amestecat deloc.

Î. Oricum ar fi găsit pe altcineva. Rolul tău a fost minor. Își pusese bine în cap ceva, cu mult înainte să-ți fi trimis la ușă servitorul.

R. Să dea dovadă de nesupunere?

Î. Ce-ai spune despre un tânăr cu aceeași profesiune ca a dumitale, care a dat dovadă de talent și posibilități ce

depășesc normalul și care are în plus mari perspective atât în viața particulară, cât și pe scena publică, și care se ancorează de niște principii pe care nu catadicsește să le declare, împotriva a tot ceea ce Providența i-a hărăzit cât se poate de limpede? Ca să nu mai vorbim că n-a ținut cont de nici un sfat și a înșelat așteptările familiei și ale prietenilor? Asta nu e numai nesupunere, Lacy. Oamenii de rând din ținutul de unde mă trag au un proverb despre copilul care ajunge bărbat dezmățat. Cică Diavolul i-a hâțânat leagănul. Adică nu e atât de vinovat de răutățile de care dă dovadă, ci ele sunt mai degrabă puse pe seama unui accident nenorocit de la natură. Domnului B. i s-au dat de toate, în afară de puterea de a se bucura de ceea ce pare o soartă extrem de fericită. Cel pe care l-ai cunoscut nu era odrasla prizărită a unui fitecine, după cum presupun că ți-ai închipuit și singur. Ajunge însă, încep să vorbesc prea mult. Lacy, îți mulțumesc pentru depoziție și sper să ne despărțim în termeni mai buni decât la început. Trebuie să fii de acord că în anumite ocazii amândoi suntem nevoiți să fim actori, chiar dacă în scopuri diferite.

Jurat die annoque praedicto coram me

Henry Ayscough

Hanul Lincoln, 27 august

Înălţimea Voastră,

Ceea ce va găsi aici Înălţimea Voastră alăturat scrisorii vorbeşte de la sine; voi începe acum să vă relatez ultimele ştiri, după cum bine îşi închipuie Înălţimea Voastră. Oamenii mei sunt deja pe drum spre Ţara Galilor. Dacă ticălosul de Jones se află în locurile lui natale, îl vor găsi degrabă. Nasul meu îmi spune că Lacy a spus adevărul şi că poate fi crezut, cu toate că el însuşi se încrede prea mult în propria raţiune. În adâncul sufletului, e copilăros, cu toate aerele pe care şi le dă, ca toţi cei de teapa lui, şi vrea să pară mai bine educat şi mai important decât e în realitate; Înălţimea Voastră îl poate considera un prostănac, însă nu un ticălos sperjur. Dacă pe lumea asta există dreptate, Claiborne, patroana bordelului, ar trebui biciuită până la sânge şi să-şi petreacă restul vieţii ei neruşinate în colonii. Simplul ştreang e prea blând pentru una ca ea.

Astăzi după-amiază i-am făcut o vizită protocolară lordului B.; i-am arătat scrisoarea Înălţimii Voastre, precum şi hârtiile mele de acreditare, după care i-am prezentat faptele atât cât era necesar să le cunoască. Mi-a declarat că nu a avut ştiinţă de toate acestea până atunci; că presupunea că Excelenţa Sa este plecat din ţară; a mărturisit că a avut un rol în povestea de la bordel, şi-şi închipuie că şi fata plecase cu Excelenţa Sa pentru a-i ţine de urât. L-am întrebat pe lordul B. dacă a bănuit vreodată că intenţiile Excelenţei Sale nu erau acelea pe care le afirma în public. Mi-a răspuns că Excelenţa Sa îi vorbise mult despre un tur al Europei şi că îl crezuse.

La interogările mele ulterioare, lordul B. a binevoit să-mi spună că, deşi îl văzuse pe Excelenţa Sa destul de rar de când

fuseseră împreună la Cambridge, îl socotea un prieten nepre-țuit și era oricând încântat să-și reînnoiască vechea prietenie când Excelența Sa ar fi revenit în oraș; că fusese oarecum surprins în această ultimă ocazie când Excelența Sa insistase să fie introdus la bordelul lui Claiborne, deoarece îl socotise întotdeauna departe de tentațiile cărnii și chiar indiferent la neamul femeiesc în general, întrucât nu se căsătorise până atunci; dar că Excelența Sa păruse atunci hotărât (*ipsissima verba*)[1] să recupereze timpul pierdut. (Îl cruț pe Înălțimea Voastră de anumite expresii ale acestei hotărâri pe care le-a reprodus lordul B., întrucât am credința că au fost rostite pentru a adăuga culoare unei presupuse desfrânări și pentru a ascunde adevăratul scop al Excelenței Sale.)

Lordul B. a relatat în continuare că el îi sugerase la început Excelenței Sale să-și caute favorurile la femeia în chestiune; că și el însuși se bucurase de acele favoruri și garantase pentru priceperea și farmecele ei. Apoi lordul B. a folosit o expresie blasfematoare, pe care nu îndrăznesc s-o repet în fața Înălțimii Voastre, și care voia să spună că nu există una mai iscusită ca ea în întreaga Londră. Am cerut să cunosc în ce constau aceste farmece, în afară de cele carnale. Lordul B. a răspuns că parțial era aparenta modes-tie, cu atât mai izbitoare într-o lume nerușinată; că nu dădea dovadă de nici o capacitate intelectuală sau de exprimare, pentru că nu vorbea mult și folosea un limbaj simplu; că știa pe mulți care nu dăduseră crezare și se duseseră la ea îndârjiți și se întorseseră blânzi ca mieii; că întrucât cei desfrânați apreciază mai mult trupurile proaspete, unii o considerau acum cam folosită, însă el, personal, nu credea că putea fi o alta mai bună pentru Excelența Sa, care făcea primii pași în ritualurile cipriote, motiv pentru care i-o recomandase; că citise nu de mult, într-o imitație licențioasă a lui Tacitus, o descriere a fetei drept *meretricum regina initiarum lenis*[2], ceea ce lui i se părea potrivit.

---

1. Chiar vorbele sale (lat.).
2. Blânda regină a curtezanelor începătoare (lat.).

Am întrebat apoi dacă Excelența Sa vorbise despre fată cu lordul B., după ce-i făcuse vizita, și în ce termeni. Spunea că da, chiar a doua zi, și păruse foarte mulțumit; și din câte își amintea lordul B., spusese că dacă ar fi căutat o femeie pentru folosul și plăcerea personală, dar de care nu dorea să se atașeze prea mult, ea era cea potrivită; că într-o altă ocazie lordul B. vorbise cu Excelența Sa, după câte ținea minte, peste vreo șase, șapte zile, iar Excelența Sa adusese vorba despre cum ar face s-o momească pe fată să plece de la Claiborne ca să-l distreze pe perioada șederii sale la Paris, cum ar putea reuși acest lucru, cât l-ar costa *et caetera*; că el (lordul B.) îi declarase că s-ar putea rezolva, însă că Excelența Sa n-ar trebui să întârzie plecarea în Franța, deoarece Claiborne ar putea să stârnească un scandal și să-i facă neplăceri dacă ar avea cunoștință că târfa ei se afla încă la Londra.

Mai târziu (poate peste chiar trei-patru zile), Excelența Sa trecuse pe la lordul B. și-i spusese că avea probleme cu fata, care nu voia să-i dea ascultare, căci se temea ca stăpâna să n-o prindă, și nici banii promiși de Excelența Sa să fugă, nici asigurările că va fi protejată nu reușeau s-o liniștească; iar Claiborne era cu ochii pe ea și era vestită pentru cruzimea ei față de oricine ar fi îndrăznit să o șteargă în felul ăsta; și, în fine, că dacă Excelența Sa ar putea să se tocmească cu Claiborne pentru fată, sugerând un pretext oarecare (altul decât acela de a-l însoți în Franța, pentru care n-ar fi lăsat-o), fata ar veni, însă altfel se temea de moarte să-i facă pe plac Excelenței Sale.

Lordul B. l-a sfătuit pe Excelența Sa, deoarece era hotărât să aibă fata, să procedeze așa cum îl sfătuise ea, cu toate că plata ar fi fost mai mare; căci temerile îi erau fondate, deoarece se știe că patroanele de bordel nu-și lasă nepedepsite târfele care fug, de teamă că celelalte le vor urma exemplul; și că înțelegerea să fie făcută astfel ca pe măsură ce trecea timpul, iar Excelența Sa s-ar fi plictisit de fată, putea s-o trimită înapoi și totul ar fi fost în regulă.

Când l-am chestionat mai în amănunt pe lordul B., a recunoscut că el îl ajutase pe Excelența Sa să născocească un pretext ca s-o înșele pe Claiborne și procedase așa cum nemer-

nica a recunoscut când a fost luată la întrebări; însă, pentru una ca ea, crescută în păcat, toate astea nu însemnau nimic urât.

Sunt încrezător că Înălţimea Voastră cunoaşte destule despre caracterul lordului B. ca să ştie dacă pune temei pe spusele sale, însă îmi veţi îngădui să adaug că în întrevederea noastră nu mi s-a părut că ar fi ascuns ceva, cu toate că, din păcate, este evident că nobilul lord n-a jucat deloc un rol nobil în tot ceea ce a ieşit la iveală.

În cele din urmă, m-am gândit să-l întreb pe lordul B. dacă Excelenţa Sa îi mărturisise sentimentele lui personale cu privire la severitatea, absolut corectă şi meritată, pe care o provocase la părintele său extrem de onorabil. Vă rog, Înălţimea Voastră, să vă amintiţi că a fost porunca Înălţimii Voastre să încerc să cercetez acest lucru. Lordul B. spunea că, deşi înainte de a se întâlni din nou auzise că Excelenţa Sa era foarte supărat pe părintele său, la început a fost surprins să-l găsească aparent destul de resemnat cu soarta lui şi hotărât a i se supune. Totuşi, cu o ocazie ulterioară şi mai intimă, Excelenţa Sa a declarat că nu se credea fiul Înălţimii Voastre, întrucât nu putea accepta o asemenea persoană drept tatăl său; şi a mai spus că mai degrabă pierde ducatul decât să-l considere pe Înălţimea Voastră ca atare. Lordul B. spunea că apoi a folosit alte epitete cât se poate de infame, cu atât mai neplăcute, cu cât au fost rostite nu la mânie sau băutură, ci într-o stare absolut normală şi într-o manieră glacială, cum că Înălţimea Voastră ar fi un paşă turc sau alt despot oriental în ale cărui mâini necruţătoare încăpuse. Lordul B. a spus că ajunsese la concluzia că noua dorinţă a Excelenţei Sale să apară un desfrânat putea fi pusă pe seama acestui resentiment puternic faţă de o persoană atât de sacră cum este tatăl său; însă a adăugat, ca o mică scuză pentru Excelenţa Sa, că aceste lucruri i-au fost spuse între patru ochi când se plimbau de unii singuri pe promenadă şi că nu l-a auzit niciodată pe Excelenţa Sa exprimându-se astfel în societate, iar ca scuză pentru el, i-a sugerat Excelenţei Sale (după cum Înălţimea Voastră ştie, lordul B. era în relaţii proaste cu propriul lui tată, înainte ca acest nobil domn să-şi

dea obștescul sfârșit) că, din experiența sa, era mai bine să-și înăbușe resentimentele și să lase timpul să judece, care, prin firea lucrurilor, se desfășoară în favoarea fiului; și că la urma urmelor, dacă va vrea cerul, și el, și Excelența Sa vor ajunge într-o bună zi tați. La care Excelența Sa se pare că a consimțit tacit și nu s-a mai discutat despre această chestiune.

Am fost rugat să aduc Înălțimii Voastre cele mai profunde regrete ale lordului B. pentru faptul că lucrurile au luat o întorsătură atât de neprevăzută și de asemenea să vă asigur că este la fel de neștiutor ca și Înălțimea Voastră cu privire la intențiile Excelenței Sale, ca și la locul unde se află în prezent; și să sugerez Înălțimii Voastre că, ținând seama de riscul bine cunoscut al îmbolnăvirii de la târfele franceze și văzând că Excelența Sa părea nestrămutat în a se deda plăcerii, a considerat că ar fi fost o ipocrizie să încerce să-i schimbe părerea despre planurile pe care le avea; dimpotrivă, a considerat că există motive întemeiate să le susțină; că îi dăduse Excelenței Sale cuvântul de onoare că va ține secret toată povestea și că va găsi mijloacele necesare să potolească și resentimentele lui Claiborne, dacă ar fi cazul, ceea ce a și făcut și va face în continuare; și în cele din urmă m-a rugat să insist că dacă poate fi de ajutor Înălțimii Voastre în această problemă, Înălțimea Voastră să nu șovăie să-l caute.

Servitorul cel mai umil al Înălțimii Voastre,
Henry Ayscough

*

Hanul Lincoln, 8 septembrie

Înălțimea Voastră,

Vă scriu în miez de noapte și în mare grabă, ca nu cumva să întârzii cu veștile aduse chiar în această clipă de grefierul meu, Tudor. Jones a fost găsit mult mai ușor decât sperasem și adus la Londra. A sosit de două ore și este ținut la loc sigur. Mâine-dimineață îl voi chestiona pe ticălos.

L-au găsit printr-un noroc extraordinar la Cardiff, când se îndreptau spre Swansea; omul meu spune că Jones bea chiar în hanul în care s-a întâmplat să înnopteze; și că ar fi putut foarte ușor să nu-l observe, dacă un altul nu i-ar fi rostit numele și ei nu l-ar fi auzit; pe urmă au ascultat cu luare-aminte și așa și-au dat seama ce norocoși fuseseră. La început, el a negat, însă slujbașul meu l-a luat la întrebări; pe urmă a încercat să fugă, însă nu i-a mers; apoi a strigat că e reținut pe nedrept, însă a schimbat imediat placa în clipa în care omul meu s-a oferit să îl ducă în fața curții din Cardiff să-și susțină nevinovăția. De atunci n-au mai vorbit cu el și nici nu l-au mai lăsat pe el să vorbească după cum ar fi vrut, iar omul meu spune că este foarte abătut și alarmat – cu cuvintele lui, gata de pus pe frigare, ceea ce Înălțimea Voastră și cu mine vom face.

Îl rog pe Înălțimea Voastră să-mi permită în acest moment să nu fac nici o remarcă cu privire la sentimentele paterne, îndreptățit răscolite, pe care a binevoit să mi le împărtășească în ultima scrisoare. Sunt încredințat că știe cât de respectuos sunt ele împărtășite. Asemeni Înălțimii Voastre, sunt profund tulburat în așteptările mele și credința mea în Excelența Sa.

Quantum mutatus ab illo![1] Nimic din ceea ce poate arunca o lumină asupra acestei afaceri nefericite nu va fi lăsat deoparte.

Slujitorul cel mai umil și mai îndatoritor al Înălțimii Voastre,
Henry Ayscough

Atașez o copie a scrisorii pe care am primit-o de la domnul Saunderson din Cambridge, ca Înălțimea Voastră să vadă cum sunt apreciate de academie talentele fiului mai mic. Mă îndoiesc că Înălțimea Voastră știe de domnul Whiston; este un disident cu gura mare și periculos, *ter-veneficus*[2], care și-a

1. Cât de schimbat față de acela! (lat.)
2. De trei ori otrăvitor (lat.).

pierdut postul la Cambridge ; locul lui a fost ocupat în ultimii douăzeci și cinci de ani de domnul Saunderson ; de atunci a devenit și mai înveninat și tulburat, căci am auzit că așteaptă acum moartea acestui domn ca să poată fi din nou pus în locul acestuia, de unde a fost alungat pe bună dreptate.

H.A.

*

8, IX, Christ's College, Cambridge

Domnule,

M-a întristat primirea scrisorii dumneavoastră din 27 august, la care mă grăbesc să răspund, în ciuda deficienței care mă silește să o dictez unei alte persoane. Mă tem, domnule, că nu vă pot fi de nici un ajutor în chestiunea urgentă de care vă interesați. N-am avut plăcerea de a o întâlni pe Excelența Sa în acești ultimi doi ani, ultima oară am avut bucuria de a-l vedea la alegeri, adică în aprilie '34. Excelența Sa mi-a făcut atunci cinstea de a mă vizita aici, când s-a aflat în oraș. De la acea întâlnire am schimbat câteva scrisori ; totul s-a limitat la chestiuni de matematică și algebră. Ultima misivă poartă data de 24 martie și în ea îmi urează numai bine pentru anul ce vine și mă vestește că intenționează să sosească în oraș curând, având în proiect pentru vară un tur al Franței și Italiei; cu toate acestea, speră ca înainte de plecare, dacă vremea va fi îngăduitoare, să facă o călătorie până la Cambridge să mă vadă, căci dorește să-mi ceară un sfat cu privire la ce anume să viziteze în călătoria plănuită. Din păcate, de atunci nu am mai primit nici o altă scrisoare sau veste și am bănuit că plecase. Sunt uimit și întristat de știrea dispariției sale. Scrisoarea din martie nu conținea altceva important în afară de cele menționate mai sus.

Despre Excelența Sa pot doar să declar cu toată sinceritatea că am avut puțini elevi care să-l egaleze și nici unul care să-l

întreacă. Poate știți, domnule, că sunt al patrulea profesor lucasian al acestei universități și am continuat să fiu, începând din 1711; așa că, situându-l atât de sus, o fac în cunoștință de cauză, având temeiuri serioase de comparație. Dacă rangul i-ar fi permis, socotesc că talentele sale ar fi făcut cinste cu cel mai mare folos acestei universități; nu aceleași lucruri pot să afirm despre mulți alții care au fost aleși membri ai universității în ultimii douăzeci de ani și care îi sunt net inferiori.

Din păcate, sunt obișnuit cu tinerii de rangul său, care aici dau dovadă de interes și studiază cu asiduitate, dar când ajung în lume, își pierd aceste preocupări. Cu Excelența Sa lucrurile au stat altfel; și-a continuat studiile în știința matematicii și a tot ceea ce se leagă de ea cu o tenacitate extremă. Întotdeauna l-am aflat bine documentat, precum și un practician desăvârșit. Nu sunt singurul care susține aceste lucruri; este și părerea eminentului meu predecesor, domnul Whiston, ale cărui vederi religioase sunt de plâns, nu însă și abilitatea matematică, ba încă și mai important, este părerea ilustrului antepredecesor *in cathedra Lucasiana,* sir Isaac Newton. Am adus în atenția amândurora, și nu numai o dată, propuneri și soluții avansate de Excelența Sa; și cu toate că, înaintea morții mult regretatului sir Isaac, între cei doi se iscau discuții în contradictoriu, în această privință există o înțelegere desăvârșită; aveau de-a face cu un tânăr filosof demn de atenția dumnealor.

N-am să vă mai plictisesc, domnule, totuși aș putea să adaug că în acești ultimi ani am fost preocupat de o metodă mai simplă de calcul al sumelor mari; că în acest scop am discutat de câteva ori cu Excelența Sa despre problemele care au apărut în abordarea acestei metode; și că Excelența Sa a fost extrem de iscusit, ajutându-mă să le depășesc. Talentele Excelenței Sale nu sunt de rând; căci o minte obișnuită ar încerca să rezolve asemenea chestiuni printr-un ușor rafinament și o abordare îmbunătățită; în vreme ce Excelența Sa a pornit de la cercetarea foarte atentă a principiilor metodei; și nu o dată a ajuns la o soluție mai bună și mai avantajoasă. Mă consider norocos că am avut un asemenea nobil ajutor.

Dacă ar fi să-i găsesc vreo vină, atunci aş spune că uneori este posedat de credinţe şi teorii ale acestei lumi fizice pe care ar trebui să le numesc mai degrabă fantezii decât adevăruri probabile sau experimentale. Cea pe care îmi cereţi să v-o explic socotesc că este una de asemenea natură. Seria de numere la care faceţi aluzie apare pentru prima oară în *Liber Abaci* a unui anume Leonardo da Pisa, un cărturar italian. A conceput-o, dar, după cum singur recunoaşte, numai pentru calculul înmulţirii iepurilor într-o crescătorie. Totuşi Excelenţa Sa găseşte această rată a proporţiei (care rămâne totuşi neschimbată oricât de mult ar creşte părţile superfetate[1]) peste tot în natură, ba chiar se poate distinge în mişcările planetelor şi aranjamentul stelelor pe cer; a văzut-o de asemenea şi în toate plantele, în dispunerea frunzelor lor, a căror ordonare a numit-o cu un cuvânt grecesc – *phyllotaxis*. Credea, de asemenea, că aceeaşi succesiune, cât se poate de elementară, poate fi urmărită şi în istoria acestei lumi, atât în trecut, cât şi în ceea ce va veni; şi astfel, dacă ar fi înţeleasă pe deplin, cronologia viitorului ar putea fi profeţită matematic, la fel cum ar putea fi explicat şi trecutul.

Aici cred eu, domnule, că a acordat prea multă importanţă unor coincidenţe minore în cazul fenomenelor de bază din natura fizică şi înclin să cred că în felul acesta, deşi fără vreo vină proprie, a suportat consecinţa rangului aristocratic pe care-l deţine în societate, şi anume că a fost lipsit de relaţiile cotidiene ale lumii cunoştinţelor de rând, precum şi ale discuţiilor asupra lor şi astfel a suferit de ceea ce poate fi numit *dementia in exsilio* dacă nu vă e cu supărare. Sau după cum se spune aici, *In delitescentia non este scientia*, cei care stau ascunşi sau trăiesc departe de ştiinţă nu o vor căpăta niciodată cu adevărat.

Şi acum, domnule, în privinţa ştiinţei, sunt obişnuit să vorbesc pe şleau; iar când Excelenţa Sa a aşternut pentru prima dată înaintea mea aceste noţiuni, am fost cam aspru şi le-am considerat nefondate. Astea s-au petrecut acum cinci

---

1. Superfetaţie = conceperea unui al doilea embrion în timpul gestaţiei primului.

ani și au condus la o primă răceală în relațiile dintre Excelența Sa și mine; m-am aventurat atunci să critic multe dintre deducțiile extravagante pe care le-a făcut pe baza premiselor sale. Cu toate acestea, sunt fericit să spun că de atunci ne-am împăcat, în termenii propuși de Excelența Sa însăși; că prețuia legătura cu mine prea mult pentru a o pierde în urma unei dispute pe marginea unei probleme pe care a recunoscut că nu o putea demonstra (făcând aluzie la noțiunea ipotetică cum că se poate stabili o cronologie a viitorului din secvența enunțată mai sus). A sugerat atunci că, în calitate de *amici amicitiae* (după cum s-a exprimat), ar trebui să excludem din discuțiile noastre această sămânță de vrajbă. Și de atunci încoace așa a și fost, domnule; și presupun că nici problema nu a mai constituit subiectul studiului său, căci s-a ținut de cuvânt în toate întrunirile noastre ulterioare și în toată corespondența noastră.

După cum spuneam, domnule, sunt total nelămurit unde ar putea fi acum Excelența Sa și nu pot să vă dau nici un sfat; mă rog ca această persoană pe care am cinstea s-o socotesc un prieten personal foarte demn, talentat, amabil și nobil să fie găsită în curând.

Slujitorul dumneavoastră supus,
Nicholas Sauderson A.M.
Regalis Societatis Socius

Scrisă de mine, Anne Saunderson, fiică.

Cronică istorică, 1736

SEPTEMBRIE

Pe 28 ale Lunii trecute, un Om care a traversat Podul peste Râul *Savock,* lângă *Preston, Lancashire,* a văzut Stoluri mari de Păsări care s-au ciocnit cu o asemenea Violență, încât 180 dintre ele au căzut la Pământ; Omul le-a luat și le-a vândut în Piața din *Preston* în aceeași Zi.

Vineri, 3

Joshua Harding și *John Vernham,* condamnați pentru Efracție, au fost spânzurați la *Bristol;* când au fost coborâți și puși în Coșciuge, amândoi au înviat; cel de-al doilea însă, deși i s-a luat mult Sânge, a murit pe la Ora 11 Noaptea; și *Harding* a continuat să trăiască și a fost dus la *Bridewell,* unde mulți s-au dus să-l vadă. A spus că își aduce aminte numai de Prezența lui la Spânzurătoare și nu știe că *Vernham* a fost acolo; deoarece întotdeauna a fost slab de Minte, nu a mai fost spânzurat, ci dat în Grija unei Case de Milostenie.

Luni, 6

Actele de Acuzare prezentate de Marele Juriu la *Hick's-Hall* împotriva a doi Răsculați din *Spittle-fields* au fost returnate *Ignoramus.* (*Vezi p. 427*)

Marți, 7

Între 9 și 10 Noaptea, un Grup de Bărbați (*vezi p. 522*) a intrat în Portul de Vest al Orașului *Edinburgh,* au bătut Toba, au prezentat Armele și au strigat: *Ascultați! Toți cei care îndrăzniți să răzbunați Sângele nevinovat!*; au fost imediat înconjurați de o mare Mulțime. Apoi au pus stăpânire și au închis Porțile Orașului și au postat Gărzi la fiecare Poartă, pentru a nu fi luați prin Surprindere de Forțele Regelui, în timp ce alt Detașament a dezarmat Gărzile Orașului și s-au îndreptat spre Tolbooth sau Închisoare, unde, nefiind în stare să spargă Ușa cu Ciocanele, i-au dat Foc, dar în același Timp au adus Apă ca Flăcările să nu se întindă prea mult. Înainte ca Ușa exterioară să fie aproape complet mistuită de Flăcări, câțiva s-au avântat în Foc și l-au obligat pe Temnicer să deschidă Ușa interioară și, pătrunzând în Apartamentul Căpitanului *Porteous,* au strigat: *unde este ticălosul de Porteous?* care a răspuns: sunt aici, ce vreți să faceți cu mine? La care i s-a răspuns: te ducem la Locul unde ai vărsat atât de mult Sânge nevinovat și te vom Spânzura. A opus o oarecare Rezistență, dar a fost învins, pentru că, în timp ce unii le-au dat Drumul tuturor Prizonierilor, alții

l-au apucat de Picioare și l-au tras pe Scări în Jos, apoi l-au dus la *Grass Market,* unde au căzut de acord să-l Spânzure fără altă Ceremonie; drept care, după ce au luat un Colac de Frânghie, i-au pus un Laț după Gât și au azvârlit celălalt Capăt peste un Stâlp cu Crucea lui Dyers (sau o Spânzurătoare) și l-au ridicat; dar, deoarece ținea Frânghia cu Mâinile, l-au coborât, i-au legat Mâinile și l-au ridicat din nou; văzându-i Înfățișarea indecentă, neavând nimic cu care să-i acopere Fața, l-au coborât pentru a doua oară și l-au dezbrăcat de una din cele două Cămăși, i-au înfășurat-o în jurul Capului și l-au ridicat pentru a treia oară, strigând tare Hei, rup! și bătând Toba. După ce a stat atârnat un Timp, socotindu-se că ar fi trebuit să fie mort, au bătut în Cuie Frânghia de Stâlp, s-au salutat unii pe alții ceremonios, au depus Armele și au părăsit Orașul în Răpăiala Tobelor. Până atunci, nu s-a mai întâmplat o Faptă atât de îndrăzneață și atât de reușită, totul petrecându-se pe parcursul a două Ore; după care peste Oraș s-a așternut Liniștea. Judecătorii au încercat să-i împiedice, dar au fost atacați și dați la o parte. În Dimineața următoare, la 4, când Căpitanul a fost coborât, i se frânsese Gâtul, era rănit la Braț și avea Vânătăi pe Spate și la Cap.

În ceea ce privește Anunțul din Luna trecută despre obținerea Amânării Pedepsei nefericitului Om, a fost vorba de o mică Greșeală; mai multe Persoane distinse au apelat la Maiestatea Sa, în favoarea Căpitanului, dar suntem siguri că pe Judecătorii din Edinburgh nu i-a interesat acest Lucru câtuși de puțin; și fără îndoială, au avut Motivele lor, deoarece aceasta nu este singura Dată când Populația Orașului a pus în Practică Principiul curajos, dar neiertător, care se află în Motto-ul Nației lor, *Nemo me imvune Lacesset.* Ca să menționăm unul: La începutul Domniei Reginei *Anne*, pe când Contele *Stafield* era Cancelar, un oarecare *Green* a fost condamnat pentru Uciderea Căpitanului *Middleton* și Consiliul din Edinburgh a dat Ordin să fie grațiat; auzind acest Lucru, Mulțimea, în Momentul în care Contele ieșea din Consiliu, a rupt rândurile și i-a răsturnat Caleașca, l-a insultat și l-a obligat să se reîntoarcă la Consiliu și să schimbe Grațierea într-un Ordin de Execuție, drept care Acuzatul a fost executat.

Aproximativ 14 Persoane au fost reținute a doua Zi din cauza acestei Revolte, dar nu s-a găsit nici o Probă împotriva lor; 11 au fost eliberate imediat, iar restul puțin mai târziu.

Vineri, 10

Un Incendiu a izbucnit în Centrul Orașului *Shadwell,* în care 42 de Case, 6 Depozite și 8 Grajduri au ars până în Temelii, iar 18 au fost deteriorate.

Miercuri, 15

La *Old-Bailey,* 77 de Prizonieri au fost judecați, din care 6 au primit Pedeapsa cu Moartea, respectiv *Edward Bonner*, Măcelar din *Newgate-Market, Tho. Dwyer* și *James O'Neal* pentru Jaf la Drumul mare; *Edward Rowe* pentru a-l fi împușcat și jefuit pe Domnul *Gibson,* Brutar din *Islington*; *John Thomas* pentru Furt dintr-o Prăvălie și *Tho. Hornbrook* pentru Furt de Cai. 26 au fost condamnați la Deportare, unuia i s-a ars Mâna; iar unul, adică *Joseph Cady,* a fost condamnat la Stâlpul

Infamiei pentru Sperjur; 62 au fost achitați. Domnul *Nixon,* Preotul care nu a depus Jurământul de Supunere față de Rege, a fost eliberat pe Cauțiune. *Vezi p. 420 D.* Trei Bărbați și o Femeie au fost condamnați pentru Sperjur în Procesul *Bonner.*

În legătură cu recentele Revolte din *Spittle-fields,* nouă Persoane, care fuseseră reținute, au fost chemate la Judecată, acuzate de Infracțiuni; dar nevenindu-le rândul la Proces, cu Aprobarea Judecătorului General al Maiestății Sale, au fost eliberate pe Cauțiune, fiecăreia cerându-i-se să plătească 50 l. drept Garanție.

Joi, 16

La o Întrunire Generală a Băncii *Angliei,* un Dividend de 2 și 3 sferturi Procente a fost aprobat drept Dobândă și Profit pentru Jumătatea Anului care se termină la viitoarea Zi a *Sf. Mihail*; iar Cauțiunile vor fi plătite până la 13 octombrie.

Vineri, 17

Tribunalul Constituțional Municipal al *Londrei* a dat Ordin ca prima Colectă de Impozite pentru Iluminarea Străzilor, dând curs unui Act anterior, să fie făcută pentru 3 Sferturi de An, terminându-se la *Crăciun*, conform Taxelor următoare: fiecare Casă sub 10 l. pe An 3 s. și 6 p., de la 10 până la 20 de l. 7 s. 6 p., de la 20 la 30 l. 8 s., de la 30 la 40 l. 9 s. 6 p.; – Orice Cetățean al *Londrei* care trebuie să plătească Taxa mai sus menționată și care neglijează această Îndatorire sau refuză să plătească, sau încearcă să fie scutit de Plată va fi exclus de la Votare în orice Alegeri din Orașul *Londra,* precum sunt acum toate Persoanele care nu plătesc Taxele Comunale.

Poșta din *Glasgow*, care conținea mai mulți Saci, printre care și Poșta *irlandeză*, a fost jefuită de doi Pungași care l-au rănit pe Polițist în Coapsă cu un Cuțit.

Miercuri, 22

Un oarecare *Cadwal,* Dezertor, a primit Restul pentru o Bancnotă de 20 l. la *Cowpar,* în *Fife*; când i s-a plătit, s-a descoperit că fusese luată din Poșta din *Glasgow*, menționată mai sus, drept care Persoana care a plătit a alergat după el și și-a luat Banii înapoi; l-a lăsat să plece, dar a păstrat Bancnota.

La un Tribunal al Consiliului Municipal de la *Guild-Hall*, s-a căzut de Acord să se umple *Fleet Ditch* pentru a face din el o Piață, iar Comitetul Terenurilor Orașului *Londra* să popularizeze imediat Decizia pentru a primi Propuneri în vederea Construirii unei Hale-Piață, plus Prăvălii, Standuri etc.

Vineri, 24

La un Tribunal General al *Companiei Indiilor de Est*, s-a hotărât să se reducă Dobânda Obligațiunilor la 3 la Sută.

Sâmbătă, 25

S-a dat Publicității o Proclamație prin care s-a oferit o Recompensă de 200 l. și Grațierea oferită de Maiestatea Sa pentru cel care descoperă pe oricine implicat în Uciderea Căpitanului *Porteous*, iar pentru orice Persoană descoperită în felul acesta și care a fost condamnată, 200 l.

Duminică, 26

Daniel Malden, care a fost prins din nou la *Canterbury* în urma unor Certuri cu Soția sa, a fost adus la *Newgate,* sub Escortă puternică și înlănțuit jos în Temniță. (*Vezi p. 191 și p. 357.*)

Luni, 27

Bonner Rowe, *Dwyer* şi *O'Neal* au fost spânzuraţi la *Tyburn*; dar *Hornbrook* şi *Thomas* au fost graţiaţi.

Marţi, 28

Wm. Rous şi *Benjamin Rawlings*, Esq., au fost numiţi Şerifi ai acestui Oraş şi ai Comitatului *Middlesex.*

În apropierea Termenului de Oprire a Vânzării Băuturilor alcoolice distilate în Cantităţi mici, Persoanele care aveau asemenea Prăvălii au început să organizeze în Batjocură Ceremonii funerare, ceea ce a avut drept Rezultat Adunarea unei Mulţimi în jurul Prăvăliilor; Judecătorii au hotărât că se cuvine să trimită câţiva dintre principalii Bocitori la Închisoare. Firmele Caselor de Punci au fost acoperite cu Doliu; şi pentru că unii şi-au exprimat Amărăciunea Inimilor lor dedându-se la Violenţe, Gărzile Călare, Infanteria şi Trupele speciale au primit Ordin să meargă la Locurile unde este Nevoie de Prezenţa lor. Mulţi dintre Lucrătorii de la Distilerii însă, în loc să-şi irosească Timpul cu Bocete inutile, s-au îndreptat spre alte Ramuri ale Industriei.

Audierea şi depoziţia lui
David Jones
pe care o atest sub prestare de
jurământ, azi, nouă septembrie,
în al zecelea an de domnie a suveranului
nostru, lord George al doilea, prin mila
Domnului, Rege al Marii Britanii
şi al Angliei & c.

MĂ NUMESC David Jones. M-am născut la Swansea şi am vârsta secolului, treizeci şi şase de ani. Actualmente sunt funcţionar la o prăvălie pentru aprovizionarea vaselor, în Cardiff.

Î. Jones, mi-ai dat multă bătaie de cap până să te găsesc.
R. Ştiu, domnule, şi îmi pare tare rău.
Î. Ai citit rezumatul depoziţiei domnului Francis Lacy?
R. Da, domnule.
Î. Nu negi că eşti persoana despre care vorbeşte domnul Lacy?
R. Nu, domnule. N-aş putea.
Î. Dar faţă de cel pe care l-am trimis să te aducă aici ai negat.
R. Nu-l cunoşteam, domnule. N-a pomenit la început nimic de domnul Lacy şi mă consider, cu respect, prietenul acestui domn de toată stima şi mă simt onorat să-l apăr dacă pot. Căci îl ştiu la fel de nevinovat ca Jones, domnule, în privinţa celor petrecute în aprilie. Trebuie să te uiţi bine la prieteni, domnule, după cum vine vorba.
Î. Omul meu spune că şi atunci când a pomenit de domnul Lacy, ai negat; că ai jurat cu mâna pe Biblie că nu cunoşti această persoană.
R. Am făcut-o doar aşa, domnule, ca să văd dacă ştia cu adevărat ceea ce pretindea. Şi când am considerat că sunt mulţumit de ce-am aflat, n-am mai minţit.
Î. Şi nici n-ai să mai minţi, Jones.
R. Nu, domnule. Nu încape îndoială.
Î. Aşa să fie. Să începem cu ce s-a întâmplat după ce ai plecat din Londra. Doresc să ştiu mai întâi dacă în depoziţia domnului Francis Lacy există vreo chestiune sau altceva ce ai citit şi care socoteşti că nu e adevărat.

R. Totul e adevărat.
Î. Dar inexact?
R. Nu, domnule. Totul a fost așa cum spune dumnealui, din câte știu eu.
Î. Dar ceva mai deosebit – dacă au existat chestiuni importante pe care le-ai descoperit și nu i le-ai spus?
R. Nu, domnule. Era de datoria mea să-i spun ce vedeam și observam. Așa am și procedat.
Î. Nu poți să adaugi nimic?
R. Jur că nu, domnule.
Î. Negi că ai fugit, după cum spune domnul Lacy, fără permisiunea dumnealui?
R. Nu, domnule. A fost exact cum i-am scris, domnule. M-am dus s-o văd pe biata maică-mea, Dumnezeu s-o odihnească, știam că nu mă desparte de ea decât canalul Bristol și m-am gândit că era o ocazie foarte bună. Mi-e mai aproape pielea decât cămașa, știți cum se spune. Am greșit, domnule, știu. Însă am fost un fiu rău, știți, și am vrut să-mi îndrept greșeala.
Î. Nu se sfârșea oare chiar a doua zi contractul cu domnul Bartholomew? De ce nu l-ai întrebat atunci pe domnul Lacy dacă puteai să pleci?
R. M-am gândit că n-o să mă lase, domnule.
Î. De ce?
R. Pentru că e un gentleman fricos, domnule, și știam că n-ar fi vrut să călătorească de unul singur prin locurile alea.
Î. Oare nu ți-a dat dovadă de prietenie – și acum, și în alte ocazii? Nu ți-a găsit de lucru?
R. Păi, domnule, nu zic nu, și am fost foarte rușinat de purtarea mea, totuși, vedeți, conștiința mea de fiu și de creștin mi-a zis că așa trebuie să fac, cum am și făcut.
Î. Și sperai că o să te ierte când te vei întoarce la Londra?
R. Speram, domnule. E bun la inimă, Dumnezeu să-l binecuvânteze. Și bun creștin.
Î. Acum să-mi spui ce i-ai făcut servitorului domnului Bartholomew, Dick.
R. Nu i-am făcut nimic, domnule. Jones l-a cunoscut la sfârșit tot atât cât la început.

Î. Nu ți s-a părut nimic ciudat la el?
R. Ceea ce era limpede pentru toți, domnule. Că era peste puterea de înțelegere a unui irlandez cum de poate un domn să angajeze un asemenea om. Era destul de vânjos, bine clădit pentru un servitor, însă nimic altceva, înțelegeți.
Î. Nu era un servitor potrivit pentru un domn, vrei să spui?
R. Făcea ce i se cerea destul de bine. Și recunosc că secretele stăpânului erau bine păzite. Ca și bunurile. Nu mă lăsa nici să ating cufărașul de pe calul de povară, cu toate că atârna atât de greu. În prima zi am vrut să-l ajut să-l care, dar m-a împins cât colo; și la fel și după aceea. Parcă era o javră geloasă, nu un servitor.
Î. Altceva mai deosebit ai mai observat la el?
R. Că nu râdea, nici nu zâmbea, nici măcar atunci când eram într-un grup și oamenii erau cu chef. Într-o dimineață, la Basingstoke, o slujnică de lângă o fântână unde eram eu și Dick a vrut să-i ardă una grăjdarului care se obrăznicise și a alergat după el cu găleata, însă a căzut și s-a udat toată – am râs de ne-am prăpădit, atât de caraghioasă era. El însă, nici vorbă. Parcă înghițise un făcăleț, știți cum vine vorba. Nu știa să se bucure de nimic.
Î. Era o persoană melancolică?
R. Săracă cu duhul, domnule. Parcă era picat din lună. Parcă era cioplit în piatră, și nu făcut din carne de om. Doar cu fata se purta altfel. Aici aș putea să vă spun o poveste întreagă.
Î. Părea înfricoșat de stăpânul lui?
R. Nu, domnule. Îi răspundea imediat la porunci, însă atât cât se cuvine. Era atent când se înțelegeau prin semne – pe care am învățat să le înțeleg puțin și eu; am încercat să-i vorbesc lui Dick așa cum m-am priceput, însă mi-am pierdut timpul de pomană.
Î. De ce?
R. N-aș putea să vă spun, domnule. Când era vorba de lucruri simple, cum ar fi ajută-mă să leg asta ori dă-mi o mână de ajutor să ridic astălaltă, pricepea. Dar dacă încercam să-l rog ceva, să-mi spună ce gândește, așa ca între doi prieteni într-o clipă de răgaz, nu se putea. N-aveam decât să-i vorbesc și pe limba mamei, care e velșă, că totuna era.

Î. Deci nu era chiar atât de prost pe cât părea?
R. Se prea poate, domnule. Unii ar putea să zică şi asta.
Î. Am o depoziţie sub jurământ a jupânului Puddicombe, de la hanul Black Hart. Zice că le-ai povestit ceva despre o criză de nebunie dintr-o noapte.
R. Povesteam de toate pe unde mă duceam, domnule. Pe placul şugubeţilor, domnule, cum vine vorba.
Î. Nu erau deci adevărate?
R. Domnule, am procedat aşa cum mi-au poruncit domnul Lacy şi domnul.
Î. Să împrăştii vorba că individul era lunatic?
R. Nu în privinţa asta, domnule. Dar şi Dick părea o fire atât de închisă, încât eu urma să joc rolul însoţitorului cu gura slobodă, care trăncăne vrute şi nevrute şi astfel să îndepărtez bănuielile.
Î. Şi nu tu ai spus că slujnicele ar trebui să fie cu ochii în patru când au de-a face cu el?
R. Se prea poate, domnule. Şi dacă am spus-o, n-am greşit prea mult.
Î. În ce fel?
R. Păi, omul nu era un eunuc italian, un alt Faribelly, domnule. Cu toate că în alte privinţe lăsa mult de dorit.
Î. Vorbeşti despre slujnica Louise?
R. Da, domnule.
Î. Şi despre alte femei întâlnite în călătorie?
R. N-avea ochi decât pentru ea, domnule. Cu altele doar îşi sporea pofta. Le gâdila pe fetişcanele din casa lui Puddicombe.
Î. Dar tu, Jones, n-ai gâdilat şi tu pe vreuna ceva mai grosolan?
R. În joacă, domnule. Şi doar atât, pe onoarea mea. Am vrut să-i fur uneia o sărutare.
Î. Şi să i te vâri în pat, domnule?
R. Păi, sunt încă tânăr, domnule. Cer respectuos iertare, Înălţimea Voastră, dar, ca orice bărbat, mă simt şi eu în vigoare. I-am prins ocheadele gâsculiţei la cină, înţelegeţi. Era o slujnică de ţară.

Î. Prea bine. Să trecem la Louise. Ce crezi acum despre ceea ce i-ai spus la început domnului Lacy, şi anume că ai văzut-o la casa lui Claiborne într-o zi?
R. Era noapte, domnule, şi la lumina unei torţe am zărit-o pentru o clipă când intra. N-aş putea să jur că era ea. Da' acum sunt convins că m-am înşelat. Ochiul e al dracului, caută ce-i mai rău. Semăna cu ea, dar era alta.
Î. Vrei să spui că acum eşti sigur că te-ai înşelat?
R. Da, domnule. Nu-i aşa?
Î. Dar de ce întrebi?
R. Pentru că mi se pare că dumneavoastră vă cam îndoiţi, domnule. Dacă tre' să tac, mucles! Pricep de unde bate vântul. Mi s-a părut şi m-am înşelat.
Î. Eşti sigur că nu era ceea ce ai crezut?
R. L-am crezut pe cuvânt pe domnul Bartholomew, domnule. Sau, mai bine spus, l-am crezut pe domnul Lacy, când domnul Bartholomew i-a spus cine era fata. Dumnealui îi convenea, mi-a convenit şi mie.
Î. Ai stat mult de vorbă cu ea?
R. Puţin, domnule. Ne-a arătat limpede de la plecare că e amabilă şi că se ţine retrasă. Mda, amabilă ca o viespe şi înfumurată de nici nu se uita la mine, dacă trebuia să stăm la aceeaşi masă sau să ne trecem timpul; iar când eram pe drum, avea alte lucruri mai bune de discutat. I se potrivea numele franţuzesc.
Î. Dar amabilitatea asta nu era exagerată pentru o slujnică cum pretindea că e?
R. În vremurile de azi, aşa sunt cele mai multe de teapa ei, domnule. Pupeze afurisite, toate îţi aruncă praf în ochi, se poartă de parcă ele ar fi stăpânele.
Î. Nu-ţi îngădui astfel de vorbe în acest locaş.
R. Cer iertare Înălţimii Voastre.
Î. N-o cunoşteai sub un alt nume?
R. Nu, domnule, cum s-o fi cunoscut?
Î. Dar numele celei care a intrat la Claiborne?
R. Nu, domnule, şi nu-l ştia nici cel care mi-a arătat-o. Doar că era o bucăţică bună acolo şi că i se spunea Fecioara

Quaker. Şi că domnul pe care l-am condus acolo ar putea să iasă cu ea. Domnul era marchizul de L., domnule.

Î. Aşadar erai vizitiu, nu?

R. Da, domnule, din când în când mai fac şi asta dacă n-am alte posibilităţi să-mi câştig pâinea.

Î. Te-ai dus deseori cu trăsura la casa asta?

R. Uneori, domnule. Cum se nimerea.

Î. Şi n-ai aflat tu numele târfelor?

R. Nu, domnule. Numai că se zicea că acolo e carnea cea mai de soi din Londra, fiindcă jumătate din hodorogii ăi mai bogaţi – vă rog să mă scuzaţi, domnule, ar fi trebuit să spun cei mai de vază domni din Londra – intrau pe uşa aceea.

Î. Şi tu eşti sigur că femeia cu care ai călătorit nu era o târfă?

R. Acum sunt, domnule.

Î. N-ai întrebat-o pe această Louise de unde venea şi lucruri de genul ăsta?

R. Ba da, domnule, şi nu numai o dată, până să ajungem la Amesbury. Am întrebat-o, de pildă, de cât timp e în serviciu şi unde anume. Parcă arunca firimituri la sărăntoci, avea un fel de a spune lucrurile, că de fapt nu zicea nimic. Nu i se dezlega limba deloc.

Î. Şi când ai întrebat-o de noaptea de la Amesbury, când cu ieşitul din cameră?

R. A negat totul, domnule, s-a supărat, era agitată toată, pe urmă s-a acrit ca oţetul şi am înţeles eu că minte, ce mai!

Î. Dar înainte să ştii că Dick era primit în aşternutul ei, ai observat vreo înţelegere între ei?

R. La el se vedea limpede, domnule, că era orbit în preajma fetei, dacă te uitai bine, îţi sărea în ochi. Abia dacă-şi lua ochii de la ea, iar după ce-şi slujea stăpânul, o slujea pe ea.

Î. Cum adică?

R. Păi, îi ducea de mâncare, îi căra bagajul, ce putea şi el! Ca în versurile alea de demult: Cine îndrăgeşte-un rost, să-i adauge un P, şi-ai văzut ce e şi-a fost.

Î. Dar nu prea îşi arăta afecţiunea, nu?

R. Era viclean, domnule. După cum se purta, ai fi zis că e cățelușul ei preferat, nu ibovnicul. Însă după Amesbury, când s-au dat la iveală, ea s-a ferit mai puțin. Dormea în șa, parc-o văd, stătea în față, în brațele lui, cu capul sprijinit de pieptul lui, cum ar sta un copil sau o nevastă.
Î. Și asta în ciuda faptului că era atât de amabilă?
R. E un proverb, domnule. Dac-o știi pe Eva, le știi pe toate.
Î. Călărea deseori așa sau în spate?
R. Păi, la început în spate, domnule, așa cum se obișnuiește, parcă era un papagal cocoțat pe scândurică. Pe urmă, din a treia zi a început să stea în față, în brațele lui, zicea că e mai moale acolo, pe crupă; și se prea poate să fi avut dreptate, că-i era mai moale între picioarele desfrânatului, dacă-mi iertați vorba, Înălțimea Voastră.
Î. Nu ai întrebat-o mai multe – dacă urmau să se căsătorească?
R. Nu, domnule. Fiindcă domnul Lacy îmi spusese între patru ochi să nu iscodesc, ca nu cumva să pară că mă interesez de domnul Bartholomew pentru el, lucru pe care nu-l îngăduia. Așa că mi-am ținut gura și m-am gândit la ea mai cu milostenie, că poate la început s-o fi temut să nu-mi bat joc de ea că îl plăcea pe unul ca Dick și pe mine mă pusese la punct spre binele meu.
Î. Cum adică?
R. Păi, domnule, era o fată frumoasă. Dragostea își găsește calea, n-ai ce face. Aș zice că a înțeles asta din privirile mele.
Î. Ai făcut pe galantul?
R. Aș fi făcut, domnule, dacă m-ar fi lăsat. Însă nu-ți dădeai bine seama dacă știa ce-i aia galanterie. Și nici dacă aveam dreptate când o socotisem una dintre puicuțele de la Mama Claiborne.
Î. Altceva ce-mi mai poți spune despre ea?
R. Nimic, domnule.
Î. Și n-ai mai auzit de ea sau de Dick sau de stăpânul lui, din ultima zi de aprilie?
R. Nu, domnule.
Î. N-ai citit vreun anunț într-un ziar sau vreo gazetă?

R. Nu, domnule, pe onoarea mea.

Î. Și crezi că domnul Bartholomew a reușit să fugă, fără să se fi săvârșit nici o fărădelege în care să fii implicat?

R. Da, domnule, până acum. Dacă mi-ar fi frică, în cazul în care aș fi vinovat, n-aș fi venit s-o văd pe Înălțimea Voastră, o persoană atât de corectă și milostivă. N-am nici o temere, rolul meu a fost neînsemnat, cât al unui portar, înțelegeți.

Î. De ce ai stat în Țara Galilor în loc să te întorci la Londra după banii pe care ți-i păstra domnul Lacy?

R. I-am scris motivele mele domnului Lacy acu' trei luni.

Î. Nu are cunoștință de acest lucru.

R. Nu, domnule, și am să-mi iau libertatea să vă încunoștințez. Mai întâi, când am ajuns pe meleagurile natale, am primit niște vești care m-au făcut să plâng, Înălțimea Voastră, am plâns ca un copil, căci am aflat că biata maică-mea, Dumnezeu să-i odihnească sufletul, nu mai era acasă, că intrase în mormânt, și asta se întâmplase cu trei ani în urmă ; la fel și o soră pe care o îndrăgeam, cu șase luni în urmă. Și acum nu mi-a mai rămas decât un frate, care-i mai sărac chiar decât Jones, și pe deasupra și velș sadea, ceea ce înseamnă că e rudă cu propria mizerie. Ei bine, domnule, am locuit împreună cu el mai bine de o lună într-o sărăcie lucie. Pe urmă mi-am zis: Jones, e vremea să te întorci la Londra. Swansea e un locșor mizer din Țara Galilor, domnule. Iar banii și Jones seamănă cu ceasurile din Londra, domnule, merg fiecare în legea lui. Tot ceea ce agonisisem s-a dus pe apa sâmbetei. Așa că am pornit-o spre Londra pe jos fiindcă alte posibilități nu mai aveam. Am ajuns la Cardiff, unde m-am întâlnit cu un prieten care m-a dus la el acasă și m-a primit cu tot dichisul; din întâmplare, acolo mai era unul, care atunci când a auzit că știu să scriu și să socotesc, că am mai umblat și eu prin lume, mi-a spus că știa un loc unde lucra și el, și anume la domnul Williams, unde m-a și găsit omul dumneavoastră, domnule. Căci, să vedeți, fostul lui conțopist fusese brusc lovit de apoplexie cu trei zile în urmă și era ca și mort, ceea ce s-a și întâmplat, iar domnul Williams avea o mulțime de treburi pe cap...

Î. Da, da. Spune despre scrisoare!
R. Păi, domnule, i-am scris ca să-i spun de slujba asta pe care am găsit-o și de care mă bucuram la culme, iar noul stăpân mă ținea de destoinic și harnic, așa că n-am mai putut să ajung la Londra. I-am mai spus că mi-a părut foarte rău pentru ce făcusem și speram că mă va ierta și i-aș fi recunoscător dacă ar găsi vreo cale să-mi trimită ce-i al meu.
Î. Cum i-ai trimis scrisoarea?
R. Printr-unul care se ducea la Gloucester, domnule, și care zicea că avea grijă s-o trimită mai departe de acolo și i-am dat un șiling pentru osteneală. Iar când s-a întors, m-a asigurat că așa făcuse. Da' mi-am cheltuit banii degeaba și am pierdut timpul, domnule, căci n-am primit nici un răspuns.
Î. Nu i-ai scris din nou?
R. M-am gândit că nu merită osteneala, domnule. Că domnul Lacy era supărat și se purta cu mine cum mă purtasem și eu, și aș zice că avea dreptate.
Î. Suma era prea mică să mai merite osteneala?
R. Da, domnule.
Î. După socotelile tale, cam cât?
R. Luasem deja ceva de la domnul Lacy înainte să plec.
Î. Cât?
R. Câteva guinee, domnule.
Î. Mai precis.
R. O guinee la început când am plecat și încă ceva în plus.
Î. Cât în plus?
R. I-am cerut domnului Lacy la Taunton, domnule. Cred că vreo două-trei guinee.
Î. Domnul Lacy spune că una.
R. Am uitat, domnule. Aș fi jurat că mai multe.
Î. Chiar atât de nepăsător ești cu banii, să încurci o guinee cu trei? (*Non respondet*) Ai luat două, Jones, câte mai trebuia să iei?
R. Opt, domnule.
Î. La slujba pe care-o ai acum, cât scoți pe an?

R. Zece lire pe an, Înălțimea Voastră, și știu ce-o să ziceți acu'. Dar eu i-am socotit bani pierduți, așa că nu le mai țineam seama.
Î. Plata pe aproape un an e puțin?
R. Nu știam cum să o revendic.
Î. Oare din Țara Galilor nu pleacă spre Londra vase cu cărbuni, și încă destul de des?
R. S-ar putea, domnule.
Î. Cum adică, lucrezi la o prăvălie pentru aprovizionarea vaselor și nu ești sigur?
R. Da, sunt sigur, domnule.
Î. Și nu te-ai gândit să-i trimiți o scrisoare printr-unul din ele sau să te duci chiar tu să-ți recuperezi banii?
R. Jones nu e marinar, domnule. Mi-e teamă de mare și de vase de corsari.
Î. Eu zic că la mijloc e un alt motiv. Minți.
R. Nu, domnule.
Î. Ba da, domnule. Ai descoperit ceva în legătură cu călătoria pe când te aflai în ținuturile apusene, ceva ce n-ai considerat potrivit să-i spui domnului Lacy și care știai că putea să te aducă și pe tine, și pe toți cei vârâți în treaba asta într-un necaz mare, cum e cel de acum. N-ai fi dat tu bir cu fugiții și ai fi lăsat baltă toți banii dacă n-aveai un temei solid.
R. N-am știut mai mult decât ni s-a spus, domnule. Vă jur. Sau ce-am descoperit singuri, așa cum v-a povestit domnul Lacy.
Î. Te-ai împotmolit în propria mocirlă și te-am prins, omule. Prima scrisoare adresată lui Lacy vorbea despre un vas spre Swansea de la Barnstaple, atunci, de întâi mai. M-am interesat în scris. N-a fost nici un vas atunci și nici în următoarele zece zile.
R. Nu, domnule, mă informasem greșit, după cum am aflat când am ajuns acolo. Așa am crezut când am scris scrisoarea. La Barnstaple mi s-a spus că aș putea să rezolv ceva la Bideford, unde m-am dus pe chei și am dat peste un vas care căra cărbuni, ancorat acolo de trei zile. Vă spun adevărul-adevărat, domnule. Numele vasului era

Henrietta, iar pe comandantul lui îl chema James Parry din Porthcawl, un căpitan de vas vestit şi de ispravă.
Î. Cum ţi-ai petrecut acele trei zile?
R. În prima zi am lâncezit prin Barnstaple, domnule, a doua la Bideford, unde m-am interesat pe chei de domnul Parry şi am vorbit cu el de călătorie. A doua zi am plecat cu vasul şi, slavă Domnului, am navigat fără probleme.
Î. Cine ţi-a dat informaţia despre vasul de la Barnstaple – cine anume de la Black Hart?
R. Păi, domnule, acum nu-mi mai amintesc. Unul de-acolo.
Î. Domnului Lacy i-ai scris că Puddicombe.
R. Atunci înseamnă că el a fost, domnule.
Î. Jones, te previn. Duhneşti a minciuni cum duhneşte aerul din ţinutul tău a lipitori.
R. Nu, domnule. Mi-e martor Cel de Sus.
Î. Am aici scrisoarea ta, în care se spune clar că a fost jupânul Puddicombe. El însă jură că nu e adevărat şi omul nu minte.
R. Atunci m-am înşelat, domnule. Am scris-o în mare grabă.
Î. E cusută cu aţă albă, ca tot restul poveştii. Fiindcă eu am scris la Crown, Jones, pentru cal. Acum, ia spune dacă încă susţii că l-ai lăsat acolo pe întâi ale lunii sau într-o altă zi, după aceea? De ce nu-mi răspunzi?
R. Domnule, sunt zăpăcit. Acum îmi aduc aminte, am călărit până la Bideford şi l-am lăsat acolo, la Barbados, unde am înnoptat, şi am dat bani ca să-l hrănească până să-mi fie luat, însă am ţinut minte să trimit veste printr-un băiat la Crown dacă cumva se interesa cineva, să nu creadă că sunt hoţ. Jur, domnule, trebuie să mă iertaţi că sunt răvăşit. Am spus în prima zi fără să mă gândesc, ca să nu mai lungesc vorba. Nu mi-a trecut prin cap că e important.
Î. Atunci să-ţi spun eu de ce, ticălosule, şi cât eşti de aproape de ştreang. Dick e mort şi se bănuieşte că a fost omorât, l-au găsit spânzurat la mai puţin de o zi călare de locul unde ai dormit; cufărul stăpânului s-a găsit şi el prădat, iar cutia a dispărut; şi din ziua aia nu se mai ştie nimic, nici de stăpân, nici de servitoare. Iar în tot misterul ăsta sumbru, se află şi bănuiala că zac şi ei pe undeva ucişi –

ba chiar, una şi mai serioasă, că tu eşti ucigaşul. (*Aici martorul a exclamat ceva în limba velşă.*) Ce-i asta?

R. Nu e adevărat, nu e adevărat (*Aici urmează alte cuvinte în limba velşă.*)

Î. Ce nu e adevărat?

R. Femeia trăieşte. Am văzut-o după aia.

Î. Ce bine ţi-ar sta în ştreang, Jones. Mai spune-mi încă o minciună şi te atârn în laţ cât ai clipi din ochi. Îţi promit.

R. Am văzut-o după aia, jur, Înălţimea Voastră.

Î. Unde după aia?

R. Unde s-au dus la Întâi Mai.

Î. De unde ştii unde s-au dus? N-ai plecat la Barnstaple?

R. Nu, domnule. Ah, Doamne, Dumnezeule! (*Din nou cuvinte în limba velşă.*)

Î. Ştii unde e acum servitoarea?

R. Pe Sfânta Cruce că nu ştiu.

Î. Dar domnul Bartholomew?

R. Doamne, Dumnezeule!

Î. De ce nu răspunzi?

R. Ştiu cine era în realitate. Aşa m-am amestecat în povestea asta, blestemată fie ziua aia, deşi eu n-am avut decât cele mai bune intenţii. Înălţimea Voastră, n-am avut încotro, mi s-a spus fără să fiu întrebat, de un individ care...

Î. Stai! Spune-mi numele care ţi-a fost spus, doar atât. Nu scrie ce răspunde.

R. (*Respondet.*)

Î. I-ai spus cuiva sau ai scris acest nume în vreo scrisoare?

R. Nu, domnule. Nimănui, vă jur pe sufletul maică-mii.

Î. Atunci înseamnă că ştii pentru cine fac cercetări, Jones? De ce te afli aci?

R. Pot ghici, domnule. Şi-i cer cea mai umilă îndurare, căci m-am gândit să acţionez în slujba dumnealui, domnule, când aş fi ştiut ceva.

Î. Ajungem şi acolo. Repet acum, ce ştii despre Excelenţa Sa după Întâi Mai? Ai vorbit cu Excelenţa Sa, ai avut veşti sau cunoştinţă de ce s-a întâmplat?

R. Nu ştiu unde se află, jur, domnule, nici dacă trăieşte, nici de Dick şi de moartea lui. Înălţimea Voastră trebuie să-mi

dea crezare. Ah, Doamne, trebuie să mă credeţi că am ascuns totul pentru că mi-era cumplit de frică, d-asta.

Î. Ce-ai ascuns, mişelule? Ridică-te în picioare.

R. Da, domnule. Adică am ştiut că Dick era mort, domnule, Dumnezeu să-l odihnească. Da' doar atât, jur pe mormântul Sfântului David.

Î. Şi cum ai aflat?

R. Am bănuit, domnule, nu din surse sigure. După vreo două săptămâni şi mai bine la Swansea, m-am întâlnit la o crâşmă cu un marinar care abia venise din Barnstaple şi care povestea că se găsise un mort cu gura plină de viorele aproape de oraş. Nu i-a zis numele, domnule, a povestit aşa, printre altele, ca o întâmplare ciudată. Totuşi mie mi-a rămas în minte.

Î. Şi pe urmă?

R. După ce m-am mutat la Cardiff, am întâlnit pe unul, domnule, care venise la stăpânul meu, domnul Williams, adică la el în birou, şi care ne-a povestit aceeaşi întâmplare, că tocmai sosise cu vaporul în dimineaţa aia de la Bideford, şi zice că se făcuseră alte descoperiri şi că tot Bidefordul vuia de asta şi cică acum s-ar fi crezut că cinci drumeţi ar fi fost ucişi cu două luni în urmă. Nici el n-a pomenit vreun nume, da' eu m-am gândit la număr şi la alte împrejurări pe care le-a pomenit şi până în ziua de azi am stat cu frica în sân şi v-aş fi spus, domnule, imediat totul dacă biata maică-mea şi...

Î. Ajunge! Când a fost... relatarea asta, a doua?

R. În ultima săptămână din iunie, domnule. Dacă ţin bine minte. Adică rău, fir-ar să fie. N-am vrut să fac nimic.

Î. Şi dacă eşti nevinovat, de ce ţi-e atât de frică?

R. Domnule, eu am văzut nişte lucruri pe care nici mie nu mi-ar veni să le cred, dacă mi le-ar povesti altul.

Î. Spune-mi-le mie, Jones, pentru Dumnezeu. Sau să ştii că o să atârni ca un nemernic de primul copac. Şi să ştii că te spânzur ca hoţ de cai, dacă nu ca ucigaş.

R. Da, domnule. (*Alte cuvinte în limba velşă.*)

Î. Ajunge cu mormăielile tale fără noimă.

R. Da, domnule. Era o rugăciune.

Î. Nici o rugăciune nu te poate salva. Nimic altceva decât adevărul.
R. Vi-l spun, domnule, pe onoarea mea. De unde vreţi să încep?
Î. De unde ai minţit prima oară. Dacă n-ai făcut-o chiar din leagăn.
R. N-am spus nici o minciună, domnule, până unde v-am zis că am stat după ce-am plecat din Amesbury, domnule, adică din Wincanton. Totul s-a petrecut aşa cum a povestit domnul Lacy. Cu excepţia lui Louise.
Î. Ce-i cu ea?
R. Credeam că n-am greşit când i-am zis prima oară domnului Lacy unde o mai văzusem.
Î. Că intrase la Claiborne – că era târfă?
R. Da, domnule. Dar dumnealui nu voia să creadă, că n-am mai insistat, însă credea ce credeam şi eu, cum vine vorba.
Î. Că domnul Lacy fusese înşelat de Excelenţa Sa?
R. Deşi nu ştiu de ce, domnule.
Î. Ei i-ai spus-o?
R. Nu, domnule, sau nu direct. Domnul Lacy zicea că nu trebuie. I-am aruncat fetei câteva vorbe în doi peri ca s-o prind şi ca să mă distrez. Da' cum v-am spus, nu s-a dat deloc de gol, vorbea cum vorbeşte servitoarea unei doamne, nici mai rău, nici mai bine.
Î. Şi atunci ai început să te îndoieşti?
R. Da, domnule, ba mai mult, când am descoperit că se culca cu Dick. N-am mai ştiut ce să cred, doar dacă nu-şi râdeau amândoi pe la spate de stăpân. Da' totuşi m-am gândit că pe ea o văzusem, aşa cum s-a dovedit, domnule, că o să auziţi ce s-a întâmplat până la urmă.
Î. Eşti sigur că Excelenţa Sa nu i-a arătat nişte favoruri speciale sau au stat între patru ochi sau lucruri de genul ăsta?
R. Din câte am văzut eu, nu, domnule. Dimineaţa o saluta. O tot întreba dacă era obosită sau o durea ceva, asta cât călătoream, atât cât se cuvenea să întrebe un domn politicos cu cei inferiori lui.
Î. Din câte ştii tu, nu s-a dus niciodată singură în camera lui, pe unde aţi înnoptat?

R. Nu, domnule. Chiar sigur nu pot să vă spun, dacă mă gândesc că nu prea urcam la etaj decât ca să mă duc la domnul Lacy. Cam pe la toate hanurile e o lege ca servitorii să nu doarmă în apropierea slujnicelor, adică în aceeași parte a casei.
Î. Un lucru înțelept. Așa să fie. Să ne întoarcem acum la ce s-a întâmplat la Wincanton.
R. A venit la mine unul, cu o pelerină, cam prin dreptul Greyhoud-ului, care ne văzuse mai devreme călare și zice: Care-i treaba? Am zis: Nici o treabă, cum adică? Hai, zice el, făcându-mi cu ochiul, știu eu cine mi-e domnul Bartholomew ăsta, că doar până acum doi ani am fost vizitiul lui sir Henry W. și-l știam când venea în vizită. I-aș recunoaște și pe el, și pe mut dintr-o mie, cică. Este... și a zis exact numele pe care vi l-am zis și eu adineauri, domnule.
Î. A rostit numele?
R. Da, și pe cel al preanobilului său părinte. M-am pierdut de tot, domnule, n-am știut ce să-i răspund, așa că mi-am zis că mai bine nu mai stau la discuții cu el; i-am făcut și eu cu ochiul și i-am zis: S-ar putea, dar ține-ți gura că nu vrea să se afle. La care mi-a spus: În regulă, n-ai teamă, da' unde se duce? Eu cică: Să vâneze o puicuță prin vest. Aha, zice el, una durdulie și cu vino-ncoace. Pun capul jos. Asta a cam ghicit-o.
Î. Cine era omul ăsta?
R. Vizitiu la un amiral, domnule, se ducea la Bath cu doamna lui. Se numește Taylor. Un tip destul de înstărit care s-a interesat din curiozitate și pe care l-am lămurit repede când am început să discutăm. I-am spus că domnul Lacy era tutorele Excelenței Sale și că mergeam sub pretextul să întreprindem un tur, cu toate că de fapt încercam să asediem o cetate și că fata, Louise, era de folos când o vom captura pe doamna. Pe urmă a apărut Dick, iar Taylor l-a salutat, iar prostovanul era cât pe ce să strice totul, fiindcă s-a prefăcut că nu-l cunoaște și și-a văzut de drum. I-am spus lui Taylor că era speriat și să nu se supere pe el pentru că Dick era slab de minte. Pe urmă, peste zece minute, coboară și Louise după mine. Farthing, zice ea, te

cheamă stăpânul. Așa că m-am dus cu ea, iar când am ieșit pe ușă îmi zice: Nu te-a chemat domnul Brown, ci domnul Bartholomew, nu știu de ce. M-am dus la el, domnule, iar el îmi zice: Jones, mă tem că mi-am dezvăluit identitatea. Eu zic: Da, stăpâne, și eu mă tem că așa e, și i-am explicat cum s-au întâmplat lucrurile și ce a trebuit să-i spun lui Taylor. Prea bine, zice el, cum domnul Lacy nu știe nimic despre asta, e mai bine să o lăsăm așa.

Î. Ți-a dat vreun motiv?

R. Că-l prețuia pe domnul Lacy, domnule, și nu voia să-și facă griji. La care eu am răspuns că sunt la ordinele Excelenței Sale. Atunci nu mai spune nimic, mi-a zis el, și dă-i omului ăstuia să bea pe cheltuiala mea și să-și țină gura, iar tu ține colea o jumătate de guinee. Am luat-o, domnule, și m-am simțit onorat.

Î. Și domnului Lacy nu i-ai pomenit nimic?

R. Nu, domnule. Și mai târziu, când am stat la un pahar cu Taylor, mi-a povestit că auzise că preacinstitul tată al Excelenței Sale era furios la culme că refuzase o partidă pe care i-o propusese. Atunci m-a apucat frica, domnule. Mai bine un pat de urzici decât să ții o taină, cum vine vorba. Mi-am dat seama ce însemna un părinte supărat, domnule, și încă un părinte pe care eu, unul, n-aș îndrăzni să-l mânii. M-am gândit și la Biblie, și la a cincea poruncă a lui Moise, să-ți cinstești părintele.

Î. Dar înainte nu te-ai gândit la asta? Nu știai în mare ce plănuia Excelența Sa, până să plecați din Londra?

R. Am văzut totul într-o nouă lumină, domnule...

Î. Adică?

R. Era de datoria mea, domnule, să văd dacă aș mai putea afla câte ceva din ce intenționa Excelența Sa.

Î. Pe șleau, că era mai bine pentru punga ta să-l slujești pe tatăl Excelenței Sale?

R. Că era mai prudent, domnule.

Î. Începi să aluneci, Jones, ca toată nația ta. Ai mirosit un profit gras, nu?

R. Mă așteptam la o oarecare recompensă, domnule. Dacă preabunul domn credea de cuviință.

Î. Cred și eu. De la Wincanton încolo erai hotărât să-l spionezi pe Excelența Sa. Așa-i?
R. Dacă-mi stătea în putință, domnule. Atunci nu știam că așa va fi. Alea două zile de drum n-au fost ca la Gladherhat pentru Jones.
Î. La ce?
R. Așa zicem noi în velșă la Somerset, domnule, un loc vesel, unde curge cidrul și zburdă turmele grase.
Î. Văd că ai început să-ți atribui niște scrupule. Nu-ți merge, ești un ticălos inveterat. Altfel de ce l-ai fi rugat pe domnul Lacy la Taunton să-ți mai avanseze din banii ce ți se cuveneau – erai hotărât, asta e.
R. Da, domnule.
Î. Și până să ajungeți la Black Hart, n-ai mai aflat și alte lucruri despre intențiile Excelenței Sale?
R. Nu, domnule.
Î. Spune-mi totul, din clipa în care te-ai trezit pe întâi mai.
R. S-ar putea să fiu un ticălos, domnule, însă de dormit, n-am putut dormi toată noaptea. Nu știam ce era mai bine să fac. Totuși, până la urmă m-am dat jos din pat și am coborât ușor scările, am găsit un muc de lumânare și o călimară și m-am apucat să-i scriu domnului Lacy ceea ce știți.
Î. Nu știu nimic – treci la momentul când s-au despărțit la drumul spre Bideford.
R. Era cale de două mile călare, domnule, un loc unde drumul se despărțea în două, și acolo am așteptat tupilat pe un deal în spatele unor tufișuri, că de acolo se vedeau împrejurimile, fiindcă nu știam pe ce drum or s-o apuce. Exact acolo unde e spânzurătoarea, puteți da de ea fără probleme. Am așteptat eu vreo două ore și mai bine și mă bucuram că era vreme frumoasă și soare, neghiobul de mine!
Î. Altcineva n-a mai trecut?
R. O căruță cu niște fete și pe-alături un flăcău – cântau și râdeau de mama focului. Se duceau la petrecere. Pe urmă alții, pe jos, nu mult după ei, în aceeași direcție.
Î. Și n-a venit nici unul călare, cum sunt de obicei solii care se grăbesc cu treburi?

R. Nu, domnule. Numai grupul Excelenței Sale s-a îndreptat spre Bideford, da' înainte s-au oprit la răscruce, unde e spânzurătoarea.

Î. Mi-ai mai spus o dată. N-ai auzit ce-au vorbit?

R. Nici un cuvânt, domnule. Erau la vreo sută de pași de locul unde stăteam.

Î. Spune mai departe.

R. Păi, domnule, mi-a părut rău să-l văd pe domnul Lacy cum pleacă de unul singur într-un loc ca ăla. Curând l-am pierdut din ochi, fiindcă drumul cobora, iar al celorlalți o lua în sus. Am așteptat până au ajuns în vârful dealului, pe urmă am ieșit din ascunzătoare și m-am luat după ei; pe creastă am descălecat ca să mă uit pe unde erau, dacă trebuia să mai aștept sau să merg mai departe. Și tot așa, domnule, am bătut vreo două mile și ceva, când am intrat în codru și drumul șerpuia al naibii de tot, încât m-am temut să nu dau peste ei, fiindcă nu-i mai vedeam în față. Și chiar așa a și fost, domnule. Fiindcă taman când dădeam colțul după o stâncă mare, i-am văzut în față, la nici vreo sută cincizeci de pași. Din fericire erau cu spatele la mine. Se opriseră la un pârâiaș care curgea de pe undeva mai de sus și venea învolburat, cu zgomot, domnule, că altfel m-ar fi auzit. Am sărit iute de pe cal și l-am scos din drum cât ai clipi din ochi, l-am legat și pe urmă m-am apropiat mai mult, ca să mă uit mai bine. Când colo, plecaseră, deși n-apucaseră pe drum, fiindcă am zărit spatele lui Louise în urma lui Dick; urcau muntele.

Î. Știi cum se cheamă locul ăla?

R. Nu, domnule. N-am văzut pe-acolo nici o gospodărie, nici o casă, nimic. Da' să știți că e ușor, nu e prima trecere de apă prin pădure, însă e mai lată și vârâtă bine în coasta dealului. Iar pârâul curge cu zgomot, exact pe partea stângă a drumului.

Î. Mai departe.

R. Când am socotit că nu mai e nici o primejdie, m-am dus și eu unde făcuseră popasul, lângă firul apei, și am văzut că era un vad, poate de vreo șase pași lungime, nu mai mult, că mergea pe o lespede mare și drumul continua

după ea. Am observat atunci pe unde o luaseră, fiindcă porțiunea de deasupra nu era abruptă ca aceea pe care fusesem eu, și urca mai mult într-o văioagă, cum îi zicem noi, printre copaci. Ei, domnule, la început n-am zărit nici o potecă și mă tot uitam în jur, până când am dat peste locul unde o potecă ducea la văioagă, și-am observat pe unde călcaseră caii.

Î. Părea o potecă umblată?

R. Domnule, pot să jur că alți cai nu mai călcaseră pe acolo de mult. Ceva mai sus, după cum o să vă spun, am zărit niște semne care mi-au arătat că era poteca unui cioban, care urcase cu turmele la păscut vara pe muntele de deasupra. Crengi aplecate de anul trecut, căcăreze uscate și de-astea.

Î. Și unde crezi că se duceau?

R. O luaseră probabil pe un drum tainic unde se afla domnișoara, domnule, sau poate se duceau la vreun loc de întâlnire pe care-l stabiliseră. N-aş putea să spun, știți, habar n-am pe unde se află casele arătoase și moșiile grozave în ținutul ăla. Eu la mizerie mă pricep. Însă m-am gândit: Jones, unde merge mia, merge și suta.

Î. Unde ducea cărarea asta?

R. Într-un loc pustiu, domnule, îngust și abrupt, presărat printre copaci cu pietre și bolovăniș. Era chiar la o cotitură, avea formă de lună plină și suia spre munte. Un loc trist, domnule, cu toată lumina soarelui. N-am auzit nici un tril de pasăre, așa cum s-ar fi cuvenit la vremea aceea; arăta ca părăsit și asta mi-a băgat frica în oase. De parcă nu-mi ajungea spaima pentru ce făceam și îndoiala grozavă că procedasem bine.

Î. Când i-ai ajuns din urmă?

R. Cam după o oră, domnule. Nu erau atât de departe, cam la două mile și ceva. A trebuit să merg foarte încet și să mă opresc de multe ori ca să ascult. Nu vedeam nimic din cauza mărăcinișului și tufișurilor și m-am gândit că ei erau într-o situație mai proastă ca a mea și mergeau mai încet, atenți la orice zgomot; doar căderea de apă îmi mai acoperea înaintarea.

Î. Treci la momentul când i-ai văzut prima oară.

R. Păi, cam așa s-a întâmplat, domnule, am ajuns la locul unde văioaga se îngusta încă mai mult, însă se întindea mai drept, și de acolo am avut o panoramă bună, puteam cuprinde cu ochiul tot ce era în față. Așa că mi-am legat calul, domnule, și am urcat puțin pe jos până unde puteam să văd mai bine. La început n-am văzut nimic, deși am zărit capătul văioagei. Și m-am gândit, fiindcă totul părea pustiu acolo, pe culme, cum să fac să mă apropii. Azi e rău, da' mâine-i și mai rău, cum vine vorba. Și m-am blestemat în gând, domnule, pentru că fusesem atât de tâmpit să cred că urmărirea era floare la ureche. Pe urmă am văzut un om care suia cam la o jumătate de milă depărtare și l-am recunoscut pe Dick. Nu i-am văzut nici pe Excelența Sa, nici pe fată și bănuiesc că încă erau jos, cu caii, unde curgea pârâul. S-a oprit pe o culme și s-a uitat înainte, dincolo de ce puteam vedea eu, știți, capătul văioagei era în două și se despica de parcă ar fi fost o limbă de șarpe, iar el privea tocmai din locul în care se desfăcea.

Î. Ți-a lăsat impresia că era prevăzător?

R. N-am observat, domnule. N-a stat mult, a plecat mai departe pe jos și nu l-am mai văzut.

Î. Și pe urmă?

R. M-am gândit că probabil ajunseseră la capătul călătoriei și ar trebui să mă opresc și eu, domnule. Fiindcă altfel m-ar fi auzit sau m-ar fi văzut pentru că din locul unde erau ei cuprindeau tot ținutul. Așa că mi-am dus calul într-un desiș și l-am legat cum m-am priceput, ca să-l ascund într-un loc întesat de mărăciniș. Pe urmă am luat-o pe jos, pe firul apei, pe unde trecuseră și ei. Nu după mult timp, văd ceva alb în iarbă, la vreo sută de pași depărtare, ca o rufă pusă la uscat. M-am oprit, și p-ormă m-am târât pe burtă până într-un loc de unde puteam să văd mai bine și am zărit-o pe Louise îmbrăcată din cap până-n picioare.

Î. Cum vine asta, omule, îmbrăcată din cap până-n picioare?

R. Păi, cum am spus, domnule. Așa, ca fetele care sunt alese regine la sărbătoarea din mai – în pânză albă, batist, cu panglici și mai știu eu ce, împodobită ca un ou de Paște.

Î. Jones, pe mine nu mă prostești.
R. Jur că e adevărat, Înălțimea Voastră. Nu mint acu'.
Î. Ai mai văzut-o în rochia asta mai înainte? Pe drumul până acolo?
R. Nu, domnule, sunt sigur că nu era îmbrăcată așa pentru că la locul cu spânzurătoarea s-a dus după niște tufișuri pentru nevoi, iertați-mă, și atunci i-am văzut rochia – era verde cu galben, iar fustanela din lână de Norwich, cum purta ea mereu.
Î. Susții că s-a schimbat în locul unde te-ai furișat să-i vezi?
R. Așa trebuie să fi fost, domnule, și nu și-a mai pus pelerina. Nu bătea vântul și se făcuse cald. Credeți-mă, domnule. Dacă ar fi să născocesc, v-aș încânta auzul cu niște povești mai de soi.
Î. Dar Excelența Sa?
R. Stătea deoparte, domnule, lângă cai, care erau legați împreună. Se uita în direcția unde plecase Dick.
Î. Și femeia ce făcea?
R. Se așezase pe pelerină, pe o piatră de lângă pârâu, domnule, și împletea o cununiță de mai în poală; tăia spinii cu briceagul lui Dick, care avea plăsele de alamă, din câte am observat. Și tot uitându-mă, am văzut-o cum s-a înțepat de mai multe ori și și-a supt degetele. O dată s-a uitat în urmă unde stătea Excelența Sa, ca și cum voia să se plângă că trebuia să sufere pentru dumnealui.
Î. Împletea cununița fără tragere de inimă?
R. Poate, domnule, nu știu sigur.
Î. Rochia pe care o purta era simplă sau scumpă? Era una pe care ar purta-o o doamnă sau o fetișcană de la țară?
R. Cam ca una de la țară, domnule. Deși avea funde roz la umăr și la tiv, iar ciorapii erau albi. Că împletea cununița nu mi s-a părut neobișnuit pentru că, oriunde ne opriserăm, făcea câte un buchet. O dată chiar am luat-o peste picior; i-am zis că parcă nu era servitoarea unei doamne, ci vânzătoare de flori pe stradă.
Î. Și ea ce ți-a răspuns?
R. Că existau și alte căi, mai rele, să câștigi bani.
Î. Nu vorbea cu Excelența Sa?

R. Nu, domnule. Își împletea cununița și părea atât de nevinovată în mijlocul verdeții, de ziceai că e o mielușea. Pe cinstea mea, putea să ducă de nas pe oricine, cum vine vorba. Și era al naibii de frumoasă îmbrăcată așa, ce mai. N-am mai văzut-o până atunci atât de drăgălașă și cu vino-ncoa', domnule, să mă iertați.

Î. Drăgălașă ca talpa iadului. Și pe urmă?

R. Am stat așa o vreme, domnule. În cele din urmă am auzit câteva pietre rostogolindu-se și a apărut Dick de partea cealaltă a râului, pe unde plecase, vizavi de unde stătea Excelența Sa; i-a făcut un semn, unul care nu menea a bine, fiindcă erau coarnele Împielițatului.

Î. Arată.

R. Uite-așa, domnule.

Î. Scrie: cu degetul mic și cel arătător ridicate, iar cele două dintre ele îndoite sub degetul mare. Ai mai văzut vreodată semnul ăsta?

R. Se zice că e semnul cu care se salută vrăjitoarele, domnule. Când eram flăcău, așa credeam. Deși îl foloseam între noi în bătaie de joc și-n glumă, adică lua-te-ar Aghiuță. Da' vă zic p-a dreaptă – Dick nu glumea.

Î. Și pe urmă?

R. Excelența Sa a venit la locul unde stătea Louise, ea s-a ridicat, au vorbit puțin, însă ce anume, n-am auzit. Pe urmă s-au dus amândoi la Dick, care a intrat în apă și a luat-o pe sus și a traversat-o, ca să nu-și ude pantofii. După aia a traversat Excelența Sa și au pornit toți trei să urce spre locul unde fusese Dick mai înainte.

Î. Excelența Sa părea mulțumit când s-a întors Dick?

R. N-am observat, domnule. Fiindcă nu-i vedeam fața din cauza unei ramuri. N-a schițat nici un gest. Însă când s-a dus s-o ia pe Louise și a stat de vorbă cu ea, mi s-a părut că e mai iute.

Î. Dădea semne de nerăbdare?

R. Da, domnule. Ca și cum o încuraja pentru ce avea de făcut. Și am observat că i-a luat pelerina de pe piatră și i-a ținut-o să și-o pună, deși ea n-a vrut-o, așa că i-a dus-o pe braț, ca un servitor. Ceea ce mi s-a părut curios. Da' așa a fost.

Î. Avea coronița pe cap?
R. Atunci nu, domnule. O ducea în mână.
Î. Mai departe.
R. Păi, domnule, iar m-am pomenit că nu știam ce să fac, fiindcă eram sigur că se vor întoarce după cai și nu puteau să se fi dus prea departe, iar calul meu era și mai jos și nici nu-l ascunsesem bine, așa că l-ar fi putut zări la întoarcere și imediat și-ar fi dat seama și ar fi bănuit totul.
Î. Da, da. Deci i-ai urmărit sau nu?
R. I-am urmărit, domnule. Vreo două sute de pași poteca era abruptă și bolovănoasă, mai mult aburcătură decât drumeag, pe urmă însă s-a netezit, cu toate că era pieptișă.
Î. Prea abruptă pentru un cal?
R. Poneii noștri din Țara Galilor s-ar încumeta, domnule, da' nu caii mari de la dumneavoastră. Pe urmă am ajuns unde-l văzusem pe Dick stând prima oară, deși eu, de teamă să nu fiu zărit, nu m-am oprit acolo prea mult – din locul ăla mă uitam direct de partea cealaltă a văioagei despre care v-am spus că se întindea încolo.
Î. În ce direcție?
R. Păi, spre vest sau nord-vest, domnule. Pe partea stângă, cum am suit. Am văzut că se terminaseră și copacii, mai erau ici-colo niște mărăcini îmbârligați, iar mai sus ierburi și ferigi, pășune aspră, care se întindea până la un fel de golf, știți, așa, ca un coș pescăresc din Billingsgate, domnule, turtit pe părți, erau niște pereți de piatră spre nord, aproape de stâncă.
Î. Dar cei pe care-i urmăreai?
R. Se vedeau bine, domnule, erau deasupra, la vreo trei, patru sute de pași depărtare, chiar aproape de buza golfului de care vă spusei, așa că de unde stăteam nu puteam să văd până jos și nici apa. Da' încă n-am spus totul, domnule. Nu mai erau singuri.
Î. Cum adică nu mai erau singuri?
R. Păi, la început m-am gândit că se întâlniseră cu cea cu care știam că Excelența Sa dorea să se însoare. Fiindcă ceva mai sus de ei era o femeie, în fața căreia acum îngenuncheaseră toți.

Î. Îngenuncheaseră, zici?
R. Da, domnule, categoric. Toți erau în genunchi, Excelența Sa mai în față, cu pălăria în mână, iar Dick și Louise la câțiva pași în urmă, ca dinaintea unei regine.
Î. Femeia asta cum arăta?
R. Înălțimea Voastră, era departe și nu puteam să mă uit bine, pentru că ea privea spre locul unde eram ascuns, așa că nu pot să vă spun precis, doar că era îmbrăcată foarte curios, parcă în argint, și mai mult ca un bărbat decât ca o femeie, pentru că avea pantaloni trei sferturi și o bluză, atât; n-avea pelerină sau capă sau vreo broboadă, nici pălărie n-avea.
Î. Ai văzut vreun cal sau vreun însoțitor?
R. Nu, domnule. Era singură.
Î. Și cum stătea?
R. Ca și cum ar fi așteptat pe cineva, domnule.
Î. Nu vorbea?
R. Din câte am văzut eu, nu.
Î. Cât de departe erau?
R. Vreo treizeci, patruzeci de pași, domnule.
Î. Era chipeșă la înfățișare?
R. N-aș putea să zic, domnule. Să fi fost vreo patru sute de pași buni din locul de unde mă uitam. Era de statură mijlocie, bine făcută, cu un păr negru lăsat în voia lui, neondulat sau pieptănat într-un anume fel și un chip alb.
Î. Ți s-a părut că semăna cu o iubită în așteptare care-și întâmpină ibovnicul mult dorit?
R. Nu, domnule, nici cât negru sub unghie, și era ciudat că n-au făcut nici un gest.
Î. Ai putut să-i observi expresia? Zâmbea, părea bucuroasă sau altceva?
R. Era prea departe, Înălțimea Voastră.
Î. Ești sigur că era femeie?
R. Da, domnule, și am bănuit că se îmbrăcase așa ca să poată scăpa din locul unde trăia și să-i fie mai ușor să călărească, cu toate că n-am văzut nici un cal prin apropiere. Da' după cum v-am zis, hainele astea nu erau ca ale unui grăjdar sau ale prostului satului, ci din argint sclipitor, parcă din borangic sau mătase.

Î. Vreau să aflu și altele. Ce altceva mai știi despre această doamnă din câte-ai observat mai târziu?

R. Vă spun, domnule, că mai bine se-mbrăca în negru smoală decât cum era.

Î. Bine, spune totul așa cum s-a întâmplat în ziua aia și în ordinea faptelor.

R. N-am putut să mă apropii mai mult, domnule. N-aveam cum să mă ascund. Dacă se întorcea vreunul, m-ar fi văzut. Mi-a trecut prin minte că dacă mă dădeam puțin înapoi, puteam să găsesc vreun loc în capul văioagei și de acolo, ascuns, să-i privesc pe deasupra. Așa am făcut, domnule, deși mi-am sfâșiat hainele și mi-am zdrelit mâinile, ba a durat și mai mult decât crezusem. Să știți că locul era mai potrivit pentru o veveriță decât pentru un creștin. Da' până la urmă am ajuns și m-am pomenit că în față se deschidea muntele, așa cum bănuisem. Am rupt-o la fugă și, deși văioaga era chiar sub mine, ei nu mă vedeau. Când am ajuns cam pe unde mi-am închipuit că erau, am smuls mai întâi un smoc de ierburi ca să-mi acopăr fața, să-i pot iscodi. M-am târât pe burtă, domnule, până mi-am găsit un locșor între tufișurile de agrișe de pe margine, unde m-am culcușit ca în galeria de la Drury Lane, lăfăindu-mă în verdeață, ca cioara în gunoi sau șoarecele în grămada de mei.

Î. De ce te-ai oprit?

R. Ca să vă rog să dați crezare, domnule, la ceea ce o să vă spun de-acu' încolo. Zău că parc-aș vorbi despre teatru, ba ce zic, nici o piesă n-a fost vreodată interpretată mai fantastic, nu, nici pe jumătate.

Î. Creditul nu se dă fără garanție. Dă-i drumul.

R. Domnule, dacă nu m-ar fi încălzit soarele în spinare și nu mi-aș fi tras sufletul din cauza alergăturii, puteam să cred că încă sunt în pat și visez.

Î. La dracu' cu trasul sufletului. Spune, omule.

R. Păi, domnule, îmi dau toată silința. De partea cealaltă a văioagei era o muchie dreaptă de stâncă, înaltă cât casa, care ajungea până în câmpie. La poalele ei se deschidea o peșteră cu gura întunecoasă, pe care n-o zărisem din

prima. Mi s-a părut că era folosită de păstori, domnule, fiindcă într-o parte zăcea o bucată de țarc rupt și am zărit și un loc unde aprinseseră un foc mare, fiindcă în fața intrării iarba era neagră de la arsură. Iar mai aproape de mine se afla un iaz cu malurile bătătorite, într-o groapă făcută de mâna omului, unde se adunase apa de la un pârâiaș. La capăt avea o piatră înaltă, nu atât de înaltă ca la Stonage, da' totuși înaltă cât un om, pusă acolo ca să însemneze locul.

Î. Erau oi prin împrejurimi?

R. Nu, domnule, nici nu mă îndoiesc că și-acolo e ca pe la noi, pășunile astea nu sunt bune până nu trece luna mai și în plus nu se încumetă ei cu turmele atât de departe până nu se mai întremează puțin mieii.

Î. Pe Excelența Sa l-ai văzut?

R. Categoric, domnule, și pe Dick. Stăteau lângă stâncă, cu spatele la mine, și se uitau în peșteră la vreo sută de pași depărtare, ca și cum așteptau să iasă cineva de acolo.

Î. Ce distanță era de unde te uitai tu?

R. Vreo două sute de pași, domnule. Cât bătaia unei puști bune.

Î. Dar fata?

R. Îngenunchease la iaz, domnule, pe pelerina pe care o așternuse la mal; s-a spălat pe față, apoi s-a șters cu marginea pelerinei. A rămas p-ormă așa, în genunchi, cu ochii la apă și cu coronița alături.

Î. Dar a patra persoană, cea pe care ai văzut-o de sus, care era îmbrăcată ca un bărbat?

R. N-am mai văzut-o, domnule. Dispăruse. Bănuiesc că intrase în peșteră, să-și schimbe hainele sau mai știu eu ce. Excelența Sa s-a întors și a făcut câțiva pași, pe urmă și-a scos ceasul de pe lanț, i-a deschis capacul și mi-am zis: Uite că n-a ajuns focul la praful de pușcă. Ceva nu e în regulă, îl apucă nerăbdarea. Da' totuși începe să pășească de colo-colo, parcă adâncit în gânduri. Iarba era deasă, domnule, și destul de scundă cât să poți juca popice. Și uite-așa, vreun sfert de oră, Dick a stat cu ochii pe peșteră, iar Louise ședea pe iarbă, ca și cum erau trei oameni care nu

se văzuseră sau nu-și vorbiseră în viața lor și fiecare urmărea altceva.

Î. Treci la evenimente.

R. Până la urmă, Excelența Sa se uită la ceasul de la lanț. Pe urmă, se pare că a sosit momentul, că se duce la Dick, îi pune mâna pe umăr ca și cum i-ar zice, socot eu, că venise clipa.

Î. După calculele tale, care era?

R. Poate vreo zece jumate după ceas, domnule, cred că nu mai mult. Excelența Sa se duce la Louise și vorbește cu ea, iar ea dă din cap ca şi cum n-ar vrea să facă ce-i spune Excelența Sa. N-am auzit, domnule, nu distingeam decât glasurile, nu cuvintele, fiindcă vorbeau încet. Era limpede că pe ea n-o îndemna inima să facă ce dorea el, fiindcă el a luat-o de braț, ca și cum nu mai avea răbdare cu îndărătnicia ei şi a făcut-o să vină până la locul unde era Dick. Când s-au ridicat, Louise şi-a luat pelerina, da' el i-a smuls-o și i-a aruncat-o la poalele stâncii; pe urmă am văzut că lăsase coronița pe iarbă și i-a făcut un semn lui Dick să se ducă s-o ia, și el a adus-o şi i-a pus-o pe cap. Apoi Dick a luat-o de mână şi a făcut-o să se întoarcă spre peşteră, de parcă erau mire și mireasă în fața altarului. Au început să pășească pe iarba bătută de soare spre peșteră, mână în mână, cu Excelența Sa în spate, n-am mai văzut vreodată un alai mai ciudat ca ăsta, aşa, fără să aibă vreun motiv. Şi pe urmă, din ciudat, lucrurile au luat o întorsătură proastă, domnule. Fiindcă dintr-odată fata s-a întors pe jumătate, s-a lăsat în genunchi și a ridicat ochii spre Excelența Sa ca și cum îi cerea îndurare. Şi mi s-a părut că plângea, domnule, da' era prea departe, nu pot şti bine. Însă dumnealui nici n-a vrut s-audă, și într-o clipă a tras sabia și a îndreptat-o spre pieptul ei, ca şi cum i-ar fi zis: Ești pierdută dacă mi te împotrivești acum.

Î. Ticălosule, asta e o scorneală de-a ta. Ai născocit-o acum, când îmi povesteşti.

R. Jur pe Dumnezeu că e adevărat, domnule. M-aș încumeta eu să vă spun ceva ce nu puteți crede?

Î. A îndreptat sabia spre ea, susţii acest lucru?

R. Jur.
Î. A vorbit?
R. Eu nu l-am auzit, domnule. Dick a făcut-o să se ridice iar în picioare şi au mers mai departe, cu Excelenţa Sa în urmă, cu sabia încă în mână, deşi era cu vârful în jos; după câţiva paşi, a ridicat-o iar, ca şi cum se temea că fata avea să se opună din nou. Au ajuns la gura peşterii, şi de-acu' încolo urmează ciudăţenia şi mai mare, domnule. Fiindcă tocmai când să intre, Excelenţa Sa a ridicat mâna şi şi-a dus pălăria la piept, ca şi cum se găseau în prezenţa unei persoane însemnate, în faţa căreia Înălţimea Sa trebuia să se descopere. Domnule, îmi pare rău, dumneavoastră m-aţi pus să vă povestesc. Şi trebuie să spun tot.
Î. Eşti sigur că gestul însemna reverenţă?
R. Sunt sigur, parcă-l văd şi acum în faţa ochilor, domnule.
Î. Şi pe urmă?
R. Au intrat, domnule. Nu i-am mai văzut. Şi poate înainte să număr până la douăzeci, am auzit un strigăt înăbuşit, un ţipăt de femeie. Era înăbuşit, da' l-am auzit.
Î. Fata?
R. Da, domnule. Şi mi-a trecut un fior prin şira spinării fiindcă m-am gândit că se făptuise un omor. Deşi acu' ştiu că n-a fost aşa.
Î. Cât de mare era peştera?
R. De-o parte, era joasă. De cealaltă, înaltă. Putea să intre o căruţă încărcată, domnule, şi mai rămânea loc.
Î. Se vedea înăuntru?
R. Nu, domnule, doar unde bătea soarele. Mai departe era neagră ca noaptea.
Î. N-ai văzut înăuntru nimic, vreo persoană, vreo mişcare?
R. Nu, domnule. Fiţi sigur că m-am uitat atent. Şi nici în orele lungi care s-au scurs în aşteptare. Totul era scufundat în tăcere şi ce văzusem parcă nu fusese aievea. Da' ştiam că nu era aşa, fiindcă lângă stâncă am zărit pelerina fetei.
Î. N-ai coborât să te uiţi mai de-aproape?
R. N-am avut curaj, domnule, eram prea înfricoşat. Am văzut, să-mi fie cu iertare, un păcat înscris pe chipul Excelenţei Sale, căutarea unor lucruri necurate. La nici o jumătate de

oră după ce au intrat, au apărut două ciori mari, negre, de-astea de le zice corbi, cu puiul lor și s-au așezat pe sprânceana stâncii, deasupra peșterii și au început să facă un zgomot asurzitor, ca și cum se bucurau sau își băteau joc, nu știu nici eu. Știu că păsările astea prevesteau moartea și nimic bun pe deasupra și că sunt mai înțelepte ca altele. Sau cel puțin așa se spune pe la noi, Înălțimea Voastră.

Î. Lasă baltă basmele din copilărie. Sari și peste orele de așteptare, deocamdată. Excelența Sa a ieșit din peșteră?

R. Nu știu, domnule.

Î. Trebuie să știi.

R. Nu, domnule. Am așteptat cât a fost ziua de lungă și până la urmă a apărut Dick și apoi fata, însă Excelența Sa nu. Trebuie să mă credeți, domnule. Ultima oară când Jones l-a văzut pe Excelența Sa a fost când a intrat în peșteră.

Î. Dar bărbatul și fata, vorbește despre ei – când au ieșit?

R. Spre seară, domnule, cu o oră înainte de apusul soarelui. Și-n timpul ăsta am așteptat, nu știam ce să fac, că mă ardea soarele și n-aveam apă să-mi astâmpăr setea, și nici să îmbuc câte ceva; mâncasem de dimineață un coltuc uscat de pâine și nu-mi dăduse prin cap să-mi aduc ce mai rămăsese din el și bucata de brânză pe care o țin în sacul de la șa. Iar sărmanul meu suflet velș are nevoie de merinde, nu glumă. Doamne, iartă-mă, mi-aș fi dat și brațul drept pentru un pahar de absint sau vreo tărie să mă apere pe-acolo.

Î. Scutește-mă de suferințele tale acum. Ai mai multă nevoie să-ți aperi gâtul mincinos. Povestește când au ieșit.

R. Vă spun, domnule, făgăduiesc, da' mai întâi trebuie să povestesc despre o altă ciudățenie pe care n-o observasem din capul locului. Și anume că ceva mai sus de peșteră se ridica un fir de fum, așa, din iarbă verde, ca și cum ardeau var, deși n-am putut să văd vreo varniță. Parcă înăuntru era aprins un foc și fumul își găsea loc să iasă printr-o gaură sau crăpătură dinăuntru și ajungea pe ieșitura de deasupra stâncii, unde stătuseră corbii.

Î. Flăcări n-ai văzut?

R. Nu, domnule, doar o pală subțire de fum, care uneori dispărea și pe urmă iar apărea. Și tre' să vă spun că mai și mirosea uneori, da' nu mi-a plăcut deloc mirosu', cu toate că eram departe și abia de-mi ajungea la nas.
Î. Nu era foc de vreascuri?
R. O parte era, domnule, deși avea amestecat ceva, o substanță. Am mai mirosit eu d-asta într-o tăbăcărie, aducea a săruri sau uleiuri speciale. Și să vă mai spun ceva, domnule. Din când în când mai îmi ajungea la ureche și câte un sunet de la gura peșterii, parc-ar fi fost un roi de albine – ba aproape de tot, ba slab, de parcă se îndepărta. Da' n-am văzut nici urmă de albină unde stăteam eu ; nu erau decât niște bărzăuni, și ăia vreo câțiva, că nici nu prea găseau flori din care să culeagă, poate vreo două-trei, și alea prăpădite.
Î. Zgomotul venea din peșteră, zici?
R. Da. Cel mai tare aducea cu un murmur, nu mai mult, da' tot l-am auzit bine.
Î. Și tu ce ți-ai închipuit că e?
R. Păi atunci, nimic, domnule. Eram ca vrăjit, știți. Dădeam să plec, da' nu puteam.
Î. Și-acum ce zici?
R. Doar cum s-au petrecut lucrurile, domnule. Nu vorbisem cu Louise, după cum o să auziți.
Î. Prea bine. Dar mai întâi dă-ți cuvântul că nu te-ai clintit toată ziua din ascunzătoare.
R. Ba de două ori, domnule, și doar vreo cinci minute puse cap la cap ; m-am dus să văd dacă nu găsesc niscaiva apă să-mi răcoresc picioarele, fiindcă stătusem înțepenit pe pământul ăla tare. Jur că n-am stat mai mult și, când m-am întors, totul era la fel ca atunci când plecasem.
Î. Nu e adevărat că ai dormit puțin cu o noapte înainte? Și oare în ascunzătoare n-ai adormit?
R. Nu, domnule, vă asigur că nu era ca-n pat.
Î. Jones, vreau adevărul. Nu ți se reproșează dacă, date fiind împrejurările, te-ai lăsat în voia firii și ai adormit. Dar vreau să știu.

R. Poate că de vreo două ori am alunecat într-o moțăială, domnule, cum se întâmplă când călărești. Dar n-am dormit profund, jur pe Sfânta Carte.
Î. Doar știi ce mă interesează, omule. Ești tu sigur că n-ar fi putut să iasă cineva din peșteră fără să-l observi?
R. Nu-mi vine să cred că nu l-am văzut, domnule.
Î. Ba da. Ai recunoscut că ai plecat de două ori. Și ai moțăit...
R. E-adevărat, domnule, dar foarte puțin. Și încă n-ați auzit ce mi-a povestit Louise.
Î. S-aud.
R. Domnule, după cum v-am spus, umbrele se lățeau și începuseră să se întindă și pe iarbă, cât despre mintea mea – intrase în umbră de tot, inima mea simțea că se vor petrece niște lucruri îngrozitoare, fiindcă altfel cei dinăuntru ar fi trebuit să iasă până acum; și știam că nu mai aveam mult și trebuia să plec – n-aș fi rămas acolo noaptea nici în ruptul capului. M-am gândit întâi să călăresc înapoi până unde dormisem și să le povestesc totul domnilor judecători. Da' p-ormă, domnule, m-am gândit ce rușine ar cădea pe capul nobilului părinte al Excelenței Sale dacă scandalul ăsta ar deveni public și deci că ar trebui să găsesc o cale să-i istorisesc totul între patru ochi și dumnealui să facă ce crede de cuviință.
Î. Treci la subiect.
R. Păi, domnule, cum stăteam eu acolo, dus pe gânduri, ca bătut de vânturi, fără să știu încotro s-o apuc, odată apare Dick în fugă, cu fața răvășită ca a unui apucat înnebunit de spaimă, și după vreo doi pași cade în nas, ca pe gheață, p-ormă se scoală, se uită-n urmă cu o privire îngrozită – vedea ceva ce eu nu vedeam, ceva pe-aproape, ținea gura căscată parcă gata să plângă, deși nu scotea nici un sunet; p-ormă a fugit mai departe, parcă n-avea în cap decât să scape de ce era înăuntru. Înălțimea Voastră să-mi dea crezare, alerga atât de iute, că mi se părea că visez – ce mai, abia apăruse, că a și dispărut, pe drumul pe care veniseră. Iar eu am rămas acolo, deasupra, fără să știu dacă trebuia să mă iau după el sau ce-aveam de făcut. Fugea atât de repede, că n-aș fi putut să-l ajung. Așa că

mi-am zis: La dracu', lasă peştele ăsta să-ţi scape, nu-i nimic, o să mai vină ei alţii, stai şi aşteaptă; p-ormă m-am gândit că Dick plecase doar să ia caii şi avea să se întoarcă, iar eu, domnule, nu m-aş fi clintit din locul ăla nici mort, cu gândul că aş fi putut să dau ochii cu el, cogeamite flăcău, scos din minţi şi gata de orice. Aşa că, vedeţi, am stat pe loc, fără să fac nimic.

Î. S-a mai întors?

R. Nu, domnule, şi nici nu l-am mai văzut vreodată. Pun prinsoare că fugea să se atârne-n ştreang. Tre' să vă spun, Înălţimea Voastră, că avea o mutră, parc-o văd şi-acuma, ca unul care a scăpat de la balamuc, care nu ştie să facă altceva decât să alerge-ntruna până pică mort; parcă-l urmărea o haită de fiare din Iad sau mai rău.

Î. Spune despre femeie.

R. Păi, vă spun, domnule. N-a ieşit imediat, a mai trecut vreo juma' de oră, poate şi mai bine, şi din nou n-am ştiut ce să fac – soarele bătea aproape de intrarea în peşteră, iar eu mă gândisem că atunci când o ajunge în locul ăla, să plec. P-ormă, ca din senin, apare fata, de-a dreptul pe dos decât fusese Dick, fiindcă mergea încet, ca o somnambulă, sau era ameţită – aşa cum i-am văzut eu pe unii ieşiţi dintr-o fabrică de praf de puşcă sărită în aer, la început nici nu vorbeau, nu scoteau un cuvânt din cauza repeziciunii cu care se petrecuse totul şi a spaimei. Fata venea pe iarbă, Înălţimea Voastră, aşa, ca-n vis, păi n-ar fi putut să sară nici peste un pai la o adică, de parcă nu vedea nimic, ca orbii. Şi, domnule, nici nu mai avea rochia albă. Era goală-goluţă, ca-n ziua când a făcut-o maică-sa.

Î. Nici o haină?

R. Nu, domnule, nici măcar o cămaşă, nici pantofii sau ciorapii, era precum Eva înaintea Izgonirii din Rai; cu sânii goi, cu braţele şi picioarele goale, goală puşcă, afară de locul acoperit la toate femeile, fie-mi cu iertare. P-ormă s-a oprit, şi-a ridicat mâna la ochi, poate o fi orbit-o lumina, cu toate că soarele coborâse mult. P-ormă s-a întors către gura peşterii şi a căzut în genunchi ca şi cum îi mulţumea lui Dumnezeu că o izbăvise.

Î. Ţinea mâinile împreunate ca pentru rugăciune?
R. Nu, domnule, avea capul plecat şi braţele lăsate în jos. Ca un copil pedepsit care cerşeşte iertare.
Î. Avea pe corp răni sau alte semne?
R. Din câte am văzut eu, nu, domnule – i-am zărit spatele şi dosul alb când s-a rugat. Oricum n-avea nimic grav, dacă o fi păţit ceva.
Î. Ţi s-a părut că o doare ceva?
R. Nu, domnule, parcă era buimacă, domnule, după cum v-am zis. Toate mişcările îi erau foarte încete, aveam impresia că băuse o licoare anume.
Î. Nu-i era teamă că e urmărită?
R. Nu, domnule, ceea ce mi s-a părut curios, ştiind cum a fost cu Dick. S-a ridicat şi mi s-a părut că-şi mai venise puţin în fire. S-a dus până la piatra de la iaz ceva mai dezmeticită, şi-a ridicat pelerina care zăcuse acolo toată ziua; şi-a acoperit goliciunea, parcă plină de recunoştinţă, asemenea cuiva care îngheţase bocnă şi avea nevoie de căldură, deşi era încă destul de cald la ora aia. Şi p-ormă iar a îngenuncheat lângă iaz, domnule, a luat nişte apă în căuşul palmelor, a băut puţină şi s-a răcorit pe faţă cu restul. Asta a fost tot, domnule. P-ormă a pornit desculţă, ca Dick, pe drumul pe care veniseră de dimineaţă.
Î. Se grăbea?
R. Mergea repede, domnule, şi a mai aruncat o ocheadă spre gura peşterii, ca şi cum pe măsură ce-şi revenea, i se făcea mai frică. Da' totuşi nu alerga, nu era speriată rău.
Î. Dar tu?
R. Am aşteptat un minut, domnule, în locul unde eram, ca să văd dacă n-apare Excelenţa Sa. Dar n-a apărut, puteţi să mă învinuiţi, Înălţimea Voastră, e adevărat că unul mai îndrăzneţ s-ar fi dus la peşteră şi-ar fi intrat să vadă ce-i acolo. Da' eu, domnule, nu sunt dintr-ăia şi nici nu mă dau drept unul dintre ei. N-am cutezat.
Î. Nu te dai drept unul dintre ei, fanfaronule, nu te dai, ai? Cu alte cuvinte, ca un velş laş ce eşti, ai fugit după fuste, nu? Faci cinste naţiei, ce mai. Şi-ai ajuns-o din urmă?

R. Da, domnule, și am auzit toată istoria. Da' n-o să fie pe placul Înălțimii Voastre, știu, cu toate că eu nu spui decât ce-a zis ea. Așa că să-mi fie cu iertăciune de-acuma.

Î. N-o să-ți fie dacă te prind cu șoalda. Ia aminte, Jones, du-te și gândește-te bine. Acu' pleacă, o să te ducă la beci omul meu și tot el o să te aducă aici.

*

Ayscough își soarbe licoarea medicinală (bere amestecată cu absint – amintit mai devreme – măsură profilactică împotriva vrăjitoarelor și a Diavolului), iar Jones mănâncă jos, în beci, într-o liniște de care se bucură pentru prima oară în viață – însă fără avantajul alcoolului, lucru de care nu se mai bucură. Disprețul grosolan șovinist al avocatului pentru martorul său este jignitor, însă stă la baza tuturor atacurilor ironice și de fapt nu prea are tangență cu originea velșă a bietului Jones. Dincolo de o anumită limită și în ciuda unui respect ridicol și a unei slugărnicii față de titluri și ranguri, societatea era la vremea aceea destul de fluidă; cu un dram de noroc și oarecare talent, oameni provenind din medii extrem de umile se puteau ridica și ajunge distinși prelați, cărturari la Oxford sau Cambridge, așa cum era domnul Saunderson, fiul unui modest funcționar însărcinat cu încasarea accizelor, negustori prosperi, oameni ai legii, cum era Ayscough (fiul cel mai mic al unui vicar din nord, sărac lipit pământului), filosofi și încă multe altele. Totuși, sub această limită, societatea era considerată statică. Era lipsită de speranțe: în ochii celor de deasupra, soarta îi era fixată în ziua nașterii.

Lucrul cel mai prețuit de societatea engleză la vremea aceea nu ajuta câtuși de puțin la înfrângerea rigidității acestei limite inexorabile. Se manifesta printr-o preamărire, dacă nu chiar idolatrie a proprietății. Un englez convențional al vremii ar fi putut susține că pavăza națională era reprezentată de biserica anglicană; însă adevărata religie a țării se afla în afara zidurilor acestei instituții apatice. Era mai degrabă înveșmântată într-un respect profund față de dreptul de proprietate; iar el constituia liantul tuturor claselor, cu excepția

celor de jos, dictându-le mult din comportament, păreri și gândire. Schismaticii puteau fi împiedicați să candideze la poziții oficiale (de care profitau, devenind adesea conducători de corporații și negoț) ; proprietatea lor era la fel de inviolabilă ca a oricui. În ciuda doctrinei, tot mai mulți erau gata să tolereze biserica anglicană cu condiția ca ea să protejeze acest drept – și să-i țină de asemenea în frâu pe detestabilii dușmani ai celeilalte aripi, blestemații de papistași și iacobiți. Indiferent de sacrificii, lucrul la care consimțise întreaga națiune trebuia păstrat, iar acesta era nu atât teologia bisericii statornicite, cât dreptul la proprietate și securitatea ei. Lucrul era valabil începând cu proprietarul de casă până la marile moșii ale magnaților whig-i, care, într-o alianță stranie cu City-ul, cu disidenții prosperi și tagma episcopilor, controlau în cea mai mare măsură țara – sau mai mult decât o făceau regele și miniștrii săi. Walpole dădea impresia că deținea puterea ; în realitate, era mai degrabă un barometru abil a ceea ce poftele națiunii îi cereau.

Proprietatea rămânea de asemenea o investiție mult mai favorizată decât acțiunile și companiile incipiente, în ciuda prosperității comerciale a secolului. *The South Sea Bubble* din 1721 alterase serios încrederea în aceste metode de a-ți spori averea. Putem chiar să presupunem că această obsesie generală a proprietății ar fi măturat cu ajutorul parlamentului legile îngrozitor de vechi cu privire la stăpânirea de bunuri și achiziționarea lor, aplicate încă în încâlceala nebunească și paralizantă a Curții de Justiție a Lordului Cancelar (ale cărei legi îi dădeau gata până și pe cei mai mari experți ai zilei). Nici vorbă însă, dragostea de proprietate se ciocnea cu un alt mare crez al Angliei secolului al XVIII-lea.

Și anume credința că schimbarea duce nu la progres, ci la anarhie și dezastru. *Non progredi est regredi*[1], cum se spunea : cei din perioada georgiană timpurie l-au omis pe *non*. Acesta era motivul pentru care majoritatea își spuneau whig-i la vremea aceea, însă erau tory-i în sensul modern al cuvântului, adică reacționari. Și asta explică de ce mulțimea era o forță

1. Dacă nu e progres, e regres (lat.).

de temut aproape pentru toţi cei de deasupra liniei de demarcaţie, fie ei whig-i sau tory-i, conformişti sau disidenţi. Ameninţa cu răzvrătiri politice şi schimbări şi, ceea ce era mai grav, ameninţa proprietatea. Măsura prin care rezolvarea cădea în seama magistraţilor şi a miliţiei[1], *The Riot Act*[2] din 1715, a devenit aproape sacrosanctă ca statut; în vreme ce legea penală engleză a rămas barbară prin brutalitatea sa, cu pedepsele caracteristice excesive pentru oricine viola sanctitatea proprietăţii printr-un furtişag minor. „Spânzurăm oameni pentru fleacuri şi-i deportăm“ (în precursoarea coloniei de ocnaşi din Australia şi a celei din America) „pentru lucruri care nici nu merită amintite“, spunea Defoe în 1703. Legea penală avea totuşi o particularitate neprevăzută şi salvatoare. Lipsită până şi de cea mai redusă forţă poliţienească spre a o susţine, posibilitatea detectării fărădelegilor, chiar şi a arestării vinovaţilor, era extrem de slabă.

Profesiunea judiciară însăşi, ascunsă la loc sigur îndărătul labirintului de cunoştinţe sofisticate în domeniu (alias formulări), sporit de nesfârşitele amânări şi ocazii de impozitare, inerente sistemului, deţinea în schimb un statut extrem de solid. Cel mai mic pas greşit într-un document oficial, de la faptă până la sentinţă, putea să ducă în multe tribunale la eliminarea şi recuzarea acestuia. Executarea minuţioasă a procedurii după tipic îşi avea raţiunile ei; poate că am preţui mai mult scrupulozitatea secolului al XVIII-lea dacă desfăşurarea ei n-ar fi bucurat şi buzunarele avocaţilor. Multe persoane din vremea lui Ayscough au devenit practic agenţi funciari şi administratori de moşii datorită acestei abilităţi de a mânui limbajul necesar şi cunoştinţele procedurale învechite; de a ajunge la *ex parte* prin subterfugii (deseori prin mită) sau printr-o judecată flagrant părtinitoare. Puteau astfel să pună împreună mâna pe proprietate şi în acelaşi

---

1. Vechea formă militară constituţională din Anglia, care consta de obicei din voluntari instruiţi, dar care erau chemaţi numai în situaţii de urgenţă. A fost înlocuită în 1907 cu Armata Teritorială.
2. Prevenirea unei întruniri rebele prin dispersarea ei înainte ca oamenii legii să deschidă focul.

timp să țină la distanță de ea mâinile celor care ar fi avut întru totul dreptul la ea, conform procedurilor legale.

Ayscough se încadra în această ultimă categorie, ca om de afaceri al unui stăpân cu rang de duce. Era și avocat pledant, ceea ce însemna cu totul altceva decât un simplu avocat, o specie pe atunci urâtă de cei mai mulți și disprețuită de profani, care îi socoteau pe bună dreptate preocupați mai degrabă să-și umple cu bani desagii tot mai voluminoși decât să rezolve procesele. Tatăl lui Ayscough fusese vicar la Croft, un sătuc lângă Darlington, North Yorkshire, al cărui principal proprietar de pământuri și judecător de pace era sir William Chaytor, baronet sărăcit, obligat să-și petreacă ultimii douăzeci de ani din viață (s-a stins în 1720) la Londra, în incinta vestitei închisori a datornicilor – Fleet. Scrisorile nesfârșite ale lui sir William adresate familiei, precum și alte documente ce-i aparțineau, au fost publicate chiar cu un an în urmă și oferă o imagine extrem de vie cu privire la acest aspect al justiției. Fusese nevoit să-și ipotecheze, fără sorți de răscumpărare, moșia din Yorkshire pe care nu avea dreptul s-o înstrăineze. În Fleet, ca mulți alții, devenise victima și mai jalnică nu atât a legii, cât a avocaților care umblau cu chichițe, un caz clasic al nefericirii spre care sunt în stare să împingă un om. Însă câștigase procesul final. Exasperarea sa față de această profesie răzbate până la noi, stigmatizând-o.

Ancheta de care se ocupa Ayscough era fără îndoială în afara obligațiilor lui obișnuite, și anume cumpărarea de proprietăți, acordarea de arende și a dreptului de a deține pământ arendat; procedurile pentru stingerea dreptului de achitare a ipotecilor, judecarea unor solicitări de terenuri și ferme; supravegherea reparațiilor și a asigurărilor, încasarea amenzilor și a plăților datorate moșierilor, birurile celor douăzeci și patru de snopi și cele pe oi, probleme legate de cheresteaua alocată arendașului pentru repararea uneltelor agricole sau pentru căruțe, curățatul gardurilor vii și adunatul pietrei (precum și o sută de alte *casus belli* obscure apărute între moșier și arendaș); în plus mai era manipularea populației târgușoarelor pentru a asigura rezultatul alegerilor parlamentare după dorința stăpânului; pe scurt, îndeplinea cel

puțin șase funcții, care astăzi constituie cel puțin șase profesii distincte. N-ar fi ajuns acolo unde se afla dacă n-ar fi fost un avocat asiduu în termenii epocii în care trăia, precum și o persoană rezonabil de civilizată; și una dibace, în termenii lui Claiborne... care pricepea de unde bate vântul. Ceva mai devreme l-am citat pe Defoe, cu vestitul său pamflet *Cum se poate veni cel mai ușor de hac disidenților.* Pamfletul fusese scris cu o generație în urmă, curând după moartea lui William al III-lea și urcarea reginei Anne la tron. În acea vreme, administrația aparținea partidului tory, iar sentimentul reacționar crescuse în intensitate în cadrul bisericii anglicane. Defoe nu făcuse altceva decât să le joace un renghi, căci (deși el însuși de proveniență disidentă) se prefăcuse a scrie ca și cum aparținea acestor „extravaganți“ și propusese o soluție foarte simplă: să-i spânzure pe toți disidenții sau să-i surghiunească în America. Gluma a dat greș, fiindcă unii dintre tory-i adoptaseră întocmai soluția draconică și grotescă și declaraseră pamfletul excelent. Defoe fusese nevoit să ispășească prin punere la stâlpul infamiei (în mijlocul gloatei care-l aclama și bea în sănătatea lui), apoi prin detenție la Newgate; judecase extrem de greșit simțul umorului propriu adevăraților săi dușmani, extremiștii tory-i din biserică și parlament. Una dintre victimele de atunci fusese și tânărul Ayscough, care la vremea aceea împărtășea vederile partidului tory. Ca să fim sinceri, considerase soluția spânzurătorii cam exagerată, însă sprijinise ideea de a descotorosi Anglia de adunări și întruniri clandestine și instigatoare prin aruncarea lor în lada de gunoi a Americii, aflate la îndemână. De atunci, cariera și împrejurările îl transformaseră într-un fățiș partizan al partidului whig; însă amintirea festei lui Defoe, despre cum să scoată carii din lemn, încă nu-i aducea zâmbetul pe buze. Tot îl mai rodea.

Toate vechile și stabilele profesii trebuie să se fondeze pe prejudecăți tacite la fel de puternice ca și statutele și codurile lor scrise; iar prin acestea Ayscough este ferecat prin lege la fel de strașnic ca orice debitor de la Fleet. Jones se află și trebuie să rămână sub linia de demarcație; „sentința“ lui este aceea de a nu se schimba niciodată, de a rămâne veșnic

static. Deplasarea lui dintr-un loc oarecare din Țara Galilor (unde se născuse și unde trebuia să sfârșească) spre un mare oraș englez constituie deja o fărădelege de nedescris; dacă nu chiar, conform Legii Săracilor, una definitivă. Cuvântul *mob*[1] nu avea o vechime în limbă mai mare de cincizeci de ani la acea dată; este versiunea prescurtată și argotică a cuvintelor *mobile vulgus*, prostimea. Mobilitatea însemna prefacere; iar prefacerea e totuna cu răul.

Jones este un mincinos, un om care trăiește de pe o zi pe alta, după cum îl taie capul și, nu în ultimul rând, după cât respect lingușitor poate arăta când este confruntat cu o astfel de putere reală cum este cea pe care o deține Ayscough. Nu are mândrie și nici nu-și poate permite s-o aibă. Cu toate acestea, în multe privințe (și nu numai pentru că ceva mai târziu, în același secol, milioane îi vor urma exemplul, părăsind satele pentru a se îndrepta spre oraș), el reprezintă viitorul, iar Ayscough trecutul; și amândoi seamănă cu majoritatea dintre noi, cei din ziua de azi, deopotrivă victime în închisoarea datornicilor a Istoriei și la fel de incapabili să ieșim din ea.

1. Mulțime (engl.).

Continuarea depoziției lui
David Jones
die annoque p'dicto

Î. Jones, rămâi în continuare sub prestare de jurământ.
R. Da, domnule.
Î. Vorbește-mi despre femeie.
R. Păi, Înălțimea Voastră, am alergat înapoi pe drumul pe care venisem, știți, nu chiar atât de departe, fiindcă am coborât panta până să înceapă pădurea, speriat al naibii să nu fiu zărit dacă...
Î. Scutește-mă de sperieturile tale, oricum ele fac parte din starea ta permanentă. Femeia o luase mult înainte?
R. Da, domnule, da' am ajuns-o pe dată, taman unde se povârnea cărarea și o lua către pârâu, unde era acu' umbră peste tot. Am văzut că șchiopăta și nu știa cum să mai calce, sărmana, cu tălpile goale pe pietrele ascuțite. M-am străduit să calc ușor, da' la un moment dat am pășit cu zgomot și ea m-a auzit și s-a întors. Da' nu asemenea cuiva care se mira, ba parcă aștepta să fie urmărită, fiindcă, ajungând eu lângă ea, am văzut că ținea ochii închiși și plângea. Era albă ca varul, tremura ca varga, ca o cârpă-n vânt, eu eram în cârca ei și știa că n-are scăpare. Păi, domnule, m-am oprit la câțiva pași și-am zis: Da' ce-ai, fata mea, eu sunt, nimeni altcineva, nu vezi? La care ea deschide ochii deodată, mă vede, pe urmă într-o clipită îi închide la loc și se prăbușește leșinată la picioarele mele.
Î. Crezi că aștepta pe altcineva de care se temea cumplit, dar văzându-te pe tine i s-a luat o piatră de pe inimă?
R. Chiar așa, domnule. Am făcut și eu ce m-am priceput ca s-o aduc în simțiri, în lipsa sărurilor sau a altceva. Când, după o vreme, am văzut că începe să clipească și scoate niște gemete înfundate de parcă avea o durere mare. Așa că am strigat-o pe nume și i-am zis că venisem s-o ajut. Pe urmă ea a spus de două ori, de parcă tot nu și-ar fi venit în simțiri: Omida, omida.

Î. Ce omidă?
R. Chiar așa am zis și eu, Înălțimea Voastră. Ce omidă, fac eu, ce tot îndrugi acolo? Ori c-a fost glasul meu, domnule, ori altceva, că odată face ochii mari și dă de mine. Cum de ești aici, Farthing? zice ea. Iar eu: Ce mai contează acum, eu, unul, am văzut azi niște lucruri care-mi depășesc puterea de înțelegere. Ea cică: Ce lucruri? Eu zic: Am văzut totul de sus. La care ea n-a mai scos o vorbuliță. P-ormă zic: Da', ce s-a întâmplat cu domnul Bartholomew? Ea cică: S-au dus. Eu zic: Cum adică s-au dus, că am pândit gura peșterii toată ziua și n-a ieșit nimeni din ea în afară de tine și de Dick. Ea zice iar: S-au dus. Eu: Nu se poate. Și a treia oară zice: S-au dus. P-ormă, dintr-odată se dă deoparte, că până atunci o sprijinisem eu, și zice: Farthing, suntem în primejdie, trebuie să plecăm de-aici. Eu zic: Da' ce primejdie? Ea cică: E lucru necurat la mijloc. Eu zic: Ce lucru necurat? Ea cică: Nu pot să-ți spun, da' dacă nu plecăm până se lasă noaptea, ne prind în mreje. Și cu asta, domnule, s-a ridicat în picioare și a pornit-o iar, mai repede, ca și cum o trezisem din prima ei stare și acum nu se mai gândea decât cum să scape. Da' șchiopăta rău, așa că zice: Ajută-mă, Farthing, te implor, du-mă în brațe până jos. Așa că, domnule, am luat-o în brațe și-am coborât panta până am dat iar de poiană, lângă pârâu, și-a putut pune piciorul jos. Puteți să mă ocărâți, domnule, că i-am dat ascultare. Da' m-am uitat și eu în jur în locul ăla pustiu și primejdios și n-am văzut altceva decât umbre și sălbăticie, iar noaptea începuse să se lase. Și-n plus mi-a venit în minte smintitul de Dick și nu știam pe unde putea fi.
Î. Dar ce-i cu ce-a spus mai întâi femeia? Omida?
R. Ajung și la asta, domnule, vă explic.
Î. Cei trei cai erau acolo, jos, și bagajele?
R. Da, domnule, și ea s-a dus glonț la ele, fiindcă am uitat să vă spun că prima oară când am ajuns acolo calul de povară era deshămat; și-a găsit bocceaua și rochia; p-ormă m-a pus să mă uit în altă parte până s-a îmbrăcat, s-a încălțat cu pantofii obișnuiți, cu cataramă, și s-a învelit

iar cu pelerina. I-am pus eu întrebări, da' n-a vrut să răspundă până nu s-a îmbrăcat, și-a luat bocceaua, a venit spre mine și m-a întrebat dacă n-am cal. I-am spus: Da, mai jos, dacă n-o fi fost vrăjit să plece. La care ea zice: Să mergem. Da' eu, domnule, nici vorbă, că am apucat-o de braț și i-am zis că mai întâi e musai să aflu ce s-a întâmplat cu Excelența Sa și de ce alergase Dick ca un smintit.

Î. Chiar așa i-ai spus, Excelența Sa?

R. Nu, domnule, mă iertați. Domnul Bartholomew, așa cum îl numisem până atunci. Pe urmă ea zice: S-a dus la Diavol, Farthing. M-a silit să păcătuiesc groaznic, împotriva voinței mele. Pe urmă, cică: Am blestemat ziua în care am dat prima oară ochii cu el și cu omul lui. Acum, domnule, m-am gândit și eu la un vicleșug ca să explic de ce eram eu acolo și ca s-o fac să-mi spună mai mult. Așa că i-am zis: Ia-o mai încetișor, Louise, tre' să știi că mă aflu aici din porunca secretă a tatălui domnului Bartholomew ca să-l păzesc pe fiul dumnealui și să raportez ce face; iar tatăl este o persoană de vază în țara asta și domnul Bartholomew este mult mai însemnat decât a dat să se înțeleagă. M-a privit scurt, bănuitoare, pe urmă a lăsat ochii în pământ, ca și cum nu știa ce să răspundă, da' totuși parcă ar fi dat de înțeles: Nu-mi spui nimic nou, știu bine. P-ormă eu zic: Din cauza asta trebuie să-mi spui ce-a făcut, altfel bagă de seamă, n-o să-ți fie bine. Ea cică: Atunci ar fi bine să-i spui Înălțimii Sale că fiul dumnealui se ocupă cu niște lucruri pentru care oamenii de rând sunt trimiși la spânzurătoare. Așa a rostit, domnule, numai că a pronunțat numele Înălțimii Sale pe de-a-ntregul. Eu zic: Deci știi că nu mint. La care ea cică: Și încă multe alte lucruri rușinoase pentru stăpânul tău și cu cât vorbesc mai puțin, cu atât mai bine. Eu zic: Astea-s vorbe de clacă, numai că dinaintea stăpânului o să stau eu, să-i povestesc, iar tu trebuie să-mi spui cât mai multe ca să-i pot face dovada. Pare tulburată, p-ormă zice: Așa o să fac, da' mai întâi să plecăm de-aici. Eu zic: Da' ia povestește-mi mie despre doamna tânără, stăpână-ta. Se uită iar în jos,

pe urmă cică: Nici n-a existat. La care eu zic: Hai, lasă prostiile, că nu mă duci de nas, am văzut-o cu ochii mei când a venit azi-dimineață. La care ea răspunde: Nu era ea. Pe urmă cică: Bine-ar fi fost să fie. Acu' era iar rândul lui Jones să arunce nada și zic: Dacă n-ar fi fost nici o stăpână, atunci n-avea de ce să fie nici servitoarea stăpânei. La care ea nu scoate nici o vorbă, ci doar dă tristă din cap, ca și cum n-ar tăgădui. Eu zic: Mi s-a părut că te-am mai văzut înainte de călătoria asta, cu toate că n-am zis la nimeni. Nu cumva ești una din fetele cumetrei Claiborne? S-a întors cu spatele și zice: Ah, Doamne, iartă-mă, sau cam așa ceva. Trebuie să știu, îi zic. P-ormă ea cică: Da, am păcătuit rău și am văzut unde m-a adus nebunia, ce bine-ar fi fost să nu părăsesc niciodată vatra părintească. Eu spun: Da' dacă n-am venit să răpim o doamnă, ce urmărim? Ea zice: Urmărim ceva blestemat, o nebunie, și te implor, Farthing, nu mai profita acum de mine și hai să plecăm. O să-ți spun tot ce știu, dar mai întâi să mergem. Bine, zic eu, numai că trebuie să știu când vine Excelența Sa. În noaptea asta nu, face ea, și din partea mea, nici până la sfârșitul lumii. Eu spun: Vorbește limpede. Ea zice: Stă deasupra, nu mai vine. P-ormă, deodată: Lasă caii liberi, n-o să se răzlețească. Păi, Înălțimea Voastră, eu zic: Nu, nu pot. Atunci își aruncă ochii spre mine, asemenea cuiva care ar vrea să i se dea crezare în ciuda a tot ce s-arată, și zice: N-am fost prea bună cu tine, Farthing, știu că te-am lăsat să crezi că-mi bat joc de tine și de prietenia ta, însă am avut și eu temeiurile mele, dacă nu ți-am făcut un bine, cel puțin nu ți-am făcut rău, și acu' trebuie să mă crezi, te implor. Și așa am destule pe conștiință, zice ea, ca să nu le mai am și pe sărmanele astea dobitoace. Da' eu tot îl țineam pe nu în brațe, domnule, și-i dădeam înainte cu întrebările. La care ea se duce la funia cu care era priponit calul de povară și începe s-o dezlege, până mă duc lângă ea și-i zic: Bine, tu o să dai socoteală, nu eu. La care ea cică: Așa să fie. Am dat drumul și la ăilalți doi cai și-am pus șeile lângă lucruri.

Î. N-ai luat nimic?

R. Nu, domnule. Jur. Și am făcut totul cu spaimă-n suflet fiindcă se lăsase întunericul și mă temeam că Dick era prin preajmă și ne pândea, iar eu nu mai știam cum să procedez. Și încă ceva, domnule, aproape că mi-a ieșit din cap – când s-a îmbrăcat, lângă lucruri, acolo unde și-a desfăcut bocceaua, s-au revărsat din ea o rochie frumoasă roz și o jupă. Iar când m-am apropiat, am zărit un borcănel răsturnat în iarbă și alături altele, un pieptene spaniol, parcă le uitase acolo, așa că i-am atras atenția. Iar ea cică : Lasă-le acolo, că nu le mai vreau. Iar eu, ridicându-le, zic: Cum adică, un pieptene frumos ca ăsta? Ea cică: Lasă-l, lasă-l, e numai deşertăciune. Păi, domnule, ce se leapădă poate fi luat, cum vine vorba; așa că m-am întors cu spatele și-am strecurat pieptenele în cămașă, și l-aș fi avut și azi dacă n-ar fi trebuit să-l vând la Swansea; am luat cinci șilingi și șase pence pe el. Dacă ea nu-l mai voia, socotesc că nu l-am furat.

Î. La fel cum te socotesc și eu pe tine om cinstit. Mai departe.

R. Ne-am dus până unde îmi lăsasem calul, pe care l-am găsit bine-mersi, slavă Domnului; a încălecat și am condus-o până la drum, domnule.

Î. N-ai silit-o să-ți mai spună și altele?

R. Ba da, domnule, și nu numai o dată, puteți fi sigur. Da' n-a vrut să vorbească nici în ruptul capului, însă a repetat că o să-mi spună totul când o să plecăm de-acolo. Așa că i-am dat ascultare, domnule, până am ajuns aproape deasupra drumului. Acolo am oprit, m-am întors, și zic că în momentul în care ajungem la drum trebuie să știu exact unde mergem. Căci, știți, câtă vreme am mers m-am tot gândit că voi fi nevoit s-o conving să facă ce voiam, adică s-o duc dinaintea tatălui Excelenței Sale. Ea cică : Trebuie să ajung la Bristol cât mai repede. De ce Bristol? fac eu; iar ea: Pentru că acolo locuiesc părinții mei. Da' ei știu cine ești, zic. Ea nu vrea să răspundă, zice doar că trebuie să-i vadă. Pe urmă zic: Trebuie să-ți știu numele adevărat și unde te găsesc acolo. Iar ea de colo: Rebecca Hocknell, deși unii îmi spun Fanny, iar pe tata îl cheamă Amos, e dulgher, îl poți găsi la Mill Court, lângă firma cu Three

Tuns de pe Queen Street, parohia St Mary Redcliff. Şi-acu' să vă zic, domnule, i-am scris pe adresa asta în iunie trecut când am auzit de Dick, după cum v-am relatat, şi încă n-am primit vreo veste. Nu ştiu dacă-i bună adresa, deşi la vremea aia i-am dat crezare.

Î. Prea bine. După aceea ce-a mai fost?

R. Păi, tocmai când vorbeam, am auzit pe cineva cântând, domnule, ca unii care se întorceau târziu acasă după ce petrecuseră ziua prin crâng, aş zice vreo şase sau şapte, bărbaţi şi femei, da' mai mult răcneau decât cântau, fiindcă băuseră, nu glumă. Aşa că am tăcut amândoi când s-au apropiat şi ne-am bucurat că ne aflam în fine şi noi printre oameni obişnuiţi, după locul ăla de sus, chiar dacă erau cu chef şi făceau gălăgie.

Î. Încă nu se înnoptase?

R. Cât pe ce domnule, se lăsase deja negura. Huruitul roţilor de la căruţă s-a stins mai jos de noi, pe urmă s-a îndepărtat. Deodată am auzit-o pe Rebecca, aşa o să-i zic de-acu' încolo, exclamând: Nu mai pot, trebuie, trebuie! Şi până să zic eu ceva a descălecat, a alergat câţiva paşi, a căzut în genunchi, ca şi cum mulţumea din nou că fusese izbăvită. Nu peste mult timp am auzit-o plângând. Aşa că am legat frâul de-o creangă şi m-am dus la ea; tremura ca varga, parcă avea friguri sau febră, deşi noaptea era călduţă. Şi la fiecare zgâlţâitură, gemea a, a, a, ca şi cum avea dureri. O prind de umăr, da' parcă aş fi fript-o, se trage uite-aşa în lături, domnule, da' fără altceva, fără să zică o vorbuliţă. P-ormă, deodată se prăbuşeşte pe burtă ca retezată, cu braţele întinse pe de lături, şi se zgâlţâie şi geme mai departe. Să vă spui, domnule, lui Jones i se făcuse mai frică de asta decât de tot ce văzuse înainte. M-am gândit că ăia despre care îmi vorbise atât de încrâncenată îşi făcuseră mendrele cu sufletul ei, iar acu' o chinuiau pentru toate păcatele ei şi-i puseseră stăpânire pe trup. Doamne, Dumnezeule, gemea şi plângea de parcă se zvârcolea în flăcările gheenei. Am mai auzit-o eu pe una odată, când au adus-o în durerile facerii, domnule, dacă mă iartă Înălţimea Voastră. Chiar aşa făcea, jur. M-am tras îndărăt

până i-a trecut turbarea și p-ormă a stat potolită o clipă sau două, da' tot am auzit-o suspinând din când în când. Până la urmă, m-am dus lângă ea și am întrebat-o dacă era bolnavă. La care ea, după o scurtă pauză, de parcă vorbea în somn, cică: În viața mea nu m-am simțit mai bine. P-ormă zice: Mântuitorul s-a întors în mine. Eu zic: Am crezut că ești stăpânită de duhuri rele. Iar ea: Da, am fost, dar acum îl am doar pe El și nu mai mi-e teamă; acum sunt izbăvită. P-ormă s-a așezat jos, și-a lăsat capul pe genunchi, cu toate că privea în sus, și a zis: Sunt moartă de foame, n-ai nimic de mâncare? Așa că i-am răspuns: Ce-a mai rămas dintr-un coltuc de pâine și o fărâmă de brânză, iar ea zice: Mi-e de-ajuns. I le-am adus, domnule, și s-a ridicat să le ia din mâna mea, p-ormă s-a așezat mai bine pe un trunchi prăvălit din apropiere; a început să mănânce, da' s-a oprit și m-a întrebat dacă nu-mi era și mie foame. I-am spus că da, da' n-are nimic, c-am mai răbdat eu și-altădată. Nu, zice ea, așa ceva nu se poate, tu m-ai alinat în ceasul greu, să facem pe jumate. Așa că m-am așezat lângă ea, iar ea mi-a rupt o bucată de pâine și una de brânză, cu toate că n-am avut decât vreo doi-trei dumicați de fiecare. P-ormă am întrebat-o ce voia să zică cum că era izbăvită. Cică: Păi, Domnul e cu mine și mă rog să fie și cu tine, Farthing. N-o să ne părăsească acum și poate o să ne ierte pentru ceea ce am făcut și am văzut. Mie, domnule, mi s-au părut vorbe de mirare la o târfă, da' am zis că și eu nădăjduiesc la fel. Iar ea mi-a răspuns: Am fost educată de quakeri, da' de cinci ani încoace am pierdut lumina divină și toate celelalte; acum Domnul, în marea Sa bunătate, a reaprins-o pentru mine.

Î. Și ai crezut tu toată prefăcătoria asta, zgâlțâielile și tremurăturile?

R. N-aveam încotro, domnule. Nu părea să se prefacă. Nu făcea pe actrița, nu, n-am mai văzut pe nimeni care să joace atât de bine.

Î. Atât de rău. Dar spune mai departe.

R. P-ormă am zis: E bine că vorbești așa și că ai fost izbăvită și iertată, da' trebuie să știu ce căuta Excelența Sa acolo

și unde s-a dus Dick. La care ea îmi răspunde: De ce mă minți, Farthing? Ce minciună? fac eu. Ea zice: Că tatăl Excelenței Sale te-a trimis pe urmele noastre. Da' nu-i minciună, zic eu. Ba da, face ea, fiindcă altfel ai fi știut prea bine cine sunt și n-ar mai fi fost nevoie să-mi pui întrebări. Păi, domnule, m-a prins, ce mai, oricât m-am ostenit eu, da' nici n-a vrut s-audă, că mi-a luat mâna și mi-a strâns-o, ca și cum degeaba îmi băteam gura. P-ormă zice: Ți-e teamă? Să nu-ți fie. P-ormă: Acum suntem prieteni, Farthing, iar prietenii și minciuna nu fac casă bună. Văzând atunci că n-o scoteam la capăt, m-am gândit să schimb tactica și zic: Prea bine, da' și-așa poate să nu fie minciună, dacă ne punem în cap, fiindcă ne poate aduce o răsplată grasă de la Înălțimea Sa, după cum știa și ea foarte bine. La care ea cică: Mai degrabă moartea, îi cunosc pe mai-marii lumii mai bine decât tine. Preferă să-i ucidă decât să-i lase în viață pe cei care le-ar putea face de ocară numele. Iar ocară este, Slavă Domnului, ba încă una cum n-ar îndura unii ca ei și nici nu ne-ar da crezare dacă am spune. Fiindcă cine m-ar crede pe mine sau pe tine?

Î. Te-a înșelat, omule; o târfă vicleană te-a dus de nas!

R. Era foarte schimbată, domnule. Niciodată până atunci nu vorbise atât de frumos.

Î. Frumos zici, când ți-a spus de la obraz că ești un mincinos? De ce nu ți-ai făcut datoria de creștin să-l încunoștințezi pe Înălțimea Sa?

R. M-am gândit că e mai bine s-o fac să-mi cânte în strună, domnule. Fiindcă părea hotărâtă; zicea că făgăduise în rugăciunile ei că o să se ducă direct la părinți, știa că mai sunt încă în viață; și voiam s-o îndemn să-mi povestească și alte lucruri. Așa că am ajuns la ce urma să facem în seara aceea. Călăream spre Bristol cu ea la spate, așa cum dorise. La care ea zice că se teme să mergem înapoi pe același drum și că era mai bine să o ținem drept spre Bristol și să ne urcăm pe un vas.

Î. N-a dat nici un motiv?

R. Că la început socotise că sunt iscoada Înălțimii Sale, fiindcă Excelența Sa îi spusese că s-ar putea să apară unii care

să-i adulmece urmele. Și că acum e posibil să existe d-ăștia pe-aproape, iar ea să fie recunoscută pe dată dacă ne-am întâlni cu ei. Și p-ormă, m-am gândit, domnule, n-are importanță. Dacă ea putea să se urce pe vas, puteam și eu, și să ajungem amândoi la Bristol. Și-așa am făcut, Înălțimea Voastră, am plecat spre Bideford.

Î. Spune-mi ce-a povestit pe drum.

R. Păi, domnule, o să vă spun tot, deși nu chiar cum s-a întâmplat, fiindcă n-a spus-o dintr-o suflare, ci o parte în seara aia, pe drum, și o parte la Bideford, unde am stat două zile, cum o să vă zic îndată. La început mi-a spus că l-a întâlnit prima oară pe Excelența Sa la Claiborne cu o lună înainte, unde îl adusese un alt domn care frecventa des localul; și cu tot rangul acestuia, n-a avut cuvinte de laudă pentru dumnealui. L-a luat pe Excelența Sa în camera ei pentru satisfacerea plăcerilor, da' odată ajunși acolo, dumnealui n-a mai vrut-o, deși când erau împreună jos vădise o dorință arzătoare. Că Excelența Sa i-a pus pe masă cinci guinee și i-a zis că nădăjduia că ceea ce-i va spune o să rămână între ei. Și anume că suferea de o mare meteahnă de la natură și, din păcate, nu se putea bucura de ceea ce fusese tocmită să-i ofere, lucru pentru care trăgea nădejde să nu-și bată joc de el, ci să-l deplângă. În pofida acestui fapt, nu știa de ce, îi producea o oarecare plăcere să vadă actul amoros în timpul desfășurării; că avea un slujitor supus; și că dacă ea ar fi încuviințat să săvârșească un lucru atât de nefiresc, el o să aibă grijă să fie răsplătită regește. Având în vedere numele nobil pe care-l purta, nici nu îndrăznea să-și închipuie cum că știrea despre meteahna lui ar putea ajunge la urechea prietenului sau a cumetrei Claiborne, și dacă ar fi așa, n-ar risca să-și satisfacă dorințele în casa aceea. Ca să împiedice acest lucru, dacă ea consimțea, va veni mai întâi să o viziteze așa cum ar face un om obișnuit; pe urmă, după ce ar fi câștigat încrederea stăpânei ei, i-ar propune s-o tocmească pe un alt temei, la vremea când ceea ce-și dorea ar putea să aibă loc. Că îi promisese că slujitorul ei va fi un tânăr chipeș și viguros și poate o să-i

fie mai pe plac decât ceilalți pe care trebuia să-i strângă în brațe.

Î. Să înțeleg că Excelența Sa nu s-a culcat niciodată cu ea?

R. Așa pretinde, domnule. Și cum la următoarea vizită a Excelenței Sale i l-a arătat de sus, de la fereastră, pe Dick, care se afla în stradă și care ei i s-a părut pe măsura descrierii. Și, ca să nu mai lungesc vorba, ea a fost de acord, pentru că mi-a spus că începuse să simtă o oarecare milă pentru Excelența Sa, care-i vorbea cu mai multă curtoazie și considerație decât era ea obișnuită. Atunci sau în următoarea vizită zicea că îi povestise despre blestemul nedrept ce se abătuse asupra lui și de neplăcerile legate de el, și în mod special de cele legate de tatăl lui, care era foarte supărat din cauza aparentei nesupuneri la o anume căsătorie și care-l amenințase că-l va dezmoșteni și câte și mai câte. Pe urmă i-a mărturisit că ceea ce-i propusese fusese sfatul unui doctor învățat din Londra, care susținea că prin această metodă îi mai vindecase și pe alții aflați în aceeași situație ca Excelența Sa.

Î. Excelența Sa n-o mai încercase înainte, după cum susținuse la început?

R. Așa crezuse Rebecca, domnule.

Î. Mai avusese până atunci cazuri dintr-astea sau rugăminți de acest gen?

R. Nu mi-a spus, domnule. Dar am mai auzit vorbindu-se despre așa ceva, domnule, pe la cei depravați, s-avem iertare, Înălțimea Voastră. Sau pe la cei bătrâni care și-au pierdut puterile de la natură. Am uitat să vă spun ce mai zicea fata – că dumnealui încercase și niște căi mai cuviincioase, cum se găsesc la spițerie. Totuși, în zadar.

Î. Ajungând la călătoria spre apus – ce-a spus despre asta?

R. Că o s-o ducă într-o plimbare pe care și-a propus s-o întreprindă acolo, fiindcă auzise de niște ape noi, descoperite de curând, faimoase pentru tămăduirea unor asemenea metehne, și pe care le va lua, combinând astfel ambele cure deodată. Că nu îndura să aibă iscoadele părintelui său pe urme, să-i pândească fiecare mișcare, așa că era nevoit să găsească un pretext.

Î. Cel cu răpirea și servitoarea doamnei?
R. Da, domnule.
Î. Ți-a spus și de o petrecere de plăcere, cu alte stricate?
R. Nu, domnule.
Î. N-are a face. Cum a explicat Excelența Sa rolul tău în toate astea?
R. Păi, chiar că puteți să întrebați, domnule. Fiindcă pe drum și eu am întrebat. Zicea că i se spusese că nu făceam decât să adăugăm ceva culoare grupului, iar domnul Lacy la fel, în chip de însoțitor al Excelenței Sale. Că ea trebuia să se țină departe de noi, să nu ne pună întrebări și nici să nu se lase cercetată.
Î. Cum a ajuns acolo unde v-ați întâlnit prima oară, pe lângă Staines?
R. Nu m-am gândit să întreb, domnule. Nu mă îndoiesc că Excelența Sa o ținuse undeva ascunsă, fiindcă mi-a spus că îi îndeplinise dorința cu Dick și-i dăduse banii și după aceea i-a mulțumit. Însă odată ce am pornit, îl găsise schimbat pe Excelența Sa, curtoazia fusese doar o mască pe adevăratul chip. Fusese nevoită să-i satisfacă pofta în fața lui și a doua noapte. După care începuse să se arate mai puțin mulțumit și o certase că nu-și pusese în valoare meșteșugurile de la bordel sau cum le-o fi spunând, domnule; și cum nici nu voia să audă că Dick ar avea vreo vină, adică era prea năvalnic în pasiunea lui și ea nu-l putea opri.
Î. Să aud despre noaptea de la Basingstoke.
R. Da, domnule.
Î. Ce-a spus femeia despre Dick?
R. Că părea surd la dorințele stăpânului și că ea era la bunul lui plac. Că nu părea să știe cine era ea cu adevărat, că era încredințat că-l iubea pentru că-l lăsa s-o folosească, în ciuda împrejurărilor nenorocite.
Î. Deci femeia s-a prefăcut că-i face hatârul?
R. Zicea că-i era destul de milă de el, domnule, vedea bine că pasiunea lui pentru ea era adevărată. Că băiatul atâta pricepea și că, nefiind în toate mințile, n-avea nici o vină. Mi-a spus că venise la ea noaptea, după ce Excelența Sa

îi trimisese din camera dumnealui. Iar ea, de frică, îl lăsase.

Î. Ai întrebat ce se întâmplase la Amesbury, când au plecat noaptea călare?

R. Da, domnule, și povestea e aproape de necrezut.

Î. S-ar putea, dar spune-o.

R. Că la venire, Excelența Sa a chemat-o la dumnealui în cameră și i-a spus că-i pare rău că dăduse dovadă de nestăpânire cu o seară înainte și nu trebuia să ia în nume de rău că își pusese prea mari nădejdi că va fi stârnit. P-ormă că în apropiere de Amesbury se afla un loc care se zice că ar avea puteri în stare să-i tămăduiască pe cei ca dumnealui și că în noaptea aceea vor încerca și asta și că ea trebuia să-l însoțească. Nu avea de ce să se teamă, nu era decât o toană de-a lui, și că dorea să încerce și această superstiție. Jurase că n-o să i se întâmple nimic, orice-ar fi.

Î. A spus Excelența Sa că vrea să încerce superstiția?

R. Chiar astea au fost vorbele fetei, domnule. Și mi-a mai zis că, deși îi vorbise cu blândețe, ea se speriase fiindcă simțise o doză de nebunie la Excelența Sa, o rătăcire a minții, și regreta că venise. Totuși îi dăduse toate asigurările și îi făgăduise și o răsplată, așa că până la urmă a consimțit.

Î. Până aici ți s-a părut că nu minte?

R. Mie așa mi s-a părut, domnule. Era întuneric nu puteam să-i văd fața. Dar părea să vorbească asemenea cuiva care vrea să-și ușureze conștiința, cu toată sinceritatea, de toate păcatele pe care le săvârșise.

Î. Continuă.

R. Păi, domnule, au plecat călare, așa cum i-am văzut și eu, și i-am spus domnului Lacy; s-au dus la templul păgân de pe dealul acela de-i spune Stonage. Acolo, Excelența Sa i-a poruncit lui Dick să ia cei doi cai și să plece de-acolo, pe urmă a condus-o pe femeie până în centrul templului, unde i-a arătat o lespede mare intrată jumătate în pământ și alte pietre în picioare, în jur; i-a spus să se întindă pe lespede, căci așa era superstiția, sau cel puțin așa a susținut dumnealui, că dacă e dusă acolo o femeie, asta ajută

bărbatul să-şi recapete bărbăţia. Mai întâi n-a vrut, îi era prea teamă. Da', după cum mi-a povestit, dumnealui s-a mâniat din nou şi a început s-o certe cu asprime. Până la urmă, biata femeie a trebuit să-i facă pe plac, ca să-l potolească, cu toate că zicea că era îngheţată de spaimă. Aşa că, domnule, s-a întins pe spate de-a lungul lespezii ca pe un pat.

Î. Era goală?

R. Nu, domnule. Însă Excelenţa Sa i-a spus să-şi ridice fustele şi să-şi dezgolească ruşinea, să mă ierte Înălţimea Voastră, şi să se aşeze ca şi cum ar face dragoste. Lucru pe care ea l-a îndeplinit, gândindu-se că acum, în acest loc presupus binefăcător, Excelenţa Sa îşi va încerca puterile. Însă dumnealui n-a făcut decât să stea ceva mai într-o parte, între două pietroaie mari, şi să privească. Femeia a pus asta pe seama sfiiciunii dumnealui, a unei temeri să nu rămână iar cu speranţele deşarte. Şi după o vreme, fata i-a spus dacă n-ar vrea să încerce, căci i se făcuse frig. Dumnealui i-a spus să-şi ţină gura şi să rămână aşa; şi a continuat să stea în locul acela, la vreo zece paşi depărtare. Femeia nu ştie câtă vreme a trecut, totuşi se scurseseră minute bune şi i se făcuse frig, iar piatra era tare şi o stânjenea. Şi p-ormă deodată undeva, deasupra, în beznă, s-a auzit o fâlfâire sau o săgetare în aer, ca şi cum trecuse un şoim mare. Şi în plus o fulgerare, cu toate că nu a fost însoţită de un bubuit de tunet care îi anunţă sosirea; iar în această fulgerare, a văzut o siluetă cocoţată pe un stâlp de piatră, sus, deasupra ei, ca o statuie, apoi chiar alături de ea; părea un harap uriaş înveşmântat într-o mantie neagră, care o privea cu nesaţ, parcă ar fi fost şoimul ale cărui aripi le auzise, mantia încă îi flutura după ce sărise şi într-o clipă era gata să se năpustească asupra ei, asemeni unei păsări care se repede la pradă. Domnule, zicea că această închipuire hidoasă şi înfricoşătoare a apărut şi dispărut atât de iute, încât nu e sigură dacă nu cumva n-a fost decât o nălucire; da' acum crede că n-a fost nălucire, după câte s-au întâmplat în peşteră chiar în ziua cu pricina. Şi a mai spus cum la câteva clipe după fulgerare, asupra

ei s-a abătut o pală stranie de aer, ca dintr-un furnal, însă nu din apropiere, şi că, deşi nu i-a ars pielea, ducea cu ea o miasmă oribilă, ca duhoarea unor stârvuri arse; dar care, din fericire, a trecut la fel de iute ca şi cealaltă. Şi că pe urmă totul a fost ca înainte, beznă şi frig.

Î. Silueta nu a sărit asupra ei ? N-a simţit nimic, n-a atins-o, în afară de aerul cald?

R. Nu, domnule. Am întrebat-o şi eu, da' zicea că nu. Mi-ar fi spus dacă era aşa, fiindcă, tot povestindu-mi, o apucase iar spaima; nu putea să şi-o scoată din cap.

Î. Cine crede ea că fusese silueta asta, harapul-uliu?

R. Regele Iadului, domnule, Prinţul Întunericului.

Î. Satana însuşi, Diavolul?

R. Da, domnule.

Î. I-a văzut coarnele, coada?

R. Nu, domnule, şi zicea că era atât de înnebunită de groază, încât parcă îşi pierduse minţile; totul se petrecuse cu o asemenea repeziciune, cât ai clipi din ochi, după cum a spus chiar ea, încât n-a mai avut timp să se gândească sau să observe. Şi că a ştiut cine era mai cu seamă din ceea ce s-a petrecut mai târziu; am să ajung să vă povestesc şi asta, Înălţimea Voastră.

Î. Ce s-a mai întâmplat acolo, la templu?

R. Iarăşi ceva ciudat, deşi mai puţin supranatural. Fiindcă zicea că a stat leşinată nici ea nu ştie cât, însă, când s-a trezit, l-a văzut pe Excelenţa Sa îngenuncheat alături, îi luase mâna, a ajutat-o să se ridice şi dintr-odată a îmbrăţişat-o ca şi cum i-ar fi fost soră sau soţie, după cum mi-a povestit, şi cică i-ar fi spus: Eşti o fată curajoasă, sunt foarte mulţumit de tine. La care ea i-a spus că era moartă de frică, domnule, şi la urma urmelor cine n-ar fi fost; şi l-a întrebat pe Excelenţa Sa ce se petrecuse deasupra. La care el i-a spus: Nimic care să-ţi pricinuiască vreun rău. Pe urmă cică trebuia să plece. Aşa au şi făcut, domnule, zicea că a luat-o de braţ ca s-o ajute şi că i-a spus din nou că se purtase foarte bine; şi că acum ştia că alesese persoana potrivită scopului său.

Î. Dar care a fost rolul lui Dick în toate astea?

R. Ajung și la asta, domnule. Au dat de el acolo unde i se poruncise să aștepte. Și așa cum făcuse cu ea, l-a văzut pe Excelența Sa înaintând și îmbrățișându-l și nu doar așa, de formă, înțelegeți, ci de parcă i-ar fi mulțumit cu recunoștință unui egal, nu cum ar face un stăpân cu servitorul lui.

Î. Au schimbat semne între ei?

R. Din câte mi-a spus fata, nu, domnule. Ea și cu Dick s-au întors la han singuri, fiindcă Excelența Sa a rămas acolo, lângă templu, și fata nu mai știe când a venit înapoi. Când Dick și cu ea s-au strecurat înapoi în camerele lor, el iar a venit la ea, dar de data asta nu l-a mai primit. El n-a mai insistat ca la Basingstoke, zicea că parcă simțise că era sfârșită ca după o încercare grea, așa că a plecat. Asta e, domnule. Am spus totul punct cu punct, n-am lăsat nimic deoparte.

Î. N-a dat nici o altă explicație despre ceea ce s-a întâmplat? N-ai insistat?

R. Că era sigură acum că Excelența Sa plănuia o mare fărădelege și foarte speriată de ceea ce ar putea să urmeze. De fapt, așa cum s-a și dovedit în ziua aceea despre care v-am vorbit.

Î. Ajungem și la asta. Atunci n-a mai spus nimic, înainte de-a ajunge la Black Hart?

R. Nu, domnule, până în ajunul zilei cu pricina. Când a spus că Excelența Sa vorbise din nou cu ea între patru ochi în camera dumnealui și s-a comportat mai rău ca oricând, mai întâi certând-o pentru o faptă care i se năzărise lui, căci era sigură că nu făcuse nimic; p-ormă că era o târfă fără pereche, că o să sfârșească fără îndoială în Iad, și mai știu eu ce. Mi-a spus că îi adresase niște vorbe care semănau mai degrabă cu cele ale unui predicator quaker sau anabaptist decât cu ale unui gentleman, ca și cum urma să fie pedepsită pentru ceea ce el însuși îi poruncise. Și-a mai zis că acum, când se gândește la toate câte s-au săvârșit, parcă a avut de-a face nu cu un singur om, ci cu doi, că atunci când s-a întors la ea în pat, a plâns fiindcă fusese atât de crud pentru un lucru atât de neînsemnat.

Da' şi eu am întrebat-o: Da' că te-a lăudat la templu cum rămâne? Şi mi-a spus: Aşa se întâmplă cu cei de rang înalt, seamănă cu o morişcă ce se întoarce după cum bate vântul.

Î. În felul ăsta vorbea, nerespectuoasă faţă de cei de rang?

R. Mă tem că da, domnule. Ajung şi la asta.

Î. Fără îndoială. Dar acum te-ntreb următoarele. Ştia, nu-i aşa, că se pune la cale ceva groaznic şi nelegiuit? Presimţise din noaptea aceea de la templu, cu trei zile în urmă. Şi-atunci de ce nu făcuse nici o încercare să scape, să caute sfatul şi protecţia domnului Lacy sau a altcuiva? De ce a stat trei zile întregi ca mielul cel mai nevinovat în aşteptarea înjunghierii?

R. Înălţimea Voastră, mi-a spus că a fost încredinţată că domnul Lacy şi cu mine făceam parte din povestea asta şi deci n-avea rost. Că se gândise în noaptea aceea şi la Wincanton, şi la Taunton, să fugă, dar nu ştia încotro s-apuce; că era atât de îngrozitor de singură pe lume şi blestemată fără speranţă, încât n-a avut nici un dram de curaj.

Î. Şi tu ai crezut-o?

R. Că era înnebunită de spaimă, da, domnule, am crezut-o. Unde-i unu' nu-i putere, cum vine vorba; şi mai ales când e vorba de o muiere slabă.

Î. Excelenţa Sa i-a spus ceva în ajun, la Black Hart, despre ce-avea să se întâmple a doua zi?

R. Nu, domnule. S-a mirat că plecasem, când au pornit şi ei, şi l-a întrebat pe domnul Lacy, însă i s-a spus că o luasem înainte. Ba încă s-a mirat şi mai mult când au ajuns la spânzurătoare şi s-au despărţit de domnul Lacy, lucru de care n-avea habar; şi atunci a început să se teamă grozav, s-a pomenit singură cu cei care o chinuiau, căci Excelenţa Sa a pornit călare înainte, fără să scoată un cuvânt. Până au ajuns la vadul de lângă văioagă unde i-am văzut eu; iar acolo, în fine, a îndrăznit să vorbească şi Excelenţa Sa i-a spus: Am ajuns la locul unde izvorăsc apele mele; şi că şi ea trebuia să guste din ele.

Î. Astea erau apele despre care îi vorbise la Londra, care erau faimoase pentru boala Excelenţei Sale?

R. Da, domnule.
Î. În drumul spre Devon ai mai auzit vorbindu-se despre ele? Domnul Lacy le-a pomenit?
R. Nu, domnule. Nici un cuvânt.
Î. Și nici la han n-au fost amintite?
R. Nu, domnule. Da' ia să auziți. Excelența Sa a aruncat o vorbă cam fără haz. Nu există nici o apă.
Î. Spune mai departe.
R. Așa că, domnule, n-a îndrăznit să întrebe mai multe, fiindcă Excelența Sa și Dick păreau hotărâți să-și ducă planul la îndeplinire, iar ea nu era decât o boccea pe care o cărau cu ei, pe măsură ce înaintau pe văioagă spre locul unde i-am observat eu, unde Dick dispăruse. Până să ajung eu acolo, mi-a povestit că mai întâi Excelența Sa îl pusese pe Dick să dezlege lada și s-o așeze pe pământ, pe urmă s-o deschidă, iar în ea, deasupra, era rochia pentru sărbătoarea de mai, un pieptar și jupa nouă, ciorapi frumoși, noi, cum nu mai văzuse; iar el i-a poruncit să lase deoparte ce purta atunci pe ea și în schimb să se îmbrace cu lucrurile alea. Iar ea a vrut să știe de ce, deși i se făcea din ce în ce mai frică de această nouă dovadă de nebunie. Însă dumnealui i-a spus că era nevoie să-i mulțumească pe paznicii fântânii. Așa zicea femeia, domnule, deși nu pricepea nimic, știa doar că trebuie să se supună.
Î. Paznici, ai spus?
R. Da, domnule. O să ajung la ce vrea să însemne și asta, o să vedeți. Pe urmă au plecat, după cum v-am istorisit. Și mi-a spus că pe drum l-a întrebat pe Excelența Sa de două ori ce urmau să facă și că Excelența Sa știa bine că nu se tocmiseră pentru așa ceva; iar Excelența Sa de două ori i-a răspuns să-și țină gura. Și așa s-au îndreptat spre locul unde i-am zărit eu prima oară, domnule, așteptând toți în genunchi.
Î. Dinaintea femeii în argintiu?
R. Da, domnule. Rebecca a zis că le-a apărut dintr-odată în față, ca printr-o vrajă, la vreo cincizeci de pași depărtare; și că părea o apariție rea și primejdioasă, era ceva cât se poate de nefiresc, nu numai cum se ivise, domnule, în

locul ăla sălbatic, ci și cum arăta. Că abia se înfățișase acolo, că Excelența Sa a și îngenuncheat, și-a descoperit capul, la fel și Dick, iar Rebecca a trebuit să îngenuncheze și ea. Zicea că parcă întâlniseră o doamnă de rang mare, o regină, domnule. Cu toate că n-arăta ca o regină din lumea noastră, nu, era cât se poate de crudă și nemiloasă, gata să facă un rău nespus oricui nu i-ar fi dat ascultare. La început n-a făcut decât să se uite aprig la ei – avea părul negru și lăsat în voie, iar ochii și mai negri. Că era întru câtva chipeșă și nici una dintre trăsăturile ei nu arăta răutate sau ceva necurat, fiindcă până la urmă le-a zâmbit dintr-odată; cu toate astea, Rebecca zicea că zâmbetul ăla era de o mie de ori mai rău decât privirea, ca un păianjen care zâmbește când i-a căzut o muscă în plasă, știți, unu' care linge ciozvârtele în așteptarea unei bucățici mai grase.

Î. Câți ani să fi avut?

R. Era tânără, domnule, cam de vârsta Rebeccăi, deși era cu totul altfel decât ea. Așa zicea.

Î. A vorbit?

R. Nu, domnule, stătea acolo fără să scoată un cuvânt, da' totuși parcă făcea parte din toată lucrarea la care se așteptau. Rebecca s-a gândit la asta pentru că nici Excelența Sa, nici Dick nu păreau impresionați de acest spirit înspăimântător, ba chiar păreau obișnuiți cu el.

Î. Dar cu îmbrăcămintea de argint ce e?

R. Nu erau haine de rând, așa cum poartă o femeie, nici chiar cum văzuse ea la un spectacol cu măști și pantomimă la Londra; că dacă le-ar fi văzut într-o împrejurare mai puțin înspăimântătoare, poate ar fi râs de croiala și moda lor, atât erau de închipuite și dezmățate.

Î. Și cum s-a sfârșit întâlnirea?

R. Păi, cum a început, domnule. Într-o clipă n-a mai fost acolo, a dispărut ca prin farmec.

Î. Dar îi tăiase cineva limba de n-a putut să-l întrebe pe Excelența Sa cine era apariția aceea spurcată?

R. Am uitat, domnule. E adevărat că l-a întrebat și i-a răspuns: Cea pentru care ești aici ca să-i faci pe plac, printre altele.

A vrut să afle mai mult, dar i s-a zis să nu mai întrebe, că nu peste mult timp o să vadă și singură.

Î. Ce i-a spus Excelența Sa când n-a vrut să intre în peșteră? Ziceai că au vorbit.

R. Alte reproșuri, că era ursuză și nesupusă și că nu accepta așa ceva de la o târfă pe care o tocmise. Și pe urmă când au ajuns lângă peșteră, iar ea n-a mai putut suporta și s-a întors să-i cerșească îndurare în genunchi, iar el s-a pus de-a curmezișul, mi-a spus că i-a zis: Afurisito, dorința cea mai arzătoare a vieții mele se află în peștera aia și te ucid cu mâna mea dacă mi te împotrivești. Și mi-a spus că-i tremura mâna, parcă avea friguri sau era apucat, domnule, iar fata era încredințată că dacă nu i s-ar fi supus, ar fi făcut după cum o amenințase.

Î. Și n-a lăsat deloc să se înțeleagă de ce era femeia atât de necesară îndeplinirii acestei dorințe?

R. Deloc, domnule. Ajung și acolo. Să-i spun anume Înălțimii Voastre ce se afla înăuntru?

Î. Numaidecât și de-a fir a păr.

R. La început n-a putut să distingă nimic, era o beznă ca noaptea, domnule. Totuși a fost silită să înainteze, pentru că o trăgea Dick, până a zărit o lumină pe un zid îndepărtat, ca și cum era un foc și a simțit miros de ars. P-ormă au ajuns la un colț, pentru că știți, peștera are forma unui picior de câine, după ce se îngustează puțin se face o deschidere mai mare. Iar acolo, domnule, mi-a zis că a dat cu ochii de o scenă care a făcut să-i înghețe sângele în vine.

Î. De ce te-ai oprit, omule?

R. Domnule, n-o să-mi dați crezare.

Î. O să ordon însă să ți se dea câteva bice pe spinare, de-o să mă ții minte, dacă nu dai zor cu povestitul.

R. Mi-e teamă că la fel o să pățesc și dacă o să auziți, domnule. Da' n-am încotro. Spun și eu ce mi s-a spus, domnule, vă rog să nu uite asta Înălțimea Voastră. Acolo, în locașul mare al peșterii, a văzut un foc și lângă el două băbătii oribile și o femeie mai tânără; și-a dat pe loc seama că erau vrăjitoare, pentru că aveau privirile crâncene, și

totuși parcă erau în așteptare, ca și cum știau ce-avea să urmeze. Și una dintre ele era cea pe care o întâlniseră în fața peșterii, cea tânără, cu toate că acum era înveșmântată în negru din cap până în picioare, iar în mână ținea o pereche de foale; iar o alta stătea jos cu o pisică neagră uriașă de-o parte și un corb de cealaltă parte, amândouă vietățile păreau obișnuite cu locul acela; cea de-a treia înfășura un fir pe o roată. Iar îndărătul tuturor trei se afla cineva într-o mantie întunecată, mascat, cum ar fi un călău, domnule, zicea ea, iar masca nu-i acoperea gura, care părea și ea la fel de neagră, iar buzele îi erau răsfrânte ca la harapi. Și cu toate că mai înainte nu-l văzuse decât o clipită, și-a dat pe loc seama cine era și în ce primejdie grozavă se afla. Scaraoțchi, domnule, în carne și oase, Belzebut, cum se zice. Și a răcnit o dată de spaimă; v-am povestit eu cum am auzit-o. Ar fi fugit de-acolo dacă Dick și Excelența Sa n-ar fi ținut-o strâns și n-ar fi silit-o să înainteze spre foc. În fața focului s-au oprit, iar Excelența Sa a vorbit într-o limbă pe care ea n-a înțeles-o, i s-a părut că se adresa cu mult respect, ca și cum se afla în fața unui mare stăpân sau rege. Cu toate că Scaraoțchi n-a scos o vorbă, părea că o privește fix cu ochii roșii ca focul dindărătul măștii. Și din nou a vrut să fugă și n-a putut, fiindcă Dick și Excelența Sa stăteau ca vrăjiți, da' n-o scăpau din strânsoare. Și fata zicea că a început să spună „Tatăl nostru" în gând, dar n-a terminat rugăciunea fiindcă vrăjitoarea tânără a îndreptat un deget acuzator către ea, ca și cum ar fi spus că știa ea bine ce făcea Rebecca, cu toate că fata nu rostise nici un cuvânt. Și cum după aceea cele două vrăjitoare mai bătrâne au venit la ea și au început s-o ciupească și s-o pipăie de parcă era o pasăre legată, iar pe ea a podidit-o plânsul și a început să cerșească îndurare. Mi-a povestit că cei care o țineau să nu fugă erau ca doi stâlpi de piatră, n-o băgau în seamă, ci o țintuiseră bine ca vrăjitoarele s-o poată pipăi, parcă erau și ei frați cu Necuratul. Aerul începuse să miroasă urât, a duhoare de capră. Și cu cât striga mai tare, cu atât cele două vrăjitoare chicoteau și-i pipăiau trupul mai abitir. Iar în vremea

asta, Scaraoțchi s-a apropiat ca să urmărească mai bine această hârjoană.

Î. Oprește-te. Acum, Jones, gândește-te și răspunde-mi. Ți-a spus ea că era cu adevărat Satana în persoană? Adică nu era altcineva costumat astfel doar ca să o sperie? Nu cumva era o deghizare meșteșugită?

R. Domnule, și eu i-am pus întrebarea asta, și nu numai o dată. Însă ea o ținea una și bună. N-avea nici o îndoială că el era, în carne și oase, după cum calul pe care călăream era cal. Chiar astea au fost vorbele ei, domnule.

Î. Prea bine. Află de la mine, Jones, că eu așa ceva nu cred. Târfa minte cu nerușinare.

R. Domnule, s-ar putea. Nici eu nu mai știu ce să cred acu', doar că bag mâna-n foc că s-a petrecut ceva foarte ciudat. Era tare schimbată, domnule. Nu mai era Rebecca de altădată, să știți.

Î. Spune mai departe.

R. P-ormă, domnule, mi-e rușine să vă spun, da' n-am încotro. Fiindcă a fost trântită la pământ, în vreme ce cele două cloanțe s-au dus la stăpânul lor și l-au dezbrăcat, până a rămas gol-pușcă, plin de poftă diavolească, și s-a abătut asupra ei, cu toate că ea plângea și striga întruna, crezând că-i sosise ceasul Judecății de Apoi și era pedepsită pentru toate vechile ei păcate de la cumătra Claiborne. Așa mi-a spus, domnule, că a stat asupra ei, negru ca smoala și și-a făcut mendrele. După aia nu mai știe ce s-a întâmplat, domnule, fiindcă cică a leșinat și nu-și mai aduce aminte cât a stat așa, da' că în clipa în care s-a trezit, era întinsă pe-o parte, probabil că fusese târâtă sau purtată până acolo, și simțea o durere grozavă în locul rușinos, ca și cum leșinul n-o cruțase să fie forțată cu silnicie. P-ormă a mijit ochii și a văzut ceea ce greu îi venea să creadă, domnule, fiindcă vrăjitoarea cea tânără și Excelența Sa stăteau goi-pușcă în fața Diavolului ca mire și mireasă, iar el i-a cununat sau s-a maimuțărit hulind, domnule, i-a binecuvântat în batjocură diavolească, le-a dat dindărătul să-l pupe, iar ei s-au supus; și abia s-a sfârșit rânduiala nunții ăsteia diavolești, că s-a trecut la cele trupești, cu

mai mare deșuchere ca înainte și toți din jurul focului au început să săvârșească între ei lucruri îngrozitoare, așa cum se zice că fac vrăjitoarele de sabat.

Î. Vrei să spui că și Excelența Sa?

R. Da, domnule, Diavolul și slujnicele lui, Dick și stăpânul lui. Toți. Și să-mi fie cu iertare, domnule, Excelența Sa se vindecase de boală și lua parte plin de înfocare la desfrâu, ca și cum se lua la întrecere cu Diavolul însuși. Așa mi-a spus fata; și că mai văzuse ceva asemănător la Claiborne, da' nu chiar în halul ăla. Păi și corbul se lăsase pe pisică, aproape acoperind-o.

Î. Te întreb un lucru, dar mai întâi te previn. Ceea ce se spune aici rămâne între acești pereți. Dacă ai să pălăvrăgești și eu aflu, o să fie vai de tine. E limpede?

R. Limpede de tot, domnule. Jur că n-am să spun nimic.

Î. Și bine-ar fi să nu uiți, Jones, sau, pe legea mea, ești mort. Uite întrebarea. A spus fata că printre aceste mârșăvii destrăbălate l-a văzut și pe Excelența Sa împreună cu slujitorul său?

R. Domnule, în afară de nunta diavolească, nu mi-a spus ce-a văzut, doar că a avut loc.

Î. N-a pomenit în mod special de un asemenea act ticălos?

R. Nu, domnule.

Î. N-ai observat nici un semn, n-are importanță când sau unde în timpul călătoriei, care să adeverească o legătură nefirească între Excelența Sa și Dick?

R. Nu, domnule, pe viața mea.

Î. Ești sigur, Jones?

R. Sigur, domnule.

Î. Prea bine. Acum povestește mai departe după cum ți-a spus femeia.

R. Că printre aceste hârjoneli deșucheate, una dintre vrăjitoare a venit și-a scuturat-o de umăr, ca să vadă dacă s-a trezit. Rebecca s-a prefăcut că e încă leșinată. La care vrăjitoarea s-a dus și-a adus o licoare pe care i-a vârât-o cu forța în gură. Era amară și grețoasă, zicea Rebecca, ca și cum era făcută din aloe sau ciuperci otrăvite. A toropit-o încetul cu încetul și curând a adormit; da' nu s-a odihnit deloc, după

cum îşi poate închipui Înălţimea Voastră, fiindcă a avut un vis care nici nu arăta a vis, atât de adevărat părea, şi parcă era trează. Se făcea că mergea de-a lungul unui coridor sau al unei galerii, ca şi cum se afla într-o casă de bogătaşi, iar pe pereţi atârnau tapiserii uriaşe cât vedeai cu ochii. Iar lângă ea era Diavolul, într-un costum negru; se purta acum cu ea foarte cavalereşte, aşa cum un domn i-ar arăta unei doamne moşia şi averile sale, cu toate că nu scotea o vorbă. Iar când din întâmplare s-a uitat mai atent la chipul lui, nu semăna cu cel văzut în peşteră, nu, aducea mai mult cu cel al Excelenţei Sale, deşi pielea îi era oacheşă; totuşi, cumva, ştia că amândoi erau unul singur, oricât de necrezut ar fi fost.

Î. N-au vorbit deloc?

R. Nu, pentru că zicea că parcă erau cu adevărat ca într-un vis. Că în vreme ce înaintau, îi atingea braţul şi-i arăta unul sau altul dintre tablouri ca şi cum îi atrăgea atenţia asupra unei pânze a unui mare maestru al penelului sau pensulei, domnule. Şi am uitat, zicea că lumina era slabă, uneori erau umbrite şi greu de distins, totuşi chiar şi acea lumină părea drăcească, pentru că nu existau nici ferestre, nici lustre sau torţe, nimic, nici cea mai plăpândă lumânare. Ba mai mult, când înaintau prin galeria asta întunecoasă, a văzut că imaginile nu rămâneau nemişcate. Se ondulau, se umflau, se lăsau, ca şi cum din spate bătea un vânt sau pale de aer. Totuşi nu simţea nimic pe obraz.

Î. Şi ce reprezentau imaginile acelea?

R. Păi, domnule, zicea că tot felul de lucruri groaznice, monstruoase, cruzimi ale oamenilor împotriva semenilor lor; nu mai putea îndura să le privească, da' n-avea încotro. Fiindcă Satana n-avea decât să arate cu degetul, şi, vrând-nevrând, privirea ei îl urma. Şi groaza ei era cu atât mai mare, cu cât siluetele şi lucrurile reprezentate nu rămâneau pe loc ca într-o imagine adevărată, ci se mişcau ca în viaţă, însă pe tăcute. Erau atât de vii, zicea ea, că parcă nu erau făcute din fire şi împunsături, ba chiar imaginea pe care o reprezentau părea jucată de la capăt, ca pe o scenă la care se uita cineva de-aproape, din stal. Da' totuşi a fost

nevoită să se uite la toate, aşa cum i se poruncea; parcă n-avea pleoape, să-şi acopere ochii ca să nu mai vadă atâta cruzime de nedescris. Şi din toate răzbătea moartea, domnule. Şi pe deasupra era şi Diavolul, în toate, uneori cu rolul principal, autorul, în altele se ţinea deoparte, cu un zâmbet răutăcios ca şi cum ar fi spus: Are cine să-mi facă treaba, ia uite ce de ajutoare am pe lumea asta. Şi tot uitându-se, scenele mai îndepărtate păreau dintr-odată aduse mai în faţă. Şi cum într-o clipă putea să vadă un oraş întreg, de parcă l-ar fi privit de pe un deal, şi cum oraşul era prădat de soldaţi, iar la vreo zece paşi bieţi copilaşi nevinovaţi erau traşi prin sabie, iar mama lor batjocorită în faţa lor. O cameră de tortură, printr-o fereastră, şi deodată s-a pomenit că se uită la chipul victimei în chinuri. Aşa, domnule. Tre' să-mi daţi crezare.

Î. Şi cum s-a sfârşit visul ăsta?

R. A simţit o sete grozavă sau, cum a zis ea, domnule, a simţit-o în suflet, tânjea după Hristos, Mântuitorul nostru. Şi a început să caute în acele închipuiri vreun semn de la el, o cruce, un crucifix, da' n-a putut găsi nici unul; până când, la urmă, au ajuns la un loc unde se părea că se sfârşeşte galeria Diavolului, fiindcă a văzut un perete care o închidea şi pe el o imagine ce părea că străluceşte cu o lumină mare, deşi nu-şi putea da seama ce era. În inimă a început să-i răsară o speranţă firavă că acolo se afla Hristos, aşa cum nădăjduim cu toţii să-l aflăm la capătul trudelor noastre în această lume. Şi s-a grăbit într-acolo, da' a fost oprită şi silită să privească unde se uitase deja mai mult decât îndeajuns. Pe urmă, domnule, n-a mai putut îndura şi s-a smuls, şi-a ridicat pulpanele rochiei şi a alergat spre locul unde credea că-şi va potoli setea. Da' a fost cea mai mare amăgire dintre toate, domnule. Fiindcă, apropiindu-se, a văzut că nu era imaginea lui Hristos, ci a unei micuţe cerşetoare în zdrenţe, care plângea asemenea Rebeccăi şi părea că-şi ridică braţele spre ea ca un copil către mama lui. Iar în spatele ei, domnule, zicea că era numai foc, un foc nesfârşit sub o noapte nesfârşită, cât vedea cu ochii, şi de-acolo răsărea lumina asta mare; şi

cu toate că nu era decât nălucire și nu simțea căldura, o vedea pe micuța cerșetoare care se întindea spre ea cum simte dogoarea, iar ea era copleșită de o milă și părere de rău înspăimântătoare pentru fetiță. Și s-ar fi întins s-o salveze, domnule, dar nu putea, oricât se opintea. Zicea că atunci când părea că o atinge, între ele se înălța ca un perete de sticlă, cu toate că era nevăzut. Și nu tre' să uit, așa cum mi-a spus, domnule, când încerca în zadar să atingă și să salveze copilul, a podidit-o sentimentul că o cunoscuse, că odată fuseseră legate prin dragoste și afecțiune, așa cum sunt surorile ; deși acu', după ce s-a mai gândit, a zis că avea credința că era ea însăși, așa cum arăta înainte de a veni la Londra ; nu știe de ce, poate din cauza hainelor copilei (fiindcă, deși săracă, ea nu fusese cerșetoare), nu s-a recunoscut în vis.

Î. Încheie-ți povestirea.

R. Sunt aproape de sfârșit, domnule. Și din nou trebuie să vă rog să mă credeți, domnule.

Î. Roagă-mă. M-am obișnuit deja.

R. Flăcările au cuprins-o pe cerșetoare și a ars nu cum arde trupul de om, ci cum se topește ceara sau ca slănina lăsată lângă foc. Fiindcă trăsăturile au început parcă să i se înmoaie, domnule, dacă puteți să vă închipuiți, să picure pe jos, să se adune într-o baltă de grăsime, pe care abia atunci au cuprins-o flăcările și n-a mai rămas decât un fum negricios. Totul s-a petrecut mai iute decât vă spun eu, domnule, zicea ea, așa cum se întâmplă în vis în fața ochilor minții. A simțit atunci o mare disperare și mânie, fiindcă arderea fetiței cerșetoare i se părea lucrul cel mai crud și mai nedrept din toate câte văzuse. Așa că s-a întors să-l înfrunte pe Scaraoțchi, crezându-l în spatele ei. Nu știa ce-avea să facă, însă trebuia să-i arate cât era de mânioasă. Da' în loc să-i vorbească, s-a oprit. Și eu am întrebat-o : Nu mai era acolo ? Iar ea mi-a spus : Nu mai era acolo. După care a tăcut o clipă, pe urmă a adăugat : Să nu râzi de mine. I-am spus că nu râd. P-ormă a zis : Tot ce văzusem când am venit dispăruse. Mi se părea că mă aflu pe un chei din Bristol, unul pe care l-am cunoscut

odată bine. Iar pe chei erau părinții mei, care mă priveau cu tristețe, ca și când ar fi spus că știau bine cine era fetița-cerșetoare care pierise în flăcările Iadului. Lângă ei stătea altcineva, după șorț parcă era dulgher, ca tatăl meu, deși era mai tânăr și cât se poate de frumos la chip. Și am început să plâng iar, căci îl cunoscusem bine când fusesem mai tânără. Înțelegi? Eu zic: Vrei să spui Mântuitorul nostru? Iar ea cică: Da, deși visul era unul blestemat și nu s-a rostit un singur cuvânt; dar El era, nu încape îndoială. Domnul nostru Iisus Hristos. Păi, domnule, n-am știut ce să spun, așa că am întrebat: Și cum te privea? Dar ea cică: Așa cum am privit-o eu pe fetița-cerșetoare, Farthing. Dar nu ne despărțea nici un geam rece ca gheața și am știut atunci că aș putea fi mântuită. Asta e, domnule. Acu' ați auzit totu' cum s-a petrecut, numai glasu' n-a fost al ei și împrejurările au fost altele.

Î. Și deci asta-i poleiala în care și-a învelit talmeș-balmeșul, ai? Vasăzică s-a sfințit după ce a fost prietenă la cataramă cu Lucifer însuși, ba încă s-a și împreunat cu el? Măi omule, trebuia s-o îmbrâncești de pe cal în primul șanț. Cel care crede o iotă din toată povestea asta merită să atârne în ștreang; sau să fie fiert în ceară.

R. La vremea aceea, cel mai bun lucru pe care-l puteam face era să-i dau crezare, domnule. Așa a fost.

Î. Treci de la vis la realitate acum.

R. Da, domnule. Zicea că în vis voia să alerge pe cheiul din Bristol să cadă în genunchi în fața Mântuitorului și a părinților ei, însă s-a trezit; s-a pomenit din nou ca la început, în peșteră, da' spre ușurarea ei era singură, deși în pielea goală și-i era frig al naibii. Fiindcă din foc nu mai rămăseseră decât tăciunii și toți ceilalți dispăruseră. Așa că a plecat și ea, domnule, după cum v-am mai spus.

Î. Și ea cum și-a închipuit că dispăruseră ceilalți? Pe o coadă de mătură?

R. Domnule, și eu am întrebat-o tot asta, zicându-i că nu i-am văzut ieșind de acolo, în afară de Dick. Și ea știa cât știam și eu.

Î. N-a observat vreun coridor sau vreun drum ceva mai departe în peştera asta?
R. Nu, domnule, totuşi zicea că ar fi trebuit să existe vreunul, doar dacă nu s-ar fi preschimbat în alte fiinţe pe care nu le-am băgat în seamă, crezându-le unele de rând, cum erau corbii de care v-am spus.
Î. Poate babele ţi-ar da crezare. Dar nu eu.
R. Nu, domnule. Peştera are probabil şi nişte ieşiri. S-ar putea să dea pe sub deal spre o altă gură, pe partea ailaltă.
Î. Terenul de-acolo permitea acest lucru?
R. Tot ce se poate, domnule. Da' eu nu ştiu cum era acolo, îndărătul stâncii.
Î. Fumul pe care l-ai văzut nu ieşea pe sus?
R. Păi, sigur că da, domnule, sigur. Nu cred c-ar fi putut trece vreuna dintre cele cinci persoane fără s-o fi zărit.
Î. Dar murmurul despre care vorbeai, ai întrebat de el?
R. Da, domnule. Şi Rebecca zicea că venea de la roata mare care se învârtea lângă una dintre cloanţe; se răsucea mai iute decât putea s-o urmărească ochiul, doar cât o atingea.
Î. Cum adică, într-o peşteră strâmbă, cu tine doar la două-trei sute de paşi depărtare? Nu-i de crezut.
R. Nu, domnule.
Î. Eşti sigur că a vrut să te convingă că Satana s-a culcat cu ea? Avea dureri când călărea?
R. Nu, domnule.
Î. N-a dat semne de îngreţoşare sau groază gândindu-se că poartă în pântece sămânţa lui? Nu mă refer la istorisire, Jones; după aceea. N-a mai vorbit despre asta?
R. Nu, domnule, a vorbit mult despre marea milostenie că a fost izbăvită şi că l-a aflat din nou pe Hristos. Sau lumina, cum zicea ea.
Î. Ce spunea despre fuga înspăimântată a lui Dick?
R. Nimic, domnule, doar că probabil băiatul fusese scos din minţi de ce se petrecuse câtă vreme ea zăcuse ameţită.
Î. Dar când ai auzit prima oară pomenindu-se de o omidă?
R. Zicea că apăruse într-una din închipuirile din visul ei, domnule, în galeria Diavolului. Fiindcă acolo a văzut leşul

frumos al unei fete tinere şi cum era mâncată de o colcăială de viermi, domnule, aşa cum zăcea acolo, neîngropat; iar unul dintre ei era îngrozitor de mare, uriaş, şi nu putea să-i iasă din minte.

Î. Dacă tot ce ţi-a spus e adevărat, cum se face că au lăsat-o să scape şi să povestească tot? Că Satana în persoană poate veni să-şi ceară drepturile? Oricum, nu intrăm în asemenea amănunte. Dar că a venit şi nu a cerut nimic, nu pot crede. Cum de nu zace moartă sau nu s-a topit şi ea în văzduh odată cu ceilalţi?

R. Am discutat despre asta, domnule. Credea că o salvase faptul că îngenunchease şi cerşise îndurarea Domnului pentru păcatele ei, jurase din tot sufletul că n-o să mai facă aşa ceva vreodată, dacă El o va ajuta acum, la ceas de restrişte. Că n-a auzit nici un răspuns cât a zăcut acolo. Totuşi a simţit că i s-a răspuns, în vis. Iar când s-a trezit şi a văzut că scăpase de prigonitori, că dispăruseră toţi, a fost şi mai încredinţată de lucrul ăsta. Şi din ce în ce o copleşea prezenţa divină, lumina după cum îi spunea ea, când m-a întâlnit şi m-a numit Bunul Samaritean, şi am coborât cu bine, aşa că până la urmă trebuie să-i aducă mulţumiri lui Dumnezeu şi şi-a reînnoit solemn făgăduiala pe care o făcuse. Şi chiar aşa a procedat, domnule, în felul ei de a se ruga, cu tremuratul şi suspinatul despre care v-am povestit.

Î. Acum ia aminte, Jones. O surprinzi pe muiere când nu se aşteaptă şi nici nu-şi doreşte. N-o trage inima deloc să te însoţească la tatăl Excelenţei Sale. Proastă nu e. Se pricepe la bărbaţi, pe tine te ştie bine, cu toate cusururile tale, la fel cum ştie şi poveştile pe care eşti dispus să le înghiţi. Aşa că-ţi coace una gogonată, un amestec de superstiţii şi convertire şarlatanească, face pe desfrânata care s-a pocăit şi are nevoie de protecţia ta. Ba mai mult, te previne că ceea ce s-a petrecut este atât de groaznic şi înfricoşător, încât dacă ai să povesteşti cuiva, ai să fii socotit un mincinos blasfemator. Ce zici de asta?

R. Şi eu m-am gândit la ce spuneţi, domnule. Nu zic că nu. Da' totuşi cer cu umilinţă iertare Înălţimii Voastre, eu o

cred până la proba contrarie. Ca să prinzi hoțu', trimite un hoț pe urmele lui, cum vine vorba. Eu, unu', mă pricep bine la mincinoși, domnule, fiindcă și eu fac parte dintre ei, Doamne iartă-mă. Da' la ea, cât privește căința pentru trecutul ei, n-am mirosit nici o minciună.

Î. S-ar putea. În privința peșterii, sună a minciună de la început până la sfârșit. Însă mai întâi să dau ochii cu ea și pe urmă o să văd. Acum, vreau să aud și restul. Ați călărit direct la Bideford?

R. Nu, domnule, fiindcă în primul sat peste care am dat, deși părea cu totul adormit, au prins să latre toți câinii și cineva a strigat în urma noastră, și ne-a fost teamă că or să se ia după noi oamenii legii, iar de santinelele de la Bideford ne temeam și mai mult, dacă am fi intrat acolo noaptea. Așa că ne-am gândit că cel mai sigur era să ne întindem lângă drum până în zori și să intrăm în oraș pe lumină.

Î. V-ați culcat pe câmp?

R. Da, domnule. Pe un dâmb pe care l-am găsit.

Î. Ați vorbit din nou să vă înfățișați dinaintea Înălțimii Sale?

R. Da, domnule, fiindcă după ce a terminat de povestit, mi-a spus că acu' trebuie să pricep de ce nu poate să meargă. I-am zis că nu pricep și că eram sigur că vom fi răsplătiți bine. La care ea a spus ceva neașteptat, domnule. Adicătelea că-mi cunoștea sufletul și că el vorbea o altă limbă; că dacă eu nu credeam decât în aur, cu toate că ea știa că nu e așa, atunci să aflu că avea douăzeci de guinee cusute în fustă și că mai bine s-o ucid acolo pe loc și să-i iau pe toți. Păi, domnule, i-am spus că nu mă cunoștea deloc și că eu nu mă gândeam decât la datoria pe care o aveam față de părintele Excelenței Sale. Nu, a spus ea, aurul e motivul. Bravo, i-am spus, acum mă faci mincinos în față, frumoasă răsplată pentru cât te-am ajutat. Farthing, zice ea, nu mă îndoiesc că ești sărac și slab când se ivește o atare tentație; da' tu știi că nu e bine. Poți să tăgăduiești, dar lumina cade și asupra ta, zice ea, și o să te izbăvească și pe tine. Mai întâi izbăvește-te singură, fac eu. Iar ea cică: Am trăit și eu în felul ăla, și-ți spun că e o blestemăție.

Și acolo ne-am oprit, domnule, fiindcă pe mine mă năucise cât de sigură era de mine și ceva din ce rostea, înțelegeți, domnule, nu era nici reproş, nici acuzare, ci mai degrabă propria mea conştiinţă. P-ormă, când eu mă gândeam la astea, ea a continuat: Ei, ia zi, mă ucizi pentru aur? E destul de simplu să-mi ascunzi trupul în locul ăsta neumblat. Căci asta mi-a spus-o când stăteam pe dâmb, domnule, și în jur, la distanţă de vreo milă, nici urmă de case. I-am spus: Rebecca, știi bine că n-o să te ucid, da' cum rămâne cu îndatorirea noastră creştinească să-i spunem tatălui ce s-a întâmplat cu fiul lui? Oare ce e mai creştinesc, zice ea, să-i spui că s-a dus fără îndoială în Iad sau să taci? Și să știi de la mine că tu poți să-i spui asta, nu eu; și te sfătuiesc și pe tine să-ţi ţii gura, fiindcă ai să capeți mai mult necaz decât răsplată şi totul va fi în zadar. S-a săvârşit; Excelenţa Sa este blestemat, iar ei vor fi încredinţaţi că ai jucat şi tu un rol în toată povestea asta. Pe urmă, cică, dacă ai nevoie de bani, poți să iei jumătate din ce am. Ei bine, domnule, ne-am mai ciondănit noi tot așa o vreme şi i-am spus că o să mă mai gândesc; și că, având în vedere că lucrul era săvârşit, dacă într-o bună zi am să fiu luat la întrebări, am să mă aflu la ananghie când voi spune adevărul și n-o să am cum să dovedesc că nu mint; și că doar ea putea să mă ajute. La care ea a spus că-mi dăduse numele tatălui ei și locul unde trăia, pe care, domnule, mi le-a repetat și acum mi-a dat cuvântul că mă va susţine dacă va fi întrebată. După care am tăcut amândoi, domnule, și am adormit fiecare cum a putut. Știu că o să-mi spuneți că ar fi trebuit să fiu mai dârz, da' eram obosit, ce mai, toată ziua aia mi se păruse și mie ca un vis, atât de diferită era de ceea ce mă aşteptasem.

Î. Și a doua zi dimineaţă?

R. Am ajuns la Bideford fără probleme și am ochit un han îndărătul cheiului, pe care l-am ales pentru că părea mai puţin aglomerat, așa că am tras acolo și-am pus capăt postului cu o plăcintă după care ne lăsa gura apă, da' care era de fapt râncedă, însă adevărat vă spun că în viaţa mea n-am mâncat ceva mai gustos, atât de lihnit eram. Și

acolo, la han, ne-au spus că a doua zi chiar pleca spre Bristol un vas cu primul flux şi ne-am dus să ne interesăm după ce-am mâncat şi am aflat că era adevărat. Eu nădăjduiam să călătorim împreună, însă ea n-a vrut şi din nou ne-am luat la ceartă sau cum vreţi să-i spuneţi, eu zicând că nu mă despart de ea şi ea zicând că trebuie. Păi, domnule, au mai fost şi altele cu care nu vreau să vă mai obosesc, însă până la urmă am lăsat de la mine. Eu să plec la Swansea, ea la Bristol, şi nici unul din noi să nu vorbească de ce ştiam, însă să fim pregătiţi să ne ţinem partea dacă am fi învinuiţi. M-am interesat şi am aflat că aş putea pleca la Swansea peste două zile, după cum v-am spus, cu meşterul Parry. Aşa că ne-am înţeles fiecare cu căpitanii şi pe urmă ne-am întors la han.

Î. Acolo nu v-au întrebat cu ce treburi eraţi?

R. Ba da, domnule. Şi-am spus că eram servitori, veneam din Plymouth fiindcă ne pierduserăm slujbele pentru că murise stăpâna noastră, care era văduvă, şi că ne întorceam pe la casele noastre. Şi că trebuia să las calul, o să plătesc o lună să-l ţină, până va veni cineva să-l ia; fiindcă nu voiam să se spună că l-am furat, domnule. Şi n-am uitat să trimit veste la Barnstaple, la Crown, aşa cum îi scrisesem domnului Lacy, ca să-i spun unde îl putea găsi; şi Înălţimea Voastră o să vadă că nu mint, l-am trimis printr-un băiat şi i-am dat doi pence pentru osteneală.

Î. Cum se numeşte hanul ăsta?

R. The Barbadoes, domnule.

Î. Dar cu banii pe care ţi i-a făgăduit ea cum a rămas?

R. S-a ţinut de cuvânt, domnule. M-a luat deoparte într-o cămăruţă, după ce-am mâncat, şi mi-a numărat zece guinee din banii ei, cu toate că spunea că erau banii căpătaţi pentru desfrâu şi nu-mi vor aduce noroc; însă aveam mare nevoie de ei, aşa că i-am luat.

Î. Şi i-ai cheltuit atât de repede, că peste o lună nu mai aveai nimic?

R. Am cheltuit ceva, domnule. I-am dat pe cei mai mulţi fratelui meu, fiindcă l-am găsit în mare nevoie. Puteţi să întrebaţi.

Î. Ai văzut-o când s-a suit pe vas?
R. Da, domnule, a doua zi dimineaţa, şi cum s-a pus în mişcare şi a plecat.
Î. Cum se numea vasul?
R. *Elizabeth Ann*, domnule. Era un bric, iar căpitanul – domnul Templeman sau Templeton, nu mai ştiu sigur.
Î. Eşti convins că femeia nu s-a dat jos înainte să se desprindă vasul de ţărm?
R. Sunt, domnule. Am aşteptat pe chei, iar ea a stat lângă balustradă când s-a pus în mişcare şi mi-a făcut cu mâna.
Î. Nu ţi-a spus nimic deosebit la plecare?
R. Că trebuie să am încredere în ea, domnule. Şi să încerc să duc o viaţă mai bună, dacă nu ne vom mai întâlni.
Î. La Bideford n-ai văzut nici un semn în legătură cu Excelenţa Sa?
R. Nici unul, domnule. Puteţi să vă închipuiţi că m-am uitat bine după dumnealui şi după Dick.
Î. Şi tu ai plecat a două zi la Swansea?
R. Da, domnule. Când au crescut apele, p-ormă am înaintat cu refluxul.
Î. Cu toate că ţi-era frică de mare şi de piraţi.
R. Păi, domnule, ceva adevăr exista. Nu mi-a plăcut niciodată apa sărată. Da' n-aveam de ales, în situaţia în care mă aflam. Deşi m-aş fi băgat mai cu dragă inimă într-o carceră.
Î. Acolo doresc să te vâr şi eu. Să-ţi spun ceva, planul tău de început să mergi să anunţi familia Excelenţei Sale era mai bun, cu toate că nu urmăreai decât profitul personal. Aş dori să aflu mai multe despre cum te-a convins târfa asta să renunţi la plan.
R. Poate credeţi că m-am lăsat dus de nas, domnule, şi poate că aşa a şi fost. Da' cu tot respectul, Înălţimea Voastră, tre' să vă spun din nou că fata cu care am vorbit în ziua aceea era alta decât înainte. Se schimbase grozav. Păi, îmi arătase mai multă prietenie într-un minut decât îmi arătase înainte într-o zi întreagă.
Î. Cum adică, prietenie?
R. Am vorbit mult în drumul spre Bideford, domnule. Şi nu numai despre prezent.

Î. Dar despre ce?

R. Păi, despre destrăbălările ei din trecut şi cum văzuse ea lumina şi niciodată n-o să se mai întoarcă la dezmăţ. Cum Iisus Hristos a venit în această lume ca ea şi ca mine, ca să ne arate calea prin beznă. M-a întrebat şi despre mine, domnule, ca şi cum atunci ne văzuserăm pentru prima oară şi voia să afle cine eram şi ce făcusem până atunci! Şi i-am povestit şi eu câte ceva.

Î. I-ai spus cum te cheamă cu adevărat?

R. Da, domnule. Şi despre mama şi familia mea, că în ciuda a tot ceea ce se întâmplase, nu-i uitasem. Şi ea mi-a întărit dorinţa să merg să-i vizitez, după cum v-am spus.

Î. Şi ca să scape de tine, nu?

R. Mi s-a părut sinceră, domnule.

Î. Ceva mai devreme ziceai că vorbise împotriva celor de rang.

R. Da, Înălţimea Voastră. Despre nedreptăţile acestei lumi şi ce văzuse din ele la casa cumetrei Claiborne.

Î. Adică?

R. Domnule, vă cer îndurare, vorbisem de nişte greşeli de-ale mele din trecut şi ea mi-a spus că domnii care veneau la bordel, la ea, nu erau mai de soi decât noi, ci mai răi, fiindcă ei erau cei care alegeau să trăiască în păcat când puteau foarte bine să trăiască frumos, pe câtă vreme noi eram siliţi să trăim astfel ca să ne câştigăm pâinea cea de toate zilele. Că bogăţia era o pervertire îngrozitoare a minţii, o perdea neagră aruncată pe conştiinţă, iar lumea e un loc blestemat până în ziua în care o vezi aşa cum e.

Î. Pe scurt, a vorbit provocator?

R. Înălţimea Voastră, zicea că atâta vreme cât păcatul îi conduce pe cei de rang şi ei nu sunt pedepsiţi, în lumea asta nu există nici o speranţă. Că noi, cei aflaţi în situaţii mai modeste, trebuie să ne privim în suflet şi să nu le slujim păcătoşeniile.

Î. Şi n-ai râs auzind asemenea vorbe dintr-o asemenea gură?

R. Nu, domnule. Fiindcă păreau sincere şi nu vorbea doar aşa, ca să se audă, iar când i-am spus, zău că i-am spus, că nu eram noi meniţi să-i judecăm pe cei de rang, m-a

convins încetul cu încetul, punându-mi întrebări. Zicea că nu m-am gândit îndeajuns și că va mai veni o lume care trebuie câștigată în mod egal de toți cei aflați în lumea noastră. Căci în Rai nu există ranguri, zicea ea, doar la sfinți. M-a măgulit, domnule. Știu că dumneavoastră socotiți că cei din nația mea nu au decât defecte și că nu facem nici unul nici cât o ceapă degerată. Cu tot respectul, Înălțimea Voastră, noi, velșii, suntem un neam al naibii de sărac, cu atât de puține avantaje de la natură, încât cele mai multe din beteșugurile noastre apar din cauza nevoilor. Nu suntem răi în fundul sufletului și, dac-ar fi să spun adevăru', ne dă inima ghes să fim prietenoși și plini de evlavie.

Î. Îți cunosc eu și prietenia, și credința, Jones. Prima e numai trădare, iar a doua numai schismă. Sunteți ca ciuma printre națiunile cuviincioase. Un buboi scârbos pe curul regatului, Dumnezeu să vă ierte.

R. Uneori, domnule. Când n-avem încotro.

Î. Adică tot timpul. Femeia a mai vorbit despre Excelența Sa?

R. Zicea că l-a iertat, domnule, deși Dumnezeu n-o să-l ierte.

Î. Ce drept are o târfă nerușinată să-și ierte stăpânii și să cunoască voia Domnului?

R. Nici unul, domnule. Mergeam ca prin somn, obosit și mă dureau picioarele. Tot ce se petrecuse în ziua aia îmi încețoșase mintea. Și-uite așa, conducând-o, mi se părea că are ceva dreptate.

Î. Ea te conducea pe tine, nemernicule. Era călare?

R. Da, domnule. Din când în când mergea puțin și pe jos; ca să mă mai odihnesc.

Î. Chiar atât de istovit erai încât nu mai făceai pe cavalerul? Ia zi, ți-ai înghițit limba?

R. Păi, Înălțimea Voastră, văd că tre' să spun tot, deși n-are nici o legătură cu ce urmăriți dumneavoastră. Când ne-am odihnit înainte de Bideford, îi era frig și s-a așezat alături, pe dâmb, cu spatele la mine, doar ca să se încălzească, mi-a zis că avea încredere că n-o să profit de ea. Și nici n-am profitat, însă e adevărat că i-am povestit, cum stăteam

aşa, că fusesem însurat o dată, da' că ieşise prost din vina mea, fiindcă mă luasem de băutură, iar biata nevastă-mea murise de dizenterie. Și că eram un prăpădit și fără îndoială cu mult mai prejos decât mulți bărbați pe care-i cunoscuse ea. Da' dacă m-ar fi vrut, aș fi luat-o de nevastă și am fi putut duce o viață cinstită, aşa cum zicea că-și dorea.

Î. Cum, dimineața s-a culcat cu Satana, iar tu voiai s-o ai seara?

R. Domnule, din clipa aceea n-a mai fost decât cu Hristos sau cel puțin aşa zicea.

Î. Cum poți să rostești o asemenea blasfemie?

R. Zău, domnule. Am fost încredințat că s-a pocăit cu adevărat.

Î. Și era tocmai bună să-ți îndeplinească poftele.

R. Păi, domnule, nu pot să tăgăduiesc că l-am pizmuit pe Dick fiindcă o avusese. Am și eu nevoile mele. Iar acu' îmi plăcea femeia, domnule, şi pentru curăția cea nouă, și pentru trupul ei. Și m-am gândit că m-ar putea aduce pe calea cea bună, dac-aș lua-o de nevastă.

Î. Dar sfânta asta nou descoperită nu te-a vrut, aşa-i?

R. Nu voia să se mărite cu nimeni, domnule. Zicea că sunt tare cumsecade că m-am gândit să iau de nevastă pe cineva atât de păcătos ca ea şi-mi era recunoscătoare, da' nu se putea; adică făgăduise în chinurile ei cele mai grozave din peșteră să nu mai cunoască vreodată bărbat cu voia ei.

Î. Și asta ți-a fost de-ajuns?

R. Domnule, am mai încercat din nou a doua zi, la plecare – şi încă o dată. Iar ea zicea întruna că sunt un om bun şi că, dacă se răzgândește, o să ia în seamă ce i-am propus. Da' acu' n-avea nici cea mai mică dorință, ba chiar se opunea cu totul. Și oricum, mai întâi trebuia să-și vadă părinții.

Î. Trebuia să-i înfrângi cucernicia cât aveai ocazia.

R. Am pierdut această şansă, domnule.

Î. O s-o prind eu. Pe mine nu mă duce cu priviri sfioase și crize sforăitoare. Quakeră sau nu, cu mine nu-i merge, pe legea mea.

R. Nu, domnule. Vă doresc să reuşiți.

Î. N-am nevoie de urările tale.
R. Iertare, domnule.
Î. Jones, dacă ai minţit cu ceva, o să atârni în ştreang, te asigur.
R. Da, domnule. Ştiu şi eu, zău. Mai bine vă ziceam totu' de la început.
Î. Eşti prea nerod şi fanfaron ca să fii un ticălos înrăit. Ăsta-i singurul lucru bun la tine, care de fapt e egal cu zero, dacă e luat prin comparaţie cu fărădelegile petrecute. Acum, piei din faţa ochilor mei, până la noi porunci. Încă nu te pun în libertate. Patul ţi-e plătit și acolo o·să stai până se săvârșeşte totul. Pricepi?
R. Da, domnule. Îi mulţumesc cu plecăciune Înălţimii Voastre. Dumnezeu să vă binecuvânteze, Înălțimea Voastră.

11 sept., Hanul Lincoln

Înălţimea Voastră,

Cea mai profundă grijă pe care i-o port Înălţimii Voastre m-ar sili să opresc expedierea prezentei misive, dacă n-aş fi şi sluga dumneavoastră, a cărei datorie mai presus de toate este să se supună augustelor dumneavoastră porunci. Aş da orice să pot găsi o consolare, însă nu am nimic altceva decât vechiul adagiu al profesiunii mele: *Testis unus*, *testis nullus*[1]. Cu atât mai mult se poate aplica el clipei de faţă, în care unul dintre martori este un mincinos notoriu şi un ticălos evident, iar relatarea vorbeşte despre o altă persoană care mă tem că este o mincinoasă şi mai mare. Totuşi trebuie să-i spun Înălţimii Voastre că, deşi Jones merită cu prisosinţă să atârne în ştreang, în privinţa chestiunii care ne interesează nu cred că minte. Aşadar, speranţa şi rugăciunile noastre trebuie să se îndrepte spre posibilitatea ca femeia să-l fi păcălit cu multă viclenie.

Am pus totul în mişcare s-o găsim şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, aşa va fi. Pe urmă o să am grijă să o strâng serios cu uşa, după cum îşi poate închipui Înălţimea Voastră. Ticălosul de Jones se arată aşa cum e în tot ce spune, de fapt Înălţimea Voastră îşi închipuie soiul lui, care reprezintă tot ce-i mai rău în spurcata lui naţiune. E un om fără voinţă. Aş pune rămăşag o sută de lire că a stat prin preajma lui Marte sau a Bellonei aşa cum e John o'Groats aproape de Roma, ba ce zic, nici pe departe. Aduce mai degrabă cu un ţipar vârât în sperieţi, care încearcă să sară din oală, în clipa în care e prins.

1. Un singur martor, nici un martor (lat.).

Îl rog de asemenea pe Înălţimea Voastră să ia în considerare următoarele, având în vedere că îl cunoaşte prea bine pe Excelenţa Sa, inclusiv părţile condamnabile. Nu încape, din nefericire, îndoială că se face vinovat de unul dintre păcatele cele mai cumplite prin comportamentul său faţă de dorinţele Înălţimii Voastre; totuşi avea de partea sa, după cum însuşi Înălţimea Voastră a remarcat în zile mai fericite, faptul că părea neîntinat de acele vicii mult prea frecvente în zilele noastre la cei de vârsta şi rangul dumnealui; adică de nici unul atât de mârşav şi cumplit ca acela pe care vi-l voi expune, Înălţimea Voastră; eu, unul, pot crede că există gentlemani care să alunece într-o atare destrăbălare; dar nu cineva care are onoarea de a fi fiul Înălţimii Voastre. Pe de altă parte, raţiunea îmi dictează, ca şi Înălţimii Voastre, nu mă îndoiesc, că vrăjitoare ca acelea descrise nu mai există de mai bine de o sută de ani. Pe scurt, trebuie să-l îndemn pe Înălţimea Voastră să se înarmeze cu răbdare. Rugămintea mea este să nu considere presupusa infamie descrisă în raportul pe care vi-l trimit drept un adevăr de nestrămutat.

Servitorul Înălţimii Voastre, îndurerat, însă veşnic preasupus,
Henry Ayscough

*

Bristol, prin Froomgate
Miercuri, 15 septembrie, 1736

Domnule,

Am primit scrisoarea dumneavoastră, care mă onorează, şi vă reîntorc complimentele însutit, la care sper că pot adăuga că preanobilul dumneavoastră client poate fi convins că mă voi afla întotdeauna alături, în tot ceea ce îl priveşte. Mă socotesc de asemenea norocos că pot fi de folos unui confrate ca dumneavoastră care s-a remarcat în chestiunea de anul trecut; în legătură cu care aş putea să amintesc că

am fost de curând la Assize (pentru un alt proces care s-a sfârşit cu bine), înfăţişându-mă înaintea domnului judecător G...y, iar dumnealui mi-a făcut cinstea de a mă ruga în particular să transmit complimentele sale clientului nostru, precum şi încredinţarea că nutreşte un interes plin de solicitudine pentru orice caz pe care sir Charles ar socoti potrivit să-l aducă în faţa dumnealui; compliment pe care, dragul meu domn, mă simt îndatorat cu recunoştinţă să vi-l transmit, înainte de a trece la chestiunile privitoare la problema aceasta delicată şi cât se poate de întristătoare.

Domnule, puteţi să îl asiguraţi pe Înălţimea Sa că nimic nu-mi este mai de preţ decât bunul renume al nobilimii noastre, acea fortăreaţă aleasă înadins de divinitate şi care, împreună cu Maiestatea Sa regele, reprezintă siguranţa şi bunăstarea de care trebuie să depindă veşnic naţiunea noastră; şi că totul trebuie întreprins în cea mai mare taină, după cum aţi cerut.

Persoana pe care o căutaţi şi de care m-am interesat îndeaproape am descoperit că s-a aflat în acest oraş – chiar în locul pe care l-a declarat – şi cam la vremea pe care aţi presupus-o în scrisoarea dumneavoastră, cu toate că, din cercetările mele, nimeni n-a putut să pună o dată mai precisă decât prima sau a doua săptămână a lunii mai care a trecut. I s-a spus atunci adevărul, şi anume că părinţii ei plecaseră de trei ani spre un alt loc de întruniri al sectei lor, se presupune că la Manchester, şi că nu mai locuiau la Bristol. Se pare că în Manchester locuieşte un frate al tatălui ei, care-i convinsese că acolo pot duce un trai mai bun (şi nu mă îndoiesc că şi pot să adopte un entuziasm mai vătămător), aşa că şi-au luat cu ei ceilalţi trei copii, astfel că în oraş n-au mai rămas alte rude de-ale lor. Aceşti trei copii sunt fete, nu există nici un băiat.

Numele tatălui este Amos Hocknell, al nevestei este Martha, pe care înainte de căsătorie o chema Bradling sau Bradlynch şi e originară din Corsham, Co. Wilts. Hocknell a fost socotit aici un dulgher bun, cu toate că de nestrămutat în erezia lui. În ultima vreme, domnul consilier Alderman Diffrey, bun creştin, negustor şi constructor de nave de excepţie al acestui

oraş, îl angajase pentru mobilierul cabinelor. Îl cunosc pe domnul Diffrey, care mi-a spus că n-are ce să-i reproşeze lui Hocknell pentru munca depusă; a descoperit însă că omul nu era în stare să-şi lase acasă profeţiile şi predicile şi mereu încerca să-i îndepărteze pe cei din preajma lui de la religia instituită, de care vrednicul meu prieten, domnul D., este, spre cinstea lui, cât se poate de ataşat; şi că, descoperind într-o zi că Hocknell câştigase de partea falsei sale credinţe două dintre calfele domnului D., l-a concediat; la care Hocknell a strigat în gura mare că i se făcuse o nedreptate şi că era persecutat, cu toate că domnul D. îl avertizase de multe ori că nu admite ceea ce Hocknell continua să facă, după cum s-a şi dovedit. Omul este la fel de turbat şi instigator atât în politică, cât şi în religie; astea sunt chiar cuvintele domnului D.: *E vârât în falsa libertate precum butoiul cu cod în sare*, lucru după care puteţi să-i judecaţi felul; şi domnul D. mi-a mai spus cum că, atunci când l-a dat afară, Hocknell a avut neruşinarea să exclame că *oricine poate să-i tocmească mâinile, însă nici regele, nici parlamentul nu vor avea voie vreodată să-i tocmească sufletul*. Se pare că o vreme individul a tot boscorodit că o să-şi ducă familia în coloniile americane (unde aş dori din tot sufletul ca toţi fanaticii instigatori ca el să fie deportaţi), totuşi a stat şi s-a gândit mai bine. Concluzia este că poate fi găsit cu siguranţă, dacă vă interesaţi, la casa lor de întruniri de la Manchester; pentru că dumneavoastră, domnule, cunoaşteţi mai bine decât mine cât de imens este Manchester-ul, faţă de oraşul acesta mare din care vă scriu.

Persoana a declarat că venea din Londra, iar acolo fusese slujnică, cu toate că nu menţionase nici un nume sau loc demn de reţinut. Din constatările mele, nu a rămas mai mult de o oră în casa unui vecin, care i-a povestit cele de mai sus, pe urmă a plecat, spunând că trebuie să ajungă la Manchester neîntârziat, pentru că dorea din tot sufletul să-şi întâlnească părinţii. Domnule, trebuie să vă explic că din cauza unui ghinion nefericit, vecina în chestiune, o quakeră în vârstă, murise de hidropizie, cu trei săptămâni înainte de a primi scrisoarea dumneavoastră şi totul se bazează pe pălăvrăgeala

şi trăncănelile ei. Este aşadar o dovadă obţinută din auzite, cu toate acestea consider că i se poate da crezare.

În privinţa trecutului persoanei, omul meu n-a putut să afle mai multe, din pricina solidarităţii şi încăpăţânării fraţilor întru religie din acest oraş, care socotesc orice anchetă, oricât de legală ar fi, o formă de tiranie care îi ameninţă. Cu toate acestea a găsit pe cineva care i-a spus că, în viziunea lor, fata se abătuse de la normele quakerilor şi o considerau pierdută pentru lumea şi credinţa lor, după ce fusese descoperită că a păcătuit, cu vreo cinci-şase ani în urmă, cu un oarecare Henry Harvey, fiul familiei la care a lucrat mai întâi; fusese alungată de stăpână, apoi de propriii ei părinţi, care socotiseră că nu se căise îndeajuns; căci ea fusese cea care-l atrăsese pe tânăr în păcat. Fata dispăruse de mult, nimeni nu ştia unde umblase până când s-a întors (întoarcere despre care nu ştia decât sus-menţionata vecină, care de altfel fusese şi singura cu care vorbise înainte de a pleca din nou).

În sfârşit, trebuie să vă aduc la cunoştinţă că nu sunteţi primul care se interesează de această persoană, fiindcă mahalagioaica mai sus pomenită i-a povestit omului meu că a venit cineva după ea în luna iunie, care zicea că e din Londra şi avea un mesaj de la stăpâna ei; însă nici înfăţişarea şi nici felul lui de a fi nu au prezentat garanţii pentru aceşti oameni suspicioşi şi temători, aşa că i s-au spus foarte puţine despre ea, doar că se credea că ar fi plecat la Manchester, aşa că individul şi-a văzut de drum şi nu i-a mai deranjat altă dată. Trag nădejde că dumneavoastră veţi înţelege mai multe din toate acestea decât mine, domnule.

Vă scriu într-o oarecare grabă, înainte de a pleca pentru cealaltă chestiune, care urmează a fi rezolvată cât se poate de repede, în funcţie de împrejurări. Vă rog să fiţi convins că vă voi scrie din nou de îndată ce va fi posibil. Rămân, domnule, slujitorul preasupus, credincios şi umil, al dumneavoastră şi al clientului dumneavoastră,

Rich'd Pygge, avocat

*

Bideford, 20 septembrie

Domnule,

Am petrecut ultimele două zile chiar în locul care vă interesează atât de mult și vă scriu câtă vreme am totul încă proaspăt în minte. Acest loc, după socotelile mele, se află la două mile și jumătate deasupra vadului, pe drumul spre Bideford, iar valea către el este cunoscută sub denumirea de Cleeve, după laturile împădurite până la poale care-i dau mai mult aspectul de ravină decât de vale, așa cum se întâmplă cu multe în această țară. Peștera, care are în față o pajiște și un iaz pentru adăpatul animalelor, se află în partea de sus a văii laterale celei menționate anterior, pe partea cărării la care se ajunge după o milă și trei sferturi de la vad, de pe șosea. Totul e pustiu prin aceste locuri, iar valea nu e folosită decât de păstori ca să poată ajunge la terenul de deasupra. Unul dintre ei, pe nume James Lock, și fiul lui, din parohia Daccombe, erau la peșteră când am ajuns noi; ne-a spus că ăsta era obiceiul lui vara și că venise de multe ori acolo. Acest vlăjgan mi s-a părut a fi cam tontălău, la fel de învățat ca și oile sale, însă cinstit.

Locul nu are o istorie prea bună, fiind cunoscut de el și de alții ca el sub denumirea de Dolling's sau Peștera lui Dolling, după cineva cu numele ăsta care a trăit în vremea străbunicului său și care era căpetenia unei bande vestite de ticăloși, ce ocupaseră cu neobrăzare locul și duceau o viață petrecăreață în stilul lui Robin Hood (sau cel puțin așa spunea acest Lock), în imposibilitatea de a fi pedepsiți din cauza izolării locului și a vicleniei lor de a se ocupa de furtișaguri mai mult prin alte părți decât prin vecini; că știe că n-au fost aduși în fața judecății și că până la urmă și-au luat tălpășița. Și ca dovadă mi-a arătat imediat la intrarea în peșteră, săpate grosolan în piatră, inițialele R.L.J.D., adică Reședința lui John Dolling. Se pare deci că nemernicul se considera și proprietar.

Domnule, merg mai departe, pentru că mi-a povestit și de o superstiție mult mai veche despre bolovanul mare care stă în picioare lângă iazul pe care l-am pomenit, și anume că Diavolul a venit odată la un păstor acolo, să-i cumpere un miel, sau așa zicea, totuși când au stabilit prețul și ciobanul i-a spus că poate să aleagă ce-i place, Satana a arătat către fiul păstorului (povestindu-mi, Lock a făcut același gest către fiul său), care stătea pe-aproape. Abia atunci și-a dat păstorul seama cu cine avea de fapt de-a face și, temându-se foarte, a amuțit. De ce nu spui nimic, i s-a adresat sir Belzebut, oare Abraham a făcut o tragedie doar pentru un băiat? La care păstorul nostru (după cum mi-a arătat mocofanul), văzând că stă de vorbă cu unul care o să-l pungășească într-o afacere cu suflete, i-a croit una curajos, cu bâta; lovitura n-a căzut pe o căpățână de om (sau una diavolească), ci pe acest bolovan care s-a crăpat în două. Ciobanul s-a consolat pe dată de această pierdere, întrucât salvase de la pierzanie sufletul băiatului său și, mai mult, Diavolul (displăcându-i această ospitalitate arcadiană) n-a îndrăznit să-și mai arate din nou chipul nerușinat prin aceste părți; și astfel, de atunci, bolovanul se numește Piatra Diavolului. Și poate din acest motiv locul e socotit de mulți ca fiind blestemat și unii oameni din parohie nu calcă niciodată pe acolo. Individul ăsta, Lock, însă nu ține seama de așa ceva și la fel a făcut înaintea lui și tatăl său (tot păstor); dimpotrivă, găsește că pământul e mănos, fără ierburi neprielnice, iar peștera bună de folosit pe timpul verii ca adăpost și loc pentru fermentatul brânzei. Cred, domnule, că nu mă socotiți plicticos că vă povestesc toate acestea, mai ales că ați dorit în mod special să nu las deoparte nici un amănunt, oricât ar fi el de fistichiu.

Hruba are cam cincisprezece pași deschidere și se ridică de înălțimea unui stat de om la arcada exterioară; iar de acolo înaintează vreo patruzeci de pași, ajunge la o cotitură cât se poate de neașteptată (care se termină printr-un perete golaș la prima vedere), dincolo de un arc cioplit primitiv, care, crede Lock, a fost probabil scobit de ticălosul de Dolling și banda sa, pentru a face încă o încăpere, mai spațioasă. Am străbătut-o și eu și mi-am dat seama că are forma unui ou,

cam cincizeci de paşi în partea cea mai lungă şi un pas sau doi peste treizeci în partea cea mai lată sau transversală, cu toate că nu peste tot. Acoperişul e înalt şi crăpat într-un loc pentru aer, fiindcă se poate zări o lumină slabă care răzbate pe acolo, deşi cerul nu se vede, iar deschiderea parcă ar fi un coş strâmb ; iar dedesubt pământul e umed, însă nu exagerat ; Lock zice că nu ştie cum, dar apa se scurge pe undeva. Din cauza întunecimii nu foloseşte această odaie (dacă-i pot spune aşa) decât pentru a-şi depozita brânzeturile.

Acum, domnule, să trec la ceea ce vă interesează în mod special. La sfatul dumneavoastră, am adus cu mine un felinar şi la lumina lui, în mijlocul încăperii, am dat peste un morman de cenuşă, rămas ca de la un foc mare sau mai multe la rând. Lock mi-a spus, până chiar să apuc să întreb, că le aprindeau cei care, în dialectul vulgar din Devon, sunt numiţi şătrari (adică ţigani) şi care vin aici cu o oarecare regularitate, în peregrinările lor iernatice ; căci se pare că unele dintre aceste şatre o iau spre apus, către Cornwall, în acel anotimp şi se reîntorc de acolo primăvara, pe la răsărit. L-am întrebat pe Lock când se duce el însuşi pe acele meleaguri şi mi-a spus că în majoritatea anilor soseşte la începutul lui iunie (şi anul acesta a făcut la fel), şi că rareori nu găseşte astfel de urme ale şederii lor acolo ; şi că la fel stăteau lucrurile şi pe vremea tatălui său. Totuşi el, personal, nu-i întâlnise niciodată (acolo) fiindcă sunt oameni secretoşi, cu limba şi obiceiurile lor păgâne ; şi că niciodată nu i-au făcut nici un rău, nici nu i-au contestat faptul că folosea peştera vara – nu-l supărau cu nimic ; că întotdeauna găsise un depozit de vreascuri şi găteje de ars parcă ţinute special uscate, gata să fie folosite şi pentru care le era recunoscător.

Trebuie să remarc totuşi că în cenuşă se afla ceva care mirosea cu totul altfel decât a lemn ars, parcă ar fi fost sulf sau vitriol, mai bine nu ştiu să-i spun. S-ar putea ca răspunsul să se afle în alcătuirea pietrei pe care s-a făcut focul, căldura flăcărilor probabil provoacă o emanaţie de catran, al cărei iz mai zăboveşte în aer, cu toate că nu sunt expert să mă pronunţ în asemenea chestiuni. L-am întrebat şi pe Lock despre miros, însă el se pare că nu l-a remarcat şi mi-a declarat că nu simte nimic deosebit. Părerea mea este că are

nările tăbăcite de la duhoarea oilor și a brânzei și cred că nu mă înșel. Omul meu, care era cu noi în încăpere, mi-a dat dreptate ; și am mai avut și o altă dovadă că nu mă înșelam, după cum am să vă relatez, cu toate că explicația nu este cea mai fericită. Am scormonit în cenușă ca să vedem dacă pe lângă lemn ars mai găsim și altceva, dar n-am aflat nimic. Într-un cotlon sau o firidă, Lock ne-a arătat multe oseminte așezate ca într-o criptă, cele mai multe de mărime mică, de la iepuri și orătănii sau mai știu și eu ce, fără îndoială aruncate în timpul ospețelor și festinurilor de țigani, certați cu curățenia. Lock zice că ei folosesc încăperea asta mai des decât el, iarna întru totul îndreptățit, căci oferă o protecție mai bună contra vânturilor și gerurilor din acel anotimp.

Trebuie să adaug, domnule, până nu uit, și ca răspuns la o altă întrebare de-a dumneavoastră, că am cercetat foarte atent cu felinarul și nu am găsit nici o altă ieșire din peșteră, în afară de cea pe care am intrat : și Lock e convins că nu mai există o alta, poate cu excepția hornului sus amintit. Din câte l-am cercetat însă, nu este decât o crăpătură, pentru că ceva mai târziu m-am urcat pe panta unde dădea ; prin el nu poate trece decât un copil, nicidecum un adult. Altceva n-am mai văzut acolo, nici în vestibulul peșterii, care să-mi spună ceva din ceea ce ne interesează.

Ajung acum, domnule, la o ultimă chestiune, cea a focului din fața peșterii. Se află la vreo douăzeci de pași depărtare pe pajiște, ceva mai lateral. L-am observat la venire, fiindcă Lock îl împrejmuise cu un gard de nuiele ca să țină turma deoparte. Cenușa a fost spălată de ploi, dar pământul a rămas în locul acela negru și fără vegetație și de atunci e sterp. Lock zice că, în anii anteriori, țiganii nu-și mai aprinseseră focul în felul ăsta, în afara peșterii, și nu înțelege de ce s-au abătut de la obiceiul lor în iarna asta. La venire, oile erau ispitite să lingă rămășițele focului, ca și cum ceva de acolo le-ar fi stârnit apetitul ; și cu toate că nici una nu pare să se fi îmbolnăvit, s-a temut de hachița lor neașteptată și le-a pus acea stavilă ; totuși spunea că, din când în când, mai încearcă câte una să pătrundă acolo, cu toată abundența de iarbă grasă dimprejur.

Peticul ăsta scorojit are vreo nouă paşi lăţime. Am călcat pe el şi, când m-am aplecat, am deosebit acelaşi miros sulfuros ca şi în peşteră. I-am spus omului meu să îngenuncheze şi să râcâie puţin pământul; mi-a declarat că mirosul era la fel de puternic ca înainte şi neschimbat; lucru confirmat şi de mine cu o bucăţică de pământ pe care mi-a dat-o (şi pe care o ataşez scrisorii) şi pe care am observat-o că era tare ca un ciob de la ars; mai mult, cu toate ploile abundente care au căzut, nu s-a înmuiat. L-am pus pe Lock să aducă un ţăruş de la gard, cu care omul meu a scormonit pământul şi a descoperit toată această suprafaţă golaşă, întărită curios de la foc, la o adâncime de aproximativ patru-cinci ţoli, greu de străpuns de la prima lovitură; cauza o bănuim a fi focurile mari şi repetate care s-au făcut aici (pentru care există destule lemne în împrejurimi, dar cărora nu le găsesc utilitatea obişnuită pentru gătit şi încălzit.)

L-am întrebat pe Lock dacă această absenţă a ierbii nu era ceva neobişnuit, la care el a încuviinţat şi şi-a dat cu părerea că probabil ţiganii o otrăviseră când îşi pregătiseră acolo diverse licori şi pomezi. Trebuie să ştiţi, domnule, că în această parte a regatului sunt socotiţi deosebit de meşteri la prepararea unor leacuri din buruieni şi este adevărat că scot bani de pe urma vânzării fierturilor lor pseudodoftoriceşti celor neştiutori; însă nici eu, nici omul meu nu credem că ar fi avut nevoie de un foc atât de mare doar ca să-şi pregătească leacurile. Omul meu chiar a remarcat, pe bună dreptate, că locul semăna mai degrabă cu unul de pe fundul unei gropi pentru topit metale, cu toate că n-a văzut nici urmă de metal pe acolo. Şi nici nu cred că în imediata vecinătate se cunoaşte minereul bun de prelucrat. *Nota*, se găseşte din abundenţă pe Mendip Hill, către Bristol.

Tare mă tem, domnule, că va trebui să rămâneţi astfel cu o mare enigmă. Vă asigur că de vină nu este lipsa de perseverenţă pusă în slujba dumneavoastră sau lipsa de interes. Cu toate acestea nu pot trage nici o concluzie. Ca să nu mai lungesc vorba, vă voi răspunde acum la întrebările pe care mi le-aţi pus.

1. Nu se știe de vreo vizită anterioară a unui domn mai deosebit sau a unui cărturar prin aceste locuri. Apele de aici nu se bucură de nici o faimă și nu sunt cunoscute în afara parohiei. Domnul Beckford (care vă transmite complimentele dumisale cele mai alese) nu știa de existența lor înainte de a-l întreba eu, cu toate că sunt la hotarul propriei parohii.

2. L-am chestionat pe Lock foarte serios despre omul care s-a spânzurat și tot ce s-a mai petrecut după aceea; el pune totul pe seama hoților și convingerea asta a lui e de nestrămutat. Pe aici, din lipsa altei idei mai bune, cam toată lumea susține această părere ilogică. Când l-am întrebat ce alte dovezi mai sunt că există în această regiune niște hoți atât de disperați, n-au știut ce să răspundă; se reîntorc la o poveste stupidă care se vântură acum, acostarea unor pirați francezi, asta în ciuda faptului că alte dovezi nu există și că de optzeci de ani n-au mai pătruns atât de mult în interiorul țării, ca să nu mai vorbim de argumentul bunului-simț. Au obiceiul să acosteze și să înhațe tot ceea ce le este la îndemână, apoi s-o șteargă iute – așa cum știu prea bine paza de coastă și navigatorii noștri.

3. Lock a jurat pe Biblie că n-a văzut, nici n-a observat nimic schimbat când a venit să se instaleze aici vara; nici n-a avut alți vizitatori, în afară de familia sa, eu și omul meu. Din păcate, n-am obținut nici alte informații noi (în afară de câteva speculații cum ar fi cele cu pirații de mai sus) de la sus-numitul domn Beckford, sau Puddicombe, sau de la toți ceilalți pe care mi i-ați indicat.

4. N-am observat pământ răscolit de curând prin împrejurimi, ca atunci când ai ascunde un cadavru; Lock și băiatul lui nu știau de ceva asemănător nici prin apropiere, nici prin alte părți.

5. Există un astfel de punct de observație cum l-a descris martorul dumneavoastră. Și în rest, totul se potrivește destul de bine cu prezentarea sa topografică. Cel puțin din acest punct de vedere puteți să-i dați crezare.

6. Din lucrurile care au rămas în vale, precum și de la cei doi cai, n-am găsit nici un fel de *vestigia*, deși ținutul este atât de sălbatic la poale, încât nu sunt convins că am căutat

unde trebuia; cu toate acestea am cercetat tot ceea ce am considerat de cuviință, lângă pârâu; ne-am întors însă cu mâinile goale. Prin împrejurimi nu se cunoaște nimic despre cei doi cai lăsați slobozi sau despre alte lucruri abandonate. Se crede că probabil țiganii au dat peste cai; și dacă așa stau lucrurile, aproape sigur că ei i-au furat; la fel și cu restul bagajelor. Cât despre calul martorului, vă voi spune numaidecât.

7. Cu privire la vrăjitoare, Lock a declarat că o știe pe una la el în sat, însă că e de felul celor numite bune, inofensive, înclinate spre tămăduirea negilor și buboaielor și nu spre vorbe de blestem, în plus e bătrână și schiloadă. Nu auzise de nici un sabat și era sigur că nimeni n-a venit aici iarna, în afara țiganilor amintiți; că, în multele sale popasuri aici, n-a văzut niciodată parte femeiască în afară de mioarele lui, nevasta și fiica lui, care se mai aventurau din când în când să-i aducă provizii și să culeagă coacăze (care cresc din abundență în luna august). Cu toate acestea, poate că omul este mai puțin credul (în privința vrăjitoriei) decât majoritatea celor de teapa lui, căci domnul B. îmi spune că majoritatea oamenilor sunt încă convinși de existența ei și zvonurile ajunse la urechile lor cu privire la noua anulare a Decretului împotriva Vrăjitoriei sunt socotite o mare prostie.

De când venise aici nu auzise decât o babă care, din răutate, o învinuise pe alta de acest lucru când se certaseră, însă acuzația s-a dovedit nefondată și a rămas singulară. Cu toate acestea, cei mai mulți cred, la fel cum făceau și strămoșii lor.

8. Se poate porni de la capul acestei văi și se traversează Ex-moor preț de șapte mile până la drumul care duce de la Barnstaple la Minehead. Poteca este izolată și necunoscută celor care nu sunt de prin partea locului; dar cei care nu precupețesc nimic pot s-o străbată cu bine, cu condiția *qualibet* să o ia spre nord, când ajung într-un anume loc la drumul mare, care aici se întinde spre răsărit și apus. Vara nu ridică nici o problemă, pentru că e uscat. Minehead și Watchet, singurele locuri demne de amintit, înainte de Bridgewater și Taunton, pot fi astfel ocolite de cineva care călătorește în

taină. Mă voi întoarce pe acest drum să fac cercetări, cu discreția pe care mi-ați cerut-o, cercetări pe care le voi întreprinde și aici; și vă voi scrie neîntârziat dacă voi găsi vreo dovadă; dacă nu, vă voi scrie la întoarcerea mea la Bristol.

Îmi pare nespus de rău, domnule, că pentru moment nu pot să vă fiu mai de folos, și prin asta și nobilului dumneavoastră client. Am onoarea să rămân preasupusul și devotatul dumneavoastră slujitor,

Rich'd Pygge, avocat

*

Bristol, 23 septembrie

Domnule,

Mă tem că întoarcerea mea la Bristol s-a soldat cu o nereușită; nici în orașele amintite în ultima mea scrisoare și nici în sătucurile întâlnite pe drum nu am găsit nici o urmă care să dovedească trecerea nobilei persoane pe acolo. Nu pot iarăși să afirm cu toată convingerea că dumnealui nu a făcut așa ceva, având în vedere că urma este prea veche. Chiar dacă ar fi fost cazul unei persoane care călătorea fără să se ascundă (și aș fi avut căderea să-mi conduc investigațiile în același mod), trebuie să vă atrag atenția cu respect că după trecerea unei asemenea lungi perioade este puțin probabil ca rezultatul să fi fost mai bun. Dacă acest slujitor mut l-ar mai fi însoțit pe Excelența Sa, poate că am fi avut alte speranțe cu privire la memoria publică; însă nu posedăm acest avantaj. Barnstaple și Bideford sunt orașe cu activitate mare și foarte frecventate în anotimpul mai blând pentru negoțul cu lână și pânză de Irlanda, ca și cărbuni din Țara Galilor; la fel și cu drumurile de la Taunton, Tiverton, Exeter, chiar și Bristol.

La Bideford, domnul Leverstock, perceptorul, mi-a putut confirma cu registrul că, pe doi mai trecut, vasul *Elizabeth Ann*, căpitan Thomas Templeford, a ridicat pânzele spre Bristol

și că, a doua zi, vaporul cu cărbuni *Henrietta*, căpitan James Parry, a navigat spre Swansea, așa cum a declarat martorul.

Tot el mi-a relatat adevărul cu privire la hanul Barbadoes, unde m-am interesat; cei de acolo și-au amintit de el și de însoțitoarea lui, cu toate că n-au prea fost băgați în seamă, fiindcă au crezut ce le-au spus. Martorul s-a lăudat la cineva, după ce plecase femeia, că ea s-ar fi dus la Bristol să ceară învoirea părinților ca să se mărite cu el; altceva mai deosebit n-am aflat.

Acum, domnule, trebuie să vă aduc la cunoștință că vânzarea calului a fost săvârșită, iar proprietarul considera că era îndreptățit să o facă, pentru că l-a ținut acea lună pentru care a fost plătit și încă o lună în plus, sau cel puțin așa pretinde el, după care n-a mai putut să-l păstreze; n-a vrut să înapoieze suma cu care s-a ales în urma vânzării, cu toate că l-am amenințat că va fi adus în fața judecății și spânzurat ca hoț de cai; și tare mi-aș dori să fie așa, fiindcă este un individ obraznic și nerușinat, iar domnul Leverstock spune că s-a împrietenit la cataramă cu contrabandiștii. Poate că nu doriți acest lucru, având în vedere că suma este nesemnificativă, și deci putem lăsa lucrurile în voia lor.

Domnule, aștept în continuare instrucțiunile dumneavoastră *in re* și, între timp, atașez respectuos un bilanț al onorariului meu și cheltuielilor la zi, cu credința că mă veți socoti întotdeauna slujitorul dumneavoastră preasupus,

Rich'd Pygge, avocat

*

1 octombrie,
Corpus Christi College

Domnule,

Sunt încântat să pot ajuta orice prieten al preaînvățatului domn Saunderson. Am cercetat bucata de pământ ars asupra

căreia îmi cereţi o părere şi regret că nu am ajuns la nici o concluzie sigură cu privire la natura ei. Este evident că a fost supusă unei călduri mari şi nu mă îndoiesc că în structura sa de origine s-au produs schimbări, care din păcate îngreunează foarte mult identificarea chimică (chiar şi în laboratorul cel mai bine înzestrat); căci putem spune în asemenea chestiuni că focul seamănă cu anacolutul gramatical. Toată logica firească a exprimării elementelor este în acest chip întreruptă şi încâlcită, oricât de dibaci şi de conştiincios ar fi cercetătorul. Înclin să cred că înaintea aducerii la incandescenţă, pământului i s-a administrat sau a fost amestecat cu un alt element cu caracter bituminos, care însă nu a rezistat focului în proporţie suficientă, atunci când porţiunea a fost examinată, pentru a permite o concluzie neîndoielnică. The Royal Society (la care am onoarea de a fi *socius*) deţine în colecţia sa de minerale şi pietre oferită de marele chimist şi filosof, onorabilul Robert Boyle, câteva probe de pe ţărmurile lacului Asphaltic din Ţara Sfântă (adică Marea Moartă) care prezintă o oarecare asemănare, dacă nu mă înşală memoria; şi am văzut şi nişte bucăţi asemănătoare, aduse din Asphaltum, sau Lacul de Smoală, care se găseşte pe insula spaniolă Trinidadoe din Indii; într-adevăr, şi eu am observat ceva asemănător pe locul unde se topeşte smoala şi sare pe pământ din cazanele sau căzile în care fierbe. Cu toate acestea, dacă nu mă înşel, în proba de cenuşă arsă pe care mi-aţi trimis-o detectez un miros care nu aparţine nici minereului de răşină (cum conţin exemplele citate), nici răşinii de pin sau vegetale. Domnule, dacă mi-aţi putea trimite o probă proaspătă, nearsă, din acest sol (şi care nu mă îndoiesc că poate fi găsită prin preajmă), v-aş rămâne nespus de recunoscător şi poate aş reuşi astfel să clarific problema. Pe insulele noastre nu se cunoaşte un sol cu asemenea calităţi, iar acesta se poate dovedi a fi foarte potrivit comercializării şi aducător de venituri clientului dumneavoastră (al cărui nume domnul Saunderson nu a binevoit să-l menţioneze).

Al dumneavoastră servitor preasupus,
Stephen Hales D.D. R.S.S.

Rămân în Cambridge pentru o perioadă scurtă de timp și e mai bine să-mi scrieți pe adresa reședinței mele din Teddington, în Middlesex.

*

Londra, 1 octombrie

Înălțimea Voastră,

Vă scriu în mare grabă. Cea pe care o căutam a fost găsită, deși ea încă nu știe. Omul meu este absolut sigur, pentru că l-a luat pe Jones s-o observe pe furiș, lucru pe care el l-a făcut, și acum afirmă cât se poate de convins că ea este. S-a măritat de curând cu un fierar pe nume Joe Lee, din Toad Lane, în orașul Manchester; și de câteva luni e grea, și nu se poate ca el să fie tatăl. Lee este quaker, ca și ea. Trăiesc în sărăcie, într-o odaie ceva mai răsărită ca un beci, susține omul meu; Lee nu are o slujbă fixă, iar vecinii îi spun „predicatorul". Femeia face acum pe gospodina și e smerenia întruchipată. Părinții și surorile ei locuiesc în același oraș, după cum mi-a scris și domnul Pygge. Socot că nu mai e nevoie să o încredințez pe Înălțimea Voastră că plec într-acolo pe dată și o rog smerit să mă ierte pentru conciziunea misivei, dat fiind motivul; rămân veșnic în slujba dumneavoastră,

H.A.

Atașez totodată copia unei scrisori primite chiar astăzi de la doctorul Hales, care este bine cunoscut (în ultimii ani) pentru meritoria anatemă aruncată asupra relelor ce se trag din băuturile spirtoase; are de asemenea și o faimă extraordinară de filosof înnăscut, deși mai mult ca botanist decât chimist. Este prieten cu domnul Pope, care este unul dintre enoriașii săi.

OMUL ÎNALT, deșirat, stă la masa de lemn curățată lună; în fața lui se află un castron gol, șters cu pâine de parcă ar fi fost spălat; omul se uită fix la femeia de vizavi. Femeia nu e prea înfometată sau poate e mai pretențioasă și mănâncă cu ochii plecați; în felul ăsta pare să declare că actul hrănirii e ușor prezumțios. Masa se află în fața grătarului uriaș al unui cămin înalt, însă în el nu arde nici un foc, iar fiertura pe care o mănâncă femeia s-a răcit cu siguranță. Degetele cu care ține lingura de lemn par înghețate; și chiar sunt înghețate. Degetele celeilalte mâini se reazemă pe coltucul de pâine de dimineață, ca să se bucure de o ultimă fărâmă de căldură de la copt. Pe masă nu se află decât pâine, cele două castroane, două căni de cositor turtite și urciorul cu apă – iar mai într-o parte, încă ceva: o carte mare în format octavo. Coperta din piele cafenie are colțurile răsucite, iar cotorul nu mai are învelitoare; a fost înlocuită cu o bucată veche de pânză lipită, așa că nu știm ce este, decât pe ghicite.

Încăperea este aproape un beci, pardosit cu lespezi, multe dintre ele crăpate, și are câteva trepte care urcă spre ieșirea în stradă. Partea de sus a ușii este deschisă și lasă să pătrundă un soare de octombrie anemic, care abia a răsărit; la fel și cele două ferestruici de alături. De soare e nevoie pentru că scena este una de mare sărăcie. Odaia-beci nu are covor, nici măcar o rogojină de papură. Pereții văruiți de curând sunt și ei golași, cu excepția petelor de igrasie din pricina umezelii. Nu există alte piese de mobilier în afara mesei, celor două scaune, a unei lăzi de lemn la perete, cocoțată la ambele capete pe două scânduri masive, tăiate grosolan, ca să nu se sprijine direct pe pardoseala de piatră. În cămin, agățate în cuie, atârnă două tigăi de fier și un vas vechi de mangal, în care se pune de obicei jăraticul. Căminul adăpostește încă rămășițele unui foc, însă e foarte plăpând, îngrădit de cărămizi

vechi, un fel de simbol în comparaţie cu buştenii mari de şapte picioare pe care vatra a fost, probabil, construită iniţial să-i adăpostească.

Printr-un pasaj fără uşă de lângă ladă se poate ajunge la o odaie mai mică şi la un pat. Odaia nu beneficiază de nici un fel de lumină din exterior. O poliţă fixată pe grinda de deasupra vetrei adăposteşte alte câteva lucruri necesare: un sfeşnic de fier şi două-trei mucuri de lumânări, un ochi de oglindă, fără ramă, o cutie pentru iască şi una pentru sare. Atâta tot. Nici o chilie monahală n-ar putea fi mai austeră.

Totuşi scena aceasta atât de sobră conţine două lucruri bizare. Unul este fizic, căci plafonul de deasupra camerei, deşi nu are tavan tencuit, se sprijină pe două grinzi frumoase de stejar, aproape înnegrite de scurgerea timpului, fiecare din ele împodobită cu ciubuce şi caneluri pe toată lungimea, până la o margine ieşită în afară; ca şi cum cu un secol sau mai bine înainte, în timpul domniei lui Iacob I sau a Elisabetei, casa fusese un loc mai de soi, unde până şi cei care locuiau sau trudeau în beciul-odaie erau socotiţi vrednici de o lucrătură atât de meşteşugită. Adevărul este că slujise drept prăvălie negustorului de postavuri care locuia pe atunci la etaj. Grinzile împodobite îi cinsteau pe clienţi.

Celălalt lucru bizar este de fapt o calitate. De obicei sărăcia se asociază azi cu pierderea moralei; iar aceasta cu murdăria şi dezordinea, atât personală, cât şi domestică. Odaia aceasta umilă însă era la fel de curată ca o sală de operaţie din zilele noastre: nici urmă de praf, nici o pânză de păianjen, nici o pată nu-i strică ordinea perfectă. Totul e măturat, spălat, frecat, făcut lună, aşa cum ar cere pe vapor şi cel mai pretenţios şef de echipaj, ca şi cum cei care locuiau acolo şi-ar fi spus în sinea lor: Nu avem de nici unele, aşa că putem fi cucernici. Exista pe vremea aceea o zicală echivalentă: crud cu trupul, bun cu sufletul. Virtutea nu era doar curăţenie în vremuri potrivnice, ci un fel de vitalitate în aşteptare, o energie latentă, o voinţă trează, pregătită pentru schimbări; o fiinţă întinsă ca un arc. Acum acceptăm, însă nu vom accepta la nesfârşit. Curăţenia nu era decât un simbol convenabil şi uşor de demonstrat; o emblemă fizică a curăţeniei psihologice,

inflexibile și sobre, o disponibilitate latentă atât pentru martiraj, cât și pentru combativitate. Acesta era motivul pentru care religia instituită confortabil suspecta într-atâta semnele vădite ale religiei practice, stricte a disidenței, așa cum unora dintre noi li se pare astăzi suspect consumul extravagant de bunuri, nu atât pentru ceea ce este, cât pentru ceea ce ar putea aduce.

Bărbatul, deși la vreo treizeci de ani, este aproape cărunt. Poartă pantaloni trei sferturi și o cămașă albă, largă, o vestă fără mâneci, ciupită, ca și brațele și mâinile lui, de nenumărate scântei de la fierărie. Căci omul este John Lee, fierarul din Toad Lane; cu toate că acum nu mai are foale și se ocupă mai mult cu prelucrarea a ceva mai tare și mai flexibil ca fierul – sufletele bărbaților și ale femeilor. Este un om înalt, slăbănog, cu un chip preocupat și ochi aparent capabili să vadă departe. Ceva din privire sugerează că gândește prea încet ca să poată zâmbi vreodată; că trebuie să digere totul de nenumărate ori ca să poată râde sau oferi o părere. Oricum, nu pare deloc lămurit în privința celeilalte ființe din fața lui, Rebecca, soția lui, îmbrăcată într-o rochie grosolană, cenușie, și pe cap cu o bonetă albă; boneta este la fel de sobră și simplă ca și odaia, fără dantele sau volane, trasă bine pe urechi. Numai părul și chipul nu-i sunt schimbate; rochia cenușie și boneta albă nu pot ascunde de ce a fost ceea ce a fost. Ochii aceia căprui, inocența nedeslușită, în ciuda a tot ce-a fost, răbdarea... şi totuşi este schimbată. Există acum ceva ferm, aproape deprins, în smerenia ei; poate deprins de la bărbatul din fața ei; un nou eu, sfidător, determinat de împrejurări noi, ca și de o convingere nouă.

Femeia împinge castronul pe masă, către bărbat.

— Mănâncă tu. Eu nu mai am poftă. Și trebuie să mă duc.

— Te supără?

— Totul va fi bine, Iisus fie lăudat.

— Tatăl tău și cu mine vom sta martori afară și ne vom ruga pentru tine. Dacă te vor bate cu pietre pentru păcatele trecute, trebuie să înduri și să nu uiți că ești nou-născută întru Domnul.

— Da, bărbate.

— Și ei vor fi judecați când va veni El.

— Da, da. Știu.

Bărbatul privește spre castronul oferit, dar este limpede că prin minte îi umblă alte gânduri.

— Aș vrea să-ți spun un lucru, zice el. S-a petrecut azi-noapte, însă m-am temut să te trezesc câtă vreme te odihneai.

— De bine?

— Pe drumul pe care mergeam venea cineva, îmbrăcat numai în alb. Și într-o mână avea un toiag, iar în cealaltă Cartea, și m-a întâmpinat. N-a spus nimic, în afară de aceste cuvinte: Fii răbdător, căci vremea ta se apropie. Da, așa a stat și mi-a vorbit, cât se poate de deslușit, așa cum te văd acum pe tine.

— Și cine ar fi putut fi?

— Păi, Ioan Prorocul, lăudat fie numele Domnului. Și mai mult, mi-a zâmbit ca un prieten și bun slujitor.

Femeia îl privește grav o clipă.

— E timpul?

— E așa cum spune Fratele Wardley. Fii neclintită în credință și vei primi semne.

Ea pleacă ochii spre locul unde stomacul i se rotunjește puțin, pe urmă ridică privirea și schițează un zâmbet. Apoi se ridică în picioare și se duce în odăița din spate, pentru a apărea cu o găleată de fier; traversează toată camera, apoi urcă scările; deschide și cealaltă jumătate a ușii și dispare. Abia atunci el trage mai aproape castronul pe jumătate plin și începe să mănânce ce-a rămas. Nu simte nici un gust; iar gândul îi zboară încă la visul pe care l-a avut. Fiertura e apoasă, e făcută din ovăz apos amestecat cu una sau două feliuțe de slănină sărată și câteva frunze de lobodă, închise la culoare; rămășițele din seara trecută.

Îndată ce a terminat, își trage cartea mai aproape și o deschide; de la sine, cartea se desface la pagina de început, la „Noul Testament“. Este o Biblie veche, din 1619, și transformată, prin folosirea foarte frecventă, într-un tetraevangheliar. Tabla de materii a paginii este în formă de inimă, subliniată gros cu cerneală roșie în lipsa unei rubricații adecvate. Titlurile sunt înconjurate de tăblițe de lemn miniaturale reprezentând

embleme sacre, cum ar fi Mielul Pascal, mâinile Profeților unse cu vin sacru, portretele Apostolilor și, mai aproape, portretele celor patru Evangheliști. Omul privește câteva clipe la gravura Sfântului Ioan, un domn mustăcios, iacobin după toate aparențele, care stă și scrie la o masă, cu o pasăre dodo îmblânzită alături, ba nu, un vultur. Însă John Lee nu zâmbește. Dă pagina la evanghelia sfântului și caută capitolul al cincisprezecelea: „Eu sunt Vița adevărată și Tatăl Meu este lucrătorul".

Se încovoaie puțin ca să citească. Se vede că e o operație greoaie, căci degetul său urmărește anevoie ce citește, iar buzele i se mișcă pe mutește, ca și cum cuvintele n-ar putea fi înțelese dacă nu sunt nu numai absorbite de minte, ci și rostite.

„Rămâneți în Mine și Eu în voi. Precum mlădița nu poate să aducă roadă de la sine, dacă nu rămâne în viță, tot așa nici voi, dacă nu rămâneți în Mine.

Eu sunt Vița, voi sunteți mlădițele. Cel care rămâne în Mine și Eu în el, acesta aduce roadă multă, căci fără Mine nu puteți face nimic. Dacă cineva nu rămâne în Mine, se avântă afară ca mlădița și se usucă; și oamenii le adună și le aruncă în foc și le ard."

Omul ridică privirea pentru o clipă și privește în partea cealaltă a camerei, la lumina din prag; pe urmă jos, la cenușa din vatra de alături. Se reîntoarce la citit.

Între timp, Rebecca se îndreaptă spre latrine cu găleata în mână. Pasul iute și ușor contrazice starea în care se află; și, oricum, nu e justificat de Toad Lane. Deși Revoluția Industrială abia a început, Toad Lane este o precursoare timpurie a unei imagini familiare din multe orașe moderne; odinioară o stradă frumoasă, ajunsă o maghernită mizeră cu case părăginite, care, împreună cu curțile lor, s-au transformat în bârloguri cu chiriași înghesuiți în câte o singură cameră, bârloguri de boli, în același timp. Efectele practice se pot vedea pretutindeni la cei care locuiesc pe această stradă, pe chipurile lor ciupite de vărsat, picioarele rahitice, subnutriție, plăgile de pe gât de la scrofuloză, scorbut... sau cel puțin așa le-ar vedea un ochi modern. Din fericire, pe atunci victimele

nu-și dădeau seama cât de mult erau de compătimit. Așa decurgea viața, iar o schimbare nu era de imaginat; se aplica un principiu mai dârz, al rezistenței. Supraviețuiai cum puteai sau cum trebuia. În ziua aceea, majoritatea celor de pe stradă și din pragurile caselor sunt femei și copii foarte mici, căci bărbații lor și copiii (chiar de cinci sau șase ani) sunt plecați pe la muncile lor. Unele se uită chiorâș la Rebecca, dar o fac din cauza rochiei care-i arată apartenența la sectă; nu la ea însăși sau scopul pe care-l are.

Latrinele se află la capătul străzii, pe un loc comun: un șir de cinci cabine zgomotoase și șubrede, cu spatele spre stradă, având fiecare câte o groapă și mai zgomotoasă, săpată în pământ. Între ele și un șanț, se ridică o movilă de excremente umane, la care Rebecca adaugă conținutul găleții, printr-o aruncare măiestrită. Alături, ca întotdeauna, crește loboda vineție; o altă denumire a ei este bălărie de băligar. Se duce apoi să aștepte răbdătoare lângă latrine, care pentru moment sunt ocupate. Ele servesc o populație de aproape cinci sute de suflete; la fel ca și singura pompă de apă de pe stradă, din apropiere.

O bătrână îmbrăcată ca și Rebecca, cu o bonetă la fel de simplă și strâmtă, i se alătură la coadă. Rebecca îi zâmbește prima, în semn de recunoaștere, apoi rostește ceea ce, în împrejurările date, pare fie o nevoie sociologică profundă, fie ceva mult prea evident ca să mai fie nevoie să fie spus.

— Mai multă iubire, soră.

Tot ce se rostește în chip de răspuns sunt aceleași patru cuvinte. Este limpede că nu sunt surori, căci cele două femei nu-și mai adresează alte cuvinte și stau destul de departe una de cealaltă. Se pare că nu este decât un salut obișnuit între vecinii de aceeași credință, la fel de banal ca și bună dimineața. Cu toate acestea nu este o formulă a quakerilor; omul lui Henry Ayscough (care tocmai se găsește acolo, așteptând lângă locuința din beci, cu Jones lângă el) i-a transmis o informație greșită în această privință.

După cincisprezece minute, când John, care își pusese o pălărie simplă și o haină neagră veche, iese împreună cu Rebecca Lee din beci și se îndreaptă spre cei doi, aceștia nu

se prefac că se întorc cu spatele și stau de vorbă, ci rămân în așteptarea lor. Funcționarul înalt arborează un zâmbet fugar și sardonic, părând obișnuit cu un asemenea rol; Jones pare stânjenit. Ajungând la câțiva pași depărtare, Rebecca se oprește, cu toate că soțul ei înaintează. Nu-l slăbește din ochi pe Jones, care-și scoate jenat pălăria și privește sfios la șanțul dintre ei.

— N-am avut încotro. Așa ne-a fost învoiala.

Ea nu-l slăbește din ochi, ca și cum ar privi un străin; cu toate astea nu e mânioasă, ci parcă acum îl vede pe de-a-ntregul. Pe urmă, femeia își coboară privirile și rostește aceeași propoziție pe care a rostit-o la latrine:

— Mai multă iubire, frate.

Femeia grăbește pasul ca să-l ajungă din urmă pe John Lee, care s-a oprit și îi măsoară pe cei doi bărbați ca și cum dragostea este ultimul lucru pe care îl simte pentru ei. Rebecca însă îi atinge brațul și pornesc. Cei doi așteaptă o clipă, pe urmă se întorc și-i urmează, ca o pereche de vulpi care au pus ochii pe mielul neajutorat.

Audierea și mărturia
Rebeccăi Lee
pe care o atest sub prestare de jurământ,
azi, patru octombrie,
în al zecelea an de domnie
a suveranului nostru, lord George
al doilea, prin mila lui Dumnezeu,
Rege al Marii Britanii
și al Angliei & c.

MĂ NUMESC Rebecca Lee, născută Hocknell, fiica cea mare a lui Amos și Martha Hocknell, în orașul Bristol, la cinci ianuarie în anul 1712. Sunt căsătorită cu John Lee, fierar, din Toad Lane, Manchester. Am fost prostituată de rând la Londra, până în mai, anul acesta, și eram cunoscută sub numele de Fanny. Sunt grea în șase luni.

Î. Știi de ce te afli în fața mea?
R. Da.
Î. Că te voi întreba despre dispariția unui domn de vază în mai, anul trecut?
R. Da.
Î. Atunci mai întâi următoarele. Din data de întâi mai ai mai avut vești sau ai ținut legătura în vreun fel cu Excelența Sa?
R. Nu.
Î. Știi cumva că a murit sau e foarte posibil să fi murit într-o împrejurare sau alta?
R. Nu.
Î. Și ceea ce te-am întrebat despre Excelența Sa este valabil și pentru servitorul lui, Dick? Nici despre soarta lui nu cunoști nimic?
R. Nu.
Î. Te afli sub prestare de jurământ.
R. Știu.
Î. Ei, află, cumătră Lee, proaspăt devenită virtuoasă, că voi dibui eu ce ești până să ajungem la ce-ai fost. Și-ai să vorbești clar și răspicat. N-o să te scape nici pântecele umflat, cu toată parada ta de religie. Ți-e clar?
R. Hristos îmi va fi martor.
Î. Prea bine. Și-ți atrag atenția să nu uiți că am în față mărturia lui Jones despre tine. Și pe cea a fostei tale

stăpâne și multe altele pe deasupra. Acum, spune, când ai ajuns aici de la Bristol în luna mai?

R. În ziua de doisprezece.

Î. Și ți-ai găsit părinții?

R. Da.

Î. Care ți-au iertat păcatele?

R. Dumnezeu fie lăudat.

Î. Le-ai povestit ce-ai devenit de când te-au văzut ultima oară?

R. Da.

Î. Și nu te-au alungat?

R. Nu.

Î. Cum adică nu – doar sunt drastici în privința religiei?

R. Foarte drastici, așa că m-au iertat.

Î. Eu cred că nu, femeie.

R. Nu-i alungă pe cei care se căiesc cu adevărat.

Î. Nu te-au afurisit mai înainte și te-au alungat?

R. Pentru că am fost nesocotită și nu m-am căit cu adevărat. Și acum, după ceea ce am devenit, știu că au avut dreptate.

Î. Zici că le-ai spus tot. Adică ceea ce s-a întâmplat în Devonshire imediat înainte de a ajunge aici?

R. Nu, asta nu le-am spus.

Î. De ce nu?

R. Pentru că acolo n-am păcătuit și nici nu voiam să-i mai supăr și cu asta.

Î. Ești martorul principal și părtașă la fărădelegi păgâne și nu voiai să-i superi? De ce nu răspunzi?

R. Pentru că eu socotesc că nu au fost fărădelegi.

Î. Iar eu socotesc că așa au fost și că ai ajutat și ai instigat la făptuirea lor.

R. Tăgăduiesc.

Î. Nu poți tăgădui ceea ce este demonstrat.

R. Ba pot, dacă sunt învinuită pe nedrept. Există un judecător mai mare decât dumneata. Oare cântarul lui Iisus este atât de slab încât nu poate cumpăni adevărata căință dintr-un suflet? El nu-i atât de slab și curând lumea va afla acest lucru.

Î. Ajunge. Ia seama cum vorbești. Fără „dumneata" și „dumitale".
R. Așa vorbim noi. Și eu trebuie să vorbesc la fel.
Î. Două parale nu dau pe ce trebuie să faci tu.
R. Nu înseamnă lipsă de respect. Suntem toți frați și surori întru Hristos.
Î. Ajunge!
R. E adevărat. Suntem cu toții egali, chiar dacă nu în această lume. Să nu mă învinovățești că-mi apăr dreptul și cuvântul Domnului.
Î. Dreptul tău și cuvântul Domnului. Poate vrei să te urc în amvon?
R. Sunt unul și același lucru. Cine îmi ia dreptul meu fură de la Hristos.
Î. N-ai dreptul să fii furată, ești o târfă vestită. Iar eu nu sunt prostul care să creadă în noua ta sfiiciune. Încă îți mai citesc în priviri neobrăzarea de dezmățată.
R. Nu mai sunt târfă. Și dumneata știi acest lucru, te-ai interesat. Hristos este acum și stăpânul, și stăpâna mea. Singura mândrie pe care o am este să-i fiu slujitoare.
Î. Crezi că poți să-ți cumperi atât de ușor iertarea păcatelor? Ehe, ar trebui să fii la Roma!
R. Nu-mi cunoști religia. Dacă nu m-aș căi cu fiecare răsuflare, până la ultima, ar însemna că sunt încă păcătoasă.
Î. Știu că am să pun să te biciuiască dacă mai faci pe cucernica în fața mea.
R. N-am venit aici să jignesc pe nimeni.
Î. Atunci termină cu obrăznicia.
R. Când eram târfă, cei care se purtau cu noi mai urât decât cu caii și câinii lor erau serviți la fel; iar cei care erau mai de treabă plecau mai mulțumiți.
Î. Ce-ar trebui, să-ți fac temenele și plecăciuni, ai? Să-ți spun „doamnă" și să te conduc la trăsură?
R. N-ai decât să te înfurii și să te încrunți, însă cred că nu-ți stă în fire, ci numai în felul de a te purta.
Î. Ei, nu mai spune!
R. Da. Și, te rog, nu te mânia. Am întâlnit avocați mai mari ca dumneata și judecători așijderea; și știu că inimile lor

nu sunt de piatră. Și nici n-ar tuna și fulgera împotriva mea pentru că am lăsat deoparte ticăloșia, ca și cum mai bine mă făceam târfă la loc.

Î. Tare mă îndoiesc că s-ar mai fi întors în patul tău dacă le-ai fi predicat astfel.

R. Atunci păcat că n-am făcut-o.

Î. Măi, măi, văd că te-ai umplut de tot veninul lui taică-tău.

R. Și al mamei. Și ea sălăşluieşte întru Hristos.

Î. Și nu dă doi bani pe vechile ranguri și respectul firesc, așa-i?

R. Nu. Doar dacă rangul și respectul ne împiedică libertatea de conştiinţă.

Î. Asta nu-ţi dă libertatea să fii obraznică în răspunsuri.

R. Atunci nu mă mai hărţui pentru credinţa mea.

Î. Pierdem timpul. Vreau să ştiu despre căsătorie. Când a avut loc?

R. În a doua zi de august.

Î. Omul face parte din comunitatea voastră?

R. Nu mai suntem quakeri. Este Profet.

Î. Ce fel de profet?

R. Profet Francez, descendent din cei care au venit acum cincizeci de ani din Franța și pe care unii îi numeau Cămășile Albe.

Î. *Camisards*?[1] Nu le-a trecut moda?

R. Suntem patruzeci sau mai mulți aici, care credem că în curând va sosi Hristos, așa cum au profețit ei.

Î. Vrei să spui că bărbatu-tău are sânge francez?

R. Nu, e englez.

Î. Și părinții tăi au devenit profeți?

R. Da, și unchiul meu John Hocknell, care este prieten cu Fratele James Wardley, dascălul și mai-marele nostru.

Î. Nu v-ajungea quakerismul?

R. Nu, de când știu că va sosi Hristos. Însă nu vreau să-i vorbesc de rău pe Frați. Sunt oameni de treabă.

Î. Soțul tău a aflat de dezonoarea ta din trecut?

---

1. Insurgenți protestanți francezi din Languedoc și regiunea Cevenilor, după revocarea Edictului din Nantes.

R. A aflat.
Î. Că purta coarne când te-a dus la altar, având în vedere borţoşenia?
R. Purta bunătate creştinească, nu coarne.
Î. Halal sfânt şi profet! Pe scurt, te-a luat din milă?
R. Şi dragoste sfântă. Căci Domnul nostru Iisus spunea: Nici eu nu te învinuiesc.
Î. Oare nu tu i-ai spus lui Jones că nu vrei să auzi de măritiş?
R. Atunci nu ştiam că rămăsesem grea.
Î. Aşadar te-ai măritat de dragul bastardului?
R. De dragul sufletului lui sau, dacă va fi fată, al ei. Şi al meu.
Î. Şi măritişul ăsta e de formă, fără un conubiu adevărat?
R. Nu ştiu ce înseamnă asta.
Î. Dacă bărbatul tău are parte de drepturile sale trupeşti.
R. E mulţumit cu ce are.
Î. Ăsta nu e un răspuns. Mie să-mi spui da sau nu. De ce nu zici nimic?
R. Nu mă lasă conştiinţa.
Î. Trebuie să ştiu.
R. Nu de la mine. Nici de la soţul meu, care aşteaptă jos în stradă şi-l poţi chema.
Î. Asta-i o sfidare şi mai mare. Trebuie să răspunzi.
R. Poţi să mă întrebi orice despre Excelenţa Sa şi-ţi voi răspunde. Însă despre asta, nu.
Î. Atunci eşti vinovată de următoarele: sărmanul măscărici te apără şi tu totuşi îi refuzi dezmierdările?
R. Dumneata poţi să crezi ce vrei. Oare unde este mai mare ruşinea? În tăcerea mea sau în iscodirile dumitale în treburi care nu te privesc? Poţi s-o cercetezi pe cea care am fost, este o biciuire a josniciei la care am ajuns şi o merit. Ceea ce sunt de atunci nu te priveşte nici pe dumneata, nici pe oricine altcineva.
Î. Cine e tatăl bastardului?
R. Slujitorul Excelenţei Sale.
Î. Eşti sigură?
R. N-am fost folosită de altcineva în acea lună.

Î. Cum adică, ești târfă și nu te-ai culcat cu un altul?
R. Mi-a venit ciclul, pe urmă am plecat de la bordel înainte de a fi folosită; în afară de el.
Î. Dar Excelența Sa n-a avut plăcerea să te aibă?
R. Nu.
Î. Nu, cum adică nu? Nu dumnealui te-a tocmit?
R. Nu pentru asta.
Î. Nu te-a posedat chiar Diavolul însuși în peștera aceea din Devonshire? De ce nu-mi răspunzi? Jones zice că așa a fost și că tu i-ai povestit.
R. I-am povestit ce-ar fi putut să creadă.
Î. Și de fapt nu ce s-a petrecut acolo?
R. Nu.
Î. L-ai mințit?
R. Da. Când a fost vorba de asta.
Î. De ce?
R. Pentru că n-am mai vrut să se amestece. Pentru că am vrut să fiu ceea ce sunt acum, o fiică ascultătoare și o bună creștină. Și mai ales cea din urmă.
Î. Nu te-ai gândit la familia Excelenței Sale, care este disperată că nu-l vor mai vedea niciodată?
R. Mi-e milă de durerea și neștiința lor.
Î. Și nu tu ești cauza?
R. Dumnezeu este cauza.
Î. Și el îi iartă pe cei care-și neglijează în mod rușinos îndatorirea creștinească? Răspunde.
R. Răspund, îi iartă pe cei care rostesc un adevăr pe care nu-l crede nimeni.
Î. Cum adică nu-l crede nimeni?
R. Pentru că mă aflu aici să-l spun. Se va vedea dacă dumneata însuți ai să-i dai crezare.
Î. O să vedem, femeie, o să vedem, și să te ajute Cel de Sus dacă n-o să cred. Și așa va fi, dacă nu-mi dai decât asemenea răspunsuri meșteșugit ocolite. Acum, e adevărat că nu știi nimic din ce s-a întâmplat cu tatăl creaturii din pântecele tale – cel numit Dick?
R. E adevărat.
Î. Răspunzi sub jurământ?

R. Da.
Î. Ei, atunci află de la mine. E mort.
R. Mort?
Î. A fost găsit spânzurat de propria-i mână, la mai puţin de trei mile de locul unde l-ai văzut ultima oară.
R. N-am ştiut.
Î. Şi altceva nu mai ai de spus?
R. Mă rog la Domnul nostru Iisus să-i ierte păcatele.
Î. Scuteşte-mă de rugăciunile tale. Zici că n-ai ştiut?
R. Când l-am văzut ultima oară era în viaţă.
Î. Jones nu ţi-a scris nici o scrisoare de când ai plecat la Bideford? Şi nici n-a venit acolo?
R. Nu.
Î. Şi nimeni din fostul tău anturaj?
R. Nimeni în afară de Claiborne.
Î. Cum adică, Claiborne? A jurat că nu ştie unde eşti.
R. Atunci înseamnă că a minţit. L-a trimis pe unul, Arkles Skinner, care era socotit lacheul ei, dar e de fapt bătăuşul ei.
Î. Scrie Hercule. Când a venit aici?
R. Spre sfârşitul lui iunie.
Î. Şi a procedat aşa cum spui? A folosit forţa ca să te aducă înapoi?
R. Da, dar am strigat şi soţul meu, John, a venit în grabă şi l-a pus la pământ. L-am rugat pe Fratele Wardley, care cunoaşte literele, să-i scrie stăpânei lui Skinner cum am spus tuturor tot ce ştiu şi dacă mi se face vreun rău, atunci ei îi va fi şi mai rău.
Î. Şi de atunci te-a lăsat în pace?
R. Da.
Î. Mă rog, s-ar putea să fiu de acord cu pumnii bărbatului tău, dar nu şi cu alegerea nevestei. Unde lucrează el acum?
R. Când poate, împreună cu unchiul meu, ca şi tata. Fac grătare pentru vetre şi le instalează, iar poliţele de deasupra le face tata, care e dulgher. Lucrează atât de frumos, că mulţumeşte pe oricine. Însă nu-i prea angajează lumea din cauza religiei.

Î. Aşadar, eşti săracă?
R. Avem îndeajuns. Cei dintre noi care au dau celor care n-au. De bunurile lumii trebuie să se bucure toţi cei care cred, aşa spunem noi; şi facem.
Î. Acum, cumătră Lee, vreau să aud ce rol ai jucat în aprilie şi să nu laşi deoparte nici un amănunt. Când a venit Excelenţa Sa prima oară la tine, la Claiborne?
R. Aproape de începutul acelei luni, nu mai ştiu bine ziua.
Î. Şi până atunci nu-l mai văzuseşi – indiferent unde?
R. Nu. Mi l-a prezentat lordul B.
Î. Ştiai cine e?
R. Atunci nu. Însă curând după aceea am aflat.
Î. Cum?
R. M-a întrebat Claiborne de el. Şi după ce i-am spus, mi-a explicat ea cine era cu adevărat.
Î. Şi altceva?
R. Că era bun de jumuleală şi să-l ţin lângă mine.
Î. Dar Excelenţa Sa cum s-a purtat? Îi plăcea zbenguiala în patul tău?
R. N-a fost nici una.
Î. Cum adică nici una?
R. Abia ne-am retras la mine în cameră şi l-am înconjurat cu braţele, că m-a dat la o parte; mi-a spus că totul e în zadar. Că a venit cu mine numai ca să nu se facă de râs faţă de lordul B. Pe urmă că o să mă plătească bine dacă tac.
Î. Cum, adică n-a încercat meşteşugurile şi tertipurile pentru care erai atât de vestită?
R. Nu.
Î. Şi n-ai fost mirată?
R. Nu e un caz neobişnuit.
Î. Oare?
R. Cu toate că puţini recunosc atât de repede şi fără să facă vreo încercare. Iar cei mai mulţi îţi cumpără tăcerea dacă pot, la fel cum te cumpără şi să-i lauzi.
Î. Ce anume, intrigile lor amoroase?
R. Aşa era obiceiul când plecau de la noi. Iar noi am întreţinut acest obicei, pentru pungile noastre. Deşi între noi aveam

o vorbă: Cine se laudă cel mai mult face cel mai puțin. Și cred că lucrul ăsta e valabil peste tot.

Î. N-am nevoie de înțelepciunea ta de bordel.

R. E mai mult adevăr decât înțelepciune.

Î. Ajunge. Deci, n-a vrut sau n-a putut. Ce s-a mai întâmplat după aceea?

R. Excelența Sa a fost politicos și a stat de vorbă cu mine, spunându-mi că lordul B. mă vorbise de bine. Și m-a întrebat de viața mea ticăloasă, dusă în păcat și dacă îmi place ceea ce fac.

Î. Vorbea cu jenă sau era în largul lui?

R. Neobișnuit. L-am poftit să se întindă lângă mine; n-a vrut nici măcar să stea jos. Până la urmă însă s-a așezat pe marginea patului, la capăt, și mi-a povestit ceva despre el. Că nu se culcase niciodată cu vreo femeie, că suferea groaznic din acest motiv și că trebuia să se ascundă de familie și de prieteni, că se simțea vinovat pentru că fusese nevoit să refuze propuneri avantajoase de căsătorie, fiind fiul cel mic și fără perspective grozave. Mi s-a părut mai necăjit decât arăta. Vorbea cu capul întors, ca și cum îi era rușine că nu avea pe altcineva căruia să-i mărturisească aceste lucruri, decât pe una ca mine.

Î. Și tu ce-ai spus?

R. Mi-am dat toată silința să-l alin, i-am spus că e tânăr și că am cunoscut și pe alții în această situație, care acum și-au recăpătat vigoarea. Și că ar trebui să încerce. Însă n-a fost chip să-l conving. Și pe urmă, dintr-odată, s-a ridicat și s-a îndepărtat de pat, iar când m-am dus să-l aduc înapoi, mi-a spus: Lasă-mă, ajunge, ca și cum se mâniase, iar eu devenisem nesuferită; și tot dintr-odată a început să-și ceară scuze, spunând că eu n-am nici o vină, am făcut tot ce mi-a stat în putință, că era mai rău ca marmura dacă nu se înmuia la sărutările mele și lucruri de felul ăsta. Că dacă voi avea răbdare cu el, ar dori să mai facă o încercare cu o altă ocazie, peste două zile, pentru că se părea că-și pusese nădejdi prea mari de prima dată și nu mă știa nici pe mine și nici locul; acum însă se liniștise, era conștient de farmecele mele, numai că încă nu putea să arate. Atât.

Î. Ați stabilit o altă întrevedere?
R. Da.
Î. Și ți-a dat bani?
R. Când a plecat, mi-a aruncat câteva guinee pe pat.
Î. Acum poftesc să cunosc următoarele: faptul că s-a interesat de tine și ți-a făcut complimente este un obicei neobișnuit în asemenea întâlniri dezmățate?
R. Nu.
Î. Nu e mai obișnuit ca domnii să vină, să-și facă poftele și apoi să plece?
R. Erau și din aceştia; totuși erau mai mulți care apreciau plăcerea companiei noastre. I-am auzit pe mulți spunând: La Claiborne poți să duci cele mai bune conversații din Londra. Nu ne angaja dacă nu ne descurcam la fel de bine și în pat, și în afara lui.
Î. Ai cunoscut şi pe alţii care s-au încrezut în tine și ți s-au deschis în felul ăsta?
R. În maniere diferite. Nouă ne pot spune ce nu îndrăznesc să le spună nevestelor, Dumnezeu să-i ierte.
Î. Prea bine. A venit din nou?
R. A venit.
Î. Și ce s-a întâmplat?
R. La fel ca înainte, nu m-a vrut. De data asta însă mi-a spus că ar vrea să privească cum servitorul îmi face ceea ce nu poate el, deși știa că e greu și se temea că aş putea să refuz o asemenea dorință nefirească. Cu toate acestea mă va plăti cu dragă inimă din belşug.
Î. Nu ți-a propus asta la prima întâlnire?
R. Nu. Sunt sigură. A doua oară, m-a dus la fereastră ca să privesc în stradă și să-l văd pe Dick; stătea vizavi și aştepta.
Î. Și tu ce-ai spus?
R. La început că nu vreau, că m-a tocmit pentru el, nu pentru servitorul lui; și cumătra Claiborne era foarte severă în privința folosirii noastre, și că nu va accepta niciodată așa ceva. La care a părut foarte abătut și dezamăgit. Am început să discutăm și mi-a spus că-l sfătuise un doctor învățat, și lucruri de felul ăsta, pe care am fost sigură că

mi le spunea ca scuze pentru ce-mi ceruse. Cu toate astea nu mă îndoiam că era cumva nefericit, îmi era milă şi aş fi vrut să se întindă lângă mine în pat; însă a refuzat şi mereu încerca să mă convingă, povestindu-mi de Dick, cum erau ca doi gemeni, că erau chiar născuţi în aceeaşi zi, cu toate deosebirile de înfăţişare şi de rang.

Î. Și asta nu ți s-a părut ciudat?

R. Ba da, totuşi l-am crezut mai mult atunci decât când îmi spusese despre doctori. Și am să spun că de fapt nu era nimic ciudat după cele ce am aflat mai târziu; adică erau doi bărbaţi deosebiţi total în majoritatea lucrurilor, ca oricare din această lume, însă formau un singur suflet. Ce-i lipsea unuia, avea celălalt, aşa cum ar fi bărbatul cu femeia, cu toate că amândoi erau bărbaţi. Ca doi fraţi gemeni, deşi nu erau.

Î. Am să te mai întreb eu despre asta, la timpul cuvenit. Pe scurt, te-a convins până la urmă?

R. Nu atunci, altă dată, pentru că a mai venit. Acum am să-ți spun ce nu i-am spus lui Jones. Mă crezi sau nu, nu-mi pasă, ăsta este adevărul. Poţi să mă iei drept o târfă vestită, nu tăgăduiesc. Aşa a fost, să mă ierte Domnul nostru Iisus; am fost o mare păcătoasă, cu sufletul tare ca piatra. Cu toate că nu era mort, nu era mort de tot, căci conştiinţa mi-a spus că păcătuiam şi că nu voi fi iertată. Cele mai multe dintre surorile mele de bordel erau oarbe, nu știau ce făceau; însă eu nu eram ca ele, ştiam că sunt pe poteca diavolului și n-aveam nici o scuză decât că mă încăpăţânam să păcătuiesc. Există o situaţie mai rea decât a celor care păcătuiesc pentru propria lor plăcere egoistă, este a celor care păcătuiesc în ura contra păcatului. Nu pentru că am vrea, ci pentru că întru câtva trebuie, aşa cum sclavul trebuie să îndeplinească dorința stăpânului, cu toate că îl urăşte şi pe el, şi dorinţa lui. Îţi spun acest lucru pentru că eu însămi mă aflam într-o asemenea capcană când a venit prima oară Excelenţa Sa. Păcătuiam și mai neruşinat pentru că în fundul inimii nu mai voiam să păcătuiesc. Cu cât îmi doream să fiu mai cuviincioasă, cu atât eram mai neruşinată. Și te rog să-ți amintești că în

această lume, noi, femeile, suntem crescute să îndeplinim dorințele bărbaților. Știu că bărbații zic că Eva i-a atras în păcat. Însă Adam e cel care le ține acolo.

Î. Și tot Adam le ține pe majoritatea neprihănite. Termină cu flecăreala!

R. Mă bucură că nu vrei să mi te uiți în ochi, e un semn că dumneata știi că spun adevărul. Începuse să mi se întărească din ce în ce mai mult convingerea că trebuie să-mi schimb viața și-mi dădeam seama că Excelența Sa era cheia de la poarta închisorii. Când a venit cu planul să mă ducă în ținuturile de vest, unde m-am născut, am simțit cum mi se răscolește inima, cum se umple de o nouă lumină și speranță, și am știut că mi se oferea șansa să fug de unde eram.

Î. Vrei să spui că, orice s-ar fi întâmplat, nu te mai întorceai la Claiborne?

R. Da.

Î. Și voiai să-ți îndrepți purtarea?

R. Am să-ți spun ceva despre care aș prefera să nu vorbesc. Spre rușinea mea îngrozitoare, ca să fac pe placul celor ticăloși, obișnuiam să joc pe slujnica plină de virtute, ca ei să aibă o plăcere mai mare când mă cucereau. Și pentru asta mi s-a dat Cartea Sfântă ca să mă pot preface mai bine; și ca acești bărbați pe care-i slujeam să poată arăta că nu credeau în Dumnezeu, și-i luau Cuvântul în derâdere. Căci la sfârșit țineam Biblia drept pavăză ca și cum voiam să-i împiedic; iar ei trebuiau să se chinuie s-o dea la o parte ca să-și impună voința. Fărâma de conștiință care izbucnise în mine știa că făceam un lucru îngrozitor, cu toate că nu puteam să nu mă supun lui Claiborne, la a cărei poruncă procedam astfel. Cu toate astea, la vremea aceea, când eram singură, am început să deprind învățăturile Cărții pe care am folosit-o atât de josnic.

Î. Ce vrei să spui cu asta?

R. Am învățat să citesc; din ce în ce mai ușor, pentru că unele părți le știam pe dinafară, cele pe care le auzisem citite sau rostite. Dumnezeu să mă ierte, de ani de zile nu le mai ascultasem. Iar mila Domnului nostru Iisus a fost

și mai mare atunci, căci pe măsură ce citeam, cu atât mă luminam: vedeam ce păcat cumplit era ceea ce făceam și că prin faptele mele Îl crucificam din nou. Cu toate astea nu puteam să-mi iau inima în dinți și să fac ceea ce, în dezmățul tot mai mare în care mă scăldam, am ajuns să înțeleg că trebuie. Eram prea legată de lucrurile lumești; și mereu amânam pe a doua zi. Dumneata trebuie să afli că toate astea mă apăsau tot mai tare, ca un buboi sau rană pe conștiință, care, dacă nu erau operate, însemnau moarte.

Î. Excelenței Sale i-ai vorbit despre acest mare buboi de pe coapsele tale mereu în așteptare?

R. Nu.

Î. Foarte bine. Lasă baltă acum sufletul tău gingaș. Cum a pretextat Excelența Sa călătoria?

R. La început ce-mi propusese deja, și anume Dick, și că ar fi mai confortabil dacă n-aș fi la bordel. Pe urmă, că dorea să încerce niște ape care se bănuia că erau bune în situația dumnealui, și astfel să încerce două leacuri dintr-odată.

Î. A spus cum se numeau acele ape?

R. Nu. Pe urmă mi-a destăinuit că familia și tatăl dumnealui erau foarte supărați că refuzase să se căsătorească și-l spionau, iar dumnealui se temea grozav că vom fi urmăriți dacă în timpul călătoriei nu vom adopta o anume deghizare. Zicea că se gândise la asta și aflase răspunsul.

Î. Adică?

R. Un plan de falsă răpire, în care eu să joc rolul servitoarei doamnei aduse să slujească acestui scop fals.

Î. Lui Claiborne nu i s-a spus planul?

R. Nu, ei i s-a spus că Excelența Sa avea o petrecere de plăceri în Oxfordshire și mă va lua cu dumnealui. Toți cei care participau veneau însoțiți.

Î. Și pentru asta a plătit-o regește, nu? Iar ție ți-a promis mai mult?

R. Mi-a promis că nu voi regreta dacă voi juca acest rol, adică am înțeles că n-o să-mi pară rău. Mi-e martor Cel de Sus că nu mi-a părut, însă la vremea aceea credeam că se referă la plată.

Î. Ai crezut că vorbea de bani?
R. Da.
Î. Și de fapt despre ce vorbea?
R. Despre ceea ce sunt acum.
Î. Ar trebui să înțeleg că ceea ce ești azi o datorezi Excelenței Sale?
R. Am să povestesc.
Î. Prea bine. Mai întâi să ne lămurim – n-a făcut nici o promisiune de răsplată fixă pentru osteneala dată?
R. Nu.
Î. Și n-ai insistat să facă?
R. Nu, căci speram să scap prin el, ceea ce era mai mult decât o răsplată, și nu-mi trebuia plata păcatului.
Î. Oare n-ai bănuit că la mijloc e o mare șiretenie?
R. Dacă m-aș fi gândit mai bine, poate mi-aș fi dat seama. Dar la vremea aceea totul mi se părea în folosul meu. Chiar dacă mai târziu trebuia să fac ceea ce mi se poruncea și s-ar fi purtat urât cu mine, mă gândeam : ăsta e prețul pe care trebuie să-l plătesc, să-mi schimb situația, să-mi curăț sufletul spurcat.
Î. Ai avut vreo bănuială înainte să vii la Amesbury că Excelența Sa te-a amăgit cu privire la scopul adevărat al acestei călătorii?
R. Nu, nici una.
Î. A insistat să te hotărăști pentru această călătorie? În tot ce a făcut, a cerut cu insistență sau te-a forțat?
R. A insistat, însă nu exagerat. I-am spus că se apropia vremea ciclului. A acceptat să aștepte până trece și așa a făcut.
Î. Vrei să spui că data călătoriei n-a depins decât de perioada ciclului tău?
R. Da.
Î. Nu fusese stabilit să fii de Întâi Mai la Devon?
R. Din câte știu eu, nu.
Î. Acum, ia aminte la următoarele, femeie. Nu se întâmplă de multe ori cu unele ca tine, care sunt cotate de partea dezmățată a orașului drept foarte pricepute în meserie, să spere că într-o zi vor abandona prostituția și vor deveni

întreținutele unui domn de rang, care le poate angaja doar pentru folosul personal?

R. Mi s-a propus. Nu mi-a trebuit.

Î. De ce?

R. Pe astfel de femei le socotim gărzi patriotice, noi suntem soldați instruiți. N-am putea să dezertăm vreodată, Claiborne n-ar îngădui-o în veci.

Î. Dar dintre cei care ți-au propus, n-a fost nici unul suficient de important ca să te protejeze?

R. Dumneata se vede că n-ai fost niciodată în acea lume a Antihristului. Claiborne zicea că ne va găsi și în iad, dacă vom fugi, și așa ar face, diavolița.

Î. Dar pe tine te-a lăsat să pleci cu Excelența Sa?

R. Aurul înmoaie fierul.

Î. I-a oferit mai mult decât putea să refuze?

R. Nu cred că mai mult decât mi-a spus.

Î. Și asta cât a însemnat?

R. Două sute de guinee.

Î. Ai pomenit cuiva din bordel, lui Claiborne sau vreunei alte târfe, despre defectul Excelenței Sale?

R. Nu, nici un cuvânt.

Î. Și unde ai fost dusă când ai plecat prima oară din bordel?

R. La St Giles i' the Fields, pe Monmouth Street, ca să-mi cumpăr haine de mâna a doua, potrivite unei slujnice de țară. Așa am făcut.

Î. Te-a dus Excelența Sa?

R. Nu, Dick, servitorul lui, într-o trăsură închisă, așa cum fusese aranjat dinainte. Nu avea blazon, era o trăsură închiriată. Pe urmă am ieșit din oraș și ne-am îndreptat spre Chiswick, unde aștepta Excelența Sa, într-o casă de țară.

Î. Pe la ce oră a fost asta?

R. Mult după prânz. Am ajuns după ora șase.

Î. Ce părere ți-ai format despre Dick, când l-ai cunoscut?

R. Nici una. Nu stătea cu mine, ci cu vizitiul.

Î. La Chiswick cum ai fost primită?

R. Excelența Sa părea mulțumit că am venit. S-a pregătit cina.

Î. Mai era şi altcineva acolo?
R. O bătrână care ne-a servit. Nu vorbea şi cred că a plecat după ce ne-a servit. N-am mai văzut-o dimineaţa când am pornit la drum.
Î. Şi în seara aceea ce s-a mai întâmplat?
R. Ceea ce ne înţelesesem, cu Dick.
Î. Excelenţa Sa a fost de faţă?
R. Da.
Î. La tot?
R. Da.
Î. Unde s-a petrecut?
R. Într-o cameră la etaj.
Î. A avut efectul scontat?
R. Nu ştiu.
Î. N-a vorbit?
R. Nu. Nici un cuvânt. Şi a plecat imediat ce s-a terminat.
Î. N-a fost stârnit?
R. Am spus. Nu ştiu.
Î. N-ai observat nimic?
R. Nu.
Î. Până atunci mai săvârşiseşi un astfel de act, cu spectatori?
R. Din când în când, iertat să-mi fie.
Î. Cum anume?
R. Asta nu te priveşte pe dumneata.
Î. Insist. Excelenţa Sa n-a dat dovadă în acea ocazie de dezmăţ?
R. Nu.
Î. Prea bine. Dar Dick?
R. Ce-i cu Dick?
Î. Hei, cumătră Lee. Că doar nu eşti atât de neştiutoare. Şi-a jucat bine rolul? De ce nu răspunzi?
R. Şi-a jucat rolul.
Î. Destul de bine?
R. Nu cred că se mai culcase până atunci cu vreo femeie.
Î. Dar Excelenţa Sa nu s-a plâns mai târziu că n-ai reuşit să-l înfrânezi?
R. Ba da.
Î. Şi ce i-ai răspuns?

R. Că era cu totul neştiutor. Abia începea, că şi termina, dacă vrei să mai auzi o vorbă de la bordel.
Î. Cu toate astea, mai târziu te-ai culcat cu el de plăcere, aşa-i?
R. Mi-a fost milă de el.
Î. Cei care au fost cu tine spun mai multe.
R. Pot să spună ce vor. Nu mi-e ruşine că am fost bună cu el, care suferea atât, fiind văduvit de lucruri normale. După păcatele mele încă eram o târfă.
Î. Ştia ce eşti?
R. Nu s-a purtat cu mine astfel.
Î. Dar cum?
R. Păi, nu aşa cum faci cu un trup cumpărat pentru pofte, cum eram obişnuită să simt, ci mai mult ca şi cu cineva pe care-l iubea, iubita lui.
Î. Cum ţi-ai dat seama de asta, dacă nici nu putea să vorbească şi nici n-auzea?
R. Există mai multe moduri de a vorbi decât cu cuvintele. Nu suporta să mă vadă că stau de vorbă cu Jones, mă pândea cu o privire care nu amăgeşte pe nici o femeie, făcea tot ce-i stătea în putinţă să mă slujească.
Î. Şi te-a slujit şi în prezenţa Excelenţei Sale, aşa-i? N-ai observat atunci nici o indignare? Oare iubitele adevărate nu au groază de o asemenea valoare josnică pusă pe actul iubirii?
R. Am spus că nu semăna cu ceilalţi bărbaţi, cunoştea atât de puţine despre această lume de parcă ar fi trăit pe Lună şi trebuia să-l aibă pe Excelenţa Sa drept călăuză în tot ce întreprindea aici, pe pământ. Dacă îi poruncea Excelenţa Sa, el trebuia să asculte. Am spus că exista o asemenea apropiere între ei doi, încât nu mai aveau nevoie de cuvinte, erau ca o singură fiinţă, cu toate că erau două trupuri. Aproape că sunt încredinţată că Excelenţa Sa s-a bucurat de mine, chiar fără să mă atingă, prin bucuria lui Dick.
Î. Să-mi spui dacă în dimineaţa când aţi pornit din Chiswick ai fost prevenită că vei avea şi alţi însoţitori pe drum?
R. Excelenţa Sa îmi spusese cu o seară înainte că îi vom întâlni şi vor merge cu noi domnul Brown şi servitorul

dumnealui. Mi-a spus și că se va da drept negustor din City, cu toate că de fapt era doctorul despre care îmi povestise; totuși eu trebuia să mă prefac că nu știam nimic și că îl luam drept ceea ce se dădea. Asta am și făcut, deși din întâmplare îl mai văzusem și înainte cu două luni, la un teatru, și chiar dacă nu-mi mai aduceam aminte numele, persoana și glasul mi-erau bine cunoscute. Iar în ziua aceea, când călăream, Jones s-a apropiat de mine și mi-am dat seama din niște aluzii grosolane că și el bănuia că nu sunt ceea ce păream, și mi-era foarte teamă. Iar cu prima ocazie, i-am spus Excelenței Sale că mi-e frică să nu fi fost recunoscută.

Î. Și ce-a răspuns?

R. Că trebuia să-mi țin gura și să mă prefac că nu-mi pasă.

Î. Părea descumpănit, alarmat sau mai știu și eu cum?

R. Nu, nici un pic. Și zicea că nici unul dintre noi nu era ceea ce părea. Și că trebuia să-i spun imediat dacă Jones mă plictisea din nou.

Î. Nu i-ai spus și că știai și cine era de fapt domnul Brown?

R. Nu, pentru că trebuie să mărturisesc că fiecare pas cu care mă îndepărtam de Londra îmi ușura sufletul. Mi se părea că plec din Valea Plângerii, iar Bristol era Sionul meu. Și m-am gândit, dacă Excelența Sa mă amăgește, și eu pot să-l amăgesc și mai bine, când va veni momentul, așa că e mai bine să tac acum.

Î. Prea bine. Să ajungem la Basingstoke. Excelența Sa ți-a cerut ce făcuseși înainte?

R. Da.

Î. Și unde s-a petrecut asta?

R. În camera dumnealui.

Î. A privit?

R. I s-a părut că s-a săvârșit prea repede și după aceea m-a învinovățit pe mine.

Î. Dick era de față când ți-a vorbit astfel?

R. Nu, îl trimisese afară.

Î. Excelența Sa era mânios?

R. Mai mult asemenea cuiva care crede că a fost păcălit.

Î. Și-a bătut joc de așa-zisele tale meșteșuguri?

R. Ca şi cum era versat în toate, deşi dumnealui n-avea cum.
Î. Te-ai revoltat?
R. Nu, în afară de ceea ce v-am mai spus. Că Dick era prea începător ca să poată fi înfrânat.
Î. Şi Excelenţa Sa ce-a răspuns?
R. Că acum eram proprietatea lui şi că o să aflu eu că poate fi mai rău decât Claiborne dacă nu fac banii pe care i-a dat pe mine.
Î. Eşti sigură... că a spus aşa?
R. Sigură.
Î. Şi tu ce-ai răspuns?
R. Păi, nimic, am stat spăsită. Deşi nu simţeam că trebuie să fiu şi mi se părea că e foarte schimbat şi n-avea dreptate, pentru că îl văzuse pe Dick purtându-se ca o fiinţă necuvântătoare care n-avea decât un singur gând în minte, iar eu nu puteam să-l opresc. Îţi spun şi dumitale aşa cum am gândit atunci. Acum ştiu că dorea să-mi fie un prieten adevărat, însă atunci nu mi-am dat seama.
Î. Cum adică să-ţi fie prieten adevărat?
R. Am să spun la timpul cuvenit.
Î. Vreau să aflu acum.
R. Nu din gura mea. E ca în Cartea Sfântă. Se spune: Nu capeţi grâul de la o singură treierare. Trebuie să aştepţi până auzi tot, şi aşa cum au fost potrivite lucrurile.
Î. În noaptea aceea Dick a venit pe furiş la tine?
R. Da.
Î. Şi i-ai dat voie?
R. Da.
Î. Cu toate că nu era decât o biată creatură necuvântătoare?
R. Tocmai de aceea. Şi avea destulă minte ca să-şi dea seama că nu era îndreptăţit să întrebe. Să-ţi spun, jupâne Ayscough, pe câţi lorzi şi duci am slujit? Ce zic, chiar şi os domnesc. Şi nici unul dintre cei care au ajuns în patul meu nu a îngenuncheat ca el, asemeni unui copil care-şi îngroapă obrazul în pătură şi aşteaptă să vadă ce hotărăsc eu, nu să-şi impună voinţa cu forţa. Ai să spui că de fapt am fost cumpărată, oricum n-aveam ce hotărî, n-aveam libertate, aşa cum n-are nici o târfă.

Î. Spun că ești cea mai blestemată fățarnică.
R. Nu, nu sunt. Dumneata ai alfabetul dumitale, eu îl am pe al meu, atât. Iar eu trebuie să-l folosesc pe-al meu. Îți spun de ce mi-a fost milă de Dick. N-a fost nici iubire, nici dezmăț.
Î. A stat toată noaptea la tine?
R. Până am adormit. Când m-am trezit, plecase.
Î. Și asta s-a întâmplat în fiecare noapte?
R. A doua, nu. După aceea, da.
Î. Vreau să aud despre a doua noapte, la Amesbury. Știai ce urma să se petreacă acolo?
R. Până am ajuns, nu; chiar mai târziu, cinasem, era după ora opt, iar eu așteptam la mine în cameră, când Dick a venit să mă ducă la Excelența Sa și mi-a arătat că trebuie să-mi iau pelerina. M-am speriat pentru că nu-mi închipuiam ce putea să fie. Excelența Sa mi-a spus că trebuia să plecăm în mare taină și mi s-a făcut și mai frică, fiindcă am întrebat de ce și n-a vrut să-mi spună, doar mi-a retezat-o scurt că eram tocmită să-i dau ascultare, ca și noaptea dinainte.
Î. În ziua aceea nu vorbise cu tine?
R. Nu, nici un cuvânt, cu toate că până atunci toate faptele mele semănau cu niște favoruri pe care i le făceam eu. Era îndeajuns de curtenitor și recunoscător că îl ajut să-și ducă la îndeplinire intențiile. Acum însă mi s-a adresat ca stăpânul slugii sale șleampete, cum de fapt eram și eu prin păcatele mele. Mi-a spus că pot să mă întind pe patul lui și să dorm până mă va trezi. Așa am și făcut, cu toate că la început n-am prea putut să adorm, de frică; până la urmă însă m-a cuprins somnul și am dormit până m-au deșteptat.
Î. Și Excelența Sa ce-a făcut între timp?
R. Avea alături de dumnealui lada cu hârtii și a citit lângă foc.
Î. Și Dick?
R. A plecat, nu știu unde; pe urmă s-a întors – el m-a trezit.
Î. Pe la ce oră a fost asta?

R. În toiul nopții. Toată lumea dormea, hanul era cufundat în tăcere.
Î. Și pe urmă?

*

Rebecca Lee tace și, ceea ce n-a făcut până acum, ține privirile în pământ. Avocatul repetă întrebarea.
Î. Și pe urmă, femeie?
R. Te-aș ruga să-mi dai puțină apă. Îmi pierd glasul.

Ayscough o privește îndelung, apoi, fără să se întoarcă, i se adresează grefierului de la capătul mesei.

— Adu apa.

Grefierul lasă creionul jos – în mod neobișnuit, nu folosește pana – și iese fără să facă zgomot, în timp ce avocatul mărunt continuă să o privească pe Rebecca în felul lui speculativ, ca o pasăre de pradă. Era așezat cu spatele la peretele pe care se întinde o suită impozantă de ferestre caracteristice perioadei iacobine; ea stă cu fața în lumină. Ridică privirea către el și i se uită în ochi.

— Îți mulțumesc.

Ayscough nu spune nimic, nici măcar nu înclină capul. Totul pare să se concentreze în acea privire intensă; este evident că vrea s-o stânjenească, să-și exprime îndoiala cu privire la rugămintea suspicios de prematură. O privește de la înălțimea educației și a cunoștințelor sale, a chibzuirii problemelor umane, a poziției sale în societate. Este adevărat că, parțial, o face intenționat, folosind ceva învățat de mult, unul dintre trucurile sau metodele folosite în cazul martorilor dificili, la fel ca și izbucnirile de dispreț pline de autoritate, care compensează statura lui de pitic; cu toate acestea, în mod neașteptat, ea nu pleacă ochii nici acum – nu și i-a plecat niciodată de când a început interogatoriul. În întreaga ei înfățișare, femeia pare întruchiparea modestiei: rochia sobră și decentă, boneta, mâinile împreunate în poală. Însă, de când răspunde, nu și-a plecat capul și nici n-a întors privirea. Un avocat modern ar putea simți o admirație ascunsă pentru o asemenea dârzenie; Ayscough, însă, nu. Femeia nu

face decât să-i întărească o veche părere: că lumea e în declin și mai ales straturile de jos, cu obrăznicia lor cunoscută. Întâlnim din nou nerostita *idée reçue* a epocii. Schimbarea nu înseamnă progres, ci declin și prăbușire (așa cum avea s-o denumească într-o bună zi un bărbat născut cu un an mai târziu).

Brusc, se ridică și se îndreaptă spre ferestrele din spate; se uită prin ele. Rebecca îi privește spatele, pe urmă coboară din nou ochii în poală și așteaptă paharul cu apă. În cele din urmă, grefierul aduce apa și o așază în fața ei. Ayscough nu se întoarce s-o urmărească cum bea și pare cu adevărat cufundat în scena de afară: o piață cu multe prăvălii și tarabe, mișunând de oameni, ale căror strigăte și vociferări au constituit fundalul permanent la tot ceea ce s-a petrecut în interior. A și observat un grup de trei inși, la colțul unei străzi ce dă în piață, exact dedesubtul ferestrei; îl privesc, fără să le pese că mulțimea care trece pe lângă ei îi îmbrâncește. Îi recunoaște după hainele și pălăriile simple și, odată recunoscuți, îi ignoră.

Se uită atent la o doamnă și la fiica ei. Sunt evident de rang, au distincție, sunt îmbrăcate în haine de oraș și merg în urma unui lacheu înalt, în livrea, care le duce coșul cu cumpărăturile, făcând gesturi pompoase cu mâna rămasă liberă către oricine întârzie să se dea la o parte din drumul lui și al doamnelor din spate; cei mai mulți, parcă din instinct, se trag în lături. Unii chiar își ating pălăria sau își înclină capetele, cu toate că doamnele nu răspund. Totuși Ayscough, în ciuda privirii atente, le acordă mai puține gânduri lor decât amintirii literare de dată recentă pe care ele o evocă, mai cu seamă cea mai tânără, mai afectată și mai sigură pe ea. Apăruse în *Gentleman's Magazine* pe luna august, sub inițialele R.N., o persoană caustică și, evident, misogină, un aparent *abbé mondain* al bisericii engleze. Iată, mai jos, scrierea exprimată în aceeași formă pe care Rebecca tocmai a încălcat-o; ea poate sluji și drept atenționare asupra realității lumii în care norocul a surâs altor reprezentante ale sexului ei și cât de deosebită de ele a decis sau a fost decis pentru ea să fie. Scena putea fi intitulată *Femei de un anume fel ale*

tuturor timpurilor, însă domnul R.N. nu avusese atâta clarviziune.

CATEHISMUL DOMNIŞOAREI CU VINO-NCOA'

Î. Cine eşti?
R. O Domnişoară frumoasă de nouăsprezece Ani.
Î. E destul de greu să înţeleg ce-nseamnă asta; deci explică puţin mai amănunţit.
R. O Marfă perisabilă, vă asigur; *Fete bătrâne stătute şi Peşti împuţiţi*, ştiţi, e o Vorbă valabilă şi Azi, chiar dacă a fost rostită demult de tot.
Î. Şi asta e Concepţia după care te conduci?
R. Da, cu adevărat, la 16 ani începem să gândim, la 17 iubim, la 18 scâncim, iar la 19, dacă aflăm Bărbatul dispus să asculte (Lucru care, fiindcă veni Vorba, e nespus de greu), chiar plângem, Adio, *Tăticule*, şi pe-aci ni-e Drumul. Căci dacă am trecut de Tinereţe, riscăm să dăm peste cine ştie ce Prăpădit fără o Leţcaie, bătrân şi în plus şi cu o Fizionomie de-ţi vine să fugi.
Î. Înşiruie-mi Articolele Crezului tău.
R. Mai întâi, cred că am venit pe Lume prin Posibilităţile Mamei, însă nu îi sunt nici cât negru sub Unghie obligată pentru asta. În al doilea Rând recunosc aici că sunt constrânsă (dar nu îndatorată) să ţin cont de tot ceea ce mă roagă, ca şi să mă supun lui Osânză, Bun-de-plată, presupusul meu Tată; dar numai din acest Motiv, pe care ar fi trebuit să-l resping, m-am silit să port încă o Jumătate de An Rochia asta groaznică de Mătase, demodată de două Luni şi să mă simt umilită la culme. Şi în fine, despre Soţul meu, pe care mai târziu am să catadicsesc să-l înşel, consider pe bună Dreptate că n-ar trebui să afişeze nici un pic de Superioritate faţă de mine; prin urmare, sunt hotărâtă ca în ciuda Faptului că Religia mea va fi Jocul de Cărţi, iar Meditaţia de Sabat – Înşelătorie; deşi o să-i toc Banii cu Piesele, Balurile mascate, Moda, Gospodăria şi celelalte, cu toate că poate chiar am să accept ca propriul meu Valet să-i dea o Mână de Ajutor, să nu-l las să scoată

un Cuvânt. Acestea sunt principalele Articole ale Crezului meu, pe care-l îndrăgesc şi-l voi urma cu Sfinţenie până în ultima Zi.

Î. Ai şi alte Principii după care te conduci?

R. Procedez după cum mă taie Capul, fie bine, fie rău, bazându-mă pe Farmecele personale; mă ţin după ultima Modă, oricât de ridicolă ar fi, mă dedic complet Ambiţiei, Plăcerii şi Extravaganţei; mă rog la fel de des cât îşi plăteşte un Lord Datoriile; frecventez Teatrul şi celelalte mai mult decât Biserica; şi râd de toţi cei care o slujesc cu Devotament, considerând că este o Ipocrizie. Pentru mine toate acestea sunt Lucruri la fel de fireşti pe cât îi este Păunului să-şi înfoaie Coada.

Î. Prea bine, totuşi ştii că va veni şi o altă Lume. Te-ai gândit la asta?

R. Nu, câtuşi de puţin; pentru că asemenea Reflecţii pot provoca Închipuiri, iar Doamnele n-ar trebui să-şi bată niciodată Capul cu ceva serios, ci să-şi clădească Credinţa pe ceea ce indică Imaginaţia plină de Umor.

Î. Atunci Doamnele nu aparţin nici unei Religii speciale?

R. Nu, deloc; pentru că, oricum, am deveni cele mai demodate Fiinţe. Varietatea face totul plăcut; aşa că, pentru o Jumătate de Oră, poate adoptăm Creştinismul, alteori suntem *păgâne*, *evreice*, *mahomedane* sau ce ne convine cel mai mult.

Î. Atunci spune-mi acele Principii la care, aderând, Doamnele ar avea o Viaţă plăcută.

R. Să se răsfeţe, să-şi alinte Maimuţa sau Câinele de Salon; să-şi insulte şi să-şi ridiculizeze Vecinii; să nu aibă Respect pentru Nimeni; însă să-i ducă de Nas pe cei Săraci şi să le-o plătească Bogaţilor pe Cheltuiala Reputaţiei Soţului neglijat. Să stea în Pat până la Amiază şi să alunge Noaptea la Jocul de Cărţi.

Î. Stai puţin, stai – dacă citeşti Contractul de Căsătorie, ai să vezi că Îndatorirea Doamnelor este „să cinstească" şi „să se supună", sau cel puţin să-şi respecte şi să-şi asculte Soţii.

R. Contract de Căsătorie și Îndatoriri. Frumoasă Poveste! Contractul ăsta este Opera Preotului, și deci nu trebuie să fie luat în Seamă. Doamnrele se apleacă numai asupra Articolelor întocmite de Avocați, studiază doar Proprietățile din care ies Banii de Cheltuială sau Sumele pentru Întreținere și Metodele prin care să le faci să sporească cu multă Grație. S-a dus Moda cu făcutul pe Plac unui Neghiob de Soț; în loc să le răsplătești Bunătatea, este cât se poate de corect și la Modă să-i insulți cât mai mult.
Î. Există vreun Temei pentru această Modă?
R. Da, sigur, unul foarte bun. Ne revendicăm Testamentele câtă Vreme suntem în Viață, pentru că atunci când murim, nu mai întocmim nici unul.

Acest fragment îl șocase pe domnul Ayscough. Știa că descrie destul de corect o stare de spirit vie la multe femei din familii de rang și din cele mai înstărite și că ea începuse să se instaureze și la clasele sociale mai modeste, cum ar fi a sa proprie. Însă altceva îl șocase: anume că lucrurile putuseră fi spuse atât de deschis în public. Dezgustul său inițial pentru profesiunea lui Lacy izvorâse tocmai din acest motiv (cu toate că ar fi putut să-și ia această piatră de pe inimă foarte curând dacă ar fi știut că numai peste câteva luni urma să înceapă cenzura îngrozitoare a Lordului Șambelan, tirania asupra teatrului care a durat 230 de ani). Și religia, și căsătoria erau ridiculizate în catehism, la fel ca și respectul pentru statutul superior al bărbatului față în față cu tagma femeilor. Ceea ce vedea în ochii Rebeccăi, ca și în câteva din răspunsurile ei, era o reflectare a ei, adică efectul produs asupra păturilor de jos de cuvintele scrise de cei bogați și asta putea duce într-o bună zi la cea mai îngrozitoare dintre guvernările umane: democrația, care este sinonimă cu anarhia. Avocatul fu cuprins de unul dintre cele mai neplăcute sentimente – era bătrân și se bucura de vârsta lui.

Se uită în jur și văzu că grefierul se întorsese la locul lui; că Rebecca își băuse apa și acum aștepta. Părea un monument al răbdării și al supunerii pline de umilință. Nu se întoarse însă la scaunul său. Continuă s-o chestioneze de unde stătea.

Abia după ce-i puse câteva întrebări, se înapoie la locul lui, din fața ei, fiind din nou obligat să-i suporte privirea neșovăitoare; atât de directă, încât el știa că nu era în stare, și nu va fi niciodată în stare, să se încreadă în ea.

*

Î. Prea bine, femeie. Mai departe.

R. Ne-am furișat pe scări, Dick a adus caii, am încălecat și am plecat. Am călărit la pas vreo milă și ceva, fără să scoatem un cuvânt, până am dat de pietrele așezate în picioare, la un loc la vreo sută de pași de ele, unde ne-am legat caii. Cerul era întunecat, fără stele sau lună, totuși le-am zărit în întuneric ca niște pietre uriașe de mormânt. Aproape că-mi ieșisem din minți de frică, pentru că habar n-aveam de ce trebuie să fim într-un asemenea loc, la o asemenea oră. Nici nu vedeam pe unde călcam, dar de înaintat trebuia să înaintez pentru că mă sileau. Am văzut la o oarecare depărtare o lumină, un foc, parcă al unor păstori, și m-am gândit să strig după ajutor, însă nu cred că m-ar fi auzit, erau departe. Și pe urmă am ajuns la pietre și am intrat în cercul lor, înaintând spre mijloc.

Î. Vrei să spui că erați toți trei?

R. Da.

Î. Lui Jones i-ai spus că Dick nu era.

R. De data asta povestesc ceea ce s-a întâmplat cu adevărat. Acolo, Excelența Sa s-a oprit, unde era o piatră culcată pe pământ, și a spus: Fanny, îngenunchează pe piatra aceea. În clipa aia, n-am mai putut, pentru că am fost sigură că puneau la cale ceva necurat, o vrăjitorie, invocau spiritele rele sau mai știu și eu ce, și mi-era cumplit de frig, de parcă aș fi fost prinsă într-un sloi de gheață și urma să văd moartea cu ochii. Așa că n-am îngenuncheat, nici nu puteam să vorbesc, atât eram de îngrozită și de înghețată. Iar Excelența Sa a rostit din nou: Îngenunchează, Fanny. Și atunci am reușit să îngăim: Păcătuim, stăpâne, n-am fost tocmită pentru asta. Iar el a spus: Îngenunchează, nu ești tu în măsură să vorbești de păcate. Dar eu tot nu

voiam, aşa că m-au luat fiecare de câte un braţ şi m-au silit să stau în genunchi pe lespede, care era tare şi-mi zdrelea pielea.
Î. Lui Jones i-ai spus că te-au silit să te culci pe piatră.
R. Nu, doar să îngenunchez. Pe urmă au îngenuncheat şi ei, lângă mine, cu săbiile de-o parte şi de alta.
Î. Cum adică?
R. Aşa a fost.
Î. Cu mâinile împreunate ca pentru rugăciune?
R. Nu, nu ţineau mâinile aşa, însă aveau capetele plecate.
Î. Mai purtau încă pălăriile?
R. Numai Excelenţa Sa. Dick, nu.
Î. În ce direcţie priveaţi?
R. Spre nord, cred. Fiindcă veniserăm pe drum spre vest şi o luaserăm la dreapta.
Î. Mai departe.
R. Eu, una, începusem să mă rog, jurând că n-am să mai trăiesc în desfrâu dacă Dumnezeu mă va ierta şi mă va ajuta să scap teafără de acolo. Mi se părea că încăpusem în mâinile Diavolului, mult mai rău decât ajunsesem la Claiborne şi că o să-mi fie terfelit nu numai trupul, ci şi sufletul şi...
Î. Da, da, îmi închipui că asta ţi-ai zis. Acum, spune-mi cât aţi stat aşa îngenuncheaţi?
R. Vreo cinci minute, poate şi mai bine, nu ştiu. Pe urmă s-a auzit o forfotă sus, deasupra noastră, parcă era zburătăcit de aripi sau vuietul vântului, şi am privit în sus speriată, însă n-am văzut nimic, nu, şi nici n-a fost pic de vânt în noaptea aia, totul era nemişcat.
Î. Excelenţa Sa şi Dick – şi ei au privit în sus?
R. Nu eram în stare să-i observ.
Î. Şi cât a ţinut forfota asta sau vuietul vântului, sunetul?
R. Câteva clipe. Cât ai număra până la zece.
Î. S-a înteţit cu timpul?
R. Când s-a abătut din ceruri asupra noastră.
Î. Nu era ca un stol de păsări care trec dintr-o parte în alta?
R. Nu, venea de sus.
Î. Eşti sigură?

R. Așa cum sunt de Hristos.
Î. Pe urmă?
R. S-a oprit dintr-odată, apoi s-a lăsat tăcerea și, în răstimpul ăsta, în aer s-a strecurat un miros pe care nu-l pot descrie, ca o pajiște proaspăt cosită și flori de vară, un miros suav, cu atât mai ciudat pentru că nu era vremea lui și izvora dintr-un loc atât de rece și sterp ca ăsta. Pe urmă iarăși dintr-odată s-a abătut asupra noastră o lumină de sus, mai puternică decât orice făcut de mâna omului, parcă era un soare, nu știu, că era atât de strălucitoare, că abia am privit-o; am și plecat ochii amețită, ce zic, aproape orbită; și am văzut acolo, la nici cincisprezece pași de unde stăteam îngenuncheați, printre pietre, un tânăr și un bătrân care ne priveau.
Î. Asta nu mai cred. Te previn că nu înghit lucruri de-astea.
R. Spun adevărul.
Î. Nu. Ai născocit cu viclenie o asemenea poveste ca să mă duci de nas. Tu și profetul tău, pun pariu că el te-a îndemnat s-o spui.
R. Nu, nu e adevărat. Lui nu i-am spus nimic.
Î. Că i-ai spus sau nu, nu contează. Oricum minți.
R. Nu. Îți spun că i-am văzut, stăteau ceva mai departe decât e camera asta de lungă. Deși nu i-am văzut bine, pentru că aveam ochii încețoșați de la lumină, după cum ziceam.
Î. Și cum arătau?
R. Stăteau în picioare și ne priveau. Cel tânăr ceva mai în față, bătrânul în urma lui. Iar tânărul ținea degetul îndreptat parcă spre lumină, însă mi s-a părut că ochii lui priveau spre mine.
Î. Ce expresie aveau?
R. N-aș putea să spun, pentru că lumina a dispărut până să-mi limpezesc privirea.
Î. Și cel vârstnic?
R. N-am văzut decât că avea barba albă.
Î. Ce haine purtau?
R. La cel vârstnic n-am observat. Tânărul avea un port așa cum au zidarii sau dulgherii.
Î. Puteai zice că era duhul păgânilor care au înălțat templul?

R. Era îmbrăcat ca un lucrător din zilele noastre; ca tatăl sau soțul meu.
Î. Nu erau niște imagini pictate?
R. Nu. Erau vii, nu erau nici vis, nici închipuire.
Î. Nu erau foarte înalți și solizi?
R. Nu. De statură obișnuită.
Î. Și cât a durat această lumină?
R. Foarte puțin. Parcă ar fi fost săgeata unui fulger, nu chiar lumină. Doar cât să zărești într-o clipită, atât.
Î. Să zărești, când erai deja orbită și totuși pari atât de convinsă?
R. Da.
Î. Nu cumva erau două dintre pietrele în picioare?
R. Nu.
Î. Nu s-a auzit nici un tunet, nici glasul lui Belzebut?
R. Nu, nimic. Doar o pală de căldură, cu miros suav ca din câmpii, vara, cum am mai spus, și nu atât de suav la mirosit cât pentru spirit. Când au dispărut toate celelalte, mirosul a rămas în aer. Și n-am mai simțit teama, mi-am dat seama că nu era ceva necurat, da, ci ca să mă aline și să mă mângâie. Da, a sosit asupra mea ca o altă lumină, și de ce mă temeam, nu m-am mai temut. Simțeam mai mult o tristețe că a venit și a dispărut atât de iute, încât n-am putut s-o cuprind, s-o privesc mai mult, cu toată ființa mea. Însă trebuia să mă agăț de ea cu speranță. Căci spun din nou, nu era nimic necurat și nici cei care mă însoțeau nu erau necurați. Trebuie să înțelegi acest lucru.
Î. Înțeleg un singur lucru – că nu te cred.
R. Când am să sfârșesc, ai să crezi. Îți promit că ai să crezi.
Î. Când o să se facă iar miel nevinovat oaia bătrână, femeie, nu mai înainte. Și-acum ia să te pun eu mai aproape de povestea asta puturoasă. De unde venea lumina din viziunea ta?
R. Din înalturi.
Î. Și lumina totul în jur? A prefăcut noaptea în zi, așa cum face soarele?
R. Nu, dincolo de ea noaptea a rămas la fel.

Î. Ai văzut lumânări și făclii în lumina asta unduitoare?
R. Nu, era albă ca soarele de vară, avea formă de trandafir, un cerc.
Î. Și atârna din cer asupra templului?
R. Da.
Î. Și nu se mișca?
R. Nu.
Î. Cât de sus era?
R. Nu știu să spun.
Î. Cât soarele sau luna?
R. Nu, mai jos. Nici cât norii de colo. Ca pe acoperișul rotunjit al Catedralei.
Î. La o sută de pași?
R. Îți spun că nu știu.
Î. Și cum crezi că putea să stea lumina deasupra, așa, agățată?
R. Nu știu, doar dacă o ducea vreo pasăre uriașă.
Î. Sau vreo mincinoasă sfruntată. Zgomotul ăsta de care pomeneai înainte de lumină, ai spus că semăna la început cu un fâlfâit de aripi, pe urmă cu vuietul vântului. Nu e același lucru.
R. Nu știu cum să explic. Semăna mai mult cu trecerea unei rafale de vânt.
Î. Sau cu un bici pe spinarea ta? O să-l auzi tu și pe ăsta dacă te prind cu minciuna. Lucrătorul care arăta cu degetul și celălalt, nobilul, aveau ceva în mână?
R. Nu.
Î. Excelența Sa li s-a adresat?
R. Nu, însă și-a scos pălăria.
Î. Cum adică? Și-a scos pălăria în fața unui dulgher și a unui ramolit?
R. Chiar așa cum spun.
Î. Cei doi au răspuns în vreun fel? Au arătat vreun semn de respect față de curtoazia oferită?
R. Din câte am văzut eu, nu.
Î. Și când a dispărut lumina, n-ai auzit nici o mișcare?
R. Nu.
Î. Și nici nu i-ai mai văzut pe cei doi acolo?
R. Nu, pentru că încă eram orbită din cauza luminii.

Î. Deasupra nu se auzea nimic?
R. Peste tot era liniște.
Î. Și tu ce-ai crezut despre toate astea?
R. Că Excelența Sa era altfel decât îmi închipuiam eu, după cum v-am spus. Fiindcă nu după mult timp s-a ridicat în picioare şi m-a ajutat să mă scol şi eu; mi-a luat mâinile, strângându-le ca în semn de recunoştinţă, m-a privit în ochi, deşi era întuneric şi a spus: Eşti cea pe care o căutam. Pe urmă s-a întors spre Dick, care se ridicase și el, s-au îmbrățișat, nu ca stăpân și slugă, ci ca niște frați la capătul unei strădanii ce s-a sfârșit cu bine.
Î. Alte semne n-au schimbat?
R. Nimic, decât această îmbrățișare.
Î. Pe urmă?
R. Ne-am îndepărtat de pietre, conduși de Excelența Sa. Apoi ne-am oprit și mi s-a adresat din nou, că nu trebuie să spun nimic din ce-am văzut în noaptea aceea. Că nu mi s-a întâmplat nimic rău și nici n-o să mi se întâmple şi că nu trebuia să mă sperii de ceea ce părea atât de ciudat. Pe urmă mi-a luat din nou mâinile și mi le-a strâns cu toată seriozitatea, parcă pentru a-mi dovedi că felul acesta mai blând de a se purta era adevărata sa natură, şi nu cel pe care-l cunoscusem.
Î. Și tu ce-ai răspuns?
R. Că n-am să spun nimănui. La care dumnealui a zis: Prea bine, acum du-te cu Dick. Așa că am plecat cu el, iar Excelența Sa a rămas. Însă până să ajungem noi la han, ne-a ajuns din urmă, n-a zăbovit prea mult.
Î. Nu l-ai întrebat ce se întâmplase?
R. Pe toată porțiunea scurtă până la han, a călărit la câțiva pași în urma noastră. Iar în curtea hanului mi-a urat noapte bună și s-a dus la dumnealui în cameră, urmând ca Dick să-i deshame calul și să i-l ducă în grajd. Iar eu m-am dus la mine în cameră.
Î. Dick a venit la tine după ce a terminat?
R. Nu l-am mai văzut în noaptea aceea.
Î. Prea bine. Acum ia să-mi spui mai întâi de ce i-ai zis lui Jones că Excelența Sa ți-a spus de ce te-ai dus la templu,

adică să-ţi folosească trupul acolo, conform unei superstiţii deşănţate; şi apoi de ce i-ai relatat lui Jones despre un harap cocoţat pe o coloană de piatră care zburase acolo ca un uliu, gata să se năpustească asupra hoitului tău, despre un miros de stârv şi mai ştiu şi eu ce, o viziune de-a dreptul drăcească?

R. Am minţit.

Î. Am minţit, spune ea. Să-ţi zic eu un adevăr despre minciună, cumătră. Cine minte o dată minte şi a doua oară, sigur.

R. Acum nu mint. Am depus jurământ.

Î. Atunci de ce l-ai minţit pe Jones în halul ăla?

R. Pentru că am fost nevoită, ca să-l îmbrobodesc, ca să creadă că s-au întâmplat cele mai groaznice lucruri şi să nu îndrăznească să vorbească, de frică să nu fie socotit părtaş la ele. Am să spun la locul cuvenit de ce l-am minţit.

Î. Nu încape îndoială c-o să spui. Acum, a doua zi ţi s-a părut schimbată atitudinea Excelenţei Sale?

R. Doar o dată, când călărea, s-a întors şi a aşteptat până am ajuns lângă dumnealui, pe urmă m-a privit atent şi m-a întrebat: E totul în regulă? Şi-am răspuns: Da, şi aş mai fi vrut să vorbesc, însă s-a întors şi şi-a văzut de drum, dându-mi de înţeles că nu dorea să mai discute altceva.

Î. Ce-ai gândit despre ceea ce susţii că ai văzut la cercul de pietre?

R. Că există o vrajă, un mister mare. Că era un semn, dar nu unul diavolesc. Ţi-am spus că n-am simţit nimic necurat şi nici nu mi-a fost teamă.

Î. Şi ce-ai crezut despre ceea ce zici că ţi-a spus Excelenţa Sa după aceea: că tu erai cea pe care o căutase?

R. Aveam ceva ce se potrivea cu ceea ce-şi dorea.

Î. Adică?

R. Că păcătuisem şi nu mai trebuia să păcătuiesc.

Î. Cum adică – oare nu te-a ţinut tot timpul în păcat şi desfrâu?

R. Tocmai ca să pricep mai bine.

Î. Înseamnă atunci că nu-şi dorea ceea ce ne-am închipuit: un leac pentru neputinţă.

R. Căuta ceea ce s-a petrecut.
Î. Că o târfă de rând va provoca trecerea la credință? Nu asta vrei să spui? Pedeapsa divină e pentru tine, nu pentru el. N-a îngenuncheat alături, mai jos de tine?
R. Așa se părea. Eram acolo din dorința dumnealui, nu a mea. N-am făcut decât să-l slujesc.
Î. Și cine crezi că erau cei doi?
R. Nu spun acum.
Î. Ajunge cu aiurelile astea. Te afli în fața legii, femeie, și nu la una din întrunirile voastre profetice. Nu mai accept să mă tot amâni.
R. Ba da, jupâne Ayscough. Căci dacă ți-aș spune acum despre dorința Excelenței Sale, ai râde de mine și n-ai crede.
Î. Încăpățânarea ta de acum e mai rea decât destrăbălarea dinainte. De ce zâmbești?
R. Nu din cauza dumitale, te rog să mă crezi.
Î. De mine nu scapi, femeie.
R. Nici dumneata de voia Domnului.
Î. Dar Dick – părea schimbat a doua zi?
R. Nu la pofte.
Î. Cum anume?
R. Când călăream.
Î. Ce s-a întâmplat când călăreați?
R. Excelența Sa mergea înainte, iar domnul Brown și Jones călăreau în urmă.
Î. Și ce s-a întâmplat?
R. Nu spun. Decât că era în călduri, ca un animal, ca un nou Adam.
Î. Și l-ai liniștit?
R. Mai mult nu spun.
Î. Deci pe drum, în tufișuri?
R. Mai mult nu spun.
Î. Ce s-a întâmplat în noaptea aceea la Wincanton?
R. Excelența Sa nu m-a mai chemat decât foarte curând după ce-am sosit și atunci doar ca să-i duc lui Jones un mesaj că dumnealui dorea să-i vorbească neîntârziat.
Î. Știi de ce?
R. Nu. Am dus mesajul, atât.

Î. Jones nu ți-a explicat nimic?
R. Nu.
Î. Și Excelența Sa nu te-a mai chemat în noaptea aceea?
R. Nu.
Î. Dick a venit pe ascuns la tine?
R. Da.
Î. Și te-ai culcat cu el?
R. Da.
Î. Nu te săturaseși de atențiile lui?
R. Le-am primit ca mai înainte, dar nu ca târfă.
Î. Vrei să spui, din milă?
R. Da.
Î. Nu ți-a stârnit poftele tale muierești?
R. Nu te privește.
Î. Ba da, zi că nu. *(Non respondet.)* A zăbovit mult în camera ta?
R. Ca înainte. Când m-am trezit, nu mai era.
Î. A doua zi ați plecat spre Taunton. Excelența Sa a stat mai mult de vorbă cu tine în ziua aceea?
R. Doar o dată, când a călărit puțin alături de noi și m-a întrebat cum mă simțeam, dacă nu mă incomodează călăritul. Și când i-am spus că da, pentru că nu sunt obișnuită, mi-a răspuns: Călătoria noastră se apropie de sfârșit, curând ai să te poți odihni.
Î. Vorbea politicos?
R. Da. Mai mult decât la început.
Î. Nu l-ai întrebat atunci ce s-a întâmplat la templul păgân?
R. Nu.
Î. Nu era momentul potrivit?
R. Știam că atunci când va dori, o să-mi vorbească. Și dacă nu vrea, n-o să spună nimic. Eram încredințată la vremea aceea că mă aflam sub protecția dumnealui și că eram mai însemnată pentru dumnealui decât îmi arătase mai înainte prin dovezi de cruzime sau aparentă indiferență. Cu toate că nu înțelegeam de ce.
Î. Și în ziua aceea i-ai satisfăcut pofta lui Dick din nou, în timp ce călăreați?
R. Nu.

Î. N-a încercat?
R. N-am acceptat.
Î. Nu s-a mâniat? Nu te-a silit?
R. Nu.
Î. Și a așteptat până s-a făcut noapte?
R. Nici atunci. Pentru că la Taunton n-am găsit nici un han care să ne găzduiască, după cum doream, și a trebuit să tragem la o casă sărăcăcioasă, dincolo de centrul orașului. Am fost nevoită să dorm împreună cu celelalte servitoare, iar Excelența Sa și domnul Brown au dormit într-o odaie mică, iar Jones și Dick, în fân, în pod. N-aș fi putut sta singură cu Excelența Sa sau cu Dick, chiar dacă ar fi vrut. Nimeni n-a făcut nici o mișcare. În afară de păduchi și purici.
Î. Așa să fie. Și a doua zi?
R. Am călărit tot timpul, cred că am mers mai mult decât înainte. Iar când am trecut de Bampton, n-am luat-o pe drum, ci pe niște poteci și drumeaguri unde am întâlnit puțini oameni, aproape pe nimeni.
Î. N-ai spus că nu mai aveai intenția să te întorci la Claiborne, ci să te duci la Bristol, să-ți găsești părinții și surorile?
R. Da.
Î. Atunci de ce-ai hotărât să mergi atât de departe? Nu te-ai îndepărtat prea mult spre apus față de locul unde ai fi putut s-o ștergi spre Bristol cel mai ușor?
R. Da, e adevărat. Însă n-am avut nici curaj și nici nu m-am priceput. În fundul sufletului eram încă târfă, să mă ierte Domnul nostru, Iisus Hristos. Viața la bordel te cufundă rău în păcat și te face să nu-ți mai pese de altele. Avem servitorii noștri și ni se îndeplinesc toate cele necesare, ca și cum am fi doamne adevărate. În plus, ajungem să fim atât de pline de toane, încât nu ne gândim decât la clipa prezentă. Nu ne sprijinim cu picioarele pe piatra de temelie și nici n-avem credința care să ne ajute să privim spre viitor. Îmi doream să plec la Bristol, după cum am spus, să-mi schimb felul de a trăi, însă la vremea aceea nu-mi păsa că plecasem așa cum plecasem, de vreme ce mă îndepărtam tot mai mult de Londra, așa că mă lăsam în

voia Excelenței Sale. Poți să mă disprețuiești, dar așa a fost. La plecarea din Taunton petreceam ultima zi când aveam să judec așa. Începând cu ziua următoare nu te mai las să mă disprețuiești sau, dacă vei continua, înseamnă că o să te disprețuiești singur.

Î. Ajunge! Nu vreau să mai aud prostii de-astea.

R. Ba n-ai încotro. Altfel n-ai să poți înțelege calea sufletului meu, și nici pe a Excelenței Sale. Trebuie să mă ierți totuși că nu-ți voi spune tot adevărul într-o singură privință. E adevărat că am început cu Dick silită și pe urmă din milă pentru el. Am ajuns însă să-mi dau seama că-mi plăcea mai mult de-atât, da, mai mult decât oricare bărbat pe care-l cunoscusem încă de pe când eram o fetișcană neroadă care n-a dat ascultare la nimic din ce-o învățaseră părinții. Dick nu cunoștea arta păcătoasă a iubirii, nu, nici cât negru sub unghie; totuși știa să-mi facă pe plac mai bine decât toți ceilalți. Pentru că mă iubea mai mult, din toată inima lui ciudată, chiar dacă n-o putea rosti în cuvinte. Și m-am tot gândit de-atunci că vorbele lui nerostite glăsuiau mai mult decât cele spuse. Și nu mă refer la ce se petrecea trupește, împerecherea animalică, ci în alte dăți. Când dormeam la pieptul lui, când călăream, privirile pe care le schimbam, nu știu, dar parcă deslușeam ce-mi spunea mai bine decât dacă mi-ar fi vorbit. A venit la mine în ultima noapte și m-a avut; pe urmă mi-a plâns în brațe și am plâns și eu, pentru că știam de ce plângea. Parcă am fi trăit în două temnițe despărțite din care ne vedeam sau ne atingeam mâinile, însă doar atât. Și poți să spui ce vrei, dar pentru mine plânsul acesta a fost cât se poate de ciudat și de înduioșător. Pentru că am simțit că mă eliberează de dezmăț, de ticăloșie, de împietrirea sufletului și devenisem la fel cum eram când mi-am pierdut neprihănirea. Parcă în toți acei ani aș fi trăit în beznă și aș fi fost clădită din piatră; iar acum eram din nou din carne și oase, chiar dacă încă nu creștină adevărată și nu izbăvită pe deplin. Poți să nu mă crezi, domnule avocat. Dar fiecare vorbă pe care ți-o spun e adevărată.

Î. L-ai iubit?

R. Aș fi putut să-l iubesc dacă n-ar fi fost pătimaș.
Î. Și ce-auzeai tu în vorbirea asta fără grai?
R. Că era un om nefericit, disperat, ca și mine, chiar dacă din pricini diferite; iar el știa cum sunt și totuși mă iubea pentru că nu l-am disprețuit sau batjocorit.
Î. Prea bine. Spune-mi acum dacă în această ultimă zi de călătorie n-ai călărit separat, împreună cu Excelența Sa?
R. Ba da, pe culmea muntelui care se întindea de-a lungul drumului, multe mile înainte.
Î. Dick n-a arătat într-o anume direcție? Într-un anume loc?
R. Mi s-a părut că joacă un rol, că voia să lase impresia că știe bine ținutul.
Î. I-a cerut Excelența Sa lui Dick să arate? Au schimbat mai întâi niște semne?
R. Nu.
Î. Dick n-a arătat spre peștera în care ai fost dimineața?
R. N-aș putea să spun.
Î. Era în aceeași direcție, nu?
R. Spre apus. Mai multe nu cunosc. S-ar putea.
Î. Și locul ăsta cât de departe se află față de unde trăseseră cu o noapte înainte?
R. Vreo două mile călare, poate mai mult.
Î. Și ce altceva s-a mai petrecut pe drum?
R. Excelența Sa s-a supărat că îmi așezasem viorelele sub nas. Le pusesem în năframă fiindcă aveau un miros suav. I s-a părut o obrăznicie, însă nu știu de ce. N-a spus nimic până mai târziu.
Î. Și n-a avut dreptate? În afară că ai cules un buchețel, i-ai mai dat vreun alt motiv?
R. Sunt convinsă că nu.
Î. Și mai târziu ce ți-a spus?
R. După ce am cinat, m-a chemat la dumnealui, prin Dick și eu m-am gândit că dorea să repet povestea de dinainte. Cu toate astea, l-a trimis pe Dick din cameră când am intrat eu și mi-a cerut să mă dezbrac în fața dumnealui; n-am avut de ales; credeam că în cele din urmă o să-și încerce bărbăția cu mine. Însă n-a fost așa, m-a pus să mă așez pe o bancă dinaintea lui, ca și cum eram în strana

pocăințelor și m-a făcut obraznică, după cum v-am spus, din cauza viorelelor, pe urmă m-a numit târfă și câte și mai câte, cu mai multă cruzime ca înainte, parcă era scos din minți, căci m-a silit să îngenunchez și să jur că tot ceea ce-mi spunea era adevărat. Pe urmă, dintr-odată, s-a schimbat și zicea că toată cruzimea aceea nu fusese decât o încercare, că, dimpotrivă, era foarte mulțumit de mine. Și vorbea despre ceea ce numea dumnealui paznicii apelor, pe care urma să-i întâlnim a doua zi, iar eu fusesem adusă să le fac pe plac și n-aveam voie să dau greș, iar dumnealui mă va răsplăti pentru asta. Să las deoparte fasoanele de Londra, zicea dumnealui, și să par cât se poate de simplă, să mă ascund că vin de la bordel.

Î. Bănuiești că aceste ape erau totuna cu cele despre care vorbise la Londra?

R. Da.

Î. Și altceva a mai spus despre paznici?

R. Că erau străini și nu vorbeau engleza, și nici o altă limbă a Europei; și nici nu cunoscuseră femei stricate. Iar eu trebuia să par în totul o fecioară neprihănită, fără știința păcatului. Și umilă, fără pic de îndrăzneală.

Î. N-a fost mai explicit – n-a numit vreo țară sau vreun loc anume de unde veneau aceste persoane?

R. Nu.

Î. Și nici n-a pomenit de unde auzise de ele?

R. Doar că dorea din tot sufletul să le întâlnească.

Î. A dat cumva de înțeles că nu le mai întâlnise până atunci?

R. Da. Cu toate că n-a spus limpede, nu le cunoscuse.

Î. Și nu ți s-a părut ciudat că Excelența Sa vorbea acum să te dea altora, ca un codoș?

R. Ba da, într-un fel.

Î. De ce doar într-un fel?

R. La vremea aceea știam că vorbește cu două înțelesuri.

Î. Și nu te-ai temut iar, cu toate că te gândiseși că nu fusese nimic necurat din câte se petrecuseră la templul Wiltshire?

R. Nu vedeam nimic necurat îndărătul toanelor rele ale Excelenței Sale. Nu pricepeam ce face, dar teama cea mai mare era pentru propria mea neștiință.

Î. Aş vrea să aflu ceva mai mult în general. Te-ai gândit că Excelenţa Sa ştia că te iubeşti cu slujitorul dumnealui? Ceea ce ai făcut era cu încuviinţarea dumnealui sau pe furiş?

R. Ştia, căci m-a învinuit că mă bucuram prea mult de îmbrăţişările lui Dick; cum ar spune un stăpân că am fost cumpărată pentru plăcerea lui, dar eu o aflu în braţele altuia; şi că acelaşi lucru dovedisem şi prin buchetul de viorele.

Î. Ştia că ai fost cu Dick pe ascuns, în afara ocaziilor pe care le poruncise dumnealui?

R. Pentru ceea ce fusesem angajată s-a săvârşit de două ori, şi atât, ca şi cum Excelenţa Sa pierduse orice nădejde, iar eu fusesem lăsată în voia celuilalt; totuşi se mânia că îmi făcea plăcere.

Î. Vrei să spui că şi-a dat seama că împreunarea voastră nu răspundea scopului declarat, aşa că nici nu-i mai păsa?

R. Excelenţa Sa avea mai multe scopuri şi unul dintre ele era cu mult mai însemnat.

Î. Explică!

R. La vremea potrivită.

Î. Pentru moment, ia spune: nu e ciudat că te-a silit să-i slujeşti pe aceşti străini însemnaţi, însă nu ţi-a spus să-l laşi pe Dick deoparte?

R. Ba da, chiar aşa.

Î. După cum ţi-ai dat seama, dorinţa dumnealui era să devii târfa acestor persoane dacă acestea ar fi dorit, chiar în ciuda aparenţei tale de neprihănire? Chiar aşa?

R. Aşa am înţeles.

Î. Toate aceste lucruri au fost poruncite; trebuia să le duci la îndeplinire? N-aveai nimic de spus?

R. Trebuia să mă supun dorinţei dumnealui.

Î. Şi altceva nu ţi-a mai spus Excelenţa Sa?

R. Nu.

Î. Şovăi.

R. M-am străduit să-mi amintesc.

Î. Şi tot susţii că nu ţi-a spus?

R. Da.

Î. Femeie, ai ceva în răspunsuri care nu-mi place. Parcă vrei să mă sâcâi şi arunci vorbe cu două înţelesuri. Te previn că ceea ce vorbim noi trebuie să fie foarte clar.
R. Dacă vorbele mele au două înţelesuri, atunci ele aşa mi-au fost spuse. Şi dacă nu reuşesc să mă fac înţeleasă, nici eu nu m-am dumirit bine.
Î. Excelenţa Sa ţi-a cerut să ieşi din cameră?
R. Da.
Î. Şi nu l-ai mai văzut până dimineaţa?
R. Da.
Î. Te-ai dus la tine în odaie şi pe urmă a venit Dick?
R. Dormeam când a venit.
Î. Şi nu ţi-a trecut prin cap că a doua zi trebuie să stai în braţele altui bărbat?
R. Nu cunoşteam ziua de mâine atunci, lăudat fie Iisus.
Î. Lasă ziua de mâine. Nu mai poţi tergiversa lucrurile.
R. Știu.
Î. N-ai presimţit că Jones avea să fugă în noaptea aceea?
R. Nu, deloc.
Î. Nu ţi-a spus nimic?
R. Schimbam puţine cuvinte.
Î. De ce?
R. Pentru că la începutul drumului a încercat să mă iscodească; și părea că știe mult mai multe despre mine decât în realitate; și că îi datoram favoruri ca să tacă.
Î. Și-a ținut gura?
R. Ce folos! Mereu își bătea joc de Dick pentru că era surdomut. Nu-mi plăcea nici asta. N-a vorbit deslușit nici până în ultima clipă.
Î. Știai că și domnul Brown se va despărți de voi aproape imediat după ce veți pleca?
R. Nu.
Î. Și nu te-ai mirat?
R. Nu. Nu mi s-a părut ceva deosebit. Își terminase îndatoririle.
Î. Prea bine. Domnul Brown a plecat, iar voi ați apucat pe drumul de Bideford. Ce s-a mai întâmplat?

R. Am înaintat cu caii până am ajuns, nu peste mult timp, la o pădure, un loc foarte sălbatic; am mers până am dat de un pârâu care curgea de-a curmezişul drumului şi pe care a trebuit să-l traversăm. Excelenţa Sa s-a oprit şi a întors capul după Dick, pentru că dumnealui o luase înainte, iar noi veneam în urmă; a ridicat mâna cu degetul arătător întins aşa, şi celălalt arătător aşa, ca o cruce. La care Dick a răspuns arătând spre locul din faţa noastră, adică nu spre drumul pe care eram şi care şerpuia spre pârâu, ci în sus spre deal, sau munte, spre firul de unde venea apa.

Î. Şi tu ce-ai înţeles din asta?

R. Că Dick cunoştea probabil locul, iar Excelenţa Sa nu; sau nu era sigur.

Î. Alte semne s-au mai făcut?

R. Excelenţa Sa a întins mâinile pe lateral, ca şi cum ar fi măsurat. Iar Dick a ridicat două degete. Atunci n-am priceput, însă acum cred că voia să spună că mai erau două mile până acolo. Alte semne n-au mai fost. Cu toate astea, nu s-au clintit din acel loc, ci au continuat să se privească fix unul pe celălalt, ca doi oameni căzuţi în transă. Până când, deodată, Excelenţa Sa a întors calul şi a pornit printre copaci, sus pe dealul spre care arătase Dick.

Î. Nu ţi-a spus nimic?

R. Nu, nici un cuvânt, şi nici nu m-a privit. Parcă nici nu eram acolo.

Î. Îi mai văzuseşi şi înainte privindu-se astfel?

R. Da, o dată sau de două ori, dar nu atât de mult timp.

Î. Nu era o privire ca de la stăpân la slugă?

R. Mai degrabă ca doi copii care se înfruntă.

Î. Prin urmare cu o oarecare duşmănie?

R. Nu, nici aşa, nu era o privire obişnuită. Parcă vorbeau, cu toate că nu li se mişcau buzele.

Î. Prea bine. Aţi ajuns la valea de deasupra. Jones mi-a povestit de ea, şi cum arăta. Povesteşte de la locul unde v-aţi oprit prima oară.

R. A trebuit să descălecăm degrabă pentru că nu mai rezistau caii; Dick ţinea de căpăstru calul nostru şi pe cel de

povară, după aceea veneam eu, iar la urmă Excelenţa Sa, care-şi ducea propriul lui cal. Toţi tăceam şi nu se auzea decât ropotul copitelor pe pietre, cum înaintam pe firul apei. Am mers vreo milă, poate mai mult, nu ştiu. Deodată Dick s-a oprit şi a legat cei doi cai de o creangă de porumbar, l-a luat şi pe al Excelenţei Sale când a venit şi l-a legat de altă ramură. Pe urmă s-a apucat să dezlege cufărul Excelenţei Sale din spinarea calului de povară.

Î. Dick nu s-a oprit din porunca Excelenţei Sale?

R. Nu, din propria sa voinţă, parcă ştia cel mai bine unde mergeam.

Î. Continuă.

R. Excelenţa Sa a venit lângă mine şi mi-a vorbit. Mi-a spus că rochia pe care o aveam nu era pe măsura celor pe care urma să-i întâlnim. Că îmi adusese o alta mai potrivită şi că trebuia s-o îmbrac, pentru că ne apropiam. L-am întrebat: Oare nu există un drum mai bun? şi mi-a răspuns că nu, ăsta era singurul. Pe urmă, că nu trebuia să mă tem şi că nu păţeam nimic dacă făceam exact ceea ce mi se spunea. Între timp, cufărul fusese pus pe iarbă şi deschis, iar Excelenţa Sa, personal, mi-a dat din el lucrurile care se aflau deasupra.

Î. Ce fel de haine erau?

R. Păi, un pieptar şi un jupon, pe urmă o rochie albă din olandă fină, la mâneci cu volane din batist şi două funde roz, cu două noduri. Şi nişte ciorapi fini de Nottingham, cu baghetă, şi ei tot albi. Şi pantofi la fel. Totul era alb şi nou sau proaspăt spălat.

Î. Semăna cu o rochie pentru sărbătoarea de mai?

R. Erau aşa cum poartă fetele la ţară, din pânză. Numai că ţesătura era mai fină, mai subţire, ca pentru o doamnă.

Î. Şi ţi-au venit bine ca măsură?

R. Destul de bine.

Î. N-ai ştiut de ele până atunci?

R. Nu, deloc.

Î. Pe urmă?

R. Excelenţa Sa a spus că trebuie să mă îmbăiez înainte să pun pe mine hainele noi.

Î. Să te îmbăiezi?
R. Ca să-mi curăţ trupul, să nu mai am pe mine vreo urmă din vechea lume, în care am sălăşluit. Şi mi-a făcut semn puţin îndărăt, unde pârâul se adâncea ca un iaz, dar nu chiar atât de adânc și îngust; fiindcă în cea mai mare parte apa curgea abia acoperind pietrişul.
Î. Şi tu ce-ai gândit despre toate astea?
R. Că era prea frig. La care mi-a răspuns că trebuie, pentru că acest pârâu va fi Iordanul meu.
Î. A rostit aceste cuvinte: Acest pârâu va fi Iordanul tău?
R. Da.
Î. Vorbea în glumă?
R. Numai cine l-a auzit știe cât de glumeț era. Părea o glumă, deşi nu pentru mine.
Î. Şi te-ai scăldat?
R. Cât am putut. Pentru că apa îmi ajungea la genunchi și a trebuit să mă las pe vine, cu toate că era rece ca gheaţa.
Î. Erai goală?
R. Da, eram goală.
Î. Şi Excelenţa Sa te-a privit?
R. Am văzut că stătea cu spatele la mine. Iar după aceea, m-am întors eu cu spatele.
Î. Şi pe urmă?
R. M-am șters de apă pe mal; mi-am pus hainele noi şi m-am încălzit la soare. Când a venit din nou la mine Excelenţa Sa, mi-a dat un cuţit pe care-l avea Dick la el și mi-a spus: Este Întâi Mai, iar aici semnele lunii sunt peste tot. Ai să fii regină, Fanny, însă trebuie să-ţi pui coroană.
Î. A vorbit din nou în glumă?
R. În trecere, ca și cum gândul îi stătea în altă parte. Pentru că s-a întors câţiva paşi și s-a uitat în direcţia unde o luase Dick.
Î. Când plecase? Înainte de a te scălda?
R. Îndată ce a deschis cufărul și a legat bine caii. A traversat pârâul și a urcat pieptiş până nu l-am mai văzut.
Î. Caii nu mai erau legaţi ca atunci când aţi ajuns?
R. Nu. Pentru că în clipa în care m-am îndepărtat puţin ca să mă scald, l-am văzut pe Dick cum le leagă hăţurile

slăbite de tulpinile porumbarilor ; le scosese șeile și hamurile și-i lăsase liberi să poată bea din pârâu și să pască.

Î. Adică urma să rămâneți mai mult?

R. Da.

Î. Dar pe Jones nu l-ai văzut când v-a ajuns din urmă și a început să vă pândească?

R. Nu m-am gândit la el și nici la altcineva, ci doar la mine. Mi-am împletit cununița cum m-am priceput ; pe urmă s-a întors Dick și i-a făcut semn Excelenței Sale, care îl aștepta.

Î. Un semn ca ăsta, nu?

R. Nu, nu așa.

Î. Jones așa pretinde.

R. Nu, n-a fost așa, și nici nu cred că Jones a văzut atât de bine din ascunzătoare.

Î. Atunci cum?

R. Cu mâinile strânse așa, în fața pieptului. Îl mai văzusem și înainte și știam că însemna ceva de genul : S-a făcut sau : Am îndeplinit porunca. Așa că atunci putea să însemne : cei cu care ne vom întâlni ne așteaptă sus. Excelența Sa a venit pe dată unde mă aflam eu și mi-a spus că trebuie să mergem. Am plecat, cu toate că la început a trebuit să mă ia pe sus. Pământul nu era neted și locul abrupt la început, iar Dick m-a purtat în brațe.

Î. Nu părea agitat sau binedispus când s-a întors?

R. Nu.

Î. Prea bine, pentru moment ajunge. Încă nu ne ocupăm de ce s-a petrecut la peșteră, femeie. Omul meu o să te ducă într-o odaie să mănânci. Nu ai voie să vorbești cu soțul tău sau cu altcineva, pricepi?

R. Așa să fie. Am să vorbesc cu soțul sufletului meu, adică Hristos.

GREFIERUL ÎNALT, uşor adus de umeri, deschise uşa şi-şi urmă prizoniera afară din cameră. După aceea însă, ea fu nevoită să-l urmeze pe coridorul scurt până ajunseră la o altă uşă. Numai când intrară şi ea se întoarse să-l privească, îi vorbi:

— Bere sau tot apă, cumătră?

— Apă.

— Nu ai voie să părăseşti această încăpere.

Ea dădu din cap în semn că a înţeles. O privi îndelung, ca şi cum se îndoia de promisiunea ei, pe urmă ieşi, închizând uşa după el. Odaia era în mod evident un dormitor de mici proporţii, cu o singură fereastră, în faţa căreia se aflau o masă şi două scaune. Nu se îndreptă într-acolo, ci spre pat, se opri, ridică marginea cuverturii şi se uită sub pat; trase ceea ce căuta şi, ridicându-şi fustele, se aşeză.

Nu fusese nevoită să-şi scoată un alt articol de îmbrăcăminte pentru simplul motiv că nici o englezoaică, indiferent de rangul social, nu purtase vreodată până atunci ceva sub fuste şi nici nu avea să poarte cel puţin încă şaizeci de ani. S-ar putea scrie un eseu despre acest fapt de neînţeles şi puţin cunoscut cu privire la lucrurile intime sau lipsa lor. Franţuzoaicele şi italiencele remediaseră această deficienţă cu mult înainte, ca şi englezii, de altfel; nu însă şi englezoaicele. Toate acele doamne graţioase, elegante şi impunătoare, aparţinând clasei sus-puse, îmbrăcate în veşminte mondene de curte, a căror imagine ne-a fost lăsată atât de divers de către pictorii secolului al XVIII-lea, sunt – ca s-o spunem pe şleau – total lipsite de chiloţi. Şi mai mult, când în cele din urmă s-a produs breşa – sau mai degrabă, s-a acoperit – şi primii pantalonaşi de femeie, acoperiţi curând de dantele, au apărut la începutul secolului al XIX-lea, erau consideraţi grosolan de neruşinaţi, o provocare nejustificată a bărbaţilor; lucru care

fără îndoială a contribuit ca ei să devină atât de rapid *de rigueur*.

Uşurată, Rebecca împinse oliţa de lut înapoi sub pat şi îndreptă cuvertura. Apoi se duse încetişor spre fereastră şi privi afară, în curtea mare interioară. Jos, la capătul celălalt, se afla o trăsură, cu toţi cei patru cai înhămaţi de parcă tocmai sosise. Uşa purta un blazon pictat, sprijinit pe un balaur înaripat şi un leopard; motto-ul şi alte amănunte, cu excepţia a două sferturi de carouri roşii, erau imposibil de desluşit. Nu se zăreau nici pasagerii, nici vizitiii; doar un rândaş care, după toate aparenţele, fusese lăsat să vadă de cai. Ici-colo câteva găini şi un cocoş de lupte scurmau printre pietre, iar o pereche de turturici albe şi nişte vrăbiuţe ciuguleau grăunţele pe care băiatul le arunca alene, sprijinit de trăsură. Din când în când îşi vâra în gură câte o grăunţă mai umflată şi o mesteca. Deodată Rebecca plecă fruntea şi închise ochii ca şi când nu îndura să mai urmărească această scenă nevinovată. Buzele începură să i se mişte, cu toate că nu scoteau nici un sunet, şi era evident că femeia îi vorbea acelui soţ căruia tocmai îşi îngăduise să i se adreseze.

Buzele se opriră din mişcare. Pe coridorul de lemn de afară se auzeau paşi. Deschise din nou ochii şi se aşeză repede pe un scaun, cu spatele la uşă. În prag apăru grefierul, care rămase o clipă cu privirea la spatele ei. Femeia nu se întoarse; câteva clipe mai târziu, ca şi cum şi-ar fi dat seama cu întârziere că nu intrase nimeni, nici un sunet firesc nu urmase uşii care se deschisese, femeia privi îndărăt, peste umăr. Nu mai era grefierul sardonic la care se aştepta; ci un alt bărbat, mai vârstnic, de înălţime potrivită, şi totuşi destul de robust, un domn îmbrăcat în cenuşiu. Nu intrase nici în odaie, nici nu era pe coridor, ci stătea proţăpit în prag şi o privea. Femeia se ridică, însă nu făcu nici o plecăciune. Bărbatul purta o pălărie simplă, neagră, iar mâna stângă strângea un obiect ciudat, un toiag de păstor, cu vârful proptit în podea. Totuşi omul nu era păstor; mânerul unui baston e făcut de obicei din lemn sau din corn, dar acesta era din argint lustruit, ca un însemn de rang; arăta mai degrabă a cârjă episcopală.

Nici privirea pe care i-o aruncă nu era cea a unui bărbat oarecare; mai mult a unei persoane care măsoară din ochi un animal, o iapă sau o vacă, de parcă din clipă în clipă poate să enunțe scurt prețul la care o apreciază. Privirea aceea avea ceva imperios şi imperial, indiferentă față de umanitatea de rând, nepăsătoare, mai presus de orice lege; şi, de asemenea, ceva neobișnuit, aproape stingheră că se afla acolo. Vorbi dintr-odată, nu către Rebecca, cu toate că nu-și lua ochii de pe chipul ei.

— Să vină mai aproape. Stă în lumină.

Grefierul ieşi şi-i făcu semne precipitate din spatele bărbatului aflat în prag: două mişcări iuţi cu degetul încovoiat. Femeia păşi în faţă. Vârful bastonului cu măciulie de argint se ridică rapid ca s-o țină la distanță. Femeia se opri cam la șase pași depărtare. Chipul bărbatului era sumbru, lipsit de orice urmă de umor, bun sau rău, şi fără generozitate; ba chiar, şi mai ciudat, lipsit de orice curiozitate firească. Puteai desluşi sub această suprafaţă o urmă de îndoială posomorâtă, care era în acelaşi timp şi melancolie. Chiar şi asta era în mare măsură întunecată de aureola de drept absolut, în sensul lui obişnuit, dar şi în cel vechi, monarhic; o indiferență care era în aceeaşi măsură şi o deprindere, şi o constrângere. Acum că femeia se apropiase, nu o privi nici măcar ca pe un animal; îi străpunse privirea de parcă încerca să deslușească vreun înțeles aproape metafizic.

Rebecca îl înfruntă, susţinându-i privirea, cu mâinile încrucișate pe pântece; nici respectuos, nici obraznic; deschisă, totuşi neutră, în aşteptare.

Încet, mâna omului alunecă pe toiag şi-l întinse, fără să amenințe, aproape ezitant, până când mânerul încovoiat, de argint, ajunse lângă boneta albă. Răsuci uşor toiagul şi o trase cu el spre sine. Totul se petrecea cu atâta precauţie, în alte împrejurări am spune cu timiditate, încât femeia nu tresări când capătul de argint al toiagului o atinse şi nici când acesta prinse s-o tragă. Se supuse, până când apăsarea de pe gât se opri şi chipurile lor se aflau doar la vreo optsprezece ţoli depărtare. Cu toate astea, nu păreau apropiate; nu erau despărțite doar de vârstă și sex, ci de faptul că aparţineau unor specii veşnic deosebite.

La fel de neașteptat cum a apărut, bărbatul își încheie acum interviul fără grai. Toiagul tresaltă în mod evident cu nerăbdare și este înfipt iar cu dârzenie în podea, în timp ce omul se întoarce, parcă nemulțumit. Rebecca are timp să observe că merge șchiopătând anevoie. Toiagul nu este doar o podoabă excentrică, ci o necesitate; și are doar timp să-l vadă pe grefier retrăgându-se câțiva pași cu o plecăciune adâncă, la fel și domnul Ayscough, cu o ușoară reverență, apoi se întorc să-și urmeze stăpânul. Grefierul vine în față și rămâne în prag, privind-o ușor nedumerit. Ochiul drept, cu totul pe neașteptate, are o ușoară zvâcnire. Dispare pentru câteva clipe și se reîntoarce aducând o tavă de lemn, pe care se află un pui rece; un pahar mare și o cană cu apă; o cană de bere cu capac, din piele înnegrită de vreme; un castron cu gogonele, muguri de soc și castraveciori murați; o solniță, două mere și un coltuc de pâine. Le așază pe masă și scoate din buzunar un cuțit și două furculițe cu doi dinți. Își scoate acum haina și o aruncă pe pat. Rebecca nu s-a clintit și nici n-a ridicat privirea din pământ. Grefierul se așază, îmbrăcat doar în cămașă și apucă iute puiul cu cuțitul în mână.

— Trebuie să mănânci, femeie.

Rebecca vine și se așază lângă el, la fereastră; când omul îi oferă pieptul de pui pe care l-a tăiat, ea scutură din cap.

— Mai bine îl trimit afară, la soțul și la tatăl meu.

— Nu. Hrănește-ți bastardul, dacă tu n-ai nevoie. Hai!

Taie o felie de pâine, pune pe ea pieptul de pui și i-l așază dinainte.

— Hai! Până naști, n-ai de ce să te temi de ștreang. Și din nou face ușor cu ochiul, de parcă ar avea un tic pe care nu și-l poate stăpâni. Bărbatu-tău și taică-tău nu mănâncă atât de bine. Dar dac-ar vrea, ar putea să mănânce. Le-am trimis pâine și brânză. Și ce-au avut de spus? Că nu mănâncă hrana diavolului. Uite-o colo, în fața lor, pe stradă. Milostenia luată drept păcat.

— Nu, nu-i păcat. Îți mulțumesc.

— Și eu ție, femeie. Pentru iertarea păcatelor.

Ea înclină fruntea câteva secunde, ca atunci când s-a rugat de una singură: și după ce și-a spus rugăciunea, începe să

mănânce. La fel și el, un copan de pui și o felie mare de pâine, iar în furculiță, niște murături; mușcă din fiecare pe rând. Înfulecă hămesit, fără delicatețe. O recunoaștere a realității: că viața e veșnic apropiată de înfometare, iar belșugul de acest gen nu e un lucru de luat în râs. Femeia toarnă apă în pahar; mai târziu ia cu furculița un castravecior, apoi un altul și în cele din urmă un al treilea. Refuză a doua bucată de piept când i se oferă pe tăcute; ia însă un măr. Femeia îl privește și când el pare să fi terminat, în sfârșit, din pui rămânând doar oasele și nimic din bere, vorbește:

— Cum te cheamă?

— Nume regesc, femeie. John Tudor.

— Și unde-ai învățat să scrii atât de repede?

— Să stenografiez? Din practică. E joacă de copil când ai deprins-o. Și unde nu înțeleg când trebuie să citesc, păi, mai pun de la mine. Așa că merge la fel și pentru spânzurătoare, și pentru grațiere.

Din nou îi observă ticul ochiului drept.

— Știu să citesc. Însă nu știu să scriu, în afară de numele meu.

— Atunci ai scăpat de scris.

— Aș învăța totuși.

El nu răspunse, însă gheața fiind spartă, continuă:

— Ești însurat?

— Da. Și scăpat.

— Cum adică scăpat?

— M-am însurat cu una mai rea ca tine, cu o gură spurcată. Nu vorbea decât ca să se certe sau să fie împotrivă. Se potrivea cu gluma lui Joe Miller. Dacă-i interziceam să mai scoată vreo vorbă păcătoasă, păi se agăța ca râia de om. Până când într-o bună zi am bătut-o după cum merita, și n-a îndurat și și-a luat lumea în cap. Mare alinare pe sufletul meu.

— Unde s-a dus?

— Nu știu și nici nu-mi pasă, femeie. Acolo unde se duc mereu muierile – la dracu' sau la un alt bărbat. Nu era frumoasă ca tine. Bine că am scăpat.

Din nou face cu ochiul.

— Pe tine, poate, te-aş fi căutat.
— Şi nu s-a mai întors?
— Nu.
Ridică din umeri ca şi cum îi părea rău că vorbise.
— E poveste veche, a curs multă apă pe râu de-atunci. S-au scurs şaisprezece ani.
— Şi ai lucrat întotdeauna pentru stăpânul ăsta?
— Aproape.
— Atunci l-ai cunoscut pe Dick?
— Nimeni nu l-a cunoscut, femeie. Nu era de cunoscut. Cu toate că se pare că pe tine te-a cunoscut. Să stai şi să te cruceşti.
Femeia pleacă privirea.
— Era bărbat în toată puterea cuvântului.
— Chiar aşa?
Femeia ridică şovăitor privirea spre el, conştientă că întrebarea e sarcastică, totuşi este evident că nu înţelege de ce. Bărbatul priveşte pe fereastră intens o clipă, pe urmă se uită la ea.
— N-ai auzit niciodată de asemenea oameni când erai ce erai?
— Asemenea ce?
— Hai, femeie! Că doar n-oi fi fost uşă de biserică. Ai spus destule azi şi multe de dat crezare, că-ţi cunoşti bărbaţii. Chiar n-ai prins nimic din zbor?
— Nu înţeleg.
— E ceva cât se poate de nefiresc şi o mare fărădelege. Aşa poate deveni sluga stăpân şi stăpânul, slugă.
Ea îl priveşte îndelung pe grefier, nedumerită; el dă uşor din cap, ca să-i risipească îndoiala, apoi din nou apare zvâcnirea de-o clipă a pleoapei.
— Nu.
— N-ai observat nici un semn?
— Nu.
— Şi nici n-ai gândit c-ar putea fi aşa?
— Nici măcar atât.
— Prea bine, Dumnezeu să-ţi ocrotească neştiinţa. Şi să nu vorbeşti despre asta, decât dacă eşti întrebată. Şi niciodată în afara acestor ziduri, femeie, dacă ţii la viaţă.

De jos se aud zgomote de potcoave pe pietre; scrâșnetul greoi și metalic al roților, îndemnul vizitiului. Grefierul se ridică și privește pe geam. Abia când trăsura a plecat și fără să se întoarcă spre ea, vorbește din nou; aproape ca pentru sine.

— El acceptă orice în afară de asta.

Apoi se duce și-și ia haina de pe pat și o îmbracă.

— Te las acum, femeie. Fă-ți nevoile; în curând te duc înapoi la domnul Ayscough.

Ea înclină ușor capul în semn de încuviințare.

— Rostește adevărul. Nu te teme. Așa e felul dumnealui.

— Am spus adevărul și-l voi spune în continuare. Nimic altceva.

— Există două adevăruri, femeie. Ceea ce o persoană crede că e adevărat și adevărul incontestabil. Nu negăm că-l spui pe primul, însă noi îl căutăm pe cel de-al doilea.

— Trebuie să spun ceea ce cred.

Bărbatul se îndreaptă spre ușă, totuși acolo se oprește și se uită înapoi la ea.

— Pe tine ar fi trebuit să te caut.

Îi face ultima oară cu ochiul; apoi bărbatul dispare.

Continuarea depoziției Rebeccăi Lee, *die et anno praedicto*

Î. Să începem, femeie. Rămâi sub jurământ, nu uita. Mai întâi te-aș întreba următoarele: Știi ce înseamnă viciul Sodomei?
R. Da.
Î. Ai văzut vreodată, cândva, de când l-ai cunoscut pe Excelența Sa, un semn cum că dumnealui și sluga sa erau victimele acestui viciu? Că se făceau vinovați de a-l practica?
R. Nu. Sunt cât se poate de sigură că nu.
Î. N-a fost nici o aluzie, când a vorbit Excelența Sa prima oară cu tine despre neajunsul său, că aceasta ar fi cauza lui adevărată?
R. Nu.
Î. Nici mai târziu?
R. Nu.
Î. Nu te-ai gândit că poate spune orice sau nu spune, dar cauza reală asta e?
R. Cei pe care i-am cunoscut și erau știuți astfel au un fel deosebit de-a fi. Erau bine cunoscuți acolo unde păcătuiam. Sunt numiți stăpâni de duzină sau băieți dulci. Sunt mai curtezani decât ar trebui să fie bărbații adevărați. Mai spilcuiți și plini de sine și de cele mai multe ori mai plini de răutăți și scandalagii decât toți. Se spune că asta e pentru că nu se suferă cum sunt și deci trebuie să spurce totul, fiind ei înșiși spurcați.
Î. Excelența Sa nu se purta astfel?
R. Nu, câtuși de puțin.
Î. Când Dick te-a folosit în fața lui, nu a poruncit să se săvârșească în chip nefiresc?
R. Nici cu vorba, nici altfel. Tăcea ca o piatră.
Î. Acum, cumătră Lee, îți respect judecata în această privință. Ești sigură?

R. Sunt sigură că nu purta nici o amprentă a acestui viciu și nici n-am auzit pe cineva vorbind astfel despre dumnealui. Nu s-a spus nimic în privința asta la cumătra Claiborne, cu toate că obișnuiam să-i vorbim pe toți cei care veneau acolo, ba cât se poate de răutăcios și liber; ce defecte aveau și orice bârfe auzeam despre ei. Lordul B. însuși m-a chestionat, iar dumnealui are limba cea mai ascuțită din toată Londra și e cel mai încântat să audă vorbe rele despre un prieten. Nici chiar dumnealui n-a făcut vreo aluzie la acest viciu. Doar despre răceala Excelenței Sale, că îi plac cărțile și studiul mai mult decât trupuri ca al meu; și dacă am reușit să-i stârnesc gustul acesta.

Î. Și tu ce-ai răspuns?

R. Ceva ce era fals; că reputația era falsă.

Î. Prea bine. Acum ajungi la peșteră.

R. Va trebui să spun tot adevărul, stăpâne Ayscough.

Î. De care am să mă îndoiesc când socotesc de cuviință.

R. Adevărul de care ne îndoim tot adevăr rămâne.

Î. Dacă rămâne adevăr, n-avem de ce să ne mai îndoim. Dă-i drumul.

R. Mai întâi, când am urcat la peșteră, cu toate că încă era ascunsă privirii îndărătul unei ridicături de pământ, a apărut brusc în fața noastră, pe cărare, o doamnă în argint.

Î. Cum adică în argint?

R. Era îmbrăcată cât se poate de ciudat, în argint curat, fără vreun model sau înfloritură. Și încă și mai ciudat, purta pantaloni strâmți, ca marinarii, sau cum poartă cei din nord peste nădragi, așa cum am văzut odată călărind la Londra, dar parcă mai strâmți, erau lipiți de corp ca niște ciorapi. Iar pe deasupra o tunică strâmtă din același material care lucea ca argintul. Iar în picioare avea cizme de călărie ca la bărbați, dar mai scurte; parcă din piele neagră, fără partea de sus. Stătea acolo și se uita la noi ca și cum aștepta să venim.

Î. Continui să susții că a apărut din senin, din aer?

R. Doar dacă n-a stat ascunsă până atunci.

Î. De ce spui că era o doamnă?

R. Nu era o persoană de rând.
Î. Avea servitori? Nu era prin împrejurimi vreo slugă, vreo cameristă?
R. Nu. Era singură.
Î. Tânără sau bătrână?
R. Tânără și chipeșă, cu părul negru des, despletit, negru ca pana corbului; totuși tuns ciudat, în linie dreaptă, deasupra sprâncenelor, fără vreo buclă.
Î. Nu avea bonetă sau pălărie?
R. Nu. Și trebuie să spun că nu numai înfățișarea, dar și purtările îi erau ciudate, pentru că se mișca și stătea nu ca o doamnă, ci mai mult ca un domn tânăr, adică într-un fel cât se poate de simplu și de natural, ca și cum nu-i păsa de pompă sau ținuta oficială; și ne-a și salutat într-un mod ciudat, cu mâinile ținute în față, uite-așa; ca și cum spunea o rugăciune. Însă a stat doar o clipă, așa cum îi faci cu mâna unui prieten, îl saluți în treacăt.
Î. Și nu s-a mirat că ați venit?
R. Nu, deloc.
Î. Și Excelența Sa ce-a răspuns?
R. S-a lăsat imediat într-un genunchi, și-a scos pălăria, parcă în semn de respect. Și Dick a făcut la fel, iar eu a trebuit să-l imit, cu toate că nu pricepeam de ce și nici cine putea fi. Iar doamna ne-a zâmbit de parcă nu se aștepta la atâta curtoazie; dar, dacă așa s-a întâmplat, îi făcea plăcere.
Î. N-a vorbit?
R. Nu, nici un cuvânt.
Î. Și Excelența Sa i s-a adresat?
R. A îngenuncheat cu capul plecat, de parcă nu îndrăznea s-o privească în față.
Î. Ți s-a părut că se cunoșteau?
R. Doar că știa cine e.
Î. N-a făcut nici un semn special de salut sau respect față de Excelența Sa?
R. Nu.
Î. Și din ce material erau făcute hainele ei nemaivăzute?
R. N-am mai întâlnit așa ceva. Luceau ca mătasea, totuși erau țepene când se mișca.

Î. Zici că era tânără?
R. De vârsta mea, poate mai tânără.
Î. Și cât de departe de tine se afla?
R. Vreo cincizeci de pași, nu mai mult.
Î. Părea englezoaică sau străină?
R. Nu era englezoaică.
Î. Atunci de ce nație?
R. După înfățișare semăna cu una pe care am văzut-o la bâlci acu' două veri într-un cort și pe care o numeau Femeia Corsar. Fusese prinsă în apus, pe un vas, și cică era la fel de nemiloasă ca orice pirat, cu toate că era femeia căpitanului. Căpitanul era dezertor și a fost spânzurat la docurile Deptford, iar pe ea au cruțat-o. Se holba la noi care plătisem s-o vedem, de parcă ne-ar fi sfâșiat dacă n-ar fi fost în lanțuri, da' tot era nespus de chipeșă și bine făcută. Claiborne se gândise s-o ia la bordel și cei mai îndrăzneți dintre clienți să-și încerce curajul îmblânzindu-i îndărătnicia; însă cei care o aveau nu s-au înțeles la preț. Și mai spuneau că femeia n-ar fi acceptat asemenea situație și mai degrabă și-ar fi pus capăt zilelor. Doamna de pe cărare era altfel, te rog să nu mă înțelegi greșit. Cea de pe cărare avea un chip blând, nu nemilos.
Î. Femeia despre care vorbeai că stătea într-un cort era maură? Turcoaică?
R. Nu știu, doar că avea ochii și părul negru, iar pielea măslinie. Nu-și dăduse nici cu roșu, nici cu carmin, și avea ceva din evreicele pe care le-am văzut la Londra; dar nu era umilă și nici nu părea temătoare, cum e felul lor. Despre cea din cort i-am auzit pe unii spunând că era o minciună, că nu era Femeia Corsar, ci o țigancă oarecare, plătită să se prefacă. Te rog să mă crezi că povestesc doar despre asemănarea care m-a izbit când am văzut-o prima oară pe cărare.
Î. De ce spui că aducea mai mult cu un domn tânăr la comportament?
R. Pentru că nu vădea o ținută elegantă, cum fac doamnele din Londra; n-avea parcă nevoie de modă sau aere de superioritate ca să demonstreze că e o doamnă adevărată.

Părea că e puțin surprinsă de îngenuncherea noastră, ca și cum nu i se părea necesară. Pentru că la puțin timp după aceea și-a pus mâinile pe coapse, ca un bărbat, ca să arate că e nedumerită.

Î. Era mânioasă?

R. Nu, continua să zâmbească, parcă mai mult o amuzam. Și pe urmă din nou, brusc, a făcut semn cu mâna în urma ei, cum inviți un străin într-o casă sau într-o odaie în care trebuie să intre după cum e voia lui. Parcă era fiica ce-și întâmpină părinții.

Î. Și n-ai văzut vreo urmă de răutate sau necurățenie la această persoană?

R. Lui Jones i-am vorbit-o de rău, Dumnezeu să mă ierte. Am văzut cu ochii mei și hainele neobișnuite, ca și felul aparte de a se comporta, dar în rest, cu mâna pe inimă, nu era decât puritate și frumusețe, fără să cunoască Anglia sau obiceiurile ei; și totuși avea o fire deschisă și se simțea în largul său, așa cum nu e în stare nici o englezoaică.

Î. Și ce-a urmat?

R. A făcut același gest cu mâinile, uite-așa; apoi s-a întors și a plecat cu pas ușor și agale, de parcă era la ea în grădină; pentru că s-a aplecat și a cules o floare pe care a mirosit-o. Așa că se prea poate să nu fi fost pe-acolo niciodată. Apoi Excelența Sa s-a ridicat și ne-am dus unde stătuse ea prima oară, și-am observat gura peșterii. Ea stătea în prag și, văzându-ne, a arătat spre iaz, ca și cum ar fi spus să așteptăm acolo; s-a întors și a dispărut în întunecimea peșterii.

Î. Cărarea pe care ați urcat părea bătătorită, mai trecuseră mulți pe acolo?

R. Abia dacă se vedea, ba uneori chiar deloc.

Î. Și n-ai întrebat pe Excelența Sa cine era ființa aceea?

R. Ba da, și mi-a răspuns: Te rog să o consideri prietena ta. Atât.

Î. Continuă.

R. Am ajuns unde se aflau iazul și bolovanul din fața peșterii. Acolo, Excelența Sa a stat puțin mai la o parte, iar eu am

îngenuncheat lângă iaz și mi-am răcorit fața și-am băut puțin pentru că soarele ardea tare și mă încinsesem.

Î. Acum te întreb, femeie, te încinseseși, dar oare nu-ți ieșiseși din minți pentru că te bătuse soarele în cap tot drumul? Nu spun că minți, dar oricum erai tulburată și n-ai văzut ce se petrecea cu adevărat în fața ta, ci mintea ta înfierbântată a lucrat, dându-ți o amăgire a realității?

R. Nu, sunt convinsă că nu.

Î. Nu s-a mai auzit ca vreo femeie, cu atât mai puțin o doamnă, și încă una străină, să se afle singură într-un asemenea loc.

R. Sunt încă multe altele de care nu s-a mai auzit. Trebuie să le judeci după ce termin de povestit.

Î. Atunci spune.

R. Excelența Sa a venit lângă mine, la iaz, și mi-a spus: A sosit timpul, Fanny. Paznicii așteaptă. Acum trebuie să mărturisesc că, în vreme ce așteptam, mi s-a strâns brusc inima, gândindu-mă la ce făcusem, căci mi se părea că ne pregăteam să ajungem la poarta Iadului și nu la apele tămăduitoare. Iar când a vorbit Excelența Sa, i-am spus că am început să mă tem. La care dumnealui mi-a spus că e prea târziu pentru teamă acum. L-am pus să repete că n-o să mi se întâmple nimic pentru ce făcusem. La care dumnealui a zis că o s-o pățesc mai rău dacă nu mă supun. Doream să aflu mai multe despre paznici, însă și-a pierdut răbdarea și a spus: Ajunge, și m-a apucat de braț, ca să mă ducă unde stătea Dick, lângă bolovan; și m-a obligat să-mi pun cununița. Dick mi-a înșfăcat mâna și m-a forțat să merg cu el spre peșteră, în timp ce Excelența Sa venea în urma noastră la vreo doi pași, ca și cum ne slujea, iar eu, în spaima mea, m-am gândit că voia să mă oprească dacă aș fi încercat cumva să fug. Și atunci m-a apucat o spaimă înfricoșătoare, m-am gândit că, Dumnezeu să mă ierte, căzusem în mâinile a doi diavoli cu chipul unor oameni de rând; iar apele erau cele despre care se spune că clocotesc veșnic pentru cei păcătoși, iar paznicul lor nu putea fi altul decât Diavolul pe care urma să-l întâlnesc. Și toate astea mi-au trecut prin minte cu atâta strășnicie,

încât am căzut în genunchi când pășeam și l-am implorat pe Excelența Sa să-mi spună adevărul. Știam că păcătuisem, însă nu mai mult ca alții, și-i cerșeam îndurarea, deși nu știam ce va urma. La care mi-a răspuns în doi peri că eram o proastă și pe urmă a adăugat că oare nu-mi închipuiam că dacă m-ar fi dus în Iad, ultimul lucru pe care l-aș fi găsit ar fi fost pedeapsa, căci de fapt ar fi trebuit să fiu întâmpinată cu brațele deschise pentru că-i slujisem atât de bine? Zicea: Oare n-ai fost sluga devotată a Diavolului? N-ar trebui să mă tem mai mult de mânia Cerului? Pe urmă m-au tras în sus, să stau în picioare, că trebuia să înaintăm.

Î. Excelența Sa te-a amenințat cu sabia?

R. Nu, deși era scoasă din teacă și o ținea în mână. Nu vorbea cu mânie, ci mai mult ca un om care își pierde răbdarea pentru că eram gata să-i încurc planul.

Î. Să ne întoarcem puțin. Ai văzut, înainte ca Excelența Sa să te fi adus acolo, vreun semn dinspre peșteră cum că sosise timpul? A făcut cu mâna femeia în argint sau servitorul?

R. Nu știu. Nu m-am uitat spre peșteră, eram pierdută în gândurile și temerile mele.

Î. N-ai observat un teren ars lângă gura peșterii?

R. Ba da. Am uitat să spun.

Î. Și ce-ai remarcat?

R. Parcă fusese aprins un foc acolo de curând, deși n-am văzut nici o grămăjoară de cenușă. Era un cerc, ca și cum focul fusese mare.

Î. Prea bine. Mai departe.

R. Mai întâi privirea mi-era încețoșată, după strălucirea soarelui de-afară, și n-am văzut decât umbre; nu știu unde călcam și mă lăsam condusă de Dick. Când, deodată, m-a făcut să mă întorc înspre stânga.

Î. De ce te-ai oprit?

R. Omida.

Î. Ce omidă?

R. Care plutea în aer în cealaltă încăpere a peșterii, ca o omidă uriașă, umflată și albă ca zăpada.

Î. Asta ce mai e?
R. Da, ca o omidă, cu toate că nu era. Ochiul ei uriaş ne ţintuia, sângele mi s-a răcit în vine şi mi-a venit să ţip de spaimă, neştiutoare ce eram! Excelenţa Sa a venit lângă mine, mi-a luat mâna şi m-a condus într-acolo, pe urmă m-a făcut să îngenunchez.
Î. Doar tu sau toţi?
R. Toţi, ca la templu sau pe cărare.
Î. Vreau să aflu mai multe despre omida asta. Cum arăta?
R. Era făcută din ceva alb, deşi nu era carne, parcă lemn dat cu lac sau metal, proaspăt vopsit, mare cât trei trăsuri puse cap la cap sau chiar mai mare, capul cu ochiul parcă mai uriaş; și-am observat şi alţi ochi pe lateral care luceau, nu atât de puternic, printr-o sticlă verzuie. Iar la capăt erau patru pâlnii negre ca smoala ca să scoată aerul din maţe.
Î. Avea fălci și colţi?
R. Nu, deloc, nici picioare, numai şase găuri negre sau guri, dedesubt.
Î. Nu stătea pe pământ? Era suspendată – cu frânghii, bârne – ai văzut ceva?
R. Nu, nimic.
Î. Și cât de sus stătea în aer?
R. De două ori înălţimea unui om, poate chiar mai mult. Nu m-am gândit atunci la măsurători.
Î. Și de ce-i spui omidă?
R. Așa mi s-a părut la început. Fiindcă semăna la cap și la coadă, era grasă şi avea aceeaşi culoare.
Î. Se mișca?
R. Când am ajuns prima oară în fața ei, nu, atârna în aer ca un zmeu de hârtie, dar fără sfori. Sau un șoim, dar nu-și zburătăcea aripile ca el.
Î. Și ce circumferinţă, rotunjime, avea?
R. Mai mare decât înălţimea unui om. Doi oameni.
Î. Zece – douăsprezece picioare?
R. Da.
Î. Și zici că era lungă cât trei trăsuri sau mai mult? Hm, asta e clar închipuire. Ai născocit-o acum, nu e de crezut.

Cum să ajungă așa ceva într-o peșteră cu o intrare îngustă și cum să intre și în încăperea de acolo?

R. Nu știu nimic altceva decât că era acolo. Și dacă nu mă crezi, nu mai spun nimic. Nu mint. Sunt condamnată precum e râul condamnat să se verse și să se irosească.

Î. Mai degrabă cred povestea cu cele trei vrăjitoare pe care i-ai înșirat-o lui Jones și cu Diavolul la coada ta.

R. Adică, ești bărbat. Mă faci oglinda sexului tău. Știi ce-i aceea o târfă, jupâne Ayscough? Ce-ar dori toți bărbații să facă din toate femeile, ca să poată să le vorbească de rău mai ușor. Bine-ar fi fost să capăt câte-o guinee de la fiecare bărbat care mi-a spus că-i pare rău că nu-s nevasta lui sau că nevastă-sa nu-i ca mine.

Î. Ține-ți gura aia spurcată. Încă nu-ți nesocotesc povestea, cumătră, însă tot te cred mincinoasă. Omida asta infectă mai avea și alte semne?

R. De-o parte era o roată cu cifre una după alta, în șir; și încă una, pe burtă, la fel.

Î. Cum adică o roată?

R. Parcă era pictată pe pielea albă, ca albastrul mării sau cerului vara; și avea multe spițe legate de osie.

Î. Dar cifrele?

R. Nu le cunosc. Erau în șir, ca literele sau numerele, care pot fi citite de cei ce le pricep. Una semăna cu o pasăre, poate ca o rândunică în zbor; alta ca o floare, cum se incrustează pe vasele de porțelan, nu în mărime naturală, da' toate de aceeași mărime. Și alta era un cerc, împărțit în două printr-o semilună; jumătate era neagră, cealaltă albă, ca și cornul de lună.

Î. Nu erau litere de alfabet sau numere?

R. Nu.

Î. N-ai observat semnul creștin?

R. Nu.

Î. Scotea vreun sunet?

R. Parcă un zumzăit, deși scăzut, ca un furnal închis care arde ca vatra înainte de coacere. Și ca o pisică ce toarce. Nu peste mult timp am simțit un miros suav, ca acela de la templu, și am bănuit că e aceeași lumină care plutise

deasupra noastră; iar inima mi s-a ușurat, fiindcă am știut că nu e ceva necurat, cu toate că așa părea.

Î. Cum adică, ai avut în fața ochilor o asemenea păcătoșenie care sfidează toate legile naturii și nu ți s-a părut necurat?

R. Nu, știam că nu e necurat după miros; că sub înfățișarea cumplită nu se ascundea nimic rău. După cum am să povestesc.

Î. Cum adică, poți să recunoști binele și răul după miros?

R. După acest miros, da. Fiindcă aducea a neprihănire și binecuvântare.

Î. Grozav! Acum ia spune cum miroase binecuvântarea neprihănită!

R. Nu pot să spun în cuvinte; deși încă mai simt mirosul.

Î. Cum simt eu cât ți-ai mai dori să pari evlavioasă, dar tu puți de la o poștă cu răspunsuri de-astea. Îți poruncesc să descrii mirosul așa cum a ajuns el la nasul tău mai puțin cucernic.

R. Un miros de tot ce e bun.

Î. Dar era dulceag sau mai aspru? De mosc, de portocali, de ulei eteric, de mirt? De flori sau fructe sau de apă parfumată, ca de Ungaria sau Cologne? De ceva ars sau care miroase așa de la natură? De ce nu răspunzi?

R. De viață eternă.

Î. Femeie, dacă te întrebam altceva, cum ar fi în ce crezi sau în ce nădăjduiești, puteai să-mi dai un astfel de răspuns. Dar nu la întrebarea pe care ți-am pus-o. Zici că încă mai simți mirosul. Foarte bine. Pe mine nu mă duci cu neroziile tale.

R. Atunci pot să spun că mirosul aducea a roză albă, care crește în iunie în gardul viu și noi îi spuneam, în copilărie, trandafir feciorelnic, iar miresele trebuie să-l pună la buchet dacă nunta are loc în acest anotimp; floarea nu durează decât o zi sau două și miroase cel mai puternic când se deschide prima oară și are miezul auriu.

Î. E cumva măceșul alb?

R. Are floarea plăpândă, care se scutură dacă nu e sprijinită, și nu are atâta dulceață în parfum ca acelea care cresc în grădini. Da, seamănă cu el, dar e mai vânjoasă, parcă ar

avea tija de oţel. Şi totuşi e la fel cum ai zice că poţi cunoaşte sufletul omului după înfăţişare.
Î. Şi pe podeaua peşterii nu ardea un foc mare, aşa cum i-ai spus lui Jones?
R. Nu, dar era un loc ca şi cel de afară ; însă vechi, înnegrit de cenuşă, unde focul se stinsese de mult.
Î. Şi nu mai era aprins?
R. Nu, era mort. Nici o scânteie, nici un tăciune.
Î. Eşti sigură? Nu cumva mirosea a ars?
R. Nu mirosea a nimic.
Î. Da' acum că erai aproape, n-ai văzut ce făcea piatra să lucească?
R. Nu, pentru că era acoperită cu ceva care semăna cu sticla alburie sau muselina groasă şi nu se vedea nimic prin ea. Însă era mai luminoasă decât orice lampă sau torţă pe care am văzut-o vreodată.
Î. Cât de lată era?
R. Un picior lăţime.
Î. Nu mai mult?
R. Atâta doar. Dar mai luminoasă ca soarele. Nu te puteai uita drept la ea.
Î. Cât de aproape ai îngenuncheat când a plutit deasupra?
R. La câţiva paşi. Cât de aici până la zidul ăla.
Î. Şi susţii că era o maşinărie care venea de la templu ; şi că se putea înălţa la ceruri ca o pasăre?
R. Da, şi mai sus.
Î. Cu toate că n-avea roţi, nici aripi, nici cai?
R. Trebuie să mai auzi şi altele, stăpâne Ayscough. Nu-ţi aduc nici o vină. Crezi că nu sunt în toate minţile şi că am vedenii. Că pun roţi şi aripi răsuflării Domnului. Mă vezi doar că sunt o femeie sărmană şi nu prea şcolită ; şi în plus una care nu umblă cu ocolişuri, ce-i în guşă şi-n căpuşă. Îţi spun din nou că n-am visat, că n-a fost nălucire, ci mai degrabă seamănă cu miracolele pe care le-am văzut jucate la Londra. Ai putea să-mi reproşezi că nu sunt adevărate, că sunt făcute prin înşelătorie şi scamatorii, dar nu că n-au fost acolo şi nu le-am văzut.

Î. Acum, ia spune, ai observat ceva în comportamentul Excelenței Sale? Părea alarmat, speriat de acest miracol monstruos?
R. Mai degrabă în așteptare. Și-a scos din nou pălăria și-a ținut-o în mână.
Î. Ca și cum știa că se află în prezența cuiva mai însemnat?
R. Da.
Î. Și Dick la fel? Nu părea speriat?
R. Parcă mai plin de venerație, cu ochii plecați.
Î. Mai departe.
R. Stăteam îngenuncheați, după cum am mai spus, iar Excelența Sa ținea sabia înainte, cu vârful în pământ și mâinile pe mâner, așa cum stă un nobil în fața regelui. Pe urmă, dinspre omida plutitoare a venit un suspin și a început să se lase în jos, cât se poate de încet, ca un fulg; a coborât așa, până s-a așezat cu burta în pământ; și din burta aceea au început să se răsfire niște picioare subțirele cu tălpi negre, pe care s-a lăsat toată. Abia s-a sfârșit asta, că dintr-odată am văzut pe o parte a ei o ușă deschisă.
Î. Cum adică o ușă?
R. Câtă vreme a plutit, n-am văzut nici una; dar când s-a așezat pe pământ, s-a deschis spre noi o ușă, pe mijloc, și cu toate că n-am văzut cum, sau pe cineva, s-a coborât pe o balama meșteșugită o scară ca la diligență și care ducea până la pământ. Erau vreo trei sau patru trepte, toate din împletitură de argint.
Î. Și înăuntru ce-ai văzut?
R. Păi, nici inimă, nici măruntaie, însă arăta ca un perete bătut cu nestemate și luceau toate ca topazul și smaraldul, rubinul și safirul; coralul, peridotul și mai știu și eu ce, da' mai umbrite ca luciu, nu prea clare, parcă ar fi avut lumânări îndărătul lor, cu toate că nu se vedea nici una. Asemeni ferestrelor cu geamuri colorate din clopotniță, dar bucățile erau mai mici.
Î. Vreau să mă lămuresc. Repet, nu era o omidă adevărată, nici vreo ființă vie, ci ceva prefăcut, o mașinărie sau un aparat?
R. Da. Și parfumul dulceag care zăbovea în aer ieșea dinăuntru. Iar Excelența Sa și-a plecat capul, ca să spunem așa,

dinaintea celor pe care îi numea paznicii apelor și care trebuiau să-și facă apariția.

Î. Dar picioarele alea – de unde ieșeau?

R. Din trup, din gurile negre despre care v-am vorbit; și păreau prea subțiri ca să poarte o asemenea povară, și totuși o țineau.

Î. Cam ce grosime aveau? Aveau coapse, pulpe?

R. Nu, erau de jos până sus de aceeași grosime, ca un îmblăciu, un baston de vardist; arătau ca picioarele unui păianjen, cu asemenea greutate așezată pe ele.

Î. Mai departe.

R. Acum a apărut cineva în ușă, cea îmbrăcată în argint pe care o mai văzusem. Iar în mână ducea o coroniță de flori albe ca zăpada. Zâmbea și a coborât sprințară și a venit în fața noastră; însă și-a întors chipul, căci deodată, deasupra ei, a apărut o altă doamnă, îmbrăcată la fel, însă mai în vârstă, cu părul cărunt, cu toate că se ținea dreaptă și semeață, și ea ne-a zâmbit, însă mai grav, ca o regină.

Î. Câți ani să fi avut?

R. Vreo patruzeci, nu mai mult; era încă în putere.

Î. Zi mai departe, de ce te-ai oprit?

R. Mai am de spus multe de care te vei îndoi, însă totul e adevărat, jur pe Raiul de deasupra.

Î. Raiul nu-mi stă înainte, femeie.

R. Atunci trebuie să dai ascultare unei biete slujitoare a lui. Această a doua doamnă a coborât și ea treptele de argint și abia a atins podeaua peșterii, că o altă doamnă a apărut în prag, ca și cum îi ținea trena, și doamna aceea era bătrână; avea părul alb și trupul mai puțintel. Și ea a stat și ne-a privit, cum făcuseră celelalte două, pe urmă a coborât mai încetișor lângă ele. Toate trei ne-au fixat cu aceiași ochi blânzi. Pe urmă minunează-te mai departe, se vedea că erau mama cu fiica și fiica fiicei. Și astfel păreau o singură femeie la trei vârste diferite, atât de asemănătoare le erau trăsăturile, în ciuda anilor diferiți.

Î. Și cum erau îmbrăcate acestea două?

R. Ca și prima, cât se poate de ciudat, în pantaloni și tunică de argint. Dumneata ai fi socotit ținuta bătrânei cam

nepotrivită, însă nu părea așa, căci toate își purtau hainele de parcă erau obișnuite cu ele, nu ca să se împopoțoneze sau mai știu și eu ce, ci ca o îmbrăcăminte pe care o preferau pentru că era simplă și comodă.

Î. Nu purtau podoabe sau bijuterii?

R. Nimic. Numai cea mai bătrână avea o coroniță de flori roșu-închis, aproape negre; iar cea mai tânără, după cum am spus, de un alb neprihănit; iar mama ei flori roșii, ca sângele. Altfel, erau ca trei boabe de mazăre într-o singură păstaie, doar de vârste diferite.

Î. N-ai văzut pe lângă ele broaște râioase sau iepuri, pisici negre? N-ai auzit croncănit de corbi?

R. Nu și nu. Și nici cozi de mături sau ceaune cu fierturi. Ia seama, nu știi pe cine iei în bătaie de joc.

Î. Mă gândeam că numai astea mai lipseau la ce-ai descris – omizi în zbor cu picioare rășchitoare și femei sperietori de ciori.

R. Și încă nu ți-am spus ce e cel mai greu de crezut, stăpâne. Și tânăra, și bătrâna, care stăteau lângă cea din mijloc, s-au întors către ea și au făcut un pas ca să fie mai aproape. Și printr-o mișcare ciudată, din nou n-aș ști să spun cum, s-au unit cu ea sau au părut că se topesc în felul ăsta în ea; au dispărut precum stafiile care trec prin ziduri, iar o singură femeie, cea căruntă, mama, a rămas acolo unde fuseseră toate trei, cum mă vezi și cum te văd. Însă nu mai avea în coroniță numai flori roșii sau altfel, ci le ținea pe toate trei împreună, albe și roșii și grena; ca și cum ne îndemna să credem ceea ce ochii puneau la îndoială.

Î. Femeie, asta l-ar năuci și pe cel mai credul creștin.

R. Atunci trebuie să joci acest rol. Fiindcă nu spun nimic din ceea ce nu e adevărat, oricât te-ai îndoi de cele istorisite. Să nu te mânii, te implor. Ești om al legii și trebuie să cumpănești spusele mele cu toată grija. Dar te previn că vorbele mele sunt ale spiritului. Și s-ar putea să le schimbi cursul bun și să le faci de ocară și netrebnice și atunci o să rămâi la fel de nepriceput în această lume.

Î. Asta o să vedem, femeie. Dă-i mai departe cu aiureala asta.

R. Doamna asta, mama, a venit până unde eram noi îngenuncheați, mai întâi la Excelența Sa, și-a întins mâinile spre el, s-au îmbrățișat, aşa cum face mama cu fiul ei după ce nu s-au văzut de mulți ani, după drum lung. Abia după aceea i-a vorbit, într-o limbă pe care n-o cunosc, cu voce joasă şi foarte blândă; la care Excelența Sa i-a răspuns în aceeaşi limbă ciudată.

Î. Stai puțin. Ce fel de limbă era?

R. Una pe care o auzeam pentru prima oară.

Î. Ce limbi ai auzit în viața ta?

R. Olandeza şi germana, şi în plus franceza. Puțin şi spaniola şi italiana.

Î. Şi nu era nici una din ele?

R. Nu.

Î. Când Excelența Sa i-a răspuns, ți s-a părut că vorbeşte fluent, asemenea cuiva care o cunoaşte?

R. Cât se poate de bine şi nu în felul dinainte.

Î. Cum adică?

R. Păi, cu mai mult respect şi recunoştință sinceră. După cum am spus, aşa cum se poartă fiul cu mama după o absență îndelungată. Şi am uitat să spun ce a fost ciudat la început, când s-a apropiat de el, că și-a aruncat sabia deoparte, ca și cum nu mai avea nevoie de ea, la fel și cingătoarea și teaca; ca și cum ar fi umblat prin locuri periculoase și acum a ajuns, în fine, sub propriul acoperiş unde se simte în largul său.

Î. Ai spus că a aruncat-o deoparte, femeie – vrei să zici că a pus-o atent într-o parte sau a azvârlit-o, de parcă nu-l mai interesa?

R. De parcă nu-l mai interesa deloc, căci a căzut undeva la vreo zece picioare în urmă, la fel şi teaca şi cingătoarea: ca şi cum până atunci nu-i slujiseră decât să se deghizeze, să poarte o mască, și acum își atinsese scopul.

Î. Acum altceva – s-au salutat și și-au vorbit ca două persoane care s-au cunoscut?

R. N-a părut surprins, și nici ele. Apoi s-a întors să ne prezinte și pe noi, mai întâi pe Dick, care rămăsese în genunchi, însă doamna i-a întins mâna pe care el a apucat-o cu

ardoare și a dus-o la buze. Pe urmă l-a ridicat în picioare și a venit și rândul meu. Trebuie să spun mai întâi că Excelența Sa i-a vorbit în limba lor și, deși nu știu ce i-a spus, am auzit rostit numele meu cât se poate de limpede și – la fel și numele cu care am fost botezată, nu Fanny, ci Rebecca; era prima oară când îl rostea și nu știu cum l-a aflat.

Î. Nu i l-ai spus niciodată, nici lui Dick, nici altcuiva?

R. Nimănui de la bordel, doar dacă nu-l știa de la Claiborne.

Î. Atunci de la ea l-a aflat. Mai departe.

R. Doamna aceasta era în fața mea, unde stăteam îngenuncheată; îmi zâmbea, de parcă am fi fost vechi prietene ce nu ne-am văzut de mult și ne-am reîntâlnit. Și brusc s-a sculat, a întins mâinile să le ia pe ale mele și m-a ridicat în picioare; am stat așa alături, pentru că nu-mi dăduse drumul la mâini când eram în picioare, continua să-mi zâmbească și să-mi caute privirea, ca o prietenă bună, să afle cât m-am schimbat; pe urmă, mi-a dat coronița cu trei culori de flori, ca și cum îmi făcea un hatâr aparte. De parcă era un schimb, mi-a luat de pe cap coronița de mai, s-a uitat la ea, dar nu și-a pus-o, ci mi-a așezat-o înapoi pe cap, cu un zâmbet, și m-a sărutat ușor pe gură, după moda veche, adică să-mi ureze bun venit. Nu știam ce să fac, însă trebuia să mulțumesc pentru flori și i-am zâmbit și eu, dar nu ca ea, care parcă mă știa bine, da, ca o mamă sau o mătușă iubitoare.

Î. N-a spus nimic?

R. Nici un cuvânt.

Î. Se mișca ușor și grațios, ca o doamnă?

R. Cu o mare simplitate, ca fiica ei, parcă nici n-avea habar de fumurile acestei lumi și nici habar n-avea de ele.

Î. Totuși venea din cercuri înalte?

R. Da. Cât se poate de înalte.

Î. Dar cu florile pe care ți le-a dat ce e?

R. Erau de trei culori, de același fel, întru câtva asemănătoare celor care cresc pe stâncile Cheddar și pe care le aduc vara la Bristol – le spune scânteioare de iunie. Și totuși nu erau aidoma, ci ceva mai mari și cu mirosul mai puternic; oricum, prea timpurii pentru vremea aceea.

Î. Ai mai văzut asemenea flori?

R. Nu, niciodată. Deși nădăjduiesc să le văd și să le mai miros o dată.

Î. Cum să le mai vezi o dată?

R. O să auzi. Pe urmă doamna m-a luat din nou de mână și m-a condus la omidă. Nu mi-era teamă de ea, totuși mi-era frică să intru și m-am uitat peste umăr spre Excelența Sa, care rămăsese în urmă, să-l întreb ce să fac. La care el a ridicat un deget la buze, ca să-mi arate că nu trebuie să vorbesc și a dat din cap spre mama care ne întâmpinase ca și cum trebuia să-i acord atenție. Iar când am privit-o, părea că înțelege ce voiam să întreb, și și-a ridicat mâinile până la piept, așa cum făcuse și fiica ei, mi-a zâmbit cât se poate de deschis ca să-mi alunge teama. Așa că m-am dus cu ea, după cum dorea, am urcat treptele de argint și m-am lăsat condusă înăuntrul trăsurii, nu știu cum să-i spun, ceva nemaivăzut, un loc cu minunății, o încăpere cu pereții făcuți din pietre lucitoare pe care le văzusem prin ușă.

Î. Au intrat și Excelența Sa și Dick?

R. Da.

Î. Doamna te-a poftit pe tine prima?

R. Da.

Î. Și nu te-ai mirat că ai fost tratată astfel – tu, o târfă?

R. Cum să nu? Eram mută de uimire.

Î. Mai povestește-mi despre încăperea asta. Cum erau pietrele prețioase?

R. Unele luceau mai mult ca altele, din multe culori, tăiate și pătrat și rotund, înșirate pe toți pereții, chiar și pe o parte din acoperiș sau tavanul de deasupra. Și pe multe din ele erau semne sau înscrisuri ca și cum fiecare avea un scop magic sau tainic, cu toate că n-am putut să le descifrez. Și multe aveau și ceasuri mici sau ceasuri de buzunar alături, însă limbile nu se mișcau, nu erau întoarse.

Î. Orele nu erau însemnate?

R. Erau semne, dar nu ca cele din lumea noastră.

Î. Și cât de mare era încăperea?

R. Ca lățime, nu avea mai mult de zece-douăsprezece picioare; era mai mult lungă, poate de vreo douăzeci de picioare; și înaltă pe cât era de lată.

Î. Cum era luminată?

R. Prin două scânduri străvezii pe tavan, care dădeau o lumină ascunsă, nu atât de puternică cum era cea de afară, ochiul omidei.

Î. Cum adică, scânduri străvezii?

R. Păreau făcute din sticlă alburie cum am mai spus: însă ascundeau totul după ele, și de-acolo venea lumina asta.

Î. Și nu erau draperii, nici mobilă?

R. Când am intrat, nu era nimic. Totuși, imediat după aceea, doamna a atins cu degetul o piatră prețioasă de lângă ea și ușa prin care am intrat s-a închis singură, la fel cum se deschisese, după un anume meșteșug; iar treptele de argint la fel, s-au strâns de la sine. Și pe urmă doamna a mai atins o piatră, sau poate aceeași; și din amândoi pereții s-a lăsat câte o bancă sau locuri de așezat. Nu știu cum, poate printr-un arc, pe o balama, ca niște sertare ascunse dintr-un scrin. Și pe ele ne-a invitat să stăm, Excelența Sa și Dick de-o parte, eu pe partea cealaltă. Și cea pe care am stat eu părea acoperită cu piele albă, cea mai fină piele de cămilă, o simțeam sub mine moale ca patul de puf. Apoi doamna s-a dus la capătul celălalt al încăperii și a atins o altă piatră, care a dat la iveală un dulap plin cu sticle și vase din sticlă afumată, ca la spițerie, și în unele parcă erau prafuri, în altele ceva ca vinul de Canare, auriu, și a turnat din el în trei păhăruțe, care deși erau făcute din cristal netăiat, erau nemaipomenit de ușoare și de subțiri, ne-a adus la fiecare câte unul, cum ar face o slujnică. La început n-am vrut să beau, de teamă să nu fie cine știe ce licoare, cu toate că i-am văzut pe Excelența Sa și pe Dick că nu se tem să bea. Apoi s-a înapoiat la locul unde stăteam eu și mi-a zâmbit, a luat paharul meu, a băut puțin din el, ca să-mi dovedească cum că n-aveam de ce să mă tem, și mi l-a dat înapoi, așa că am băut și eu. Nu era ce părea, adică vin, ci aducea mai mult a fructe; avea parcă gust de caise sau pere timpurii,

proaspete, dar mai dulce şi mai fină; licoarea m-a uns pe gât, mai ales că mi se cam uscase.

Î. Nu avea gust de băutură spirtoasă? De rachiu sau de gin?

R. De suc de fructe proaspăt stoarse.

Î. Altceva.

R. Apoi a venit şi s-a aşezat alături de mine; şi-a întins o mână deasupra capului meu şi a atins o piatră albastră de pe perete. Deodată s-a făcut întuneric, n-a mai fost lumină în încăpere, dar era ceva afară care trecea prin ferestruicile mici despre care am vorbit la început, care semănau cu nişte ochi – şi am uitat, dinăuntru nu mai arătau ca de afară, nu erau din sticlă verde, nu, ci clare ca orice sticlă, fără vreun defect sau băşicuţă. Şi m-aş fi speriat de moarte dacă nu m-ar fi cuprins cu braţul după umeri ca să mă liniştească, iar mâna ei a căutat-o pe a mea în întuneric şi mi-a strâns-o, tot ca să mă liniştească. Parcă voia să mă asigure că n-avea de gând să-mi facă nici un rău şi mă ţinea ca pe un copil, ca să-mi aline spaimele care îmi depăşeau puterea de înţelegere.

Î. Te-a ţinut aproape?

R. Cu prietenie, ca o soră. Aşa făceam uneori şi la bordel, când aveam răgaz sau aşteptam.

Î. Şi pe urmă?

R. A urmat o minune şi mai straşnică decât toate, pentru că unde era capătul încăperii, în faţa capului omizii, s-a aflat dintr-odată un geam deasupra unui oraş mare peste care alunecam ca o pasăre.

Î. Asta ce mai e?

R. Aşa a fost, îţi spun.

Î. Iar eu îţi spun că ai întrecut măsura.

R. Jur pe Iisus că aşa s-a petrecut sau aşa părea.

Î. Încăperea asta frumoasă cu pietre preţioase a zburat afară din peşteră într-o clipă şi a ajuns deasupra unui oraş mare? Nu sunt prostul tău să-l duci de nas, cumătră, pe toţi sfinţii, nu sunt.

R. Numai spusa mea te amăgeşte. Nimic altceva. Povestesc ce am văzut, cu toate că habar nu am cum am văzut.

Î. Palavre bune pentru cărți cu basme, nu pentru auzul cuiva cu judecată. Pentru mine ești tot o târfă vicleană, cu toată vorbăria ta.
R. Spun adevărul. Te implor să-mi dai crezare.
Î. Oare n-a fost ceva vârât în licoarea pe care ai băut-o și care ți-a dat viziunea asta fantastică?
R. Nu eram nici toropită, nici amețită; totul era cât se poate de real când zburam deasupra orașului și încă altele, după cum am să povestesc. Și totuși o vrăjitorie era la mijloc, ca într-un vis, fiindcă dacă mă uitam pe ferestruici, știam că nu ieșisem din peșteră, încă îi vedeam pereții.
Î. Și cât de mare era fereastra prin care ai văzut orașul?
R. Trei picioare pe patru, mai mult lungă decât înaltă.
Î. Și totuși susții că mașinăria asta în care ați intrat nu s-a mișcat din peșteră?
R. Nu.
Î. Ai fost vrăjită sau drogată, sau ambele.
R. S-ar putea; cu siguranță am fost într-o stare aparte. Prin fereastra asta nu vedeam ca prin sticla de rând, parcă era cineva care ne făcea să vedem ce voia el: o dată de departe, pe urmă de aproape, o dată din partea asta, pe urmă din cealaltă. Tare mi-aș fi dorit să întorc ochii să mă uit alături sau să mă mai uit o dată în urmă, dar nu se putea. Degeaba îmi zăbovea privirea, trebuia să văd doar ce vedea ea.
Î. O fereastră nu vede, femeie. Nu erai în toate mințile. Și ce oraș era ăla peste care spui că parcă zburați?
R. Nespus de frumos, ca nici unul de pe pământ pe care l-am văzut sau de care am auzit. Totul clădit în alb cu aur, cu grădini și livezi înverzite, izvoare și heleșteie. Arăta mai mult a regiune bogată de țară decât a oraș. Și peste tot domnea pacea.
Î. De unde știi că erau livezi? Nu zburai sus de tot?
R. Da, dar copacii, deși mici, erau așezați în rânduri, ca în livadă, și eu așa am socotit. Iar printre ei, legându-i, niște drumuri frumoase și largi, netezite parcă cu aur, pe unde treceau oameni și trăsuri lucioase, deși n-aveau cai. Dar de mișcat se mișcau.

Î. Cum se mişcau?
R. Habar n-am. Iar pe străzile aurite nu se mergea cu picioarele sau cu tălpile, însă oamenii se mişcau – drumul tot se mişca şi îi purta cu el. Cu toate că oamenii se mişcau ca și noi, pentru că în câmpurile pe deasupra cărora am trecut erau fete care dansau în două cercuri, iar în altul bărbaţi, cum ar fi în șiruri; iar alții pe care i-am văzut mergeau ca noi.
Î. Cum dansau?
R. Parcă în timp ce dansau, cântau, iar fetele făceau nişte mişcări foarte graţioase, la fel măturau pe jos, își ridicau chipurile spre cer cu bucurie; iar bărbații dansau în timp ce aruncau semințele, pe urmă se făceau că seceră, la fel, deşi se mişcau mai repede. În țara asta se preamărea curățirea spiritului, căci pe mulți dintre ei i-am văzut cum măturau cu adevărat drumurile şi cărările aurite, plini de hărnicie, ca şi cum voiau să arate că nu suportau murdăria. Iar alții spălau lângă izvoare. Bărbații care dansau se bucurau de mărinimia Domnului. Peste tot domnea o ordine desăvârșită în grădini și livezi, ca și – sunt sigură – în casele lor.
Î. Semănau cu noi la înfățișare?
R. Cu multe naţii. Unii albi, alţii măslinii sau galbeni, unii cafenii, alții negri ca noaptea. Nu puteam să-i văd pe toți, erau prea departe. Ca şi când am fi fost pe un turn uriaş, dar unul care se mişca de parcă ar fi avut picioare.
Î. Și cum erau îmbrăcați?
R. Păi, toți precum cele trei doamne, în pantaloni și tunici argintii, fie că erau bărbați sau femei. Am trecut pe deasupra atât de repede, că n-am văzut tot; apărea totul într-o clipită, pe urmă dispărea, apoi apărea la loc.
Î. Cei care erau sălbatici negri nu erau goi?
R. Nu.
Î. Dar biserici n-ai văzut?
R. Nu.
Î. Nici un semn al lui Dumnezeu sau al Religiei?
R. Totul era un semn, deși nu unul cunoscut. Nici o biserică, nici un preot, nimic de felul ăsta.

Î. Nici vreun templu păgân sau mai știu și eu ce?
R. Nu.
Î. Dar palate sau clădiri înalte? Vreo închisoare, spital, tribunale?
R. Nimic din toate astea, în afară de clădiri frumoase, înalte, unde parcă toți locuiau împreună, fără vreo deosebire sau diferență. Cele mai multe nu aveau garduri sau ziduri și erau împrăștiate prin pajiști, fără să fie înghesuite sau să scoată fum scârbos. Totul era minunat, fiecare avea parcă ferma lui, cu ogorul lui. Era verdeață ca în plină vară. Iar soarele strălucea peste tot, ca o lună de iunie veșnică. Așa numesc eu acuma ținutul ăsta fericit care ni s-a arătat.
Î. Cum îl numești, femeie?
R. Iunie Veșnic.
Î. Alias castele în Spania. Cum erau casele acelea construite? Din piatră sau cărămidă? Aveau acoperișuri din stuf sau cu țigle?
R. Nici una, nici alta, pentru că nu erau din lumea noastră, așa cum știm noi. Cu pereți albi, foarte netezi, cum e interiorul de la scoică, cu acoperișuri și uși din aur; și de toate felurile, unele aveau forma unor corturi uriașe, altele cu grădini stranii pe acoperișuri, turtite, altele rotunde, ca niște roți de cașcaval; și multe altele cu diferite forme.
Î. Și de unde știi că ușile și acoperișurile erau din aur?
R. Nu știu, da' așa păreau. Și am mai văzut și case mari în comun, pentru că în fiecare din ele puteau să locuiască mai mulți, nu numai o familie, așa cum se întâmplă deseori în lumea asta; și mai erau unele numai pentru bărbați și altele doar pentru femei, iar separarea asta se vedea în toate cele. Într-un loc erau mulți adunați laolaltă de ambele sexe și ascultau cu luare-aminte la un altul care vorbea, în aer liber; da' stăteau despărțiți cu strășnicie, femeile la stânga, bărbații la dreapta, ca și cum ai zice că s-a dat poruncă să stea separat, așa cum trebuie să locuiască separat în casele lor.
Î. Și n-ai văzut familii, cupluri de îndrăgostiți sau altceva?
R. Nu, nimic. În Iunie Veșnic așa se întâmplă.

Î. Ce se întâmplă? Trăiesc precum călugării romano-catolici și maicile din chilii? Copii n-ai văzut?
R. Nu copii în carne şi oase. Trupul, cu toate păcatele lui, nu se află acolo. Dac-ar fi, n-ar mai exista acolo Raiul veşnic.
Î. Şi n-ai văzut pe nimeni muncind?
R. Doar în grădinile sau ogoarele personale, din plăcere.
Î. Nu erau prăvălii sau vânzători ambulanţi sau piețe?
R. Nu, nici pomeneală. Şi n-am văzut nici ateliere meşteşugăreşti, nici mori.
Î. Dar oşteni, oameni cu arme, ai văzut?
R. Nimeni n-avea nici o armă.
Î. Nu-i de crezut, femeie.
R. Nu-i de crezut în lumea noastră.
Î. Şi doamna aia a ta unde a stat câtă vreme a durat călătoria prin aer?
R. Pe bancă, lângă mine, fără să-mi dea drumul la mână, până mi-am pus capul pe umărul ei în timp ce priveam.
Î. Avea trupul cald?
R. Da, ca mine.
Î. Şi ce-ai crezut despre oraşul ăsta închipuit care ţi-a fost arătat, adică pe care l-ai visat?
R. Că de acolo venea doamna, nu din lumea noastră, ci din una mai grozavă, unde se cunoaşte totul, pe câtă vreme noi nu știm nimic. Locuitorii ei seamănă cu noi în anumite privințe; în altele, nu, și sunt cu desăvârșire diferiți în privința păcii și a bunăstării. Fiindcă n-am văzut nici un sărac, nici un cerșetor, nici un schilod sau bolnav, sau vreun muritor de foame, și nici n-am văzut din cei care se vântură pe aici mai cu dare de mână și de neam; sărea în ochi că erau mulțumiți să fie de aceeași condiție deopotrivă, ca nici unul să nu rămână mai prejos; așa cum erau și neprihăniți, fără ca vreunul să păcătuiască. Nu ca la noi, unde inima fiecărui bărbat sau a fiecărei femei e zăvorâtă în fiarele lăcomiei și semeției, silindu-i astfel să se poarte și să trăiască doar pentru sine.
Î. Mie să-mi spui ce-ai văzut, femeie, și nu ce-ți dă ghes democrația asta proaspăt aflată care te-ndeamnă să te răzvrătești.

R. Nu știu ce-i aceea democrație.
Î. Legea gloatei. Bag seama c-ai prins și tu gustul.
R. Nu, e dreptatea creștină.
Î. Ajunge. N-ai decât s-o numești cum vrei.
R. E adevărat că ce-am văzut a fost dincolo de lumea noastră. Da' n-am zărit nici un soldat sau paznic sau vreun alt semn cum ar fi temnițe sau pe cineva în lanțuri, ca să-mi arate că existau și din cei care nu erau de acord sau făceau rele și trebuiau pedepsiți și izolați.
Î. Am spus că ajunge.
R. Poți să te îndoiești de cele ce-ți spun, nu-ți aduc nici o vină. Căci așa am judecat și eu cu mintea mea din lumea de aici; și eu m-am îndoit și nu mă dumiream cum pot bărbații și femeile să trăiască într-o asemenea înțelegere și armonie, când cei care sunt de-un neam aici, jos, nu pot, ca să nu mai vorbim de cei din alte neamuri. Căci acolo nu era nici urmă de război, de distrugere, de cruzime, nici măcar de mândrie, ci viață veșnică. Și-ți spun, cu toate că la început nu mi-am dat seama, era Raiul adevărat.
Î. Sau ai vrut tu să fie Raiul. Ceea ce nu-i totuna.
R. Ascultă mai departe, stăpâne Ayscough. Am prins să zburăm mai jos și mai jos, tot mai aproape de pământul ăsta binecuvântat al lui Iunie Veșnic și ne-am lăsat pe o pajiște cu flori și iarbă. Și lângă un copac ne așteptau trei persoane, doi bărbați și o femeie. Iar îndărătul lor, la capătul pajiștii, am văzut bărbați și femei care erau la coasă sau trebăluiau și copii ca la adunatul fânului. Am băgat de seamă însă că aceștia erau îmbrăcați altfel decât ceilalți, în veșminte lungi, în multe culori; pe câtă vreme cei doi bărbați care așteptau sub copac erau în haine albe, iar femeia de alături tot în alb.
Î. Păi, n-ai spus că n-ai văzut pe nimeni muncind? Asta ce mai e acum?
R. Nu munceau ca noi.
Î. Cum adică?
R. Munceau pentru că așa voiau, nu pentru că erau siliți.
Î. Și asta de unde știi?

R. Cântau şi erau veseli, iar unii se odihneau sau se jucau cu copiii. Pe urmă am văzut că bărbaţii îmbrăcaţi în alb de sub copac erau aceiaşi pe care-i văzusem noaptea la templu – unul vârstnic și celălalt tânăr. Cel tânăr, pe care atunci îl numisem dulgher și care arătase în sus, avea pe umăr o coasă, tocmai se întorsese de la cosit; iar cel vârstnic, cu o barbă albă, ținea în mână un toiag și stătea la umbra pomului; da, sub frunze și fructe, semănau cu niște portocale, luceau prin verdele de deasupra. Bătrânul avea aerul cuiva nespus de blajin și cât se poate de înțelept, care e stăpân peste tot ce se vede, însă care acum nu lucra; și totuși cu toții trebuiau să-l respecte ca pe părintele și stăpânul lor.

Î. Și bătrânul ăsta de ce nație părea?

R. De toate națiile, nici harap, nici alb, nici arămiu, nici galben.

Î. Ăsta nu-i un răspuns.

R. Atâta pot să spun. Ba încă mai era o minune, fiindcă femeia care aştepta la fereastră era chiar cea lângă care mă odihnisem când eram în omidă și care mă ținuse de mână. Iar eu m-am zăpăcit atât de tare, încât m-am întors să mă uit la cea de lângă mine și, să vezi și să nu crezi, printr-o minune cerească era acolo, alături, cu toate că părea și în afara ferestrei, îmbrăcată altfel, în veșmânt alb. Iar cea de lângă mine îmi zâmbea ca o soră; ca și cum mă îndemna să dau răspunsul la o ghicitoare. Pe urmă, deodată s-a aplecat spre mine și m-a sărutat pe gură, cu cea mai sfântă dragoste, ca și cum mi-ar fi spus să n-am teamă de ce am văzut prin fereastră, pentru că ea poate să mă țină de mână și în acelaşi timp să fie și afară, lângă bătrân, sub copac; iar acesta a întins mâna ca ea să vină mai aproape.

Î. Și nu te-ai convins că visezi dacă femeia a apărut în două locuri deodată?

R. Pentru dumneata aşa este, pentru mine nu e nici urmă de vis. Și n-am visat nici când mi s-a părut că pășesc acolo, pe pajiște.

Î. Și în tot timpul ăsta ce s-a întâmplat cu Excelența Sa? N-ai observat cum privea nălucirea prin fereastra ta? Părea că îl absoarbe, că-i dă crezare; sau că nu crede?
R. Nu m-am gândit nici la dumnealui, nici la Dick în vremea asta și cu atât mai puțin în acest moment despre care am povestit. Mai înainte m-am uitat o dată spre celălalt capăt al încăperii unde se aflau; Excelența Sa nu se uita pe fereastră, ci la mine. Parcă mă urmărea cât eram de năucită, ca la teatru, a stat lângă doamnă, pe urmă a urmărit singur totul.
Î. Și asta nu înseamnă că mai văzuse așa ceva înainte – că fuseseși adusă la ceva cunoscut pentru Excelența Sa?
R. Știu doar că a zâmbit când m-a văzut că-l privesc și a arătat cu mâna spre fereastră, ca și cum ar fi spus – uită-te acolo, nu la mine.
Î. Cum zâmbea?
R. Așa cum nu-mi mai zâmbise niciodată până atunci; ca unui copil care, pentru a înțelege, trebuie să se uite mai bine.
Î. Dar Dick, el ce făcea?
R. Se uita și el, uluit ca și mine.
Î. Bine, întoarce-te la pajiștea despre care vorbeai.
R. Cum am mai zis, parcă mergeam pe ea, pentru că simțeam parfumul florilor și al ierbii proaspăt cosite și auzeam cântecul păsărilor, pitulici și privighetori, cu ciripitul lor vesel și cosașii îngânând și ei melodii.
Î. Cum cântau? Ai auzit cuvinte, era o melodie cunoscută?
R. Parcă da, una de demult, pe care am ascultat-o când eram mică, deși părinții mei nu îngăduiau muzica din cauza credinței lor. Da, mi s-a părut o melodie cunoscută.
Î. Ai putea s-o fredonezi?
R. A, nu.
Î. Mai departe, atunci.
R. Pe urmă parcă pășeam prin Rai, în viața veșnică și fericirea fără sfârșit. Părăseam lumea asta crudă cu toate relele ei, lăsam în urmă propriile mele păcate îngrozitoare și vanitatea, pentru care începeam să-mi dau seama că urma să fiu iertată. Înaintam într-o mare de lumină, totul era lumină,

n-aveam nici o umbră în suflet; şi cum mă îndreptam spre acestea trei, nu mi se părea o trecere obişnuită a timpului, ci una mult mai înceată, aşa cum te mişti în vis. Pe urmă l-am văzut pe cel vârstnic cum ridică mâna şi rupe un fruct atârnat de o ramură deasupra capului, pe care l-a întins către ea, mama, iar ea l-a luat şi mi l-a oferit mie. Şi nu era o favoare divină, ci mai degrabă un dar pe care să-l mănânc; şi mult îmi mai doream asta. Şi cu toate că mă grăbeam să-l iau, nu eram în stare; şi mi-a trecut prin minte că cel care stătea acolo cu coasa era fiul celui vârstnic, iar femeia semăna şi ea cu el, erau o familie. Şi atunci în minte mi-a şoptit parcă cineva, o şoaptă plină de bucurie că ştiam cine erau cu adevărat cei trei. Stăpâne Ayscough, acum îţi vorbesc mai limpede decât mi-a apărut mie la început, când totul era doar ca o bănuială, o adiere, o şoaptă, nu ştiu bine ce, a ceea ce urma să se întâmple. Cu toate astea, eram ca dumneata, silită să mă îndoiesc de aceste împrejurări cât se poate de stranii. Dumneata ştii probabil că am fost crescută ca o quakeră, să nu-mi închipui dumnezeirea ca fiind întruchipată în trup sau fiinţă care respiră, ci numai duh şi lumina lui în mine. Căci Fraţii spun: nu există spirit adevărat în imagine şi nici imaginea nu poate fi a spiritului adevărat. Aşadar, oare nu eram şi eu o mare păcătoasă, cum să mă aştept ca eu să fiu demnă de aşa ceva? Acum însă a urmat lucrul cel mai straniu, căci cel cu coasa a arătat spre iarba necosită de lângă el, unde trebuia să privesc, iar acolo, ascuns, se afla fratele lui geamăn, care părea adormit, culcat pe spate, cu coasa lângă el, cu flori presărate pe el, ca şi cum era mort. Şi totuşi zâmbea în somn; iar pe chipul celui care arăta spre el se afla acelaşi zâmbet. Şi sigur, de zece mii de ori sigur, n-am să mă mai ascund. Aceşti doi oameni erau unul singur, singurul, omul deasupra tuturor celorlalţi; Domnul nostru Iisus Hristos, care a murit pentru noi, şi totuşi a înviat.

Î. Cum, ai ajuns acum în Rai? Din târfă te-ai trezit sfântă?

R. Poţi să mă batjocoreşti, să râzi de mine, vorbesc acum despre ceea ce am înţeles abia mai târziu. Ceea ce alţii,

sfinții, poate că văd într-o clipită, eu am văzut ca prin ceață. Nu e adevărat ce spun oamenii, că adevărul te poate lumina într-o secundă. Poate veni mai greu, și așa a fost cu mine. Da, trebuie să-mi râd de mine că am fost atât de înceată. Și-ți zic că s-ar putea să fiu o păcătoasă demnă de dispreț, însă am fost adusă fără îndoială, fără urmă de îndoială, dinaintea Tatălui și Fiului. Da, cu toate că stăteau acolo ca doi simpli lucrători ai ogorului, ei erau; iar eu eram o proastă în neștiința mea. Și în plus încă nu-mi dădusem seama cine era cea de al cărei umăr mă sprijineam. Da, acolo am fost proastă de-a binelea, vai mie, și legată la ochi.

Î. Lasă șaradele. Spune acum – cine era femeia asta?

R. Nu era femeie, ci regină între regine, mai nobilă decât cea mai nobilă doamnă. Cea fără de care Tatăl Ceresc nu și-ar fi putut înfăptui Lucrarea, pe care unii o numesc Duhul Sfânt. Este Maica Sfântă a Înțelepciunii.

Î. Sfânta Fecioară, vrei să spui? Fecioara Maria?

R. Ba mai presus. Maica Sfântă a Înțelepciunii, duhul care poartă voința Domnului și cea care a fost cu El dintru începuturi, care împlinește tot ceea ce a făgăduit Hristos Mântuitorul. Adică și mama Lui, și văduva Lui și în plus și fiica lui; și aici se află adevărul celor trei femei contopite într-una pe care am văzut-o prima oară. Ea e cea care trăiește veșnic și-mi va fi veșnic stăpână.

Î. Femeie, asta e o blasfemie fără egal. Scrie limpede în Cartea Facerii că Eva s-a născut din coasta lui Adam.

R. Dar dumneata nu te-ai născut dintr-o mamă? Fără ea, nimic nu există, stăpâne, nu se naște nimic. Nici Raiul, nici Adam sau Eva n-ar fi existat dacă Sfânta Maică a Înțelepciunii n-ar fi fost acolo, de la începuturi, alături de Părintele Ceresc.

Î. Cum, și această mare maică, această *magna creatrix*, te-a ținut în brațe, la fel ca o dezmățată de la tine de la bordel? Oare nu așa mi-ai spus?

R. Nu era decât blândețe plină de iubire și milă. Nu există nimeni care să fie atât de păcătos încât să nu poată fi iertat. Și dumneata uiți că eu, în orbirea mea, nici nu știam cine e. Altfel aș fi fost în genunchi dinaintea ei.

Î. Ajunge cu presupunerile tale. Altceva?

R. Împărăția ei va veni, și cea a lui Hristos, și mult mai devreme decât dorește lumea asta păcătoasă. Amin, eu stau mărturie.

Î. Atunci mărturisește, femeie, și sfârșește-ți adevărul ăsta pângăritor, profeția pe care o predici. Ce s-a mai întâmplat în peșteră?

R. Ceva cumplit, după atâta dulceață, ceva cât se poate de amar. Am alergat pe pajiștea dumnezeiască, să apuc fructul pe care mi-l dăruia Maica Sfântă a Înțelepciunii, aproape că-l simțeam în mâini. Și deodată totul s-a întunecat, da, s-a făcut întuneric ca noaptea. Apoi iar lumină, însă ce vedeam era ceva ce mă rog să nu mi se mai înfățișeze vreodată, căci era o bătălie crâncenă, un câmp de luptă unde oamenii se sfâșiau ca fiarele și în jurul nostru erau zgomote asurzitoare, scrâșnete de arme, înjurături și țipete, pocnete de flinte și muschete și un tun înfricoșător, vaietele amestecate ale muribunzilor, sânge și fum de la praful de pușcă. Nu-ți pot povesti toate lucrurile astea înfricoșătoare, toată cruzimea sau spaima care m-a cuprins, căci lupta părea că se dă atât de aproape, încât soldații parcă erau gata să năvălească în încăperea din omidă, unde ne aflam. Atunci m-am întors către Sfânta Maică a Înțelepciunii, îngrozită de această schimbare și căutând alinarea; dar groaza a fost și mai mare, căci ea nu mai era acolo, nici Excelența Sa, nici Dick, nimic din ceea ce fusese, ci numai o beznă cumplită și eu de una singură.

Î. Te mai aflai încă în camera din omidă? Bătălia care ți s-a arătat se vedea prin fereastră, ca înainte?

R. Da, deși n-am văzut, nici n-am auzit sau simțit pe cineva plecând. Iar acum eram singură, ba chiar mai rău decât singură, închisă în cea mai cumplită temniță, avându-l ca tovarăș de soartă pe Antihrist. Dă-mi ascultare, am fost silită să urmăresc mai multă răutate și cruzime decât am crezut că se poate și fiecare scenă era mai groaznică decât cea de dinainte.

Î. A mai fost și altceva decât scena bătăliei?

R. Multe, și nu numai de bătălie, nici vorbă, ci de fiecare fărădelege și păcat; de torturi, de crimă și trădare, de uciderea pruncilor; nicicând nu l-am văzut atât de limpede pe Antihrist sau cruzimea oamenilor mai sălbatică decât a celei din urmă fiare, de o mie de ori mai răi cu ei înșiși decât răul cel mai rău făcut de alții.

Î. Asta i-ai spus lui Jones, cu toate că nu i-ai dat același motiv sau împrejurări?

R. I-am spus o parte, nu tot. Așa ceva nu poate fi spus.

Î. Iar tu ai apărut arzând într-o mare de flăcări, așa-i?

R. Da, era o fetiță de paisprezece ani care fugise dintr-o casă căreia soldații îi dăduseră foc, arsă din cap până în picioare, cu hainele în flăcări, și mi se rupea sufletul că nimănui nu-i păsa de chinul ei, toți râdeau și-și băteau joc, dacă aș fi putut, i-aș fi sfâșiat în bucăți. Am sărit din locul în care stăteam și am alergat la fereastră să dau ajutor, căci fetița venea spre mine; dar, vai mie, degeaba, mi-aș fi dat viața de o sută de ori să pot ajunge la ea, căci într-însa mă vedeam pe mine, așa cum eram înainte de a păcătui; totuși între noi se afla geamul mai tare decât piatra. Doamne Dumnezeule, n-am putut să-l sparg, deși biata copilă ardea acolo la câțiva pași de mine și țipa și plângea de ți se încrâncena carnea. O mai văd și acum și îmi dau lacrimile când mă gândesc cum întindea mâinile după ajutor și nu vedea nimic, iar eu eram atât de aproape, cu toate că parcă aș fi fost la zece mii de leghe depărtare.

Î. Viziunea asta și celelalte la fel de crude semănau cu ce e în lumea noastră?

R. Bine de tot, prea bine, nu exista iubire; totul era cruzime, ucidere, durere. Totul îndreptat împotriva celor nevinovați, a femeilor și copiilor, totul la nesfârșit.

Î. Te întreb din nou. Ai recunoscut pe cineva sau vreun loc din lumea noastră?

R. Nu cred că era lumea noastră; dar nu că n-ar putea fi.

Î. Deci nu erau din lumea noastră?

R. Doar dacă nu erau din Catai, fiindcă aveau chipuri de chinezi, ca acelea pictate pe vase și altele, mai galbeni ca noi și cu ochii înguști. Dar de două ori am văzut prin

fereastră parcă trei luni care străluceau peste scena măcelului și cu lumina lor făceau ca totul să fie și mai înfricoșător.

Î. Oare nu te înșeli? Trei luni?

R. Una mai mare și două mai mici. Și, încă alte ciudățenii de vrăjitorie și mai grozave: trăsuri uriașe care purtau cu ele tunuri și mergeau mai repede decât cei mai ageri cai; lei înaripați răgând, mișcându-se cu iuțeala fulgerului, zburând precum viespile când sunt stârnite, din care picau scări uriașe și se abăteau peste dușmanii lor zdrobindu-i într-un hal fără de hal – păi, orașe întregi zăceau în ruine, așa cum se spune că arăta Londra în dimineața Marelui Foc. Iar altele, turnuri uriașe de foc și pară care ardeau jos neîntrerupt, făcând să se cutremure pământul și să pustiască totul pe unde treceau, niște înfățișări atât de înspăimântătoare, încât lumea asta în care trăim pare blândă prin comparație. Știu totuși că toate semințele acestor întâmplări se află în noi, vai!, ne lipsește meșteșugul drăcesc și dibăcia să fim la fel, și la fel de cruzi. Omul e rău nu prin sine însuși doar, nu, ci prin voința Antihristului. Cu cât domnește mai mult, cu atât soarta noastră e mai pecetluită și totul va sfârși în foc și pară.

Î. Ești la fel ca toate de teapa ta, femeie, întotdeauna dai crezare la ce-i mai rău. Așadar, numai pierzanie suflă prin fereastra ta?

R. Nemilostenie de la un capăt la altul.

Î. Prin urmare, fără Dumnezeu. Cum poate fi adevărată o lume ca asta? Nu-i imposibil ca unii să fie cruzi și nedrepți; dar ca toți să fie astfel, asta nici nu s-a mai auzit, nici văzut.

R. A fost o profeție; lumea noastră poate să ajungă astfel.

Î. Dumnezeul creștin n-o să îngăduie să se petreacă așa ceva.

R. A distrus Orașele Câmpiei, pentru păcatele și idolii lor mincinoși.

Î. Puțini erau dintre aceștia în multe orașe. De cei care-l proslăveau cu-adevărat și credeau în Cuvântul Lui nu s-a atins. Ajunge însă, întoarce-te la ceea ce numești tu omidă.

R. Eram în fața ferestrei, mă uitam cum arde fetița aceea nevinovată, a trebuit s-o văd murind cu ochii mei; și-atunci,

deznădăjduită, m-am prăbușit pe podea, nu voiam să mai văd – și nici n-aș mai fi avut cum, pentru că pe geam s-a pus o ceață groasă și s-a lăsat tăcerea, ascunzând milostivă totul. Și dintr-odată încăperea s-a umplut de lumină. La capătul celălalt l-am zărit pe Excelența Sa, însă ciudat, la început nu l-am recunoscut, căci purta, asemeni celor din Iunie Veșnic, tunica și pantalonii de mătase, și nu avea perucă. Însă mi-a privit chipul îndurerat cu o milă nesfârșită și parcă nu-mi sporea suferința, ci mi-o alina ; a venit spre mine, m-a ridicat și m-a purtat spre bancă, unde m-a așezat ușurel pe spate, apoi s-a aplecat aproape de mine și m-a privit în ochi cu o grijă plină de iubire, cu o tandrețe pe care n-am observat-o niciodată când am fost împreună. Să nu mă uiți, Rebecca, mi-a spus, să nu mă uiți ; pe urmă m-a sărutat ușor pe frunte, ca un frate. M-a privit în ochi mereu și parcă avea chipul aidoma cu al Celui pe care-l văzusem pe pajiștea din Iunie Veșnic, care ne iartă toate păcatele și care aduce alinare tuturor deznădăjduiților.

Î. Nici eu n-am să te uit, femeie, poți să fii sigură. Și deci asta e încununarea despre care vorbeai? Excelența Sa devine Stăpânul Tuturor, Mântuitorul?

R. Nu se potrivește cu ce scrie în cărțile tale, n-are a face. Pentru mine a fost altfel. Am cunoscut atâta bucurie, încât trebuia să-i dau răgaz să prindă cheag ; așa că am adormit.

Î. Ai adormit? Păi care nătăfleață n-ar adormi la o asemenea grămadă de întâmplări?

R. N-aș ști să spun, decât că am fost nevoită să închid ochii cu chipul acela blând în minte, pentru ca sufletele noastre să se împreune. Era asemeni unui soț iubitor care prin dragostea sa mă îndemna să mă odihnesc.

Î. Chiar numai sufletele vi s-au împreunat?

R. Să-ți fie rușine că gândești astfel.

Î. Nu ți-a dat și vreo licoare?

R. Doar privirea, atât.

Î. Dar Maica Sfântă a Înțelepciunii, după palavrele tale, ea nu și-a făcut apariția?

R. Nu, și nici Dick. Era doar el singur.

Î. Și unde te-ai trezit, din nou în ceruri?

R. Nu în Ceruri, ci pe un culcuș chinuit, pe pământul peșterii unde ajunseserăm prima dată, cu toate că la început nu mi-am dat seama și mă credeam tot acolo unde adormisem, într-o odihnă dulce. Curând însă am băgat de seamă că suferisem o mare pierdere și că se făcuse frig năprasnic, căci toate hainele mele de regină de mai dispăruseră până la una. Pe urmă m-am gândit la Sfânta Maică a Înțelepciunii, că ar fi venit în vis, așa cum ai crezut și dumneata apoi însă am știut că n-a fost vis și că plecase, iar eu am rămas văduvită nu numai de haine, ci chiar mai rău – sufletul meu fusese aruncat gol înapoi, în lumea asta. Pe urmă, ca într-un vârtej, așa cum se răscolesc frunzele de toamnă, au năvălit alte amintiri, cei trei de pe pajiște, pe care abia acum îi știam cine fuseseră, Tatăl și Fiul, amândoi și vii și morți, precum și Ea lângă ei, și sfinții și îngerii la cosit; nu l-am uitat nici pe cel care mă adusese la această cunoaștere sfântă. Și vai și-amar, am mirosit aroma dulce a verii din Iunie Veșnic, care mai zăbovea încă în aerul umed al peșterii, și mi-am dat seama limpede că nu visasem, ci trăisem aievea. Lacrimile au prins să-mi curgă la gândul că atât de repede au venit și au plecat și n-am apucat să-i cunosc cu adevărat. Îți spun cu mâna pe inimă că mi s-a părut o cruzime mai mare decât oricare altă cruzime întâlnită. Da, eram încă plină de deșertăciune, încă o târfă, nu mă gândeam decât la mine, o ființă disprețuită și respinsă, și care nu făcuse față acestei încercări. Sărmană proastă, am îngenuncheat acolo pe piatră și m-am rugat să fiu luată înapoi unde căzusem în somnul acela atât de dulce. N-are a face, mi-e sufletul cu mult mai înțelept acum.

Î. Ajunge cu sufletul tău – în peșteră era lumină cât să poți vedea?

R. Puțină. Puteam să deslușesc.

Î. Omida dispăruse?

R. Dispăruse.

Î. Am bănuit – ți s-a jucat o festă. O astfel de mașinărie nu putea nici să intre, nici să iasă de acolo. Așa ceva nu există decât în capul tău de femeie sau o fi fost o idee de-a

ta pe care ai hrănit-o cu înverşunare şi-ai lăsat-o să se dezvolte în tine ca şi viermele din pântece.

R. Poţi spune orice. Nu crede ce am devenit, fă ce crezi, pentru mine e totuna, ca şi pentru adevărul lui Hristos. Sufletul tău înnegurează ziua.

Î. Ajunge. N-ai căutat prin peşteră? Oare Excelenţa Sa nu cumva adormise, asemenea ţie, în vreun colţ al ei? N-ai dat peste nici un semn?

R. Am găsit un semn. Când m-am pregătit să plec, m-am împiedicat de sabia Excelenţei Sale, care zăcea unde o aruncase.

Î. Ai ridicat-o?

R. Nu.

Î. Şi n-ai cercetat dacă Excelenţa Sa zăcea cumva pe-acolo?

R. Plecase.

Î. Cum adică plecase?

R. Nu mai era unde-l văzusem ultima oară.

Î. De unde ştii? Nu adormiseşi?

R. Ba da, şi n-am habar cum de ştiu, numai că ştiu.

Î. Poţi să negi că a plecat pe altă cale decât în maşinăria aia a ta?

R. Nu pot, după cum scrie în cărţile tale; după ale mele pot şi asta o să fac.

Î. Şi zici că a fost dus în Iunie Veşnic despre care vorbeai?

R. Nu dus, ci înapoiat.

Î. Şi atunci cum rămâne cu viziunile tale sfinte unde te-au dezbrăcat de haine, ca ultimii hoţi?

R. Tot ceea ce mi-a furat Sfânta Maică a Înţelepciunii a fost trecutul meu păcătos. Iar asta n-a fost hoţie, m-a trimis îndărăt cu haine noi pentru suflet, chiar aşa, căci încă le port şi le voi purta mereu până o voi întâlni din nou. Am renăscut din pântecele spiritului ei.

Î. Şi-ai minţit cu neruşinare în clipa în care Jones a venit la tine!

R. N-am vrut să-l întărât. Unii se nasc mătăhăloşi şi greoi, ca nişte corăbii, şi nu pot fi întorşi din drum doar cu ajutorul conştiinţei sau al luminii creştine. Mi-a spus-o în

față că mă va folosi, iar eu n-am vrut. A trebuit să-mi pun la bătaie toată istețimea ca să scap de el.

Î. Așa cum faci ca să scapi și de mine.

R. Am să spun adevărul, pe care tu nu vrei să-l accepți. Și ești dovada vie că trebuie să mint pentru a fi crezută.

Î. Minciuni sfruntate sau parabole necurate, pentru mine-s totuna. Ei, femeie, s-a făcut târziu, însă tot n-am terminat cu tine, și nici nu te las să stai la sfat cu bărbatul tău ca să născocești alte parabole. Ai să dormi sub acest acoperiș, în odaia în care ai cinat, ai înțeles? Și n-ai să stai de vorbă cu nici un bărbat în afară de grefierul meu, care o să te supravegheze îndeaproape, ca temnicerii.

R. Nu e corect, și cu atât mai mult în ochii Domnului.

Î. Aș putea să te azvârl în temnița orașului, femeie, unde ai avea o coajă de pâine și o cană de supă și drept pat niște paie mizere. Mai zi ceva și o să vezi.

R. Dumneata să le spui tatălui și bărbatului meu. Știu că mă așteaptă.

Î. Încetează cu obrăzniciile. Du-te de aici și mulțumește Cerului pentru mila pe care ți-o arăt. N-o meriți.

ZECE MINUTE mai târziu, trei oameni se proptesc țanțoș lângă ușa pe care au intrat, vizavi de camera domnului Ayscough, ca și cum nu s-ar aventura să mai înainteze de teama cine știe cărei contaminări. E limpede că sunt un grup protestatar și e la fel de limpede că avocatul și-a schimbat hotărârea cu privire la obrăznicia Rebeccăi. Când plecase însoțită de grefier, ca mai devreme în aceeași zi, s-a dus la fereastră. Soarele tocmai apusese, iar amurgul abia dacă se lăsase, însă piațeta era mai puțin aglomerată decât dimineața. Cu toate astea, exista un lucru care nu se schimbase. Sub fereastră, pe colțul de vizavi, zăboveau aceiași trei bărbați, sumbri precum eriniile și la fel de implacabili; acum însă, lângă ei și în urma lor mai erau alte zece persoane, din care șase erau femei, trei mai vârstnice, trei mai tinere, toate îmbrăcate ca Rebecca. Dacă n-ar fi fost această ținută aproape ca o uniformă, ba chiar felul în care toate cele treisprezece perechi de ochi priveau țintă într-un loc anume, ai fi putut să crezi că se adunaseră acolo din întâmplare; locul vizat era fereastra unde apăruse Ayscough.

Fusese observat; și într-o succesiune jalnică, însă foarte rapidă, treisprezece perechi de mâini se ridicară spre piept, pentru rugăciune. Rugăciunea nu era pentru cineva anume. Era o declarație, nicidecum o solicitare; o provocare vagă, în ciuda lipsei implorărilor, a gesturilor ostile sau amenințătoare. Grupul nu afișa decât chipuri solemne, îndârjite. Ayscough scrutase câteva clipe acești pilaștri ai dreptății; pe urmă se retrase, în ambele sensuri ale cuvântului, pentru a da ochii cu grefierul care se întorsese și care îi arăta, fără să rostească nici un cuvânt, o cheie mare, cea cu care o încuiase pe Rebecca. Se duse la birou și începu să-și pună în ordine hârtiile mâzgălite cu scrisul său indescifrabil, gata să treacă la munca migăloasă de transcriere a lor. Deodată, Ayscough spuse ceva, se pare,

pe un ton tăios și enervat. Grefierul păru surprins de ordinul primit, dar nu comentă ; pe urmă făcu o plecăciune și ieși din nou din cameră.

Dintre cei trei bărbați, cel din mijloc este croitorul James Wardley ; deși cel mai scund, are în mod vizibil cea mai mare autoritate. Părul cărunt, ca și al celorlalți doi însoțitori, este lung și drept ; chipul îi este brăzdat de riduri și obosit, arată mult mai bătrân decât cei cincizeci de ani pe care îi are de fapt. Pare o persoană săracă cu duhul ; sau ar fi părut ca atare, dacă n-ar fi purtat ochelari cu rame de oțel. De-o parte și de alta a brațelor de metal sunt două bucăți de sticlă specială, de culoare închisă, care au menirea să oprească lumina laterală ; dispozitivul conferă purtătorului impresia stăruitoare de miopie combinată cu o răutate îndârjită, pentru că ochii dindărătul lentilelor foarte mici nu-l slăbesc pe judecător. Nici el, nici ceilalți doi nu și-au scos pălăriile de quaker și inconștient etalează acea trăsătură comună membrilor sectelor extremiste, fie ele politice sau religioase, obligate să intre în legătură cu ființe umane mai normale : înțelegerea sfidătoare, dar și stânjenită a faptului că se află foarte departe față de societatea convențională.

Soțul Rebeccăi pare mai deșirat ca oricând și în mod vizibil stânjenit. În ciuda entuziasmului său profetic, pare evident pătruns de clipa prezentă foarte oficială – nu atât un potențial rebel, cât un spectator cernit aflat acolo din întâmplare. Spre deosebire de Wardley, privește țintă spre peticul de podea dintre avocat și el. Aproape ai crede că ți-ai dori să nu fie de față. În cazul tatălui Rebeccăi însă, lucrurile stau cu totul altfel. E îmbrăcat într-o haină cafeniu-închis și pantaloni până la genunchi; pare de o seamă cu Wardley : un bărbat vânjos, îndesat, care n-are de gând să cedeze nici cât negru sub unghie, al cărui chip e pe atât de îndârjit pe cât pare să fie de nelămurit cel al ginerelui său. Privirea lui Wardley e neclintită ; a lui e îndrăzneață, chiar agresivă, iar mâinile și le ține încleștate, ca pentru luptă.

Wardley este ceea ce este prin agresivitate și pofta de ceartă și asta nu pentru că i-ar lipsi credința în ideile și viziunile sale, ci pentru că în primul rând adoră acea parte

a expunerii și apărării lor care îi permite să râdă de lipsa de logică a dușmanilor (și bineînțeles de faptul că aceștia se complac să trăiască într-o lume revoltător de nedreaptă); și desigur – ce dulce e veninul – să-i afurisească pe veci. În el, spiritul lui Tom Paine, ca în nenumărați iubitori de dispute ai trecutului, secolul al XVII-lea e viu; e un Profet Francez autentic numai în măsura în care natura veșnică, nonconformistă și incomodă, a găsit supape foarte diferite de-a lungul istoriei.

Melancolicul soț al Rebeccăi nu e, de fapt, decât un mistic ignorant, care a deprins limbajul viziunilor profetice cu toată convingerea lui că inspirația divină îi dictează vorbele: cu alte cuvinte, se autoamăgește sau e credul din naivitate; un fel de a vorbi. Ca atât de mulți alții aparținând clasei sale la acea vreme, îi lipsește ceea ce până și cel mai redus om în ziua de azi, chiar mai prost decât el, ar recunoaște – simțământul cert al identității personale plasat într-o lume, oricât de măruntă ar fi, într-o anume măsură aptă de a fi manipulată sau controlată de acea identitate. John Lee n-ar fi înțeles vestitul *Cogito, ergo sum*, ba încă mai puțin echivalentul mai concis *Eu* exist. Eul contemporan nu are nevoie să judece ca să știe că există. Fără îndoială, intelectualitatea din vremea lui John Lee poseda un sentiment clar al eului, aproape, dar nu total modern; însă obiceiul retrospectiv pe care-l avem de a ne reaminti și evalua o epocă apusă prin Pope-ii, Addison-ii și Steele-ii sau Johnson-ii ei dă în mod convențional uitării cât de complet este geniul artistic al majorității ființelor umane din oricare epocă, indiferent cât de mult ne-am străduit să le transformăm în contrariul.

John Lee *există*, fără îndoială, însă așa cum există o unealtă sau un animal, într-o lume atât de total predeterminată încât ar putea fi un text, precum această carte. Citește cu sfințenie Biblia, și la fel face și cu lumea din jur, percepând-o nu ca pe ceva ce urmează să aprobi sau nu, ceva contra căruia să te răzvrătești sau pentru care să lupți, ci pur și simplu așa cum e, așa cum va fi întotdeauna sau trebuie să fie, o povestire fixă și inalienabilă. Nu posedă câtuși de puțin mintea activă a lui Wardley, prin comparație semipolitică și emancipată,

credința lui că, prin acțiunile sale, omul poate schimba lumea. Profețiile lui ar putea prezice o astfel de schimbare, dar și în cazul acesta, el este pentru sine doar o unealtă, un animal de povară. Asemenea tuturor misticilor (și multor romancieri, cel de față nefăcând excepție), este buimăcit, un copil în fața realității prezente; cu mult mai fericit în afara acestei clipe, într-un trecut narativ sau un viitor profetic, zăvorât în interiorul acelui timp ciudat pe care gramatica nu-l îngăduie, prezentul imaginar.

Ar fi imposibil să-l facem vreodată pe croitor să admită că principiile Profeților Francezi s-au întâmplat să fie pe măsura adevăratei sale naturi și desfătări și încă mai puțin că, dacă cine știe ce miracol i-ar fi oferit lui puterea națională în locul simplei conduceri a unei secte obscure și provinciale, n-ar fi fost tiranul posomorât pe care bărbatul sinistru cu ochelari îl prevestește vag – Robespierre. Aceste diverse defecte ale partenerilor săi îl făceau pe tatăl Rebeccăi, dulgherul Hocknell, cel mai aprig și în multe privințe cel mai tipic dintre cei trei.

Și religia, și vederile politice îi erau dominate de un singur lucru, dibăcia mâinilor. Era mult mai practic decât Wardley sau John Lee; un dulgher destoinic. Nu prea ținea cont de idei în sine și pe cele mai multe le privea ca pe niște ornamente ale meseriilor înrudite – tâmplăria și producerea de mobilier – inutile și evident păcătoase în ochii Domnului. Această înclinație pronunțată a disidenților spre severitatea ornamentației, această accentuare a solidității structurale, lucrăturile trainice, sobrietatea gustului (în detrimentul imaginației, fasonării, luxului de prisos și al tuturor celorlalte) își avea originea, bineînțeles, în doctrina puritană. Estetica unei societăți grave, cu frică de Dumnezeu, fusese în bună măsură ridiculizată și discreditată prin 1730 (sau chiar începând cu 1660) de cei bogați și instruiți, nu însă și de cei de-o seamă cu Hocknell.

Dulgheritul redus la maxima simplitate ajunsese pentru el un soi de tipar; și aplica aceeași judecată aproape la tot ce nu ținea de prelucrarea lemnului. Pentru el conta ca un lucru, o părere, o idee, modul de viață al cuiva să fie simplu

și potrivit scopului, să fie bine clădit, să se îmbine corect, să corespundă funcției sale, iar mai presus de toate, ornamentația vană să nu-i ascundă adevărata natură. Tot ceea ce nu corespundea acestor precepte nemeșteșugite extrase din meseria lui era diavolesc și lipsit de cucernicie. Dreptatea estetică devenise justețe morală; simplitatea nu era numai frumoasă, ci și virtuoasă; iar lucrarea cea mai diavolească și vicioasă, cu mult sub zorzoanele sale nepotrivite și sufocante, era însăși societatea engleză.

Hocknell nu era într-atât de înstărit încât să refuze să lucreze dulapuri de perete ornamentale, polițe sculptate bogat sau orice altceva i se cerea; însă le socotea pe toate lucrătura Diavolului. N-avea timp de case elegante, îmbrăcăminte elegantă, trăsuri elegante și o mie de alte lucruri care ascundeau, parodiau sau ignorau adevărurile esențiale și nedreptățile elementare ale existenței. Adevărul său fundamental era adevărul lui Hristos, pe care dulgherul îl vedea ca pe niște scânduri, bucăți prelucrate de cherestea solidă, de valoare, lăsate de izbeliște într-o curte, și nicidecum o casă sau o construcție. Cheresteaua era acolo pentru a fi folosită așa cum trebuie de unii ca el. Metaforele pe care le întrebuința în propriile sale profeții se apropiau foarte mult de genul acesta de imagine, casa actuală era putredă și trebuia să se prăbușească, în vreme ce materialele de construcție mult mai bune se aflau la îndemână. Profețiile sale erau simple pe lângă cele ale ginerelui său, care aparent stătea de vorbă și-i întâlnea pe Apostoli, precum și pe alte personaje ale Vechiului Testament. Dulgherul mai degrabă spera decât credea cu tărie că a doua venire a lui Hristos era aproape; sau avea credința, asemeni multor creștini dinainte și de după el, că lucrul acesta trebuia să fie adevărat, pentru că ar trebui să fie adevărat.

Ar trebui să fie adevărat, bineînțeles, pentru că Evanghelia poate fi foarte ușor citită ca un document politic; doar nu degeaba s-a luptat atâta biserica medievală să o țină departe de limbile vulgare ale Europei. Dacă toți sunt egali în fața lui Hristos și în privința condițiilor necesare intrării în Rai,

atunci de ce nu le poate vedea muritorul de rând? Nici cea mai întunecată abordare teologică, nici cel mai selectiv citat pentru a justifica cezarii acestei lumi nu pot să dea un răspuns. Și nici dulgherul nu a uitat meseria îmbrățișată de tatăl lumesc al lui Hristos; ba chiar mândria teribilă a îndeletnicirilor paralele se apropia periculos de păcatul vanității.

În termeni obișnuiți, era un bărbat țâfnos, care-și pierdea iute răbdarea pentru multe lucruri și de neclintit când venea vorba de drepturile lui sau ceea ce considera a fi astfel. Printre ele se găsea și dreptul patriarhal de a dispune de viețile fiicelor lui și de a o repudia pe cea care căzuse atât de jos. Rebecca se temuse cel mai mult de reacțiile lui când se întorsese. Avusese intuiția să caute mai întâi iertarea mamei și o căpătase – sau mai degrabă o căpăta în măsura în care consimțea și tatăl ei. Fusese adusă apoi de mâna mamei anume dinaintea lui. Tatăl era la lucru într-o casă nou construită, unde fixa o ușă; stătea în genunchi, meșterind la o balama, și nu le observă până când Rebecca rosti un singur cuvânt: Tată. Se întoarse și o privi crâncen, de parcă-l avea în față pe Diavolul însuși. Ea căzuse în genunchi și-și plecase capul. În mod cât se poate de ciudat, chipul lui începuse să se îmblânzească sub căutătura fioroasă; îi fu peste puteri să se stăpânească și căpătă o expresie de suferință. În clipa următoare o cuprinse în brațele lui mătăhăloase și se lăsară amândoi învăluiți de revărsările reciproce de suspine izvorâte dintr-o tradiție umană cu mult mai veche decât cea a disidenților.

Cu toate acestea, cedarea în fața crizelor emoționale profunde făcea parte fundamental atât din esența disidenței, cât și din practicile acesteia, poate nu în ultimul rând pentru că se opunea atât de strașnic aristocratismului, pe atunci al clasei mijlocii imitatoare, iar acum al tradiției engleze universale; care se îngrozește la ideea simțămintelor firești (oare care altă limbă mai vorbește despre *crize* emoționale?) și care a făcut o adevărată artă din *sang froid*, litote, cinism și flegmatism ca să le țină la distanță. Astăzi putem vorbi la rece, în termeni psihiatrici, de entuziasm isteric, suspin,

verbiaj provocat de logoree și toate celelalte fenomene exagerate ce se află în atâtea preaslăviri ale disidenților timpurii. Ar fi mai bine să ne imaginăm din nou o lume în care sentimentul sinelui aproape că nu există ; sau de cele mai multe ori, dacă există, este reprimat ; în care majoritatea sunt asemeni lui John Lee, mai degrabă niște personaje scrise de altcineva decât niște indivizi liberi, așa cum concepem noi înțelesul acestui substantiv și adjectiv.

*

Domnul Ayscough iese din spatele biroului și se strecoară măreț pe lângă cei trei de la ușă – sau, mai exact, încearcă să se strecoare măreț, de vreme ce este mai scund chiar decât Wardley, și nu poate de fapt să se strecoare în felul acesta, după cum un cocoș pitic nu poate pretinde că este vechiul cocoș de lupte englez din curtea interioară a hanului. Oricum, nu se uită la chipul nici unuia dintre cei trei disidenți și reușește să sugereze prin expresia feței că este deranjat într-un mod care nu se cade. Grefierul face semn grupului să-l urmeze pe stăpân, iar cei trei se conformează, însoțiți de grefier. Cei cinci bărbați se înșiruie în camera de deasupra curții hanului, conduși de domnul Ayscough. Acesta, fără să se întoarcă, își împreunează mâinile la spate sub haina deschisă și se îndreaptă spre fereastra ce dă în curtea acum învăluită de amurg. Rebecca stă în picioare lângă pat, ca și cum s-ar fi ridicat din el, și este evident surprinsă de această delegație solemnă. Nu se duce să-i întâmpine și nici ei nu se îndreaptă spre ea ; urmează câteva momente de acalmie stânjenitoare caracteristică unor asemenea întâlniri.

— Soră, această persoană te ține aici în noaptea asta, împotriva voinței tale.

— Nu este împotriva voinței mele, frate Wardley.

— Este împotriva legii. Nu ești învinuită de nimic.

— Asta îmi dictează conștiința.

— Ai cerut sfatul lui Iisus Hristos?

— Îmi spune că sunt datoare.

— Nu ai fost tratată rău în privința sufletului sau a trupului?

— Nu, nu am fost.

— Nu a încercat acest om să te îndepărteze cu viclenie de credința ta?

— Nu.

— Ești sigură?

— Da, sunt sigură.

— Nu cumva te-a îndemnat el să spui aceste lucruri, pentru că altfel vei avea de suferit?

— Nu.

— Nu te teme dacă te va lua în derâdere sau va încerca să te corupă sau orice altceva care te-ar îndepărta de lumină, soră. Rostește-ți adevărul pe de-a-ntregul, nimic altceva decât adevărul lui Hristos.

— L-am rostit și-l voi rosti.

Wardley este în mod vizibil descumpănit de calmul ei. Domnul Ayscough fixează în continuare curtea; ne-am putea imagina că o face în bună măsură pentru a-și ascunde chipul.

— Ești sigură că ceea ce faci este în numele lui Hristos?

— Cât se poate de sigură, frate.

— Ne vom ruga pentru tine, soră.

Acum însă, Ayscough se întoarce brusc.

— Puteți să vă rugați pentru ea, nu cu ea. Ați auzit ce a spus, nu i-am făcut nimic, așa că mai aveți ceva de adăugat?

— Ne vom ruga cu ea.

— Nu, nici vorbă, domnule. Ați avut dreptul să o întrebați despre ce a avut legătură cu ce vă interesa. Nu v-am îngăduit să țineți și o rugăciune colectivă.

— Prieteni, sunteți martori. Se iau în derâdere rugăciunile.

Grefierul, care se afla îndărătul celor trei bărbați, face un pas înainte, întinde mâna spre cel mai apropiat, tatăl Rebeccăi, pentru a-l încuraja să se întoarcă și să plece; dar la această atingere, Hocknell sare ca opărit, se întoarce brusc și-l apucă pe grefier de braț, strângându-l ca într-o menghină; pe urmă i-l răsucește în jos și se uită aprig la el.

— Nu mă atinge... diavole.

Wardley cuprinde brațul celălalt al lui Hocknell.

— Astâmpără-ți mânia îndreptățită, frate. Își vor primi dreapta judecată.

Hocknell pare pentru câteva minute să nu se supună; apoi dă drumul încheieturii grefierului cu o mișcare bruscă și se întoarce spre ceilalți.

— Asta e tiranie. Nu au nici un drept să interzică rugăciunea.

— Ne găsim printre necredincioși, frate.

Hocknell se uită spre fata lui.

— Fiică, în genunchi!

Rebecca nu se clintește în tăcerea care urmează acestei porunci paterne bruște; iar acum la fel procedează și bărbații, întrucât simt că este mai prejos de demnitatea lor să îngenuncheze de vreme ce ea refuză. Soțul ei privește țintă la dușumeaua dintre ei, dorindu-și parcă mai mult ca oricând să nu fie acolo; Wardley se uită dincolo de ea, undeva spre mijlocul camerei. Rebecca vine în fața tatălui, zâmbind.

— Sunt fiica ta întru totul. Nu te teme, nu mă va mai înfrânge nimeni. Iar acum sunt și fiica lui Hristos.

Face o pauză, pe urmă adaugă:

— Te rog, tată, mergi în pace.

Cu toate astea, cei trei rămân, îndoindu-se vădit dacă o femeie poate sau s-ar cuveni să hotărască într-o asemenea chestiune. Privesc chipul din fața lor care exprimă supușenie înnăscută; și care în același timp mai conține ceva, un fel de simplitate, o cumpătare, aproape o cântărire a lor trei. Un sceptic sau un ateu ar fi putut bănui dispreț pentru felul în care credința i-a deformat, pe ei și sexul lor; în această privință s-ar fi înșelat. Rebecca simțea milă, nu dispreț și nu se îndoia nici o clipă de esența credinței lor. Domnul Ayscough, până la acest moment, păruse vag indiferent; acum se vede că o observa pe Rebecca îndeaproape. Wardley îi scoate din impas.

— Mai multă iubire, soră. Sufletul lui Hristos să te însoțească.

Privirea ei se oprește asupra tatălui, care e încă supărat.

— Mai multă iubire, frate.

Ia mâna tatălui și o ridică la buze ; pare o aluzie ascunsă la o întâmplare mai veche, o îmblânzire anterioară a firii sale ranchiunoase. El nu pare domolit și caută ceva în ochii ei care nu se pleacă, în zâmbetul slab, poate un răspuns simplu la întrebarea de ce ea îl cunoaște, în vreme ce el n-o cunoaște. Hocknell arată ca un om căruia, în această etapă a vieții, i s-a arătat o frântură din ceva ce n-a recunoscut până atunci : o ușurătate, o afecțiune, un ultim ecou al vieții ei trecute ; la o mie de mile depărtare de cheresteaua solidă și judecățile morale aplicate cu metrul cub, și atât de greu de localizat pentru el. Totuși, când e vorba de soțul ei, toate astea au dispărut. Se întoarce spre el, îi ia ambele mâini, fără să i le sărute, și nici obrazul. Schimbă încă o privire care pare aproape ca între străini, în ciuda mâinilor împreunate.

— Să spui adevărul.

— Da, bărbate.

Și asta e tot. Grupul pleacă, urmat de grefier. Domnul Ayscough rămâne singur cu Rebecca, pe care n-o scapă din ochi. Ea îi întoarce o privire aproape sfioasă, pe urmă pleacă ochii, supusă. Câteva clipe el continuă să o privească ; pe urmă, fără să rostească o vorbă, iese din cameră. După ce se închide ușa, se aude cheia întoarsă în broască. Rebecca așteaptă până se îndepărtează pașii, apoi se duce la pat și îngenunchează. Stă cu ochii deschiși și buzele nemișcate. Se ridică și se întinde pe pat. Mâinile încep să pipăie pântecele ușor umflat și-și întinde gâtul să se privească ; lasă apoi din nou capul pe pernă și zâmbește mai profund ca înainte, spre tavan.

Zâmbetul este ciudat, ciudat în nevinovăția lui. Nu demonstrează nici vanitate sau semeție, nici sentimentul că a rezolvat bine o situație, nici vreo aluzie a unei replici la rigiditatea stângace a celor trei frați ai ei întru Hristos. Pare mai degrabă o reflectare a unei certitudini interioare profunde ; nu de genul uneia câștigate de ea cu strădanie, ci a ceva ce i s-a dat, pe care îl are în sine, dincolo de voință. Rebecca are altceva în comun cu soțul ei, în afara credinței ; și ea are un sentiment foarte vag a ceea ce definește și este specific fiecărui

ego modern. De fapt, zâmbește pentru că milostenia lui Hristos i-a îndeplinit prima ei profeție; copilul pe care-l poartă va fi fată. Astăzi am spune că a descoperit că asta și-ar dori; și am înțelege total greșit ceea ce simte. Zâmbetul ei nu vădește o astfel de cunoaștere personală și bucuria de a o avea. Este zâmbetul cuiva care a auzit și căruia i se scrie rolul dintr-o Bună Vestire.

Examinarea și depoziția lui
James Wardley
pe care o depune aici fără să presteze jurământul,
astăzi, a patra zi a lui octombrie,
în anul al zecelea al domniei
suveranului nostru, lord George
al doilea, prin mila lui Dumnezeu
Rege al Marii Britanii și al Angliei & c.

MĂ NUMESC James Wardley. Sunt de profesie croitor. M-am născut în anul 1685, la Bolton pe Moor, în această ţară. Sunt căsătorit.

Î. Uite ce e, Wardley, orele sunt înaintate şi n-am mare lucru să te întreb. Nu mă voi contrazice cu tine pentru credinţa pe care o ai, nu vreau decât să stabilesc nişte lucruri referitoare la Rebecca Lee. Face parte din turma ta, congregaţia ta sau cum o numeşti?

R. Nu sunt nici episcop, nici vicar ca să număr sufletele ca avarul banii. Trăim în tovărăşie. Ea e sora noastră şi crede ce cred şi eu.

Î. Propovăduieşti doctrina Profeţilor Francezi, nu-i aşa?

R. Propovăduiesc adevărul, şi anume că lumea aceasta se apropie de sfârşit din cauza păcatelor ei; şi că Iisus Hristos se va întoarce din nou ca s-o izbăvească. Şi că oricine îşi va arăta credinţa în El şi va trăi după lumina Lui va fi izbăvit. Şi toţi ceilalţi vor fi afurisiţi pe vecie.

Î. Şi cei care vor fi afurisiţi sunt cei care nu te urmează?

R. Toţi cei care-l urmează pe Antihrist, care domneşte de când s-a sfârşit prima biserică a Apostolilor; şi nu aud cuvântul Domnului, revelat prin mila profeţiei.

Î. Deci întreaga religie de atunci şi până acum este a lui Antihrist?

R. Până când au venit pentru prima oară fraţii de acum o sută de ani. Toţi ceilalţi sunt posedaţi de marele eu al Diavolului. Îndepărtează-te, mare eu, şi nu te apropia. Aşa spunem noi.

Î. Nu crezi în predestinare, precum calviniştii?

R. Nu, şi nici Dumnezeu nu crede.

Î. Ce e greşit la ei?

R. Că omul nu se poate preschimba în Hristos în viață, și nici să se lupte cu trupul și să pună o cruce deasupra păcatului, dacă dorește astfel, și așa s-ar cuveni.
Î. Doctrina asta o scoți din Biblie?
R. Doar dacă omul se poate naște din nou, poate vedea împărăția lui Dumnezeu. Cartea este o mărturie temeinică și plină de înțelepciune; dar nu e completă. Noi așa spunem.
Î. Cum nu e completă – nu e adevărul sfânt și nesupus greșelii?
R. Noi spunem că a fost scrisă de oameni buni și sfinți, n-au mințit după învățătura lor. Așa au înțeles ei atunci; în unele lucruri, nu în adevărul adevărat. Doar cuvintele păcătuiesc în credința lor. Domnul n-a fost nicicând îndatorat slovelor și nici Biblia nu e ultimul lui testament; fiindcă e ca și cum am spune că acum e mort, o erezie cumplită, scornită de Antihrist, pentru ca păcătoșii să poată păcătui mai mult în legea lor. El n-a murit. El vede tot și curând va veni printre noi.
Î. Mi s-a spus că nu crezi în Sfânta Treime.
R. Nu dăm crezare că totul e doar parte bărbătească și femeia n-are nici un amestec.
Î. Hristos s-ar putea reîntoarce sub chip de femeie – nu asta e blasfemia pe care o susțineți?
R. Și de ce-ar fi blasfemie? Primul și cel mai mare păcat dintre toate a fost împreunarea lui Adam și a Evei; amândoi au păcătuit la fel. Bărbatul și femeia care au apărut din coapsele lor pot fi amândoi izbăviți și se pot mântui amândoi. Amândoi pot fi după asemănarea lui Iisus Hristos; și așa vor fi.
Î. Și crezi că el poate fi văzut acum în această lume cu toate că a fost adus în taină din Ceruri?
R. Hristos nu e o taină. Starea actuală a lumii e un răspuns în sine. Dacă ar fi fost văzut, lucrurile n-ar fi fost așa, atâta orbire și stricăciune.
Î. Dar cum e cu Sfânta Maică a Înțelepciunii?
R. Cine anume?
Î. Nu așa numiți voi Sfântul Duh?
R. Nu.

Î. Ai auzit că e numit astfel?
R. Neg cu hotărâre.
Î. Și n-ai auzit nici de Rai, de viața eternă, numită Iunie Veșnic?
R. Ți s-au vândut mai multe ouă stricate decât bune, stăpâne. Raiul nu are un anume anotimp, nu e nici iunie, după cum nu e nici vreo altă lună.
Î. Negi orice poftă trupească?
R. Firea împătimită e domeniul Antihristului și noi nu intrăm acolo. Pe noi ne eliberează de lanțuri curăția, nimic altceva. Noi așa spunem și ne străduim din tot sufletul să trăim așa.
Î. Îți mai pun o ultimă întrebare – prin credința voastră timpul credincioșilor adevărați supraviețuiește morții?
R. Tot trupul e corupt, și al celor care văd lumina sau nu. Numai spiritul renaște.
Î. Asta e valabil nu numai pentru tine, ci pentru toți cei care s-au declarat Profeți Francezi?
R. Dumneata poți să judeci de unul singur. Poți să citești despre Misson și Elias Marion. Thomas Eames care s-a dus la Domnul, cu mai bine de treizeci de ani în urmă. La fel și sir Richard Bulkeley. Poți să-l întrebi pe John Lacy, care trăiește și acum în țara asta și pe care-l cunosc bine – are șaptezeci și doi de ani; și a stat chezășie acestui adevăr timp mult mai îndelungat ca mine.
Î. Prea bine; să trecem la ce mă interesează. Ești convins că Rebecca Lee crede ca și tine, ca și cei pe care i-ai numit?
R. Da.
Î. Nu o face din porunca soțului sau a tatălui ei ca să le facă pe plac amândurora sau unuia din ei? Lucru comun tuturor religiilor, nu numai a ta?
R. Nu. Ne-a îmbrățișat credința de bunăvoie, căci am descusut-o în privința asta, și la fel și soția mea, care o știe mai bine.
Î. Îi cunoști trecutul – că a fost târfă la Londra?
R. S-a căit.
Î. Te întreb din nou – îi cunoști viața de dinainte?

R. Eu am vorbit despre aceasta cu frații mei, iar soția mea cu surorile noastre și sperăm că va fi izbăvită.
Î. Sperați doar?
R. Numai Iisus poate izbăvi, când va veni ziua.
Î. Crezi că se căiește sincer pentru viața pe care a dus-o?
R. Da, dorește cât se poate de sincer să fie izbăvită.
Î. De exemplu, împărtășește credința ta și crede fanatic în ea?
R. La asta nu răspund. Vreau pace.
Î. Dar oare nu i-ai părăsit pe quakeri tocmai din cauza acestei dorințe de pace și oare nu te-ai născut de-al lor?
R. M-am născut prieten al adevărului și așa voi muri, doar cu această singură deosebire, dar lăudat fie numele Domnului, trebuie să lupt pentru cuvântul lui Hristos. Nu-i tratez pe dușmanii lui Hristos cu indiferență, așa cum obișnuiesc ei. Dacă unul dintre ei mă contrazice în chestiunile spiritului, trebuie să ripostez.
Î. Oare nu te-au alungat din casa lor de întruniri?
R. Și încă pot s-o frecventez dacă nu vorbesc. Ca și cum am spune că omul poate să meargă dacă vrea, însă trebuie să poarte lanțuri. Iar eu, de dragul stăpânului meu, Iisus Hristos, nu vreau.
Î. N-ai fost alungat cu forța de la întrunirile lor acum doi ani?
R. Am profețit venirea Lui și ei n-au vrut să asculte sau să accepte.
Î. Nu tu spuneai că autoritatea civilă nu trebuie respectată de cei ca tine, așa-numiții creștini adevărați? Iar această autoritate civilă era exemplul cel mai elocvent al păcatelor pentru care această lume e sortită pierzaniei?
R. Am spus că nu trebuie respectată când ne face să jurăm împotriva conștiinței noastre. N-am spus că nu trebuie respectată în alte privințe. Aș mai fi aici dacă aș crede altfel?
Î. Din câte am auzit, ai dori ca toate avuțiile și proprietățile să fie stăpânite în comun și-ai propovăduit aceste lucruri.
R. Am profețit că așa va fi pentru cei care vor fi izbăviți când răzbunarea Domnului se va înfăptui. N-am spus că asta se va întâmpla acum.

Î. Susţii că lumea ar fi mai bună dacă s-ar înfăptui?
R. Susţin că lumea va fi mai bună când se va înfăptui; şi aşa va fi, prin voia Domnului.
Î. Lumea va fi mai bună când va fi răsturnată?
R. Hristos o va răsturna. Avem chezăşii sigure.
Î. Să produceţi zarvă şi răzmeriţă, aşa-i?
R. N-ai nici o dovadă şi nici nu există.
Î. Câţi sunteţi aici profeţi francezi?
R. Vreo patruzeci sau cincizeci şi câţiva unde m-am născut, în Bolton. Şi mai sunt câţiva şi în Londra.
Î. Deci n-aveţi putere prea mare?
R. Unde-i unul nu-i putere. Hristos avea mai puţin când a început.
Î. Oare nu-i ăsta motivul pentru care n-aţi stârnit răzmeriţa – că sunteţi prea slabi pentru a o duce la bun sfârşit? Şi dacă aţi fi mai puternici, n-aţi face-o?
R. N-o să mă prinzi în capcanele dumitale de bănuieli, domnule avocat. Ne supunem legii civile în toate treburile civile, nu facem rău nimănui, în afară de ce are fiecare pe conştiinţă. Ne-am răzvrăti împotriva păcatului, da, ne-am lupta cu arma în mână împotriva lui ca să salvăm sufletul. Nu există legi împotriva acestui lucru. Iar când vom fi puternici, nu va fi nici o răzmeriţă civilă; căci toţi vor vedea că trăim întru Hristos şi ni se vor alătura. Şi atunci se vor instăpâni pacea şi respectul adevărat în rândul oamenilor.
Î. Legea cere supunere faţă de biserica acceptată şi autoritatea ei, aşa-i?
R. Da. Şi Roma a fost odată biserică acceptată.
Î. Biserica protestantă acceptată a acestui regat este la fel de viciată şi coruptă ca aceea a Romei, asta vrei să spui?
R. Spun că toate bisericile sunt făcute de oameni. Oamenii sunt făcuţi din carne care este născută coruptă. Nu spun că toţi oamenii bisericii acceptate sunt corupţi. Ai citit *Chemarea adevărată*? N-am să-l judec pe cel care a scris-o, William Law, şi care aparţine bisericii tale şi este un om rău. Nu, îi face pe mulţi alţii de ocară, oameni care nu văd lumina lui Hristos, asemeni cârtiţelor.

Î. Cu alte cuvinte că nu sunt potriviți pentru ceea ce sunt. Asta e o invitație clară la răzvrătire împotriva lor. La fel au fost împinși și strămoșii noștri să cadă în greșelile și intoleranța lor de acum un secol. Te afurisești singur și te afurisește și istoria.

R. Și dumneata pe dumneata însuți, dacă pe un om rău sau orb îl consideri demn să fie ceea ce e, numai pentru că este în acel loc. Dacă judecăm lucrurile în felul ăsta, înseamnă că Diavolul e bun și pe măsură. Dumneata nu-ți cumperi carne de la un măcelar prost, nu, și nici nu te duci la unul nepriceput din breasla mea, ca să-ți coși hainele. Dar nu te mustră conștiința să auzi cuvântul lui Hristos trădat, bătut monedă calpă ca de orice falsificator. Căci, uite, dacă poartă gulere de horbotă și după numele lui se înșiruie un cârd întreg de litere ale alfabetului, poate să bea, poate să preacurvească, poate să facă ce poftește, pentru că e demn de locul acela.

Î. Așa propovăduiești tu pacea și respectul în rândul oamenilor? O să afle domnul Fotheringay.

R. Și asta nu înseamnă că-mi ataci credința? Și mare ajutor o să-i fie.

Î. Ajunge. Ia răspunde-mi clar. Femeia asta, Lee, a făcut profeții la întrunirile voastre?

R. Nu.

Î. A vorbit cumva, între patru ochi sau în public, despre ce a făcut-o să îmbrățișeze noua pioșenie?

R. Numai că a avut păcate mari și că se căiește de viața pe care a dus-o.

Î. N-a spus nimic de o anume ocazie care a hotărât-o să-și schimbe apucăturile?

R. Nu.

Î. Nici n-a pomenit vreun loc sau vreo zi?

R. Nu.

Î. Nici de alte persoane care au fost de față, dacă a existat o asemenea ocazie?

R. Nu.

Î. Ești sigur?

R. E smerită aşa cum se cade; și trăiește întru Hristos sau aşa cum va trăi întru El.
Î. Cum adică, va trăi? Încă nu e convertită?
R. Nu a căpătat încă darul profeției, care vine prin mila lui Hristos și pentru care ne rugăm cu toții.
Î. Adică poate să declame diverse replici, precum cei mai buni dintre voi?
R. Să i se dea graiul minunat al luminii, să-l rostească, aşa cum fac soția mea și alții.
Î. Deci acum e lipsită de aşa ceva?
R. N-a profețit.
Î. Și n-ar fi posibil să vă înșele?
R. De ce ne-ar înșela?
Î. Să se prefacă a fi altfel decât a fost, dar de fapt să rămână la fel, în adâncul sufletului.
R. Trăiește pentru Hristos, aşa că într-o zi va trăi întru Hristos. Și ea, și soțul ei sunt săraci lipiți pământului; el nu câştigă nici cât să-și ducă amândoi zilele. De ce s-ar preface și ar accepta o astfel de viață, când ar putea trăi altfel, în lux și desfrâu, ca atunci când era în Babilonul tău?
Î. Și nu-i mai ajuți la nevoie?
R. Când pot, la fel ca și ceilalți frați și surori întru Hristos.
Î. Și milostenia asta e mai aparte sau o capătă toți cei nevoiaşi?
R. Toți. Căci aşa au spus George Fox și binecuvântații frați dintâi, tabernaculul sufletului trebuie să fie hrănit și îmbrăcat cu decență înainte ca lumina adevărului să pătrundă în suflet. Și am să-ți spun de ce susțineau lucrul ăsta, pentru că au văzut în jurul lor că majoritatea oamenilor trăiau în mizerie, mai rău decât animalele; și i-au văzut și pe cei care puteau și trebuia să-i ajute, cei care aveau haine și hrană mai multă decât le era necesar pentru ei și ai lor; dar lăcomia și vanitatea egoistă i-au împiedicat. Și apoi au văzut cum lipsa milosteniei și-a trimis miasmele ca de hoit în nările Domnului nostru Iisus Hristos, care-i afurisea pe toți cei atât de orbi. N-ai decât să ne numești răzvrătiți, căci, într-adevăr, ne răzvrătim în privința

asta, și dărnicia noastră o socotim bunătate cu adevărat și inimoșenie și oglindă desăvârșită a turmei lui Iisus Hristos. Poţi să ne numeşti răzvrătiţi, dar îl numeşti şi pe El la fel.

Î. Hristos a dăruit din milă. Nu ca voi. Voi daţi ca să-i corupeţi pe cei care nu ştiu decât propria lor condiţie umilă.

R. Și e drept să mori de foame și să umbli în zdrenţe? Păi, omule, ar trebui să mergi pe strada unde locuiește sora noastră. Doar ai ochi, nu?

Î. Am ochi; ca să văd ce bine se ascunde după sutanele voastre și cum capătă de toate, în orașul ăsta nenorocit.

R. Se ascunde atât de bine, că ai găsit-o.

Î. Am căutat-o multe luni.

R. Uite ce e, am la mine o guinee pe care am primit-o ieri ca plată pentru două haine pe care le-am lucrat. Pune și dumneata una și o să le dau pe amândouă în Toad Lane celor care crezi dumneata că sunt îndreptăţiţi să le capete, cei care mor de foame şi trăiesc mai rău decât cerşetorii. A, nu vrei? Dumneata nu crezi în milostenie, stăpâne?

Î. Nu în milostenia care ajunge în prima cârciumă.

R. Și mâine ai să faci la fel. Văd că ești un om cumpănit. Dar ia zi, Iisus Hristos nu ţi-a dat şi dumitale, şi mai mult decât o guinee? Dar dacă El ar fi fost la fel de cumpănit ca dumneata și ar fi spus: Mai bine nu-l mai salvez pe omul ăsta, e slab și sângele meu o să ajungă la cârciumă?

Î. Devii îndrăzneț și nu-ți îngădui.

R. Nici eu n-aș îngădui să-ţi iau guineea. Suntem chit.

Î. Să știi că e posibil ca femeia să fi săvârșit o mare fărădelege.

R. N-a săvârșit nici o fărădelege, afară doar că e născută fiică a Evei. Știi la fel de bine ca și mine.

Î. Știu că e bănuită de minciună.

R. Hai, doar îţi cunosc faima! Se spune că ești om corect, deși nu lucrezi decât pentru stăpânul dumitale. Pe mine nu dai doi bani, n-are a face, sunt obișnuit cu de-astea. Câţi nu sunt cei care m-ar face praf, pe mine și pe toţi cei ca mine, care credem că ceasloavele dumitale cu legi,

groase de unsprezece ţoli, nu sunt altceva decât obişnuinţa transformată în fier cu care cei bogaţi se apără de cei săraci. Dar pe noi nu ne poate zdrobi nimeni, află de la mine, oricât s-ar munci unii, nu vor izbândi. Şi toate bâtele voastre se preschimbă în îmblăciul cu care se separă mai bine bobul de neghină. Şi acum o să-ţi spun o poveste de pe vremea lui taică-meu, în anul revoltei lui Monmouth, când de fapt m-am născut şi eu, în '85. Căci, Iisus fie lăudat, taică-meu era prieten al adevărului de când îl cunoscuse pe George Fox, cel care a văzut primul lumina, şi pe nevasta lui la Swarthmoor; şi a fost adus la temniţă învinuit de o aiureală la Bolton. Şi pe când stătea acolo, a venit un domn Crompton, care era magistrat şi urma să-i judece şi să-i certe ca să-şi îndrepte purtarea şi să depună jurământ că va renunţa la compania fraţilor. Dar tatăl meu a fost de neclintit şi a vorbit atât de bine despre credinţa lui, încât până la urmă magistratul a rămas cam zdruncinat în propria lui credinţă. La sfârşit l-a luat pe tata deoparte şi i-a zis următoarele: pe lumea asta sunt două dreptăţi, şi după una tata era nevinovat, şi asta era dreptatea Domnului; iar după cea a oamenilor, era vinovat. Şi la trei ani după asta, magistratul a stârnit un scandal grozav fiindcă şi-a scuturat lanţurile şi a venit la noi, cu toate că l-a costat foarte scump, a pierdut multe lucruri ale acestei lumi. Iar când l-a întâlnit pe tata, l-a întâmpinat cu bucurie, spunându-i: Acum e rândul tău să mă judeci, prietene, căci am ţesut o pânză proastă până acum: dar azi ştiu prea bine că dreptatea fără lumină este urzeală fără fire şi n-o să iasă niciodată stofă frumoasă.

Î. Mai bine că a scăpat magistratura de el. Naţia care nu deosebeşte legea de păcat e pierdută. Fărădelegea este un fapt, care poate fi dovedit sau nu. Păcatul îl judecă numai Dumnezeu.

R. Nu vezi adevărul.

Î. Şi tu nu vezi ce judecă alţi oameni şi nici ce gândesc. Odată ce păcatul e transformat în fărădelege, se naşte tirania hapsână, aşa cum a arătat limpede Inchiziţia printre papistaşi.

R. Inchiziţia se potriveşte cu vorbele pe care le rosteşti, domnule avocat. Oamenii judecă, oamenii gândesc – da, cei mai mulţi gândesc. Şi cei mai mulţi se gândesc la viaţa asta şi ce li s-ar potrivi cel mai bine vieţilor lor păcătoase. Şi prea puţin la judecata din înalturi, unde vom fi cu toţii învinovăţiţi. Acolo vei afla dacă păcatul atârnă cât o monedă de un farthing prin comparaţie cu legea dumitale, care e dată de Antihrist.

Î. Ajunge. Eşti căpos din cale-afară.

R. Şi nu mă voi schimba câtă vreme voi fi creştin, fie numele Domnului lăudat!

Î. Mâine, nici tu, nici sectanţii tăi să nu mă mai sâcâie, ai priceput? Şi nici să nu-mi staţi proţăpiţi acolo, jos. Te previn să-ţi ţii în frâu firea asta păcătoasă. Dacă nu, o să-l anunţ pe dată pe domnul Fotheringay, care ştie cu ce mă ocup şi că cercetez aşa cum trebuie şi cu justeţe. Pleacă!

Cronică istorică, 1736
OCTOMBRIE

Vineri, 1

Un oarecare *James Todd*, care a jucat Rolul Servitorului lui Miller în Spectacolul *Dr. Faustus* din Seara aceasta la Teatrul din *Covent-Garden*, a căzut de pe Scena superioară, dintr-o Mașină zburătoare, deoarece s-au rupt Cablurile; și-a fracturat Craniul și a murit în Chinuri groaznice; alți trei au fost Grav răniți, însă și-au revenit. Câteva Persoane din Public au leșinat, iar Panica provocată de acest Accident cumplit a fost mare.

De curând, un mare Cetaceu a fost adus pe Mal la *Steaths*, lângă *Whitby, Yorkshire*, pe domeniile Excelenței Sale *Francis Middleton*, Esq.; Capul măsura cinci Iarzi, Înotătoarele 4 Iarzi fiecare, Coada 3 și Corpul 17.

Joi, 7

La *Rusbal*, în *Norfolk*, un Bărbat și Soția lui s-au certat, drept care el a plecat de acasă și s-a spânzurat. În urma Anchetei s-a făcut Constatarea că s-a sinucis și s-a dat Ordin să fie înmormântat în *Cross-ways*; însă Soția a căutat un Chirurg și a vândut Cadavrul pentru o jumătate de Guinee; Chirurgul a examinat Cadavrul, timp în care Femeia a exclamat: *E bun pentru Experiențele dumneavoastră, e gras ca un Purcel*, apoi Cadavrul a fost pus într-un Sac, cu Picioarele atârnând în afară, aruncat într-o Căruță și dus la Casa Chirurgului.

Sâmbătă, 9

O mare Furtună a Provocat Pagube importante Ambarcațiunilor noastre, însă ea s-a manifestat și mai violent în *Franța*.

La Închisoarea *Newgate*, *Bristol*, un Grup de Tâlhari condamnați le-au propus celorlalți Prizonieri să-i ajute să evadeze, dacă nu, li se vor tăia Capetele; însă un oarecare *Smith* a fugit pe Scări în sus, a dat Alarma și astfel Tâlharii au fost prinși; asupra lor s-au găsit Dălți, Pile, Bare de Fier etc. cu care voiau să acționeze.

Luni, 11

În această Seară, un Cizmar din *Dublin*, găsind un alt Bărbat în Pat cu Nevasta lui, i-a spus să nu se grăbească prea mult și și-a arătat Recunoștința sărutându-l frățește pentru că l-a scutit de Muncă; față de Soția sa însă nu a fost la fel de politicos, pentru că i-a tăiat Nasul și i-a poruncit să-și urmeze Amantul ca să vadă dacă acesta se va declara mulțumit cu acest Adaos de Frumusețe.

Joi, 14

Parlamentul s-a întrunit la *Westminster* şi Şedinţa a fost amânată pe *Joi*, 25 Noiembrie.

Vineri, 15

La Sesiunile de la *Old Bailey*, 3 Infractori au primit Condamnarea la Moarte: *Wm. Rine* şi *Samuel Morgan*, pentru Jaf la Drumul mare, iar *Mary Campton* pentru Furt de bunuri; unuia i s-a ars Mâna, 12 au fost condamnaţi la Deportare, iar 12 achitaţi, *Daniel Malden* a primit aceeaşi Pedeapsă ca înainte. Cei cinci Răsculaţi din *Spittlefields* au fost toţi găsiţi vinovaţi şi s-a dat Ordin să fie băgaţi la Închisoare pentru doi Ani şi în alţi şapte Ani să dea Dovadă de Bună Purtare.

Sâmbătă, 16

Doamna *Mapp*, care potriveşte la loc Oasele, şi Doctorul *Taylor*, Oculistul, au fost la Teatrul din *Lincoln's-Inn Fields* să vadă o Comedie cu Numele de *Bărbatul fără piatră pe inimă*, despre o Reparatoare de Oase şi un Doctor de Viermi; Sala a fost plină, iar după Spectacol a apărut următoarea:

EPIGRAMĂ

În timp ce *Mapp* arunca Actorilor o Privire binevoitoare
De-o parte grasul *Taylor*, iar de cealaltă *Ward*, îmi pare,
Cei doi, cam enervaţi, s-au tot gândit
Că Faima lor avea cam mult de suferit.
Şi nu înţelegeau cum de *Mapp* poate
Să se-nalţe întruna peste poate;
Hei, voi, Actori, Femeia cea vitează a strigat,
Ce faceţi voi aici nu-mi pare un Păcat.
Asemeni Lătrături deşarte n-ating a mea Fiinţă
Căci Practica la mine-i bazată pe Ştiinţă
Şi-am demonstrat-o cred cu Prisosinţă*.
Apoi, urcându-se pe Scen-a spus
Hei, voi, Chirurgi din Londra, cu Nasul tot pe sus
Voi cumpăraţi Terenuri şi tot vă sumeţiţi
Dar Vindecarea Bolii mai greu o nimeriţi
Vedeţi că-n *Epsom*, iată, e-acum o Doftoroaie
Ce vindecă pe dată Fracturi şi chiar Buboaie
Degeaba mergi la Şcoală şi-nveţi cât poţi de bine,
Dac-o Femeie simplă te face de Ruşine;
Acum la Modă este Juponul de Femeie,
Iar *Taylor* şi *Ward* la Coadă să mai steie;
Da, toţi o vor pe *Mapp*, căci este în Măsură
Să vindece – ea are Har de Doctor direct de la Natură.
Degeaba tot ţipaţi că sunt Şarlatanii
La ea vin Pacienţii cu Banii mulţi, să ştii!
Tra la, la, la, la etc.

---

* Se face aluzie la Vindecările Miraculoase pe care le-a executat în faţa lui Sir *Hans Sloane* la Cafeneaua *Grecian* (unde ea vine o dată pe Săptămână cu Caleaşca cu patru Cai, de la *Epsom*), respectiv un Om din *Warden-street* a cărui Spinare fusese fracturată de Nouă Ani şi care avea o Cocoaşă de 9 ţoli; o Nepoată a Domnului *Hans Sloane* care era într-o Condiţie asemănătoare; un Domn care purtase timp de 20 de Ani un Pantof cu Toc mai înalt de 6 ţoli şi pe care l-a tratat la Coapsă şi la Genunchi, l-a însănătoşit, aducându-i Piciorul la acelaşi Nivel cu celălalt.

Luni, 18

S-a deschis Spitalul Comitatului la *Winchester*, iar Dr. *Alured Clarke* a vorbit în fața unei mari Mulțimi; multe Persoane de vază au adunat o Colectă frumușică pe lângă Contribuția lor anuală. Ar fi de dorit ca asemenea Acțiuni caritabile să fie încurajate în întreaga *Anglie*.

Marți, 19

La *Guildhall*, Crainicul Municipal a citit în fața Lordului Primar chemarea de înfățișare dinaintea Curții pentru *Henry Fisher*. Acesta va răspunde Acuzației de Crimă; l-a ucis pe Domnul *Darby*. Dacă va fi găsit vinovat, Pedeapsa este Surghiunul. Sus-numitul *Fisher* a mai scăpat o dată de a fi închis acum câțiva Ani la *Newgate*.

60 de Încărcături de Ceai purtate de Cai, ridicându-se la 70 000 kg Greutate, au fost confiscate în *Sussex* de trei Ofițeri călare, ajutați de Dragoni și duse la Punctul Vamal din *Eastbourn*. Hoții erau în Număr de aproximativ 40; o bună Parte din ei, după ce au contraatacat pe Parcursul unei Ore, au încercat să recupereze Bunurile, însă au fost respinși și mulți au fost răniți.

Dublin. O Femeie gravidă în ultima Lună s-a dus la Țară să nască, dar Durerile Facerii au început pe Drum; nimeni nu era prin preajmă, în afară de un Orb și un Băietan; ea l-a rugat pe Băiat să se ducă după Ajutor, însă el a refuzat dacă nu e plătit dinainte; femeia a scos Punga cu Bani în care erau câteva Monede de Argint și o Monedă de Aur; Băiatul, sfătuit de orb, i-a zburat imediat Creierii cu un Toiag, a luat punga și a plecat. Un Domn, trecând pe acolo, a văzut Femeia ucisă, a călărit pe urmele Băiatului până când a dat de el și amenințându-l cu Moartea, acesta a mărturisit Fapta și amândoi au fost trimiși la Închisoarea *Kilmanham*.

Miercuri, 20

La *Powderham*, *Devonshire*, o Broască-Pește a fost aruncată pe Țărm; este lungă de 4 Picioare, are Capul ca de Broască Râioasă, 2 Picioare de Gâscă și Diametrul Gurii este de 12 țoli. Un alt Specimen de acest Soi a fost disecat la Colegiul Doctorilor, în Prezența Regelui George al II-lea.

Joi, 21

La *Brixworth*, *Northamptonshire*, a avut loc o mică Întrunire a Protestanților Disidenți în vederea Serviciului divin: Gloata Orașului s-a răsculat; au spart Ferestrele, au amenințat Viața unui tânăr Domn din *Northampton*, despre care au crezut că urma să țină Slujba; l-au înșfăcat pe *William Beck*, Stăpânul Casei, și l-au aruncat în Noroi de câteva ori; se spera că anumite Persoane de Caracter la care s-a apelat vor lua în Considerare Faptul că Libertatea Persoanei și Siguranța publică contează foarte mult în această Afacere.

Vineri, 22

Pentru o Investigare minuțioasă a recentelor Revolte și Uciderea Căpitanului *Porteous*, Judecătorii din *Edinburgh* au dat Ordin ca toți Cetățenii, Comercianții etc. să apară în fața Președintelui Breslei și să înmâneze o Listă exactă a Servitorilor și Ucenicilor lor. Cinci dintre Răsculați au fost închiși în Castel.

În fața Onorabilului Lord Cancelar, s-a dat Citire unei Petiții a Domnului *Alcock* din *Waterford*, *Irlanda*, Tutore al lui *Michael Aylmer*, un Copil de aproximativ 6 Ani, Moștenitor al

unei mari Moşii din acel Ţinut; s-a arătat că Mama Copilului, pentru a-l putea creşte în Religia Romilor, l-a dat de la sine; aşa că sus-numitul Tutore, venind la *Londra* după Copil, a găsit Mama, însă nu şi Copilul; la care, ea a răspuns că se lăsase convinsă de Sfatul Doctorilor să dea Copilul şi că Valetul ei îl dusese de acasă, fără ca ea să fi fost întrebată; i s-a poruncit să aducă Copilul la Tribunal până Joia viitoare, dacă nu, va fi închisă la Închisoarea *Fleet*.

Luni, 25

Domnul *George Kelly*, fost Secretar al Episcopului de *Rochester*, a evadat din *Turnul Londrei*, unde fusese închis 14 Ani; nu cu mult Timp în urmă primise Îngăduinţa de a ieşi la Aer, însoţit fiind de un Temnicer. A doua Zi i-a scris o Scrisoare Primarului din *Newcastle*, recunoscând Bunătatea Maiestăţii Sale faţă de el şi cerându-şi Scuze pentru Încercarea pe care urma să o facă de a-şi redobândi Libertatea; o altă Scrisoare a fost adresată unui Domn din *Turn*, căruia i-a lăsat toate Cărţile sale, precum şi cele din Locuinţa sa. O Recompensă de 200 l. este oferită pentru Prinderea sa.

Vrednicii *olandezi* au capturat în Anul acesta 589 de Balene şi 3 Pui de Balenă, *francezii* şi *spaniolii* 70; cu Această ocazie s-a făcut Remarca cum că *Anglia* se poate lăuda că a întrecut toate Naţiile vecine la Cursele de Cai.

Miercuri, 27

La un Tribunal al Consiliului Municipal de la *Guildhall*, s-a hotărât că *Stocks Market* este Locul cel mai potrivit pentru Construcţia Reşedinţei oficiale a Lordului Primar al *Londrei*, iar acest Lucru a fost transmis mai departe Comitetului deja existent pentru Pregătirea Planurilor.

Mai multe Persoane au fost arestate, fiind suspecte de a-l fi ucis pe Căpitanul *Innys*, menţionat în ultimul Număr.

DEVREME, a doua zi dimineața, Rebecca este adusă în prezența lui Ayscough în aceeași cameră ca și cu o zi înainte. Încăperea este destul de mare, incluzând și o masă din secolul al XVII-lea, masivă și cu picioare cu protuberanțe de forma unor bulbi. Nu slujise anterior drept dormitor, ci sufragerie de ocazie, sală de club, loc de întâlniri particulare, așa cum cere un han. Rebecca se află față de interlocutorul ei la o distanță de șase picioare pe dușumeaua de stejar lustruit. Surprinzător, interlocutorul se ridică în picioare s-o salute, aproape ca și cum ar fi fost nobilă. Nu face o plecăciune ca în fața unei persoane de rang, totuși se duce spre ea, pleacă ușor capul și-i face semn să ia loc. Pe masă se află deja un păhăruț de os plin cu apă; de parcă solicitarea lui ar fi fost prevăzută.

— Te-ai odihnit bine, cumătră, ai pus capăt postului?

— Da.

— Ai a te plânge de cum ești găzduită?

— Nu.

— Poți să te așezi.

Rebecca stă jos, el însă rămâne în picioare. Se întoarce spre John Tudor, care s-a așezat la capătul celălalt al mesei, și-i face un semn scurt cu mâna: adică, ce se vorbește la început nu trebuie înregistrat.

— Trebuie să te laud pentru purtarea de ieri-seară, că n-ai jucat după cum ți-au cântat înverșunații și înrăiții de Wardley și taică-tău. Ai dat un exemplu bun.

— N-au vrut să facă rău.

— Aici nu-ți mai dau dreptate. N-are a face, cumătră Rebecca. Un părinte nobil poate să se deosebească total de unul nevoiaș. Dar în privința pierderii unui fiu, sunt aidoma, și merită să ne preocupăm de așa ceva, nu crezi?

— Am spus tot ce-am știut.

Ayscough privește direct în ochii neclintiți, iar acum ușor nedumeriți, derutați de această schimbare de atitudine. După acel ultim răspuns, el înclină ușor capul și peruca, în felul său caracteristic, ca și cum ar aștepta ca ea să mai spună ceva, însă ea nu rostește nimic, iar el se duce la fereastră și privește afară gânditor; apoi se întoarce s-o privească din nou:

— Cumătră Rebecca, noi, avocații, trebuie să fim chibzuiți. Trebuie să culegem grâul ogoarelor noastre mai îndelung decât ceilalți oameni, trebuie să prețuim fiecare bob de grâu, cu atât mai mult cu cât ne lipsesc aproape total. Te-aș întreba mai degrabă ce găsește dezgustător noua ta pioșenie.

— Întreabă-mă. Nu uit că am păcătuit.

Ayscough contemplă chipul în așteptare, îndârjit în lumina ferestrei lângă care stă.

— Femeie, n-am să repet povestea pe care mi-ai spus-o ieri, o ai limpede în minte. Înainte de a începe, am să-ți spun următoarele. Dacă, în urma cugetării de azi-noapte, te-ai gândit să-ți schimbi depoziția dată sub jurământ, nu-ți aduc nici o vină. Dacă a fost lăsat deoparte ceva important, dacă n-ai spus adevărul pe motive de teamă pentru ce-ai să pățești sau pentru oricare alt motiv, n-o să ai nimic de suferit. Îți dau cuvântul meu.

— N-am spus decât adevărul.

— Crezi cu tărie că totul s-a petrecut așa cum ai afirmat?

— Da.

— Excelența Sa a fost purtat la ceruri?

— Da.

— Cumătră Rebecca, aș putea dori să fie așa, ba chiar îmi doresc. Însă am un avantaj față de tine. Îl cunoșteai pe Excelența Sa abia de o lună și ceva, și dumnealui ți-a ascuns multe, după cum ai recunoscut. Eu îl cunosc de mulți ani, femeie. Și vai, așa cum l-am cunoscut, și ca mine atâția alții, nu seamănă deloc cu portretul pe care l-ai zugrăvit tu.

Rebecca nu răspunde. Parcă Ayscough nici n-ar fi vorbit. El așteaptă, apoi continuă:

— Am să-ți spun un secret despre el, cumătră. Atenția pe care a revărsat-o asupra ta ar ului întreaga familie sau cerc

de cunoștințe, care-l socotesc omul cel mai ursuz față de sexul tău. De fapt, era numit mai degrabă pește mort, decât carne de om. Și n-a arătat nici cel mai mic respect, femeie, față de religia acceptată, în pofida rangului său. N-a fost văzut stând de bunăvoie în genunchi în biserică, așa cum nu stau rândunicile în zloata iernii. Aș putea să te cred că erai nerăbdătoare să renunți la vechea viață și gata să faci orice care să te ajute la asta, prea bine. Dar că Excelența Sa ți-a dat acest ajutor, ție, o târfă de rând, cumătră, pe care n-o mai văzuse până atunci... Ei, asta pe viața mea că n-o pot crede.

Așteaptă din nou ca ea să-i răspundă și ea tace iar. El se întoarce la scaunul lui, fără s-o scape din ochi. Poate că speră ca privirea ei să dea semne de slăbiciune, de apărare, însă nu are decât același amestec ciudat de umilință și îndârjire ca înainte, ca și cum nu vrea să asculte de nimic. Ayscough continuă:

— Ca să nu mai vorbesc și de altele, femeie, pe care tot nu le cred. Că ai fost adusă într-un loc însemnat al idolatriei păgâne ca să-i întâlnești pe Domnul Nostru și pe Prea Sfântul Părinte, în niște împrejurări cât se poate de nerușinate, și aproape la fel într-o peșteră din Devonshire, iar acolo ce-a urmat e mai puțin probabil. Bieți soți și dulgheri care au primit harul divin, femeia aceea cu Sfântul Duh alături; păi, Wardley mi-a spus că nu e cunoscută printre profeții voștri, la fel cum nu e nici Iunie Veșnic. Cumătră Rebecca, nu ești o proastă; și nici o femeie care n-a văzut lumea. Oare, dacă ai auzi o asemenea poveste de la altcineva, nu te-ai îndoi fie de judecata celui care-o spune, fie de a ta? Oare n-ai striga nu pot și nu vreau să cred povestea asta absurdă și blasfematoare, care a fost scornită ca să ascundă, să înșele și să mă îndepărteze de la adevărul întreg?

Nici acum Rebecca nu vorbește, ci doar îl privește intens, cu toate că acum ar trebui să-i dea un răspuns. Se întâmplă, de fapt, ceea ce s-a mai întâmplat de câteva ori la acest interogatoriu. Rebecca răspunde cu foarte mare greutate. Privirea ei nu este cea a cuiva în căutarea cuvintelor, nesigur și stânjenit, ci mai degrabă o tăcere stranie; ca și cum ar trebui mai întâi să traducă vorbele lui Ayscough dintr-o limbă

străină înainte să poată formula un răspuns. Îi lipsește cu desăvârșire promptitudinea agresivă a lui Wardley, tăișul replicilor, câteodată parcă n-ar răspunde pentru ea, ci așteaptă până când un sfetnic misterios îi suflă răspunsul.

— Răspund. Am spus adevărul curat, nu-l mai repet.

— Ești prea modestă, femeie. Păi, Claiborne zicea că aveai stofă de actriță în ceea ce făceai. Și n-ai recunoscut chiar tu că lui Jones nu i-ai spus adevărul? Poți să spui că ai fost nevoită să minți, dar nu că n-ai mințit.

— N-a fost vorba de lucruri importante.

— Să fii dus în Paradis, să-l întâlnești pe Atotputernicul și pe Fiul Său nu sunt lucruri importante?

— Atât de importante, încât abia dacă pot încăpea în cuvinte. N-am știut cum să i le spun și nici dumitale nu știu. Dar așa s-au întâmplat lucrurile și mi s-a îngăduit să-i văd pe Iisus Hristos și pe Părintele Său, care mi-au umplut sufletul de balsam și bucurie nespusă prin prezența Lor, da, o desfătare mai presus de cea lumească.

— Atotputernicul în chip de țăran, Mântuitorul în chip de cosaș, așa-i?

— Dumnezeu, Preasfântul Părinte, pierde harul divin dacă nu stă așezat pe tronul Său în toată măreția, sau Iisus Hristos nu mai e Iisus pentru că nu geme pe cruce? Îngerii nu mai sunt îngeri pentru că nu-i văd cu aripi, ci poartă seceri în mână, și nu harfe și trâmbițe? Ți-am spus că am fost crescută să socotesc toate întruchipările ca fiind mincinoase și nedumnezeiești, opera lui Satan. Ceea ce am văzut au fost doar umbrele luminii, cele văzute de trupul meu; am văzut lumina sufletului meu, și primul-ultimul scop al iubirii mele.

— Deci poți să vezi ce vrei de vreme ce tot ceea ce vezi e fals. Așa-i?

— Ceea ce văd cu ochii ține de trup, nu de adevărul cert, făcut doar din lumină. Cu ochii trupului văd la fel de fals și de puțin adevărat ca și dumneata, la fel ca orice bărbat sau femeie.

Ayscough, după acest schimb de replici, rămâne în cumpănă, deși nu lasă să se vadă. O persoană din zilele noastre n-ar fi avut nici o umbră de îndoială că Rebecca mințea sau cel puțin fabula. Zeii, cu excepția unei ocazionale Fecioare Maria,

nu le mai apar ţăranilor analfabeţi mediteraneeni; chiar în timpul lui Ayscough asemenea viziuni erau puternic asociate cu vicleşugurile catolice, lucru pe care bunii protestanţi l-au bănuit şi l-au dispreţuit. Totuşi Anglia lui, chiar clasa căreia îi aparţinea, se afla încă departe de certitudinile noastre. Ayscough, de exemplu, crede în stafii; personal, n-a văzut nici una, totuşi a auzit şi a citit prea multe relatări, nu toate provenite de la babe şi prostănaci, ca să nu dea crezare câtorva dintre ele. Stafiile şi duhurile nu izvorau dintr-o imaginaţie bogată, lăsată liberă, ci din noaptea reală, în mare măsură neluminată, a unei Anglii izolate care încă avea mai puţine suflete decât o fracţiune din Londra de azi.

Ayscough sprijinise întru totul revocarea Decretului împotriva Vrăjitoriei (deşi nu pentru Scoţia) chiar în anul respectiv. Însă aceasta se datorează în mare măsură faptului că asociază cazurile de vrăjitorie de care a auzit, chiar la care a fost părtaş în tinereţe, ca de pildă folosirea ocazională a scăunelului de scufundat[1], cu legea defectuoasă şi dovezile veşnic controversate. Nu-şi spune în sinea lui că nu a existat vrăjitorie; doar că aspectele ei cele mai rele au dispărut. Că în cine ştie ce colţ îndepărtat al comitatului Devon un sobor de vrăjitoare cumplite şi hâde încă urmează vechile ritualuri este un fapt care depăşeşte graniţele posibilului. S-ar putea să simtă, şi chiar simte, că Rebecca îi ascunde nouăzeci la sută din adevăr, învăluindu-l în viziunea sfântă (împotriva căreia el deţine propriile informaţii cu privire la fiul stăpânului, precum şi o repulsie mai veche pentru el, înăbuşită de respectul datorat rangului); însă rămâne acel zece la sută de adevăr posibil de care nu poate face abstracţie, pe care nu-l poate ocoli. Nu-l va da niciodată la iveală; cu toate astea, se află acolo, un ghimpe în inimă, care nu-i dă pace.

— Nu vrei să-ţi schimbi mărturia? Repet, nu vei păţi nimic.

---

1. *Ducking-stool* (engl.) – formă de tortură practicată în Evul Mediu drept pedeapsă pentru femeile acuzate de prostituţie sau vrăjitorie, precum şi pentru cele bârfitoare sau care stârneau gâlceavă; condamnata era legată pe un scăunel care apoi era cufundat în apă cu ajutorul unui scripete.

— Nici din cauza adevărului nu voi păţi nimic. Nu mi-o schimb.

— Prea bine, cumătră. Ţi-am făcut acest hatâr mare de care n-ai fi avut parte dacă eram la tribunal. Cu toate astea îl refuzi. Aşa să fie, şi vai de tine dacă ai minţit. Acum începem, sub prestare de jurământ.

Se aşază şi se uită spre John Tudor, care se află la celălalt capăt al mesei.

— Scrie tot!

*

Î. Să ne oprim la privirea trupului, cu toate că vorbele lui pot fi mincinoase. Eşti sigură că nu l-ai văzut pe Excelenţa Sa niciodată înainte de a fi venit la bordel?
R. Nu, nu l-am văzut.
Î. Nici n-ai auzit vorbindu-se de el?
R. Nu.
Î. Ţi se închiriau serviciile dinainte, nu?
R. Da.
Î. Aşa s-a întâmplat şi cu Excelenţa Sa?
R. Era scris în registrul lui Claiborne, prietenul lordului B., sub numele meu.
Î. Cu cât timp înainte?
R. Nu mi-a spus nimic până în dimineaţa când a venit Excelenţa Sa.
Î. Aşa proceda de obicei?
R. Da.
Î. Şi n-ai văzut ce scria, ci ai fost anunţată când ţi-a citit?
R. N-am ştiut cine e, până după aceea, aşa cum am spus.
Î. Ieşeai uneori în oraş? La petreceri, baluri mascate, la teatru sau în altă parte?
R. Din când în când, dar niciodată singură.
Î. Dar cum?
R. La agăţat, când trebuie să fim întotdeauna cu Claiborne şi cu zdrahonii ei în jurul nostru.
Î. Ce înseamnă „la agăţat“?

R. Să ademenim păcătoșii la bordel. Celor care se lăsau atrași și cereau rendez-vous-uri li se spunea că nu puteau să le aibă decât la bordel.
Î. Tu sau însoțitoarele tale nu stabileați niciodată rendez-vous-uri particulare?
R. Am fi avut de suferit dacă ne prindeau că trișăm.
Î. Erați pedepsite?
R. Trebuia să luăm cina cu zdrahonii. Așa i se spunea. Și pe urmă eram tratate mai rău decât orice pedeapsă prin lege. În felul ăsta ne ținea în mână Claiborne. Mai bine să mori decât să cinezi, așa vorbeam între noi.
Î. Ai fost vreodată tratată astfel?
R. Le-am cunoscut pe unele care au fost.
Î. Totuși puteai să fii văzută în locuri publice. N-ar fi fost posibil ca Excelența Sa să te fi văzut vreodată?
R. Dacă da, eu nu l-am văzut.
Î. Nici pe Dick?
R. Nu.
Î. După ce v-ați întâlnit, Excelența Sa n-a spus niciodată nimic care să sugereze că te-a mai văzut? Că a încercat de mult timp să te găsească sau vorbe de acest fel?
R. Nu.
Î. Cu toate astea, auzise de tine, probabil? Se vorbea pe seama ta în oraș?
R. Din păcate.
Î. Acum uite ce e – ai mărturisit vreodată cuiva că nu erai mulțumită de soarta ta și ai fi vrut să scapi?
R. Nu.
Î. Și nici între patru ochi vreunei alte târfe?
R. Nu aveam încredere în nici una. Și în nimeni.
Î. Nu ți s-a părut neobișnuită atenția pe care ți-a acordat-o Excelența Sa chiar după ce v-ați întâlnit și n-a putut să-și facă plăcerea în mod obișnuit?
R. Plăcerea dumnealui se pare că se afla în speranță.
Î. Nu ți-a dat nici un semn că ai fost aleasă pentru un alt scop decât presupusa speranță de atunci?
R. Nu. Nici unul.
Î. Te-a întrebat totuși de trecut, nu?

R. Două sau trei întrebări, atât.
Î. Nu te-a întrebat despre viața la bordel? Cumva dacă te-ai plictisit de ea?
R. M-a întrebat, dar nu dacă m-am plictisit, deși cei mai mulți bărbați așa întreabă, fiindcă în cea mai mare parte le e teamă de propriul lor păcat.
Î. Cum adică?
R. E mai bine dacă un bărbat se teme că păcătuiește și totuși săvârșește păcatul? Unora le plăcea să ne strige târfe, ba ce-i mai rău, chiar în culmea pasiunii lor animalice, alții ne strigau pe numele celor pe care le iubeau, da, chiar pe numele nevestelor lor și, Dumnezeu să-i ierte, pe-al mamelor lor, surorilor, fiicelor. Iar alții erau muți ca animalele pe care le pui la muncă. Toți cei care ascultă de glasul cărnii sunt blestemați, însă cei din urmă mai puțin.
Î. Ce doctrină e asta? Cei care păcătuiesc ca niște brute nemernice sunt mai puțin de învinovățit decât cei care păcătuiesc cu conștiința vinovăției lor?
R. Dumnezeu există acum; sau nu există.
Î. Nu pricep, femeie.
R. Domnul judecă oamenii după ceea ce sunt; nu după ceea ce ar trebui să fie, și îi învinovățește mai mult nu pe cei care nu știu cum poate fi și altfel, ci pe cei care știu.
Î. Dumnezeu a găsit de cuviință să-și deschidă cugetul ție în privința asta, ia zi?
R. Ce rău ți-am făcut noi dumitale, stăpâne Ayscough? N-am vrut să-ți pricinuim nici un neajuns, de ce să fii atât de pornit să ne faci rău, să ne batjocorești când vorbim deschis? Credința noastră vine de la Domnul, da, însă o păstrăm cu umilință. Nu socotim că numai nouă ni se înfățișează; nu, ci oricui altcuiva, așa să fie pentru cei care nu-l preaslăvesc pe Anticrist. Eu asta zic: cei care ascultă de glasul cărnii sunt blestemați, că sunt oameni de vază sau simpli nu mai contează, sunt blestemați.
Î. Să revenim. Crezi că înainte să fi plecat din Londra, Excelența Sa s-a interesat în mod special să afle dacă erai pe măsura scopului său, adică dacă ai fi părăsit bordelul în clipa în care s-ar fi oferit ocazia?

R. N-am dat deloc să se înțeleagă.
Î. Cu toate astea, nu crezi că și-a dat seama? Oare n-ai fost aleasă, femeie, ia-o cum vrei?
R. Am fost salvată, nu aleasă.
Î. Vorba vine. Ca să fii salvată, trebuie să fii aleasă.
R. La vremea aceea, nu știam nici de una, nici de alta.
Î. Prea bine, să rămână așa deocamdată. Reiau de unde vorbeai de afurisenie. Bărbatul și femeia nu pot uneori să simtă plăcerea cărnii dacă sunt însoțiți prin lege? De ce nu răspunzi? Ia zi, nu se unesc pentru a procrea?
R. Nu vor trăi în Iunie Veșnic.
Î. Dar n-ai spus că ai văzut copii acolo?
R. Ai spiritului. Nu erau ca la noi, făcuți din carne. Dumneata îți bați joc că noi respingem păcatul trupului și ne opunem lui. Îți repet că tot ceea ce am văzut acolo în Iunie Veșnic erau spiritele celor care s-au luptat cu acest păcat cumplit câtă vreme erau în viață, iar acum sunt răsplătite. În răsplata lor se află sfânta dovadă a ceea ce credem noi.
Î. Asta e doctrina Profeților Francezi?
R. Și a lui Hristos pe deasupra, care nu s-a căsătorit.
Î. Toate plăcerile cărnii sunt păcate?
R. Mai ales asta, care e izvorul tuturor celorlalte păcate. Nu ne vom izbăvi dacă nu ne opunem lor.
Î. Te întreb din nou, femeie. Bărbatul tău crede ca și tine sau altfel?
R. Îți răspund din nou. Asta e între Hristos și noi, nu te privește.
Î. De ce nu răspunzi – Da, e de acord, trăim întru Hristos. Așa e, sau nu? *(Non respondet.)* Prea bine, atunci o să vorbească tăcerea pentru tine. Și acum spune ce rol a avut Excelența Sa în povestea ta? De ce crezi că te-a ales tocmai pe tine? Dacă scopul dumnealui era să salveze, de ce a venit tocmai la tine și nu la alta de acolo?
R. Eu aveam nevoie.
Î. Dar altele nu au aceeași nevoie și sunt mai puțin păcătoase?
R. Ce am fost e scrum, o pedeapsă pentru orbirea mea îndelungată și cu bună știință.

Î. Ăsta nu e un răspuns.
R. Mila lui Hristos vine adesea unde pare că e cel mai puțin meritată.
Î. Aici nu te contrazic, femeie.
R. Nu pentru ceea ce am fost sau ce sunt, cu toate că e mai bine decât ce am fost. Va fi pentru ce voi face.
Î. Și ce vei face?
R. Ce fac femeile în această lume, cu sau fără voia lor.
Î. Deci totul a avut loc ca tu să ai un copil?
R. Copilul pe care-l port nu este decât semnul trupului.
Î. Ce fel de semn?
R. Mai multă lumină și mai multă iubire.
Î. Copilul le va aduce sau tu, dându-i naștere?
R. Copila le va aduce.
Î. Cum adică? Ești sigură că va fi de sexul tău? Ia răspunde.
R. Nu pot, după alfabetul tău.
Î. Femeie, nu există decât un singur alfabet, și anume limba noastră clară. Cum poți să fii convinsă?
R. Nu știu, dar sunt.
Î. Și când va crește, nici nu mă îndoiesc că va predica și va profeți.
R. Va fi slujitoarea Sfintei Maici a Înțelepciunii.
Î. Oare nu este un păcat și mai mare, o blasfemie că năzuiești la ea? (*Non respondet.*) Nu ți-am prins tainele sufletului? Nu la fel gândesc și profeții tăi? Nu afirmă ei cât se poate de nerușinat că atunci când Hristos va veni din nou, va fi preschimbat în femeie? Să mă ierte Dumnezeu că gândesc așa, dar nu cumva crezi în taină că în pântecele tale porți asemenea femeie-mesia?
R. Nu, nu, jur că nu, nu am atâta deșertăciune, n-am spus asta niciodată, nici în adâncul inimii.
Î. Poate că n-ai spus-o. Dar pun pariu că ai gândit-o.
R. Nu, îți spun că nu. Cum ar putea să vină așa ceva de la o păcătoasă atât de mare?
Î. Cum, într-adevăr, doar dacă nu se crede că a ajuns sfântă – după cum s-ar putea, după ce i-a fost făcut hatârul să întâlnească pe Dumnezeu și pe Fiul Său și în plus și pe Sfântul Duh. Negi că în lumina profețiilor tale ar putea să apară un astfel de Hristos în fuste?

R. Neg din tot sufletul că cea pe care o port în pântece poate fi aceea.
Î. Nu fi atât de modestă, femeie. Ai fost cinstită de Cel de Sus. De ce n-ai crede că o sămânță mai divină decât cea a lui Dick s-ar plămădi în tine?
R. Mă batjocorești. N-ai habar ce înseamnă să fii femeie.
Î. Am o soție și două fiice, ambele mai mari decât tine, și am și nepoate. Ce e femeia? Cumătră, am auzit ghicitoarea asta și-i știu răspunsul.
R. Nu e ghicitoare. Așa cum am fost folosită pe când eram târfă, așa mai pot fi folosită și acum. Și la fel toate femeile.
Î. Cum adică, toate femeile sunt târfe?
R. Târfe în privința asta. Nu putem spune ce credem, nici ce gândim, de teamă că se poate râde de noi pentru că suntem femei. Dacă bărbații consideră un lucru într-un anume fel, așa e pentru toți bărbații și pretutindeni. Sfânta Maică a Înțelepciunii nu e auzită, nici văzută, și nici ce-ar putea aduce dacă ar fi lăsată.
Î. Trecem peste ce-ar aduce. Aș vrea să știu ce duci tu în pântece, cumătră.
R. O port, da, o port pe cea care va fi mai mult decât mine, eu nu sunt decât cea care o aduce. Să-ți spun că ea va fi Iisus Hristos care revine nu sunt vrednică și nici atât de plină de deșertăciune. Oricine ar fi ea, n-am să plâng, nu, ci am să mulțumesc Domnului din toată inima. Și a venit vremea să-ți mai spun ceva. Excelența Sa nu a fost stăpân doar în lumea asta, ci într-una cu mult mai mare, pe care trebuia s-o ascundă. Cu toate că n-am recunoscut-o de la început, ceea ce am luat drept cruzime era bunătate și semn că el a văzut că oamenii acestei lumi trăiesc în noaptea Antihristului. Vorbea deseori astfel încât să nu fie silit să spună ce era; știau doar cei pe care-i trezise pronia cerească. Da, era asemenea cuiva care se afla într-o țară care se războiește cu a lui și unde trebuie să-și ascundă adevăratul devotament; însă nu ascundea totul față de cei care credeau în el și aveau speranță. Să nu mă înțelegi greșit, nu spun că era Cel din Cartea Sfântă. Spun că avea același Spirit și amândoi vorbeau și înfăptuiau pentru El,

în numele Lui. Am vorbit ieri despre Excelenţa Sa şi sluga lui, cât de asemănători erau, de parcă alcătuiau o singură fiinţă. Şi abia acum văd că într-adevăr erau unul singur, Dick – trupul imperfect al cărnii, iar Excelenţa Sa al spiritului, astfel de firi gemene, pe care suntem obligaţi să le avem cu toţii, erau vizibile şi părelnice la cei doi. Şi după cum trupul lui Iisus Hristos a trebuit să moară pe Cruce, la fel trebuia acest eu pământean, bietul înapoiat – Dick –, să moară, astfel încât celălalt eu să nu mai fie văzut pe pământ, nu aşa cum a fost; totuşi el n-a murit, ci trăieşte în Iunie Veşnic şi, după cum am văzut, e una cu Iisus Hristos. Aşa, am spus limpede, prea scurt şi prea limpede, iar dumneata nu dai crezare.

Î. Spui că Excelenţa Sa a fost purtat pe maşinăria-omidă, un trimis ceresc care să-l ia din această lume?

R. Da.

Î. În ciuda faptului că mai întâi te-a angajat şi ţi-a cerut să te dedai la desfrânări cumplite?

R. Ca să văd că pe acolo trece drumul spre Iad. Nici n-a luat parte şi nici nu s-a desfătat cu ceea ce am făcut.

Î. În ciuda faptului că celălalt eu, eul carnal despre care vorbeai, bruta asta – Dick – simţea mare desfătare?

R. Pentru care a trebuit să moară. După acea primă oară, n-a devenit desfrânare sau plăcere josnică; ci, aşa cum am spus, milă şi afecţiune, simţiri care m-au mirat că le trăiam atât de puternic; şi n-am putut să înţeleg că aşa trebuia să fie. Acum ştiu că cel care mi-a plâns în braţe era jumătatea căzută, carnea, umbra dindărătul luminii şi suferea ştiind aceste lucruri; asemeni lui Hristos care a fost părăsit plângând.

Î. În ciuda celor mai mulţi, căci nimeni altcineva n-a văzut aşa ceva la ei? Aici îţi dau dreptate, femeie. Stăpânul, sfidând aşteptările cuvenite unui rang atât de înalt, nesocotindu-şi preanobilul părinte, batjocorindu-l pe Dumnezeu, răzvrătindu-se faţă de îndatoririle de familie, cu un slujitor mai degrabă animal decât fiinţă umană; cam astea se pot spune despre ei, aşa apăreau tuturor în afară de tine.

R. Nu-mi pasă ce credeau ceilalți oameni. Știu doar ce cred eu; și ce voi face, până voi închide ochii.

Î. Spui că Excelența Sa trebuie să se ascundă, să se prefacă a avea alt devotament, și anume față de spiritul Mântuitorului. Cum e asta, femeie? Așa s-a purtat Domnul nostru – oare n-a susținut în mod desăvârșit adevărul mai presus de orice? Păi, oare Evanghelia a vorbit vreodată despre El ca ascunzându-se și prefăcându-se asemeni unei iscoade cu două fețe care se teme pentru propria piele? Ce-ai să-mi răspunzi la asta? Oare numai gândul la așa ceva nu este blasfemie?

R. Fariseii prind putere.

Î. Ce vrei să spui?

R. Hristos nu poate veni în această lume așa cum ar vrea; e prea plină de păcate. Va veni în toată fala sa când lumea va fi curățată de Antihrist. Așa cum suntem acum, ar fi din nou crucificat, dacă s-ar ști că e printre noi și că ne învață cum ne-a învățat și înainte; și cu atât mai mult dacă ar veni cu chip de femeie. Toți ar fi ca dumneata, L-ar batjocori și L-ar ridiculiza, strigând că Dumnezeu nu se poate sluji de sexul Evei, că e o blasfemie. El va veni atunci când creștinii vor deveni din nou creștini adevărați, ca la început. Atunci El va veni precum e El sau Ea precum Ea.

Î. Și între timp se încumetă să apară doar înlocuitori și mijlocitori, așa-i?

R. Vezi totul prin lumina acestei lumi. Oare n-ai citit faptele Apostolilor? Dacă omul nu se va naște din nou, nu va putea să vadă împărăția lui Dumnezeu. Lucrurile care se văd sunt vremelnice; cele nevăzute sunt veșnice. Credința e substanța lucrurilor la care sperăm, dovada celor nevăzute. Așa a clădit Domnul această lume. Ai să continui să mă socotești o târfă vicleană și ai să continui să-l socotești pe Excelența Sa fiul neascultător, iar pe Dick, un simplu animal. Dacă așa vezi lucrurile, așa să fie, nu te poți schimba. Fiind născut o dată, trebuie să trăiești după lumina pe care o ai, vrei, nu vrei.

Î. Măi femeie, ce spui tu duhnește a semeție putredă, cu toată smerenia de pe chip.
R. Mă mândresc cu Hristos și cu nimic altceva. Voi vorbi de lumina Lui, chiar dacă ceea ce spun nu e pe placul unora.
Î. Sfidând credința comună și acceptată?
R. Împărăția lui Hristos nu e impusă cu forța. Dacă un lucru e impus cu forța, el nu-i aparține lui Hristos. O târfă trebuie să fie veșnic târfă – nu așa gândește Hristos. Bărbatul trebuie întotdeauna să stăpânească femeia – nu așa gândește Hristos. Copiii trebuie să flămânzească – nu așa gândește Hristos. Toți trebuie să îndure după cum s-au născut – nu așa gândește Hristos. Cuvântul „trebuie" care se vântură în lumina acestei lumi nu înseamnă Hristos. E beznă, e mormântul în care zace această lume pentru păcatele ei.
Î. Renegi acum chiar sufletul creștinătății. Biblia sfântă nu stabilește îndatoririle noastre, ce anume trebuie să facem?
R. Ne spune ce este cel mai bine să facem, nu ce trebuie; căci mulți nu fac.
Î. Și nu trebuie să ne supunem lui Hristos?
R. La început suntem liberi să nu ne supunem Lui; căci El vrea să-L alegem de bunăvoie, prin urmare trebuie să fim liberi să putem alege și răul, și păcatul, și bezna. Nu există „trebuie". Așa l-am auzit vorbind pe Fratele Wardley. Hristos sălășluiește veșnic în ziua de mâine, în speranța că, oricât am păcătui și am fi de orbi o zi, mâine balanța se va înclina și vom fi izbăviți. Și apoi, cum întreaga Sa putere divină și misterul Său sălășluiesc în asta, El ne spune că omul se poate schimba prin propria voință; și prin mila Lui, să fie izbăvit.
Î. Ai luat credința asta de la Wardley?
R. Și din mintea mea, gândindu-mă la viața pe care am dus-o și la cea pe care o duc.
Î. Această credință, că omul se poate schimba, lucru pe care orice om rațional îl poate aproba gândindu-se la problemele sufletului și ale izbăvirii sale, nu se dovedește a fi un principiu condamnabil și periculos atunci când este transpus în problemele acestei lumi? N-ar duce la război civil

și revoluție, la răsturnarea întregii ordini legale? Ideea că fiecare om trebuie să se schimbe, și dacă această schimbare nu are loc din proprie voință, ea trebuie realizată cu forța, prin vărsare de sânge și prin răzvrătiri cumplite, nu ajunge să fie cât se poate de nocivă?

R. Asemenea schimbare nu înseamnă Hristos. Cu toate că se face în numele Lui.

Î. Nu din acest motiv Profeții au rupt-o cu quakerii, care nu iau arma în mână pentru a-și apăra credința?

R. Nu. E la fel de adevărat ca și când am spune că pâinea din grâu e neagră. Vom învinge doar prin credința noastră și convingere; nu prin sabie. Calea lui Hristos nu trece prin ea.

Î. Deci acum îl negi pe Wardley. Fiindcă ieri mi-a spus că va merge cu sabia în mână împotriva celor ce nu cred asemeni lui; și a făcut alte amenințări pline de îndărătnicie la adresa guvernului actual al acestei nații.

R. E bărbat.

Î. Și un răzvrătit.

R. Îl cunosc mai bine decât dumneata. Printre ai lui, e blând și înțelegător. Și ascultă de rațiune atunci când nu e amenințat cu persecuția.

Î. Iar eu îți spun că n-are pic de rațiune și într-o bună zi o să aibă de pătimit din cauza asta. N-are a face, ajunge cât ai predicat. Să trecem acum la Dick. Îl consideri cu mult mai bun decât cei care l-au cunoscut. Susții că îndărătul înfățișării sale se ascundea o ființă cu mai puține defecte?

R. Suferea pentru ceea ce era, deci nu era un animal.

Î. Vrei să spui că înțelegea mai mult decât își închipuia majoritatea?

R. Înțelegea că e căzut în păcat.

Î. Și altceva? Despre stăpânul lui ai spus niște lucruri deosebite. Ce spui despre asta – nu cumva Dick părea că e în frunte în acea ultimă dimineață? El, nu Excelența Sa, a fost cel care părea să știe mai bine când să ieșiți din drum, când să descălecați și s-o porniți pe jos? Nu el a fost primul care a încălecat în vârf de munte, în vreme ce Excelența Sa și cu tine așteptați la poale?

R. Avea nişte cunoştinţe pe care oamenii mai întregi decât el, chiar cineva cum era Excelenţa Sa, nu le aveau.
Î. N-ai zărit vreo dovadă din care să tragi concluzia că vreunul din ei mai fusese prin acele locuri?
R. Nici una.
Î. După cum se părea, Dick cunoştea locul prin felul în care se comporta? Nu bănuieşti cum ar fi putut să ştie?
R. Nu-l ştia pe Dumnezeu în chip mecanic; ci cu sufletul. Aşa cum animalele ştiu să se întoarcă acasă, chiar dacă sunt duse la mare depărtare şi nu e nimeni să le îndrume.
Î. Susţii că Iunie Veşnic şi viziunile tale i se păreau familiare?
R. A salutat-o pe Sfânta Maică a Înţelepciunii când a venit la noi prima oară aşa cum un câine credincios a fost înstrăinat mult timp de stăpână şi acum se gudură pe lângă ea.
Î. Jones spunea că a fugit din peşteră cu mult înainte de a ieşi tu; şi era îngrozit de moarte; şi parcă n-avea alt gând decât să scape. Ce câine se poartă aşa după ce şi-a regăsit stăpâna?
R. Cel care nu-şi poate învinge păcatul şi nu e pregătit.
Î. De ce această Sfântă Maică a Înţelepciunii, care ţie ţi-a arătat atâta bunătate şi milă, să nu se poarte la fel cu sărmana fiinţă? De ce a fost lăsat să fugă şi să comită acest mare păcat de *felo de se?*
R. Îmi ceri un răspuns pe care numai Dumnezeu îl poate da.
Î. Răspunde-mi ca să cred.
R. Nu pot.
Î. Atunci am să încerc eu. Oare, în neştiinţa lui, n-a fost tulburat de o posibilă întâmplare, şi anume că l-a văzut pe Excelenţa Sa ucis în faţa ochilor lui sau răpit, cumva pierdut pentru el ca protector?
R. Nu ştiu ce s-a petrecut, dormeam.
Î. Femeie, mai întâi te conduce într-un asemenea loc, ceea ce ne face să presupunem că ştia ce urma să se întâmple; şi totuşi ceea ce s-a petrecut acolo îl face să-şi pună capăt zilelor. Oare e bezna prea mare?
R. Totul e beznă dacă aşa vrea Dumnezeu.
Î. Şi dacă, femeie, răspunzi astfel şi faci pe sfânta autoaleasă printre noi, deasupra farafastâcurilor de genul judecăţii

de rând. Am observat când ți-am spus prima oară că Dick a murit. Ce femeie, care aude că tatăl copilului pe care-l poartă în pântece e mort, se tânguie atât de puțin ca tine? Parcă n-ai fi auzit de nici o moarte! Dar care se declară mai târziu mai amorezată de el decât de oricare, ea dintre toate femeile, care a cunoscut mai mulți ibovnici decât carnea stricată muștele verzi? Și care acum răspunde că nu poate spune, că nu știe, că problema nu e importantă? Asta cum e?

R. E așa – îi port copilul, și totuși inima mea se bucură că e mort; și asta pentru el, nu pentru mine. Acum va reînvia fără păcate.

Î. Asta înseamnă frăția creștină?

R. Spun iar că reprezint pentru dumneata oglinda sexului meu, așa cum o ai dumneata în minte. Dar eu sunt altfel. Ți-am spus că eram încă târfă și i-am împlinit poftele, căci așa a fost el, pofta dezlănțuită, ca un armăsar sau un taur. Oare nu vezi că m-am schimbat, că nu mai sunt târfă, am renăscut întru Hristos, că am văzut Iunie Veșnic? Sunt altfel. Târfa Rahab n-a pierit cu ei, datorită credinței.

Î. Ești mai rea decât o târfă pocăită. Faci pe episcopul în fuste, femeie; îndrăznești să ții predici cu prostiile tale închipuite, cu visele tale flușturatice despre Iunie Veșnic, despre Sfânta Maică a Înțelepciunii – ce drept ai să născocești asemenea nume, când nici măcar frații din întrunirile voastre nu le cunosc?

R. Nu am spus nimănui în afară de dumneata, și n-am să le spun. Și nici dumitale nu ți-am spus alte nume și nici n-am să-ți spun. În lumea asta ele nu sunt decât vorbe, deși sunt și semne care valorează mai mult decât vorbele. Oare imnurile și osanalele din clădirile voastre cu turle sunt diavolești, pentru că folosesc vorbe pentru a-l lăuda pe Domnul? Îl slăvesc numai dacă primesc aprobarea guvernului?

Î. Ai grijă ce spui.

R. Și dumneata la fel,

Î. Asta e curată nerușinare.

R. Nu eu am stârnit-o.

Î. Ajunge. Spune atât – după tine, Dick a murit din cauza patimii pentru tine?
R. Ca să se poată înfrâna și să-și nege eul trupesc care a păcătuit.
Î. Până atunci n-ai mai rămas grea?
R. Nu.
Î. Cu toate că ai avut mai mult decât suficiente ocazii. De câte ori erai călărită într-o noapte cu mulți clienți? *(Non respondet.)* La dracu' cu sfiala, răspunde! *(Non respondet.)* N-are a face, pot să ghicesc. Și ce-o să faci cu copilul ăsta din flori pe care-l vâri pe gâtul lui bărbatu-tău?
R. Am fost stearpă din voia lui Hristos; iar acum, tot din voia Lui, sunt cum sunt. Bărbatul meu îi va fi tată în această lume, așa cum i-a fost Iosif lui Iisus; copila nu va fi din flori.
Î. Dar tatăl din cealaltă lume?
R. Lumea aceea nu e a mea, și nici a lui Iisus Hristos.
Î. Mie să îmi spui tot ce încerci să ascunzi, femeie. Care e mai tată după mintea ta – Dick sau Excelența Sa?
R. Excelența Sa este ce este, nici mai mult nici mai puțin; adică nu e tatăl din această lume.
Î. Dar într-o alta-l socotești tată?
R. Al spiritului, nu al seminței.
Î. Nu arată cărțile sfinte că a te răzvrăti împotriva autorității omului este păcat? Dovedit în prima faptă a Atotputernicului și după aceea mereu?
R. Oamenii au povestit lucrurile astea.
Î. Deci Sfânta Scriptură este un martor fals?
R. E martorul doar unei părți. Iar vina o poartă omul, nu Dumnezeu sau Fiul Său. Eva s-a născut din coasta lui Adam, așa scrie în a doua carte a Facerii. În prima se spune că Dumnezeu l-a creat pe om și pe femeie după propriul său chip, El a creat bărbatul și femeia. Despre care Domnul nostru Iisus Hristos spunea mai departe în Evanghelia după Matei, capitolul 19; nici vorbă de coastă, ci de Moise, care le-a dat voie bărbaților să-și nesocotească nevestele. Iar Iisus Hristos a spus că n-a fost așa de la început. Au fost făcuți egali.

Î. Nu cred că ai renăscut, nu, ești la fel ca înainte, chiar sub boneta și fusta de rând. Ai găsit doar un nou nărav, atât. Plăcerea ți-o găsești acum să fugi din fața tuturor strămoșilor care ne-au spus cu înțelepciune ce trebuie să credem; acolo ți-a găsit răutatea ținta unui resentiment josnic. Ai fost o stricată, ai slujit bărbații pentru poftele lor, nu-i așa? Iar acum vrei să-i pui pe ei să te slujească și să nesocotești ce e lăsat din moși-strămoși, ca și cum ar fi o fundă veche, o modă de anul trecut, gașperiță vicleană. Religia e doar o mască pentru tine, atât. Cu atât mai bine dacă-ți poți cloci răzbunarea nevrednică de o femeie.
R. N-ai să mă încolțești în felul ăsta.
Î. Încolțești, încolțești, ce să încolțesc?
R. Să mă faci să spun că nu fac altceva decât să clocesc răzbunări, ca zgripțuroaicele sau scorpiile, și nu pot răspunde cu temeiuri bune de teamă să nu fie interpretate greșit.
Î. Adulmec scopul tău diavolesc.
R. Să-ți spun eu care e scopul meu diavolesc. Cele mai multe lucruri din această lume sunt strâmbe din vina omului, nu a Domnului nostru Iisus Hristos. Scopul meu e să le îndrept.

*

Ayscough se holbează la ea, după ultima afirmație. Acum el e cel care întârzie cu răspunsul. Femeia stă dreaptă ca o lumânare în scaunul de lemn fără brațe, cu mâinile în poală, cu privirea în ochii lui, ca și cum l-ar fi avut în față chiar pe Antihrist. Ochii ei mai poartă încă o ușoară umbră de smerenie, însă chipul pare îngândurat, hotărât să reziste, să nu cedeze nimic. Ayscough vorbește, în cele din urmă, parcă despre ea, nu cu ea.

— Ești o mincinoasă, femeie. Ești o mincinoasă.

Expresia de pe chipul ei nu se schimbă. John Tudor ridică ochii spre ea de pe foile în care notează, așa cum a făcut deseori pe parcursul interogatoriului, în timpul unei astfel

de pauze. Ea nu coboară privirea. Tot așa a ținut-o de la început; avocatul e mereu în atac, iar Rebecca privește îndârjit, dând greu răspunsurile, în felul ei. E limpede că răbdarea lui Ayscough a ajuns la capăt. Se hotărâse să înceapă într-o manieră mai blândă, mai politicoasă decât în ziua precedentă; totuși, pe măsură ce interogatoriul a înaintat, și-a dat seama că un asemenea respect n-o va îmblânzi deloc. Nici vorbele blânde, nici cele aspre n-o vor înfrânge, nu vor scoate de la ea secretul pe care-l ascunde: ceea ce s-a și întâmplat. O dată sau de două ori, gândul i-a zburat către zilele când ancheta se făcea cu tot dichisul, interogare cu ajutorul scaunului și instrumentelor de tortură. Însă cel puțin la metoda aceea se renunțase; *Declarația Drepturilor* pusese capăt unor asemenea procedee în Anglia. Cu excepția înaltei trădări, ele au supraviețuit doar în țări catolice degenerate și imorale cum ar fi Franța; și, cu toate defectele lui, Ayscough era englez, nu francez. Asta nu-l împiedica însă să simtă o enervare crescândă.

Cât o privește pe Rebecca, ea nu simțea, așa cum ar fi fost cazul în zilele noastre, că ea și religia ei sunt insultate și contestate; ar fi fost surprinsă dacă n-ar fi întâlnit o suspiciune extremă. Scepticismul și persecuția erau lucruri obișnuite. Era mai important ca acest interogatoriu să nu dea la iveală cu totul religia – dreptul ei, motivația, nevoile ei acute, ființa ei aprigă de acum. Într-adevăr aceste două ființe erau despărțite nu numai prin nenumărate bariere de vârstă, sex, clasă, educație, sfere de activitate și toate celelalte, ci prin ceva mult mai profund: prin apartenența la două jumătăți extrem de diferite ale spiritului uman, poate la rădăcina acestora, stânga și dreapta celor două emisfere ale creierului. În sine, acestea nu sunt nici bune, nici rele. Cei la care domină lobul stâng (și mâna dreaptă) sunt raționali, matematici, ordonați, meșteri la vorbe, de obicei și convenționali; societatea umană se desfășoară în mare măsură pe o platformă netedă sau, cel puțin, se desfășoară datorită lor. Un zeu înțelept și sobru al evoluției trebuie să-i socotească pe cei dominați de lobul drept ca fiind mai puțin de dorit, cu excepția a unul sau două lucruri foarte periferice cum ar fi arta și

religia, unde misticismul și lipsa logicii capătă valoare. Asemeni Rebeccăi, nu judecă strălucit, argumentează încâlcit; simțul timpului (și al momentului politic) lasă deseori de dorit. Au tendința să trăiască și să rătăcească într-un „acum“ extins la nesfârșit, tratând și trecutul, și viitorul drept prezent, în loc să le țină sub control și ordine, separate clar, cum fac dreptacii cinstiți și decenți. Ei sunt cei care tulbură, răscolesc, răvășesc. Așa sunt și cele două ființe ale anului 1736. Vorbesc din doi poli opuși, cu toate că explicația fizică a contrariilor mai are mult până să fie pusă în discuție. Rebecca este împinsă acum până la marginea eului ei stângaci, nu dreptaci. În cele din urmă vorbește, aproape ca pentru sine.

— Ești orb. Ești orb.

— Nu mi te adresa astfel. Nu-ți permit.

Femeia reia mai puțin agresiv:

— Nu accepți, nu accepți. Întrebările tale sunt pline de ceață, de noapte, de Lucifer, încerci să mă orbești aruncându-mi plasa ta de avocat, dar te orbești mai rău singur. Oare nu vezi că această lume e pierdută? Nu e nou păcatul, e vechi, de la începuturile ei. E pânza de o mie și de o mie de ori ruptă și pângărită, fiecare fir e un păcat, îți spun că nu va mai fi în veci curățată sau reînnoită. Nu, în veci nu va fi înnoită de tine și de-ai tăi, și nici nu se va renunța la apucăturile rele care-i corup pe cei nevinovați din ziua în care se nasc. Nu vezi că tu și ai tăi sunteți orbi?

Ayscough se ridică brusc de pe scaun.

— Taci, femeie! Am spus taci!

Însă Rebecca săvârșește acum ceva ce nu s-a mai auzit. Se ridică și ea și continuă să înfiereze; de data asta nu cu o voce lentă, ci cu rapiditate, aproape incoerent.

— Cum cinstești Raiul? Transformând această lume prezentă într-un iad! Nu vezi că singura speranță sunt cei care trăiesc prin Hristos? Renunță la apucăturile tale, da, mergând pe calea lui Iisus Hristos, care acum e dată uitării. Lumea ta păcătoasă batjocorește și persecută, da, o să o îngroape; tu și ai tăi sunteți cu adevărat blestemați și tot mai mult, cu fiecare zi ce trece. Da, va veni, da, calea sa va fi reînviată, da, și păcătoșii vor vedea, da, noi, cei cu credință, vom fi

dezvinovățiți; iar dumneata și șleahta dumitale, blestemați, împreună cu Antihrist, veți fi afurisiți pentru orbirea voastră și apucăturile voastre ticăloase. Vom învinge, îți spun că Iisus Hristos se va întoarce, asta e profeția, da, lumina Lui va străluci în fiecare faptă și în fiecare vorbă, lumea va fi toată o fereastră și lumină strălucitoare, tot ce e rău va fi văzut și va fi pedepsit în Iad și nimeni dintre cei afurisiți asemeni ție nu va scăpa.

— O să te arunc în temniță și pun să te biciuiască.

— Nu, nu, pitic ticălos, ai vrea să mă legi în capcanele tale diavolești, dar n-ai să poți. Ascultă la mine, timpul trecut nu se va mai întoarce, degeaba te agăți de el, totul e acum, acum, ascultă-mă, vine o nouă lume, fără păcate, fără lupte între bărbați, între bărbat și femeie, părinte și copil, stăpân și slugă. Nu, nu va mai exista răutate, nici spălatul mâinilor, nici datul din umeri, nici orbire ca a ta față de tot ce-ți strică tihna și apucăturile tale egoiste. Nici un judecător n-o să-i mai judece pe cei săraci, ar fura și el dacă ar fi în locul lor; nu va mai domni lăcomia, și nici vanitatea, rânjetele crude, nici ospețe când alții flămânzesc, nici pantofi și cămăși elegante când alții umblă goi. Nu vezi că leul va sta lângă miel și totul va fi lumină și dreptate; Doamne, Dumnezeule, nu vezi, nu poți fi atât de orb să nu-ți vezi veșnicia, nu poți, nu poți...

Ayscough îi aruncă o privire lui John Tudor, care a rămas cu capul plecat, notând cu rapiditate.

— Pentru numele lui Dumnezeu, omule, mișcă. Închide-i gura!

Tudor se ridică și pentru o clipă ezită.

— Ascultă-mă, văd, văd, nu vezi ce văd și eu, vine, vine...

Tudor se îndreaptă spre ea s-o potolească; aproape în aceeași clipă se oprește. S-a petrecut ceva ieșit din comun. Pe ultimul „văd" privirea ei s-a mișcat brusc. Nu se mai uită la Ayscough, ci în altă parte, spre colțul camerei, în stânga, la vreo cincisprezece pași de unde stă. O ușă mică, laterală, duce aparent la camera alăturată. Parcă cineva a intrat și acum stă acolo, făcând imposibilă continuarea discursului. Impresia este atât de vie, încât Ayscough și grefierul se uită

instantaneu spre ușa laterală. E închisă și mută. N-a intrat nimeni. Apoi amândoi se uită înapoi la Rebecca, dar ea privește fix, ca înainte, parcă împietrită, amuțită; însă nu uluită sau năucită, dimpotrivă, îmblânzită, aproape ca cineva recunoscător că trebuie să tacă. Toată expresia anterioară a feței – îngândurată și încăpățânată – s-a șters în chip misterios. Indiferent ce vede, expresia sa aduce mai degrabă a umbră de zâmbet, ciudat de timid, ca al unui copil care așteaptă și care a fost adus brusc în fața cuiva pe care-l iubește și în care are încredere.

Ayscough privește repede spre ușă, apoi la Tudor, care răspunde la întrebarea lui nerostită.

— N-a intrat nimeni?

— Absolut nimeni, domnule.

Cei doi bărbați se privesc pentru o clipă.

Ayscough se uită din nou la Rebecca.

— E în transă. Vezi dacă poți s-o readuci la normal.

Tudor se apropie, pe urmă se oprește brusc la un iard de fata în transă, întinde mâna și o scutură ușor de braț, ca și cum ar fi apucat un șarpe sau un animal periculos. Rebecca însă continua să fixeze ușa.

— Mai tare, omule, mai tare. N-o să te muște!

Tudor se duce în spatele ei și, trăgându-i scaunul, o apucă de ambele brațe. La început, ea nu reacționează, dar pe măsură ce el continuă să o zgâlțâie, scoate un strigăt scurt, ca de durere. Este scos din inimă, ca și cum exprimă o pierdere de nesuportat, în mod bizar mai asemănător cu un suspin intim la sfârșitul unei scene de dragoste, decât cu durerea reală. Încet, ochii ei îl descoperă pe Ayscough, care se află tot de partea cealaltă a mesei. Îi închide imediat și pleacă încetișor capul.

— Fă-o să stea jos.

Tudor așază scaunul îndărătul ei.

— Stai jos, femeie. A trecut.

Femeia se așază parcă fără viață, cu capul în piept; pe urmă își ridică mâinile spre chip și începe să suspine, la început parcă de rușine, ca și cum ar ascunde această criză în emoție. Ayscough se apleacă, punând mâinile pe masă.

— Ce a fost, ce-ai văzut?

Răspunsul ei este un suspin şi mai profund.

— Apă, dă-i apă!

— Lăsaţi-o, jupâne. E ca şi cu nevricalele. O să-i treacă.

Ayscough o mai cercetează puţin din priviri pe femeia care suspină; apoi se duce brusc spre uşa laterală şi o deschide. Acolo însă e învins; deşi încearcă de două, trei ori, cu o iritare crescândă, uşa rămâne închisă. Se întoarce agale înapoi spre fereastră şi priveşte afară, însă nu vede nimic. Deşi nu recunoaşte, cea de-a zecea parte a minţii sale, cea nereductibilă, este la fel de zdruncinată ca şi Rebecca însăşi; nu se uită la ea când suspinele se amplifică, rup zăgazurile, scuturându-i tot trupul, sfâşiindu-l cu intensitatea lor. Abia când se mai răresc, se întoarce iar. Vede că grefierul a reuşit s-o convingă să bea, stă cu o mână pe umărul ei, cu toate că ea încă îşi ţine capul plecat. După o clipă, Ayscough se întoarce la scaunul lui. O urmăreşte cum stă cu capul în piept câteva clipe, apoi îi face semn lui Tudor să se ducă la locul lui.

— Ţi-ai revenit în simţiri, femeie?

Ea încuviinţează din cap

— Putem începe? Din nou încuviinţează din cap.

— Ce s-a întâmplat? Ea scutură din cap. La ce te holbai aşa spre uşă?

În cele din urmă ea vorbeşte, cu toate că nu ridică privirea.

— La ce am văzut acolo.

— N-a fost nimeni. De ce nu răspunzi? Îţi iert tiradele şi obrăznicia, vorbele insultătoare pe care mi le-ai aruncat. Dar vreau să ştiu ce-ai văzut, atât.

Îşi încrucişează braţele pe piept şi aşteaptă, însă în zadar.

— Ţi-e ruşine de ce-ai văzut?

Pe urmă prinde din nou privirea Rebeccăi, în vreme ce ea se îndreaptă să-l înfrunte, şi-şi pune iarăşi mâinile în poală. Chipul ei îl şochează încă o dată, căci pe el mai zăboveşte un zâmbet vag, dar perceptibil. N-o să-l uite uşor.

— Nu mi-e ruşine.

— De ce zâmbeşti?

Ea continuă să zâmbească, ca şi cum ar fi un răspuns suficient.

— A fost cineva?
— Da.
— O persoană din această lume?
— Nu.
— Crezi că a fost Domnul nostru, Mântuitorul?
— Nu.
— Cea pe care o numești Sfânta Maică a Înțelepciunii?
— Nu.
— Femeie, încetează cu răspunsurile astea rușinoase. Parcă te-ai uitat la cineva care stătea acolo, care intrase. Așa-i? Hai, zi, cine era?

Chipul ei și-a pierdut zâmbetul misterios; parcă abia acum își reamintește unde se află, în fața unui dușman. Cu toate astea, în ceea ce mai rămâne din interogatoriu, Rebecca pare schimbată. Știm că nu va avea câștig de cauză și nu poate avea; nici în acest prezent istoric, nici în viitor. Noi știm; nu însă și ea.

*

R. Îl cunoști.
Î. Pe Excelența Sa? Susții că l-ai văzut pe Excelența Sa aici, în cameră?
R. N-ai să crezi.
Î. Ce expresie avea?
R. De prieten al meu.
Î. Ce haine purta? La fel ca acelea pe care le purta când ați călătorit în Devon? Ca acelea din vis?
R. Ca acelea din Iunie Veșnic.
Î. A deschis ușa să intre și a închis-o în urma lui?
R. Nu.
Î. Atunci a venit ca o stafie, o apariție care nu ține seama de nici un obstacol în calea trupului de rând?
R. Așa a venit.
Î. N-a vorbit?
R. Nu are nevoie de cuvinte.
Î. Nu te-ai mirat că l-ai văzut? Răspunde-mi, femeie! E adevărat – l-ai văzut ca atare și în alte ocazii de la începutul

lui mai? Așa-i? Răspunde. Așa e sau nu? N-ai vorbit mincinos la început când te-am întrebat dacă ai luat cumva legătura cu el? Altceva ce mai e?

R. N-ai să dai crezare.

Î. Ăsta nu e un răspuns. L-ai văzut sau nu, poate nu ca astăzi, aici, cu toate astea poți afirma că l-ai văzut?

R. E prietenul meu.

Î. Deci poți să spui că l-ai văzut?

R. L-am cunoscut îndeaproape.

Î. După cum ar spune o persoană cu mai puțină imaginație – i-ai simțit spiritul aproape?

R. Foarte aproape.

Î. L-ai văzut ca aici, aproape în carne și oase?

R. Ce reprezintă carnea?

Î. Încep să mă mânii. Tu ești cea care trebuie să știe.

R. Nu era în carnea acestei lumi, și totuși este.

Î. Excelența Sa, în ocazii din acestea când i-ai simțit spiritul aproape, nu ți s-a adresat?

R. Nu prin cuvinte, prin spirit.

Î. Cum putea, prin spirit, să-ți spună fă asta sau asta, crede asta sau asta?

R. Cu sufletul.

Î. Sufletul tău primește poruncă ce trebuie să facă sau să creadă?

R. Că ceea ce face sau crede este corect.

Î. Dar spiritul sau altceva de-al Excelenței Sale nu ți-a spus despre dânsul, unde i-ar putea fi trupul acum?

R. Nu. Nu are de ce.

Î. Și ești sigură că se află în Iunie Veșnic de care vorbeai?

R. Da.

Î. Ai spus vreodată altcuiva, bărbatului tău, părinților, prietenilor, celor cu care flecărești, indiferent cui, despre aceste conversații?

R. Nu.

Î. Deci nimeni nu poate depune mărturie că ai avut astfel de viziuni, conversații spirituale, cum vrei să le numești?

R. Nimeni altul decât el, stăpânul nostru, Iisus Hristos.

Î. Cam de câte ori s-au petrecut astea, începând din acea primă zi a lunii mai? Nu da din cap, femeie. Poţi să vorbeşti în general. Deseori sau nu? De multe ori sau de puţine ori?
R. Când simt nevoia.
Î. Des sau nu?
R. La început des.
Î. În ultima vreme mai rar?
R. Da.
Î. Dar nu e un lucru obişnuit printre cei de-o religie cu tine să-şi facă publice viziunile, prin urmare să dovedească eficienţa convingerilor lor? De ce n-ai spus nimănui, femeie?
R. Ei nu cred în asemenea prezenţă.
Î. Dar n-ai spus că Excelenţa Sa este spiritul lui Iisus Hristos? Prezenţa asta nu e îndeajuns?
R. Nu a venit vremea să fie văzut.
Î. Fraţii tăi nu l-ar recunoaşte dacă le-ai spune ce s-a petrecut în aprilie trecut? N-ar înţelege preţuirea pe care i-o acorzi? Nu pot vedea atât de departe ca tine?
R. L-am văzut printre noi, unde ne întâlnim; cât se poate de limpede şi totuşi fraţii şi surorile mele nu l-au văzut. Nu poate fi văzut de toţi.
Î. Şi cu timpul le vei spune?
R. Li se va spune.
Î. Cine anume, dacă nu tu?
R. O să iasă adevărul la suprafaţă şi toţi, în afară de cei blestemaţi, vor vedea.
Î. Dar de ce rosteşti cuvintele aşa cum lipăie pisica smântâna? Oare e creştineşte să te bucuri atât de des de afurisenia altora?
R. Nu mă bucur. Tu şi cu cei ca tine se bucură cel mai mult pe lumea asta; da, că nimic nu se poate schimba, că tu şi ai tăi aţi adus cu voi un iad mai cumplit decât Iadul adevărat pentru cei mai umili ca tine pe acest pământ. Te întreb pe faţă, e creştineşte? Ştii bine că sunt o femeie simplă, iar dumneata un om al legii şiret. Puteţi dumneata şi legea dumitale să răspundeţi la o întrebare simplă? Ştii că aşa este. Dar poţi să spui de ce, poţi să justifici?

Î. Fiecăruia ce merită. Așa e scris.
R. Bogații merită cel mai mult. Da, e scris; dar nu prin voința Domnului, ci prin cea a bogaților.
Î. Dacă n-ar fi voința Domnului, el n-ar îngădui.
R. Dacă n-a lovit până acum, nu avem dovada că n-o va face. Răstălmăcești răbdarea Lui, făcând-o justificare.
Î. Iar tu, femeie, mânia Lui în satisfacție pentru propria-ți obidă.
R. Mila reprezintă bani cu împrumut. Într-o bună zi vor fi dați îndărăt, sau cel care nu plătește va avea de îndurat și va fi preschimbat într-un exemplu cumplit. Totul va fi țărână și cenușă, totul va fi cuprins de focul pe care l-am văzut.
Î. Oprește-te cu profeția. Vorbești despre lucruri de parcă s-ar fi și petrecut; de fapt, vorbești mai mult despre propria-ți dorință nestăpânită, decât despre ceea ce timpul va aduce cu adevărat. Întreb din nou: Cum vei preschimba lumea noastră?
R. Trăind așa cum se cuvine și cum trebuie, adică prin lumina și cuvântul lui Hristos.
Î. Cum te arăți de îndărătnică și înverșunată la tot, femeie, prevăd că ai să fii lăsată deoparte, și pe bună dreptate. Nu mai răspunde, nu vreau să mă mai las târât în asemenea certuri care nu duc la nimic. Pentru moment, aproape am terminat cu tine. În primul rând îți atrag atenția, cât se poate de sever, asupra următoarelor chestiuni. Nu ai voie să vorbești despre ce s-a petrecut aici, și nici despre ce s-a petrecut la începutul anului. Nu-i vei spune nici bărbatului tău, nici tatălui, nici lui Wardley sau altcuiva. Și nici nu vei vorbi despre aceste lucruri, ca să-ți dovedești credința, să faci din Excelența Sa ceva ce n-a fost, vorbindu-l la întrunirile voastre. În această privință nu ești și nu vei fi nicicând profetă. Ai priceput?
R. Așa cum a priceput probabil Irod.
Î. N-am nevoie nici de adevăr, nici de neadevăr din partea ta. Îți cer doar tăcere, în ambele cazuri. Îți poruncesc să juri și să semnezi această hârtie în fața mea. Știi să-ți scrii numele?

R. Dacă dumneata și ai dumitale credeți că puteți întemnița adevărul Domnului, voi sta acolo ca să vă dovedesc că greșiți. Pot să-mi scriu numele trupului.
Î. Te previn. Să nu crezi că n-am să aflu dacă vorbești, în ciuda acestei hârtii. Am să aflu și-am să te fac să blestemi ziua în care ți s-a dezlegat limba.
R. Și eu la fel, dacă-mi încalc cuvântul dat.
Î. Mai e ceva. Îți cer să juri și să semnezi pe ceea ce ai jurat la început; că nu l-ai văzut sau ai vorbit cu Excelența Sa de la începutul lunii mai – în sensul de rând, adică, în afara viziunilor și conversațiilor spirituale, și că nu ai comunicat cu Dumnealui și nici nu ai primit veste de la Dumnealui printr-o a treia persoană. Și declari doar atât: nu știu ce s-a ales de Dumnealui.
R. Semnez.
Î. Zâmbești, femeie?
R. Mă legi de ce-i mai puțin și restul, care-i mult, îl arunci cât colo.
Î. O să te leg eu în temniță, dacă-ți bați joc de toate astea.
R. Am să-mi râd de toate.
Î. Te previn ultima oară. Dacă ai mințit și dacă am să o descopăr cumva, o să capeți ce-ai spus singură despre mila care nu e bună platnică. Toată mânia îndreptățită a familiei Excelenței Sale și a mea se vor revărsa asupra ta. O s-o pățești cum n-a pățit-o nimeni.
R. O voi merita.
(Aici i-a fost citită mărturia pe care a semnat-o cu numele ei și întărită cu cel a martorului.)
Î. Prea bine. Poți să pleci, pentru moment nu mai am nevoie de tine. Să nu-ți închipui că ești liberă. Dacă vei fi chemată, te prezinți să dai răspunsuri în continuare.

*

Rebecca stă în picioare. John Tudor ridică încet ochii de la capătul celălalt al mesei către stăpânul său, așa cum cineva stă la pândă, chiar dacă e vorba de stăpân; lucrurile nu decurg după cum era de așteptat – ceva neobișnuit se

petrece. Ayscough o oprește pe Rebecca când aceasta dă să pornească.

— Mai e ceva care se săvârșește fără încuviințarea mea. Eu aș pune să te biciuiască pentru neobrăzare dacă ar fi după mine. Face o pauză. Mi s-a spus să-ți dau asta, în loc să te țin aici.

Ayscough se caută în buzunarul de la vestă, apoi îi pune pe masă o monedă de aur, o guinee, pe care o împinge spre ea.

— N-o vreau.

— Ia-o. E un ordin.

— Nu.

— Noua ta mândrie n-o vrea. Nimic altceva.

— Nu.

— Ia-o. Nu-ți spun de două ori. Rebecca privește moneda și scutură din cap. Atunci o să-ți dau ceva ce trebuie să iei. Se privesc îndelung. O profeție. O să atârni în ștreang.

Rebecca nu-și ia ochii de la el.

— Asta e dorința dumitale, stăpâne Ayscough. Eu îți doresc mai multă iubire.

Femeia pleacă, iar Ayscough începe să-și adune hârtiile. După câteva clipe, se întinde după moneda respinsă și aruncă o privire aprigă spre John Tudor, ca și cum și-ar vărsa mânia pe el. Dar omul nu e prost. Are capul plecat.

Manchester, 10 octombrie

Înălțimea Voastră,

Înălțimea Voastră va citi aici multe lucruri cărora mă îndoiesc că le va da crezare, totuși îmi va acorda îngăduința să spun că socotesc că nu avem de-a face cu o țesătură de minciuni meșteșugite sau cu o poveste de felul celor care ar putea fi născocite de vreo ticăloasă ca să-și scape pielea. Căci dacă ar fi fost într-adevăr atât de vicleană, ar fi găsit fără îndoială ceva mai bun decât o asemenea ciudățenie și nici nu și-ar fi pus pielea la saramură într-o asemenea manieră. Pe

scurt, în ceea ce privește femeia pe nume Lee putem afirma, odată cu părintele străbun, *Credo quia absurdum*, totul este cât se poate de (sau deloc) credibil pentru că este imposibil de crezut. În mare parte este evident că Excelența Sa și slujitorul dumnealui au dus-o de nas și că această înșelătorie nu a făcut decât să dezvolte și să coacă acele resentimente pe care le-a căpătat ca urmare a vieții de la bordel. Sunt convins că nu minte aproape deloc în sensul obișnuit, adică în privința a ceea ce crede despre aceste întâmplări, precum și despre natura și înțelesul lor; după cum, *non obstante*, sunt convins că mărturia ei este falsă în privința adevărului substanțial a ceea ce s-a petrecut.

Aici mai întâi trebuie să vă declar, Înălțimea Voastră, ceea ce nu reiese limpede din scris, despre transele în care cade și în care are viziuni. Nu mi s-au părut nici pregătite cu ticăloșie mai dinainte, nici de natura celor care se spune că sunt o practică comună în sectele înclinate spre superstiții. Mai demn de bănuială mi s-a părut felul în care s-a prezentat după ce și-a revenit; lucru pe care nu-l pot explica ușor – parcă își descoperise o fațetă nouă: obrăznicia unei deșucheate, așa cum o aflasem la fosta ei stăpână, Claiborne. Avem notat negru pe alb – a zâmbit cu adevărat: însă nu cu disprețul prost mascat al celei care răspunde la întrebarea mea dacă nu-i era rușine de ceea ce văzuse. Dar chiar și acest dispreț nerușinat și vădit al ființei ei nu ține nici de atitudine, nici de viclenie – în cazul în care ar fi vrut să înșele. Înclin să cred mai degrabă că viziunea îi îndârjește și mai mult semeția pe care o afișează sau o face să nu-i mai pese că, poate, apare nerespectuoasă față de mine.

Înălțimea Voastră va remarca faptul că dă dovadă de puțină și uneori chiar totală lipsă de judecată sau de logică în ceea ce crede și ați putea să mă învinovățiți că n-am insistat mai mult să demasc o asemenea prostie de nedescris. Vă implor, Înălțimea Voastră, să-mi dați crezare, cele de teapa acestei femei nu pot fi îngenuncheate astfel, ba chiar se îndârjesc mai tare în privința lepădării religiei și în cele din urmă o tăgăduiesc irevocabil. Le cunosc prea bine pe cele de o seamă cu ea, care ar prefera să fie arse pe rug decât să

asculte de glasul rațiunii sau al căinței; sunt îndărătnice până în pânzele albe, *opiniâtre* până la orbire, de neclintit și îndârjite și, cu toată lipsa de logică și în ciuda înfățișării feminine, sunt la fel ca bărbații care urmăresc câte o cauză mai nobilă. Seamănă cu cele descrise în romanțurile de demult, asupra cărora s-a aruncat o vrajă, pe care, auzind-o o dată, nu se mai pot scutura de ea, ci rămân roabele ei lipsite de judecată de atunci încolo. Nimic nu le poate convinge că greșesc. Lee este cea mai căpoasă în perversitatea ei, Înălțimea Voastră, căci acea *rota fortunae* a adus-o cu mult peste poziția ei socială predestinată, în ciuda faptului că asta s-a datorat viciului și făloșeniei. N-a fost niciodată învățată, așa cum se obișnuiește cu majoritatea reprezentantelor sexului ei, să cunoască înțelepciunea Domnului care le-a așezat în locul lor firesc, drept ajutoare ale bărbatului, în casă și în cămin.

Pe scurt, Înălțimea Voastră îmi poate da crezare, nu poate fi întoarsă cu ușurință din noile apucături. A existat, în afara exemplului citat, în modul general în care a răspuns, mai puțină obrăznicie și contrazicere decât s-ar putea deduce din cuvintele scrise, ca și cum aproape că putem spune că uneori îi părea rău că e nevoită să răspundă atât de îndrăzneț, însă credința ei îi cere acest lucru. Socotesc acest bănuț neînsemnat în favoarea ei, cu toate că pierde sume mari în toate celelalte. În cea mai mare parte, Înălțimea Voastră, este de o îndărătnicie a credinței cum rar se întâlnește; lucru care se poate vedea în ceea ce a declarat în privința naturii și caracterului secret al Excelenței Sale, lucruri care (Înălțimea Voastră știe prea bine) depășesc puterea de înțelegere, la fel și în privința speranțelor legate de bastardul pe care-l poartă în pântece.

Este limpede că totul e foarte aproape de, ba chiar e de-a dreptul, o blasfemie; totuși pentru ea (cu toate că nu cere să i se dea crezare necondiționată, așa cum ar face o femeie nebună de legat) așteptarea are un fundament plauzibil. Înălțimea Voastră poate simți că în această pretenție a ei devine în primul rând culpabilă, căci se poate dovedi fără tăgadă că se aduce o insultă grosolană la adresa oricărei religii decente. Cu toate acestea, nu mă îndoiesc că timpul va da la iveală curând vinovăția ei prostească și-i va oferi o

pedeapsă pe măsura semeţiei de care dă dovadă; în afară de aceasta, Înălţimea Voastră, sunt încredinţat că va reflecta şi va fi de acord că o atare afirmaţie evident neruşinată e mai bine să nu fie dată spre publicare. O astfel de vulgarizare a profeţiei se ştie bine că atrage întotdeauna adepţi din rândul gloatei credule şi proaste. Cel mai înţelept e să laşi haita de câini de acest soi să doarmă netulburată; nu trebuie să mai subliniez pentru Înălţimea Voastră ce consecinţe ar putea avea trezirea unui asemenea dulău care ar fi lăsat să alerge liber pe străzile publice. Creaturi de genul ei sunt mai puţin periculoase dacă se încuibează în lichelele de rând, în drojdia acestei lumi, *puellae cloacarum*[1], decât atunci când sunt aduse la o pioşenie făţarnică.

Socotesc că întreaga ei credinţă este periculoasă pentru acest oraş şi la fel judecă şi domnul Fotheringay, care a avut mai mult de-a face cu ei, căci deşi în aparenţă aceştia respectă legea civilă, când sunt între ei nu îi mai arată acelaşi respect, ba chiar se pronunţă despre ea ca fiind tiranie şi spun că nu peste mult timp va fi răsturnată. Rămân surzi la orice argumente ale celor care îi critică sau se ceartă cu ei – îmi spune domnul Fotheringay – ca şi cum ar vorbi o altă limbă, şi ei sunt încă nişte exilaţi franţuji printre noi. Wardley a fost chiar auzit spunând că n-are rost şi e lipsit de eficacitate să discuţi în contradictoriu cu creştinii de rând, fiindcă în ignoranţa lor sunt turci şi pentru asta vor fi afurisiţi în veci.

Domnul F. are un spion printre ei, sunt urmăriţi îndeaproape, şi-mi spune că va interveni să-i oprească în clipa în care va avea un motiv întemeiat; lucru de care nu se îndoieşte că se va întâmpla curând. Însă sunt uniţi şi aprigi atunci când trebuie să se apere, după cum Înălţimea Voastră poate deduce din cazul de faţă. Totuşi, revenind la ce ne interesează, cred că Lee, oricât de greşit îndrumată ar părea, este de neclintit în a-şi disputa noua credinţă. A refuzat milostenia Înălţimii Voastre nu ca şi cum n-ar fi fost tentată s-o accepte, ci de parcă a văzut în ea (Dumnezeu s-o ierte) banii Diavolului, pe care nu-i vrea, chiar dacă sunt oferiţi din milă. Nu încape

1. Fiicele scursorilor (lat.).

îndoială că are o voință puternică, cu toată masca de supușenie pe care o arborează uneori. Când Înălțimea Voastră a afirmat, după ce a văzut-o, că nu este o femeie obișnuită, a avut dreptate. Nu voi mai adăuga nimic despre ea.

Înălțimea Voastră mi-a făcut onoarea să spună, cu o săptămână în urmă, că nu trebuie, din respectul pe care-l nutresc pentru eminentul dumneavoastră rang, să încerc să ascund concluziile la care am ajuns. Am să mă străduiesc acum, deși cu mare reținere, să mă supun dorinței Înălțimii Voastre; și voi lăsa lacrimile să-mi curgă pentru că adevărul cât se poate de probabil la care am ajuns este atât de amar. Înălțimea Voastră, voi rezuma astfel: deși sper, nu am motive certe să cred că Excelența Sa este încă în viață. Mă bazez nu numai pe ceea ce se află deja adus la cunoștința Înălțimii Sale; și anume că Excelența Sa nu s-a folosit de nimic din ceea ce îi revenea ca bani sau avere, de când a fost văzut ultima oară în această lume.

Țin de asemenea seama de moartea servitorului său, Thurlow. Înălțimea Voastră cunoaște cât devotament a arătat acest individ întotdeauna față de stăpânul său toată viața. Nu pot să cred că a murit de propria sa mână decât dacă, asemeni unui câine cu chip de om, n-a simțit că stăpânul său nu mai e în viață și nu și-a mai dorit să trăiască. Este adevărat că, spre deosebire de majoritatea cazurilor, nu a murit de inimă rea lângă trupul stăpânului. Totuși trebuie să presupun că moartea stăpânului a fost ceea ce l-a împins spre sfârșitul disperat pe care și l-a impus. Locul în care s-a petrecut crima *de se* a fost bine cercetat, și în prezența mea, după cum am spus. Mă tem acum că am greșit, îmi închipui că totul s-a întâmplat cu o simplitate brutală; că Thurlow și-a văzut stăpânul mort în peșteră; pe urmă a fugit de acolo cuprins de o spaimă îngrozitoare, așa cum a declarat Jones; însă, mai târziu, după ce Jones și femeia au plecat, lucru care se poate să se fi petrecut înainte de a doua zi dimineața, s-a întors să vadă ceea ce, după mintea lui slabă, nu credea că văzuse bine: și a găsit acolo ceea ce se temea cel mai mult să găsească – leșul stăpânului; l-a îngropat sau, mai probabil, l-a cărat cum a putut undeva unde nu avem știință; pe urmă,

sfârșindu-și această îndatorire, a rupt-o la fugă și, în disperare, s-a spânzurat. La această supoziție mai trebuie să mă aventurez a adăuga încă ceva, așa cum voi face, pentru a argumenta moartea Excelenței Sale.

Trebuie să mai aduc și dovada prin negație, care se va întări odată cu timpul; și anume, că din prima zi de mai înnegurat, nu s-a mai auzit nimic de Excelența Sa, nici că s-ar fi îmbarcat pe vreun vapor, nici că s-ar fi stabilit într-o țară străină. Se poate spune că ar fi putut foarte bine să se îmbarce în taină, poate, dintr-un alt port, nu Bideford sau Barnstable, undeva unde n-am făcut cercetări; și că acum s-ar putea să trăiască neștiut în locul unde s-a dus. Dar atunci de ce nu și-a luat și slujitorul? În asemenea chestiuni, în care ne lipsește siguranța, trebuie să judecăm după probabilități. Din păcate, nu se poate spune că e cât se poate de probabil că locuiește undeva, retras, în străinătate. După cum știe Înălțimea Voastră, nici unul dintre agenții și ambasadorii noștri cărora le-am scris în acest scop nu mi-a furnizat răspunsul pe care-l așteptam.

Porunca Înălțimii Voastre mă silește, dacă se dă crezare mâhnitei mele bănuieli, să declar cum a fost posibil ca Excelența Sa să-și găsească sfârșitul nenorocos și întristător. Înălțimea Voastră, aș vrea, dacă ar fi posibil, să cred că a fost ucis mișelește; de mâna oricui pe care îi știm a fi fost împreună cu dumnealui, însă nu pot; aș crede că a fost o mână necunoscută, dacă ar exista vreo dovadă cât de mică sau o oarecare probabilitate. Înălțimea Voastră, asemeni mie, știe că ea nu există; și nici că, dacă lucrurile ar fi stat astfel, Thurlow nu l-ar fi apărat. *Horesco referens*, dar sunt redus la următoarele: moartea Excelenței Sale a fost provocată de Excelența Sa însuși. Ca în toate celelalte privințe, Thurlow l-a urmat îndeaproape pe stăpân. N-am să repet tot ceea ce ține de trecutul Excelenței Sale – Înălțimea Voastră știe mai bine decât mine lucrurile care au stârnit dezaprobarea și mâhnirea paternă a Înălțimii Voastre, totuși cred că aici trebuie să avem o explicație solidă despre ceea ce s-a întâmplat în luna aprilie care a trecut – nu mă refer doar la căutările filosofice pe care le întreprindea Excelența Sa dând dovadă de o dârză nesupușenie

față de dorințele Înălțimii Voastre ; ci mai profund, în spiritul cât se poate de îndârjit care a permis, ba chiar l-a împins pe Excelența Sa să se lase pradă lor.

Se știe prea bine din istorie că asemenea preocupări îl pot conduce pe cel care le are departe de nobila lume a rațiunii, de cercetările folositoare și lăudabile, spre labirintul întunecat al Himerelor; spre tărâmurile afuriseniei, interzise cu desăvârșire muritorilor. Am astăzi credința că asta s-a întâmplat cu Excelența Sa. A încercat să descifreze vreo taină întunecată a existenței și s-a cufundat și mai mult în hățișurile ei poate pentru că nu a reușit să-și înfăptuiască planul măreț, după cum se întâmplă deseori. Nu susțin că ceea ce i-a povestit femeia Lee lui Jones ar trebui crezut cuvânt cu cuvânt, totuși ar fi mai aproape de adevăr decât mi-a spus mie. Nu spun că a mințit cu bună știință ; însă a fost îndrumată prin mijloace obscene să creadă opusul a ceea ce se intenționa cu adevărat. Înălțimea Voastră poate întreba prin ce mijloace, iar eu nu pot da alt răspuns decât că a existat o dispoziție naturală la Lee, pe care Excelența Sa a remarcat-o și a văzut de asemenea că o poate transforma în unealta sa, pentru a-și duce la îndeplinire scopurile.

Și nici nu mă îndoiesc de cursul planului general. N-am să-l plictisesc pe Înălțimea Voastră amintind cât de mult din trecutul Excelenței Sale arăta că a existat întotdeauna în sine un anume principiu pervers care l-a îndemnat să nege ceea ce rațiunea și respectul filial trebuiau să-l facă să creadă – ba chiar, nu numai să creadă, dar în vederea rangului său cât se poate de norocos, să apere și să susțină. Am auzit cu toții, în diverse ocazii, cuvinte și păreri din gura Excelenței Sale care jignesc atât înțelepciunea divină, cât și reflectarea ei în această lume de jos – aș spune, înțelepciunea prin care această lume se conduce și se guvernează cel mai bine în probleme civile și politice. Se prea poate ca Excelența Sa să fi simțit respect pentru preanobilul său tată care l-a împiedicat de cele mai multe ori să vorbească în fața lui în modul său sumbru. Și chiar când a făcut-o, am fost martor într-o împrejurare, am auzit doamnele declarându-l o persoană care șicanează, doar atât ; iar domnii, găsindu-l un cinic modern,

care ține mai mult cont de impresia pe care o face în societatea aleasă decât de nemurirea sufletului. Ba chiar pe cei mai aprigi cu aprecierile nu i-am auzit decât învinuindu-l că are asemenea vederi numai pentru că este fiul mai mic și prin urmare (lucru obișnuit) nutrește ranchiună.

Aș putea să repet aici ceea ce a remarcat nu de mult sir Rich'd Malton la Londra, cu ocazia abolirii Decretului împotriva Vrăjitoriei, și anume: că deși putem considera că vrăjitoarele bătrâne au dispărut, există destui filosofi libertini nerușinați care să le ia locul. Există mulți de acest soi la Londra, Înălțimea Voastră, care nu se dau în lături să afirme că nu cred în nimic altceva decât în propria desfătare adusă de desfrâu; cărora nu le pasă nici cât negru sub unghie de Biserică și Religie, de Rege sau de Constituție; care s-ar face pe loc musulmani dacă astfel ar câștiga un loc sau o anume favoare. Totuși aceștia nu sunt ceea ce spunea sir Rich'd, nu sunt decât niște robi ai modei periculoase a timpurilor. *Nos haec novimus esse nihil*[1], pentru că există și mai răi pe lângă ei, cu mult mai răi. Cei amintiți declară pe față ceea ce sunt. Cei la care mă refer se ascund în cele mai multe cazuri îndărătul unei măști pe care o iau drept bună și acționează asupra chestiunilor civile și politice; sau, mai subtil, se arată a fi robii unei mode, după cum este cazul Excelenței Sale. Aceștia fac din nerușinarea aparentă masca lor, asemeni vulpilor, ca să fim și mai orbi la intențiile lor adevărate, la tertipurile necurate care se află îndărătul ei.

Acum douăsprezece luni am avut ocazia să-l întreb pe Excelența Sa de ce fel de studii era preocupat și mi-a dat la vremea aceea un răspuns care mi s-a părut a fi în maniera sa pe jumătate glumeață, dar și amară: Păi, cum să preschimb o broască râioasă în om și un prost într-un filosof. La care eu am replicat că asta aducea o uzurpare prerogativei divine. La care mi-a răspuns că mă înșelam, deoarece lumea ne arătase că e destul de ușor să preschimbi oamenii în broaște râioase și filosofii în proști, așa că probabil ceea ce se uzurpa era prerogativa Diavolului. Astăzi trebuie să cred,

1. Nu știm că toate astea sunt nimic (lat.).

Înălțimea Voastră, că dacă ocazia n-ar fi fost neînsemnată și în trecere, în acel schimb de vorbe am fi putut afla o parte din confesiunea sa. Într-adevăr, se îndoia de totul : de naștere, societate, guvern, justiție, ca și cum am spune că într-o lume mai cunoscătoare, prezentele clauze și dispoziții ar trebui să fie socotite corupte și necurate. Cu toate acestea, n-a fost niciodată suficient de îndrăzneț sau prea viclean pentru a rosti aceste lucruri pe față.

Datorită acestei slăbiciuni sau temeri, Înălțimea Voastră, trebuie să cred că a ajuns până la urmă la ceea ce s-a petrecut în aprilie. A convins o persoană care, prin comparație, era neștiutoare, ba chiar credulă, pentru a dovedi ceea ce nu îndrăznea să facă singur, sub masca religiei răzvrătite. Pe șleau, că această lume trebuie răsturnată. Acum, că această persoană este femeie și în plus târfă pare poate o nebunie – să pornești la o asemenea aventură cu o bărcuță atât de mică și de șubredă ; cu toate acestea, poate că a fost pusă la apă doar pentru o primă dovadă și încercare, de a vedea dacă o femeie simplă, dedată plăcerilor, nu poate fi transformată în fanatica de azi, pentru a-i sluji scopurile ascunse. Iar acestea sunt unele pe care un om cu rațiune nu le poate privi cu ochi buni, căci ele situează aprecierea meritului unei persoane nu pe situația ei, ci pe persoana însăși ; nu pe naștere, ci pe simplul fapt al existenței. Lucrul acesta se află în mod evident îndărătul mișcării Profeților Francezi ; toți trebuie socotiți egali. Astfel că femeia poate să-și bazeze credința sa primejdioasă pe temeiuri religioase. Fără îndoială, spiritul general este de a înnebuni politic gloata, de a distruge legile sacre, moștenite, printre multe altele. Ar face națiunea asta fărâme. Mă îndoiesc că Excelenței Sale îi păsa cât de cât de religia lor ; dar aceste dorințe ale lor le împărtășește.

Înălțimea Voastră, având aceste presimțiri rele, trebuie că a ajuns la următoarea concluzie : să sfârșească cu lumea care l-a născut și căreia i-a datorat totul, până și acele mijloace care i-au permis să urmărească asemenea scopuri și prin care Excelența Sa însăși a sfârșit. *Fiat experimentum in corpore vili* ; și procedând astfel, a devenit rău cu sine însuși, a fost aruncat în aer de propriul explozibil. Putem vedea din

cele spuse despre dumnealui și purtarea sa pe parcursul călătoriei că deseori avea îndoieli în ascuns, și planul i-a eșuat cu mult înainte de a fi sfârșit. Cum de nu a putut să-și dea seama că renunțase la căutările cărturărești în favoarea unor trucuri de rând, cum a fost cel de la Stonehenge? Cum a reușit să ridice lumina spre cer și să înlesnească apariția celor două siluete care blasfematoriu au fost luate drept Atotputernicul și Fiul Său, nu avem cunoștință. A stat în spate câtă vreme s-a petrecut evenimentul, n-am nici o îndoială că aceia care au fost angajați a trebuit să fie plătiți și orice dovadă a acestei înșelătorii îndepărtată degrabă în cursul nopții: la fel și în peșteră, cu toate că trebuie să remarcăm că nu știm exact ce anume s-a întâmplat, cu excepția mărturiei lui Lee, care ține mai mult de o fantezie vulgară decât de fapte credibile; și cred că a obținut asta de la ea nu prin evidență și vicleșuguri, ci cât se poate de probabil cu ajutorul drogului, al unei licori sau al magiei negre.

Aici trebuie să cred că aventura Excelenței Sale a luat sfârșit pentru că, în fine, conștiința sa s-a îndurat să-i pună capăt; că în cele din urmă a recunoscut în sinea lui că friza nebunia, că făcuse un pact diavolesc cu tot ceea ce decența nu îngăduie; și că fusese mânat spre asta de ură și resentimentul cumplit și necontrolat nu numai față de nobilul său părinte, dar și față de principiile sacre ale întregii societăți respectabile și ale credințelor ei. Sora mai mică a Excelenței Sale a făcut o dată o remarcă în fața mea despre fratele ei: că seamănă cu un pendul care nu se oprește niciodată și nici nu se găsește în aceeași dispoziție în fiecare clipă. În peștera aceea întunecată din comitatul Devon probabil că s-a pomenit oscilând și îndepărtându-se de tot ceea ce înfăptuise, regretând totul cu o violență neobișnuită chiar și pentru dumnealui; și într-o astfel de violență și-a sfârșit și zilele mizerabile. Înălțimea Voastră, nu pot să afirm cu tărie că lucrurile s-au petrecut exact astfel, însă trebuie să presupun că e foarte posibil, și deci că avea de făcut după cum urmează: ajungând să recunoască faptul că păcătuise cumplit, a trebuit să se pedepsească după cum a și făcut-o, ca singură ispășire pentru fărădelegile sale îngrozitoare.

Sunt încredințat că Înălțimea Voastră nu se va simți jignit că îmi aștern concluziile atât de nesocotit, ținând cont că o fac din porunca dumneavoastră. Înălțimea Voastră însuși, după cum își amintește, fără îndoială, a binevoit să mărturisească preasupusului său servitor că dacă n-ar exista probe de necontestat, precum și dovada de netăgăduit a asemănării fizionomice, ar putea crede că Excelența Sa a fost schimbat la naștere cu un altul. Mă tem că Înălțimea Voastră n-a greșit: putem conchide pe bună dreptate că în toate privințele, cu excepția sângelui, Excelența Sa a fost adus în locul adevăratului fiu.

Înălțimea Voastră m-a întrebat de asemenea cum ar fi mai bine să împărtășească această chestiune preastimatei sale soții; iar aici mi-aș permite cu respect să-i amintesc că există o mică consolare, și anume că necunoașterea reală a faptelor nu ne obligă să spunem lucruri rele despre Excelența Sa, așa cum am fost nevoit s-o fac eu, deși cu mare împotrivire, însă având probabilitatea extremă de partea mea. Nu putem da ușor crezare vorbelor femeii pe nume Lee despre ce a fost și ce a ajuns Excelența Sa, ținând cont de ceea ce întreaga familie cunoaște și nu poate concepe; totuși Înălțimea Voastră poate socoti că o oarecare micșorare a vinei ar fi bine-venită pentru a alina zbuciumul matern. Ba mai mult, că Excelența Sa a dispărut, să zicem, pentru că s-a știut a fi nevrednic ca fiu al Înălțimii Voastre, și a dorit să îl scutească de prezența lui. Oare nu s-ar putea spune că din întâmplare trăiește acum într-un ținut străin, unde nimeni nu poate pătrunde taina unui incognito; că a recunoscut că l-a îndurerat mult pe Înălțimea Voastră și nu mai vrea să vă supere? Și că speră că va reflecta asupra nedreptății săvârșite și la timpul potrivit se va întoarce să ceară iertare Înălțimii Voastre?

Aștern aceste rânduri în grabă, ca să le pot trimite neîntârziat, după cum Înălțimea Voastră înțelege; și va ști cu câtă tristețe și teamă de a fi dat greș față de Înălțimea Voastră, de a nu fi dus lucrurile (în ciuda eforturilor cât se poate de serioase) la o concluzie mai fericită. Omul, prin natura lui, ar dori să știe totul; însă numai Dumnezeu hotărăște ce trebuie cunoscut sau nu; iar aici trebuie să ne resemnăm și

să acceptăm marea Sa înțelepciune și milostenie cu privire la asemenea chestiuni, și anume că El deseori socotește că e mai bine și mai milostiv ca noi, muritorii, să nu cunoaștem totul. În miezul acestei mari taine sugerez, cât se poate de umil, să caute Înălțimea Voastră alinarea; ca și în mângâierea mai pământeană a nobilei sale soții și a nobilului său fiu, marchizul (care, spre deosebire de sărmanul său frate, păstrează cu sfințenie virtuțile părintești), și ale fermecătoarelor sale fiice. Vai, o floare se ofilește și cade; dar celelalte îl pot consola.

Mă voi afla în fața Înălțimii Voastre la scurt timp după ce veți citi misiva aceasta, gata să primesc noi porunci. Încheind acum, implor pe Înălțimea Voastră să primească cea mai respectuoasă compasiune pentru nefericita concluzie a acestei anchete; și de asemenea cea mai sinceră asigurare că servitorul său preaumil va depune eforturi neobosite în continuare în toate întreprinderile sale.

Henry Ayscough

DIN CAMERA de afară sosește murmur de glasuri, cele mai multe de femei, un grup așteptând liniștit un anume eveniment; cu toate că evenimentul acestei zile de douăzeci și nouă februarie, din întâmplare, a avut loc, iar cei trei bărbați prezenți, Wardley, Hocknell și John Lee, abia au fost primiți de unde fuseseră trimiși nu de mult, și anume pe Toad Lane. Rebecca e întinsă pe patul tare din beci; stă pe spate, cu chipul istovit, impasibil, aparent aproape mohorât, acum că s-a sfârșit. Este prânzul, o oră nepotrivită să stai în pat și ar dori să se dea jos; însă știe că nu poate și nici nu trebuie să se scoale. Brusc, glasurile de afară se potolesc; trag cu urechea. În ușă apare o umbră, iar ea își înalță capul. E John Lee, cu pruncul proaspăt înfășat pe care-l ține strâns în mâna dreaptă, alcătuind imaginea unui bărbat aflat la încurcătură; o imagine pe care n-o schimbă chiar dacă își scoate pălăria, încet, și parcă după ce s-a gândit bine, în fața acestui ecou al unei nașteri mult mai importante, cu toate că împrejurările au fost la fel de umile. Ea se uită doar la ceea ce el ține în mâna dreaptă. Chipul lui serios, cu privirea stângace, parcă e gata să anunțe sfârșitul lumii; pe urmă însă, după încă o chibzuință, etalează umbra unui zâmbet înghețat.

— Ți-e bine?

— Foarte bine, bărbate.

— M-am rugat pentru tine și sufletul ei cel nou.

— Îți mulțumesc.

Acum face un pas înainte și, luând în ambele mâini nou-născutul, înfășat în mod absurd foarte strâns, ca un pachet, îl întinde spre mâinile ridicate. Cumplitul obicei de a înfășa copiii se află aproape de dispariție printre femeile mai emancipate (și grație filosofului Locke); însă, vai, nu același lucru se întâmplă în familiile sărmane. Vizionarul-fierar se uită cum așază pachetul lângă ea. Femeia îl privește cu o intensitate

ciudată și paradoxală, pe jumătate cu iubire, pe jumătate cu îndoială, și obiectiv, și subiectiv, cu siguranță, dar și cu mirarea tinerei mame care se confruntă pentru prima oară cu ceea ce a venit din propriile ei măruntaie... această ființă cufundată nu de mult în oceanul din ale cărui adâncuri s-a ridicat și care în mod miraculos trăiește. Ființa este foarte slută și nu divină; are chipul boțit, încăpățânat, mai mult al apei decât al aerului. Deschide ochii o clipă îndelungată, parcă înmărmurită de revelația acestei lumi mizere și întunecate în care a fost adusă; însă în ei se află deja o fărâmă de azur, de inexpresiv. Va veni o vreme când oamenii își vor aminti acea privire, candoarea lor albastră și adevărul scânteietor, care era departe de a fi inexpresiv.

John Lee își pune înapoi pălăria cu boruri mari.

— V-am cumpărat la amândouă un dar.

Ea își ia ochii de la copil și zâmbește slab, în taină nedând crezare unei asemenea amabilități laice.

— Ce anume?

— Doar o pasăre. Vrei s-o vezi?

— Vreau.

Se întoarce și se duce în cealaltă cameră; revine imediat, cu un obiect mic în mână, de formă pătrată, înfășurat în pânză asemeni copilului, pe care-l ține de un mâner de os. Îl apropie de pat ca ea să-l vadă și dă deoparte cârpa. E un sticlete într-o colivie de nuiele minusculă – nici șapte țoli pătrați. Păsăruica viu colorată se sperie și începe să-și zbură-tăcească aripile de gratiile cafenii.

— O să se îmblânzească și o să cânte.

Femeia întinde brațul liber, timidă, ca să atingă colivia minusculă.

— Trebuie să o atârni lângă ușă, la lumină.

— Da.

O vreme, fără să schițeze vreun gest, se uită și el la pasăre, care s-a cuibărit acum într-un colț; parcă pentru el are mai multă importanță decât chipul de lângă Rebecca, pe pat. Pe urmă însă învelește din nou colivia cu cârpa și o ia lângă el.

— Domnul mi-a dat azi-noapte un nume pentru ea.

— Ce nume?

— Mary.

— I-am promis Domnului că numele ei va fi Ann.

— Nevastă, trebuie să te supui. Nu trebuie să nesocotim darul. A vorbit limpede.

— Nu nesocotesc nici un dar.

— Ba da, asta faci. Și nu se cade; tocmai acum. Ceea ce dă Domnul, trebuie să primim.

— Și altceva ce-a mai dat?

— Că-l va vedea pe Domnul Iisus venind din nou.

— Îi putem da ambele nume.

— Două nume înseamnă deșertăciune. Unul ajunge.

O clipă ea nu rostește nici un cuvânt, doar îl privește intens. Apoi se uită la pătura aspră cu care e învelită.

— Îți spun, John Lee, când va veni din nou Domnul Iisus, El va fi Ea, iar mama trebuie să cunoască numele Ei.

El o privește fără să răspundă, nesigur dacă o astfel de ușurătate merită o punere la punct sau este atât de exagerată încât, date fiind împrejurările, poate fi ignorată. În cele din urmă, se apleacă și-și lasă mâna stângace pe umărul ei, un sfert ca binecuvântare, un sfert în chip de iertare; și o întreagă jumătate ca neînțelegere evidentă. Ca atâți alți vizionari, este orb la clipa de față. Se îndreaptă.

— Dormi. Și când te vei deștepta, vei ști să te supui.

Iese din cameră, luând cu el colivia; și pentru o clipă sau două tânăra din patul întunecat încă mai rămâne cu privirea pe pătură. El vorbește cu voce joasă în afara ușii, poate despre sticlete. Se lasă tăcerea, apoi se aude glasul păsării de lângă ușa beciului: un tril argintiu, delicat, un cântec de zbor care străbate camerele mohorâte asemeni razelor de soare; și care străbate și conștiința. Însă William Blake încă nu s-a născut.

Rebecca privește acum în jos, către ființa mititică din brațele ei. În ochi stăruie o uimire la vederea ei, a acestei intruse în lumea ei; se apleacă și-i sărută cu extremă gingășie fruntea zbârcită și trandafirie.

— Mai multă iubire, Ann. Mai multă iubire, iubirea mea.

Trăsăturile pruncului încep să se contorsioneze, un paroxism pregătitor al plânsului. Începe să țipe. Câteva secunde mai târziu, pus pentru prima oară la sânul mamei, țipetele încetează. Afară, vocile scăzute se aud din nou. Rebecca, ocrotitoare, cu ochii închiși, e pierdută în ceea ce simte, această afirmare a individualității ei, care știe că e imposibil de pus în cuvinte sau, chiar dacă le-ar cunoaște, n-ar dori s-o facă. Pentru o clipă deschide ochii ei căprui, supuși, și se uită în colțul întunecat al camerei, ca și cum acolo s-ar afla cineva care privește; apoi îi închide din nou. După o vreme, începe să se legene ușor, apoi sosește sunetul abia perceptibil al unui cântecel. A început un cântec de leagăn lent; pruncul rămâne cuminte. Cântecul e foarte simplu și pare să fie format doar din două fraze care se repetă.

Vive vi, vive vum, vive vi, vive vum, vive vi, vive vum... e limpede că nu sunt niște cuvinte raționale și nu pot însemna nimic.

Epilog

CITITORII care știu câte ceva despre ce urma să devină pruncul din Manchester în lumea reală nu au nevoie să li se spună cât de puțin istoric este romanul de față. Cred că data reală a nașterii ei este cu două luni înainte de începerea povestirii mele, pe 29 februarie 1736. Nu cunosc nimic în realitate despre mama ei şi aproape nimic despre celelalte personaje, cum ar fi Lacy şi Wardley, care provin de asemenea din istoria reală. Ele se află aici aproape ca niște invenţii integrale, cu excepţia numelor. Se prea poate să existe cărţi și documente care mi-ar fi putut spune mai multe despre ele în termeni istorici decât cele câteva lucruri pe care le cunosc: n-am consultat nimic şi nici n-am întreprins nimic pentru a le găsi. Repet, totul este o omidă, nu o încercare de a reproduce istoria cunoscută, fie în fapt sau în limbaj.

Nutresc cel mai profund respect pentru istoria documentată cu scrupulozitate, nu în ultimul rând pentru că o parte a vieţii mele (într-un mod extrem de umil) îi este dedicată; însă această disciplină riguroasă este esențialmente o știință, extraordinar de diferită de literatură ca scopuri și metode. L-am pomenit pe Daniel Defoe (care a murit în 1731) o singură dată în aceste pagini; ceea ce este o recunoaștere infimă față de admirația și simpatia pe care le-am simţit întotdeauna pentru el. *Omida* nu este gândită să reprezinte câtuși de puțin o imitație în nici o privință; oricum, el este inimitabil. Mărturisesc însă cu bucurie că am urmat întru câtva ceea ce consider a fi abordarea și scopul principal al romanelor sale.

Un ateu convins nu-și închină romanul nici unei forme a creștinismului. Cu toate acestea, romanul de față a fost scris parțial dintr-o afecțiune și înțelegere deosebite pentru Societatea Unită a Credincioșilor întru a Doua Venire a lui Hristos, cunoscuți mai bine drept Shaker-i[1], a cărei fondatoare a fost Ann Lee. Bănuiesc că pentru majoritatea oamenilor, „Shaker" înseamnă mai mult un stil de mobilă și un ultra-puritanism, asemănător la suprafață cu ascetismul unor ordine monahale (cum ar fi cistercienii) din extrema religie opusă. Teologii ortodocși au disprețuit întotdeauna naivitatea doctrinară a sectei; preoții ortodocși, fanatismul ei; capitaliștii ortodocși, comunismul ei; comuniștii ortodocși, superstițiile ei; senzualiștii ortodocși, scârba de trup; iar bărbații ortodocși, feminismul evident. Consider că este unul dintre episoadele cele mai fascinante – și prevestitoare – din îndelungata istorie a disidenței protestante.

Lucrurile nu se datorează unor motivații sociale și istorice. Ceva din gândirea și teologia Shaker-ilor (nu în ultimul rând convingerea că Sfânta Treime, care nu are nici un component femeiesc, nu poate fi sfântă), din ritualurile ciudate și viața practică extraordinar de inventivă, din limbajul bogat metaforic și folosirea imaginativă a dansului și a muzicii mi s-au părut întotdeauna că simbolizează relația ficțiunii cu realitatea. Noi, romancierii, cerem și noi o credință oarbă, deseori la fel de aparent absurdă în relație cu realitatea normală; și noi avem nevoie de un grad amețitor de înțelegere metaforică din partea cititorilor înainte ca adevărurile din spatele tropilor să poată fi arătate, să poată „funcționa".

Anglia avusese, fără îndoială, o epocă de disidență (și autodescoperire) fățișă în deceniile 1640 și 1650; disidența lui Ann Lee a sosit mai târziu din punct de vedere istoric. La

---

1. Sectă pacifistă care și-a avut originea în mișcarea quakerilor și a luat amploare în Anglia anului 1747. În 1774, Ann Lee, sau Maica Ann, socotită drept „principiul femeiesc din Hristos", și-a condus grupul de credincioși pe pământul Americii. S-au stabilit lângă Albany, New York. În 1950 mai existau doar câteva familii.

numai câțiva ani după nașterea ei, în aprilie 1739, un preot nemulțumit al Bisericii Anglicane se afla pe Kingsdown, un deal situat pe atunci în afara orașului Bristol, vorbind și predicând oficial unei mulțimi numeroase, adunată din rândul nevoiașilor din Bristol, în special mineri și familiile lor. Mulți dintre ascultători au început să plângă, alții erau atât de tulburați și de mișcați, încât au căzut într-o transă. Fără îndoială că sunt primitivi, analfabeți și ușor de influențat; asemenea fenomene catartice sunt acum bine înțelese și antropologic, și psihologic. Însă pe Kingsdown nu era vorba numai de charisma oratorului. Publicului i se oferise lumina cât se poate de ușor. Parcă până atunci fuseseră cu toții orbi (așa cum mulți dintre mineri erau cu adevărat), trăiseră în beznă până atunci.

Bănuiesc că datorăm la fel de mult tuturor acelor suspine inocente, lacrimilor și stărilor de extaz ale analfabeților, ca și filosofilor minții și artiștilor plini de sensibilitate. Religia neortodoxă a fost singurul mijloc prin care majoritatea, care nu era formată nici din filosofi, nici din artiști, putea să exprime această smulgere dureroasă a seminței eului din solul tare al unei societăți iraționale și tradiționale – o societate nu atât de irațională încât să nu știe prea bine cât de mult depindea de a nu-și vedea tradițiile puse sub semnul întrebării și temeliile zdruncinate. Ne mai putem mira că eul nou-născut (a cărui adolescență o numim Epoca Romantică) a ales deseori mijloace de supraviețuire și de exprimare la fel de iraționale ca acelea care au frânat-o?

Urăsc evanghelismul modern, cu tehnicile lui mincinoase de Madison Avenue și conservatorismul general detestabil în politică. Pare să se bazeze aproape întotdeauna fără greș pe latura cea mai degradată, cea mai întunecată, a Creștinismului, un suporter insidios a tot ceea ce este retrograd în gândirea și politica contemporană; și astfel neagă chiar esența lui Iisus însuși. Nici nu cred că această trăsătură este superioară în multe alte religii, cum ar fi islamismul. Dar ceea ce s-a întâmplat cu John Wesley (cel de mai sus) și Ann Lee și cei ca ei, aparținând secolului al XVIII-lea, este cu totul diferit: are în plus o iluminare emoțională, aproape în pofida

iluminării intelectuale (și a clasei mijlocii) pentru care *le siècle des lumières* este vestit. Aveau, Wesley, prin energia și tăria transparentă a convingerilor, Ann Lee, prin hotărârea îndărătnică (și extraordinar de curajoasă) și prin poezia ei – geniul ei pentru lumea imaginilor – o viziune practică a ceea ce era greșit în lumea lor. Viziunea lui Ann era mai radicală decât a lui Wesley, un fapt pe care îl putem atribui parțial sexului ei, însă poate în primul rând faptului că era lipsită de educație; adică neîntinată de credințele existente, de tradiția învățată și de influența unui alt gen de iluminare. În adâncul sufletului, oamenii ca Ann erau revoluționari; la fel ca primii creștini și fondatorul lor.

Eforturile lor (mai ales cele ale lui John Wesley) au fost, ca întotdeauna, să sădească un bigotism mărginit, o tiranie interioară la fel de batjocoritoare la adresa vieții ca și tiraniile cărora la începuturile lor au încercat să le pună capăt sau de care au încercat să fugă. Vorbesc aici însă despre acea primă scânteie, acel spirit care a existat în ei la început, înainte să apară afacerea organizată a convertirii religioase și câștigarea adepților *en masse* care au diminuat și viciat exemplul extrem de personal și forța lor fundamentală. Una dintre cele mai triste ironii din întreaga istorie a religiilor este că în ziua de azi admirăm și prețuim atât de mult arhitectura și mobilierul Shaker-ilor, îngenunchem asemenea lui Mies van der Rohe în fața clădirii Hancock Round Barn; cu toate astea, respingem pe de-a-ntregul credința și modul de viață care au dus la realizarea acestora.

Shaker-ii au avut rădăcini engleze pure, însă persecuțiile împotriva lor n-au întârziat să apară și au fost izgoniți din Anglia. La Manchester, adevărata Ann Lee avea să fie mai întâi muncitoare la o filatură, pe urmă lucrătoare la o modistă, apoi bucătăreasă într-o infirmerie; urma să se mărite (cu Abraham Stanley; alt fierar) și să aducă pe lume patru copii, care au murit toți de mici. A plecat în America în 1774, însoțită doar de o mână de credincioși. Soțul ei a părăsit-o aproape imediat ce-au ajuns acolo și timp de câțiva ani „familia" ei a fost hărțuită la fel ca în Anglia. Dezvoltarea, maturizarea și declinul Societății Unite au avut toate loc în America.

Multe dintre dogmele fixe, precum și dintre practicile Societății în comunitățile sale, s-au dezvoltat după moartea lui Ann, în 1784, de către discipoli ca Joseph Meacham și Lucy Wright; însă îndărătul a tot (și nu în ultimul rând a marii reveniri din deceniul 1840) se află sămânța personalității cu totul deosebite a lui Ann.

Este destul de simplu ca astăzi să ne debarasăm de consecințele biografiei ei, desenele cu spirite, cântecele și muzica „dictate", stările de transă, ca și religiozitatea naivă, cel puțin parțial, un produs al abstinenței sexuale pentru care era vestită Societatea (și de ale cărei pericole era conștientă, în termenii „conversației" și ai altor ritualuri pe care le aplică cu scopul de a compensa această privațiune). Aceeași religiozitate suspectă și la fel de fanatică poate fi găsită și înaintea vremii lui Ann, la primii Profeți Francezi, ale căror nume au fost citate de Wardley.

Totuși ceva dă târcoale vieții Societății Unite, o înclinație mai serioasă care nu poate fi ignorată. Este o năzuință, o hotărâre de a scăpa de simpla știință, simpla rațiune, convenție, de credința și de religia instituite, pentru a ajunge la singurul lucru care scuză fuga de asemenea zei sociali atât de puternici, și anume fondarea unei societăți mai umane... a cărei existență constă în „mai multă iubire". Parcă Ann Lee și Shaker-ii timpurii au prevăzut că, dacă nu Antihristul, atunci cu siguranță Mammon, lăcomia universală din fiecare pentru a avea mai mulți bani, mai multă bogăție și posesiuni personale, va stăpâni într-o bună zi această lume și o va amenința cu distrugerea. Lumea voastră actuală este surdă ca Dick la chemarea lui Ann către simplitate, bun-simț și autocontrol. „Adunarea" sau comunitatea Shaker-ilor este astăzi practic dispărută, credința lor mult prea simplistă, regulile ei mult prea radicale pentru Adam și Eva ai secolului XX. Însă pentru mine există ceva care n-a murit.

Disidența este un fenomen uman universal, însă cea a Europei de Nord și a Americii este, bănuiesc, moștenirea noastră cea mai prețioasă. O asociem mai ales cu religia, deoarece orice religie nouă începe cu disidența, adică refuzul de a crede ceea ce ar vrea să credem cei care au puterea –

ceea ce ne poruncesc și ne forțează să credem prin toate mijloacele, începând cu tirania totalitară și forța brutală până la manipularea mass-media și hegemonia culturală. În esență însă, este un mecanism biologic etern sau evolutiv, nu ceva de care a fost nevoie doar o dată, numai pentru a face față ocaziilor oferite unei societăți incipiente, când credința religioasă reprezenta marea metaforă și matricea imaginară corespunzătoare, ci pentru multe alte lucruri în afara religiei. Este nevoie de ea veșnic, iar astăzi mai mult ca oricând.

O formă exterioară evoluată din punct de vedere istoric, adaptată, așa cum se întâmplă cu o plantă sau un animal, să facă față unui set de condiții, este sortită pieirii atunci când apar alte condiții; așa cum socotesc că arată foarte clar nu numai Societatea Unită, ci și societatea occidentală pe de-a-ntregul. Ceea ce „opuneau" sau condamnau Shaker-ii din societatea sau lumea în care trebuiau să trăiască s-ar putea să ne apară bizar și utopic, remediile lor imposibil de realizat în zilele noastre; însă, cel puțin, la câteva dintre întrebările pe care le-au pus și la provocările pe care le-au lansat mi se pare că n-au primit răspuns.

Ne-am dezvoltat extraordinar în foarte multe privințe față de secolul al XVIII-lea; însă față de întrebarea lor simplă și fundamentală – ce moralitate justifică nedreptatea flagrantă și inegalitatea societății umane? – n-am progresat un centimetru. Un motiv major este că am săvârșit păcatul fundamental de a fi pierdut vechiul simț al mediocrității: cel al moderației înțelepte și decente, el a fost trădat în felul în care am răstălmăcit și devalorizat cuvântul, dându-i sensul modern (pe măsură ce propriul nostru simț al eului individual a crescut). Acesta este prețul ascuns, la fel ca în darul grecilor pentru Troia, pus de natură pe faptul că suntem conștienți și obsedați de eu în modul tipic secolului XX. O specie nu mai poate să-și umple spațiul de existență cu un număr excesiv până la absurd; și în același timp să exalte excesul, extrema, nonmediocritatea individului. Când excesul devine sinonim cu succesul, societatea e damnată, și nu numai de Hristos.

Am tras de mult concluzia că religiile acceptate, de orice gen, sunt în general exemplul suprem al formelor create să

corespundă unor condiții care nu mai există. Dacă aș fi întrebat ce-ar fi bine să piardă sau de ce să se debaraseze lumea de azi sau viitoare, spre binele ei, n-aș sta pe gânduri: religia instituționalizată. Însă nu neg necesitatea ei din trecut. Și cel mai puțin neg (care romancier ar putea s-o facă?) acel stadiu sau moment de înființare al tuturor religiilor, oricât de oarbe, banale și limitate au devenit mai târziu, care au văzut că un schelet perimat trebuie distrus sau cel puțin adaptat la o nouă lume. În ziua de azi am devenit prea deștepți pentru a ne schimba: prea egoiști și multipli, prea dominați de marele eu al Diavolului, potrivit terminologiei Shaker-ilor; prea autotiranizați, prea dedicați comodității materiale, prea obosiți, prea indiferenți față de ceilalți, prea speriați.

Nu deplâng forma exterioară, ci spiritul care s-a pierdut, curajul și imaginația conținute în cuvântul Maicii Ann Lee, Logosul ei; omida ei aproape divină.

www.polirom.ro

Coperta: Laurenţiu Midvichi
Tehnoredactor: Radu Căpraru

Bun de tipar: ianuarie 2009. Apărut: 2009
Editura Polirom, B-dul Carol I nr. 4 • P.O. Box 266
700506, Iaşi, Tel. & Fax (0232) 21.41.00; (0232) 21.41.11;
(0232)21.74.40 (difuzare); E-mail: office@polirom.ro
Bucureşti, B-dul I.C. Brătianu nr. 6, et. 7, ap. 33,
O.P. 37 • P.O. Box 1-728, 030174
Tel.: (021) 313.89.78; E-mail: office.bucuresti@polirom.ro

PRINT
multicolor

Str. Bucium nr. 34 Iaşi
tel.. 0232/211225
fax: 0232/211252
office@printmulticolor.ro
www.printmulticolor.ro

SERVICII TIPOGRAFICE COMPLETE

Contravaloarea timbrului literar se depune în contul
Uniunii Scriitorilor din România
Nr. RO44RNCB5101000001710001 BCR UNIREA

„*Omida*, acest roman absolut admirabil, servește, așa cum ar trebui să facă întreaga literatură, forțelor subversiunii. Din acest motiv, este comparabil cu *Iubita locotenentului francez*, dar mai curajos la nivelul experimentului și cu atât mai remarcabil la cel al realizării artistice.“

Anthony Burgess

„În *Omida*, parcă mai mult decât în orice alt roman al său, Fowles și-a pus în joc seducătorul lui talent narativ pentru a ne oferi o carte excelentă.“

The Guardian

„O realizare strălucită! Fowles se dovedește încă o dată un virtuoz al tehnicilor narative și un inovator îndrăzneț al structurilor romanești.“

The Times

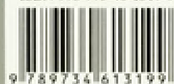
„Imaginația nestăvilită a lui Fowles zboară peste peisajul a două secole și jumătate – o lectură fascinantă.“

The Times Literary Supplement

seria de autor john FOWLES

EDITURA POLIROM

ISBN 978-973-46-1319-9

www.polirom.ro

Foto copertă: © by freeparking